

**Recollece Saietani super octo libros
physicorū cū annotationibus textuū.**

cordis et inquit inquit et inquit
inquit inquit inquit inquit inquit

Caietani de Thienis Vincentini philosophi preclarissimi recollecte super octo libros physicorum Aristotelis incipit feliciter.

Epe aniad,

uerti (inignes ac litteratissimi viri) ex veteri consuetudine diu obseruatum fuisse: ut is qui scientiam aliquam legere instituisset eam in primis omni cura studio ac diligentia sumis laudibus exornaret. Quod quidem cum satis honeste a me pretermitti possit omittitur statui: profertur

cum de philosophie laudibus vobis audientibus sepe numero copiose atque ornate peroratum fuerit: et nos hoc in loco utilitati magis quam ornamento attendendum esse censeamus propterea ipsius philosophie laudationem relinquens ad id me conuertam quod ad libri physicorum quem hoc anno duximus exponendum maximam adiumentum prestare videtur. scilicet ad proemium Auer. in quo commentator. scilicet nobis declarat.

Primum est intentio scientie naturalis et scientie tradite in hoc libro quae pars eius existit. et dicitur quod intentio scientie naturalis est cognoscere causas rerum sensibilium siue naturalium et causas sensibiles accedentium eis. Nam cum scientia naturalis sit de rebus naturalibus: et scientie est proprie per causas: sequitur scientiam naturalem intendere cognoscere causas naturalium rerum et accidentium naturalium ipsarum. **Intentio** autem libri physicorum est cognoscere causas communes omnibus rebus naturalibus et causas primas secundum quod et conuenit. scilicet materiam primam et efficiens primum. Formam primam non considerat seu cognoscit: quia illud est metaphysice cum sit a materia abstracta: sed considerat seu cognoscit formam ut est in materia naturali. et similiter non considerat finem principalissimum eadem de causa: sed finem sensibilibus unum. **Secundo** commentator ostendit huius scientie utilitatem dicens: Utilitatem huius scientie esse partem utilitatis scientie speculatiue. unde ut declaratum est in scientia moralis: esse hominis perfectissimum est esse perfectum per scientias speculatiuas. in hoc enim consistit eius ultima felicitas et sempiterna vita. Et ex hoc infert commentator. quod hoc nomen homo dicitur equiuoce. id est analogice et secundum primum et posterius de homine perfecto per scientias speculatiuas: et de homine inepto ad eas: sicut equiuoce dicitur de homine vero et uiuo et de homine picto et mortuo seu lapideo. **Plura** alia hic subiungit que hic enarrare non expedit. **Tertio** declarat commentator ordinem quem habet liber hic ad alios libros naturales et dicit quod hic liber est primus inter libros naturales: nam cum omnia procedant specialia: et in hoc libro determinet de rebus communibus omnibus rebus naturalibus: in alijs autem de rebus specialibus et proprijs unicuique generi diuersarum rerum naturalium: conueniens est hunc librum alios libros naturales precedere. **Cause** vero propter quas pars communis est prior partibus proprijs a commentatore tres assignantur. **Prima** quia commune est notius ad nos quam particulare. **Secunda** quia si esset posterior: tunc idem in disciplina esset plures repertus: quod patet ex hoc: quia particularia includunt communia et presupponunt. **Tertia** causa est: quia tunc propositiones videntur in hac scientia. scilicet libri physicorum essent prime et proprie. **Prime** quidem: quia communes. et proprie: quia posteriores. hoc autem est impossibile. **Quarto** ostendit commentator libri diuisionem dicens quod diuiditur in octo sermones quia in octo partiales libros: et quilibet eorum diuiditur in tractatus et capitula et partes alias minores: ut in sequentibus apparebit. **Quinto** commentator

declarat proportionem libri physicorum ad alios libros naturales dicens: quod eius proportio ad alios est sicut proportio elementorum rei ad rem: quoniam hic liber est de rebus que sunt sicut principia et radices vniuersales eorum de quibus particulariter est in alijs libris naturalibus consideratum: proportio tamen totius scientie naturalis ad omnes scientias speculatiuas est sicut proportio partis ad totum ut constat. **Sexto** manifestat commentator vias huius doctrine et dicit quod sunt tres modi demonstrationis que videntur in doctrinis. scilicet demonstratio signi: demonstratio cause: et demonstratio simpliciter. et per demonstrationem signi intelligit illam que est ab effectu ad causam. effectus enim significat suam causam: similitudinem eius quodammodo gerendo. **Per** demonstrationem cause intelligit illam que est a causa ad effectum suum: dum modo non sit potissima. **Per** demonstrationem autem simpliciter intelligit demonstrationem potissimam: cuius modum aggregatio genera causarum illi quod demonstrat: et scilicet illam cuius premissa sunt in illa scientia indemonstrabiles et forte intelligit aliter ut post apparebit. **Maneries** autem huius doctrine sunt maneries diuisionis: diffinitionis: emptimematis et inductionis: quibus utimur in demonstrando ut dicitur in posterioribus. **Aliter** tamen utimur emptimemate et inductione in scientia naturali quam in rhetorica: aut dialectica. nam in rhetorica: aut dialectica eis utimur immediate propositum concludendo et in eis sistendo. In scientia autem naturali non imo emptimemate: aut inductione principia inuestigamus: in quibus non sistimus: sed eis inuentis conclusiones intentas per ipsa demonstramus. **Septimo** ostendit commentator nomen istius libri dicens: quod nominatur auditus naturalis: nam hic liber est sermo naturalis: et quia sermone accidit quod audiatur propter extraneitatem et delectationem que est in nouitate nominum: dicitur est auditus naturalis. Et quia hoc sit nomen totius scientie naturalis: huic tamen parti appropriatur tanquam principaliori: et ei que est radix totius artis: et appellatur pars nomine totius. **Octauo** et ultimo narrat commentator nomen auctoris dicens: quod fuit Arist. Nicomachi filius grecorum sapientissimus qui multa opera condidit in logica et philosophia: et adeo ingeniose quod nullus sequens eum a mille quingentis annis citra in eius dictis inuenit errorem alicuius quantitatis: et talem virtutem reperiri in vno indiuiduo qualis inuenta fuit in Aristotele. est miraculosum et extraneum valde. vnde homo talem dispositionem habens magis diuinus quam humanus dici meretur.

Subiectum istius artis non est nisi res sensibiles. **Commen. in prolo. huius primi. Q. d. j.**

Abitur

Utrum corpus mobile sit subiectum in scientia naturali? **Negative** arguitur primo. Nullum ens per accidens est subiectum in aliqua scientia: sed corpus mobile est ens per accidens: igitur patet consequentia cum minori. maior arguitur: quia de subiecto scientie potest haberi scientia: sed de ente per accidens non potest haberi scientia ut habet. 6. metaph. ergo etc. **Minor** patet quia corpus mobile est aggregatum ex substantia et accidente ex his autem non fit vnum nisi per accidens. **Secundo** arguitur: Nulla scientia probat suum subiectum esse: sed scientia naturalis probat corpus mobile esse: ergo maior patet primo posterior: quia de subiecto oportet primo cognoscere: quia est et quid est. minor patet. 6. physicorum. vbi probatur omne mobile esse corpus: quia omne quod movetur est partim in termino a quo: et partim in termino ad quem. sed sequitur: omne mobile est corpus: ergo corpus est mobile per conuersionem: et per hoc corpus mobile est: quare etc. **Tertio**. Natura est ita principium corporis quiescibilis sicut corporis mobilis: ut patet ex eius diffinitione posita secundo physicorum. ergo non magis est subiectum in scientia

na naturali corpus mobile: quod corpus quiescibile: sed corpus quiescibile non ponitur in ea subiectum: ergo nec corpus mobile erit ponendum. Quarto illud non est subiectum in scientia naturali ad quod non habent attributionem omnia considerata in scientia naturali: sed non omnia considerata in scientia naturali habent attributionem ad corpus mobile: ergo et patet contra cum maiori et minori probatur. quod in scientia naturali considerantur motus celorum qui non sunt corpora mobilia: et per consequens ad corpus mobile non videtur attributionem habere.

In oppositum arguitur illud est subiectum in scientia naturali: quod est communissimum et principaliter in ea consideratum cuius partes et passionibus declaratur: et ad quod cetera in scientia naturali considerata habent attributionem: sed corpus mobile est huiusmodi: igitur patet contra cum maiori ex primo posteriorum et minori declaratur discurrendo per omnes libros philosophie naturalis. Unde in primo physicorum inuestigatur materia et forma que sunt partes et principia essentialia corporis mobilis. In secundo inuestigantur eius cause extrinsece: in sequentibus libris tractatur de motu infinito: vacuo: loco: tempore: et reliquis huiusmodi: que sunt ipsius passionibus: et sicut in alijs libris apparebit. quare et cetera.

Ad istam dubitationem reperti sunt varij modi dicendi. Nam quidam dixerunt ens mobile esse subiectum hic: quia aut corpus mobile est hic subiectum aut ens mobile ex sufficienti diuisione: sed non corpus mobile: ut arguitur secunda ratio superius inducta. quare et cetera.

Alij de quorum numero fuit Albertus magnus tenuerunt quod corpus mobile est hic subiectum: ut arguitur ratio post oppositum adducta. Pro quo nota quod triplex est corpus. scilicet metaphysicum: mathematicum: et materiale: et primum abstrahit a secundo: et secundum a tertio. Corpus autem metaphysicum est ex eo quod ubique aptum est ut duo diametri se intersecant ad angulos rectos. et tertia consimiliter alias duas. habet enim corpus tres diametros secundum numerum dimensionum: quarum una est longitudinis mensura: altera latitudinis: tertia vero profunditatis. Corpus vero dicitur mathematicum ab actuali trina dimensione trium diametrorum: sic quod aptitudo ad intersecationem trium diametrorum prior est quam actualis trina dimensio. Sed corpus dicitur naturale a forma perficiente materiam sensibilem in actu trine dimensionis. Ex quibus potest concludi quod corpus metaphysicum abstrahit a substantia et a quantitate: et quod corpus mathematicum est quantitas et quod corpus naturale est substantia sensibilis que trine subijcitur dimensionibus. Sed contra hanc viam. quia famosa est arguitur. Illud quod est aggregatum ex subiecto et passione considerata in aliqua scientia non est primum subiectum illius. ut patet. sed corpus naturale et mobilitas sunt subiectum et passio de quibus consideratur in scientia naturali: ergo et cetera. Huic respondet Joannes de Jáduno negando quod mobilitas sit passio corporis naturalis: sed est eius ratio secundum quam considerat de ipso naturalis. Contra. omne accidens fluens a principijs alicuius subiecti est passio illius: sed mobilitas est accidens fluens ex principijs corporis naturalis ut constat: ergo est passio eius. Sicut ergo risibilitas est aptitudo hominis ad ridendum risus vero operatio ad eandem sequens: sic mobilitas est aptitudo corporis naturalis seu substantie sensibilis ad motum. motus vero est eius effectus ab ipsa pueniens mediante mobilitate. Propter hec et plura alia solitus sum ponere tertiam viam dicendo quod substantia sensibilis est subiectum in scientia naturali: quod sic arguebam. Mobilitas est prima passio naturalis et communissima: ergo habet aliquod subiectum adequatum quod est primum et communissimum in scientia naturali consideratum: sed tale non potest esse nisi substantia sensibilis. ergo probatur minor: quoniam tale non est corpus vel ens mobile cum ista sint aggrega-

ta ex illa passione et aliquo subiecto: sicut nec corpus nec ens risibile est subiectum proprium risibilitatis: sed homo precise: tale etiam non est corpus vel ens: quia non omne corpus vel ens est mobile: ut metaphysicum vel mathematicum relinquatur ergo quod substantia sensibilis sit passionibus illius primum subiectum. quare et cetera. Et hanc puto fuisse mentem Aver. in prologo libri physicorum dum dicit quod subiectum istius artis non sunt nisi res sensibiles: sed subiectum dico secundum quod transmutatur de se. scilicet quod habet principium motus et quietis: constat enim quod res sensibiles que sunt de se transmutabiles: et que de se habent principium motus et quietis non sunt nisi subiecte sensibiles: quare et cetera.

Siquis tamen Alber. defendere vellet ad rationes in principio adductas sic posset respondere. Ad primam dicit quod duplex est ens per accidens: quoddam est: cuius unio non habet causas per se et indeterminatas: ut homo albus: et de tali loquitur Aristoteles. 6. methaph. dicendo quod de ipso non potest haberi scientia. Aliud est ens per accidens cuius habet causas de se: et determinatas sicut corpus mobile: cum mobilitas insit mobili per principia intrinseca eius: et de tali ente potest haberi scientia. Ad secundam negatur minor. conceditur tamen quod in 6. physicorum probatur quod omne mobile per se est corpus: sed hoc non est probare corpus mobile esse: licet ad illud sequatur: quoniam corpus mobile esse est per se notum et manifestum ad sensum: ideo dicit Aristoteles. parum infra. Nobis autem subiiciantur omnia aut quodam moueri. Ad quod omne mobile sit corpus propter angulos est dubitabile quos aliqui dicunt per se moueri licet sint incorporei: ideo probari potest. Ad tertiam dicit Alber. quod corpus mobile magis debet poni subiectum quam corpus quiescibile. Primo quod corpus mobile est comius: nam omne corpus quiescibile est corpus mobile et non econuerso. Secundo quia motus est habitus: quietes vero priuatio: priuatio autem non cognoscitur nisi per habitum: ut dicitur. 9. metaph. ideo corpus quiescibile cognoscitur per corpus mobile. cum ergo subiectum sit notius alijs in scientia consideratis: sequitur corpus mobile magis esse hic subiectum quam corpus quiescibile. Ad quartam negatur minor: et dicitur quod ad hoc ut omnia in scientia naturali considerata habeant attributionem ad corpus mobile non requiritur quod omnia sint corpora mobilia: sed sufficit quod sint talia: aut principia vel partes vel passiones corporis mobilis: aut quod ad aliquid tale per se habitudinem habeant. Motores autem celorum per se habent habitudinem ad motum quos efficiunt qui sunt corporis mobilis sicut passionibus: et similiter centrum et poli mundi: quietes vero per se habent habitudinem ad motum sicut priuatio ad habitum sibi oppositum: et similiter est in alijs: quare hec omnia ad corpus mobile dicuntur attributionem habere. Ad argumenta vero alia pro vltima opinione facientia respondeat qui scit respondere.

Tunc ei opiamur cognoscere unumquodque cum casu primas cognoscimus et principia prima et vltima ad elementa. Tex. co. pri. Q. d. ij

Abitur Utrum ad habendam scientiam de aliquo causato oporteat omnes eius causas cognoscere? Negatiue arguitur primo de substantijs separatis quare posteriores dependent a prima tanquam causa habet scientiam ut patet. 12. methaph. et tamen non habetur per omnes causas: igitur. patet consequentia cum maiori et minori a comentatore comento colligitur primo dum dicit quod omnes artes considerant de omnibus causis: sed quidam considerant de causa formali tantum. scilicet mathematice: et quedam de tribus causis. scilicet motore forma et fine: et est scientia diuina: et quedam de quattuor et est scientia naturalis. Secundo. res mathematice habent causas et tamen de eis non habetur scientia nisi per causam formalem: igitur

tur. patet consequentia cum minori ex auctoritate comē. statim allegata: et maior declaraf: nā forme mathematice sunt in subiecto: ideo habent causam materialē: habēt etiā causam formalem per comē. habent etiā causā efficiētem: cū circuli quadratura lineae ac superficies producantur de nouo. et sicut habēt causā finalē cum omnia ordinentur in primū simpliciter tanquā in finē. **T**ertio de re diffinita per diffinitionē habetur sciētia cū diffinitio sit principium demonstrationis aut conclusio: aut tota demonstratio positione differens: sed per diffinitionē nō cognoscitur res per omnes suas causas: ex quo nō omnes cause ponuntur in diffinitione: sed intrinsece tantū pertinētes ad quidditatem: ergo zc. **Q**uarto. per demonstrationē propter quid habet sciētia de aliquo effectu: quāuis nō omnes eius cause cognoscantur: igitur. patet p̄na. et assumptū colligit ab Aristotele secundo posteriorum: ubi per quodlibet genus cause docet demonstrare.

In oppositū est Aristoteli in principio huius per huius dicēs. Quoniam quod contingit scire circa omnes scientias zc. Et idē asserit comē. comēto p̄mo dum dicit. et innuit per hoc quod dixit. s. Aristoteli. doctrina ordinata est incipere a cognitione causarū primarū rei cognoscende p̄fecte: deinde intendere ad cognitionē aliarū causarū proximarum de remotis secundum ordinem: donec perueniatur ad causas p̄pinquas.

Pro questione premittendū est primo quod de aliquo causato duplex haberi potest sciētia. s. p̄fecta que ē per causā: et imperfecta que est sine causa. colligitur hec distinctio ex comē. comēto p̄mo dum dicit. Scientiarū enī alia est p̄fecta: et est illa que est per causam: alia est imperfecta: et est illa que est sine causa.

Premittendū secundo quod tria sūt genera demonstrationū quibus in nobis acquiritur sciētia. s. demonstratio signi: demonstratio cause: et demonstratio simpliciter: ut in prologo posuit comē. **P**er demonstrationē signi intelligit illam que ē ab effectu ad causā: que etiā dicitur demonstratio cause t̄m: quia in ea p̄esse effectus solum esse cause demonstratur. **P**er demonstrationē cause intelligit demonstrationem cause tantū: et est illa que non declarat effectum esse sed solum propter quā causam est effectus: ut si viderē lunā eclipsari causa ignorata: et postea mihi demonstrare quod luna eclipsat per diametralem interpositionē terre inter solem et lunā: talis demonstratio dicēda est esse cause t̄m. **P**er demonstrationē vero simpliciter intelligit comē. demonstrationē cause et esse: et est illa que notificat effectū esse: et propter quā causam est effectus: ut si mihi nescienti triangulum habere tres angulos demonstrare illud propter ipsius habere angulum extrinsecū equivalentē duobus intrinsecis oppositis talis diceret demonstratio simpliciter. Et quod sit hec mēs comētatoris: vide ab eo secundo physicorum comēto. 2. 2. 8. physicorum comēto. 58. et expressius. 2. de celo comēto. 35. ubi ponit hec verba. Et iam declaratum est in his logicis: quod demonstrationes sunt: in quibus itur ex notiori ad latentius. Si igitur notius fuerit posterius erūt demonstrationes quia: et si notius fuerit prius et latent fuerit suum esse: et sua causa: erit demonstratio absoluta. i. simpliciter que dat causam et esse: et si latentius fuerit causa rei nō suum esse erit demonstratio propter quid tantum.

Premittendum tertio: quod p̄fectum dicitur dupliciter ut asserit Aristoteli. quito methaphysice. s. simpliciter et in genere. Ex quo sequitur quod sciētia dupliciter potest dici p̄fecta videlicet simpliciter et in genere: tunc de aliquo causato habetur sciētia p̄fecta simpliciter quando cognoscitur demonstratiue a priori secundum omnē rationē per se ei cōuenientē: ut si cognoscerem hominē inquantum homo et inquantum animal et inquantum animatū corpus: et sic de alijs per demonstrationē datam per causam. et sicut secundum omnes per se passionēs ei secundum istas rationes cōuenientes. Sed tunc de causato aliquo habetur sciētia p̄fecta in genere quādo co-

gnoscitur demonstratiue a priori secundum rationē aliquā per se ei cōuenientē. et nō secundum omnem: et quantum ad ea que per se illi cōueniunt secundum illam determinatam rationem: ut si per demonstrationē datam per causam cognoscerem hominem: secundum quod homo solum et quantum ad per se accidētia hominis ut homo. **P**remittendum quarto quod principium causa et elementum diuersimode capi consueuerūt. Uno modo per principium intelligendo causas extrinsecas. s. efficiens et finē: per elementū causas intrinsecas. s. materiam et formam: et per causas indifferentes tam causas extrinsecas quā intrinsecas: et sic sumitur in questione. Alio modo principium sumitur pro causa efficiente: causa per causa finalis: et elementum pro materia et forma: et sic sumitur ab Aristotele in propositione prima secundum expositionē comē. comēto p̄mo dicentis. Et intendebat. s. Aristoteli. per principia in hoc loco causas agentes et mouentes. et per causas fines: et per elementū causas que sunt partes rei. s. materiam et formā. Tertio sumitur principium causa et elementū ab Aristotele in parte sequenti. s. illa. Tunc enī arbitramur cognoscere. ubi comēta. comēto primo dicit quod Aristoteli. non habendo sollicitudinē de nominibus aliter capit illos terminos causa principium et elementū quā fecerat prius. unde hic per primas causas intelligit primas causas exites in re. s. materiam primā et ultimā formā que sūt simplices et nō compositae. Et subiungit quod que sunt preter materiam primā et ultimā formā cuiuslibet rerū naturalium sūt materie compositae: et forme compositae per primā principia intelligit primas causas que sūt extra rem scilicet primū agens et ultimū finē. **P**er elementa vero intelligit causas p̄pinquas et essentielles in re existentes. s. materiam p̄pinquā et formas propinquas: et per hoc dedit intelligere proximum agens et proximum finem. Et puto quod dicit alij quod comētator per primam materiam intelligit materiam simplicem cōmune sumptam que via compositionis est prima: et per ultimam formā intelligit formam simplicem cōmune sumptam que est ultima in resolutione. **P**er materiam vero compositam intelligit materiam contractam que aliquantulum componitur ex materia et forma sicut est materia secunda respectu elementorum et elementum respectu mixti: et caro siue os respectu animalis. **P**er formā autem compositam intelligit formam resolubilem in aliam ea priores sicut est forma equi que resolubilis est in forma corporis animalis: et forma animalis que resolubilis est in formā animati: et sic de alijs. Unde vniuersaliter forma minus cōmune est compositior quā forma magis cōmune: ideo illius comparatione dicitur forma composita.

His premissis fit hec prima conclusio. Ad habendam notitiā simpliciter p̄fectam de aliquo causato siue complexā siue incomplexam requiritur cognitio omnium causarū suarū per se: probatur quia ad habendam notitiā p̄fectā simpliciter de ipso causato requiritur omnium eorum cognitio a quibus per se dependet: sed causatum per se dependet ab omnibus suis causis per se: igitur. patet cōsequētia cum minori: et maior arguitur: quia eadem sunt principia a quibus causatum per se dependet in esse vel fieri et in cognosci: ut patet secundo methaphysice. **F**orte ad hoc dicitur quod ratio bene arguitur de notitia complexa et demonstratiua: sed de notitia incomplexa et diffinitiva non procedit: quia ad illam sufficit cognitio solum causarum intrinsecarū. **S**ed contra hanc resolutionem insequētiū Bur. instatur probando notitiā diffinitiuam habitam solum per causas intrinsecas non esse notitiā incomplexam p̄fectam simpliciter. Et arguitur sic. illa notitia incomplexa non est p̄fecta simpliciter qua datur alia incomplexa p̄fectior: sed notitia habitata per causas intrinsecas solum datur alia incomplexa p̄fectior. s. illa que est tam per extrinsecas quā intrinsecas: igitur. p̄na cū maior: et minor p̄bas. Primo quia illa notitia incomplexa est p̄fectior que per p̄fectionē diffinitionem habet: sed illa

que habetur p diffinitionē aggregantē omnia genera cau-
sarum habetur p diffinitionē pfectiorē: q̄ illa que habe-
tur p diffinitionē datam solum per causas intrinsecas: igitur.
patet p̄na cum maiori: q̄ pfectior diffinitio perfectio,
rem notitiā gignit. z minorē aduersarij concedūt. **C**Se-
cundo supponit: p̄mo q̄ intētio fiat p additionē partū gra-
dualis forme ad partē gradualē vtraq̄ remanēt: secun-
do q̄ cognitio sit qualitas gradualis intensibilis z remis-
sibilis. Deinde ponat q̄ for. habeat de aliquo causato no-
titiam incōplexā p causas intrinsecas solum intensibilis
vt duo: z debeat acgrere supra p̄existētē notitiā cōple-
xam p causas extrinsecas intensibilis vt vnū. z tunc sequi-
tur vigore suppositionū p̄missarum q̄ ex illis duabus
notitijs resultabit notitiā p̄ma intensior: z ex consequē-
ti pfectior: quia in qualibet eiusdē rōnis intensior ē perfe-
ctior saltē accidentaliter. **C**Et cōfirmat q̄ q̄cūq̄ pfectio-
nem habet p̄ma notitiā habet secūda. z cum hoc aliam
superaddit. igitur. Item p quācūq̄ causam cognoscitur
causatum in p̄ma notitiā cognoscit in secūda z vltra h̄ p
alias causas eius per se: ergo perfectus. quare zc. **C**Se-
cunda cōclusio. ad habendā scientiam pfectāz in gene-
re de aliquo causato nō oportet omnes p se eius causas co-
gnoscere: patet q̄ de triangulo habetur in geometria sci-
entia pfecta in genere. z tamē nō habet per omnes per se
causas trianguli: cuz triangulus habeat efficiēs materiāz
et finē: de quibus nō cōsiderat geometria: se demonstrat
passionē de subiecto p diffinitionē formalem. vnde vt di-
cit Albertus. q̄ scientie methaphysice abstrahūt a mate-
ria. z nō cōsiderāt de ea: quia etiā abstrahūta motu q̄ ab
efficiente pducitur ppter finē nō considerāt efficiens ne-
q̄ finem. Et hoc voluit cōmētator cōmento p̄mo dum di-
cit. Nam dispositio scientie certe inuenit in rebus habē-
tibus causas quasdam per scientiā illarum causarū. s. con-
sideratarum in illa scientia: sicut inuenitur in habentib⁹
oēs suas cās. s. consideratas in illa sciētia. Vult ergo cō-
mētator q̄ ita habeatur scientia pfecta in genere d̄ triā-
gulo in geometria p solā causā formale: sicut habet in sci-
entia naturali per quattuor genera causarū. **C**Ex quo se-
quitur q̄ scientia habita in geometria per vnū gen⁹
cause est pfectior habita in scientia naturali solum per
tria genera causarum. **C**Attendendum tamen q̄ de aliq̄
potest haberi scientia pfecta. licet nō habeat per aliquāz
eius causas: z hoc vbi nō habeat causam: vt est de scien-
tia habita de deo: z hoc sensit cōmētator cōmento p̄mo
dum dicit. q̄ artium speculatiuarū: aut suarum partium
sunt quedam que considerant de rebus singularibus ca-
rentibus principijs: tunc dispositio scientie certe in istis
nō acquiritur per cognitionem causarum quoniam ca-
ret causis: z hec est dispositio scientie considerantis de p̄-
mis principijs cuiuslibet entis idest methaphysice. **C**Ter-
tia conclusio. Ad habendā scientiā pfectam in genere de
aliquo causato requiritur: z sufficit cognitio omniū suaz
causarum per se spectantium ad aliquod genus: z hec sit
pro mente Arist. in littera: que probatur sic. Ita se habet
scientia perfecta in genere ad omnes causas illius gene-
ris sicut scientia pfecta simpliciter ad omnes causas sim-
plices: sed ad scientiā pfectam simpliciter requiritur cog-
nitio omniū causarū per se simplr: per primam conclusio-
nē: q̄ ad scientiā pfectā in genere requiritur cognitio om-
nium causarum p se illius generis: z patet maior q̄ sicut
simpliciter ad simpliciter: ita s̄m qd ad s̄m qd: q̄ autē il-
lud sufficiat p̄. **C**Quarta q̄. Ad nullā notitiā pfectā reg-
rif cognitio cārū per accis p̄: q̄ cāe per accis possūt eē
infinite: z infinitū vt sic est ignotū p̄mo p̄hysicorū. **C**Et
si contra hanc determinationē instaret: quia ex ea sequit̄
q̄ in nulla arte vel doctrina de aliquo causato habeatur
scientia perfecta simpliciter: quia nulla videtur doctrina
que omnes per se causas considerat ipsius causati. licet
enim scientia naturalis consideret quattuor genera cau-

sarum trianguli s̄m q̄ est effectus naturalis: triangulus
tamen aliquam per se causam habet: de qua non natura-
lis: sed mathematicus se intromittit. **C**Dici posset hoc in-
conueniens non esse saltem de aliquo causato z sufficere
illi⁹ posse sciētā simplr pfectā haberi in plib⁹ doctrinis.
Ad argumenta p̄ncipalia. Ad primū con-
ceditur q̄ in. 12. metaphy.
habetur scientia pfecta de substantijs separatis z nō per
causāz materialē: q̄ substantie separate materiē nō habēt
ppter qd metaphysica quantū ad illā partē solū de trib⁹
causis considerat vt voluit cōmen. Quantū autē ad alias
partem in qua de substantijs materialibus cōsiderat be-
ne considerat de oibus generibus causarū. **C**Alij dicūt
q̄ licet metaphysica consideret quattuor genera causarū
nō tamē demonstrat p materiā: ideo ad scientiam perfe-
ctam in ipsa habendā: nō requiritur p cognitionē mate-
rie eam haberi. **C**Ad secundū patet q̄ in mathematicis
per solam forme cognitionē habetur scientia perfecta ex
quo de alijs nō considerat causas. **C**Ad tertium dicitur q̄
per diffinitionē datāz solum per intrinsecas nō habetur
de re notitiā pfecta simpliciter: sed solū in genere. **C**Ad
quartum respondetur q̄ p demonstrationē datam p vnū
genus cause tantū acquiritur scientia pfecta in genere cau-
se: sed nō oportet q̄ quelibet talis sit perfecta in genere
sciendi per aliquam scientiam totalem.

CInnata autē ē nobis via ex notioribus
nobis et certiorib⁹ i certiora nature et no-
tiora. Non enī eādē sunt nobis nota et
simpliciter. **Tex. cōmenti secūdi. Q. d. iij**

Habitatur **U**trum eadem sint nobis
magis nota z nature? **C**Al-
firmatiue arguit. **P**rimo sic. in secundo p̄ces-
su nature in quo procedim⁹ a causa ad effectū
nos procedim⁹ a magis nota nature vt patet
etiā p̄cedimus a magis nota nobis: aliter causa nō no-
tificaret nobis effectūz. q̄ ppter qd vnūq̄q̄ tale z illud
magis est. p̄mo posterior: ergo zc. **E**t istud videt̄ voluit
se cōmētator cōmen. 2. cum dicit: z si contingeret vt no-
tum apud nos sit notū apud naturā: tunc demonstratio-
nes date in hac scientia erunt demonstraciones cause z ef-
se. **C**Secundo qualitates sensibiles sunt magis note na-
ture q̄ species ab eis producte. z sūt etiā magis nobis no-
te: vt constat: igitur zc. **C**Tertio eadem sunt nobis eq̄-
liter nota z nature: ergo eadem possunt esse nobis ma-
gis nota z nature. p̄na videtur nota. z assumptūz probat̄
ponēdo q̄. a. b. c. d. q̄tuor cause. g. q̄ effect⁹ sint sibi inuicē
cause in eodē genere cause. tunc. a. causa est notior natu-
re. g. effectū. z e contra. g. effectus est nobis notior q̄ a cā.
Sit ergo. a. causa nota nature. vt octo. z. g. effectus minus
et e contra. g. effectus sit nobis notus: vt octo z a. causa mi-
nus. **E**t vltim⁹ ponat q̄ a. causa sit notior nature i duplo
plus q̄ b. z. b. in duplo plus q̄ c. zc. **E**t e contra. g. effectus
sit nobis notior in duplo plus q̄ d. z. d. plus q̄ c. zc. **T**ūc
arguitur sic. a. est in duplo notior nature q̄ b. z. b. q̄. c. er-
go a. est in quadruplo notior nature q̄ c. sed a. est nota na-
ture vt octo: ergo c. est nota nature vt duo. **S**imiliter ar-
guitur cōtra. g. effectus est in duplo nobis notior q̄ d. et.
d. q̄ c. ergo g. effectus est in quadruplo nobis notior q̄
c. s. g. effectus est nobis notus: vt octo: ergo c. ē nobis no-
tus vt duo: z etiā nature: vt supra argutū ē: ḡ zc. **C**Quar-
to si nō essent eadē magis nota nobis z nature. hoc esset
q̄ p̄cedendo ab vno effectū ad causam p̄cederem⁹ a ma-
gis noto nobis: z minus noto nature ad minus notūz no-
bis z magis notū nature. **C**Sed arguitur q̄ nō: quia si i
primo p̄cessu quo ab effectū ad causam p̄cedim⁹ effectus
est nobis magis notus q̄ causa: cum postea in secundo p̄-
cessu nūo econuerso a causa p̄cedimus ad effectum causa

fit magis nota q̄ effectus: sequeret q̄ idē respectu eiusdē esset magis notū & minus notū: & q̄ notitia effectus sine causa esset maior & p̄fectior q̄ notitia eiusdē cum causa. p̄ns falsum. Et q̄ illud vltimū sequeret arguit. q̄ p̄ma notitia effectus p̄ quā causa demonstratur in primo p̄cessu est maior q̄ notitia cause: q̄ propter qd̄ vnūqd̄q̄ tale & illud magis zc. Et notitia cause p̄ quā effectus demonstratur in secūdo p̄cessu est maior q̄ illa secūda effectus notitia p̄ idē: ergo p̄ma notitia effectus ē maior: & ex p̄nti p̄fectior q̄ secūda notitia eiusdem: sed p̄ma est sine causa. & secūda cum causa: ergo zc.

In oppositum ē Ari. dū dicit. Nō. n. sūt eadē nobis nota. s. magis & simplr. i. nature. Et cōmētator cōmēto. 2. dicit q̄ via qua itur in hac scia est de reb̄ posterioribus in esse ad priora in esse. & res note apud nos nō sunt res note apud nām siue simpliciter. Cū ergo cōmētator q̄ in primo p̄cessu naturali quo acquirimus cognitionē causarū p̄cedamus ab effectibus posteriorib̄ in eē magis notis nobis: & min⁹ notis nature ad causas priores in esse minus notas nobis: & magis notas nature. Eūz aut̄ effect⁹ absolute sint nobis magis noti suis causis: & eō cāe sint magis note nāe suis effectib̄ seq̄ q̄ nō eadē sūt nobis nota magis & nature.

Primo premitendum q̄ causarū q̄dam p̄cedūt in esse suos effectus saltem s̄m naturā: sicut materia forma & efficiēs: quedā vero sequūtur sicut finis quo. I3 p̄cedāt in nature intētiōe: quoniā p̄ prius natura intendit finē q̄ ordinata in ipsum: & loq̄mur de fine quo. q̄ finis gr̄a cuius est eternus quez nihil in esse p̄cedit vt deus. Cū secūdo est p̄mittendū q̄ causarū quedā sunt sensibiles: & quedā insensibiles: & similiter effectū ab eis p̄uenientū. Et iterū inter ista siue fuerint sensibilia siue insensibilia reperit diuersitas s̄m magis & min⁹. Cū ad p̄positū applicando q̄ notitia nostra ortū habet a sensu. Illud qd̄ est sensibile est absolute nobis magis notū q̄ illud qd̄ est insensibile. Et inter sensibilia magis sensibile est nobis magis notū q̄ minus insensibile. Et p̄portionaliter minus insensibile est nobis magis notū q̄ magis insensibile. Et dico absolute: q̄ certa determinata notitia stat et oppositi: vt postea apparebit. Cū tertio est premitendum q̄ quadrupl̄ aliquid d̄ magis notū nature. Primo mō illud dicit magis notū nature qd̄ per prius intenditur a natura: & si c̄ spēs dicit magis notū nature q̄ genus vel indiuiduū: secūdo modo illud d̄ magis notū nature qd̄ s̄m naturā suā est maioris entitatis & magis cognoscibile q̄ vnūquodq̄: sicut se h̄z ad eē. ita se h̄z ad cognosci: & sic sube separate dicuntur magis note nature: sc̄do mataphy. tertio mō illud dicit magis notū nature qd̄ pōt cognosci sine alio. & nō ecōtra. quarto mō illud dicit magis notū nature a quo natura incipit opari: & de magis noto nature. hoc mō loq̄tur cōmētator cōmēto tertio dū dicit. Cause aut̄ sunt notiores apud naturam: q̄ natura facit cōposita ex causis. vñ v̄r q̄ cause sint notiores apud illā: sicut est dispositio in rebus artificialibus cum artifice. s. qm̄ cause sunt notiores apud illū. Si ergo agerem⁹ res naturales: tūc cause essent notiores apud nos: sed q̄ nos non habemus agere eas: ideo dispositio in eis apud nos est cōtraria dispositioni in rebus artificialibus.

Ex quibus dictis colligunt̄ q̄tuor p̄positiones. Prima p̄positio. Cāe naturales sūt magis note nature suis effectib̄. p̄. q̄ p̄ri⁹ occurrūt sue operationes cū ab illis incipiat operari ex eis p̄ducendo effectus. Cū sc̄da p̄positio. cause rerū artificialiū sunt magis note artifici ipsi rebus artificialibus: patet simili ratiōe. Cū tertia p̄pō. si nos facerem⁹ res naturales ex suis causis cause eēt nobis notiores. p̄. q̄ ita nos haberem⁹ respectū illarū: sicut se habet artifex respectu artificialium. Cū quarta p̄pō est: q̄ nos non p̄ducim⁹ res naturales ex

suis causis: ideo nos habemus ad eas dispositionē cōtrariā illi quā habet artifex ad artificialia. sic. s. q̄ effect⁹ naturales sunt nobis notiores suis causis: & hic vltim⁹ modus est ad propositū Ari. hic. Cū intēdit Ari. & cōmētator hic p̄ naturā agēs naturale cui cause dicūt notiores effectib̄: nō q̄ agēs naturale cognoscat: s̄ q̄ cause p̄ri⁹ occurrūt sue opationi p̄pter qd̄ si cognosceret: cognosceret illas prius: & magis cognosceret q̄ effect⁹. Cū quarto est p̄mittēdi q̄ duplex est processus demonstratiu⁹. s. ab effectū ad cām: & ecōtra a cā ad effectū. Prim⁹ est resolutiu⁹: q̄ in eo resoluim⁹ effectū in suas cās. Sc̄ds est cōpositiu⁹: q̄ in eo p̄cedim⁹ i effectū causas cōponēdo. In metaphy. sica & naturali sciētia vtimur vtroq̄ p̄cessu: s̄ i mathematica solū vtimur processu cōpositiuo. Cū illic semp̄ procedat a causa ad effectum vt sciunt in ea exercitati.

His premissis sit hec prima conclusio. In mathematicis eadē sunt notiora quo ad nos & quo ad naturā. p̄bat: q̄ illis in q̄b̄ cause sunt notiores quo ad nos: eadē sunt notiora quo ad nos & quo ad naturā. igit. p̄ p̄na cū maiori: & minor cū p̄clo. ne colligit ex cōmētatore cōmēto sc̄do dū dicit. Et ē econuerso in mathematicis. Illa enī q̄ sunt cognita in illis: et sunt cognita apud naturā sunt cognita simpliciter & sunt cause priores in esse: & sūt cognite apud nos. Cū sc̄da p̄clo. in causis sensibilibus effect⁹ insensibiles habētibus quos in esse p̄cedūt: eadē sunt nota magis nobis & nature. Ista conclusio exēplariter p̄bat. nā albedo sue sp̄ci cōparata ē cā sensibilis p̄cedēs ipsam sp̄ciē in esse que est ei⁹ effectus insensibilis & ipsa est magis nota nature q̄ spēs illa vt p̄ ex dictis: & etiā est magis nota nobis p̄ sc̄dm p̄missū. quare zc. Cū tertia p̄clo. in effectib̄ sensibilibus cām finaliū q̄s i esse p̄cedūt eisdē cōpatis effect⁹ quo ad nos sūt notiores & quo ad naturā. p̄bat: q̄ dato q̄ aliq̄s egrotās de ambulet p̄pter sanitatē recupādā certū est q̄ deambulatio que est effect⁹ sensibilis sanitatis in ḡne cause finalis ē notior quo ad nos q̄ sanitas. etiā est notior quo ad naturā cū ab ea incipiat nature opatio. ideo zc. Cū quarta p̄clo pro mēte Arist. sit ista. in causis materialib̄ formalibus & efficiētib̄ sensibiles effect⁹ habētibus que sunt min⁹ nota quo ad naturā sūt quo ad nos notiora. Ista conclusio p̄. q̄ in talib̄ effect⁹ sunt quo ad naturā minus noti. cū ab illis nō incipiat nature opatio: sed magis ad eos terminent: et idē effect⁹ sunt quo ad nos notiores vt patz. q̄re zc. Cū h̄c p̄clonē sensit cōmē. cōmēto sc̄do. dū dicit. Et si p̄tingeret vt nota apud nos nō sint nota apud naturā q̄ sunt nō priora in esse: sed posteriora tūc demōstrationes date in ista scia erūt signorū nō demonstrationes simpliciter.

Ad argumenta p̄ncipalia. Cū ad p̄mū d̄ q̄ in p̄cessu p̄pter qd̄ cāe sint nobis magis note q̄ effect⁹: absolute tū effectus si fuerint sensibiles sunt nobis magis noti. Cū pōt dicit q̄ licet q̄ est causaz sit nobis notū q̄ p̄pter qd̄ effect⁹. tū q̄ est effectus est nobis notū q̄ q̄ est causarum: qm̄ p̄ q̄ est effect⁹ q̄ est causarū: inuestigamus in p̄mo processu: anteq̄ per q̄ est causaz p̄pter qd̄ effect⁹ in sc̄do p̄cessu nobis demonstratur. Cū ad sc̄dm patet responsio p̄ sc̄dam cōclusionem. Cū ad tertū d̄ q̄ supponit falsū. s. q̄ cā remotior ab effectū sit magis nota nature q̄ ipse effectus: & etiā q̄ cā effectui p̄pingor. imo ē ecōuerso: qm̄ i3 cā effectui p̄xima q̄ p̄ prius occurrit opationi nature sit magis nota nature q̄ ipse effectus. tū q̄ effectus & cā p̄xima p̄ pri⁹ occurrūt opationi nature q̄ cā remota. iō sunt nature eadē notiora: sed de hoc magis dicit in q̄one sequēti. Cū ad q̄rtum cōcedo primū illatū ad intellectū quartē p̄clonis: sed cum postea ex illo infertur q̄ idē respectu eiusdē esset magis notū & minus notū. nego absolute: s̄m eadē notitias: s̄m tamē diuersas nō inconueniret. Cū cum postea adhuc infertur q̄ notitia effectus sine causa eēt maior & p̄fectior q̄ notitia effectus cū causa. hoc etiā negatur. Nec

est verū vt qdā putāt q̄ in primo p̄cessu notitia effectus sit p̄fectior notitia cause. Et q̄ postea per negationē intel- lectus acquirat de causa notitia p̄fectior q̄ sit aliq̄ p̄exi- stentiū p̄ quā postea in. 2. p̄cessu acquirat notitia effectus p̄fectior priorib⁹ effect⁹ z cause notitijs. Sed imp̄fectior notitia cause p̄ negationē intellect⁹ acquirat imaginādo q̄tuor notitias: q̄rū p̄ma sit effect⁹ p̄fectioris: vt quattuor. gra exēpli: z sc̄da sit cause p̄ eam in primo p̄cessu acquir- ta: que sit p̄fectioris vt duo: z tertia sit eiusdē cause p̄ nega- tionē acquirat p̄fectioris vt octo. ex q̄ in sc̄do p̄cessu acq- rat alia effect⁹ notitia p̄fectioris vt sex. Nam p̄ma notitia cāe est dem̄stratiua. p̄ma aut notitia effect⁹ nō est demon- stratiua: ergo p̄ma cāe notitia ē p̄fectior q̄ p̄ia effect⁹ no- titia. C̄tē. 2. notitia cāe p̄ negationē acq̄sita: aut est de- mōstratiua: aut nō. Si nō ē dem̄stratiua. ergo ē imp̄fectior p̄ ma q̄ est dem̄stratiua. Nec dicit p̄t q̄ sit dem̄stratiua: q̄ in- ter primū p̄cessum z sc̄dū dem̄stratiuū nulla cadit dem̄tra- tio media. C̄tē. ergo ddm q̄ in illis duob⁹ p̄cessibus sunt solū tres notitiae. Prima est notitia q̄ est effectus nō habita p̄ dem̄strationē. Sc̄da est notitia p̄pter qd̄ eiusdem per dem̄strationē vltimā acq̄sita. S̄ tertia ē notitia cause q̄ est termin⁹ ad quē in primo p̄cessu: z termin⁹ a quo in sc̄do. Et semp notitia prior ē imp̄fectior: sufficit autē q̄ sit euidētior: q̄ p̄pter qd̄ vnūquodq̄ tale zc̄. Nec icōuenit agēs instrumētale minoris p̄fectionis cōcurrere ad p̄du- ctionē effect⁹ maioris p̄fectionis in vigore agētis p̄ncipa- lis p̄fectioris: sicut p̄ncipia imp̄fectius sc̄ta q̄ cōclusiones ex eis dem̄strate: sunt tñ euidētior nota z cōcurrētia: vt instru- mēta intellectus p̄fectioris z p̄ncipaliter p̄ducentis.

Cande ex vniuersalib⁹ i singularia opz
procedere. Textu cōmē. iiii. Q. iiii.

Abitatur vtrum vniuersalia realia
sint ponēda: C̄tē. Arguit q̄
nō. Primo. si darent v̄lia realia. tūc sequerēt
q̄ daret corp⁹ de p̄dicamēto q̄ntitatis: qd̄ nō
esset diuisibile. p̄ns est falsuz z icōueniēs. Et
p̄bat p̄na de corpore i cōmuni: tale enim si daret nō ha-
beret extēsiōnē formaliter: q̄ tūc nō cōmunicaretur cuili-
bet suo supposito p̄m totā essentiam eius: qd̄ nō cōtingit
de aliquo tali. C̄tē. Secundo. si dentur vniuersalia realia:
tūc sequitur q̄ color in cōmuni est p̄p̄riū z adequatuz
obiectū visus. p̄ns est falsum. q̄ p̄p̄riū obiectū visus est
p̄ se visibile: sed nullū vniuersale est p̄ se visibile. ergo zc̄.
C̄tē. Tertio. si detur vniuersale reale: sequitur q̄ i diuiduū
est p̄fectius sua sp̄e: p̄ns est falsū. q̄ natura p̄ prius in-
tendit sp̄em q̄ i diuiduū tanq̄ eo p̄fectiorem. z patz p̄na.
q̄ i diuiduū p̄fectionem speciei p̄tineret p̄p̄riam super-
adderet. C̄tē. Quarto. si daretur vniuersale reale: sequerēt
q̄ tūc quilibet terminus specificus esset equiuocus. p̄ns
non est p̄cessum: z p̄batur p̄na: q̄ quilibet terminus signifi-
cans plura eque primo differētia plus q̄ genere ē equo-
cus: sed ita eēt de quolibet termino specifico: cū quilibz ta-
lis eque primo significaret sp̄em z i diuiduū: quoz vnū
est icorruptibile z corruptibile reliquū: mō corruptibile
z icorruptibile differūt plus q̄ genere. C̄tē. Pro hac parte
vivesse esse itētio Arist. 7. metaphy. dum dicit. Ex his itaqz
speculātib⁹ palā est q̄ nihil existentium est substantia.
C̄tē. Item primo de aia dū dicit. aia vniuersale: aut nihil ē:
aut posterius est. Et idem videt velle cōmētator in plu-
ribus locis in metaphy. dicens q̄ in diuiduo non est
substantia nisi materia z forma particularis ex q̄bus cōpo-
nit. Et primo de anima cōmēto. 8. dicens q̄ Arist. non opi-
natur q̄ diffinitiones generū z specierum sint diffōnes
vniuersaliū rerū extra aiam existentium. Sed sunt diffini-
tiones rerū particulariū extra intellectū existentū: sed in-
tellectus est qui agit in eis vniuersalitatē.

In oppositum arguit: q̄ nisi darent vniuer-
salia realia: tūc in predicatis

q̄dditatis p̄cederet in infinitū p̄tra Arist. p̄mo posteriorz.
p̄bat p̄ntia: q̄ p̄dicatū q̄dditatiuū aliquibus cōpetēs essen-
tialiter sumit ex eoz p̄ueniētia eēntiali. Si ergo nō daf
vniuersale in re i quo singularia eēntialr cōueniāt. seq-
tur q̄ p̄m maiorē: aut minorē gradū cōueniētie eēntia-
lis ipoz sumit aliud: z aliud p̄dicatū q̄dditatiuū. P̄onat
ergo q̄ a gradu cōueniētie essentialis vt. 8. quo sor. z pla-
to cōueniūt p̄m q̄ sunt hoies sumat hoc p̄dicatū q̄ddita-
tiuū hō. Et a gradu p̄ueniētie eēntialis vt duo sumat hoc
p̄dicatū suba. Tūc arguit sic. a quolibet gradu cōueniē-
tie eēntialis quo sor. z plato p̄ueniūt p̄t accipi aliqd̄ p̄e-
dicatū q̄dditatiuū cū nō sit maior rō de vno q̄ de alio: S̄
infiniti sunt gradus inuales itēmediū iter gradū vt. 8. z
gradū vt duo q̄ sor. z plato eēntialr p̄ueniūt: ergo infini-
ta p̄dicata q̄dditatiua nō cōincidētia sunt ab illis abstra-
hibilia: hoc aut nō seq̄ret si ponant v̄lia realia a q̄ ip̄sa
abstrahant: cū talia solū finita ponant. C̄tē. Secdo si nō po-
nant v̄lia realia: tūc aliqua sp̄es sp̄alissima nāl̄ significa-
ret res dīntes sp̄e. p̄ns est icōueniēs: z p̄bat p̄ntia: q̄m
signū nāle nō significat rē nisi ex cōueniētia que habz cū
ea: sed maior est cōueniētia iter sortē z suū idolū q̄ inter
sortē z platonē sibi dissilēz: cū idolū sortis ex tali cōueniē-
tia significet ip̄m: nō aut platonē: sed quecuqz sunt magis si-
milia iter se: sunt magis similia cū eodē tertio q̄ illa que
sunt adinuicē minus similia: ergo sor. z suū idolū ex quo
sunt magis similia q̄ sor. z plato maiorē cōueniētia ha-
bebunt cum cōceptu cōmuni sortis representatiuo: vt
est ille cōceptus hō: q̄ sor. z plato. cū ergo ille p̄cept⁹ cōis
rēp̄sentet naturaliter sortē z platonē: a sortiori represen-
tabit sortem z suū idolum: que tamen differunt specie.
C̄tē. Tertio. sp̄es sunt sub numero finito per porphyrium:
sed cōceptus in infinitū possunt multiplicari etiam non
synonimi: ergo tales cōceptus non sunt species: res ergo
ad extra erūt species. Et q̄ cōceptus nō synonymi ip̄so
rum entū in infinitū multiplicari possunt: p̄bat: q̄ non
maioris potētie est intellectus ad formādū p̄ceptus fictici.
os de nō entib⁹ q̄ ad formādū p̄ceptus veros de entibus
sed in illis in infinitū p̄t p̄cedere. ergo z in istis. C̄tē. Quar-
to. qualiter cunqz hō est taliter aliquis istoz est dem̄stratis
hoib⁹ particularib⁹: sed necessario hō ē. ergo necessario
aligs istoz ē: tenet p̄na. z p̄ns est falsum. ergo z an̄s. nō p̄
minor: ergo p̄ maior: q̄re sequit q̄ suuz oppositū est ve-
rum: v̄z q̄ aliquat̄ hō est qualiter nullus istoz est: sed q̄
liter cūqz hō singularis est taliter: aligs istoz est. ergo aliq̄
liter hō est: qualiter nō est: homo singularis: qd̄ eē nō p̄t
nisi detur hō cōis seu v̄lis zc̄. C̄tē. Pro hac parte est aucto-
ritas Porphyrii dicētis q̄ sicut statua cōponit ex ere z fi-
gura: sic hō cōis ex genere vt mā: z dīa vt forma. Itēz di-
cit q̄ participatōe sp̄ei plures homines sunt vnus homo
Itēz dicit. Dico autem p̄p̄rietates hois q̄ est cōis. C̄tē. Ad
idē facit auctoritas Arist. p̄mo posteriorz dicētis. Scien-
tiā esse solū de incorruptibilib⁹ z impossibilib⁹ aliter se
h̄re. Itēz tertio de aia in illa pte. Quoniā aut aliud est ma-
gnitudo z magnitudinis esse: vbi vult in mālib⁹ q̄ddita-
tez distingui ab eo cui⁹ est q̄dditas. C̄tē. Idē videt velle
cōmētator p̄mo physicoz. cōmē. q̄nto vbi p̄t triplicē cō-
positōez. v̄z. i diuidui ex suis partib⁹ essentialibus: z ge-
neris ex suis sp̄eb⁹: z sp̄ei ex genere z dīa: q̄uis ponat
sp̄em duplices h̄re partes. s. p̄m imaginatiōem. z sunt ille
q̄ dicte sunt vt post apparebit. z p̄m fidem vt sunt materia
z forma specificē sumpte. C̄tē. 5. metaphy. dū dicit q̄
suba quam significat diffinitio non est nisi forma v̄lis.

Pro hac dubitatōe est itelligēdū primo q̄ de v̄li-
bus varie inuēte sunt positōes. Quidāz
dixerunt nullo mō dari v̄lia realia vt q̄ non daf hō cōis
ex parte rei hoibus singularib⁹ cōdicatus: ita z de alijs: sed
solū dant v̄lia que sunt termini cōes de pluribus vniuo-
ce predicabiles: aut nāl̄iter si fuerint metales: aut ad pla-
citur si fuerint vocales vel scripti illis subordinati. Alij

dixerit dari vltia totaliter ex parte rei nullatenus ex ope intellectus depédētia. Et hi bipartiti fuerūt: nam qdāz ea posuerūt suis singularib⁹ nō solū cōicari: sed etiāz idēficari: de quoz secta fuit Joānes eucliph. **N**ōnulli vero tenuerūt vltia realia suis singularib⁹ cōicari: sed nō idēficari: de quoz numero fuit **S**ualterus **B**urleus dicens qd vltia q̄ insunt sorti nō sunt idem qd sortes: nec ipm essentialr componūt: sed sunt forme in eo existētes declarantes ipsius qd dicitatē. **C**Alij vero voluerūt viā mediaz perambulāre dicētes vltia quodā mō realia esse z quodā mō depédētia ab intellectu. ad quā opionez vident declinare cōmē. **A**uer. **Albertus**: sanctus **T**ho. **E**gidius. z alij plures: quōvis in mō loquēdi diuersificētur: z fm hāc vltimā dēterminabif presens q̄stio. **I**ntelligēdiū scōdo vt ex **Alberto** colligit qd triplex est vlt. s. ante rem: in re: et post rē. **C**lle ante rē est vlt. in causādo vt deus z intelligētiē: z maxime vlt. est cā prima oīa causāta prehns potēntialiter in seipsa. **U**niversale in re est natura cōis fm esse accepta in particulari vt hoīs natura fm qd inuenitur in hoc hoīe vel in illo. **U**niversale post rē est simplex reruz pcept⁹ aut simplex rei qd dicitatē q̄ ē in intellectu per i⁹ abstractionem. vt dū intelligitur aliqd vt hō vel vt aīa: et ita de alijs. **E**x quibus seqtur qd vlt. in re est vlt. solū māliter et in potentia. **U**niversale post rem aut est conceptus simplex a re abstractus: aut est res ipsa p intellectum abstracta seu vlt. apprehēsa: z dī tunc vlt. formaliter z in actu. **C**ū res que est sortes vt hō singularis ante abstractionē dī potentia vlt.: post vero abstractionē per eam factus est formaliter vlt. **E**x qbus vlt. p: qz cōmētator materia z formā dicit partes speciei fm fidē: z genus z differentiam fm imaginationē: hoc. n. ideo dicit: qz materia z forma sunt partes reales totaliter extra animā existētes: sed genus z differentia: quia imaginationē z opationē intellectus q̄stum ad suū esse formale presupponunt partes fm imaginationē nominantur.

His habitis ponunt cōclusiones. **P**rima cōclusio. **D**anda sunt vniuersalia conceptualia seu que sunt termini cōmunes de pluribus vniuoce predicabiles: pbatur: quia sicut diuersis doctrinis correspondent diuersa predicamēta: ita z diuersa vniuersalia cum predicamēta ex vniuersalibus cōstituantur. **S**ed metaphysice: naturalis scientie z dialectice diuersa debent attribui predicamenta. s. metaphysice predicamēta quidditatū acceptaruz fm se. **E**t naturalis scientie predicamēta quidditatū sumpta in particularib⁹ z materia naturali. **D**ialectice vero predicamēta signoz: ergo seqtur qd vltia metaphysicalia erūt qd dicitates fm se sumpte. **U**ltia realia erūt qd dicitates in particularibus z naturalis materia accepte. **U**niversalia vero logicalia erūt termini cōes de plurib⁹ vniuoce predicabiles: quare zc̄. **S**ecūda cōclusio. **E**x parte rei ponēda sunt vltia materialiter z in potētia. **P**ro hac cōclusionē faciūt oēs rōnes z auctoritates pbantes dari vniuersalia realia. **T**ertia cōclusio. **U**ltia q̄stum ad esse formaliter z in actu dependēt ab ope intellectus.

Cōtra conclusionē primā cōiter arguit sic pbādo qd nō datur vltia pceptualia. **P**rimo quia tūc genus generalissimū pdicamēti substantie esset cōceptus in aīa: sed qlibet talis est indiuiduū de genere qualitatis hns genus supra se: ergo genus generalissimū pdicamēti substantie erit de genere qualitatis z habebit genus supra se: qd erit valde absurdū. **S**ecūdo. qz tūc sequitur in predicatis quidditatis esse pcessus in infinitū: cōtra **A**rīst. primo posterioz: z secūdo metaphy. probatur cōsequētia: quia habeamus duos tales cōceptus homo: tu vnum z ego aliū: z patet: quia ex quo conueniunt ab eis cōtingit abstrahere vnum cōceptuz eis cōmūnē. abstracta tu vni: z ego aliū similē: z arguatur vt supra: quia ex quo vlti duo aliq̄ cōcept⁹ cōueniūt: ergo in aliquo cōmuni

cōceptu quem ab eis abstrahere cōtingit. **A**bstrahant ergo tales duo modo priori simili z proceditur in infinitū. **T**ertio. spēs z indiuiduum sunt de eodem predicamēto: sed sortes est de predicamēto substantie: ergo species que predicat in quid de eo est in predicamēto substantie: z per cōsequēs non est cōceptus anime. **Q**uarto. illud per qd cōuenienter respōdetur ad questionē querētē: qd est hoc de substantia prima est substantia: sed per genera z species cōueniētē respondet ad questionē querētē: quid est hoc de substantia prima: ergo genera z spēs sunt substantie z nō cōceptus in aīa: patet cōsequētia cū minor z maior colligit ab **A**rīstotele in pdicamētis. **Q**uinto. si darent vltia que essent cōceptus in anima: tūc vniuersalia separarētur in esse a suis singularibus. cōtra **A**rīst. z cōmentatorem. 2. metaphy. comment. 48. dicētem qd mixtio intentionis vniuersalis cum particularibus ē fortior qz mixtio accidētium cum suis substantijs. quare zc̄.

Ad ista respōdetur **C**ad primum qd generalissimū pdicamēti substantie dupliciter cōsiderari potest. **U**no modo vt signum adēquate omnes substantias significans sine connotatione: z sic est de genere substantie dialectice sumpto nullū genus supra se habēs. **A**lio mō cōsiderari pot vt res talis: z sic est qualitas indiuidualis de pma spē pdicamēti qlitatis metaphysice aut naturalr accepti. z hoc mō hz gen⁹ supra se nec incōuenit idē diuersimode sumptū esse in diuersis pdicamētis diuersimode acceptis. et qd aliqd sit gen⁹ in aliquo pdicamēto terminoz. z indiuiduū in alio pdicamēto reali. **C**ad scōm negat qd sequat pcedi i infinituz in pdicatis quidditatis. **E**t dī qd cum deueniremus ad duos pceptus generalissimos inuicem simonimos: ab illis nō pot abstrahi pceptus cōioz qd de illis in qd predicet: cū illis correspondet ratio cōmissima illius pdicamēti: verūtāmē ab illis poterit abstrahi cōceptus cōioz nō pdicabilis de eis in qd: vt cōceptus entis: sed cū deueniremus ad duos tales conceptus q̄stū cūqz sint similes z cōueniāt: ab illis nunq̄ poterit pceptus communior abstrahi: qz ipsis correspondet ratio communissima qua aliquid est intelligibile. **C**ad tertiu dī qd sor. z homo sunt in predicamento substantie reali: sed hi termini: sor. homo sunt in predicamento substantie quod est predicamētum signoz: vt indiuiduū z spēs eius. **C**ad quartum respondetur qd ad questionē querētē qd est hoc de substantia pma respōdetur p terminos genericos z específicos: q licet realiter sint accidētia: qz tū substantias significāt absqz aliqua cōnotatōe: dicūtur genera aut spēs in predicamento substantie logicali: ideo p eos fit cōueniens respōsio ad interrogatōez factā p terminos substantias primas importantes q sunt de eodē pdicamēto. **C**ad quintū dī qd licet vniuersalia logicalia a suis singularibus in esse separant nō tū vniuersalia realia. **E**t hoc voluit **A**rīst. z cōmētator in locis preallegatis contra platonē q posuit vniuersalia realia a suis singularibus fm esse separata: de quibus alibi est perscrutandum.

Ad argumenta principalia. **C**ad p̄mū cōcedūt aliq qd corp⁹ in cōmuni de genere q̄ntitatis est indiuisibile extēsiue propter rationem adductam. **A**lij dicūt qd est diuisibile z q̄stum formaliter: indeterminate tū: sed corpus particulare est determinate q̄ntitatis. **E**t hōz aliqui cōcedūt qd corpus in cōmuni de genere q̄ntitatis est q̄stuz: z tamē nec pedale nec bipedale: z ita de alijs. **N**ōnulli vero dicūt qd est magnū z parū pedale z bipedale: z sic vlt. **C**ad secundū cōcedi potest qd color in cōmuni est p̄p̄uz z adēquatum cōcedi potest qd color in cōmuni est p̄p̄uz z adēquatum obiectū visus: h̄ nō fit p se visibilis: sufficit aut qd oīa sub eo p̄tenta sint h̄. **C**ad tertium negat qd indiuiduum fit p̄fectū sua spē. **E**t vlt. dī qd h̄ indiuiduū p̄tineat p̄fectionē sue spēs: est tū imp̄fectius: qz eam mō imp̄fectioni cōtinet. s. p̄tracte z limitate per p̄dītōes indiuiduantē.

Ad 4^m negat pñtia: z negat qd terminus specificus significet eā primo spēm z indiuiduū. sicut negat qd corruptibile z incorruptibile differat plus q̄ genere pdicamē tali: si vlt intelligat: sed bene genere naturali. q̄re zc.

Sūt aut primū nobis manifesta et certa cōfusa magis. Posteri⁹ autem fiūt ex his nota elementa et pñcipia nobis diuidentibus hec. Textu cōmen. ij. Q. d. v.

Habitatur vlt⁹: Utrū vltia sint nobis magis z pri⁹ nota q̄ singularia: Arguit qd nō. Primo, vltia sūt magis nota nature q̄ singularia: ergo sūt min⁹ nota nobis. tenet psequētia: qz nō sūt eadē nota nobis z nature. z añs probat: qz vltia sūt cause singulariū z cause sunt magis note nature q̄ earū effect⁹. Secūdo, illa q̄ sunt ppingora sensui sunt nobis magis nota ex quo nra notitia ortū hz a sensu: s; singularia sunt sensui ppingora vt pstat: cū immediatius ipm imutēt q̄ vltia. Tertio cōposita sunt nobis magis nota q̄ simplicia cōponētia: vt vult hic Aristo. sed singularia seu minus vltia componunt ex magis vltib⁹ sicut spēs ex genere: ergo singularia seu minus vniuersalia sunt composita: ergo sunt nobis magis nota q̄ magis vltia. Quarto, p eadē parte facit Aristo. auctoritas primo posteriorū dicētis. Dico aut ad nos priora z notiora que prima sunt sensui. simplr autez priora z notiora que lōgius sunt. Sunt autē lōgiora vltia maxime prima singularia: z opponūtur adinuicem.

In oppositum est Ari. in illa pte. Uñ ex vltibus i singularia oz pcedere z sic Aristo. hic z primo posteriorū videt sibi cōtrarius.

In hac difficultate pncipalr inuēti sunt duo modi rñdēdi. Unus tenētūz qd intellect⁹ pñs itelligit singulare q̄ vlt. Et alius tenētūz oppositū. Primo ergo tractabitur modus primus: z secūdo secūdus.

Pro primo mō pmittit Bur. qd duplex in intellectu nro catur cognitio. Una cōfusa z impecta. Alia distincta z pfecta. z iuxta hoc duas ponit pñones. Prima in cognitiōe cōfusa z impecta singulare prius z magis cognoscit ab intellectu nro q̄ vlt: z min⁹ vlt q̄ magis vniuersale. Ista pñō probat supponendo primo qd intellectus nri itelligit singulare. Que suppositio probat primo: quia intellectus noster ponit differentiaz inter vniuersale z singulare. Secūdo quia aliter nō posset formare tales pñones. Sortes est hō. Sortes res est aīal. Tertio qz ars z prudētia que sunt habitus intellectuales sunt circa singularia. Illa igitur suppositiōe stante arguitur sic. Si intellectus noster nō itelligeret prius singulare q̄ vniuersale hoc esset: qz ad hoc qd itelligat singulare oportet ipsuz prius itelligere vniuersale consequēs falsum. igitur zc. Qz cōsequēs sit falsum probatur: quia si intellectus prius itelligeret vniuersale sequeretur qd nunq̄ itelligeret singulare cōtra suppositiōem pmissam: z probatur cōsequētia. quoniam vniuersale est equaliter idifferens ad omnia singularia sua. z per cōsequēs non magis ducit in cognitiōem vnius sui singularis q̄ alterius: aut ergo duceret in cognitiōem omnium simul: quod est impossibile: aut nullius: z hoc ē ppositum. non ergo prius itelligit intellectus vniuersale q̄ singulare: sed ecōtra ptingit: z simili modo argui posset de minus vniuersali z magis vniuersali. Cforte ad hoc dicitur qd vniuersale determinat ab aliquo alio vt magis ducat in notitiam vnius q̄ alterius singularis. Sed cōtra. quia illud determinās oportet esse cognitum ab intellectu: aut ergo est vniuersale: aut singulare. non pōt dici qd vniuersale cum sit indifferēs ad quodlibet singulare suum. Si autem est singulare quero vtrum fuerit prius cognitum q̄ suū vniuersale: aut non? Si sic: habe-

retur propositum. Si nō quomodo ex notitia illius vniuersalis peruenit intellectus in notitiaz illius singularis aut per determinans: aut non. z tūc aut pcederet in infinitum: qd est inconueniens: aut oportebit deuenire ad aliquod singulare qd fuerit prius notum q̄ vniuersale. Secūdo ad cōclusionem arguit sic per Aristo. in primo metaphy. Vniuersalia sunt difficillima ad itelligendūz qz sunt ad sensum remotissima: ergo per oppositūz singularia sunt facillima ad itelligendū: quia sunt sensui propinquissima: quare zc. Tertio. nihil est extra animam nisi singulare: sed intellect⁹ pmo itelligit rē extra aīaz: igitur p; pñia: minor colligit ex tertio de aīa. vbi ostēdit intellectū nō itelligere se: nec ea que sūt i eo: nisi secundario z p reflexionez. maior colligit ex Lōmentatore. 12. meta. dum dicit qd vniuersalia apud Ari. sunt collecta ex particularib⁹ ab intellectu qui cōprehēdit iter ea similitudinē z facit ea intētiōē vnā. Quarto. intellect⁹ nō itelligit vlt nisi abstrahēdo a singularibus vt habet videt tertio de anima. sed intellectus nō abstrahit nisi a noto: ergo per prius cognoscit ab intellectu singulare q̄ vniuersale. Secūda cōclusio. Intellectus noster cognitiōe perfecta z distincta prius cognoscit vniuersale q̄ singulare z similiter magis vniuersale q̄ minus vniuersale. Nec conclusio arguitur sic: quia ad cognitiōē distinctam habendam ab intellectu de aliqua re requiritur cognitio eorūz in que ipsa est resolubilis: z que claudūtur in ea: sed res est resolubilis in omnia vniuersalia ad eam superiora: ergo si res aliqua ab intellectu distincte debet cognosci oportet prius ab eo cognosci omnia vniuersalia ad eam superiora. z per consequēs distincta z perfecta notitia intellectus ipse prius cognoscit vniuersale q̄ singulare: z magis vniuersale q̄ minus vniuersale.

Sed contra hanc viam multipliciter argui cōsuevit. Primo. qz illud qd pmo ab intellectu itelligit est primū eius obiectū: si ergo singulare primo ab intellectu itelligeretur: sequeretur qd singulare est primum obiectum intellectus: consequens est falsuz: z cōtra Ari. tertio de anima. in illa parte: Quoniam aut aliud est magnitudo. Secūdo. illud quod itelligitur solū reflexe z indirecte non itelligit primo: sed singulare itelligit ab intellectu solū reflexe z indirecte: igitur. patet cōsequētia cū maiori: z minor colligitur ab Aristo. tertio de anima dū dicit: Sensituo quidem igitur calidū z frigidū iudicat. s. anima z quorū ratio quedam caro: alio autem aut separato aut sicut circūflexa se habet ad seipsam: que cum extensa sit carnis esse discernit. Ex quibus verbis apparet Aristotelē velle qd anima humana discernit indiuiduum z quidditates separatis virtutibus. s. indiuiduuz sensu z quidditates intellectu. Aut qd si vtrunq̄ intellectu discernit hoc est diuersimode: qz carnem hoc est indiuiduum discernit sicut circūflexa ad seipsam in sensu: sed carnis esse. i. quidditatē discernit cūz sit extēsa. z primo aspectu. Et idem videtur velle cōmentator tertio de anima commento nono. dū dicit qd ista est dispositio intellectus in cōprehendendo alietatem que est inter formāz indiuiduum: quia comprehendit formā per se z cōprehēdit indiuiduū mediāte sensu. Tertio. inter obiectum z potentiam debet esse proportio: sed inter singulare z intellectum nulla est pportio: quia singulare est materiale z intellectus immaterialis. quare zc. Quarto. qz videtur qd Aristo. velit qd vniuersalia sint prius nota nobis notitia cōfusa q̄ singularia: quoniam dicitur qd pueri primo cognoscūt vniuersaliter omnes viros appellādo patres: z omnes feminas matres. posteri us vero determinate horum vnūquodq; distinguendo patrem ab alijs: z similiter matrē: sed pueri in principio non habent nisi cōfusam notitiam. igitur.

Ad hec respondet Bur. CAd primū dicendo qd quadrupliciter aliquod dicitur primū obiectum

etum intellectus. Primo primitate adaequationis: et sic ens est primū obiectum intellectus. Secundo primitate exclusionis. et sic vniuersale est primū obiectum intellectus. Tertio primitate perfectiōis. et sic deus est primum obiectum intellectus. Quarto primitate immutationis seu generationis. et sic singulare est primum obiectum intellectus. Aristoteli autē loquitur de primo obiecto intellectus sumpto secūdo modo in loco supius allegato. quare et c. Ad secūdo negat minorem dicendo qd singulare intelligitur ab intellectu directe. et vniuersale reflexe. Unde singulare cognoscit a sensu et ab intellectu. Vniuersale autem siue quidditas a solo intellectu cognoscitur. Et in intelligēdo quidditates intellectus diuersimode se habet qz primā quidditatē que est in indiuiduo. s. spēs specialissima intelligit directe: sed quidditates alias vsqz ad generalissimā intelligit reflexe. Et hoc videt velle cōmētator tertio de aia. cōmētō. 10. dū dicit. Et necesse est vt forma. i. qd ditas siue vniuersale experimētet p aliā virtutē. s. qz per sensum qui cōprehēdit singulare. Et hoc erit ex hac virtute aut p dispositionē similitudine recte cū intellexerit formā primā existētē in hac re singulari: aut sūm dispōnē similitudine lineae sperali qn fuerit reuersa qrendo itelligere et qd ditas illi forme: deinde qd ditas illi qd ditas quosqz pueniat ad simplicē qd ditas in illa re. Nelle igit videtur cōmētator qd intellectus primo intelligit singulare sensatū: deinde primā formā. s. spēm spālissimā directe. qd ditas aut illius. s. genera supiora gradatim ascendēdo vsqz ad genū generalissimū: qd nō habet vltiorē qd ditas: itelligit reflexe: qz quodāmodo vadit ab eodē in idē. ex quo quidditas supior in inferiorib⁹ includitur: lz alij velint qd semper intellectus dū ascendit resoluēdo habeat dispositōem lineae recte. dum vero cōponēdo descendit lineae speralis seu circūflexe: sed de alijs de aia plenius inquirat. Ad tertium dicit qd inter singulare et intellectū possibilē est sufficiens proportio qualis dicit esse inter mouens et motū: qz vniuersū illorū sit materiale et aliud imateriale: psertim cum singulare nō sit mouēs principale: sed instrumētale agēs in virtute alterius scilicet luminis intellectus agentis. Ad quartum respondet qd puer prius cognoscit notitia singulari qz vniuersali: prius enim per intellectum cognoscit qd iste vir est iste pater qz qd vir sit pater. Et si argueretur contra hoc: quia tunc illud exemplū de puero non esset ad propositū Aristoteli. qui intendit hic ostendere qd vniuersalia sunt nobis magis nota qz singularia sed potius argueret oppositum. Quic intricate respondet Bur. Ad hī tamen videtur ipsum innuere qd duplex sit cognitio singularis. Una est singularis apprehensiva qua cognoscitur res singulariter: eam tamen nesciendo distinguere a qualibet alia. Alia est singularis discretiua qua res cognoscitur singulariter ipsa a qualibet alia distinguendo: et in ea conditiones indiuiduantes comprehendendo que in nulla alia re cōprehenduntur. Vult igit qd licet in prima cognitione que est confusa cognitio singularis apprehensiva precedat cognitionem vniuersalem sūm primam conclusionem. tamen in posteriori cognitione que est distincta cognitio vniuersalis precedit cognitionem singularē discretiuam. et hoc vltimū est ad propositū Aristoteli. hic: cuius intentio est ostendere qd in notitia distincta vniuersale est prius et magis notū qz singulare vt etiam innuebatur in conclusione secunda. Unde puer primo cognoscit cognitione singulari apprehensiva. deinde notitia vniuersali: postea vero vigore eius intellectu et virtute cognoscitiua meliorata per exiccationem et expurgationem eius a superfluitantibus cognoscet notitia singulari discretiuam. quare et c.

Pro modo secūdo respondendi ad questum vniuersale in re dupliciter sumi potest. Vno modo pro simplici quidditate sūm se sumpta: et de hoc non est consi-

deratio in sciētia naturali: sed in metaphysica. Alio modo pro natura communi sūm esse accepta in particulari et de hoc consideratur naturali sciētia et appellatur indiuiduum vagum qd exprimitur per tales terminos: aliquis homo aliquis bos. Et per ista intelligimus vniuersalia physica: puta hominem carnem osseum taliter complexionatū et c. Unde duplex est indiuiduum. s. vagum et signatum. Indiuiduum vagum: ideo non dicitur vagum qd non sit in natura determinatū: qz natura determinat cū dicitur aliquis homo: sed dicitur vagum ex eo qd per accidentia sensibilia non est determinatū: vt hic homo. Indiuiduum ergo vagū est illud cuius natura cōtracta et particularizata per suppositum indeterminatū certificatur. Sed indiuiduum signatū est illud cui⁹ natura cōtrahit et particulariter certificatur in supposito determinate demonstrato: vt hic homo sorte demonstrato. Indiuiduorum autem vagorum aliud correspondet speciei specialissime: vt aliquis homo: aliud generi subalterno: vt aliqd animal aliquod corp⁹: aliud generi generalissimo vt aliqua substantia. Premittitur secūdo qd natura dupliciter accipi potest. Vno modo pro natura que est principium cognoscēdi: quomodo accipitur cū dicitur qd illud est pri⁹ natura a quo non conuertitur subsistendi consequentia. Alio modo pro natura que est principium essendi et operationis que non est nisi agēs naturale: et hec est duplex. vniuersalis et particularis: vniuersalis primo intendit speciem: particularis primo intendit indiuiduum. de natura secūdo modo dicta loquitur Aristoteli. in hoc proemio. Premittitur tertio qd duplex est pcessus in doctrinis. Vnus resolutorius quo habemus diffinitam cognitionem indiuidui resoluendo ipsum primo in speciem specialissimam: deinde in genus proximum: et sic ascendēdo donec vltimo deueniamus ad generalissimū: et huiusmodi pcessus nihil est in sensu nisi indiuiduum et totū residuum est in intellectu. Alius est pcessus compositiuus qui sit apud confusam et indistinctam sensus cognitionē quo primo cognoscitur natura generalissimi: deinde generis subalterni. postea natura spālissimi: et vltimo sub illa accipit indiuidui distincta cognitio: et totus hic pcessus est in sensu: et est proprius naturali sciētiae: qz nulla alia considerat vniuersale sūm esse acceptū in particulari: et ideo secūdo ipsam solam vniuersale est notius sūm sensum qz singulare: nec ob hoc negandū est quin similis possit esse pcessus in intellectu vt credo. Premittitur quarto qd cū queritur vtrum vniuersalia sint nobis magis nota qz singularia: hoc potest dupliciter intelligi. Vno modo absolute. Alio modo habēdo respectū ad eādem virtutes: vt solum sūm sensum aut solum sūm intellectū: et hec differunt non parum vt statim apparebit.

Premissis hīs sit prima conclusio talis. Vniuersalia sunt nobis magis nota et prius nota secūdo sensu qz singularia et magis vniuersalia qz minus vniuersalia: et intelligatur conclusio loquendo de vniuersalibus physica et notitia naturali. Probat per exemplū Auicenne de homine viso a lōge quem prius cognoscimus vt aliqua substantia: postea per motū qd est aliquod animal: deinde per rectitudinē stature qd est aliquis homo. vltimo autem per comprehensionem conditionū indiuidualium quas in alio impossibile est reperiri cognoscimus qd est sotes. Secūda conclusio. Singularia seu minus vniuersalia sūt prius et magis nota nature qz magis vniuersalia: et hoc siue teneant se ex parte causarum siue ex parte effectū. Ista conclusio arguitur: qz illa sūt prius et magis nota nature que sue operationi sunt propinquiora: sed cause particulares sunt propinquiores operationi nature qz cause vniuersales: et similiter de effectibus accidit: ergo. Unde dato qd a ignis producat b. ignem et c. materia et d. forma: p qd sicut c. materia et d. forma sūt magis note. a. igni qz b. ignis ita

e. materia z. d. forma sunt magis nota. a. igni q̄ materia ignis z forma ignis: z hoc magis q̄ materia corporis z forma corporis. z sic deinceps. z eodē modo ex parte ipsius effectus. s. q. b. ignis ē magis notus. a. igni q̄ ignis: et ignis magis q̄ corpus. z sic vltra. **Cōclusio tertia.** magis vniuersalia sunt nobis prius z magis nota s̄m intellectum q̄ minus vniuersalia: z minus vniuersalia q̄ singularia z hoc etiam loquendo de vniuersalibus vniuersaliter s̄m prius. **Hec cōclusio probatur multipliciter.** Primo intellectus in acquirēdo cognitionē rerū procedit de potentia ad actū z de pura ignorantia ad perfectā notitiā: sed cognitio rei in suo vniuersali est media inter purā ignorantiam z noticiam eius perfectam. Quis igitur nō sit trāsitus de extremo ad extremum nisi per mediū sequitur q̄ ante q̄ cognoscatur res ab intellectu perfecte z in speciali oportebit ipsum prius eam cognoscere in vniuersali. z per cōsequēs magis vniuersalia sunt nobis s̄m intellectū prius z magis nota q̄ minus vniuersalia vel singularia. Secūdo. sicut se habent prima principia cōplexa ad alias propositiones: ita se habent prima principia in complexa ad alias notitias incomplexas per cōuenientem similitudines: sed prima principia cōplexa sunt s̄m intellectum prius z magis nobis nota q̄ alie propositiones que ex ipsis probantur z notificantur: ergo prima principia incomplexa sunt nobis prius z magis nota s̄m intellectum q̄ alia in complexa sic q̄ in intellectu prius formantur prima principia incomplexa q̄ notitie alie incomplexae: qd̄ esse nō potest nisi intellectus prius intelligat vniuersalia q̄ singularia. Et iste tres conclusiones sunt pro mente Aristote. in littera. **Quarta conclusio.** Absolute loquēdo singularia sunt nobis prius z magis nota q̄ vniuersalia vniuersaliter sumpta. hec conclusio sic probatur. illud qd̄ cognoscimus p̄ sensum est absolute nobis prius z magis notū q̄ illud qd̄ solo intellectu cognoscimus: cum necesse sit quēcūq̄ intelligentem fantasma aliqd̄ speculari: s̄ p̄ sensum nos cognoscimus singulare: vniuersale autem vniuersaliter sumptum per solum intellectum: ergo absolute singularia sunt prius et magis nobis nota q̄ vniuersalia vniuersaliter sumpta. Et hec conclusio sit pro mente Arist. primo posteriorum auctoritate superius inducta: vbi asserit q̄ singularia sunt nobis magis nota q̄ vniuersalia que sunt sensui p̄p̄inquisitima. Et ex his conclusionibus remouetur apparatus contradictio i dictis eius ibi z hic. **Et si argueret q̄ Arist.** vult in primo posteriorū q̄ vniuersalia sunt magis nota nature. quia sunt a sensu remotissima: cuius tamen oppositum dictum est in secunda conclusione. Respondet q̄ ibi z hic est equiuocatio de natura: quoniam ibi loquitur de natura que est principium cognoscendi s̄m quam vniuersalia sūt magis nota q̄ singularia. hic vero loquitur de natura que est principium operandi. z s̄m hāc singularia sunt magis nota q̄ vniuersalia vt dictum est.

Sed cōtra probationem primam tertie conclusionis plurime instantie adducuntur.

Primo. quia si ratio illa valeret sequeretur q̄ ante q̄ res aliqua cognosceretur ab intellectu in speciali oporteret ipsius eam cognoscere in vniuersali per omnia sua superiora que de ea quidditatiue predicantur: patet consequentia: quia cuiuslibet superioris cognitio est media inter puram ignorantiam z noticiam rei in speciali. consequens tamen est falsum: quia eo dato nō posset aliquis intelligere equum sub propria ratione equi nisi prius cognosceret ipsum s̄m omnia genera superiora. hoc autem non est verum: quia aliquis optime intelligit equum vt equus est: quamuis ignoret genus sibi immediatum. quoniam tale non est animal: cum plus conueniat essentialiter equus cum vna specie animalis q̄ cū alia: ergo in aliquo cōmuni inferiori ad animal z superiori ad equum et speciem illam cum qua magis conuenit: Quid autem sit

illud genus forte non est aliquis quis sciat. **Et confirmatur:** quia omnis cognoscens aliqua finita potest scire numerum illorum: ergo si aliquis intelligeret equum s̄m omnia sibi superiora posset dicere quot illa sunt. sed hoc est falsum: quia oportet et ipsum cognoscere omnes species animalis: quia cum vna est equus sub vno genere sub quo non est cum alia. Nullus autem inuenitur qui omnes illas cognoscat. **Secundo.** si ratio illa valeret sequeretur q̄ materia nō posset transmutari de priuatione ad formā perfectā nisi prius reciperet formas imperfectas: consequens est falsum: qz omnem formam immediate potest recipere. patet consequentia: quia forma imperfecta est media inter priuationes forme z formam perfectam. **Tertio.** data illa ratione sequeretur q̄ terra non posset immediate transmutari in ignē. consequens est falsum et contra Arist. secūdo de generatione. z p̄ p̄ntia: qz aqua z aer sunt media inter terrā z ignem nō solum s̄m situm sed etiam s̄m perfectionē. **Quarto.** si ratio illa valeret non posset aliquid trāsmutari de albo in nigrū nisi prius transmutaretur in omnes medios colores. consequens ad experientiam patet esse falsum. z tenet p̄ntia: qz omnis medius color est medius inter album z nigrum. **Quinto.** stante illa ratione non posset intelligi sortes vt sortes nisi prius intelligeretur vt substantia: vt corpus: vt animatum corpus. consequens p̄ esse falsum vbi sortes fuerit prius optime notus z in moderata distantia de nouo obiectis.

His omnibus premissis respondetur. **Ad** primū cōcedo q̄ ante q̄ res intelligatur in speciali intelligitur per omnia sua superiora: licet non semper habeant nomina imposita. z dico q̄ animal est genus equo immediatum. z q̄ scio numerum illorum superiorū generum: quia quattuor. Unde sicut differentia numeralis habet latitudinem: quia plus numeraliter differunt sortes z berta q̄ sortes z plato. ita conuenientia specifica siue generica habet latitudines: quoniam plus sub animali conueniunt homo z symia q̄ homo z formica: quous sunt species sub eo immediate contente. **Ad** secūdum negatur consequentia: quia ille forme imperfecte nō sunt media essentialiter ordinata sicut cognitio magis vniuersalis dum est trāsitus de pura ignorantia ad noticiam perfectam. **Ad** tertium respondetur similiter. **Ad** quartum responderi potest eodem modo. Aliqui tamen concedunt q̄ in trāsmutatione de albo in nigrum fit transitus per omnes species colorum mediorum quous non semper omnes distincte percipiuntur propter temporis paruitatem quo mobile manet sub eis. **Ad** quintum respondetur q̄ vbi debeat noticia de nouo generari siue presentetur in distantia moderata siue non: homo prius cognitus siue incognitus semp̄ prius cognoscitur magis vniuersale q̄ minus vniuersale vel singulare. Verum tamen inter acquisitiones illarum noticiarum aliquando est ita parua distantia q̄ non percipitur vnam precedere aliam: sicut in casu argumenti. Aliquando autem tāta est inter eas distantia q̄ optime appareret vnam noticiam prius altera generari. sicut in exemplo Aucenne superius posito.

Ad argumenta vero alterius positionis que huic determinationi aduersari videntur ex prius habitis non difficile est respondere. **Ad** primum concedo q̄ oportet intellectum prius intelligere vniuersale q̄ singulare. Et dico q̄ vniuersale ad hoc vt ducat in cognitionem vnius singularis z nō alterius determinatur a fantasmate illius singularis qd̄ est in sensu. nec propter hoc oportet illud fantasma prius esse cognitū ab intellectu sicut species albedinis recepta in visu ita determinat q̄ fiat visio albedinis q̄ non alterius coloris: nec tamen propter hoc oportet prius visum illam speciem videre. **Ad** secundum dicitur q̄ illa auctoritas non est ad p̄positum: quia Aristote. ibi loquitur

de vniuersalibus in causando: sicut sūt deus & alie intelli-
gentie: de quibus non est hic sermo: sed solum de vniuer-
salibus sūm cōmunitatē que non sunt sepata a sensibilib⁹
sicut illa: sed sunt eis cōiuncta. CAd tertiu patet ex dictis
in questione precedēti quomodo vltia sunt quodāmodo
extra animā & quodāmodo in anima. CAd quartū patet
per cōmētatorē tertio de anima. qui in plerisq; locis vult
q; abstrahere speciē vniuersalē a fantasmate singularis
est operatio intellectus agentis: Formare autē seu intelli-
gere est operatio intellectus possibilis. Sed quomodo
cūq; sit: negandū est q; intellectus non abstrahit nisi a
nō ab eo. Utrū autē intellectus intelligat singulare so-
lum per reflexionem ad fantasma: aut per speciem prop-
riam ipsius singularis in eo receptam: aut per speciē vni-
uersalem qua intelligit etiam vniuersale: sed ordine quo-
dam. in tertio de anima perquiratur.

Ad argumenta principalia. CAd p̄mum
dam conclusionem: quoniam non omnes cause sunt magis
note nature: sed cause proxime cōuertibiles cum effecti-
bus suis. CAd secundū dicitur q; probat quartam cōclu-
sionem. CAd tertium dicitur sūm hanc opinionē q; Aris-
per confusa non intelligit composita naturalia sed intel-
ligit vniuersalia. Et per partes intelligit partes corporis
subiectiuas. modo bene dictum est q; vniuersalia prius
cognoscuntur a nobis per intellectum q̄ sua inferiora.
Ad quartum patet per questionem 2c.

Aut solvere litigiosam rōnem q; sane
vtreq; q̄dez hnt rōnes et melissi et p̄me-
nidis: Et teni falsa accipiūt et n̄ syllogizā-
tes sūt. Magis autē melissi opinio onero-
sa est et nō hns defectū. **Tex. cōmen. x.**

Intelligendum sūm cōmētatorē

commento de
cimo q; illa ratio appellatur vana: que aut ni-
hil concludit: aut si concludit aliquid nō con-
cludit intētum. Et magis vana est illa que ni-
hil concludit: q̄ illa que concludit quod nō est intentum
per eam. Quia ergo rō Melissi nihil cōcludebat ex quo
accipiebat minozē negatiuā in p̄ma figura & predicatiōe
directa: quasi arguēdo non sequitur conclusio: vt in prio-
ribus dicitur. Parmenides autē bene concluderebat: s; nō
concluderet conclusionem intētam: quia capiebat mino-
rem affirmatiuā de subiecto infinito: ideo magis erat vna
ratio Melissi q̄ ipsius Parmenidis. Melissus autem
ponebat vnum ens esse: & illud dicebat immobile & infini-
tum: ad quod probandū sic arguebat: Omne quod gene-
ratur habet principiu: ergo quod nō generat non habet
principiu: sed ens nō generat: ergo nō habet principiu:
et per p̄ns nec finē: ergo est infinitū. Ex quo vlti⁹ sequi-
tur q; est tm̄ vnu: q; nihil aliud secū cōpatit: & q; est imo-
bile: q; nō habet locū ad quē possit moueri.

Ista argumentatio primo peccat in for-
ma sūm fallaciā cōse-

quentis: quia p̄supponit q; sicut sequit. Si aliquid gene-
ratur illud habet principiu: ita sequat: si aliqd non gene-
rat illud nō habet principiu. Et certū est q; hoc nō seq̄:
quia celū nō generat & tamē celū habet principiu. bñ autē
sequitur q; si aliquid nō habet principiu illud non gene-
ratur. Ibi ergo arguitur a destructione antecedentis ad
destructionem cōsequentis: & sic arguēdo p̄na non valet.
CSecūdo peccat in materia: quia in secūdo processu ca-
pit maiozē falsam. scilicet illam: omne qd nō generat nō habet
principiu. C Tertio in eodē processu peccat in forma: q; a-
rguitur directe in prima figura maiore existente negati-
ua. C Quarto peccat sūm fallaciam equiuocationis p̄mo
quia accipit principiu pro principio temporis aut gene-

rationis successiue: postmodū pro principio magnitudie
cum dicit: ens nō habet principiu: ergo nec finem.

Parmenides v̄o dicebat tm̄ vnu ens esse im-
mobile: sed finitum. Et ad pro-
bādum tm̄ vnum ens sic arguebat. Quicquid est preter
ens est nō ens: sed nō ens & nihil p̄uertunt: ergo quicquid
est preter ens est nihil: sed ens & vnu cōuertuntur: ergo
quicquid est preter vnum est nihil: & per cōsequēs tm̄ vnu
ens est. C Ratio sua primo peccat in materia: q; p̄ ante-
cedente capit istā p̄positionē: Quicquid est preter ens ē nō
ens. que est falsa cū ad eā sequat q; aliquid fit nō ens: vt
patet. Secundo peccat in forma per fallaciam equiuoca-
tionis: quia p̄mo capit vnu transcendēter vt est passio cō-
uertibilis cum ente: postea v̄o in cōsequēte vltime conse-
quentie capit vnu nominaliter vt dicit p̄cipiu numeri.
Parmenides ergo concludebat tm̄ vnum esse: capiēdo
ly vnum transcendēter: quod verū est: sicut tm̄ ens esse: sed
nō cōcludebat tm̄ vnu esse capiēdo ly vnum vt dicit p̄-
cipiu numeri sūm q; ipse intendebat.

Intelligendum sūm cōmētatorē q; Bristo
volebat circulū quadrare
portiones eius lunares quadrando: que ideo lunares di-
cuntur: q; similitudinē habēt i figura cū luna semiplena.
describēbat vnum circulū: deinde ipsum in quattuor por-
tiones equales diuidebat: quas postea rectificabat. & qua-
tuor alias lineas rectas illis equales sumebat ex quibus
cōficebat quadratū: deinde quattuor portiones circuli in-
curuabat vt prius: & circulum priori equalem faciebat: &
tunc arguebat illud quadratū huic circulo fore equale:
quia latera illius quadrati portionibus huius circuli cir-
cumferentiam constituentibus sunt equalia.

Huic rationi geometra habet respōdere: q; a
Bristo geometrie principia cō-
cedebat. C Diceretur igit hanc cōsequentia non valeret
Latera illius quadrati sunt equalia circūferētie hui⁹ cir-
li: ergo quadratū illud huic circulo est equale: quoniam
s; ille quattuor portiones circuli consumant totam circū-
ferentiam eius: nō tamē consumunt totum circulū illum:
nō relinquūt figura eius q̄ nō est ps que p̄ diuisionē acci-
pi possit. nec qualis ē portio chorde ad arcū: talis est por-
tio quadrati ad circulū: vt alibi habet ostēdi: q; cū cetera-
rū figuraz figura spherica sit capacissima: fateri debem⁹
ipm circulū nō eq̄ri illi q̄drato s; p̄tinēte fore maioris.

Antiphon autē ad istud p̄positū aliam rationē
adducit. Capiebat enī vnu circulū
in quo erat quadratū: cuius quattuor anguli ad circūferē-
tiam circuli terminabant: deinde ab angulis quadrati ad
circūferentiā circuli lineas protrahēbat facientes trian-
gulos ysocheles. Quo facto resultabat figura equalium
laterum & angulorū: sed in duplo pluriū & maior priori.
Iterū ab angulis illius figure protrahēbat lineas ad cir-
cumferentiā circuli similes triangulos faciēdo. Sed mino-
res & plures in duplo: & tūc resultabat figura poti maior:
et in duplo pluriū laterū & angulorū: equaliū tm̄ vt imme-
diate de alia prius dicebat: & q; vt ip̄e atebat in tali diuisi-
one circūferētie circuli per angulos triangulorū q; ysoch-
eles seu equaliū laterū nominant ad eam terminatorum
non proceditur in infinitū: quia sūm cum in diuisione con-
tinui nō proceditur in infinitum: sed ad indiuisibile ē sta-
tus: quia ex indiuisibilibus compositus: ideo tūc figura
resultans dum vlti⁹ nō procedet diuisiō illi circulo
erit equalis. Cum autē cōtingat inuenire quadratū huic fi-
gure multiangule equalē sequitur quadratum illud nūc
scripto circulo adēquari: quia quecūq; vni tertio sunt eq̄-
lia: inter se sunt equalia. Sed huic ratiōi geometria respō-
dere nō debet: quia principiu est apud geometriam cō-
tinuum esse diuisibile in infinitum & componi semper ex
indiuisibilibus: cuius oppositum hec ratio accipiebat.
C Dicendum tamē q; figura illa multiangula quotiens

eunq; fiat sibi talis additio: nunq; tamen efficietur illi cir-
culo equalis: quare zc.

Sicut enim geometre nō ampli^o rō ē
ad destruētē pncipia sua. S; aut alteri^o
est sciētie: aut oibus cōmunis sit: neq; ei
qui de pncipijs. **Tex. commenti. viij.**

Questio sexta.

Habitatur vtrū philosophus natu-
ralis possit pbare sua pncipia affirmatiue? **Arguit primo qd sic. Ar-
stote. in hoc primo physicoz demonstrat ma-
teriam esse que est vnum pncipiū reruz na-
turaliū: ergo zc. cōsequētia patet. z antecēdēs declaratur
in pcessu huius primi. C**Secūdo philosophus natura-
lis potest probare motū esse: sed motū esse est pncipiūz
in sciētia naturali: ergo. patet cōsequētia. z minor: colli-
gitur ab **Az. in lra cum dicit: Nobis autem subijciantur
que sunt natura omnia: aut quedam moueri. maior argu-
itur: quoniā motus est passio naturalis habens causas p-
prias propter quas inest mobili: ergo p illas poterit na-
turalis probare motū inesse mobili: sed motuz inesse mo-
bili est motum esse: cum accidentis esse sit inesse: ergo na-
turalis potest pbare motū. C**Tertio. sicut se habet meta-
physicus ad sua pncipia: ita se habet naturalis ad sua pncipia
per cōueniētē similitudinē: sed metaphysicus po-
test pbare sua pncipia: vt patet quarto metaphysice. er-
go naturalis pōt pbare sua pncipia. **C**Quarto **Az. in p-
mo physicoz qui est liber sciētie naturalis arguit contra
Parmenidē z Melissum qui negabāt motū z plura en-
tia esse: z pluralitatē entiu que sunt pncipia scientie natu-
ralis: vt asserit Cōmētator cōmento. 8. ergo philosophus
naturalis pōt pncipia sibi negata probare.**

In oppositū est **Arist. in lra dicens. Sicut enī
et geometre non ampli^o ratio est
ad destruētē pncipia: sed aut alterius scientie: aut oib^o
cōmunis: sic neq; hinc de pncipijs.**

Premittendū pmo qd scientiarū quedaz est
cōmunis vt metaphysica z lo-
gica que cōsiderāt totū ens: lz differētē: quia metaphysi-
ca considerat ens reale: logica vō ens rationis. Quedam
autē est sciētia particularis que considerat partem entis: si-
cut sunt alie scientie. **C**Premittendū secundo qd sciētia
rum particulariū: quedā est subalternans: quedā est sub-
alternata: exemplū pmi: vt geometria z arismetria. exē-
plum secundi: vt pspēctiua z musica. nam pspēctiua sub-
alternatur geometrie: z musica arismetrie. **C**Premittē-
dum tertio qd tripliciter vna scientia dicitur alteri subalter-
nari. s. rōne subiecti: rōne pncipioz z rōne conclusionis.
CRōne quidē subiecti: vt quia suum subiectuz est pars
subiectiua alterius scientie: z sic scientia naturalis subal-
ternatur metaphysice: talis tñ subalternatio est imprope-
dicta valde. **C**Rōne pncipioz dupliciter fit subalterna-
tio. Uno modo. qz oia pncipia vnius sciētie probātur in
alia scientia: z sic subalternat medicina physica scientie
naturali. Alio modo qd aliquod pncipiū vnius scientie
pbetur in alia: sed nō oia: z sic geometria subalternat sci-
entia naturali: qz in scia nali probat cōtinuū esse in infini-
tum diuisibile: qd est pncipiū in geometria: sed alia pnci-
pia geometrie: aut nō pbantur: aut in alia scia pbantur
qz in scia nali. **C**Ratione autē cōclusionis contingit vnā
scientiam alteri subalternari quādo aliqua cōclusio vni^o
scientie probatur per pncipia alterius scientie: z sic sci-
entia naturalis q̄tum ad illam partē que est de vride sub-
alternatur pspēctiue: z medicina cyrugica q̄tum ad il-
lam cōclusionem. vulnera circularia tardius sanantur
qz oblonga: subalternat geometrie vt asserit **Arist. pmo
posteri. C**Premittendū quarto qd triplicia sūt pncipia
scie nalis. Quedā enī sunt pncipia cōgnitiōis tñ: sicut

sunt pncipia entiu: sive motū eē: z plura esse entia. Quedā
sūt pncipia esse tñ sicut mā z forma. Quedā sūt pncipia cōgnitio-
nis z esse: sicut qd entia nalia habēt in se pncipia que sunt
cause motus z getis in eis: vñ motū esse z pncipia esse nō
sunt pncipia esse simplr rez naliū: qz mot^o z pncipia sūt
pprietates qd psequunt ipas res nales. Sūt tñ pncipia co-
gnitiōis earū: qz p cōgnitiōē accidētū p se sensibiliū du-
citur i cōgnitiōē subaz naliū. **C**Ecōtra autē mā z forma
sūt pncipia esse rez naturaliū qz sūt pres eoz essentialēs:
nō tñ sūt pncipia cōgnitiōis earū: z qd est pncipia in cogno-
scēdo aliud debet esse notius eo: sed materia z forma nō
sunt nobis notiora qz sube cōposite: qre zc. **S**ed qz entia
naturalia hnt in se pncipia qd sunt cause motus z getis in
eis bñ est pncipiū cōgnitiōis z esse rerū naturaliū: qm in
tali pncipio includit natura z ppria opatio eius: z ratiōe
nature est causa esse: z rōne pprie eius opationis est cau-
sa cōgnitiōis rerū naturalium: quare zc.

His habitis ponitur q̄nes. **C**Prima q̄. In nul-
la scia pnt pbare simplr pncipia
cōgnitiōis illi^o. p̄z qz ois probatio simplr ē p notiora:
sz i nulla scia ē aliū notū suis pncipijs cōgnitiōis: qre zc.
CItē si nihil cōcedat ab aduersario nō est via aliq ad ea
pbanda: igit. **C**2^a q̄. Tā in scia cōi qz in scia subalternate
alia rōne pncipioz pnt probari simplr pncipia cōgnitio-
nis scie subalternate. **C**Scda ps hui^o q̄nis patz ex tertio
premissio. **C**Sed pma arguit sic. **M**etaphysica ē scia cō-
munis z in ea pōt probari simplr qd omne totū est maius
sua parte: qd ē pncipiū cōgnitiōis in geometria: sic argu-
endo. **O**mne p̄tēs aliud z aliqd vltra ē maius illo: sed oē
totū p̄tēs aliud. s. p̄tē z aliqd vltra: q̄ zc. **C**3^a q̄. **A**rtifex
cōis pōt vlr probare sua pncipia cōgnitiōis neganti ea.
CDec^o q̄ arguit: qm artifex cōis p̄siderat totū z hz pnci-
pia: qd ex quocūq; cōcesso sequunt vt hz videri 4° meta-
physice: qd quocūq; p̄cesso ab aduersario negate pncipiū
scientie cōis poterit artifex cōis ex illo p̄cesso pncipiūz
suum cōgnitiōis prius negatū inferre. **C**4° q̄. p̄hs nā-
lis pōt simplr pbare pncipia esse tñ rez naturaliū. pba-
tur: quia p̄hs naturalis per transmutationē naturalē de-
monstrat materiā esse z etiā formā subalez: aut tāqz agēs
aut tanqz finē: vt patet ex primo z scdo physicozū: igitur.
CQuinta p̄clo. **P**hs nalis nō pōt vliter pbare pncipia
cōgnitiōis neganti ea: patet qz ē artifex spālis qd p̄siderat
solū p̄tē entis: nec hz pncipia qd ex quocūq; p̄cesso sequā-
tur: sicut habet artifex cōis: ideo si sibi negent non pōt ea
vliter pbare sed solū p̄ticulariter: z in casu quo ab aduer-
sario aliud sibi p̄cedat ex quo pncipiū prius negatū se-
quatur: qd tñ nō est opportunū. z si aduersari^o multa cō-
cedat. z hec p̄clusio fit p mente **Az. in littera.**

Ad argumēta principalia. **C**Ad primū patz
r̄nsio p quartā p̄clonēz. **C**Ad
scdm negat ista p̄na: motus hz cām p quā inest mobili: q̄
per illā pōt demonstrari inesse mobili: qz illud nō sufficit:
sed oportet etiā qd motū inesse mobili seu motū esse nō
fit p se notū: qd tñ est falsum. **C**Aliq tñ dicūt qd motū esse
est p se notū q̄tū ad qz est. z sic p̄supponit in scia naturali
et nō pbaf. **E**st autē dubitabile q̄tū ad p̄pter qd ē: z vt sic
nō supponit in scia nali: sed pōt pbare. z hoc pbat argu-
mētū. **N**ec est incōueniēs idē in aliq scia pbare z p̄suppo-
ni sed diuersimode. **U**n sicut vidētes lunā eclipfari non
querunt si est eclipfis lune: sed p̄pter quā cām lune inest
eclipfis. **S**ic in scia naturali nō querimus si est motus in
mobili: sed p̄supponimus tanqz per se notū: **Q**uerim^o au-
tē p̄pter quā cām motus inest mobili: z hoc pōt demonstra-
ri. **C**Ad tertū patet r̄nsio per tertā z quartā cōclusiōez:
qm lz in hoc simile sit qd vterq; p̄sideret sua pncipia: est
tamē dissimile in alio: quia metaphysicus z artifex cōmu-
nis qui habet pncipia que ex quocūq; p̄cesso sequunt:
nō autē naturalis. **C**Ad quartū dicit qd **Aristo. arguit cō-
tra Parmenidē z Melissum non tanqz naturalis: sed**

vt primus philosophus: quare zc.

Principiu aut marie oim ppriu e: qm multipliciter dr id qd e. **Tex. com. xiiij.**

Questio vij.

Abitari hic solet vtru ens dicat eg uoce de decē predicamētis. Et videt q sic p cōmentatorē cōmēto. 13. dicē. tem q est notum q ens multipliciter dicit de decem predicamētis. Quod aut multipliciter dicitur: equivoce dicitur: quare zc.

In oppositu videt esse cōmētator eodē cōmēto parū post vbi dicit: hoc nomē ens aut significat gen^o: aut vnū indiuiduū nūero z quod. cūq; sit ens erit multū: sed certū ē q neq; gen^o neq; indiuiduū est equocu: igit. C^o hoc idē rōne sic arguit. Nulū adeqtū obm alicui^o potētie cognoscitiue ē equocu: sed ens ē adequatū obm alicui^o potētie cognoscitiue. s. intellectus: igit. p^o p^ona cū minori. Et maior arguit: qz cuilibet tali p oibus suis significatis vnic^o corrīdet pceptus.

Pro dubio premittendū p q illud pprie dicit vnic^o corrīdet pceptus: z cū hoc de illis equalr dī vt species aut gen^o. vt ly hō. Illud vō dr pprie equocu cui p oib^o suis significatis ples z nō vnic^o corrīdet pceptus: vt canis: cui^o i mēte ali^o pcept^o p latrabilis: ali^o p mario: ali. us p celesti corrīdet. Illud vō dr analogū qd ē inter hoc mediū: qd. s. vnicū h^o pceptū p oib^o suis significatis: s; cōpetit illis ieq^ol^o fm p^ori^o z poster^o ppter h^o qd ab illi ineq^ol^o p^orticipat: z h^o a cōmētatorē mltiplex appellat siue abiguū

Ad dubiū ergo cū qrit de ente vtru sit equocu: diuersi varia rīdēt. Quidā enī dixerunt rōnes sube z accidētis adeo dispares esse q ab illis nullus cōcept^o cōis eis abstrahi pōt: pp qd huic voci ens duo corrīdent pceptus eius ambitū euacuātes: vn^o sub. stātijs cōpetēs: z alijs accidētib^o: z sic fm istos ens esset pure equocu. Alij tenuerūt q sibi vn^o pcept^o p subijs et accidētibus corrīdet: z ex pnti vna rō cōis illis: que qz per prius cōpetit sube qz accidētis: z ab illis fm magis et minus p^orticipat. iō dixerūt nullā naturā eidē attribui debere q ad subas z accntia sit cōis: z fm hoc ens esset analogū. Ples vō alij pcesserūt illi voci ens nedū pceptū vnū: verū etiā naturā vna z cōpetere p suba z accntie illis vniuocā: z deo z creaturis eq^ol^o pueniētē. Et qz hec vltima via ē insueta valde: iō p ipam mltiplr instat. **Primo** si daf ens i cōi tūc ē creatū: qz oē aliud a deo ē creatū ab eo: z tale ens esset prius deo cū esset cōe sibi z alijs: ergo aliqd creatū esset prius deo. pns est falsuz: quia tūc deus nō esset primū simplr. **Secūdo**. dato illo sequeretur q aliqd esset causa dei: z per pns q deus nō esset prima causa. pns est falsum z pbatur pna. quia omē cōmune alicui cōmuni essentialiter ē causa illius: sicut de genere respectu speciei: sed ens in cōmuni si datur est essentialiter cōe deo z alijs: g est causa dei. C^o seqref q aliquid esset qd nihil est: pbaf: z capiat prima passio entis. s. intelligibilitas q sit. a. tūc. a. est aliqd: vt patet. Et q nihil sit arguitur: qz nullū ens ē ex quo nō est ens: cū nulla passio sit suū subm. **Quarto**. sequeretur q in deo est cōpositio: pbatur qz deus supaddit enti z ipm cōtrahit: sed omē cōtrahens aliud dicit cōpositionē ex eo qd cōtrahit z eo quo cōtrahit: igit. **Quinto**. sequeretur q aliqd ē qd nullius pfectiōnis est: pbaf: qz omē aliud ab illo ente in cōi supaddit ei aliquā pfectiōne z est eo pfectius: sed in infinitū modice pfectiōnis est aliqd aliud ens: igit. **Tenentiū** hanc viā p duob^o primis argumētis pcedūt aliqui q ens in cōi ē prius deo p^oritate cōitatis: sed tñ deus est prius p^oritate pfectiōis z causalitatis: z per pns simplr prius cū p^oritate causalitatis z pfectiōis sit simpliciter p^oritate cōitatis. Et ppter hoc negant absolute q ens in cōmuni

est prius deo. z similiter negant q omē cōe alicui z alijs sit prius illo: qz vltra illud oporteret q esset causa illius: sed vltra illud oporteret q sibi esset essentialiter: vt genus vel differentia ingrediens eius diffinitionē essentialē: qd nō est de deo z de ente in cōi. **Sed cōtra**. Si ens in cōmuni p^orticipat de deo: vel p^orticipat intrinsece vel extrinsece. Si intrinsece: ergo cōicaf deo intrinsece: z p pns de^o p^orticipat naturā entis i cōi: qd nō pōt esse nisi causaf ab eo intrinsece. Si extrinsece: tūc de^o ex natura sua nō eēt ens pns est falsum cū maxie sit ens. **Itē** aut ens in cōi p^orticipatur de deo eternalr: aut nō. Si eternalr aliqd eternalr causatū fuit in deo: qd est impossibile. Si nō eternalr sed ex tpe: tūc sequit q ante creationē mūdi deus nō fuit ens qd est falsum: qz tūc deus in creatione mūdi incepisset mutari. **Ad hoc** quidā dicūt q ens p^orticipatur intrinsece de deo: qz deus de se habet esse: nec in eo distinguit cē ab essentia ppter suā cōpletissimā actualitatē: sed nō p^orticipat intrinsece de creaturis cū non habeāt ex se esse: sed ppter participationem alicuius intrinsece.

Et tunc respōdetur ad rationes vltimo factas. **Ad primā** concedit q ens cōicatur deo intrinsece. z negatur postea consequētia: ergo deus participat: igit zc. quia communitatio potest esse sine causalitate: non autem participatio. **Ad secundā** concedit q ens eternaliter p^orticipat de deo et negat psequētia cū inferit q aliquod creatūz eternalit fuit in deo. z ratio: quia ens in cōmuni abstrahit a creato z increato: finito z infinito: sicut animal formaliter nec est rationale nec irrationale. **Alij** in hoc dixerūt oppositū. s. q ens p^orticipatur de deo extrinsece cū nō sit causa ei^o. **Sed** p^orticipat de creaturis intrinsece quaz est causa: hoc tamē nō obstante deus z natura sua est ens: quia de natura sua est ens increatū z infinitum. Et si obijctur q ens p^orticipatur intrinsece de creaturis: ergo a fortiori de deo cū sit pfectissimū ens. negatur consequētia. **Alij** tamē vōluerūt q ens p^orticipatur intrinsece de deo z de creaturis. **Ad tertium** principale dicit negando consequentiaz. et q. a. est ens: z q ibi passio identificatur suo subiecto. **Ad quartū** dicitur q ibi nō est contractio eo modo quo species contrahit genus: aut concretū accidentale suum subiectum: sed precise illa est contractio communitatis. **Ad quintum** negatur consequētia. z ad probationem negatur minor: quia species sunt finite z inter eas datur minime perfecta. **In sequēdo** itaq; cōmentatorem tenetur via secūda scilicet q ens est ambiguū siue analogū. Et cum dicitur postea q aut significat genus aut indiuiduum: per extrema dedit intelligere medium. s. speciem. et hoc dicit arguendo cōtra antiquos: asserentes omnia esse vnum ens. s. alicuius predicamenti: quia si sic esset: esset vnum genus: aut vna species: aut vnum indiuiduum. et quomodocūq; diceretur: sequeretur esse multa entia: quia genus presupponit speciem: z species presupponit genus z differentiam. et indiuiduum presupponit speciem et genus.

Ratio vero arguit q ens non est pure equiuo. cum: quod conceditur. quare zc.

Sbam ifinitā esse: aut qlitatē: aut passionē nō cōtigit nisi fm accns. Si igitur et alie qntitates sūt. ifiniti enī rō pgruit qntitati. **Tex. com. xv. Questio. viij.**

Abitatur vltorius: vtru quantitas distinguat realr a materia. Arguit q nō: qz si sic esset: hoc esset: qz qntitas esset accidēs in mā fundatū vt i subiecto: et p pns mā esset ens absolutū pus quantitate: sed omne absolutū prius altero deus pōt conseruare posteriori destructio: ergo staret absq; repugnātia aliq mate

ria esse absq; quantitate. **C**Sed arguit q; nō: quia aut eēt diuisibilis aut indiuisibilis: sed nullo illoz modozū dici potest: quare zc. **Q** nō esset diuisibilis arguit Alb. multo rōnib⁹. **C**Prima mā nuda existēte aut est simplex aut ē cōposita. Si simplex habet ppositū. s. q; est de se indiuisibilis: z q; nullā indiuisibilitatē habet nisi a quantitate dū illi subijcitur. Si dicat q; est cōposita: aut cōpositione prima: aut cōpositione secunda. Non cōpositione prima q; cōpositio prima est ex potētia z actu: materia aut ē pura potentia. Nec cōpositione secūda: quia secūda cōpositio est ex subiecto z accidēte et causat a prima cōpositione et eam p̄supponit: igitur ibi nō est prima cōpositio: nec secunda. cum ergo materia nuda existente in ea non est cōpositio prima: sequitur q; nec etiā cōpositio secūda. **C**Secunda ratio. Necesse est partes in quas diuiditur totum abinuicē differre aliqua differētia: igit si materia sola accepta ipa esset diuisibilis in partes ille abinuicem differūt aliqua differentia substantiali vel accidentali: hoc aut est falsum: quia nō differūt differētia accidentali cum ponat nullum accidens habere: nec etiā differentia substantiali: quia omnia que differunt differentia substantiali: aut differūt suis formis substantialibus: aut suis materijs: sed partes ille nō differūt formis substantialibus: quia nullas ponūtur habere: nec etiā materijs: q; non est idem in quo aliqua conueniunt: z in quo differūt: sed partes ille si huiusmodi materia eas haberet cōuenirent in principio materiali: ergo nō differrent in illa. **C**Tertia ratio. Quicūq; attribuit aliqua passio alicuius subiecti eidem competit z illud subiectū cuz sint cōuertibilia: sed diuisio est passio quantitatē: ergo si materia in casu q; sit nuda esset diuisibilis: sequerēt q; esset quāta: quod tñ nō est verū. **C**Quarta ratio. Passio diffinita per subiectuz nunq; inueniet extra illud. vnde quia finitas diffinitur per nasum: nunq; inuenit nisi in naso: sed diuisio in partes eiusdē rationis de qua est hic sermo est passio cōtinua que diffinitur p cōtinuū: vt patet: ergo nunq; inuenit extra cōtinuū: quare. **C**Quinta rō. Si materia sola existēte ipa esset diuisibilis. cōsimilr possemus dicere q; color et albedo z alie h̄mōi forme sepate a quantitate ptes haberent: qd nō est verū. **C**Sexta ratio. Si sic esset: sequerēt q; materia esset p se qualis. p̄ns est falsum. z pbatur p̄na: quia materia per se sumpta habet passionē: puta diuisibilitatem eam qualem reddentem: ergo zc.

Sed quod non esset diuisibilis plurib⁹ alijs rationibus arguit. **C**Primo sic: Quicquid est causa antecedens est causa cōsequētis: sed diuisibilitas in partes eiusdē rationis consequitur essentia quantitatē: vt patet: z essentia quantitatē causat ab essentia materie: ergo diuisibilitas in partes eiusdē rationis causatur ab essentia materie: z per p̄sequēs primo cōpetit illi z ratione eius cōpetit quantitatē. **C**Secūdo. Remota quantitate a materia ipa habet partes easdē quas p̄us habebat: cum ponamus nullā corrupi: nec vna in alteram cōuertatur: sed materia prius habuit partes eiusdē rationis: cum alia pars materie fuerit in vna medietate corporis: z alia in alia medietate: ergo z nunc materia tales partes habet: z per consequēs in illas est diuisibilis. **C**Tertia ratio. si materia nō esset ex se diuisibilis in tales ptes: tūctalē diuisibilitatē ab alio haberet: z nō videt ab alio q; a quantitate. p̄ns est falsum: q; nullū accidēs largit aliquid essentiale suo subo. essentiale aut ē materie q; ipa sit in plura p̄tibilib⁹ z sibi cōpetēs vt materia: q; alit nō posset generatio infinitū perpetuari. cuius oppositū vult Aristo. in secundo de generatione.

Ad dubitationē igit r̄ndef dicēdo quantitatē a materia realr disti gnū: z cōcedo q; nullā claudit repugnātiā materiā esse sine quantitate z vlr sine forma: lz nō sit possibile fm materiā. Et eo admissō dico vltiri⁹ q; mā ē diuisibilis in ptes

eiusdē rōnis: z q; hoc cōpetit ei p̄mo z p̄se: z p̄ eā cōpetit quantitatē: lz tñ tūc nō h̄ret mā vnā p̄tē ex alijs: q; h̄ret vnā p̄tē ex alijs cōpetit quantitatē p se z p̄ z māe p̄ quantitatē.

Et tūc ad rōnes Alberti tenēt mān nudā simplr esse indiuisibile r̄ndef: ad p̄mā cōcedendo eo dato mān esse cōposita. **C**Sed vltiri⁹ dico q; tres sunt cōpositiones in gnē: z nō dñe tm vt dicit Alb. Pr̄ia ē ex p̄tib⁹ eiusdē rōnis cū toto: z hec p̄ inest māe: vt dictū est z p̄ mān inest quantitatē. Secūda cōpositio ē ex actu z potentia. Tertia ē ex subo z accitē. z hec due vltie cōpositiones nō essent in mā nuda. z hoc solū pbat argumentuz.

CAd scđam dico ptes illas differre differētis subalib⁹ q; sūt ipsemet. z cū d̄r q; p̄ueniūt in principio mān. vep̄ ē in spē sed nō in numero. **C**Ad tertiā dico q; diuisio in ptes eiusdē rōnis nō ē passio p̄pria quantitatē: imo p̄ p̄ri⁹ inest materie. z sicut mā ē cā quantitatē fm suū physicū esse: ita est cā sue diuisibilitatē. **C**S; passio p̄pria quantitatē est diuisibilitas in p̄tē ex p̄tē. **C**Ad quartā p̄z ex dictis. **C**Ad quintā p̄cedo q; albedo a quantitate sepata h̄ret ptes ḡdua les vel intēsuas. **C**Ad sextā negat p̄na: qm̄ diuisibilitas illa nō esset passio a materia vel suis p̄tib⁹ realr disticta. Aut si ponat realr distingui nō admittat materiā ab omni accidēte absolui posse: q;uis quantitate spoliari possit: nisi theologica do ponere vellem⁹ signa nāe: z dicere q; mā ī p̄ signo nature: nec ē vnū nec multa. sed hec obmittant.

Quantū itaq; aliqd est quod ē. Tex. cōmēti. xv. Questio ix

Habitatur ad hoc vtrū longitudo: latitudo z profunditas sint passioes quantitatē abinuicē distictē realr: z a quantitate? **C**Arguit q; nō. Pr̄io: q; illo dato sequitur q; q̄dratū bipedale ē p̄cise duplū ad quadratū pedale. p̄ns ē falsum: q; ē octuplū. p̄ quadratuz intelligēdo corpus figure taxilli. z pbat p̄na. q; sit q̄dratū bipedale. a. z pedale. b. z arguit sic. Longitudo. a. ē p̄cise se dupla ad lōgitudinē. b. z s̄l̄r latitudo z pfunditas: g. a. est p̄cise duplū ad. b. **C**Scđo. q; sequitur q; oē corp⁹ sex sit p̄ficiēz planaz eēt quadratū. p̄ns ē s̄l̄m: cū aliqd sit q̄drā gulū. z p̄na pbat: q; in qualibet pte ē lōgitudō: latitudo z pfunditas: ḡ sequitur q; nō maior ē lōgitudō q; latitudo aut pfunditas: nec minor: ḡ zc. **C**Cōfirmat. z capio vnū corpus qd̄ paduerfariū sit q̄drāgulū z nō quadratū: z sint latera plus distātia. a. b. z minus distātia. c. d. tūc arguit sic. Pr̄cise eadē ē distātia inter. a. z. b. et. c. et. d. ḡ oia illa latera equalr distāt. p̄z p̄na: q; maior distātia facit pl⁹ distāre: z minor minus: z equalis equalr. antecedēs aut ē nō: tū q; illd̄ corp⁹ q̄drāgulū ē distā⁹ adeq̄ta iter oia illa latera.

Ad dubiū r̄nderi pōt q; ille tres dimēsiōes quantitatē. s. longitudo: latitudo z pfunditas sunt realiter abinuicē differētes: z a quantitate: q;uis alij oppositum sentiant.

Et tunc respōdetur ad argumēta principalia. **C**Ad primuz negādo p̄naz: imo quadratū bipedale ē octoplū ad quadratū pedale: vñ. a. habet ad. b. p̄portionē cōpositā ex tribus duplis: talis aut ē octupla: qm̄ p̄portio octo ad vnū est cōposita ex p̄portioe octo ad quattuor: z quattuor ad duo: z duoz ad vnū. Ita in p̄posito p̄portio. a. ad. b. ē cōposita ex trib⁹ p̄portionib⁹ duplis dimēsiōnū. a. ad dimēsiōnes. b. **C**Ad secūdū d̄r negādo q; latitudo aut pfunditas sit equalis longitudini in quadrāgulo: lz in quacūq; parte est latitudo: aut pfunditas sit lōgitudō: z ecōtra. qm̄ longitudo mēsurat ad sursum in deorsum: latitudo a dextro ad sinistrū: et pfunditas ab ante et retro. mō linea mēsurās lōgitudinē in quadrāgulo est alijs maior: ideo zc. **C**Ad cōfirmationē p̄idē r̄ndef negādo q; sit equalis distātia inter oia latera illa. Et cū arguit q; est idē spatium et idē corpus: intermediū cōcedo: tñ illud corpus est mā

gis longū q̄ latū seu pfundū: et p̄ p̄ns plus distāt que p̄ longitudinē distāt q̄ p̄ latitudinē: aut pfunditatē zc.

Infiniti autem ratio quantitati cōgru- it. Textu cōmē. xv. Questio. x.

Habitatur insuper: Utrū quantitas terminet p̄ terminos pro priū generis ab ea essentialr̄ differentes: ut q̄ corporeitas sit quāttas trīnā h̄ns dimēsiōnē et terminet ad superficiē q̄ habeat solū latitudi- nem: z̄ superficies terminet ad lineā q̄ solū h̄at lōgitudinē et lineā terminet ad punctū simp̄r̄ in diuisibilē: z̄ simili- ter sit de tempore in ordine ad instans.

Et quia Burle⁹ h̄ac materiā diffuse p̄tractat: ideo breuiter expeditā arguēdo q̄ nō: quia si sic tūc sequer̄ q̄ alicuius corp̄is pedalis s̄m̄ oēm dimēsiō- nem esset aliqua ps̄ infinite longa: z̄ ex p̄nti q̄ alicui⁹ cor- poris pedalis aliq̄ ps̄ esset maioris longitudinis q̄ suū totum: qd̄ est cōtra p̄ncipiū geometricū: Dm̄e totū ē ma- ius sua pte. z̄ p̄bat p̄na: z̄ capio vnū corpus colūnare pe- dalis lōgitudinis: latitudis z̄ pfunditatis: qd̄ diuido p̄ desi- gnationē in ptes p̄portionales p̄portioē dupla maiorib⁹ incipitibus ab. a. extremo: z̄ minoribus terminatis vsus b. extremum: z̄ signo in illo corpe duas lineas gyrratiuas taliter gyrrates ptes p̄portionales illius corp̄is: q̄ vtriuf- q̄ istaz̄ p̄mū pedale gyrrēt p̄mā pte p̄portionalē: z̄ 2^m pe- dale scđam pte p̄portionalē: z̄ sic in infinitū: z̄ tūc sequit̄ q̄ vtraq̄ illaz̄ lineaz̄ est infinite longa: qz̄ cōposita ex in- finitis pedalib⁹ nō cōicātibus vt sequit̄ ex casu. Sed iter oēs duas lineas in corpe distātes mediat superficies: s̄ iter illas duas lineas lōgitudis infinite s̄m̄ se rotas abinuitē distātes mediat superficies lōgitudis infinite: sed ois sup̄- cies terminat corpus: s̄ illa superficies lōgitudis infinite ter- minat pte illi⁹ corp̄is lōgitudis infinite: z̄ sic h̄r̄ p̄positum.

Ad dubiū respōdetur tenēdo pte ei⁹ affirmatiuam.

Et ad argumētū in oppositū p̄cedo q̄ alicui⁹ corp̄is pedalis infinite lōga est aliqua ps̄. Illud enī nō incōuēit de pte gyrratiua: sed d̄ pte in lōgū p̄tesa siue in rectū esset mere ipole. z̄ lz̄ maioris lōgitudis sit aliqua ps̄ q̄ suū to- tum: nō tñ est maioris quāttatis sed minoris: qz̄ magni- tudo corp̄is nō atēdit solū penes vnā dimēsiōnē sed pe- nes aggregatū ex oibus. mō sicut in infinitū crescit longi- tudo p̄ns gyrratiue supra lōgitudinē totū: ita in infinitum minoratur latitudo illius: cū p̄tinue p̄p̄inquoib⁹ inuitē et p̄p̄inquoib⁹ lineis terminet in infinitūz̄ procedēdo s̄m̄ partes p̄portionales minores zc.

Habet aut̄ dubitationē de pte et toto fortassis aut̄ nō ad h̄ac rationē. sed ad ip- sam s̄m̄ seipsaz̄. Utrū vnū aut̄ plura sunt ps̄ et totum **Tex. cō. xvij. Questio. xi**

Habitatur vtrū totū sit realr̄ idē cū oibus suis ptibus simul sumptis: **Co.** nō: arguit burleus multiplr̄. **Primo.** illa nō sunt idē de quoz̄ vno vere aliquid affirmat qd̄ v̄e negat d̄ altero: sed de toto aliqd̄ v̄e affirmat qd̄ vere negat de oibus suis ptib⁹ s̄m̄ sumptis vel ecōtra: ergo. p̄z̄ p̄na. z̄ maior ē ex p̄mo p̄- cipio. minor v̄o arguit ex multis. Nā h̄ec ē vera: Cōposi- tū ex materia z̄ forma ē per se causatū ex materia z̄ forma **Et s̄m̄ ista:** Materia z̄ forma s̄m̄ sumpte nō s̄m̄ per se cau- satū ex materia z̄ forma. **C̄tē** iste s̄m̄ vere. materia z̄ for- ma s̄m̄ sumpte p̄stituit cōpositū: z̄ cōpositū nō p̄stituit cō- positū. **C̄tē** iste sunt vere. totū est aliqd̄: z̄ materia z̄ for- ma s̄m̄ sumpte nō s̄m̄ aliqd̄: qz̄ nec causatū a se vel ab alijs: nec in causatū: vt ip̄e deducit. **C̄tē** risibile p̄dicat̄ de ho- mine: qd̄ tñ nō p̄dicat̄ de materia z̄ forma h̄ois s̄m̄ s̄m̄

Secūdo p̄ncipalr̄ arguit q̄ illo dato sequeret̄ q̄ entitas cōpositi humani remaneret et dissolutis partib⁹. p̄ns ē s̄m̄ qz̄ tūc cōpositū humanū remaneret post suā corruptioēz̄ et p̄z̄ p̄na: qz̄ materia z̄ forma h̄uana manēt post earū dis- solutionē. **S̄m̄** materia z̄ forma h̄uana s̄m̄ sumpte s̄m̄ ip̄m cōpositū humanū: z̄ ex p̄nti tota entitas sua. sequitur zc.

Tertio p̄ncipalr̄ arguit. q̄cūq̄ sunt eadē eidē nūero s̄m̄ eadē inter se: si ergo uēs partes s̄m̄ sumpte sunt idē toti se- quer̄ q̄ oēs partes s̄m̄ sumpte s̄m̄ eadē inter se. p̄ns est s̄m̄. **C̄tē** si materia z̄ forma s̄m̄ sumpte sunt ip̄m totū cō- positū: z̄ ip̄z̄ ē vnū numero: igit materia z̄ forma s̄m̄ sumpte sunt idē numero: z̄ per p̄ns nō differūt: qd̄ tñ est falsum.

C̄tē totū vnūuersū ē vnū numero: si ergo oēs ptes vni- uersi s̄m̄ sumpte sunt ip̄m vnūuersū: sequit̄ q̄ oēs partes vnūuersi sunt vnū numero: z̄ si sic sequit̄ opinio **Parme- nidis** z̄ **Mellissi** q̄ oia sunt vnū: improbaia ab **Aristo.** i hoc p̄. **C̄tē** sequit̄ q̄ suba z̄ accidens sunt vnū numero: qz̄ sortes albus ē vnū numero. sed sortes z̄ albedo s̄m̄ s̄m̄ pte s̄m̄ sortes alb⁹: si pō est vera: ergo sortes z̄ albedo s̄m̄ vnū numero. **Quarto p̄ncipalr̄ arguit q̄** quattuor s̄m̄ mille: z̄ q̄ partes q̄litative s̄m̄ partes quāttative z̄ econ- tra. et q̄ simplicia sunt composita: si pars affirmatiua qd̄ nis sit vera: quoz̄ oim̄ deductioēs vide ab eo si placet.

In oppositū arguit p̄ sic. Si totū esset distin- ctū realr̄ ab oibus suis partibus simul sumptis: aut ergo se toto aut per aliquid aliud. non se toto: qz̄ nihil ē in toto qd̄ nō sit in oibus suis partib⁹ s̄m̄ sumptis: z̄ econuerso: nec per aliqd̄ aliud: qz̄ si per aliqd̄ aliud: maxie esset per vnitatē toti sup̄additā quā h̄r̄ et to- tum z̄ nō partes. Sed arguo q̄ nō: qz̄ tunc ex toto et illa vnitatē fieret aliud totū realr̄ distinctū a priori toto z̄ vni- tate: Sed hoc nō esset nisi per aliā vnitatē sup̄additā: igitur daret̄ secūda vnitatis per quā s̄m̄ totū distingueretur a p̄ toto et a p̄ma vnitatē: Sed ex tali secūda vnitatē et se- cundo toto resultaret tertiu totū: sicut de p̄ori toto diceba- tur qd̄ esset realr̄ distinctū a secūdo toto et a secūda vni- tate: et nō nisi per tertā vnitatē sup̄additā illi: et sic ascen- dendo p̄z̄ q̄ p̄cederet in infinitū in talib⁹ totis et vnitati- bus: qd̄ est incōueniēs. **C̄tē** confirmat scđo. separ et de⁹ a sor- te oia accētia ip̄o remanēte. z̄ p̄z̄ q̄ sortes est quoddā to- tum ad suā materiā et ad suā formā: tñ nō distinguit realr̄ ter ab illis s̄m̄ sumptis: q̄ nec p̄ seip̄m nec per vnitatem su- peradditā sibi. **C̄tē** confirmat 3°. qz̄ illa vnitatis aut esset illd̄ totū: vt qd̄ dicit̄. aut accēns respectiū superadditū illi: vt alij posuerūt: si est ip̄m totū: tūc sequit̄ cū totū nō sit i se ip̄o nec habeat seip̄m q̄ vnitatis nō est in toto: nec totū ha- bet vnitatē: cui⁹ oppositū **Bur.** cōcedit. Si aut̄ vnitatis est accēns superadditū toti: tūc sequit̄ q̄ per seip̄m nō distin- guit totū realr̄ ab oib⁹ suis partib⁹ s̄m̄ sumptis: sed solū ac- cidētialr̄ siue formalr̄: vt hoc est totū: z̄ ille s̄m̄ partes: qd̄ ē p̄cedēdū. **Uñ** nullus diceret q̄ sortes per aliqd̄ accidens realr̄ distinguit ab ei⁹ aia z̄ a corpore suo: cū nullū accidens sit de essentia sortis. **S̄m̄** bñ p̄cedim⁹ q̄ sor. per eius aiam realr̄ distinguit a suo corpore: z̄ econuerso. **Et** h̄ec rō apd̄ me ē q̄si dem̄ratiua i h̄ac materia. **Pro** hac parte ē **Az.** in textu dī. q̄ vnū in actu ē p̄sa in potētia siue multa. z̄ 2° de aia vbi dicit q̄ sicut mā z̄ forma sunt vnū: sic corpus et aia sunt vnū: z̄ q̄ oculus ē pupilla z̄ visus. **Et** idēz̄ videt̄ velle cōmēta. cōmēto. 17°. vbi dicit q̄ totū nō est aliud q̄z̄ p̄gregatio partū: z̄ q̄ lz̄ vnaq̄q̄ partū dicat̄ aliud a toto tñ oēs partes ins̄m̄ nō p̄nt dici aliud a toto. z̄ infra 4° p̄p̄- fico. cōmē. 43°. dices q̄ totū nō est aliud a partibus.

Ad istā questionē aliter est r̄ndēdum s̄m̄ q̄ est mota: z̄ aliter si moueret̄ vt eā mouet **Ari.** in lra. Nā **Az.** in lra q̄rit vtrū pars z̄ suū totū sint vnū aut p̄sa: z̄ vult h̄ac qd̄em̄ intelli- gi nō solū de partib⁹ cōtinuis: sed etiā de partib⁹ nō conti- nuis. **Et** per partes p̄tinuas cōmēta. intelligit partes h̄ntes solū ptes p̄tinuas cū alijs suis partib⁹: sicut s̄m̄ caro z̄ os.

et est sermo sp de partib⁹ q̄ntitatis et suo toto. Per partes aut⁹ nō p̄tinuas intelligit partes h̄ntes partes adinuicē p̄tinuas: vt sūt caput et man⁹. **CS** Alb. per partes continuas intelligit illas q̄ t̄m d̄nt fm̄ s̄tū: vt partes homogenee q̄ adinuicē p̄tinuant sicut sūt ptes carnis. Per partes v̄o nō p̄tinuas intelligit ptes d̄ntes fm̄ s̄tū et fm̄ formā partis: sicut sūt caro et os in aiali. **Et** Az. arguit q̄ ps et suū totū nō sūt vnū et idē. Ex hoc q̄ ptes sint in toto: quia tūc cū q̄libet ps totū sit in eo seq̄ret q̄ vnaq̄q; p̄tū esset idē cū suo toto: s; q̄cūq; sunt eadē eidē nūero: sūt eadē inf̄ se: s; oēs ptes totū eēnt eadē inter se: et sic caput et man⁹ essent idē: et pes et brachiū: qd̄ ē impole: q; tūc totū eēt indiuisibile: ex q̄ nulla h̄ret p̄tū deistictionē: s; seq̄tur q̄ ps nō est idē cū suo toto. **Alb⁹** v̄o ad h̄c q̄dem r̄ndet dicēdo q̄ ptes q̄cūq; relate sint ad formā totū vnitē eas in toto: siue sit p̄tinuitas: aut forma alia: sūt vnū in forma illa: sed fm̄ se ipsas acceptē diuersificant: aut fm̄ s̄tū t̄m: aut fm̄ s̄tum et formā: vt dictū ē p̄us. Nec seq̄ ptes sūt vnū sub forma totū: s; sūt idē: qm̄ vnitas q̄ vnunt in forma totū ē relationalis: sed idē dicit vnitatē absolutā. **Loquēdū** ē ergo q̄ totū ē vnū cū p̄tib⁹: q; vnit in se ptes: et ptes sūt vnū cū toto: q; sūt i vnitate totū: ps t̄m nō ē idē cum suo toto.

Sed r̄ndēdo ad q̄dem fm̄ q̄ mota fuit in p̄n⁹ **Ad** p̄mitēdū est p̄ q̄ totū cathegoreumatice et p̄prie sumptū ē ens p̄fectū ex suis p̄tib⁹. et h̄ d̄r̄ multipl̄. s. de toto v̄l: de toto diffinibil̄: de toto essential̄: de toto q̄ntitatio. qd̄ intelligit de toto tertio et q̄rto mō sūpto: s; Az. solū moueat q̄dem de toto q̄ntitatio. **CS** dō p̄mitēdū cū q̄rif v̄trū totū sit sue ptes: qd̄ dupl̄r pōt intelligi. vno⁹ formal̄. alio mō real̄. S̄l̄r de partibus possumus loqui dupliciter. vno modo diuisiue sumptis. Alio modo collectiue.

His premissis de mēte Burlei ponunt infra scripte q̄nes. **Pr̄ma** q̄. Totum p̄ vnitatē real̄ distinguit ab oib⁹ suis p̄tib⁹ sil̄ sūptis. **2^a** q̄. Istā q̄ne arguit sic. p̄ illud distinguit totū real̄ ab oibus suis p̄tib⁹ sil̄ sumptis: qd̄ ē in toto et nō in p̄tib⁹ suis sil̄ sūptis: sed vnitas ē in toto q̄ nō ē in oib⁹ suis p̄tib⁹ sil̄ sumptis: ergo. p̄z p̄na. et assūptū sil̄r. **Et** si q̄raf: qd̄ ē illa vnitas: r̄ndet q̄ ip̄met totū. **Et** p̄cedit p̄nter q̄ totū se toto distinguit real̄ ab oibus suis p̄tib⁹ sil̄ sūptis: et h̄ capiēdo totū catheg⁹ et nō sincatheg⁹. **CS** dō q̄. totū distinguit realiter ab oibus suis p̄tib⁹ sil̄ sumptis p̄ oēs suas partes sil̄ sūptas. p̄z: q; totū per vnā p̄tē distinguit realit̄ ab alia p̄te: et p̄ aliā p̄tē ab alia. et sic de oibus. **2^a** q̄. totū per vnā eius partē real̄ distinguit ab alia parte. p̄z ex q̄ illā eius partē h̄z totū et nō alia eius pars. **Quarta** cōclusio. pars distinguit realiter a suo toto per p̄uatiōz aliarū partū quas habet totum: et nō illa pars. p̄z satis.

Sed q; hec opinio nō ē vera q̄ntū ad duas q̄nes primas: vt p̄z ex argumētis adductis in oppositū q̄ntis: et est q̄ cōmēta. cōmēto. 17°. qui videns q̄ Ari. mouet q̄dem: et arguit t̄m ad vnā p̄tē p̄bādo q̄ pars nō sit idē cū toto suo nō ponēdo aliā solutionē: dicit q̄ fm̄o oppositus isti. s. quē facit Az. p̄bādo q̄ pars ē aliud a suo toto. nō exp̄m̄. s. ab Az. p̄pter ei⁹ famositatē et ille ē fm̄o p̄bās q̄ ps ē idē cū suo toto sic arguendo. Si ois pars ē aliud a suo toto: s; oēs ptes sūt aliud a suo toto: sed totū nihil aliud ē nisi aggregatio suarū partū: s; totū est aliud a se toto: qd̄ ē ipole. q̄re r̄. **Et** cōmēta. r̄ndēdo ad h̄ argumētū dicit q̄ h̄c ē sophisma p̄p̄is et diuisiōis. s. dū arguit sic. ois ps ē aliud a suo toto: q; p̄ns pōt capi collectiue et diuisiue. Collectiue aut̄ capiēdo ē s̄lm̄: et p̄na nō valet: qm̄ dicit cōmēta. vnaq̄q; p̄tū h̄n̄ d̄r̄ eē aliud a suo toto: sed oēs ptes insil̄ nō p̄nt dici a toto aliud: q; oēs ptes insil̄ sūt ip̄m totū. Si aut̄ capiat diuisiue ip̄m ē v̄z. s; tūc nō v̄z v̄lta p̄na. **Et** q̄ p̄z cōmēta. velle q̄ totū sit realit̄ idē cū oib⁹ suis p̄tib⁹ simul sūptis. Nec v̄ncat illa p̄p̄o cōmētatoris: oēs ptes insimul nō p̄nt dici aliud: vt dicit Bur.

extorquendo dē cōmētatoris ad sensū ex̄neū: q; tūc nō est ad p̄positū suū: sed h̄z intelligi vt p̄z supra declaratū ē.

Et tenendo hoc r̄ndet ad argumenta Burlei in oppositū facta. **Ad** primū negat q̄ mā et forma simul sūpte nō sūt p̄ se causa, tum ex mā et forma: imo sūt p̄ se causatū ex mā et forma: q; ip̄m cōpositū. et v̄lteri⁹ nō sequit: mā et forma simul sūpte p̄tinuit cōpositū: sed cōpositū nō p̄tinuit cōpositū: s; r̄. q; nō h̄n̄ sumit minor: q; deberet eē pluralis sicut maior. v̄n̄ si argueret sic. mā et forma simul sūpte p̄tinuit cōpositū: sed cōpositū nō ē p̄tinuitia cōpositū: s; r̄. h̄n̄ valeret p̄na. sed tūc negaret minor. deide d̄r̄ q̄ mā et forma simul sūpte sūt aliqd̄. et q̄ sunt aliqd̄ causatū a se: ex q̄ nō seq̄ q̄ nō sint p̄me cause: aut q̄ sint p̄ores se: sed solū seq̄ q̄ sūt p̄iores illo causato a se. **Loquēdū** v̄lteri⁹ q̄ h̄c ē v̄a. mā et forma hois simul sūpte sūt risibile q̄uis nō sūt risibiles. **Ad** 2^m principale negat q̄ sequat q̄ diuisiōis partib⁹ alicui⁹ hois remaneat tota entitas siue eēntia eius: q; facta dissolutiōe forme a mā hois ip̄e nō sunt aliqd̄: et p̄ p̄ns nō sūt aliqua entitas siue eēntia alicui⁹ hois: nec aliqua illarū ē materia sine forma: aut ps eēntialis indiuidui h̄uani: ex q̄ ex eis nullū tale cōstituit: et sic seq̄tur q̄ h̄o remaneat post suā corruptionē. **Ad** tertū principale cū arguitur sic. q̄cūq; sunt eadē eidē nūero sunt eadē inter se: sed oēs ptes sil̄ sumpte sunt idē totū p̄ positionē: ergo oēs ptes sil̄ sumpte sunt eadē inter se. negat p̄na: q; nō h̄n̄ sumitur minor: q̄ deberet esse ista. oēs ptes sil̄ sumpte sunt eadē totū. q̄ negat: q; ex ea seq̄tur q̄ q̄libet eaz ē eadē cū suo toto. p̄pter ly eadē ponit in pl̄ali nūero. **Et** cōceditur v̄lterius q̄ mā et forma sil̄ sumpte sunt vnū nūero: q; cōpositū: ex q̄ nō seq̄tur q̄ mā sit forma vel ecōuerso. **Et** sil̄r cōcedit q̄ oēs ptes v̄niuersi sil̄ sumpte sunt vnū numero: q; sunt ip̄m v̄niuersū qd̄ ē vnū nūero. Nec ex hoc seq̄tur opinio p̄menidis et mellisi dicētū sic eē oia vnū nūero q̄ nihil aliud ab illo sit. **Et** p̄ter p̄cedi pōt q̄ suba et acciōs simul sumpta sunt vnū numero per aggregationē: q̄uis non sint vere vnū. **Ad** quartū principale. concedendū est q̄ quattuor sunt mille. sed v̄lterius negādum ē q̄ partes qualitatiue sunt partes quātitatiue. et q̄ simplicia sunt cōposita: q; ex numero pl̄ari in p̄posito nō h̄z inferre nūez singularē. nec ecōtra. **Loquēdū** t̄m potest q̄ partes qualitatiue sunt aliquid qd̄ est partes quātitatiue: et q̄ simplicia sunt aliquid quod est composita.

Postea p̄pter quid imobile si vnū est sicut eni et pars vna cuz sit hec aque mouetur in ipsa: quare nō et omnis. **Tex.** cōmen. xxiii. **Questio** xij.

Abium hic mouet Burleus: An possibile sit toto continuo quiescente partē eius moueri fm̄ locum.

Ad quod r̄ndēdo ponuntur aliq̄ conclusionēs. **Pr̄ma**. potest esse partē p̄tū moueri motu locali mixto cū rarefactiōe vel cōdēsatiōe toto gescēte: seu altera pte nō mota: p̄z: v̄b̄vna ps aeris gescat altera calefacta et rarefacta: et ex p̄nti localiter mota. **2^a** q̄. Imposse ē p̄tē p̄tū moueri motu locali puro toto gescēte seu altera pte nō mota: p̄z: q; tūc superficies media inter totā partē motā tali motu si sic esset: et totā partē quiescentē si mul moueretur et quiesceret ad motum et quietem istarum partū: quod nō sequeretur in motu locali mixto.

Sed contra h̄c determinationē instat deducēdo aliq̄s q̄nes incōuenientes. q̄z prima est q̄ aliqd̄ corpus est cuius quelibet pars mouet motu locali recto: et tū ip̄m est cōtinue in eodē situ adēq̄te **CS** dō p̄co. q̄ aliqd̄ quiescit et tamē nec p̄ se nec p̄ acciōs. **2^a** q̄. **Et** t̄m p̄clusio. q̄ aliquid simul mouet motib⁹ p̄rari

CPro pma ponat qd sit aliqd corpus sphericu cuius diame-
ter sit bipedalis: z capiat ps ei centralis spherica hns dia-
metru pedale que rarefiat tota r vsus circunferentia cor-
poris: sic qd in ea sit latitudo rarefactois icipientis a cetro
a non gradu: z termiata ad quatuor ad punctu mediu semi-
diametri toti. ps alia supior tota r pdenset superficie eius
conuexa p tunc remanete immobili. ita. v3. qd in illa sit lati-
tudo pdensatois icipientis a quatuor in pucto medio semidia-
metri z termiata ad nuc gradu in superficie conuexa. z tuc qd
tm cedet ps supior p pdensatoez sic inferior p rarefactionez
plus occupabit. segtur qd corp illud continue remanebit
eiusde quantitatiz z in eode situ: z th qlibet ps eius remo-
uet localr cu qlibet rarefiat vel condenset. **C**Pro 2^a ca-
piat casus Burlei. v3. qd vnus aeris vna medietas totali-
ter rarefiat ad vnam diam ponis: z alta ad oppositum
Tunc dic q superficies media gescit z no p se: vt p3. Sed q
nec etiā p accns arguit: qd oē gescēs p accns gescit ad gete
alteri^o p se. sed illa superficies no gescit ad getem alterius p
se: ex q tor^o iste aer cui^o est superficies mouet z qlibet ps ei^o.
igif zc. **C**Pro tertia capiat vga q ex vtroq; latere flectat
eqlt: z tuc arguit q talis virga mouet simul motib^o p r ijs
qd pdensat z similif rarefit. g zc. **P**robat assumptu p p-
ma pte. qlibet ps huius virge condensat. g zc. **P**robat
anis. quelibet superficies huius virge inter conuexam z
concaua condensat. igif. Anis probat: qd qcumq; tali sup-
ficie capta illa est superficies concava alicuius partis illius
vge que vt notu est condensat qm cuiuslibet qd curuat su-
p ficies concava condensatur zc. **C**Pro 2^a pte idē assum-
ptu cōsistit arguit. qlibz superficies huius vge iter conuexa z
concaua rarefit. g quelibet eius ps rarefit zc. Anis pbatur
qd quacūq; tali superficie data illa est superficies conuexa ali-
cuius ptis ipsius vge, q rarefit: qd cuiuslibet qd curuatur
superficies conuexa rarefit.

Ad primam cōclonē negari posset qd qlibet ps
illius corporis moueat localr: sic qd
mutet situ. qd vtraq; medietas eius est cōtinue in eodez si-
tu sic ipm totu. **C**Ad scdam dī. qd illa superficies media q
escit p accns ad gete aeris p se: non simplr: s3 gete opposi-
ta motui. quo variet situ fm totu. **C**Ad tertiā sunt plures
rñsiones quaz quelibet tm negat cōclonem. **C**Quidam
dicunt qd talis vga nec rarefit: nec condensat: z vlti^o ne-
gāt qd qlibet eius superficies intrinseca rarefiat vel condenset.
z eode mō dicūt de pub^o. cōcedunt tm qd qlibet ps termiata
ad superficie conuexa rarefit. z qd qlibet termiata ad superficie
concaua pdensat. z qd no maior ps termiata ad superficie concaua
qd ad conuexa vlt ecōtra. idē no maior ps rarefit qd pdensat.
nec ecōtra. qre zc. Alij dicūt qd nec illa vga nec aliq ps ei^o
rarefit aut pdensat. z silt qd nulla ei^o superficies rarefit aut cō-
densat. vñ imaginat h p r i gē sic accidit in alluta siue corri-
gia si ad diās oppositas trahat. tuc enī rarefit fm lōgitu-
dinē. z fm latitudinē seu pfūditatē pdensat: z cū i ea mot^o
rarefactois no sit maior motu pdensatōis z ecōtra: idē ab-
solute dicēdū ē illā allutā eē eā magnā: sic pus. h3 sit ma-
ior fm lōgitudinē qd pri^o: z minor fm latitudinē seu pfū-
ditatē. Sic i pposito p r i g i t de vga qd superficies exteriores
rarefiūt fm lōgitudinē: z fm latitudinē seu pfūditatē pdē-
sant. superficies vō interiores pdensant fm lōgitudinē. z fm
latitudinē seu pfūditatē rarefiūt. z qd tales superficies eqlt
z eā velocit rarefiūt fm lōgitudinē sic pdensant fm latitu-
dinē vlt pfūditatē aut ecōtra. hic ē qd neq; rarefiūt neq; cō-
densant. Et silt dicēdū ē de pub^o z tota vga. **C**Alij vō dixe-
rūt qd h vga nec rarefit nec pdensat. s3 pcedūt qd ei^o medi-
etas supior q sit. a. rarefit z eā pdensat velocit ei^o medietas
inferior q sit. b. z idē cū no sit maior mot^o pdensatōis nec itē si-
ue nec extēsiue motu rarefactois: neq; minor: s3 eql. segt
qd vga ista nec rarefit: nec pdensat. **H**oc at pōt sic demōstrari
Et supponam^o p qd iter mai^o z min^o sit dare eāle. h p3 sa-
tis: qd stāte ponam^o qd tal vga sit fm lōgitudinēz bipedalē
quantitatē. z flectat talit qd linea concaua extremal q sensibi-

lit pdensat fiat. vbi gra. pedale: z linea extremal conuexa q se
sibiliter rarefit fiat bipedalē quantitatē. z sit linea concaua. c. z
conuexa. d. z quantitas bipedalē quā pus habebat ista vga sit
e. Et arguit sic. dat in hac vga linea maior. e. qd. d. ē tal: z
dat minor. qd. c. g. dat eqlt. e. p3 pna ex supposito. sit gilla
linea. f. z tuc p3 qd tota ista ps qd intercipit int. c. pdensat. qd
qlibet ei^o linea ē minor. e. z silt tota illa ps qd intercipit int. f.
d. rarefit: qd qlibet ei^o linea ē maior. e. Et si argueret qd. b.
medietas inferior no fm se totā pdensat: qd si. a. eēt sepata a
b. adhuc. b. eodē mō se b iet sic nuc: si tuc aliq rarefieret. g
z nuc. **C**Rñdes negādo maiorē. verūtū dī qd vbi tuc oi-
no p silt se b iet. b. sic nuc se h3: qd tuc totalit pdensat. z lo-
quēdo de. f. linea media qd continue ē bipedalē quantitatē: p3 qd
non segtur oia eius duo puncta mediata cōtinue erūt p-
pinqtiora. ergo cōdensabitur. vt patet ex dictis.

Sicut autē phisici dicunt duo modi
sunt. bi quidē enī vnū faciētes quod est
corpus subiectum aut triū aliquid. **T**e-
xtu commentū. xxxij.

Oepincipijs rerum naliū antiq di-
uerfimode opiatū sūt,
Quidā posuerūt tm vnū puctū dicen-
tes oia eē vnū. sic qd no multa
sūt entia nec aliud qd tale p n^m: vt Parmeni-
des q posuit tale p n^m finitū z immobile: z **A**llius q po-
suit ipm infinitū z immobile: z ibi fuerūt no nālī loquētes:
quia negauerunt motum.

De naturaliter aut loquētib^o fuerūt qdā q so-
lū posuerūt vnū p n^m māle
z hi diuersificati sūt: qm qdā dixerūt ipm eē aerē ex eo qd
minime sensibil ē. Alij aquā p p e i^o nimia fluxibilitatē: vt
vbiq; eē possit ad gnationē. Alij dixerūt illud eē ignē p p e
ei^o durabilitatē p p e e a p r i j s maxime remotuz. Nonnulli
vō posuerūt illd eē mediū int ignē z aerē: vlt int aerē z a-
quā vta p r i e t a t i b^o q in elemētis repiunt sit maxie rēotū.
Nullus aut posuit tale pncipiū eē terrā p p e ei^o stabilitatē
z sensibilitatē nisi **E**stodius q no sūt p h s: s3 legista: vt **E**o-
mentator dic. 2. meta. **D**iuersificabant etiā p d i c t i q ad
modū gnationis r e x ex tali p n^o. **Q**m qdā posuerūt res nā-
les gnari ex illo p n^o fm r a z z densū. Alij vō vt platonici
fm magnū z parū. z p m i dicebāt r a z z d e s ū eē p n^o for-
malia z p r i a. Alij vō magnū z parū eē p n^o mālia z p r i a
spēz vō siue ideā eē pncipiū formale. Et hi oēs ponebāt
aliq p r i a fm excellētiā z defectū. magnū enī dicit excellē-
tiā: z parū defectū. silt r a z vt segt caliditatē excellētiā
dicit. z densum vt segtur frigiditatē dicit defectum.

Alii de naturaliter loquētib^o qdāmō po-
suerūt vnū p n^m r e x
nālī: z qdāmō multa vt **A**naxagoras: **A**naximādos: et
Empedocles. **D**ēs nāq; hi i h p u e n i ū t qd erat vnū p n c i-
piū māle o i u z. v3. vnū chaos p f u s u z ex qd p segregationez
fuit aliq p n^o ex q b^o res nāles gnant. **D**ifferēbat tm **A**naxi-
mādos ab **A**naxagora i h s o l ū : qd ponebat illud chaos
p f u s ū z i n f i n i t ū : z alia p n^o ab eo separi p alterationē.

Anaxagoras vō dicebat illud finitū eē: z p n c i-
pia alia p segregationē ab ipso
se q s t r a r i. **C****A**naxagoras vō z **E**mpedocles in plibus di-
uersificati sūt: qm **E**mpedocles posuit mūdūz infinites
gnari z corrupti fm segregationē in q aliqñ erat status et
cōmittio pncipioz q vocabat elemēta: z qd p tantuz tēp^o
manēt segregata: z tuc est mūdus: z p quātuz postea ma-
nent p f u s a. z tuc est chaos z corrupt^o est mūdus: z h d i c
infinites gnari vel fieri. **C****A**naxagoras aut posuit ipsum
chaos ab eterno fuisse z itellectū aliqñ icēpisse segrega-
re pncipia ex qbus fuit alia: z tunc mūdū icēpisse. **C**Et
qd hec segregatio nunq; cessabit: qd ē infinitoz pncipioz
p n s ū z p r i o z : p u t a i n f i n i t a z p n ū c a r n i s : o s s i e : s a g u i s z c :

id mundus nunq̄ corrupet: z sic multiplex fuit d̄ria inter Anaxagorā z ēpedocle. **C**Prima. qz Empedocles ponit mundū infinites gnari z corrupi. Anaxagoras v̄o semel fuisse genitū z nunq̄ corrupi. **S**c̄da. qz Empedocles ponit illd̄ chaos eē q̄ddā diuinū: z alia p̄n^a seip̄is segregari: z abiucē postmodū pmisceri. Anaxagoras v̄o nō posuit illud chaos eē q̄ddā diuinū: s̄ intellectū qui segregabat alia p̄ncipia ex qb̄ res nāles s̄nt. **T**ertia. qz Empedocles ponebat statū i segregatōe illoz p̄ncipioz. Anaxagoras v̄o dicebat segregatōe illā i infinitū p̄cedere. **Q**uarta qz Empedocles posuit finita p̄n^a. s̄. q̄tuor: elemēta. Anaxagoras aut̄ posuit infinita p̄n^a p̄silia z p̄ria vt infinitas ptes carnis ossis zc̄. **Q**uinta. qz Empedocles posuit elemēta eē p̄n^a carnis: ossis zc̄. Anaxagoras v̄o p̄riū. **S**exto. qz Empedocles posuit gnationē z corruptionē fieri p̄ litē z amicitia. Anaxagoras v̄o p̄ p̄gregationē z segregatōez zc̄

Videtur aut̄ Anaxa. sic infinita op̄ari vt accipiat cōez opinionē phycor̄ eē vera tanq̄ nō fiat nullū eorū ex eo q̄d nō est **L**ex. cōmēti. xxxij. **Q**.o xij.

Veritur vtrum forma anq̄ generet i mā p̄xi stat: z arguit q̄ sic. **C**Primo. qz nisi sic eēt q̄ forma anq̄ p̄ducēt simplr̄ aliq̄ mō i mā nō p̄xi s̄nt: seq̄ret q̄ ei^o p̄ductio eēt creatio: z nō gnatio nālis. p̄ns s̄m. z p̄bat p̄na. qz illi^o forme p̄ductio ē creatio q̄ fit nullo ei^o p̄xite i mā in q̄ iroducit: vt d̄ de aia itellectua. s̄ si forma gnanda nullo p̄xistēt in mā tūc nihil ei^o p̄xisteret i mā: ex q̄ fieret vt p̄z. s̄ ei^o p̄ductio eēt creatio. **C**2°. si forma gnanda nullo p̄xistēt i mā: seq̄ret q̄ gnatio forme subal eēt violēta. p̄ns ē s̄m. qz ē nāl a nā itēta cū sit via i nāz. p̄ Ari. 2. p̄hy. z p̄bat p̄na: qz illud ē violētū q̄d ē solū a p̄n^o extriseco: s̄ si forma nullo p̄xistēt i mā eius gnatio eēt solū a p̄n^o extriseco: s̄ eēt violēta. p̄z p̄na. z maior ab Ari. 3. ethi. vbi dicit: q̄ violētū ē c^o p̄n^m ē ex. z minor s̄nt nota ē. **C**3°. ois trāsmutatio ē iter t̄m̄ios eiusdē gn̄is. s̄ gnatio forme i mā ē trāsmutatio. s̄ ē inf̄ terminos eiusdem gn̄is. cū s̄ termin^o ad quē gnatiōis subal sit de gnē s̄be: seq̄tur q̄ termin^o a q̄ ē et de gnē sube. aut s̄ termin^o a q̄ gnatiōis s̄bal ē puatio forme gnande: aut for^a q̄ corrupit: aut for^a gnanda s̄m eē diminutū i mā p̄xiōis coagēs cū agēte extriseco ad sui p̄ductionē s̄m eē cōpletū: z gnationē faciens nālē: vt p̄z p̄ sufficiētē diuisionē. **N**ō ē puatio: cū sit nō ens: vt postea patebit. **N**ec for^a q̄ corrupit: qz illa ē terminus corruptiōis. z idē nō ē t̄m̄in^o duaz mutationū oppositaz. s̄ relinq̄t tertiū. v̄z. qz tal̄ termin^o a q̄ ē forma gnanda s̄m eē p̄fectū q̄ i mā existit s̄m eē ip̄fectū. **C**4°. puatio forme p̄ducēde ē i mā an̄ ei^o gnationē. s̄ i mā nō p̄t eē p̄ua^o simplr̄ nulli actui p̄mixta. qz a tali i h̄itū ip̄possibil̄ ē regresio. s̄ p̄ua^o q̄ p̄cedit formā i mā ē alicui actui p̄mixta. s̄ ip̄a nō p̄t eē alicui actui p̄mixta: nisi secū p̄xistat for^a gnanda s̄m eē icōpletū q̄d d̄: eē i potē^a s̄m eē cōpletū s̄m q̄ ab agēte nālī p̄ducit z d̄: eē i actu. s̄ forma gnanda anq̄ ad actū cōpletū ducat aliq̄lit̄ i mā p̄xistit. **T**ota deductio p̄z cū maior. z minor declarat. qz ois act^o q̄ iuenit i mā cū puatōe: aut ē for^a p̄cedēs: aut for^a sequēs. p̄ sufficiētē diuisionē s̄ forma p̄cedēs nō ē mixta cū puatiōe. s̄ relinq̄t q̄ sit for^a sequēs gnanda. **E**t qz for^a p̄cedēs i mā ex̄ns nō sit mixta cū puatiōe p̄bat. qz nulla for^a ex̄ns i suo eē cōpleto ē admixta puatiōi: cū p̄ admixtionē forme cū puatiōe desinat forma a suo eē purissimo. **S**z for^a p̄cedēs i mā ex̄ns ē i suo eē cōpleto. z rep̄ōit idiuuiduū i sp̄e defmiata. s̄ ista nō ē admixta puatiōi. relinq̄t q̄ solū for^a gnanda s̄m actū cōpletū p̄xiōis s̄m actū icōpletū d̄z dici admixta puatiōi. z h̄ac sniaz v̄v̄elle Ari. v̄bicūq̄ dicit formā ab agēte nālī deduci de po^a ad actū. **V**idē at̄ v̄. 7. meta. dū dicit: qz p̄n^m artificii aliū ēi cōgscēte: z p̄n^m nālū i moto. **V**idē v̄: s̄ctur̄. **A**uer.

8. meta. dū dicit qz agēs nō largit multitudinē: s̄ p̄fectionē. z 12. meta. vbi dicit qz gnans aiaz nō ponit eē i mā: s̄ extrahit illud q̄d ē i mā aia i po^a ad illud q̄d ē aia i actu. v̄n̄ ex h̄ac auctate arguit sic. i gnatiōe for^a extrahit de po^a ad actū. q̄ro s̄ de illa po^a q̄ ducit ad actū purū nō p̄mixtū potētie: vt sit cōpositū: v̄l mā: v̄l for^a gnanda q̄ p̄xistat sue gn̄a. nōi q̄tū ad eē cōpletū s̄b eē cōpleto z potē^a admixto. **N**ō p̄t dici cōpositū vt p̄z. **N**ec mā ēt ē h̄ po^a q̄ deducit ad actū. qz resp̄cū eiusdē d̄z p̄ dici po^a. z postea act^o. s̄ zc̄. reli.

In oppositum **Q**uit s̄ qz illud est forma. **E**t. s̄. p̄hy. dū dicit gnationē eē mutatōez de negato i affirmatū. **E**t. j. d̄ gnatiōe dū dicit formā s̄balē simplr̄ gnari z cape eē. **E**x q̄ seq̄t eā nullo

Ista questio **I**st̄ sit isueta apud p̄les. (p̄ri^o fuisse. h̄ t̄n̄ p̄ncipalit̄ mouet vt videatur q̄tū vitat̄ p̄tineat op̄io Anaxagore q̄ posuit formas i mā latitare. **C**Prōpt̄ qd̄ aduertēdū qz de q̄ōne p̄missa apud v̄etes i gnē reptetres s̄nt op̄iones. **P**ria q̄dē fuit Anaxa. q̄ posuit oēs formas eē actu i mā z i ea latere p̄limas: z qz gnatio nō ēeductio eaz de po^a ad actū: s̄ manifestatio. q̄dā ip̄az p̄ occultationē alioz q̄ p̄hibent ip̄as eē manifestas. **C**2^otra quā op̄ionē m̄lta ex dicit̄ Ari. obijci p̄nt. **M**ā ea data seq̄t qz nihil v̄e gn̄at aut corrupit: s̄ solū s̄m appentia. **I**tē qz i infinitū s̄nt infinita: ex q̄ ex q̄libz infinite gn̄at seu manifestat q̄dlibet. **C**3^ote qz intellect^o quē ip̄e ponebat nō eēt facies aliq̄d: sed segregās t̄m̄. **C**4^ote si q̄rat v̄n̄ h̄z qz segreget nō poterit rō assignari. qz tātū p̄perit ei aggregare quātū segregare. **C**5^ote nō fieret v̄niuocū ab v̄niuoco. s̄ illd̄ qd̄ i. est nō p̄ueniēs cū agente manifestaret. **C**6^ote nō posset ista positio assignare v̄n̄ veniāt forme etherogeneoz sic s̄nt for^a hoīs aut eq̄: man^o aut pedis. ista eni dicit̄ nō p̄nt eē i q̄libet.

Secūda positio **S**uit Pythagore p̄bi antiq̄ simi: z post eū Platonis q̄ dixerūt formā an̄ ei^o gnationē nullo eē i mā: s̄ t̄m̄ i luce p̄me itelligētie formaz d̄atric̄ q̄ suo lumie irradiādo has matias inferiores s̄m qz plus aut min^o de illo lumie iste recipiūt: z p̄p̄t varias eoz p̄portiones z dispōnes i eis varias for̄s iduē recte: sic sol sua luce irradiās diūfāsupficies eoz pox nō trāsp̄entū i eis varios gignit colores s̄z qz lux illa i ill̄supficies magi v̄l min^o icorpat. **C**ū s̄m Platonē agētia p̄icularia nō p̄ducūt formas subales i matia: s̄ t̄m̄ eā disponūt ad receptionē ip̄saz. z h̄ac p̄ōne p̄ pte secur^o ē **A**luicē. q̄ posuit nō p̄mā itelligētia: s̄ infinitā spe gnabiliū z corruptibiliū appropatā eē formatū datorē. hui^o op̄io. nis ip̄roba^o magi ad diuinū q̄z ad naturalē spectare v̄z.

Tertia vero **P**ōiūt duas p̄cedētes mediū tenet s̄. qz for^a gnanda aliq̄ mō p̄est i materia: z aliq̄ mō nō p̄est. **E**t i hac snia p̄les p̄ueniūt de secta p̄ipatheticoz: s̄ i v̄bis differre vidēt. **C**ult eni Lynconit̄e s̄is qz for^a anq̄ gn̄et sit i matia i po^a p̄ formā sui gn̄is. v̄z. corpitas quā dicit̄ eē matie coetnā: cū oē iseri^o sit in po^a in suo superiori: s̄ nō p̄xistit actu: qz q̄tū ad modū eēndi i actu i matia p̄ducit a nālī agēte deducēte formā corpitat̄ ad eē i actu cōpleto sp̄ez talē v̄l idiuuiduū tale: ad qd̄ for^a corpitat̄ p̄us fuerat i po^a. **C**2° Egidi^o at̄ posuit formā cōpoui ex eēntia z eē tāq̄ ex p̄tib^o realit̄ distict̄ q̄ruz eēntia se h̄z vt po^a: z eē vt act^o. dicit at̄ formā i matia p̄xistē s̄m eēntiā sue gnatiōi. gnari at̄ s̄m eē. **C**3° Albr^o v̄o dicit formā an̄ ei^o gnationē eē i matia sub eē p̄fuso z dimiūto rōne sue ichoatiōis i matia p̄tinuo ex̄ns. gnari at̄ s̄m eē cōpletū z i actu v̄n̄ h̄ s̄nt ei^o v̄ba. j. p̄hy. tractatu. 3°. caplo. 15. **D**icam^o s̄m p̄ipatheticoz sniaz p̄fectā qz for^a z eēntiā i matia p̄ eēntiaz p̄fusā vt dixim^o z ip̄a eadē nūero ē ab extra p̄ vtutē formatiā agēti imissā i matia quā tāgit agēs: aut mediate: aut imediate. **M**ediate qd̄ ē sic orb̄ mouet inferiora p̄ aerem z ignē. **I**mediate at̄ sic semē masculi mouz s̄guinē: z semē fēminē i mixtū i ip̄a: z sic coagulū imixtū lacti: nec intēdo dicit̄ qz for^a p̄s sit ab it^o z p̄s sit ab agēte: qz s̄z h̄ for^a p̄iet p̄t

et ptes: sed tota est ad unum et tota ab eis sicut est diversum: quia forma est diffusum tota est unum. Adhuc autem observandum quod ex quo ponimus formam tota est unum in materia non possumus dicere quod agens agat ad producendum eentiam forme: quia ista ratio est: scilicet agens agit ad esse forme: quod licet sit esse forme sic esse cause: tamen est esse compositi sicut est quod est. Et ita actus agens terminatur super compositum et non super simplicem eentiam forme vel materie. Imponere enim videtur esse formam intellectum quod actus alicuius agens formam nam terminet in simplici: sic etiam videtur in operibus artium quod omnia in compositis sic in domo et idolo terminantur etc. Ex quibus dicitur Alberti colligi potest quodam puncta principalia super quibus positio sua fundatur. Primum est quod omnis forma quod generatur educitur de potentia ad actum: et hec potentia de qua educitur est intra materiam: et tamen nihil est de suba materia. Secundum est quod omne quod educitur de potentia ad actum extrahitur per aliquod movens quod autem est univocum generato: aut reducitur ad univocum. Tertium est quod omnis motus inferior est in materia generabilium reducitur ad motum celi quod est causa et mensura huius motus per formam intelligentie movens motum illum: et per formam stellarum orbis et per virtutes radios. Quartum est quod nihil sit ex nihilo forma nam: sed omnia quod sunt procedunt ex indeterminatis et diffusis inchoationibus suarum eentiarum quod indite sunt materie et inate semper. Quintum est quod non quodlibet sit ex quolibet: sed omne quod sit procedit ex aliquo sui generis: et huius generis ambitu suo: et extensione ne ambit id quod sit et suum terminum. Et ideo genera sunt unum in ratione sui generis. Et si argueretur quod forma huius non esset differentia inter privationem et eentiam forme. Illa ex qua privatio non est purum nihil sed eentia forme preest sub esse diminuto sue generationi quod ad esse completum. videtur quod huius forme essentia sub esse diffuso accepta non sit aliud quam ipsa privatio. Huic potest responderi per distinctionem quam ponit Albertus de privatione. capitulo. 13. eiusdem tractatus. ubi vult quod privatio duo importat. scilicet negationem forme et aptitudinem subiecti ad formam. quantum ad carentiam siue negationem forme privatio nihil est. idem nec salvatur in motu: nec in mobili. Si autem accipiatur ut dicit aptitudinem ad formam continue in motu perficitur. Et si talis aptitudo consideretur ut res quodam formalis sic manet et supplementum accipit in actu. Est igitur intentio Alberti quod privatio igitur est aptitudo ad formam: seu forma inchoatio non differt essentialiter a forma: sed tamen habet esse: eo quod in quantum est aptitudo ad formam dicit ipsam formam sub esse imperfecto. quia essentiam dicit forma in termino motus sub esse imperfecto. Sed si huius aptitudo accipiatur ut res quodam formalis huius supplementum in actu: tunc est idem quod ipsa forma: et quantum ad ipsam eentiam. et quantum ad esse: eo quod tunc est in termino motus. Ex quibus sequitur quod idem realiter est privatio et motus pro forma fluente: et forma terminans motum. In diversissimo de. nam eentia forme ut est subesse imperfecto est privatio: non quodam quantum ad negationem forme ex qua sumitur nomen privationis: sed quantum ad aptitudinem formalem: quia privatio in subiecto relinquitur: et talis eentia ut fluit de esse imperfecto ad esse perfectum dicitur motus: ut autem est in termino motus quiescens sub esse perfecto dicitur forma. Sequitur ulterius quod forme inchoatio est quodam modo unum: et quodam modo multa. Est enim unum in genere ambiente plura genera: et est multa in specie forma quod ad diversas species in actu ipsorum generum per transmutationem potest deduci. Et ut huius clarum intelligatur imaginemur materiam hanc in se diffusam inchoationes formarum: sed ipsam non esse partem per dispositiones accidentales ad formam alicuius speciei forma esse in actu: tunc in ipsa est una confusa inchoatio forme in genere respectu forme ignis: et respectu forme aque. Et si ipsa materia disponatur ab agente ea transmutate per caliditatem et siccitatem illa forme essentia quod prius erat sub esse confuso deducetur ad hoc. ut sit forma ignis in actu. ubi autem disponatur per frigiditatem et humiditatem deducetur ut sit forma aqua in actu. et ita de aliis.

Sed quod iste opinioniones non sint omnino ad mentem Aristotelis arguitur. et per opinionibus Lyncontensis quod tale esse in actu forme forma quod dicitur ipsa generatur: aut est forma subalterna: aut accidentalis: cum nec sit materia nec compositum. Si dicatur quod est forma subalterna: et nullo modo presunt in

materia. Aliqua forma subalterna generatur quod nullo modo presunt in materia cum oppositum dicitur positum. Si autem dicatur quod est forma accidentalis: tunc sequitur quod nulla forma subalterna generatur: et nulla est generatio simpliciter: quod est contra Aristoteli. de generatione. Secundo arguitur per opinionem Egidii: quod si forma generalis forma esse: ut dicitur ipse: quod de illo esse forme forma quod producit in materia. utrum sit forma subalterna vel accidentalis. Si forma subalterna: cum eentia eentia forme sit forma subalterna: quod de illa loquitur: tunc sequitur quod forma subalterna componeret ex duabus formis subalternis: id est ex partibus eentialibus ratione diversis. quod est falsum: cum forma sit simpliciter et invariabiliter eentia presertim per auctorem sex principio. si vero est forma accidentalis: tunc sequitur quod forma subalterna componitur ex suba et accidente: et cum ipsa sit unum per se: tunc ex suba et accidente fieret unum per se: quod est impossibile. Tertio instatur per opinionem Alberti. nam si privatio et forma eentia eentualiter idem tunc privatio et forma non differunt. contra Aristoteli. physicorum. et patet ratio: quia illa quod sunt essentialiter idem non differunt. aliter idem sibi ipsi esset contrarium. Item sequeretur quod privatio non corrumpitur in adventu forme. contra Aristoteli. in hoc primo ponente differentiam inter privationem et materiam in hoc quod materia permanet ad adventum forme. sed corrumpitur privatio et non permanet in adventu forme: et probatur ratio. quia illa aptitudo formalis quod dicitur esse privatio: aut permanet: aut non. Si dicatur quod non permanet tunc sequitur quod forma que generatur nullo modo presuerit in materia cum solum ratione talis aptitudinis dicatur forma sua generationem precedere: cuius oppositum dicitur positum. Si autem dicatur quod permanet et ipsa est privatio. ergo privatio permanet: et per rationem non corrumpitur. Nec potest dici quod Aristoteli. loquatur de privatione: ut est negatio forme. quia loquitur de privatione: ut est principium unius numero cum materia et dicitur ratione: ut patet per Aristoteli. et ipsummet Albertum tale autem non est privatio ut solum dicitur negationem: quia ut sic nihil est. ideo nec unum numero erit cum materia. relinquitur ergo illud sit privatio forma quod est aptitudo formalis in materia derelicta. etc. etc.

Propter hec et plura alia in proposita difficultate videtur aliter esse respondendum. Premittendum primo quod triplex est potentia materie. Prima est potentia principalis quod est idem quod ipsa materia: et hanc investigat Aristoteli. in illo capitulo. Subiecta autem natura. Secunda est potentia eius instrumentalis: aut absoluta merito cuius quilibet forma in ea generanda est apta recipe. unde sicut forma subalterna non potest immediate in eis operationes exire: sed indiget aliqua potentia ut instrumtus eius essentia presertim: sic de materia dicere oportet: licet in se sit divina: quia potentia forme est activa: et potentia materie est passiva: ex eo quod propria operatio forme est actio. materie vero passio. Tertia est potentia materie respectiva que determinatam formam respicit: et hec in materia multiplicatur forma multiplicationem formarum generandarum: et corruptis adveniente forma qua respicit. et ea corrupta non est amplius materia in potentia ad formam illam: nec amplius forma illa de potentia materie potest educi: aliter semel corruptum posset reverti: idem numero contra Aristoteli. secundo de generatione. et de hac loquitur infra Commentator dum dicit: quod adveniente forma potentia corrumpitur. Premittendum secundo quod dupliciter aliquid dicitur esse vel fuisse. scilicet in actu et in potentia. Illud dicitur esse in actu quod principaliter existit: et hoc loquendo de actualitate existit quod huic deseruit propositum. Illud autem dicitur esse in potentia: quod licet non sit potentialiter: est tamen in potentia ex qua ad actum potest deduci: forma que modum dicimus domum fiendam: aut eius formam esse potentialiter in lignis lapidibus et reliquis huiusmodi: et proportionali modo defuisse in potentia dicatur.

Quibus premissis ponuntur due conclusiones. Prima conclusio. Nulla forma antequam generetur actualiter in materia preexistit. probatur quod illud non preexistit actualiter in materia antequam generetur: ad quod continue ipsa est in potentia. sed continue antequam forma generetur materia est in potentia ad ipsam. igitur etc. per rationem cum toto antecedente. Secunda conclusio. Forma ante eius generationem potentialiter presunt in materia. patet.

qz an gnatione forme pfuit mā: de cuius potentia potuit generari z ad actū deduci. Ex qbus sequitur qz forma añ ei⁹ gnationez aliquo mō pfuit in mā: z aliq mō non: pfuit enim in potentia: sed nō in actu.

Ad argumenta ante oppositū. **C**Ad p̄mū negat p̄na: nec vt ibi ponit distinguit creatio a gnatione nāli: sed sic distinguūtur: qm̄ creatio nō psupponit subm de cui⁹ potētia forma pducēda educat. nā aīa itellectiva q̄ ad p̄duci nullo⁹ depēdet a mā: nec exigunt a mā qualitatiue dispositiones vt pducatur aīa: sed solū vt ipsa corpori infūdat tanq̄ organo idoneo ad eius deseruēdū opationib⁹ q̄s eo mediāte h̄z exercere. gnatio aut nālis psupponit māz de cui⁹ potētia vigore dispōnū in ipsa p̄agens nāle inductarū forma generāda educat. vñ forma generāda mān dispositā psupponit nedū vt ipsa in mā inducat aut p̄seruet: sed etiā vt generet. **C**Ad secūdu negat p̄similit̄ p̄ntia: qm̄ oē qd̄ fit soluz a p̄ncipio extrinsecō est violētū: sed vltra illud oportet qz passum nō p̄ferret vim. i. nō haberet nālem inclinationē ad illud: vt colligit. 3. ethicoz: qd̄ tñ est falsuz: qm̄ mā habet nālem inclinationē ad illud. vt colligitur. 3. ethicoz: qd̄ tñ est falsum: qm̄ mā h̄z nālem inclinationē ad generationē forme substātiālis vt p̄ ipam pficiat. appetit enī materia formā sicut femina masculum. z turpe bonum: vt post apparebit. **C**Ad tertiu p̄cedo qz oīs motus est inter terminos eiusdē generis. z dico qz in gnatione forme substātiālis est duplex terminus a q̄ de genere substātie. Unus p̄uatiuus q̄ est p̄uatio opposita forme substātiāli q̄ generat: qm̄ p̄uatio reducitur ad gen⁹ habit⁹ sibi oppositū vt post ostēdet: z alius positiu⁹ vt ē forma substātiālis que corrūpit. vt infra dicit Cōmentator. **C**Et cū dicit qz p̄uatio est nō ens: de h̄ infra dicit. Et cū addit qz forma q̄ corrūpit est termin⁹ corruptionis. dici pōt eandē mutatio nē esse gnationē z corruptionē respectu diuersarum formarū. corruptionē qd̄ respectu forme q̄ corrūpit: z gnationē respectu forme q̄ gnatur. **C**Sed si tenerem⁹ eas eē mutatiōes distinctas nō eēt incōueniēs dicere terminuz inuicē vnū esse terminū a q̄ extrinsecū alteri: vt qz forma q̄ corrūpit est termin⁹ ad quē extrinsec⁹ corruptioni z termin⁹ a q̄ extrinsec⁹ gnationi. **C**Ad q̄rtū p̄cedit p̄uatiōnē in mā p̄cedere z ipam esse p̄mixtam actui: z non tm̄ materie. Sed dicit vltim⁹ qz nō p̄mixcet actui q̄ debet generari: sed illi qd̄ corrūpi. vñ semp in materia cū p̄uatiōne vnus forme p̄iugit alia forma. z cū forma generat corrūpit p̄uatiō respectu illius: z remanet respectu aliarū formarū ad q̄s mā est in potētia. **C**Et cū dicit Ari. qz agens deducit formā de potētia ad actum: h̄ est p̄cedēdu ad hunc sensum qz agēs facit qz forma q̄ pfuit potētia. liter in mā fit in ipsa in actu. **C**Et dicit vltim⁹ qz p̄ncipiū nāliū est i motu: nō intelligēdo p̄ motū p̄cipue mān: sed cōpositū naturale in q̄ est vtrūqz p̄ncipiū motus z operationis: actiuū. s. z passiuū. **C**Ad Aueroz dē qz agēs nō largit multitudinē: qz cū vna forma generatur in mā p̄uatio sibi opposita corrūpit. largit at̄ p̄fectionē: quia p̄fectionē forme in materia inducit quam p̄uabat p̄uatiō. **C**Et cū vltim⁹ dicit qz generās aīam in mā extrahit illud qd̄ est aīa in potētia ad illud qd̄ est in aīa in actu: h̄ est p̄cedēdu sub hoc intellectu qz ex aīato in potētia facit aīatum in actu: z ex eo qd̄ erat in potētia aīa. i. in potētia vt subijciat aīe: facit actu aīa. i. qz actu aīe subijciat. z huiusmodi agēs nō ponit esse in mā: qd̄. s. prius fuerit i actu bene tamen ponit in materia esse qd̄ prius fuit in potētia z deducitur ad actum.

CPrincipijs autem infinitis existētib⁹ et fm̄ multitudinē et fm̄ spēm ipossibile est que sunt ex his cognoscere. **Tex. commen. xxxv. Questio. xiiij.**

Abitatur vtrū omne cōposituz ex p̄ncipijs infinitis sit ignotū? **E**t arguit qz non. **C**Primo. qz si sic seq̄r et qz omne p̄tinuū esset ignotū. p̄ns falsum. z p̄bat̄ur p̄ntia. qz oē p̄tinuū est cōpositum ex infinitis p̄ncipijs: videlicet ex infinitis partib⁹ quātitatiuis que sunt eius principia siue cause in genere cause mālis. cum omne p̄tinuū in infinitū sit diuisibile. q̄re zc. **C**Secūdo: si omne cōpositū ex p̄ncipijs infinitis esset ignotum: hoc maxime eēt p̄ rōnem factā ab Ari. q̄ est qz cōpositū nō cognoscit p̄fecte nisi ex cognitione suoz p̄ncipioz que z q̄t sunt: sed vbi cōpositū habeat infinita p̄ncipia non possumus ea cognoscere q̄ z quot sunt. cū infinitū fm̄ qz infinitū sit ignotū. q̄ zc. **C**Sed arguit qz illud qd̄ assumit pro suo fundamēto sit falsum videlicet qz infinitum fm̄ qz infinitū sit ignotū: qz si in intellectu possent esse infinite spēs intelligibiles: tūc aliqd̄ infinitū fm̄ multitudinē posset esse notū: qz infinitas distinctas notitias intellectus posset h̄re: Sed i intellectu possent eē infinite spēs intelligibiles. igif. p̄bat̄ minor: qz in intellectu p̄nt eē due spēs intelligibiles vel q̄tuor. vt p̄z: sed q̄ rōne due eadē rōne infinite. cū nō plus inuicē repugnēt infinite spēs intelligibiles q̄s due. z quāto plures i se h̄z itellect⁹ tāto magis pficiat z vigorosior reddat. q̄re zc. **C**Itē illud qd̄ h̄z diffinitio nē nō est ignotū. sed infinitū fm̄ extēsiōnē h̄z diffinitioez. igif. p̄z p̄na: z maior colligit p̄ topicoz. z. 2. posterior: qz diffinitio dat causa inotescēdi diffinituz. minor vō habet a Cōmētatore p̄ physicoz dicēte: qz diffinitio infinitū est quātū nō terminatū. **C**Itē si vnū oppositorum est cognitū reliquū est cognitū. qz oppositorū eadē est disciplina: sed finitū z infinitū sunt opposita: z finitum est notum. q̄ zc. **C**Itē Ari. 3. physicoz. facit tractatum de infinito notū fican do ipsum fm̄ qz infinitum: z in octauo probat motū primum esse infinitum: z tempus esse infinitum. ergo infinitum fm̄ qz infinitum non est ignotum.

In oppositum est Ari. i lra z Cōmētator cōmēto. 35. q ad p̄bādū Ari. cōclusionēz facit tres syllos: quoz p̄mū est talis. in scda figura. **C**Omne cōpositū ex p̄ncipijs infinitis in quātitate z in forma ē cōpositū qd̄ nō scit̄ ex qbus cōponit̄ z ex q̄t sed oē cōpositū notū est cōpositū qd̄ scitur ex qbus cōponit̄ z ex q̄t. q̄ oē cōpositū ex p̄ncipijs infinitis zc. est cōpositū ignotū. maior hui⁹ p̄mi syllogismi p̄bat̄ p̄ scdm̄ syllogismū h̄ mō in p̄ma figura. **C**Omne cōpositū ex magnitudinib⁹: aut numeris: aut q̄litatib⁹ nō scibilib⁹ est cōpositū ex p̄ncipijs ignotis: sed oē cōpositū ex p̄ncipijs infinitis in quātitate z in forma ē cōpositū ex magnitudinib⁹: aut numeris: aut q̄litatib⁹ non scibilib⁹. q̄ oē cōpositū ex p̄ncipijs in quātitate z in forma est cōpositum ex principijs ignotis. **E**t hic ponit Cōmētator hunc terminum ex principijs ignotis loco illi⁹ termini qd̄ nō scitur ex qd̄ cōponit̄ z q̄t: minor hui⁹ p̄mi syllogismi sic p̄bat̄ p̄ tertiu syllogismū in tertia figura. **C**Omne infinitū est non scibile: sed omne qd̄ est infinitū in magnitudine: aut numero: aut qualitate est infinitū. ergo oē infinitum i magnitudine: aut numero: aut q̄litate non est scibile. sed hec cōclō ponitur loco illi⁹ minoris: oē cōpositū ex p̄ncipijs infinitis i quātitate z forma est cōpositū ex magnitudinib⁹: aut numeris: aut q̄litatib⁹ nō scibilib⁹: qz idē ip̄ortat. **C**Et dicit Cōmētator qz h̄ tres syllogismi p̄stitunt̄ ex sex p̄positionibus i. p̄missis quaz due sunt cū medio. i. p̄banf. s. maior p̄mi syllogismi: z minor secūdi syllogismi: z quoz sūt sine medio. i. nō p̄banf. quia sunt manifeste. licz Ari. in sua rōne taceat tres ex eis: quarum due sunt cum medio: z altera sine medio p̄pter breuitatem.

Pro dubio p̄mittendū p̄mo ex Aueroz cōmēto. 36. qz partes sunt duplices. s. fm̄ q̄litate: z fm̄ quātitate. **P**artes fm̄ quātitate sunt partes diuersarum rationum ex quibus essentialiter cō-

ponitur solum totus sicut materia et forma substantialis. Partes sunt quantitate sunt partes in quibus sunt extensione diuiditur totus: et he in continuo sunt eiusdem rationis: et sunt duplices: quod quidam in potentia: et quidam in actu. Ille dicuntur partes sunt quantitate in actu quod diuisim et seorsum prout existere: sic partes equales nullo modo in illa specie aut maiores. Sed ille dicuntur partes sunt quantitate in potentia quod sunt potentiales: non tamen prout se et seorsum existere prout paruitate: sed prout diuisione statim corruptur: ut pars minor nullo modo in illa specie. Secundo promittendum est colligitur ex Ari. in textu quod tripliciter dicitur infinitum. scilicet secundum quantitatem secundum magnitudinem: et secundum multitudinem. Infinitum secundum quantitatem est compositum ex infinitis specie dicitur secundum quod Anaxagoras ponebat unumquodque corpus naturale esse compositum ex carne: ossibus: et nervo: et sic de infinitis. Infinitum secundum magnitudinem est duplex. successiuum ut motus celi infinitus: aut temporis infinitum. et tale dicitur infinitum in potentia et permanens sicut corpus vndique partem sine fine. quod infinitum partes antiquorum processerunt. et tale dicitur infinitum in actu. Infinitum secundum multitudinem est duplex. scilicet in potentia. et est multitudo infinitorum non prout seorsum existit. sicut multitudo infinita partium linee: aut partium suorum. et ad tale reducitur infinitum secundum diuisionem: vel apponere de quo infra dicitur tractatu de infinito. Aliud est infinitum secundum multitudinem in actu: ut multitudo infinitorum corporum prout seorsum existit. si daretur. Infinitum autem secundum vigorem: aut durationem sicut est deus: aut secundum potentiam specificam determinationis sicut est materia prima non sunt partibus perfide rationis. Tertio promittendum secundum commentatorem comen. j. quod de causato duplex potest haberi scilicet. scilicet perfecta quod habet per cognitionem omnium partium principiorum etiam principiorum quod remoto. Et imperfecta quod habet absque illorum cognitione. Quarto promittendum quod scia iterum est duplex. Quedam enim est acquisita per syllogismum categoricum. et prout promittitur affirmatiua de inesse ampliativa. Et quedam per syllogismum hypotheticum: aut prout propositionem negatiua modalem vel ampliativa. Ex his primo potest apparere qualiter hec propositio Ari. Infinitum secundum quod infinitum est ignotum apud diuersos diuersi modo verificat. Quidam enim dicunt quod infinitum in potentia sicut sunt motus et tempus. et infinitum secundum diuisionem vel apponere vnde est notum secundum quod infinitum prout partium conceptum affirmatiuum. et prout promittitur affirmatiua de inesse non ampliativa: quod talia sunt in rerum natura. et prout conceptum partium care. et de eis partium fieri demonstrationes affirmatiue. Sed infinitum in actu siue prout partium siue discretum sed quod infinitum est ignotum: sic quod non potest cognosci prout partium conceptum affirmatiuum: nec prout promittitur affirmatiua de inesse: non ampliativa: quod nullum tale potest esse in re natura. Tamen si de eo habeat aliquid notitia illa est solum quod non est: aut prout conceptum sui oppositi negatiue super: aut prout promittitur negatiua vel ampliativa modalem: aut aditionalem: siue aliquid tali modo: sicut ex 4. huius scilicet vacui non esse: vel esse locum partium corpore quod ad quod non est eius. et ita de alijs. Dicunt igitur quod cum Ari. dicit: infinitum secundum quod infinitum est ignotum. non fuit locutus de infinito in potentia: nec de omni notitia: sed solum de infinito in actu. et quantum ad notitia prout partium conceptum. et prout promittitur affirmatiua et cetera. Et licet verum sit infinitum in actu non esse eo modo cognoscibile sicut infinitum in potentia: huius tamen expressio non valet ad mentem Ari. si bene consideret: quod Ari. huius loquitur de infinito sed compositum. et dicit quod si esset infinitum secundum magnitudinem: aut multitudinem esset quantum ignotum: et si esset infinitum secundum speciem esset quale ignotum: quoniam arbitramur unumquodque compositum cognoscere cum cognoscimus ex quibus et quantum sit: et licet quod refert ad partem: et licet quantum refert ad numerum principiorum. Tamen si Ari. quod dato quod esset compositum in actu infinitum: quod ipsum esset ignotum quantum infinitum quod nesciret sua partem quod et quantum essent: ex quo essent infinita. et per partem ipsum non esse non est causa quod sit ignotum huius modo. Propterea dicunt alij et melius promittendo quod infinitum secundum quod infinitum esse ignotum duobus modis potest intelligi. Uno quod infinitum quantum ad rationem formalem secundum quam dicitur infinitum seu quantum ad ipsam infinitatem sit ignotum. Alio quod quantum ad numerum determinatum omnium suarum partium sit ignotum: sic quod non cognoscitur numerus aliquis determinatus omnium suarum partium secundum quod est infinitum: ut si est infinitum secundum quantitatem non cognoscatur aliquis numerus determinatus omnium suarum partium quantitatum actualium non cognoscatur. et si est infinitum secundum formam non cognoscatur aliquis determinatus numerus omnium suarum partium secundum formam seu specie distinctarum.

Et secundum huius ponitur duas rationes. Prima conclusio infinitum secundum quod infinitum primo modo non est ignotum. quantum ad rationem formalem secundum quam dicitur infinitum. Et hac ratione probantur alique rationes super adducte. Nam finitas et terminatio est cognita. et si infinititas et potentia terminorum potest esse cognita. Tamen infinitum sub ratione infinitatis diffinitur saltem diffinitione quod non est. sed ut sic potest esse notum. Et quous infinitum in actu non possit cognosci affirmatiue siue esse: ex quo esse non potest: neque conceptu simplici vero. cognoscitur tamen negatiue siue non esse. et falso conceptu. cui nihil contradicit ad esse. sic cognoscitur tragelaphus aut chimera. Tamen de infinito sub ratione potentia infiniti intellectus aliquid affirmat vel negat. sed ut sic est notum ab intellectu. Secunda ratio: infinitum secundum quod infinitum secundo modo est ignotum. quantum ad determinatum numerum omnium suarum partium modo super dicto. Tertia conclusio sic probatur. Ad quod nullus habet determinatum numerum omnium suarum partium non cognoscitur quantum ad determinatum numerum omnium suarum partium: sed infinitum non habet aliquem determinatum numerum omnium suarum partium: sed et cetera. per partem cum maiori. et minor etiam per partem: quoniam si infinitum habet aliquem determinatum numerum omnium suarum partium tunc infinitum esset finitum. Et sic est sermo de potentia quantitatis vel quantitatis actualibus non compositibus. Tamen si est infinitum secundum formam non est aliquis determinatus numerus omnium suarum partium formalium: et si est infinitum secundum quantitatem non est aliquis determinatus numerus omnium suarum partium quantitatum actualium adiuuante non compositibus: cuius oppositum est de omni composito finito. ut per partem. Et hac sententiam videtur expressisse in uere uerba Ari. dum dicit. Tunc enim arbitramur unumquodque cognoscere compositum cuius cognoscimus ex quibus et quantum sit. Et cum hac propositione concordabimus propositionem potest dicitur: quoniam infinitum secundum compositum secundum quod infinitum est ignotum. quantum ad determinatum numerum omnium suarum partium quod et quantum sunt. Et idem sensus commentator in syllogismo primo siue rationis superius posite dum sumpsit illam maiorem quam postea probat in syllogismo sequente. De composito ex principijs infinitis in quantitate et in forma est compositum: quod non scitur ex quibus componitur et ex quantum. per hac enim innuit quod infinitum secundum quantitatem vel formam est sic ignotum quod non scitur ex quibus aut ex quantum sit constitutum. Ad hunc sensum capit Ari. promittitur illa: infinitum secundum quod infinitum est ignotum. Sed Anaxagoras quod ponebat infinita partem rerum naturalium tamen secundum quantitatem quod secundum quantitatem omnidedito quod tunc nullum compositum naturale esset notum. quod sua principia ex quo essent infinita non essent cognita quod et quantum essent: et nisi huius modo intelligeret pro illa non esset ad propositum Ari ut per partem tangebatur.

Ex premissis ulterius ad dubium principale per rursus deri infra scriptas ponendo rationes. Prima ratio sit talis: dato quod esset aliquid compositum ex infinitis principijs modo Anaxagoras: de illo scia imperfecta posset haberi. per conclusio. quod ad tale sciam huiusmodi de aliquid composito non requiritur cognitio suorum principiorum. ut huius est tertio promissio. quod et cetera. Secunda ratio. Ad huiusmodi sciam perfectam de composito ex principijs dicitur specie per omnium illorum cognitionem haberi. per conclusio. quod perfecta scia de composito ex aliquibus principijs presupponit omnium illorum cognitionem iuxta mentem Ari. in prologo. Tertia conclusio. Ad huiusmodi sciam perfectam de composito ex partibus quantitatis non omnium omnium illorum cognitionem haberi. per. quod ille sunt infinite: id est earum cognitio distincta non requiritur ad perfectam cognitionem totum: aliter nullum prout partium posset esse notum perfecte. Quarta conclusio. Ad huiusmodi sciam distinctam de composito quantitatum requiritur et sufficit cognitio omnium suarum partium quantitatum actualium non compositum si tales habuerit. huius conclusio declarat: et primo quod requiritur: quod illarum omnium partium requiritur cognitio in quo totum est diuisibile ipsius in actu se pato remanere potentibus: sed he sunt omnes partes quantitatis actuales non compositas. igitur et cetera. per partem cum minor. et maior arguitur: quod aliter de toto non haberet notitia distincta. Quod illud etiam sufficit per: ex quo non requiritur cognitio partium potentium siue comunicatum: cum ille sint infinite.

Sed contra. quod partes potentiales siue actuales compositas ita bene faciunt ad esse totum sicut actuales non compositas: sed ex quibus res habet esse habet cognoscitur.

ergo ad cognitione totu ita bn regit cognitio ptu potē, tialu siue cōicātū sic partū actualiū nō cōicātū. Cūqz imposable vī dato aliq quāto scire dicē q sunt i eo ptes actuales nō cōicātes. q si oīuz illaz disticta cognitio regit ad distictā totū cognitionē seqref de nullo quāto distictam posse hūi cognitionē. Cūqz dato q ps actual mima sit digital: z q totū sit cōpositū ex trib⁹ digitū cū dimidio: Q ue rif vtrū cognitū trib⁹ ptib⁹ digitalib⁹ absqz residui nouita totū sit distictē notū. z statū seqtur ex hūe q sic, qz oēs partes ei⁹ actuales nō cōicātes sunt note. pns tñ ē falsum: qa adhuc nescif tota quātitas ei⁹. Cūqz arguit stante eodez casu q nullus pōt scire q sunt oēs ptes actuales nō cōicātes illi⁹ totū. z p pns q de ipō nō pōt hūi notitia disticta z p idēz nec de aliq alio. Mā sit vna ps digitalis. a. alia. b. alia. c. z semidigitalis sit. d. tūc sit iudicās. a. b. c. esse oēs illiusmodi ptes: arguo q nō z signo tres ptes digitales diuisione opposita. p pma capiendo. d. cūz medietate. c. pro scda medietate. c. cū medietate. b. p tertia medietate. b. cū medietate. a. tūc iste sunt ptes illi⁹ totus actuales nō cōicātes alie a pōtib⁹. q pns vate nō sūt oēs. Cūqz si tu dicas q iste nūc assignate cōicant cū illis. pariter q dicam q ille cōicant cum istis. q nō magis ille qz iste debent dici oēs partes actuales non cōicantes dicti totus.

Ad ista respondeo. Ad p^mū dicendo q nō oēs ptes totus quātitatue faciētes ad suū eē faciūt ad suū cognosci distictē. ita q oīuz illaz perigat disticta cognitio: qz nō de potētib⁹: ex q nō pnt sepatim existere: nec de actualibus cōicātibus: qz includūtur i actualib⁹ nō cōicātib⁹. Ad scdm dī q nō est ipōse scire numerū ptū actualiū nō cōicātū lapidis vel ligni aut alteri⁹ totū: licz sit valde disticta. Jō est etiā disticta talē distictam notitiaz de toto hūe. Mā ille numer⁹ ē ens: z nullū est ens qd sit nālū ignotuz. neqz incōuenit multa eē scibilia q nō dū sint scita nec forte vnqz sciētur. Ad tertū dī q i casu posito oīz illud refidū cognoscere z q conclusio intelligit de totis q ex ptib⁹ actualib⁹ mimis nō cōicātibus adeqte cōstitūtur. Ad quartū rī dēf q qūter cūqz fiat diuisio sufficit scire q z qd sint ille ptes fm talē diuisionē totū psumētes. Cūqz aduerte tñ q in hūe dī si tales habuerit ppter mima nālū q ptes actuales nō hūi: qz ad illoz sciam hūndā nō regit cognitio suaz ptū actualiū. Quinta q. Ad aliqūter pfectam sciam hūndā de toto quātitatuo sufficit eius ptes cognoscere ipm adeqte pstitūtes z non cōicantes: sic duas medietates: tres tertias: qttuor qrtas. z ita de alijs. Cūqz ista conclusio p^mo. qz min⁹ disticta eēt de toto quātitatuo pfectā sciam hūe si oporteret oīa mima nālū ipm nō cōicātia distictē cognoscere: vt p^m ex dictis. q ad aliqūter pfectaz sciam hūndā de ipso pūno nō regit oīum illoz modoz disticta cognitio. z p pns videt sufficere aliqz ptes ipm nō cōicātes cognoscere ipm adeqte cōstitūtes: sicut sunt due medietates: vel tres tertie: vel alie tales ptes. Māz cognitio talibus ptib⁹ q z qd z quāte sunt sufficienter totus quātitas pōt sciri. vt si sciuerim⁹ vnū pūnuū esse adeqte cōpositū ex tribus ptib⁹ pedibus nō cōicātibus sciem⁹ ipm eē tripedale: z ita de alijs. Cūqz de toto quātitatuo qd est minimū nālū pōt hūi pfecta cognitio: z tñ nō oīz cognoscere ei⁹ ptes actuales ex q nō hūi. sufficit q cognoscere ptes ei⁹ eo mō q in hūe parū an dicebat. Sexta conclusio Ad cognitionē pfectā alicui⁹ numeri regit oīum suarū vnitatū disticta cognitio. p^mo. qz nisi qlibet vnitās eēt distictē cognita nescirem⁹ aliq numero dato p quātū illū excederet: aut ab illo excederet: aut eēt ille eqūlis. z p pns de illo nō hūet pfecta cognitio. Cūqz qlibet illarū vnitatū est pncipiū illi⁹ numeri: sed ad pfectā cognitionē pncipiati regit pfectā cognitio oīuz suoz pncipioz. q z c. Cūqz hac hūe seqtur q si eēt aliq numer⁹ inñit⁹ ille non posset a nob scia pfecta cognosci. p^mo. qz ad illi⁹ pfectā sciam hūndā regit disticta cognitio inñitarū vnitatū: s; inñite

vnitates nō pnt ab intellectu nro distictē cognosci sine diuersis intellectib⁹. igit. p^mo. qz intellect⁹ noster nec simul nec successiue pōt inñitas intellectiōes intelligibiliū hūe. p^mo. eni nō simul: qm aut nulla: aut valde pauca pōt intellect⁹ nri simul diuersis intellectiōib⁹ intelligē ppter sue potētie finitātē aut limitationē: nec etiā successiue vnū post aliud intelligēdo: qz sic successiue intelligēdo: aut aliqū deuēret ad vltimū intelligibile: aut nō. Nō pōt dici q sic: qz i inñitis nō hūtib⁹ positionē in pūno nō dat vltimū intelligibile. z sic nūqz veniret ad vltimū itelligibile seqref q nunqz intelligeret oīa illa. qre z c. Cūqz p^mo q rñ sua z p mēte Arist. sit ista. Nulluz cōpositū ex pncipijs qlitatiuis totalib⁹ inñitis: aut ex ptib⁹ quātitatiuis actualib⁹ nō cōicātib⁹ inñitis: aut ex vnitatib⁹ ppe sumptis inñitis ē scibile a nobis scia pfecta: p^mo. qz ad illud z cuiuslibet talis cōpositi sciam pfectā oportet et scire aliquē determinatū numerū oīum suoz pncipioz: sed nullus talis cōpositū est aliqz determinat⁹ numer⁹ oīum suoz pncipioz ex q ponitur inñita. qre z c. Cūqz ad cuiuslibet talis cōpositi sciam pfectā regit oīa ei⁹ pncipia diuisim eē cognita: sed h nobis nō est possibile: vt de numero inñito fuit ostensum. igitur.

Ad argumenta pncipalia. Ad p^mū p^m ex didamētū Arist. eē veruz. z negat q inñite spēs itelligibiles possint fil eē in intellectu nro. Cūqz p illo nō sufficit q iut. cē nō repugnēt: s; oportēt etiā inñita sciatmata fil mouē i intellectū. z inñitas res itelligibiles siml eē cātes inñitas spēs in intellectu: qd nō ē pole. Et dī vlteri⁹ q inñitū in actu nō cognoscit quātū ad determinatū numerū z c. sed bn cognoscit quātū ad ipam inñitatē: nō p distictionē qd rei: s; p distictionē qd nois: z p pceptū cui nihil i re corre spōdet: qd dictis nō obstat. Ex q p^m etiā qlit nō solū finitū s; etiā inñitū ē notū. Datet vlteri⁹ q Arist. 3°. p^mo. notificat inñitū sub rōne inñiti: oñdēdo i diuisione pūnuū esse pcessus i inñitū: vt i numeri appōne. Sillr de inñito i actu nō tradidit sciam p pōne de inēe affirmatiuā nō ampliatiuā. s; p pōne negatiuā oñdēdo ipm nō eē. Sillr i octauo p^mo qz oñdit motū p^mū z ipm esse finitū fm successiōne. z carere terminatione: z istud nō obuiat itētōi Arist. hic: q nō vult q inñitū nullo mō sit notū: s; q inñitū non sit notū pfecta scia qua oēs ptes eius actuales nō cōicātes cognoscātur que sint diuisim: z quot sint fm aliquem determinatum numerum. z reliqua huiusmodi que vera sunt vt i questioe fuit ostensum. quare z c.

Carne aut determinata est quātitas in magnitudine et paruitate. Tex. cōmēti. xxxviiij. Questio quintadecima.

Habitatur Vtrū in qlibet spē corpis nālū sit dare mimum potēz p se existē seorsuz de spē illa? Cūqz p^mo arguit q nō: qz si sic seqref q forma subal⁹ ignis stare i mā cū sūma frigiditate: aut q forma subal⁹ aq stare i mā cū sūma caliditate: pns ē ipole: z p^mo. qz p^mo. ponēdo q vna aq agat in minimū ignis p frigiditātē z humiditātē: z inducat i vna pte illi⁹ frigiditatem sūmā alia nō alterata. z tūc qrif an i mā q p^mo sub forma ignis sit inducta forma aq aut nō. si dī q nō: tūc ibi erit forma ignis cū sūma frigiditate. Si dī q sic: aut in tota mā: aut solū in pte frigefacta. nō pōt dici q solū i pte frigefacta qz tūc residua ps remaneret ignis z daref min⁹ mimum. Si in tota mā: cū i aliq ei⁹ pte sit sūma calitas tūc forma aq erit cū sūma calitate. Cūqz dī diuidat mimum ignis. z tūc diuisione facta: aut ptes remanebūt aut erūt corrupte. Si remaneāt dabit min⁹ mimum: qd ē ipole. Si nō: tūc seqf q nō oīs corruptio subal⁹ est termin⁹ alteratiōis. q Arist. 1°. de gñatiōe. Cūqz tertio arguit sic. sit mimum terre pedal quātitatis. exēpli grā. ex q debeat gñari vnū mimum ignis: qz p

portionalit sic ignis, e rarioz terra: sic mimu ignis e mai^o mmo terre. Deinde capio vna portione terre que sit pe-
dalis cu dimidio i cuius pte pedali agat ignis couertedo
ea in minimu ignis. z tuc querit de alio semipedali illi^o
terre: an remanebit: an puerit i igne: vel i aliud: si rema-
nebit: tuc dabit min^o mmo. si puerit in igne cu alio pe-
dali: tunc in pma generatioe ignis generat plus vno
mimo: s. Auer. 6. phy. Seqret et q forma sbstantialis ignis
inducet i ma cu dispob^o oino puenientib^o forme ter-
re. p3 de illa q inducet in illo semipedali. Et vlti^o q
forma aliqua iducet in ma in q nullu agēs ageret p illi
us pductioe: p3 ex q actio ignis no se extedit ad illud se
semipedale: q in oia vident iconuenientia: nec videt q in
aliud illud semipedale posset conuerti ex cōsimili rōne.
Quarto arguit sic. dato illo seqret q alicui^o sbe mālīs
p verā alterationē corrupēde dare vltimū in tās sui eē
fm quālibet ei^o pte q̄titatiuā. s. Ari. 8. phy. pbat pna. et
capio minimū aerē cui applicet aqua debēs ipm infrigi-
dare. z p̄ter cōdensare. z simus in illo instāti in quo inci-
pit illa aq̄ agere in illū aerē. z tuc q̄rit an imediate post h
ille aer erit: an nō. si nō: seqtur q a fortiori: nec aliq̄ eius
pars q̄titatiua. z p p̄is dabit vltimū instans eē illius mō
supius arguto. nec pōt dici q remanebit: qz cū imediate
post hoc esset minor q̄ tunc. ex q̄ incipit infrigidari: z p p̄is
cōdensari: tuc dare min^o mmo. **Quinto** forte dicif q nō
ad quālibet infrigidationē seqtur p̄densatio: z q̄ p̄us p in-
fridationē corrupet q̄ in ei^o mā fiat p̄densatio. **Sz** p̄tra
ad aliquā frigiditātē in aere iductā seqf p̄densatio: z ad ali-
quā nō: q̄ dat maxia frigiditas i aere inducta ad quā non
seqtur p̄densatio: vel mima ad quā seqtur: p3 p̄na: qz fit di-
uisio respectu potētie passiue: s3 nō ē dare mima frigidita-
tē inductā in aere ad quā seqtur p̄densatio: qz tuc daretur
remississima p̄densitas. q̄ datur maxia frigiditas i aere i-
ducta ad quā nō seqf p̄densatio. fit igit illa vt sex sic q̄ ad
frigiditātē vt sex nō seqf p̄densatio i aere: nec ad aliquāz
minoz: s3 ad quālibet maiorē: vt sit vn^o magn^o aer frigi-
dus vt sex p totū a quo separet vnū minimū cui applicet
vnū potēs frigidū debēs ipm vlti^o infrigidare: z simus
in illo instāti in q̄ incipit infrigidatio. z tuc q̄ro vt p̄us an
imediate post h iste aer erit: an nō. si sic: p3 q̄ imediate p^o
hoc erit minor q̄ nūc: ex quo ad quālibet maiorē frigidit-
atē ea quā h3 sequit p̄densatio. q̄ dabit min^o mmo. si nō:
tuc habet p̄cto q̄ alicuius sbstātie mālīs z c. **Quinto**
arguit: qz tuc seqtur q̄ aliq̄ agēs ager in aliq̄ passū ipz
successiue z p̄tinue corrupēdo donec totalr erit corruptū
z tamē nō poterit p̄tinue vniformiter corrupē: q̄uis agat
p̄tinue ab equali p̄portioe. p̄cto ē impolis: qz tuc ab eq̄li
p̄portioe semp d3 puenire eque velox actio: z pbat pna.
et pono q̄ a. sit vn^o ignis q̄tuor minoz. b. vō sit aq̄ duoz
minoz: z agat a. in b. corrupendo ipm b. p̄pte post p̄te do
nec erit cōplete corruptū p̄tinue a p̄portione dupla. qd ē
pōse ponēdo q̄ vnū diuidēs remoueat p̄tes ab a. sic corru-
pū in b. p̄portionalr sic q̄ cū medietas. b. erit corrupta
medietas a. erit remota. z sic vltra ita q̄ sp̄ oibus alijs p̄-
bus qd remanet ex a. sit duplū ad illud qd remanet ex b. z
tunc patet totū p̄ter q̄ q̄. a. nō continue vniformiter cor-
ruperet de b. sed h sic p̄batur: z ponat grā exempli q̄. a. i
q̄rta pte hore corrupat q̄rtā vn^o mimi. b. z tuc seqf q̄ in
tribus quartis hore. a. corrupet tres quartas vnus mini-
mi. b. sed in q̄rta q̄rta hore. a. plus corrupet de b. q̄ quar-
tā pte vn^o mimi. z p̄is plus corrupet q̄ i p̄ma q̄rta ho-
re: ergo diffōrmiter corrupet. **Quo** aut in quarta q̄rta ho-
re plus. a. corrupet q̄ quartā pte vn^o minimi. b. p̄batur.
qz si p̄cise corruperet vnā quartam tuc in fine remaneret
vnū minimū. b. aut q̄ post finē hore remanebit illud mini-
mū aut imediate post finē erit corruptū fm p̄te vel fm to-
tum: nō potest dici q̄ remanebit: qz tuc nō cōtinuaret cor-
ruptio eius: cui^o oppositū ponitur in casu nec corrupetur
fm p̄te tantū: qz remaneret min^o mmo: nec fm totū: quā

tunc sbstātie materialis corrupēde dare vltimū istās
sui esse z cuiuslibet sue p̄tis: qd est falsū: rēgr if ergo q̄ i vl-
timo instāti hore nihil erit de b. z sic in vltima q̄rta ho-
re corrupentur vnū minimū b. z vna quarta. z p̄ p̄is pl^o
q̄ in p̄ma quarta hore. **Sextio** arguit sic. **De** positioe
qd formalr repugnat alicui indiuiduo vnus sp̄ei repu-
gnat formalr cuiuslibet indiuiduo eiusdē sp̄ei: cū repugnā-
tia formalis sit ex parte forme z nature que est eadē in oi-
bus indiuiduis eiusdē sp̄ei: s3 p se existē ē qdā positioe
quod nō repugnat toti homogeneo: ergo nec repugna-
bit alicui sue parti quātitatiue: cuz quelibet sit eiusdē sp̄ei
cum eo: z p̄is in homogeneis nō datur minimū potēs
per se existere. q̄ nec in etherogeneis: igitur z c.

In oppositū est Arist. in tex. dum dicit. Sed ita
men nō excellit magnitudo i par-
uitate. Et parum post. Carnis aut determinata est q̄titas
in magnitudine z puitate. Et. 2°. de aia. dum dicit. Diu-
natura cōstantiū determinata est rō magnitudinis et au-
gmenti. **Idem** etiā vult cōmentator cōmento. 37. dicēs
q̄ caro habet in puitate magnitudinē terminatā quā nō
pertransit: z cōmēto. 38. dicit q̄ manifestū est p se q̄ quāti-
tas carnis est terminata magnitudine z puitate: z. 6. phy.
ficom cōmento trigesimo secundo ait. q̄ minimū de oi-
generato est determinate quātitatis. s. minima p̄ que po-
test esse ignis in actu. Et. 7. phy. cōmento secūdo dicit pri-
mum motū in igne est minima pars que pōt esse ignis in
actu: z pluries alibi. Et multe istarū auctoritatū volūt q̄
nō solū def minimū p se existens: s3 etiā maximū z tam in
etherogeneis q̄ in homogeneis si bene considerentur.

Pro dubio Primo est premittendū q̄ dari mi-
nimū ignē vel aliud tale duplr pōt
intelligi. Uno modo absolute siue sit p se existēs siue alte-
ri inexistis vt pars: hoc modo nō dat minimū corpus in ali-
qua specie: qz quocūqz dato illud esset diuisibile in par-
tes eo minores: z ille in alias eis miores: z sic in infinitū.
Secundo modo pōt intelligi q̄ sit dandus minim^o ignis
aut aliud tale potēs p se existere: sic q̄ minor eo nō potest
per se existere. z sub hoc sensu questio mouet. **Secūdo** p̄-
mittendū est q̄ dato q̄ detur minim^o ignis: aut aliud ta-
le potēs p se existere hoc pōt esse: aut ex cā intrinseca:
sic q̄ forme sbstantiali illius repugnēt esse z opari i mā
totali illa minori. Aut ex cā extrinseca: ita v3 q̄ minus il-
lo nō potest resistere cōtinētū sibi cōtrario p tps qn statim
corrupatur q̄uis illi^o forma bene possit in tanta materia
cōseruari z ipm possit p̄tinētū sibi p̄rio p tps resistere ne
corrupat. **Tertio** p̄mittendū est q̄ dari maximū aut mi-
nimū ignē p se existentē duplr potest intelligi. Uno mo-
do inclusiue: ita q̄ dādus sit aliq̄ ignis sub tanta q̄ntita-
te s3 quāta iueniri possit: z nō sub maiorē: z aliq̄ sb tā mo-
dica sub qua iueniri possit p se. z nō sub minori. Alio mo-
do exclusiue: sic q̄ tota latitudo quātitatis sub qua potest
ignis p se existere ex vtr oqz termino terminet exclusiue vt
q̄ sit aliqua quātitas sub qua ignis nō pōt esse p̄pter ma-
gnitudinē: nec sub aliqua maiorē: sed quacūqz minori da-
ta sub maiorē pōt esse. z s̄lr sit aliq̄ q̄ntas sub qua nō pōt
ignis p se existere p̄pter paruitatē nec sub aliqua minori
sed quacūqz maiorē data sub minori potest p se existere.
vnde si tota latitudo quātitatis sub q̄ pōt ignis p se existe-
re terminaret in extremo intensiori ad q̄ntitatē centum
pedū grā exēpli z in extremo remissiori ad q̄ntitatē vn^o
pedis: tunc dicerem^o ignē centū pedū hoc modo esse ma-
ximū ignē exclusiue. z s̄lr ignem vnus pedis dicerem^o
esse minimū ignē exclusiue potentem p se existere. Et h
est idem ac si diceremus q̄ ignis centū pedum est mini-
mus qui nō potest inueniri p se: supra tamē ignem vnus
pedis: z q̄ ignis vnus pedis est maximus qui p se inue-
niri nō potest: infra tamē ignē centū pedum.

Quibus premissis de mā p̄posita dicit
se iueniunt positioes

Prima ponit q̄ in nulla sp̄e corporū generabiliū & corruptibiliū est dare maximū vel minimū corpus potens p se existere seorsū: sed quocūq; dato in infinitū minus p̄t dari seorsū ex̄ns. & s̄l̄r in infinitū mai⁹ q̄tū est ex nā illius corporis: licet repugnet ex defectu m̄e & ex ordine vniuersi si limitātis q̄ntitates corporū naturalīū ne vnū nimis alia excedat & corrūpat: & etiā q̄ oportet ea cōtineri in celi cōcauitate q̄ ē finita: id nō p̄t quātūcūq; augmētari. **Secunda** dicit vltorius hec positio p auctoritatibus glosandis q̄ ē esse vident q̄ est dare minimū corp⁹ p se sensibile de tali sp̄e: sic q̄ minus eo de sp̄e illa p se ex̄ns sentiri nō p̄t p se: & minimū hoc mō dari voluit. Arist. arguēdo q̄ Anaxagorā. **Sed** q̄ hoc vltimū dictū arguit sic. In infinitū modicū p se ex̄ns sentiri p̄t p se: ergo nō ē dare minimū per se sensibile. p̄t p̄na. & āns arguit. q̄ in infinitū modicū p se ex̄ns p̄t tactus percipi: igit. p̄bat assumptū. Omne aial potēs sentire p tactū q̄dcunq; graue est maioris potentie depressiue q̄ ip̄m sit supportatiue: sed in infinitū modicū graue est aliquo aiali maioris potentie depressiue q̄ ip̄m sit supportatiue. q̄ in infinitū modicū graue p̄t aliq̄d animal sentire. p̄batur minor: in infinitū modice potentie cōtingit esse aliud aial. q̄ in infinitū modicū graue p̄t se habere p̄portione maioris in equakitate ad aliquod animal: p̄t p̄na. q̄ ex opposito p̄ntis sequit oppositū āntis. & āns p̄batur. In infinitū modice quātūtatē p̄tingit esse aliq̄d animal. q̄ in infinitū modice potentie cōtingit esse aliq̄d aial patet p̄na: & āns sequit ex positioe. **Item** quocūq; per se visibili dato minus eo p̄t p se videri: q̄ nō datur minimū p se visibile. p̄t p̄na. & assumptum arguit: q̄ quocūq; per se visibili dato stat p̄tes distantiores q̄ nō vident aut intrinsecas corrūpti superficie visui obiecta cōtinue p̄manēte & visum equaliter imutāte sicut p̄us. q̄ quocūq; p se visibili dato stat aliud eo melius colorari medium: & visus melius disponi & obiectū p̄circūstantias extrinsecas melius applicari: ergo quocūq; tali dato stat aliud minus eo per se videri. **Secunda** opinio ponit q̄ in qualibet sp̄e corporis generabilis & corruptibilis dat maximū & minimū potens p se existere exclusiue mō exposito in tertio p̄missio. **Et** licet hec opinio possit glosare Arist. & onider rationes eius p̄cedere q̄ Anaxagorā: tñ ip̄a est expresse p̄tra cōmentatorē dicentē: q̄ minimū de oi generato ē determinate quātūtatē: & minima p̄s ignis est determinate quātūtis. s. mīma pars q̄ potest esse ignis i actu. **Tertia** opinio tenet q̄ i qualibet specie corporis naturalis dat maximū et minimū potens p se existere inclusiue.

Et quia hec opinio Ari. & cōmentatori p̄formior apparet: id p̄ ei⁹ declaratioe s̄m ip̄i⁹ fundamēta infrascripte cōclusiones ponunt. **Prima** q̄. Non est dare minimū corpus potēs seorsū existere de aliqua sp̄e generabiliū & corruptibiliū ex causa extrinseca siue ex p̄trarietate p̄tinētis: ad hūc sensū q̄ illud corp⁹ possit p̄tinēti cōtrario resistere: & nullū minus. p̄bat. q̄ si aliq̄d corpus p̄t alicui medio sibi p̄rio p se resistere p̄ aliq̄d ip̄s: medietas illi⁹ corporis poterit p̄ idē ip̄s p se resistē medio i duplo v̄l q̄druplo min⁹ p̄trario. **Itē.** Dato illo mō corpe p aduersariū q̄d sit a. corrūpet i die gr̄a exēpli a. cōtinēte sibi cōtrario: & certū ē q̄ a in medio instāti illi⁹ diet erit debili⁹ q̄ nūc sit in certa p̄portioe: s̄ in nulla p̄portioe a. ē potēt⁹ q̄ aliq̄ ei⁹ pars: q̄ aliq̄ ei⁹ p̄s. a. ē tāte resistētie quāte tūc erit. a. sit illa b. & tūc sequit q̄ b. ē ita potens ad resistendū p̄ mediā diē illi medio ne corrūpat ip̄s b. ab eo. sic tūc erit a. s̄ b. ē min⁹ a. q̄ a nō est minimū potēs resistere hoc mō. q̄re zc. **Secunda** p̄clo. In q̄libz sp̄e corporis naturalis dat minimū de illa sp̄e potēs seorsū existere ex cā intrinseca siue ex p̄te forme que sub maiori mā aliqua certa signata cōseruari nō p̄t p se: s̄ bene sub tāta. **Ista** q̄ p̄batur sic. Oē corpus q̄d ē determinatū s̄m v̄tutes nāles ē determinatū s̄m quātūtatē: s̄ oē corpus nāle ē determi-

natum s̄m v̄tutes nāles. q̄ oē corpus naturale ē determinatū s̄m quātūtatē: & p̄ p̄ns ē determinatū tā s̄m magnitudinē q̄ s̄m p̄tūtatē: igit. p̄t p̄na & maior. q̄ v̄tus sequit magnitudinē alijs p̄ib⁹: id in maiori q̄nto ē maior virt⁹ q̄ in minori. plus ei sufficit cōburere ignis maior q̄ ignis minor: s̄ minor p̄bat: q̄ oē corp⁹ nāle habet opationē determinatā: sed determinata operatio nō est nisi a determinata virtute: igit zc. **Tertia** p̄clo. In q̄libet sp̄e corporis nālis est dare maximū potēs p se existere de tali sp̄e ex causa intrinseca intelligendo vt supra. **Hec** cōclusio p̄bat per medium quo probatur immediate p̄cedens.

Sed contra hanc cōclusionē arguit: q̄ tūc s̄m eam possit dari maximū ignis possibilis p naturā: sic q̄ eo maior esse non potest. p̄ns tñ v̄t esse falsū & cōtra Arist. 2. de aia dicentē q̄ ignis augmētaretur in infinitū si apponeret cōbustibile. **Itē** si daretur maximū ignis possibilis per nām sit ille. a. & applicet ei vnū pup cōbustibile: & tūc quero an ip̄m cōburet: an nō. nō p̄t dici q̄ nō: q̄ puus ignis ip̄s cōburet: ergo a fortiori maximus ignis: vt ponit esse a. si dicit q̄ ip̄m cōburet cōuertendo in sui naturā: tunc sequit q̄ ex eo augebit. a. & p̄ p̄ns a. nō fuit maximū ignis polis. **Itē** tūc daret hō maximus polis: quo dato sequeret q̄ ip̄e non possit pingue fieri: aut tumefieri ex percussione: & ita de alijs que inconuenientia apparent.

Ad ista respondeo Ad p̄mū q̄ Arist. ibi arguit q̄ ponētēs augmētationē in corporibus aiatīs fieri ab igne dicēs q̄ si ita esset vt illi asserēbāt cū in corporibus aiatīs nō deficeret nutrimentū q̄ ignis augmētaret illa in infinitū. i. p̄ maximum excessū supra quātūtatē eis cōuenientē & ad quā ea p̄cipim⁹ augeri: sicut etiā seip̄m p appositionē cōbustibiliū tāl̄r augmētaret: ex quo nō sequit q̄ nō sit dare maximū ignē possibile p naturā. **Ad** 2^m dicit quidā q̄ a. nō cōbureret illud cōbustibile eo q̄ sibi resisteret tota v̄tis nā: que tamē nō resisteret igni minori. **Sed** meli⁹ r̄nderur cōcedendo q̄ iste maximus ignis p̄uerteret illud cōbustibile i sui nām: ex q̄ non sequit q̄ maioraret p̄pter ea: q̄ ex alia p̄te tñ vel plus corrūpet de illo ab influxibus celestibus: aut cōtrarijs sibi applicatis p̄pter finē a natura intentū & debitum ordinē vniuersi q̄ requirit q̄ vnū elementū nō adeo superet alia q̄ ea corrūpat: vel forte p̄desabit ille ignis p̄ p̄portionalit̄ q̄ ex tali additioe fieret maior. **Ad** tertius p̄cedūt q̄dā p̄clonē dicēdo q̄ tal̄ hō nō possit maiorari q̄n p̄us corrūperet. Alij aut dicit q̄ q̄uis in ethereogeneis def̄ maxima quātūtas ad quā deuenire p̄nt p̄ nāle augmētū i q̄ nō solū p̄tes molles. s̄ et dure vt ossa & chartilagies augētur. **Et** s̄l̄r mīma ad quā deuenire p̄nt p̄ nālez dimiutionē: nō tñ ē dare maximā quātūtatē ad quā violēter & p̄ternālr p̄nt deduci: & s̄l̄r minimā vt argumētū v̄t onidē.

Ad argumenta p̄ncipalia. **Ad** p̄mū cōcedūt q̄dā p̄ntia dicendo q̄ in totali mā illius minimi ignis inducet forma substantialis aque cuius tamē media pars aliqua est sub summa caliditate nec incōuenit p̄tem materie in qua introducitur forma de nouo habere: & dispōnes illi forme discōueniētes vbi i residuo talis materie sint dispōnes ad ip̄as p̄parātes. **Ali**ter potest dici q̄ sicut in omni generatioe substantiali ē dare p̄mum generatum: ita in omni alteratioe est dare p̄mū alteratū q̄d s̄m se totū incipit alterari: & hoc ē minimū ex quo fieri debet generatio: q̄re sequit q̄ minimū ignis incipiet s̄m se totū frige fieri ab aqua & non p̄ partē ante p̄tē vt casus ponebat. & sic nō admissio casu cōclo nō verificat. **Ad** scōm p̄t cōcedi q̄ corruptio impropria substantie q̄ est p̄ diuisionē aut generatio impropria que est per vniouem prius diuersorum non est terminus alteratiuus. **Aristo.** autem in p̄mo de generatioe loquitur de generatioe & corruptioe p̄prie sumptis. **Ad** tertium respondeo q̄ pedale terre cōuertetur in ignē: & aliud semipedale resol-

uetur in medio cōtinēs ipm. Alij vero dicūt q̄ illud eti
am cōuertet in ignē nō p se: sed p accidens z p viā seque
le. Et q̄n dicit Averro. q̄ in omni generatiōe primū ge
neratum est minimū. verū est p se tm: sed vbi sit generatū
partim per se z partim p accidens nō incōuenit maius q̄
minimū simul generari. Ad alia in eodem argumēto ad
ducta patet ex dictis. Ad quartū negat cōsequētia et ad
principale argumētū ibi ponit. Solutio q̄ nō ad quālibet
infrigidationē segtur condensatio. Sed ad replicationē
admitto q̄ frigiditas vt sex sit maxima siue intēssissima ad
quā in aere deductā nō segtur cōdensatio: z q̄ def vn^o ma
ximus aer vniformiter frigidus vt sex. Sed cum postea
dicif q̄ ab illo separetur vnus minimus aer zc. Dico q̄ si
minim^o aer purus p se existens fuerit digitalis: verbi grā
q̄ ab illo aere sic frigidus vt sex nō potest separari ps di
gitalis p se existens: sed oponet q̄ sit maior. z causa est: qz
equalis gradus frigiditatis in minori materia aeris exi
stens plus sibi repugnat q̄ in materia maiori: quare cum
aliqua frigiditate potest forma aeris cōseruari cum q̄ nō
potest in minori materia totali. separata autez pte maiori
dato q̄ infrigidetur z cōdenset nō sequitur dare min^o mi
nimo p pte qz illud nō fuit minimū. Sed cōtra hanc
responsionē arguit sic. Talis repugnātia vel est ex pte for
me aeris: vel ex parte materie: vel ex pte frigiditatis. Nō
autē ex pte forme aeris: qz similis illi in spē inuenit in ma
teria minori: vt patet de illa que inuenitur in minimo ae
re puro. Nec ex parte materie. p idem. Nec etiā ex parte
frigiditatis ex quo cum tanta frigiditate forma aeris i ali
qua materia cōseruat. Respondet q̄ illa repugnātia
nō ex pte alicui^o illorū totalr z diuisim: sed omniū in simul.
Cum autē corpus min^o ceteris parib^o sit debili^o ei^o forma
in materia nō poterit cōseruari cū dispōnibus ita discon
uenientibus sicut cōseruat in corpe maiori qd est virtu
tis z potentie maioris. Ad quintū dicif. q̄ loquēdo de
corruptione substantie ipa nō est cōtinua: sed pmo fit subi
to corruptio vni^o minimi: deinde stat: postea fit corruptio
alicuius minimi subito: z itez stat: z sic vltra. quare nō se
quitur conclusio: qz supponit eius probatio corruptionem
substantie cōtinuari. Vel possumus dicere q̄ in posito ex
pluribus minimis pmo corrupitur subito vnū minimus
deinde residuū successiue corrupitur donec deueniam^o
ad vltimū minimū: qd etiā corrupitur cito. z cōformit di
gendū est de generatiōe illius quod generat sicut dictuz
est de corruptione: z fm hoc cōcedi posset conclusio: licet
non in casu posito: sed vbi ponamus tam agēs q̄ passuz
ex pluribus minimis esse cōpositum. z agēs ex in duplo
pluribus q̄ passum: quod facile potest patere intelligēt.
Si autē nos ponerem^o totalē generationē. z similiter to
talē corruptionē fieri p partē ante partē in infinitū nō so
lum in accūtib^o: sed etiā in substantijs vt pleriqz senserūt
tunc haberemus negare minima nālia: vt constat. Ad
sextum potest dici negando maiorē. quoniam velocissime
moueri est quoddā posituū: qd nō repugnat primo mo
bili: z tamē repugnat alicui sue parti: videlicet illi que est
prope poliū: q̄uis sit eiusdem spēi cū illo. Vel dici posset
q̄ nulli parti quātitatiue minimi homogenei repugnet p
se existere formalr siue ex parte forme: qm p̄it ei^o partes
ab intrinseco rare fieri z deduci ad quātitatē minimi. z ita
p se existere: ex quo nō segtur q̄ def minimum potēs p se
existere ad sensū superius expressum. vñ licet dato mini
mo naturali aliud sit min^o illo: qd potest p se existere: non
tamē est possibile p naturā q̄ minus illo de sua specie per
se existat. z ad hunc sensum reducēda sunt oia que h dicū
tur de minimo naturali. Et si arguat q̄ est aliqua pars
ita modica q̄ p rarefactionē nō potest deduci ad quātita
tem minimi quin prius corrupat cū nullū corpus natura
le in infinitum sit subtiliabile. Respondet hoc cōcedēdo
verū tamē in potētia illa nō est ex pte forme: sed ppter de
fectum materie. vt patet. quare zc.

Omnes igitur contraria principia faci
unt. Textu cōmenti. xli. Q. d. xvi.

Habitatur **U**trum prima principia re
rū naturalū sint cōtraria?
CArguitur q̄ nō. nulla pma pncipia sūt ex
alijs: sed oia p̄ia sūt ex alijs: q̄ nulla p̄traria sūt
prima pncipia: z p p̄is nulla pncipia rerum
naturalū de qbus hic loquitur sūt cōtraria. patet p̄ia. z ma
ior colligif ab Arist. in littera ponēte tres esse p̄dices p
mori pncipiorū. s. nō fieri ex alijs: nec ex alterutris: z oia q̄
sunt fieri ex eis. minor arguit. qz oia p̄traria gen^o habēt
ex quo tanq̄ ex principio sūt: vt patet p diffinitionē p̄tra
riorū in qua dicitur: p̄traria sub eodē genere posita sūt.
Secūdo. pma pncipia rerū naturalū sūt pma pncipia
substantie: cum substantia sit virtus ens q̄ accidēs. sed nul
la principia substantie sunt p̄traria: igit zc. p̄batur minor.
nulle substantie sūt p̄trarie: sed omnia principia substan
tie sunt substantie: ergo nulla pncipia substantie sūt cōtra
ria: patet p̄ia. z maior colligif ab Arist. in p̄dicamētis di
cente q̄ substantie nihil est cōtrariū. minor ē p̄is: qz substā
tia nō fit ex substantijs. Tertio. in celo sūt effect^o natura
les z principia maxime prima: z illa nō sūt p̄traria: igitur
zc. patet p̄ia cum maior: z minor apparet: qz in celo nul
la est cōtrarietas. Quarto. si aliqua pma principia eēt
contraria: maxime essent forma z p̄uatio. vt patet. Sz ar
guitur q̄ nō. qz illud qd nō est ens nō cōtrariat alicui en
ti: sed p̄uatio nō ē ens p̄ Ari. z forma ē ens. igit zc. Qui
to arguit. Prima principia opposita sūt p̄uatiue oppo
sita: ergo nō sūt p̄traria. patet p̄ia. qz oppositio cōtraria
et oppositio p̄uatiua sunt distincta genera oppositiōis. vt
habetur in Arist. in postp̄dicamētis: z antecēdēs decla
ratur: qz pma principia opposita sūt illa inter que est pri
mo motus seu trāsmutatio: talia autē sunt opposita p̄uati
ue: vt patet p cōmentatorem cōmento. 44°. dicentē qz eo
rum in que fit corruptio aliud est primum: aliud secūdu
et est illud in quo fit corruptio mediante primo. z aliud p
accūs differt p accidens a secundario: qm secundarium q̄
quomodo est terminatū: z illud qd est per accidens non
est terminatuz. Mult igitur cōmētator q̄ si albū corrupit:
corrupit per se z primo in suū p̄tradiōrū: nō quidē ab
solute acceptum: sed cōtractuz p p̄uatiōe. s. in non albū
qd est in album: z hoc est vnū tantū. Corrupitur p se secū
do in cōtrariū vel mediū vt nigrūz vel rubeū zc. z hec
sunt plura sed finita. p accūs vero in infinita pōt corrupi
vt in musicū currēs: z idē intelligendū est de generatiōe.
Sexto oia pma principia alicui^o pncipiati sunt simul in
eo: ex quo oportet prima pncipia semp manere: vt p^o Ari
sto. dicit. sed nulla p̄traria possunt simul in aliq̄ manere. q̄
nulla pma pncipia sūt cōtraria. Et cōfirmat: qz si pma p̄n
cipia essent p̄traria: tūc nō possent simul esse in eodem: z
tūc opteret q̄ vnū eoz vel ambo eēt extra materiā. p̄is
est imposse: qz tūc nō possūt ei^o trāsmutationē terminare.
Septimo ad omnē trāsmutationē sufficit agēs z passū:
sed forma est agēs z materia ē patiens: q̄ ad oēm trāsmutar
tionē sufficiūt forma z mā. Sz ista nō sūt p̄traria: cuz for
ma sit p̄fectio mae. z nllū p̄trariū ē p̄fectio alteri^o. ergo ad
nullā trāsmutationē regrūtur pncipia p̄traria: sz oia p̄n
cipia p̄ia rerū nāliū sūt ad oēm trāsmutationē nālē req
sita: ergo nulla pma pncipia rez naturalū sūt p̄traria.
In oppositum est Arist. in lra p̄bas pma p̄n
cipia rez nāliū esse p̄traria n̄
solum auctoritate antiquo z: sz etiā p rōnē talē. Dia q̄ nō
sūt ex alijs nec ex alterutris. sz quecūqz sūt: sūt ex eis sūt
pma pncipia. Nec sūt enī cōditōes primoz pncipiorū.
sz pma p̄ia nō sūt ex alijs. nec ex alterutris: sz q̄cūqz sūt
sūt ex eis. ergo p̄ia p̄ia sūt pma pncipia: ex q̄ segf q̄ pri
ma pncipia sūt p̄ia. p̄is p̄ia. z declaraf mior: qm p̄ia cō
traria ex hoc q̄ sūt pma: nō sūt ex alijs: cū id ex q̄ aliqd sit

fit eo prius: ex h autē q̄ sūt p̄traria nō sūt ex alterutris: cuz vnū cōtrariū nō trāsmutet in aliud: vt dicitur hic cōmentā. Q̄ autē oia q̄ fiunt: fiat ex p̄mis p̄trarijs. declarat per longū p̄cessū oñdēdo q̄ oē qd̄ generat ex p̄rio vel medio generat: z oē qd̄ corrūpit in p̄riū vel mediū corrūpit. z cuz media fiunt ex extremis: z in ea corrūpant. z sūt p̄ria posteriora fiunt ex p̄ribus: z i ea corrūpant vt colores medij sūt ex extremis. extremi autē ex q̄tuor q̄litatib⁹ p̄mis vel saltē ex primis contrarijs de genere qualitatis. sequit̄ q̄ oia que fiūt: fiunt ex primis cōtrarijs.

Pro dubio p̄mittendum p̄mo q̄ p̄ncipia rerū nāliū sunt duplicia. s. extrinseca sic efficiēs z finis: z intrinseca sicut mā z forma. Cognitio at̄ p̄ncipioz intrinsecoz plus facit ad cognitionē causati q̄ cognitio p̄ncipioz extrinsecoz: nō solū de p̄ncipijs intrinsecis rerū nāliū Aris. hic facit mētionē. Q̄ autē cognitio p̄ncipioz intrinsecoz plus facit ad cognitionē causati q̄ cognitio p̄ncipioz extrinsecoz tripl̄r pōt oñdi. **P̄rio:** q̄ illud qd̄ plus facit ad esse rei: plus facit ad eius cognitionē: s. p̄ncipia intrinseca plus faciūt ad eē causati q̄ extrinseca: vt cōstat: igit̄ zc. **Sec̄do:** q̄ p̄ncipia magis appropriata p̄ncipiato: magis faciūt ad eī distinctā cognitionē: s. p̄ncipia intrinseca sunt magis appropriata p̄ncipiato q̄ extrinseca: igit̄ zc. p̄bas minor: qm̄ causa efficiēs eā p̄ e causatiua multoz effectū. z sūt cā finalis qd̄ de mā z forma nō cōtigit. **Tertio:** q̄ cognoscēdo partē rei quodāmodō res ip̄a cognoscit: p̄ncipia autē intrinseca sūt p̄tes cōpositi z nō extrinseca. q̄re zc. **P̄remittendum** sc̄do. q̄ p̄ncipioz intrinsecoz rez naturalū qd̄az sunt intrinseca: z p̄ncipia p̄ se rez naturalū qd̄ ad suū fieri: z quedā nō solū quo ad suū fieri: s. etiā qd̄ suū factū eē. P̄ncipia intrinseca qd̄ ad fieri sūt tria. s. mā. forma z p̄uatio: et ista dicūtur intrinseca. z p̄ se p̄ncipia fieri z transmutationis rei nālis: q̄ nullus pōt intelligere qd̄ditatiue transmutationē nāle nisi intellect⁹ trib⁹ p̄ncipijs qd̄ p̄ ex diffinitōe trāsmutatiōis cōter sūpte: q̄ e p̄gressus alicui⁹ de aliquo in aliqd̄: in q̄ ly alicui⁹ ip̄ozat mā. ly aliq̄ terminū a q̄. z ly aliqd̄ terminū ad quē: quoz alter e p̄uatio: alter forma. **P̄ncipia autē intrinseca z p̄ se rez nāliū:** quo factū esse sūt duo tm̄. s. mā z forma. qm̄ ex illis adēq̄te z essentialit̄ p̄stitūtur cōposita nālia: z eoz cognitio requiritur z sufficit ad cognoscendū qd̄ditatiue cōposita nālia. **Ex quibus** sequitur p̄ q̄ p̄uatio sit p̄ se p̄ncipiū trāsmutatiōis e tm̄ p̄ accēs p̄ncipiū cōpositi q̄ p̄ trāsmutatiōē p̄ducit cū nō sit p̄ se ei⁹ z nō cognita p̄uatiōe possit cōpositū qd̄ditatiue cognosci. **Sec̄do** seq̄. q̄ ly mā z forma sūt p̄ncipia intrinseca cōpositi nālis: q̄ intrinsece cōponūt ip̄m nō in d̄nr p̄ncipia intrinseca trāsmutatiōis: q̄ intrinsece ip̄az cōponūt: sed q̄ ei⁹ diffinitionē ingrediūtur vt supra declaratū est. **Tertio** est p̄mittēdū q̄ p̄ncipioz intrinsecorū rez nāliū quedā sūt p̄ma z quedā posteriora. **P̄ria** sūt illa q̄bus cōpetūt p̄ditides tres posite in l̄ra: q̄ sūt non fieri ex alijs tanq̄ ex p̄nb⁹ essentialib⁹: aut p̄ncipijs i eo de z genere p̄ncipiandi: nec fieri ex alterutris. eodē mō z oia q̄ fiūt fieri in h̄is: aut tanq̄ ex p̄te essentiali: aut termino a quo. aut subiecto: vnde cōpositū fit ex mā z forma tā. quā ex p̄ribus essentialib⁹. z sit ex p̄uatiōe tanq̄ ex termino a quo. **P̄ncipia autē posteriora** sunt illa quib⁹ deficit aliq̄ illaz cōditōnū: sicut forma ignis est p̄ncipiū sibi intrinsecū: sed nō est p̄ncipiū p̄mū: q̄ habet p̄ncipiū prius in eodē genere p̄ncipiandi: sicut est forma s̄bstāntialis vlt̄ sumpta. sicut caro e p̄ncipiū māle intrinsecū aiali sed nō est p̄ncipiū p̄mū: q̄ sit ex alijs tanq̄ ex p̄nb⁹ essentialibus. s. ex materia z forma carnis: z materia est p̄ncipiū ea prius in eodē genere p̄ncipiandi. z eodē mō dicitur de p̄uatiōe forme s̄bstāntialis aq̄ dum ex igne fit aq̄ et ita de alijs. **Ex his** sequitur p̄mo: q̄ ly tā forma q̄ p̄uatio fiunt ex materia tanq̄ ex subiecto: tm̄ nō sunt p̄ma p̄ncipia. **Sec̄do** q̄ ly forma fiat ex p̄uatiōe tan

q̄ ex termino a quo v̄secōuerso: tm̄ sūt p̄ma p̄ncipia. **Sec̄do** tertio q̄ ly mā z forma terminatiue fiat subiectiue z cōpositiue cōpletive: nihil tm̄ p̄prie fit nisi cōpositū vt vult Aris. 7° meta. **Sec̄do** q̄ ly cōpositū fiat ex mā z forma et p̄uatiōe. hoc tm̄ est differētē: qm̄ fit ex mā tanq̄ ex obiecto z p̄te essentiali: ex forma solū tanq̄ ex p̄te essentiali: z ex p̄uatiōe tanq̄ ex termino a quo. **Quarto** est p̄mittēdū q̄ p̄ncipia intrinseca rerū nāliū pōt dici dupl̄r p̄ma. aut p̄mitate causalitatis: aut p̄mitate cōitatis. **P̄ma** p̄ncipia p̄mitate causalitatis sūt illa que sūt cause omnū alioz: aut in se: aut in suis cōpositis z nō habēt alia eis priora in eodē genere p̄ncipiandi: z h̄is sunt forma s̄bstāntialis vlt̄ sumpta: p̄uatio sibi opposita: materia: nā sicut s̄bstāntia e prior accidēte z cā ei⁹: ita p̄ncipia s̄bstāntie sūt priora p̄p̄ijs p̄ncipijs accidētīū z cause ip̄ozū. **P̄ma** p̄ncipia p̄mitate cōitatis dicūt illa que sūt cōia omnibus p̄ncipijs p̄ncipiātib⁹ oim̄ trāsmutatiōis et cōpositiōis nāliū in quocūq̄ sint genere: cuiusmodi sūt forma cōter sūpta: tā ad formam s̄bstāntiale q̄ accidētiale: z p̄uatio sibi opposita: z mā extēdendo nomē māe ad oē qd̄ subicitur alicui forme siue s̄bstāntiali. siue accidētiali. **Quinto** p̄mittēdū q̄ p̄ncipia p̄ma esse p̄ria pōt intelligi dupl̄ter. **Uno** mō p̄rietate p̄prie dicta q̄ inuenit solū inter formas positivas. **Alio** mō p̄rietate cōter dicta q̄ se extendit nō solū ad p̄ria positiva: s. etiā ad opposita s. h̄itū z p̄uatiōē: z h̄ mō loq̄t̄ Aris. de p̄rietate dū dicit. p̄ncipia rerū nāliū eē p̄ria: vt p̄z p̄ cōmē. cōmē. 45. dum dicit. q̄ Aris. intēdit hic p̄ p̄trariū illud qd̄ est cōe contrarijs z p̄uatiōis z habitui.

Quibus premissis ad dubium ponunt due p̄clones. **P̄ma** p̄clō. Aliq̄ p̄ma p̄ncipia rerū nāliū sūt cōtraria. p̄obatur p̄clō sic. forma z p̄uatio sūt p̄ria: sed forma z p̄uatio sunt aliqua p̄ma p̄ncipia rerū nāliū: igit̄ zc. patet p̄na et maior ex quito p̄missio: z minor arguit: q̄ illa sūt p̄ma p̄ncipia rerū naturalū que nō fiunt ex alijs: nec ex alterutris: s. oia que fiūt: fiunt ex eis vt declaratū est in tertio p̄missio: sed forma z p̄uatio sūt h̄mōi: igit̄ zc. **Sec̄da** p̄clō. Non omnia p̄ma p̄ncipia rez naturalū sūt p̄traria. p̄obatur. q̄ mā z forma nō sūt p̄traria cū sūt siml̄ i cōposito s. materia z forma sunt aliq̄ p̄ma p̄ncipia rez naturalū: s. aliq̄ p̄ma p̄ncipia rez naturalū nō sūt p̄ria. z per p̄ns nō oia p̄ria p̄ncipia rerū nāliū sūt p̄ria. p̄z ut ex p̄na. et minor p̄bas vt supra argutū e de forma z p̄uatiōe. z sicut modo posset p̄bari p̄clō de materia z p̄uatiōe.

Sed hic aliquē dubitatiōes occurrūt. **P̄ria** dubitatio est de q̄b⁹ p̄ncipijs determinet Aris. j. phy. an de primis p̄mitate cālitatis: an de primis p̄mitate cōitatis. **Et** arguit q̄ Aris. loquit̄ de primis p̄ncipijs p̄mitate cōitatis. **P̄rimo** sic: q̄ h̄ debēt ingri p̄ma p̄ncipia vniuersalissima rerū naturalū: vt dicit Aris. z cōmē. **Sec̄do** q̄ Aris. nō solū facit mētionē de p̄rijs de genere s̄bstāntie: s. et de ḡne accidētis. cuz dicit albu generari ex nigro vel medio: z generari musci. cū ex imusico. **Deinde** appet q̄ Aris. loquat̄ de primis p̄ncipijs p̄mitate cālitatis: q̄ in cap̄lo sequenti vbi oñdit q̄ nō oia p̄ria sūt p̄ria p̄ncipia: s. solū p̄ria p̄ria: nō loq̄t̄ nisi de p̄rijs p̄mis de ḡne s̄bstāntie. z idē facit cōmētator. **Sec̄da** dubitatio e: in q̄ ḡne cause p̄ma p̄ria de ḡne s̄bstāntie sūt cāe alioz p̄riorū de ḡne s̄bstāntie: siue alioz p̄di camētoz. **Tertio** dubitatio: q̄ nō v̄z q̄ forma z p̄uatio sint p̄ria siue opposita: qm̄ illa q̄ sūt sūt h̄mōi in eodē subiecto nō sūt p̄ria: s. p̄uatio z forma sūt h̄mōi mā: q̄ semp cuz vna forma exite in materia e p̄uatiō alteri⁹ forme. quare zc. **Quarta** dubitatio e: q̄ nō appet q̄ semp dū vnū p̄riū generat: ip̄m generat ex suo p̄rio vel medio. nā dū mixtum albu immediate generat ex elemētis: patet q̄ vnū p̄trariū ḡnat: z tm̄ nō dū ḡnat ex suo p̄rio v̄ medio. s. rubeo vel nigro cū in elemētis nō sūt q̄litate s̄bstāntie mixtiōes

consequentes: sicut sunt colores et sapes.

Ad ista dubia rñdet. Ad p̄mum dicēdo. q̄ Ar. in hoc p̄mo vtroq; mō de p̄mis p̄ncipijs determinat. Et primo q̄ determinat de p̄mis p̄ncipijs p̄mitate cālitatis. patet p̄ eū in illo ca. Cōsequēs at̄ vtiq; p̄ cōmēta. cōmē. 50. et p̄ Albertū i illo ca. Cōueniēs at̄. Qd̄ etiā determinat de primis p̄ncipijs p̄mitate cōitatis. p̄z exēplis q̄ Ari. ponit: et ex p̄cessu: et per rōnes adductas. Ad sc̄dm dicendū est q̄ prima p̄ria de ḡnē sbe sūt cause alioz p̄riorū illi ḡnē in ḡnē cāe formalis: et p̄riorū de p̄dicamētis accētū i ḡnē cause finalis aut efficiētis aut materialis. Ad tertū dicēdū q̄ p̄p̄te loquēdo forma et p̄uatio nō sūt cōtraria siue opposita: s̄ sūt genera p̄trarioz: sicut virtus et vitium. Unde h̄ liberalitas et auaritia nō possunt eē fil. tñ virtus et vitium p̄nt eē fil: vt virtus et vitium: q̄ nō opponūtur ad iuicē. Et s̄ licet forma ignis et p̄uatio sibi opposita nō possunt eē fil: tñ forma ignis et p̄uatio forme terre q̄ nō opponunt bene possunt eē fil. Ad quartū dubiū dñt qd̄a q̄ dū Ari. dicit semp̄ vnū cōtrariū generari ex altero suo p̄trario vel medio: hic debere intelligi manēte cōtinue eodē subiecto ente in actu: si fuerit trāsmutatio accidētalis: qd̄ nō fit in p̄posito. C̄ Alij volūt q̄ Ari. intelligit de ḡnatiōe p̄trarij p̄ se. in casu aut argumētū ḡnāf albedo subito et p̄accēs. p̄ cōsecutionem ad generationē substātiāle. C̄ Alij vero volūt q̄ illd̄ albū generet ex nigro vel medio. et q̄ q̄uis elemēta in sua naturali dispōne existētia nō sint colorata: ip̄a tñ alterata et versus corruptionē deducta colores et p̄les alias qualitates sc̄das p̄nt habere: vt patet de ags p̄ mineras metallorum discurretib⁹ que nouū odorē et saporē recipiūt.

Ad argumēta principalia: Ad primū patet ex dictis: qm̄ p̄ncipia p̄ma p̄ria nō sūt contraria positue: s̄ p̄uatiue: et talia siue sint p̄ma cālitate siue cōitate nō sūt ex alijs tanq̄ ex p̄tib⁹ essentialibus: et si sint p̄ma cōitate nō sūt ex alijs in eodē genere p̄ncipiandi. et h̄ sufficit vt sint p̄ma p̄ncipia. Ad 2m̄ p̄z s̄lfr. q̄ h̄ in ḡnē substātie nō sint p̄trarietates p̄p̄te s̄p̄te: ibi tñ ē p̄trarietas large accepta: vt se extēdit ad oppōnē inter h̄itū et p̄uationē. Ad 3m̄ patet p̄ idē: qm̄ h̄ in celo nō fit p̄trarietas: ibi tñ sūt h̄it⁹ et p̄uatiōes sibi opposite sicut lumē et eius p̄uatio. vbi et ei⁹ p̄uatio. et ita de alijs. Ad quartū videbif infra vbi oñdet quō p̄uatio est non ens. Ad quitū p̄z rñtio p̄ quartū p̄missū. q̄ rezē. Ad sextū dictū est q̄ forma et p̄uatio q̄ sūt prima p̄ncipia nō sūt p̄p̄te p̄traria. sed magis genera p̄trarioz: ideo possunt simul existere: qualr̄ at̄ p̄ria p̄ncipia semp̄ remaneāt videbif p̄z et p̄ idē p̄z ad p̄firmationē. Ad 7m̄ negat q̄ ad trāsmutationē sufficiat qd̄ agit et qd̄ patit: qz nisi qd̄ patitur esset p̄uatiū forma aliq̄ quā recipet p̄ trāsmutationē nūq̄ trāsmutaret: et id̄ ad trāsmutationē p̄ter agēs et materiā q̄ patit: requirit in materia ipsa p̄uatio forme quā recipe debet: vt infra latius ostendef. quare rē.

Et q̄ qd̄e igitur ad hoc fere secuti sūt et alioz pluri quēadmodū dixim⁹ p̄ri. Qēs ei⁹ elemēta et ab ipsis vocata p̄ncipia et vera sine rōe ponētes tñ p̄traria dñt tā q̄z ab veritate coacti. Tex. cōmēti. xlvij

Armenides et Democritus posuerunt calidū et frigidū p̄ncipia rerū naturalū. Democritus autē rarū et densū. Empedocles lūē et amicitia. Pythagoras par et ipar.

Conueniunt in tribus Primo qz oēs posuerunt aliq̄ p̄ncipia p̄ria q̄z aliq̄ sūt p̄ria et p̄nētia: et aliq̄ posteriora et cōtēta. C. q̄ illorū p̄ncipioz vnū ē meli⁹ et alterū est peius. Unde calidū ē meli⁹: et frigidū ē pei⁹: rarū ē meli⁹

et densū pei⁹. Amicitia ē melior. et inimicitia peior: par est meli⁹ et ipar: pei⁹: qm̄ par t̄z locū p̄fecti et ipar ip̄fecti. Cū ex numeris iparib⁹ nūq̄ resultat nisi numer⁹ q̄drat⁹: qz solū diuersitate numerali et nō specifica quēadmodū i numero pari inuenif. Nā vn⁹ et tres faciūt q̄ttuor: et ē numer⁹ q̄dratus. qz bis duo s̄lfr. 1. 3. 5. faciūt nouē: et ē numer⁹ quadratus. qz ter tria. vn⁹ numer⁹ q̄drat⁹ ē q̄ resultat ex ducta alicui⁹ numeri in seip̄u s̄lfr. tñ. In numero autē pari inuenitur numeri distincta: s̄p̄z. s. numer⁹ p̄fect⁹: numer⁹ abundās: et numer⁹ deficient. Numer⁹ p̄fect⁹ ē ille q̄ ex oibus ei⁹ p̄tib⁹ aliq̄tis adeq̄te p̄stituit vt sex. Nā adeq̄te cōstituit ex. 1. 2. 3. que sūt oēs p̄tes ei⁹ aliq̄ote. Numer⁹ abundans est ille ex cui⁹ oibus p̄tib⁹ aliq̄otis s̄lfr. s̄p̄tis consurgit maior numer⁹ vt. 12. nā p̄tes ei⁹ aliq̄te sūt. 1. 2. 3. 4. 6. ex quib⁹ resultat. 16. Numer⁹ vō deficient ē ille ex cui⁹ oibus p̄tib⁹ aliq̄tis resultat numer⁹ minor. vt. 10. cui⁹ p̄tes aliq̄ote sūt. 1. 2. 5. ex quibus solū resultat numer⁹ octonarius.

Tertio cōueniūt qz dicūt illud p̄ncipiū qd̄ ē meli⁹ eē notū alio qd̄ ē pei⁹ v̄l p̄ncipia p̄ria notiora eē posteriorib⁹. Differunt autem in duob⁹. p̄ qz qd̄a ponūt p̄riorū: p̄ria vt calidū et frigidū: et qd̄a posteriora: sicut rarū et densū: sc̄do qz qd̄a ponūt p̄ria notiora apud intellm̄: sicut magnū et puū: et qd̄a ponūt cōtraria notiora apud sensū sicut rarū et densū et c.

Cōsequēs at̄ vtiq; erit dicere vtz duo aut tria aut plura sunt. Tex. cō. l. Qd̄. xvij

Habitatur vtrū tñ tria sint p̄ria p̄ncipia rerū nāliū. C̄ Primo arguit q̄ nō. Si tñ essent tria p̄ma p̄ncipia rerū naturalū: aut tñ essent tria s̄z numerū tñ: aut s̄z sp̄m: aut s̄z gen⁹: aut s̄m analogiam. p̄ sufficētē diuisione: nō sūt tñ tria s̄m numerū vt notū est: qz tūc nō esset nisi vna res naturalis cōposita s̄m numerū vt notū ē. h̄ autē est falsū: et p̄ idē nō sūt tñ tria s̄m sp̄m: aut s̄m genus. C̄z autē etiā nō sūt tñ tria s̄m analogiā p̄batur: qz q̄ncūq; aliqua entia sūt plura aliqua p̄salitate qd̄libet eozū debet eē vnū vnitate opposita illi pluralitati: s̄ si prima p̄ncipia rerū naturalū essent tñ tria s̄z analogiam. tūc qd̄libet eozū esset vnū s̄m analogiā: p̄ns ē falsum. qz mā p̄ma ē vnū de p̄mis p̄ncipijs nālib⁹. et tñ ipsa nō est vnū s̄m analogiā in oibus cōpositis naturalibus: imo ipsa est vna numero in oibus naturalib⁹: vt vult Aristot. sc̄do de generatiōe. et cōmē. 12. meta. tota deductio est manifesta: et assumptū p̄z. nā qz Sortes et plato sūt plures numero: id̄ quilibet eozū est vnū numero. et s̄lfr qz homo et asinus sūt plures specie: ideo q̄libet eozū est vnus specie: et ita de alijs. C̄ Sc̄do arguit sic. Si tñ tria essent p̄ma p̄ncipia naturalia maxime essent materia forma et p̄uatio. Sed arguit q̄ ip̄a nō sūt prima p̄ncipia naturalia qm̄ p̄ma p̄ncipia naturalia debēt inueniri in oib⁹ rebus naturalib⁹: vt notū ē: sed materia forma et p̄uatio nō inueniuntur in oibus reb⁹ nālib⁹: qm̄ in celo nō inuenit materia: vt vult cōmētator in h̄ p̄mo et. 8. hui⁹ et. 8. metaphy. et de substātia orbis: quare rē. Tertio arguit sic. Tot s̄ p̄ma p̄ncipia rerū naturalū quorū sūt ḡnā causarū. cū ois causa sit p̄ncipiū vt habet. 5. meta. s̄z quattuor sūt ḡnā causarū: vt declarabif. 2. hui⁹ et. 2. Quarto arguit sic. Potentia materie et dimēsiō nō minus sūt p̄ncipia q̄z p̄uatio ergo plura q̄z tria p̄ncipia rerū naturalū. p̄z p̄na et assumptum declaraf: qz nō minus est necessaria potētia m̄e et dimēsiō ad motus et trāsmutationes naturales q̄z p̄uatio: qz si p̄pter illud p̄uatio ponit primū p̄ncipiū naturale: segf etiā q̄ potētia m̄e et dimēsiō ponētur p̄ma p̄ncipia naturalia. p̄z p̄na et assumptū s̄lfr: qm̄ nisi mā haberet potētiā ad formā: et esset dimēsiōnata nō posset ad ip̄am trāsmutari: et p̄ns nec cōpositū generari. Quinto arguit sic. Contraria posteriora sūt ita p̄ria p̄ncipia rerū naturalū sicut p̄ncipia prima: ergo plura q̄z tria sūt prima p̄ncipia

rerū naturalium, p̄ p̄na. et assumptum arguit: quia si p̄ria posteriora non essent p̄ma p̄ncipia maxime esset p̄p̄ rō, nē quā Ari. facit in textu dū arguit sic: p̄ma p̄ncipia nō sūt ex alterutris, sed cōtraria posteriora sūt ex alterutris ergo p̄ria posteriora nō sūt p̄ma p̄ncipia: et maiorē p̄bat p̄ hoc q̄ oportet p̄ncipia, s. p̄ncipia semp̄ manere. **C**S; q̄ rō ista nō valeat arguit: q̄ querit quō l̄. et sumit in p̄mū, s. si sumat ut dicitur cōstantia p̄ris essentialis tūc minor erit falsa: si v̄r̄ intelligat ut debet, q̄m̄ albedo et nigredo sūt p̄ria posteriora: et nō sūt ex alterutris tanq̄ ex p̄tib⁹ essentialib⁹. Si autē dicit cōstantia p̄ncipij in eodē ḡne p̄ncipiaudi minor erit falsa eodē mō. **C**Sexto arguit sic. Ali cuius trāsmutatio nālis quattuor sunt p̄ma p̄ncipia intrinseca: igit̄ r̄c. p̄ assumptū: q̄m̄ s̄m̄ Ari. s. p̄hysicorum in hoc differt motus p̄p̄dicti a mutatioe q̄ est generatio vel corruptio: q̄ mot⁹ p̄p̄rie dicitur ē p̄ de affirmato in affirmatū. i. de positivo in positivū. s. mutatio ē p̄ de negativo in affirmatū: vel e cōverso. i. de privatioe in positivū v̄l e contra. Ex quo sequitur cū dealbatio sit mot⁹ p̄p̄rie dicitur est p̄mo de cōtrario positivo in p̄riū positivū. s. de nigredine in albedinē. et p̄ p̄ns nigredo et albedo sūt p̄ma p̄ncipia dealbationis: sed cū hec etiā mā et privatio sunt p̄ma eius p̄ncipia intrinseca: ergo illius dealbationis quattuor sunt p̄ma p̄ncipia extrinseca.

In oppositum est Ari. i l̄ra ut p̄z. **C**Pro dubio p̄mittēdū p̄ cū q̄rit v̄trū in tria sūt p̄ma p̄ncipia rerū nāliū: nō q̄rit de oib⁹ p̄mis p̄ncipijs earū: sed solū de intrinsecis quo ad fieri earū vel factū esse: ut in p̄cedenti q̄ōne dicebat. **C**Premittendum sc̄do q̄ hic nō queritur de numero p̄ncipiorum s̄m̄ numerū: aut s̄m̄ sp̄m̄: aut s̄m̄ genus p̄dicamēti: q̄ sic essent multo plura p̄ma p̄ncipia rerū naturalium q̄ que ab auctoribus ponūtur: sed hic queritur de numero p̄ncipiorum quātū ad genus p̄ncipiandi.

Et iura hoc infra scripte ponūtur conclusiones. **C**Prima conclusio. Necessē est rerū naturalium tria t̄m̄ esse p̄ma p̄ncipia illis intrinseca s̄z genus p̄ncipiandi distincta. s. mā forma et p̄uatio. **C**Hec conclusio plura includit. s. q̄ mā forma et p̄uatio sūt p̄ncipia necessaria rerū nāliū: et q̄ sūt p̄ma et q̄ sūt intrinseca illis: et q̄ sūt distincta s̄m̄ genus p̄ncipiandi. **C**Quorū sic declaratur. Illa sūt p̄ncipia necessaria quo ad esse vel fieri rerū nāliū sine quibus res nāles esse vel fieri non p̄nt: sed forma mā et p̄uatio sūt h̄m̄o: ergo. **C**Quā mā et forma regrāt ad eē rerū nāliū satis constat: cū ex illis essentialit̄ cōponātur. **C**Et q̄ eadē cū p̄uatione requirant ad suū fieri declaraf: q̄m̄ ad oēm trāsmutationē nāliū regrūtur duo p̄ncipia cōtraria ip̄am terminantia: cū oīs trāsmutatio sit de p̄trario in contrariū: hoc at̄ sūt forma et p̄uatio sibi opposita sed p̄ter p̄ncipia cōtraria regritur subiectū seu mā q̄ illis subijciat et deferat trāsmutationē de vno cōtrario in alterū cōtrariū: Al̄ oportet et vnu cōtrariū ad alterū trāsmutari: et ip̄m in se recipere: q̄d est impossibile: q̄re r̄c. **C**Sc̄dm̄ v̄z. q̄ illa tria sūt p̄ria p̄ncipia rerū nāliū p̄bari p̄t ex dicit̄ in p̄cedenti q̄ōe: q̄ nō sūt ex alijs: nec ex alterutris: et q̄cūq̄ sūt sūt ex eis. q̄re. **C**Tertiu autē q̄ sūt p̄ncipia intrinseca rebus nālibus. patet de mā et forma. Sed de p̄uatione arguitur q̄ sit intrinseca cōposito nāli: saltem q̄ ad suū fieri: q̄ nisi p̄uatio p̄cederet in mā ex qua cōpositū debet generari nūq̄ fieret ei⁹ ḡnatio: q̄ tūc mā aut oēm formā potentialē haberet: aut nulla de nouo reciperet cū nullā formā possit mā de nouo recipere: nisi sit p̄ri⁹ ea p̄uata: ut p̄z ex quid nois p̄uationis. nā p̄uatio est negatio in subiecto apto nato: q̄ igit̄ regrit p̄uatio i mā ḡnatiois si ex ea cōpositū debet ḡnari: patet ip̄am p̄uationē intrinsecā esse et vni tam generatōi ip̄ius: imo dicunt alij q̄ etiā est intrinseca cōposito nāli in facto esse existēt: q̄ semp̄ in mā cū forma vnius cōpositi cōiungit̄ p̄uatio forme oppositae: et necessario modo illud q̄d necessario cōiungit̄ p̄ncipio p̄m̄,

cipali: et p̄ se alicui⁹ cōpositi: videt̄ aliquo mō esse p̄ncipium intrinsecum illius. **C**Quartū vero videlicet q̄ p̄ncipia differant s̄z genus p̄ncipiandi: patet ex eorū descriptionibus. nam materia diffinit̄ in hoc p̄mo ab Aristot. q̄ est subiectū primū ex quo in existente fit aliqd. Forma v̄o diffinit̄ q̄ ē act⁹ p̄ quē mā eē i actu habet. **C**Privatio v̄o diffinit̄ q̄ ē negatio forme r̄c. ut statim dicebat. **C**Ex his autem satis patet diversos esse modos p̄ncipiandi illorum p̄ncipiorū. **C**Materia nāq̄ est p̄ncipiū subiectiuū et potentiale. Forma autē dat esse actu et distinctū et specificum. Et privatio est p̄ncipiū ex quo est motus et transmutatio naturalis tanq̄ ex opposito forme que fit. q̄ si in mā nō p̄cederet nō fieret trāsmutatio: cū necessario om̄is trāsmutatio sit de cōtrario in p̄riū: ut in p̄cedenti capitulo fuit ostensū. **C**Secūda conclusio. Nō plā q̄ tria sunt p̄ma p̄ncipia intrinseca rerū nāliū: p̄batur: q̄ tot et nō plura sūt p̄ma p̄ncipia intrinseca rerū nāliū quot sufficientiunt ad generationē et corruptionē earū et ad alias naturales trāsmutationes: s̄z tria superi⁹ enumerata ad hec omnia sufficiunt. s. mā forma et p̄uatio: ergo non plura q̄ tria sunt p̄ria p̄ncipia rerū nāliū intrinseca: p̄z p̄na et maior et minor declaraf. Nam licet causa agēs sit p̄ncipium p̄ueriēs ad generationē et trāsmutationē rerū nāliū tamē nō ē p̄ncipiū intrinsecū illis q̄ generātur cū nihil seip̄m efficiat. Finis autē licet ad p̄dicta cōcurrat ut causa: non tamē p̄currit ut p̄ncipiū intrinsecū rei q̄ ordinat̄ in ip̄m: q̄ finis v̄l ē op̄atio rei naturalis: aut ē alia res ea nobilio: cui p̄ suā op̄ationē appetit assimilari: ut p̄z sc̄do de aīa et r̄z. metaphy. Nullū autē horū est p̄ncipiū intrinsecum rei v̄ali. et p̄ter dicat̄ de oibus alijs. Ex quibus p̄z t̄m̄ tria esse p̄ncipia p̄ma intrinseca rerū nāliū: quorū sufficientia dupl̄ sumi p̄t. Uno mō p̄ cōparationē ad ipsū cōpositū nāle hoc modo. De p̄ncipiū et intrinsecū rei naturalis: aut ē p̄ncipiū ei⁹ solū: quo ad fieri: et ex hoc q̄ fundat̄ in aliq̄ p̄ se p̄ncipio illi⁹ tanq̄ aliqd̄ necessario requisitū: ut ex eo fiat ip̄ius cōpositi ḡnatio: sic q̄ regrit̄ ad cōpositi generationē et nō p̄stitutionē. Aut est p̄ncipiū cōpositi nō solū quo ad fieri: sed etiā q̄ ad esse et ad ei⁹ cōstitutionē cōcurrēns. Si primo modo sic est p̄uatio. Si sc̄do mō hoc est dult̄: q̄m̄ tale p̄ncipiū requisitū ad cōstitutionē cōpositi: aut cōstituit p̄ modū potētie receptivae et sic est materia: aut p̄ modū actus p̄ficiētis: et sic ē forma. **C**Unde cōposito rōne māe p̄uenit recipe: cū mā de se sit imperfecta: et rōne forme sibi convenit agere. q̄ a forma cōpositū habet esse p̄fectū in actu. **C**Alio mō sumit̄ p̄ncipiorum illorū sufficientia p̄ cōparationē ad generationē et sic om̄e p̄ncipiū intrinsecū requisitū ad generationē naturalē aut regrit̄ ut termin⁹ ei⁹: aut ut subiectū. Si regrit̄ ut subiectū sic ē mā. cū mā s̄m̄ Ari. sit subiectū primū v̄n̄: cuiq̄ ex quo fit aliqd̄ cū in fit. Si vero regrit̄ ut termin⁹ v̄l regrit̄ ut termin⁹ a q̄: et sic ē p̄uatio: q̄ sp̄ a p̄uatioe forme que debet generari incipit generatio. aut regritur ut termin⁹ ad quē: et sic est forma: et q̄ nō plura p̄ria p̄ncipia intrinseca ad trāsmutationē cōcurrūt: sequitur igit̄ t̄m̄ tria esse p̄ma p̄ncipia intrinseca rebus et trāsmutationibus naturalibus mō sup̄ius ostensū. **C**Ex quibus oib⁹ ep̄tologando cōcludere habem⁹. **C**Primo q̄ t̄m̄ duo sunt p̄ria p̄ncipia p̄ se et intrinseca rerū naturalium quātū ad esse. s. materia et forma. **C**Sc̄do q̄ t̄m̄ sūt tria p̄ncipia p̄ se et intrinseca rerū nāliū quātū ad fieri earū. s. mā et forma et p̄uatio. **C**Tertio q̄ t̄m̄ quattuor sūt p̄ria p̄ncipia intrinseca vel extrinseca: et p̄ se rerū nāliū quātū ad esse. s. mā forma efficiēs et finis. **C**Quarto q̄ t̄m̄ sunt quorū p̄ria p̄ncipia extrinseca vel intrinseca p̄ se v̄l p̄ acc̄ns rerū nāliū quo ad esse ipsarū. s. mā forma p̄uatio efficiēs et finis. **C**Quaer̄ autem p̄uatio sit p̄ncipiū per se vel per accidens post ea ostendetur.

Circa dicta aliq̄ dubitationes decurrūt. **C**Prima est: q̄ dictum ē q̄ forma et p̄uatio

sunt tria principia: et quod terminat transmutationem per quam alterius principio generatur. scilicet forma: alter vero corruptif sicut privatio. huius autem oppositum vult Aristoteles in libro primo ubi dicit quod omnia principia. videlicet prima semper permanere et idem dicit commentator comens. scilicet dicit inquit. Principia. n. s. prima debent esse permanentia non transmutabilia: nec generabilia ex his. Secunda dubitatio est. quod videtur quod materia potest aliquam formam de nouo recipere. licet non sit ea priuata: cuius oppositum dictum est in questione. Nam capitulum unum viues cuius anima sit indiuisibilis: ut plurimum tenet nedum de anima humana. sed de quilibet anima: ut saluet in vero argumento auctum remanere continue idem secundum numerum et augmentationem veram fieri secundum partem: et secundum formam: et non secundum materiam: quod modo alibi declaratum relinquo: et ab illo viues remoueat aliquam partem que postea per actum nutritiue virtutis vna aut pluribus transmutationibus tandem in substantiam illius viuetis conuertatur: et tunc pars que materia illius partis iterum recipiet de nouo illam animam quam prius informabat. et per prius que non est priuata cum in aduentu illius anime prius in illa materia fuerit corrupta priuatio illius anime opposita in eadem materia per se.

Ad primum dubium respondet dicens quod in physica transmutatione forma secundum numerum aut secundum speciem generatur. et sicut priuatio sibi opposita corruptif: sed ista non sunt prima principia propria: sed prima principia propria sunt forma cetera sumpta et priuatio cetera sumpta: et ista semper sunt in materia. quod semper in materia cuiusque aliquid forma prius est priuatio forme alterius ad quem est in potentia: et e converso. Et cum dicit Aristoteles prima principia manere semper: dicunt aliqui quod sic debet intelligi quod prima principia semper manent ex eo quod non sunt ex alijs principijs prioribus in eodem genere principiatum: nec in eadem corruptif: quod non contingit de proprijs posterioribus. Sed contra. quod forma canis cetera sumpta et priuatio sibi opposita sunt contraria posteriora: et tamen semper manent in materia: nec generantur nec corruptif: ex quo spes sunt eterne. ergo prius dictum est falsum. Respondet quod aliter semper manent prima propria: et aliter propria posteriora secundum speciem sumpta. Nam prima propria semper repiuntur in quolibet suo susceptibili: in qualibet portione materie sic quod non sunt repibilia in aliqua materia: neque simul: neque diuisim nisi in qua prius continue fuerit: sed sic non est de proprijs posterioribus. Nam licet semper sit forma canis: et sicut sua priuatio. non tamen semper sunt in eadem materia vel in eiusdem materieb. imo aliqua est materia in qua non est forma canis que postea producit in ea: et aliqua est que habet formam canis quam postea non habebit: et ita de priuatione dicens est propter quod non sunt prima principia: cum alicubi fiat de nouo et alicubi corruptif. quod de primis principijs non contingit: et hec videtur tutior ratio quam dicere quod prima principia contraria dicuntur semper manere. non quod semper existant in rerum natura sicut facit principium materiale. quod est ingenerabile et incorruptibile: sed quod semper sunt termini seu manent in vnaquaque transmutatione: cum nulla sit transmutatio cuius non sit vnum terminus forma et alter priuatio quod non contingit de contrarijs posterioribus: ut satis notum est. Nec autem expositio licet sit colorata: non tamen videtur ad mentem Aristoteles. ire: nec etiam commentator Averrois sibi consideret. quia velle videtur prima principia contraria nedum qualibet transmutatione terminare. verum etiam ingenerabilia: atque incorruptibilia permanere si in sua cointate sumant. licet particulariter sumpta generabilia sint atque corruptibilia: aut simpliciter: aut in hac materia vel in illa. ut fuit ostensum. Ad secundum dubium respondet permittendo hanc distinctionem quod in materia duplex reperitur priuatio. Una est que priuat actum tamen et non potentiam respectu ad formam ut ipsa de potentia materie educat. et hec in materia precedit forme generationem: et in eius aduentu corruptif sicut potentia respectiva. Alia est priuatio que priuat actum et potentiam respectu ad formam: ut ipsa de potentia materie educatur et hec inuenit in materia post forme generationem alia ab illa que forme subiectif forma existet et forma corrupta reperit in tota materia: nulla tamen est priuatio que priuat ma-

terie aptitudinem ad formam ut sibi subiectif: et cum talis aptitudo ad omnes formas sit coeterna materie. Et tunc ad argumentum dico quod in materia illius partis diuise est priuatio illius anime secundo modo dicta que sufficit ut ad eam possit transmutari modo posito in casu. sed in ea non est priuatio primo modo dicta. Et tamen vltimum quod nulla materia posset de nouo aliquam formam recipere per nouam illius forme generationem: nisi in illa materia esset priuatio primo modo dicta: que in aduentu forme corruptif: et hoc est quod prius intendebat: nec contra hoc procedit argumentum adductum: cum illa anima non generet de nouo.

Ad argumenta autem principalia. Ad primum dicitur determinatum est sunt tamen tria secundum genus principiatum. Alij tamen dicunt quod sunt tamen tria secundum analogiam. concedentes vltimum quod quilibet eorum est vnum secundum analogiam. Unde materia cetera sumpta dicitur analogice: siue secundum prius et posterius de materia prima que est in potentia ad formam subiectif: et de subiecto ente in actu quod solum est in potentia ad formam accidentalem. Similiter forma cetera sumpta analogice dicitur secundum prius et posterius de forma subiectif: et de forma accidentalibus: priuatio autem vniuersaliter sumpta dicitur analogice de priuatione forme substantialis: et de priuatione forme accidentalibus: quod per prius de prima que de secunda. Et cum postea arguitur quod materia non est vnum secundum analogiam. quod est vna numero in omnibus generalibus et corruptibilibus. Respondet quod argumentum solum probat quod materia prima que est in potentia ad formam subiectif non est vnum secundum analogiam. et hoc concedit. verum tamen materia cetera sumpta que se extendit ad omne quod alicui forme subiectif est bene vnum secundum analogiam ut prius dicebat. Ad secundum dicitur quod licet in celo non inueniatur materia que est potentia ad esse. in eo tamen inuenitur materia que est in potentia ad vbi. et ex parte materie cetera sumpta. Ad tertium patet solutio. quod quod non querit nisi de principijs intrinsicis rerum naturalium. Efficiens autem et finis sunt principia extrinseca. que etiam. Ad quartum quod potentia materie et dimensio comprehenduntur sub principio materiali. sunt enim dispositiones eius preparates ipsam ad hoc ut transmutet et forme subiectif. nisi. n. materia esset potens recipere: et dimensio. nata non posset ad formam transmutari. Et si arguitur quod priuatio debeat sub principio materiali comprehendere: quod nisi materia haberet priuationem forme non posset ad eam transmutari. Respondet negando prius: quod priuatio habet alium modum principiatum dicitur que habeat materiam aut formam. Priuatio. n. est principium ipsius fieri tanquam terminum a quo. forma vero tanquam terminus ad quem. Materia autem tanquam subiectum. sed potentia materie et dimensio non habent alium modum principiatum ipsius fieri a modo que habet materia: cum sint principium subiectiuum saltim dispositiuum: id comprehendere debet sub principio materiali. Ad quintum primo est aduertendum quod magna diuersitas est quo ad litteram inter translationem antiquam et nouam. Nam antiqua translatio dicitur: et etiam quod contrarioribus quibusdam sunt propria alij proprijs: et quibusdam contraria que generantur ex alijs contrarijs: ut dulce et amarum et album et nigrum. Principia vero necesse est ut sint permanentia et eterna. Et commentator comens. exponendo hanc partem dicit. Etiam non habet aliquis dicere quod omnia contraria sint principia nedum ut sint infinita. Contrarioribus. n. quibusdam sunt propria quibusdam: et quibusdam generantur ex quibusdam: ut saporibus. scilicet medij ex amaro et dulci. et coloribus. scilicet medij ex albo et nigro. Principia autem sunt illa contraria que non generantur ex alijs: nec transmutantur vltimum. Principia. n. dicitur esse permanentia non transmutabilia nec corruptibilia ex alijs. Nolunt ergo Aristoteles et commentator probare quod non sunt infinita principia per hoc quod non omnia propria sunt principia: ut puta illa que sunt ex alijs. Et sic voluit probare: quod nulla contraria posteriora sint principia propria: ut argumentum scilicet supponit. Translatio autem noua sic facit. Amplius sunt alia alij propria contraria: et sunt altera ex alterutris: ut dulce et amarum et album et nigrum. Et Albertus non facit per diuersam inter fieri ex alijs: et fieri ex alterutris insequendo expositionem commentatoris sic dicit. Licet multa sint propria secundum diuersam generam: tamen inter genera quibusdam sunt propria: et quibusdam sunt posteriora. Illa. n. que sunt ex alijs

ficut ex suis causis: ficut dulce et amarum: album et nigrum sunt ex quattuor quantitatibus primis: sunt posteriora: et illa ex quibus sunt sunt priora. Quibus prima sunt que non sunt ex alijs, sed alia ex ipsis: ut dicimus: et illa sunt pauca. Constat ergo quod prima principia non sunt infinita sed pauca numero. **C**Arguit igitur secundum Alber. sic. Arist. Prima principia non sunt ex alijs modo superius posito: sed priora posteriora sunt ex alijs: quia sunt ex prioribus. ergo priora posteriora non sunt prima principia. **C**Ex quibus sequitur quod non infinita: sed pauca numero sunt prima principia: et hoc magis tamen euidet ad vim verborum Arist. sine iudicio dici posset quod littera Arist. sic intelligitur quod alia priora sunt alijs priora: et sunt altera. ficut dulce et amarum: aut ficut album et nigrum que sunt priora posteriora ex alterutris priorum primorum: ficut ex causis. scilicet ex calido: quod ex frigido: et tamen ex humido quod ex sicco: et per prius non omnia contraria sunt prima principia sic illa que sunt ex alijs. quod a fortiori non sunt infinita prima principia. **C**Ex his per se solo ad quantum argumentum. **C**Ad 6^m quod dicitur quod alicuius transmutationis quattuor sunt prima principia intrinseca puta dealbationis: et dicitur quod cum Arist. dicitur hic quod tamen tria sunt prima principia: loquitur de principijs coibus oibus transmutationibus: ita quod vult quod tamen tria sunt prima principia oibus transmutationibus contra. unde licet aliquid sit transmutatio: cuius quattuor sunt prima principia: tamen aliquid est cuius tamen tria sunt prima principia. et nulla est transmutatio: cuius illa tria non sunt prima principia. **C**Alij respondent distinguendo de privatione quam ut dicitur dupliciter sumitur privatio. Uno modo large: et sic se extendit tamen ad privationem que dicitur sola negatione habitus: quod ad privationem que dicitur negationem cum habitudine ad habitum. Alio modo sumitur privatio stricte solum per negationem ad habitum: et tunc ad argumentum dicitur quod illius dealbationis sunt tamen tria principia intrinseca. scilicet duo contraria et subiectum. **C**Et cum dicitur quod etiam privatio dicitur quod vix est large accipiendo privationem ut sumitur in hoc primo. et hoc modo unum contrarium est privatio alteri. unde contrarium quod est terminus a quo: et privatio hoc modo sumpta sunt unum principium et non distincta: ut in ratione accipiebatur. Si autem sumeretur privatio stricte: ut sit quinto physicorum: sic negatur quod privatio sit primum principium illius dealbationis. **C**Ex quibus concluditur quod diversis modo sumitur privatio in hoc primo et in quinto huius ut per ex dictis. Ergo autem ad hoc argumentum consuevi aliter respondere de ly primo quod dupliciter capi potest. Uno modo ut privatum dicatur quod est ois alio prius siue coibus. Alio modo ut privatum sit idem quod immediatum. dico ergo quod motus proprie dicitur est primo. id est immediate de contrario in contrarium et non de privatione in habitum vel contra sic est generatio vel corruptio subalis: et hoc vult Arist. in quinto huius. **D**is tamen motus proprie dicitur est a privatione tanquam a principio primo via coitatis: quam ois oppositio contraria presupponit opponere privationem tanquam ea colore et priorem et non contra. Et idem vult hic Arist. dum dicit quod materia forma et privatio sunt prima principia omnium naturalium transmutationum. **E**x his elige responsum que tibi gratior fuerit. quare etc.

CEt hoc si numero est unum: sed specie non unum est. specie. n. dico et ratione idem. Non enim est idem habitus et in musico esse. **Text. comment. ix. Questio xvij.**

Habitatur **A**tz privatio sit principium reze naturalium a materia reze distinctum: **C**Primo arguitur quod non. Illud non est principium reze naturalium: quod non est causa earum in aliquo genere cause. sed privatio est habitus. igitur etc. probatur minor: quia non est causa formalis: quia forma dat esse rei naturali: privatio autem non: nec etiam est causa materialis: quia materia recipit formam que generatur: sed privatio non recipit illam cum sibi contrarietur: nec est causa efficiens: quia semper estimatur spiritus aliquid movens in tertio huius: nec est causa finalis: quia finis rei naturalis est eius bonum. privatio semper imaginatur ad maleficium: per Arist. in littera. **C**Secundo arguitur sic. Si privatio

esset principium reze naturalium: aut ergo per se aut per accidens. **N**on per se: cum sit per se non ens. per Arist. infra in littera. **N**ec per accidens: quia quod est per accidens: potest non esse: sed privatio non potest non esse principium: cum sit necessarium ad omnem transmutationem ut supra ostensum est. **E**t confirmabitur. **N**ullum per se non ens est principium entis: cum causa sit dignior causato: sed privatio est per se non ens: igitur etc. **C**Deinde arguitur quod privatio non distinguitur realiter a materia: quia illa que sunt unum numero non distinguuntur realiter. sed privatio et materia sunt unum numero: per Arist. in littera dicentem quod sunt unum numero et duo specie siue ratione.

In oppositum arguitur. **C**Primo quod privatio sit principium reze naturalium. quia prima principia reze naturalium dicitur esse contraria: sed non alia contrarietate quam opponere que est iter habitum et privationem. ut supra ostensum est. **C**Postea arguitur quod privatio realiter distinguitur a materia. **C**Primo quia illa distinguitur realiter a materia: quorum unum remanet altero corrupto: sed materia remanet pars compositi naturalis corrupta privatione opposita sue forme. quare etc. **C**Secundo quia illa realiter distinguuntur: quorum unum privatur alicui cui alter non contrariatur: sed privatio privatur forme ut notum est: cui tamen materia non privatur. quare etc. **C**Pro dubio quod privatio sit principium in omni transmutatione ostensum est supra: et quod est principium per se: et quod per accidens: licet illud tale per accidens sit necessarium: ut dicit commentator.

Sed restat videre quod est per se non ens et quod est unum numero cum materia ut dicit Arist. **C**Et quantum ad primum dicitur **G**ualterus burlesus quod privatio nihil est quod dicitur denotet subiectum siue materiam. ac si esset forma in ea existens: nec inveniuntur quod non ens sit principium per accidens entis. **C**Alij dicunt quod privatio non est ens positivum: sed tamen est ens privativum. **E**t cum dicitur Arist. quod privatio non numeratur inter entia: et quod est per se non ens: loquitur semper de ente positivo. **C**Albericus autem dicit quod privatio in eo quod privatio: et quantum ad solam negationem forme a qua sumitur nomen privationis nihil est. et est per se non ens. materia autem dicitur per accidens non ens ratione privationis: que sibi accidit. **S**ed tamen privatio non est purum nihil. quia dereliquit in subiecto aptitudinem ad formam: sed utrumque talis aptitudo teneat se ex parte privationis: vel ex parte subiecti: bona est inquisitio. **E**t ex dictis superioribus in vna questione potest patere.

Quatum vero ad secundum dicuntur **O**chaniste quod privatio et materia sunt idem realiter: sed differunt ratione: et hoc dicitur Arist. voluisse: dum dicitur materia et privationem esse unum numero et duo specie id est ratione. **C**Alij dicunt quod privatio et materia sunt unum numero improprie secundum quod illa dicitur unum numero: quorum materia est vna. ita quod unum est in alio: sicut in subiecto: vel ambo sunt in eodem subiecto. privatio ergo non est unum numero cum materia: quia sit sit realiter idem cum ea: sed quia est in ea ut in subiecto. **A**lbericus autem dicit quod privatio et materia essentialiter distinguuntur. sed tamen dicuntur unum numero. quia sunt unum principium transmutationis: nam privatio semper est imixta materie: et est eius ratio siue causa: ut subiecta transmutationi. **C**Unde si a materia separaretur privatio illa non transmutaret: nec esset principium transmutationis. materia ergo et privatio sunt unum numero quantum ad unum generum principium: et sunt duo specie et diffinitione distincta. **E**t idem dicit Arist. quod prima principia sunt duo quodammodo: et quodammodo tria. **S**unt enim duo secundum generum principia id est. ex quo privatio non dicitur primum aliud a materia: sed sunt tria essentialiter distincta.

Sed contra tenentes privationem a materia realiter distinguuntur opinio Arist. in hoc reprehenditur **P**latone: quod dicit materiam et privationem esse idem. **C**Arguitur primo quod illo dato sequeretur quod semel corruptum posset reverti idem in numero per Arist. in secundo de generatione. et probatur contra dupliciter. **C**Primo modo. quia inducta aliquid forma in materia corrupta eius privatio: que post illius forme corruptionem iterum revertitur eadem in numero si positio est vera. cum adhuc sit ista materia eadem forma privata: quia prius et semper eadem forma numero respicit eadem privatio numero etc. **C**Secundo quia corrupta aliquid forma adhuc materia habet eius privationem: et ex potentia est in potentia ad illam: et

p pns iterato pot illa recipe: qd no esset nisi eade forma in numero posset reuertuna ee puatu aliq no est nisi no bre illud. z ee in potetia ad illd habedu. CScdo pncipalr arguif. qz dato illo seqref qz puatdis esset puatio: pz. qz corrupta puatde. tuc ma eet es puata: z hret ei puatdem z p ide isti alteri puatdis posset ee alia puat. z sic i istm.

Ad hec respodet tenedo puatdes realr di dicut qda qz no incouenit aliqd puatiuu reuertu ide in nu mero: sz bn pole est: aliqd positiuu postq corruptu est re. generari fm materia: z hoc voluit Ari. in loco pallegato CAlu dicut qz no est eade puatio pcedes forme genera tion: z seques ei corruptione. qz puatio pcedes forme gnatione puat solu forma: sz puatio seques eius corru ptione puat ta forma qz potetia respectua ad ea: vt ip sa de potetia ma e ducat. Ex quo pz qz lz corrupta forma fit hoc mo ma ea puata: no tn est in potetia respectua ad ipsam. CPro q e sciendu qz in ma est duplex potetia. Una absoluta inseparabilis ab ea: z hec e nalis potetia de scda spe qlitatis. Alia e potetia respectua: q materialiter e alia z alia respectu alteri forme: z hec in aduetu forme corru pt: q corrupta no est ampli ma in potetia respectua ad forma illa: z p pns nec ampli pot illa forma de potetia ma e duci siue gnari. CAd scdm neget qz puatio nis sit puatio. qz no ex corruptoe cuiuslibet qd e in materia ca. tur in ea puatio. sz solu ex corruptoe positiui. no g puat tur ma puatioe du corrupif sic puat forma corrupta.

Ad argumeta pncipalia. CAd primuz dicut aliq qz puatio reducif ad ge nus cae materialis: lz. n. no sit materia siue subiectu. est tn dispositio ma e in ea necessario reqsita vt trasmutationi subijciaf: qz vbi materia no hret forma generada. z eet in potetia ad ea no posset ad ea trasmutari. est ergo puatio cae materialis no pncipalis. sed dispositua sine qua non CEx quo sequit qd lz puatio no sit in alio genere cau se qz materia: hz tn aliu modu pncipia di: cu sit pncipi u trasmutatois vt termino a quo: z materia vt subm: id po. nunt diuersa pn. CAd scdm dictu est qud puatio est p se pncipi u trasmutatois: z p accns copositi: z qz licz sit per se no ens qstum ad negatione forme: no tn est purum nihil: qz includit aptitudinē subti ad forma ideo pot esse per se pncipi u entis. C Et cum vltorius arguif qz no est pncipi u copositi p accns: qz tuc posset no ee pncipi u: ne. get pna: nec oe p accns pot no esse: imo aliqd est p accidēs semp z necessariu: cuiusmodi est puatio coter sumpta: z per hoc patet ad cofirmationem. CAd tertium pnci. pale patet ex dictis in questione. quare zc.

Unu qde igr pncipi u est no sicut vnu exis neqz sic vnu sicut hoc aliqd: vnu aut scdm q est ro. Tex. comē. lxi. Q. d. xix.

Ubitatur Utz eade portio materie fit i potetia ad oes formas gnandas? CPrimo arguif qz no: qz si sic: aut ergo seipsa: aut p potetia illi supaddita. Non seipsa: qz materia no e potetia cu ma sit suba. z potetia sit ad aliqd. Nec p potetia supaddita sibi. qz tuc quot eent forme generade tot eent potetie in materia ga multiplicato termino relatdis multiplicaf relatio: sed in finite forme sunt generade vt constat ergo infinite potetie essent in materia. pns ipole: qz tuc daref multitudo ifini. ta reru no faciendu vnu. CIt seqref qz esset aliqd eternu a parte an: qd tn corruperef aliqn: cōtra Ari. in primo de celo: z pbaf pna de tali potetia ad forma generada hanc vel illa que ab eterno fuit in materia: z tn aliqn corrupif cu in aduetu forme potetia corrupaf: vt dicit E. ometator. CIt sequeref qz in potetis materie esset pcessus in infi nitu: qd est impossibile: pbaf cōsequētia: qz omne subie. ctum est in potentia ad quodlibet suum accidens: si ergo

potetia materie esset accidēs ei ab ea distinctu: tuc mate ria esset in potetia ad sua potetia: aut ergo seipsa: aut p ali am potetia. no seipsa vt prius. g p alia potetia: et sic mate ria eet in potetia ad vna potetia p alia potetia: z p ide ad illa alia per alia: z sic in infinitu. CScdo pncipalr ad ide arguif. Si ea portio materie esset in potentia ad ois formas generadas: tuc seqref qz due forme subales: vlti. mate pnt siml iduci in eade totali materia: pns falsu: z p. bas pna: qz si vna portio materie est in potetia ad oes for mas generadas: eade rōne z qlibet alia cu no sit maior rō devna qz de alia. Sint ergo. a. z. b. due materie oino pflr disposite p receptoe forme ignis. z inter illas panaf vn ignis pflr eas alteras p ductoe altoz igniu ex illis ma. terieb. Et tuc si in illis diuerse forme pducent ponaf qz c. forma pducaf in. a. z. d. forma in. b. z arguif qz. c. pduce tur etia in. b. qz agēs est idē z vtraqz illaz materie: est po tetia ad illa forma z cu hoc dīspō. b. materie ita preparat ad. c. formam sicut dīspō. a. cum sint omnino confimiles.

In oppositu arguif: qz in tota materia e nega. tio cuiuslibet forme generade: et aptitudo ad qlibet forma gnanda. agif z in qualibet eius portoe. qz pna: qz materia est ens homogeneu eiusde rō nis per totu: z antecedens pbatur: qz tota materia est pu uata a qualibet forma generanda. quare zc.

Pro hac questione qz dicit commetator qz subm qd est in potetia e vnu oim generabilu z corruptibilu. CPrimo viden. du est an omniu substātia: tam corporaliu qz incorpora lium sit materia vna: z no solu substantiarum generabili um: z postea videbitur de pncipali quesito.

Quantu ad primu vt refert Alb. fuit opinio Auice bron in quoda suo libello que fonte vite appellauit qz oim subaz ta corporaliu qz incorporaliu sit materia vna cui pncipales rōnes sūt qtuor. CPrima rō. Dia qz reducif ad idē gen reducif ad pn illi gnis: sed oes sube corpales z incorpales q cadūt sub gne reducunt ad gen sube. g reducunt ad pn gnis sube: sz gen sube e copositu ex ma z forma: vt hz oñdi in p phia. g oes sube corporee z incorporee q cadūt in gne hnt vna mām pma: z dr: q cadūt in gne vt excludaf de q nulla hz copōne: sed e in vltimo simplicitatis. CScda rō: Substare conuenit multis fm vna rōne. s. ma e pme: sube pme: sube scdo. g p. mo puenit vni eoz qd e ca substādi alijs: sz no sube scde: qz substare ei puenit p primā. Nec pme: cu substare ei cō uenit merito copōnetiu z no merito forme: cu forma non substet: sed aliud ei substet. g cōpetit ei rōne materie. et p pns oe qd substat forme substat ei rōne materie. euz ergo ois suba pdicametalis substet alicui forme: seqf in qlibet tali ee māz. g oim ipfaz e vna materia pma. C Terna rō e De formatu z distinctu hz an se in forme z idistinctu: sed ois suba corporea z incorporea e formata z distincta i ee p dīntias. g hz ante se fm naturaz in forme z indistinctu: z tale est materia. ergo ante oes substātas corporeas z in corporeas formatas z distinctas in esse est in forme qd est materia. z p pns vna e materia pma oim subaz corporea ru z incorporeaz. CQuarta rō. Materia hz in se formas potestatiue sicut genus hz dīntias: sed gen substātie hz i se potestatiue corporeu z incorporeu: vt asserit Porphy rius in pdicabilib. ergo illi generi cōrnder vna materia ad qua reducunt forme corporeoz z incorporeoz z ta. lis e materia. ergo zc. C Et vt claru hec posito itelligaf opinat est Auicebro qz formaz quedā pcedūt genus: vt entitas. z hec no distinguit mām nec coartat potetia eius z id materia ens tn ambit tā subalitate qz accñtalitatem z tā corporea qz incorporea. CQueda vo formaz est in genere: vt subalitas: z hec ponit materia in genus forma ru distingūes z coartas potetia eius: qua subalitate mate ria est perfecta ipsa susceptibilis est accñtu q sunt nouez predicamētoz. CQueda est forma q cōsequit genus vt

accidentalibus quod sequitur generis subiecti. et hec coartat materiam iam perfectam formam subiecti: diuersimode tamen secundum diuersitatem noue generis accidentalium. Sic ergo voluit Auicenna quod materia vniuersalis sit vna in omnibus corporalibus et incorporeis. et ex parte voluit intelligere ex materia et forma compositas esse. Sed quodam ex peripateticis hoc dictum non processerunt. Nam dixerunt quod solum in illo est compositio ex materia et forma quod exit de potentia ad actum: sed nulla intelligentia exit de potentia ad actum: cum nihil recipiat a corpore quod mouet: sed ipsi influit motus per quem in materias naturales formas producit quare etc. Corpora vero celestia: quod exiunt de potentia ad actum et nouas circulationes recipiunt. id est ex materia et forma distincte componi: et a fortiori corpora generabilia et corruptibilia. quibus Averro. in libello de substantia orbis: et pluries alibi negat in celo reperiri materiam que sit potentia ad esse siue ad formam substantialem: quod tunc esset corruptibile. dicit tamen in ipso materia esse que est in potentia ad vbi cum successiue in se recipiat diuersa vbi: aut in partibus suis. Quibus autem Albertus in hac difficultate vti hac distinctione quod dupliciter materia sumi potest. Vno modo per substantiam quoad in composito essentiali compositio per quam tale compositum subsistat: sed tamen per eam non fit. Alio modo per substantiam que est in potentia per quam compositum subicitur motui et mutationi. si primo modo sumatur materia: tunc dicere oportet quod ipsa est vna in omnibus substantiis ordinatis in genere substantie siue sint corporee siue incorporee: et sic vna est materia generis vniuersale dicta omnino ordinato in genere subiecti: quoniam licet genus sit forma vltima: intentio tamen in rebus intentionibus generis corrumpit: et vniuersitas vniuersitatis: si tamen subiecti incorporee non sint ordinate in genere subiecti: sed sint forme simplices: tunc non omnibus subiectis corporeis et incorporeis est materia vna: sed solum corporeis. Si vero secundo modo accipiat materia: sic non considerat nisi in corpore moto. quod materia sic sumpta erit solus vna in omnibus corporibus motis. Et hec materia diuiditur secundum primam potentie diuisionem: que est in potentia ad vbi tamen: et in potentia ad vbi ad formam: et quod in his in quibus est potentia ad vbi tamen: sicut corpora supercelestia est tota eorum materia que est susceptibilis forme talium corporum. In his autem in quibus est in potentia ad vbi: et ad formam non est tota materia susceptibilis sue forme. sicut sunt corpora generabilia et corruptibilia. ideo materia secundo modo sumpta prioribus et posterioribus corruptioibus equoce attribuit: propter quod inuenitur est quod Aristoteles dicit in celo non esse materiam: et aliquid quod materia equoce dicitur de materia superiorum corporum: et de materia inferiorum corporum. Quod tamen corporum generabilius et corruptibilius est materia vna secundum quod potentia ad formam est materia vna: et multiplicat per dispositiones eam approximatas ad hanc formam vel illam. De quattuor opinionibus hic positis que fuerit gratior eligat. Prima posuit in intelligentiis: in celo: incorporeis generabilibus et corruptibilibus esse materiam. Secunda negauit in intelligentiis esse materiam: sed eam posuit in celo et alijs corporibus naturalibus. Tertia negauit materiam esse in intelligentiis in celo: et eam posuit in istis inferioribus. Quarta posuit in omnibus que nominata sunt aliquo modo materiam esse: sed aliter quam fecerit prima.

Si quis autem opinionem Averro. defendere vellet ad rationes Auicenna facile responderet posset. Ad primam concedo quod omnia que reducuntur ad genus substantie: reducuntur ad principia illius generis: sed negaret ulterius quod substantia generalissima componatur ex materia et forma: sed solum componitur ex actu et potentia. Ad secundam diceret quod subsistere non conuenit primo materie. ita quod materia sit causa subsistendi omnibus alijs que subsistunt cum multa subsistent que non habent materiam ut corpora supercelestia: sed potentia que est principium substantie est illud cui primo conuenit subsistere. Ad tertiam responderet quod omnia subiecta corporea vel incorporea formata et distincta habet ante se informem et indistinctum: sed illud non est materia: sed generis generalissimum predicamenti subiecti. Ad quartam diceret quod illa natura ad quam reducuntur forme corporee,

omni et incorporeorum non est materia prima: sed potentia subiecti ex qua et actu subiecti componitur generis substantie: quoniam ens per actum et potentiam descendit in decem predicamenta.

Sed ulterius restat videre de quodam dicto compositore quod dicitur quod materia prima est medium iter non esse simpliciter et esse in actu. iter primum nihil et ens in actu: per ens in actu intelligendo formam vel includens formam. Et arguitur quod hoc non sit verum: quod tunc materia prima esset quocumque accente imperfectior. Quis est falsus: quod est per subiectum subiecti perfecte et principium subiecti. et probatur per ista: quod omne medium inter aliquid quorum vnum est perfectius alio: est minus perfectum extremo perfectiori: quod aliter non est medium iter illa: sed materia prima ponitur medium iter ens actu et non ens: et ens in actu est extremum perfectius. sed materia prima non est perfectior quam aliquid ens actu: sed omne accens est ens actu: cum sit forma et actus. ergo sequitur quod materia prima est omni accidente imperfectior.

Ad hanc difficultatem dicitur quod in tota latitudine entium materia prima tenet non gradum perfectionis: et deo gradum summum: et quod post deum sequitur intelligentie et corpora celestia: deum homines: et post mixta animata et inanimata: ulterius estia: postea accens: et vltimo materia prima. Et per his facit argumentum adductum. Alij tamen nent quod materia prima est quocumque accente perfectior. et isti dicunt quod materia prima non est medium secundum perfectionem inter non ens et ens in actu: sed solum per abnegationem vtriusque extremorum. Alij dicunt aliquid accens esse perfectius materia prima: ut felicitas aut speculatio circa deum et aliquid accens esse imperfectius ut relatio. Sed in quibuscumque est dare magis et minus est dare eque cum non sit transitus de extremo in extremum nisi per medium ergo si est dare accens perfectius materia prima et accens imperfectius: sequitur quod est dare aliquid accens eque perfectum cum materia prima. et per ista eiusdem speciei specialissime. Quis ipse. Responderi posset quod maior non est vera vltima: sed habet moderari.

Ad dubitationem autem principalem tenentes quod dispositiones totales diuersas numero prout ad eadem formam subiecti numero preparentur: dicerent quod eadem portio materie non est in potentia ad omnes formas generandas secundum numerum: sed solum secundum speciem: et hoc voluit sufficere per mentem Aristoteles. et commentatoris. Tenentes autem quod eadem forma subiecti numero non prout diuersas dispositiones totales preparentur: facilius responderet dicens eadem portiones materie esse in potentia ad omnes formas generandas secundum numerum. Et ulterius ad argumentum negando prout. scilicet quod due forme subiecti vltimate sunt in eadem materia totali inducerentur: et admissio casu dicerent quod c. forma inducet in a. et non in b. quod dispositio preparentur per c. inducet in a. et non in b. Et si fieret quod d. dispositio: quod illa que inducit in a. magis inducit in a. quam in b. et illa que inducit in b. magis inducit in b. quam in a. dicerent quod hoc est: quod agens agerit in illas materiam secundum partes distinctas eius a quibus diuersas dispositiones numero prout apte carit.

Et tunc ad argumenta principalia. Ad primum patet ex dictis in vna alia questione quod in materia est vna potentia absoluta de secunda specie qualitatis sibi coeterna: et infinite respectiue ad infinitas formas generandas: quod quilibet corruptibilis in aduentu forme quam respicit: nec inconuenit dari multitudinem infinitam rebus non factiui vnum. dummodo non per se existat sic in linea infinita sunt puncta suarum partium continuatiua. Et ulterius procedet aliquid eternum a parte ante dici aliquid corruptibile. Istud enim non inconuenit in accensibus. sed de substantiis non concederet ab Aristoteles. nec sequitur quod in potentibus materie esset processus in infinitum: quoniam materia non est in potentia ad formam quam habet: sed solum ad illam quam non habet. Postquam sic sunt aliquid forme que preexistunt alias in materia: et aliquid non. sic in proposito forma que non est potentia presupponit potentiam. ipsa autem potentia respectiua presupponit potentiam absolutam: sed potentia absoluta materie non presupponit nisi eius essentiam quam immediate consequitur. Ad secundum principale argumentum patuit supra etc.

Exite. n. quodam dino et optio et appetibili aliud quod est contrarium esse ipsi dicimus. aliud

aut natū aptū eē appetē et dōsiderare ipz
scōz iph^o naturā. Text. cō. lxxxj. Q. d. xx.

Abitatur Virū puā^o sit cā appetit^o
māe ad formā? C. Primo

arguit qd nō. sic Si puatio eēt cā appetit^o māe
tūc qñcūq; mā eēt puata aliq̄ forma appeteret
eā. pñs vñ eē ptra cōmētatorē q vult q mā so-
lum appetat formā dū mouet ad eaz. Dicit. n. q appetit^o
māe ad formā ē illd qd mā hz de motu ad formā. C. Scdo
arguit sic. Appetit^o māe ad formā nō est nisi nālis inclina-
tio iph^o materie ad formā: sicut pfectibilis ad suā pfectio-
nē: s; puatio nō ē cā talis inclinatio ad formā: qā adueniē-
te forma corrupit puatio. si ergo puatio est cā talis incli-
natio ipsa esset cā inclinatio ad suā corruptionē: pñs est
incōueniēs cū nihil appetat suā corruptionē. C. Et cōfir-
mas: q; puatio pñat forme: et vnū pñiū nō ē principiū ap-
petēdi reliquū. qre zc. C. Tertio argit sic. Si puatio eēt cā
appetit^o materie: aut ergo mālis: et hoc nō. q; illa est mā:
aut formalis: et hoc nō: q; forme nō est forma: aut efficiēs:
et hoc nō: q; omē efficiēs: aut est forma: aut includēs formā
aut finalis: et hoc nō: q; finis est quid bonum: cum oppo-
natur diuino optimo et appetibili. ergo zc.

In oppositū est Aris. i lra dices q materia nō
appetit sui iph^o spēs ppter nō eē
idigēs: nō idigētia ergo est cā nō appetēdi. ergo p opposi-
tū idigētia ipsa et puatio est cā appetēdi. q; si negatio ē cā
negatio affirmatio est cā affirmatio. primo posteriori.

Et idē vult cōmētator dū dicit q puatio exis i materia
est causa desiderij naturalis qd habet materia ad formā.

Ad istaz dubitationē rñdes tenēdo ptē affirmatiuā
q ipsa puatio est cā appetit^o materie ad
formā: et est cā materialis nō principalis: q; illa est mate-
ria: sed dispositiua: et est cā sine q nō. Mā nisi puatio eēt
in mā ipsa nunq; appeteret formā cū mā nunq; appetat
formā nisi qua caret et pñci pōt: et ex pñti qua est puata.

Et tūc ad rōnes pncipales. C. Ad pñm d; q
materia appetit formā anq;
moueat ad eā. Et ad dictū cōmētatoris d;: q sic d; itelli-
gi q appetitus māe ad formā est illud qd hz mā de motu
ad formā. i. de inclinatioe ad motū ad formā. C. Ad scdam
pcedit q puatio ē materialis cā dispositiua inclinationis
materie ad formā. Et cū postea arguit q cū adueniente
forma puatio corrupat: puatio eēt cā inclinatioe ad suā
corruptionē: pcedo. nō tñ p se: s; p accis p qto accidit q
adueniēte forma corrupat puatio: vt ad et^o appetitū dis-
ponit: Ex quo vlti^o nō seqt q puatio appetat suā cor-
ruptionem. C. Et ad confirmationem dicitur q non incō-
uenit in puatiue oppositis vnū pñariū esse principium
appetēdi reliquū: s; nullū eoz appetat reliquū: q; vñ illd
nō repiat in pñarijs positis. C. Ad tertū patz ex dictis.

Sed adhuc dubitat: q; hñ p incōueniēt q ali-
qd appetat suā corrupitōem qd tñ
frequenter accidere arguit. C. Primo. q; calor nālis vi-
uēns appetit ppriū hūidi resolūtōez ad quā sequit iph^o
carnis corruptio. C. Scdo de fenice q cōgregat ligna ad
radios solis vt cōburat: qd nō faceret nisi suā corrupitōez
appeteret. C. Tertio de hoib^o volūtariē se suspēdētib^o aut
aliter se iterficiētib^o. C. Quarto q si lignū eēt sursum ex op-
posito vñ^o magni ignis qui esset deorsum moueret deor-
sum lignū nāliter ad locū ignis. qd non faceret nisi q; ap-
petit illic esse. cum aut ad ipum illic esse sequat sua corru-
ptio. videtur lignum suam corruptionem appetere.

Respondetur q i volūtarijs nō incōuenit ali-
qd suā corrupitōez appetere: s; i
in agētib^o naturalr nō ptingit aliqd p se suā corrupitōem
appetere. s; aliqñ illud ptingat p accis. Et ex his patz re-
spōsio ad argumēta. C. Ad pñm d; q calor nālis p se ap-
petit sui hūidi resolūtōez: s; p accis appetit suā corrupitōem
nē p qto sui hūidi p se resolūtōem. C. Ad scdm d; q fenix

nō per se appetit sui corrupitōez: sed ex instinctu nature
postq nō pōt plus fm indiuiduū pmanere: vt saltum fm
spēm pferuet pgregat ligna ad radios solis: vt cōburat et
ex cinerib^o fenix alia generet. C. Ad tertū p; C. Ad quartū
rñdes sicut ad primū q lignū p se appetit eē deorsum
et per accis sui corrupitōem ad illud sequentem. qre zc.

Subiecta qdē materia cū forma cā est
eorū q fiūt sicut mñ. Textu cōmēti. lxxx.
Et cōmētator et hec dicitur prima mate-
ria et primum by le. commēto. lxxij.

Materia multiplicia h; noia:

da sūt ppria et qdā trāsumptiua. Noia ppria
sunt by le sub m māsa: mā: origo: elemētū: Et
d; by le fm q ē in potētia ad recipiēdū formā.

Subiectū aut d; p quāto actu subiecti forme. Massa autē
nominat: q; de se est indiuisa et indistincta. et p diuisione
formaz est in substātijs ppositis diuersificata. sicut massa
luti: dū ex ea vasa cōstituunt varijs artificialibus formis
diuersificat. Dicitur aut mā ex eo q oia materialia tan-
dem in ipsaz resoluunt tanq; in altero cōponētū. C. Sed
d; origo in qtu ab ea eē motus p quē res in se pducit. fm
tñ q puatio d; imixta. vñ si in ea nō eēt puatio posset
esse pars rei: sed nō motus aut trāsmutatioe principij.
Dicit vero elemētū: q; est pñcipiū in cōpositioe et vlti-
mū in resolūtōe: qm ad ipsaz stat resolūtō: nec ē resolubilis i
aliqd aliud. cū sit simplr pars cōpositi. C. Noia trāsum-
ptiua sūt mater: silua: femina: et fraus in tenebris latens.
Mater aut d; q; sicut in vtero mris filius in esse pducit.
sic de potētia materie forma de potētia ad actū educitur
per agēs nāle ipsaz predisponēs. Sed d; silua fm plato-
nicos: q; sicut in silua sūt ligna nō pparata: sed dolabilia
vt trāseat in oē edificij. sic mā de se est indistincta p dispo-
sitōes et apta diuersimode disponi vt trāseat in cōpositio-
nē diuersoz cōposito. Local aut femina: q; sicut femia
ē impfecta respectu viri: nec pōt in plem nisi masculo cō-
currēte et mouēte formaliter et effectiue. sic mā impfecta
est respectu forme agētis nec ex ea pōt forma ad actū de-
duci nisi per agēs alterē et disponat et forma de eius po-
tētia educat. Dicit etiam apud platonicos fraus in tene-
bris latēs. Fraus qdē: q; nos decipit. credimus. n. cū reci-
pit formā q; debeat sub se gescere: cū tñ frequēter de vna
in aliā trāsmutet: et ob hoc etiā dicta est varietatū mñ. La-
tēs in tenebris d;: q; sicut latēs i tenebris nō cognoscitur
nisi euz difficultate: sic et mā prima. pp qd est vltima in co-
gnitōe. Mā primo a nobis acciita cognoscunt: deinde for-
ma subalis: et suba composita. Vltimo vero materia. Cū
operatio facit nos scire formā substātalem: et substātiā
compositam. trāsmutatio aut materiam. quare zc.

Exite. n. quodaz diuino et optimo et
appetibili aliqd quidē cōtrariū iph^o esse
dicimus. Textu commēti. lxxxj.

Forma multipliciter noiaf

enum q est finis mot^o d; qd indiuiduū optimū
et appetibile. Scdm vō q dat esse rei nomia
alia h; Mā d; forma ex eo q i format separat

et distinguit. Dicitur aut spēs ex eo q dat esse rei et cogni-
tionē. Ratio aut d; p quāto ab ea sumitur vera diffō rei.
Sed d; ydea vel paradigma siue imago: fm q ipsa pce-
dit a suo exemplari qd h; in cā prima fm q volunti theo-
logi: et fm multos hoc modo etiam voluit plato zc.

Et An Auicēna peccauit maxie cū dixit
q pñm^o phūs demrat pñmū pncipiū eē et
post et pei^o ē qd dicit q ista scia accepit a

primo phō corpa cōponi ex materia et forma. Cōmētator cōmēto vltio hui⁹ pmi.

Arta finē pmi phisicoꝝ Auerro. dupliciter reprehēdit Auit.

i Dico qd dixit qd metaphisic⁹ p̄siderat subas sepatas a mā eē hoc. n. flm ē. dicit Auerroꝝ pp duo. Primo. qz substatie separate sūt subz metaphisice. z nulla scia pbat suū subm esse. scdo qz nullus pōt p̄bare substatias sepatas eē nisi p eternitatē motus. z hoc ē solū naturalis z nō metaphisici: vt pz. 8. phisicoꝝ. Scdo eū reprehēdit. ppter hoc qd dixit qd metaphisicus pbat corpa cōponi ex mā z forma. z primā materiā eē: z qd hoc accipit naturalis ab eo. h̄ aut dicit Auerro. falsus eē. qz hęc nō p̄nt p̄bari nisi p motū z trāsmutationē: p̄batio aut p motū ad naturalē p̄tinet z nō ad metaphisicū. Nō magis ecōuerso debem⁹ dicere. v̄z ista iuestigari a naturali: z metaphisicū ea supponere tāqz iuestigata a nāli

Albertus autē optim⁹ defēsator Auitē. dicit hęc reprehēsiōnē nō carere reprehēsiōe. Stylterius dicit r̄ndendo ad rōnes Auerroꝝ subas sepatas a materia esse iuestigatū in scia diuinaz nō suppositū: nec sube sepate sunt subiectū in ea: sed ens cui⁹ diuisiones z passiōes q̄ in p̄ma phia tractant sūt p se. per acciōs potētia z act⁹ vnū z multa sepātū z nō sepātū. Cum ergo sepātū sit v̄ria seu passio entis nō pōt in p̄ma phia eē subm. Cū cū d̄z qd prima phia est de separatīs. nō intelligit qd sit de sepatis: eo mō quo itelligētie separate esse i. telligunt: sed intelligit qd est de separatīs a materia z motu tā fm eē qz fm diffōnē cuiusmodi sūt simplices quidditates de qb⁹ in ea tractat. C̄z vlteri⁹ albertus nō r̄ndet ad id qd addit: cū d̄z subas sepatas esse nō inueniri: nisi p mor⁹ eternitatē. Cui tñ d̄z qd subas separatās eē iuestigari pōt dupl̄r. Uno⁹ a posteriori p eternitatē mor⁹. z hoc est p̄p̄riū nāli. Alio⁹ a prior: z h̄ p̄tinet ad metaphisicū. Nā poterit sic arguere. Ois act⁹ purus ē suba sepata a mā: s̄z q̄libz itelligētia est h̄z zc. C̄ad aliū aut dicit Albtus qd p̄cipia cōponētia ipm cōpositum p̄nt dupl̄r cōsiderari. Uno modo inquātū fm essentias suas sūt p̄cipia substatie cōposite: z ipsaz itegrāt z cōstituit: z hęc p̄sideratio p̄tinet ad metaphisicū z eā capit ab eo naturalis. Alio mō p̄nt p̄siderari vt veniūt ad cōpositionē. z sūt p̄cipia cōpositi in fieri z ḡnari: z hoc nō pōt h̄ri nisi p motū: z p̄tinet ad naturalē: nec accipit eā a metaphisico. C̄scias tñ qd p diuersa media demonstrat phisicus primā materiā esse z metaphisicus: phisicus. n. hoc demonstrat per trāsmutationem substantialem: z metaphisicus per hoc qd in genere cause materialis non proceditur in infinitum: ideo est deuenire ad materiam primam.

Et q̄a corp⁹ celeste caret potētia ad aliqz dispōnē nisi potentia ḡnata. iō istud subz caret potētis. Cōmēta. cōmē. lxxij et cōmēto. lxxix. d̄z. et ex hoc declarab̄r qd corpa celestia n̄ h̄nt māz oīno: qm̄ tūc eēnt ḡnabilia et corruptibilia. Q. d̄. xxj.

Hia sepe dicit cōmētator in p̄ h̄ celo nō esse mā. Nō dubitatur vtrū celū cōponat ex mā z forma: C̄primo arguit qd sic. Et primo suppono qd om̄s linee sint eiusdē sp̄ei sp̄alissime: z s̄nt oīs superficies. C̄scdo suppono vt ē snia Ari. in 7⁹ phisic. illo caplo. Dubitabit vtrūqz aliqz vtrūqz oīs mor⁹ zc. qd oīs forma eiusdē rōnis cū alia h̄z subm p̄p̄riū eiusdē rōnis cū subo proprio alteri⁹. dicit. n. sic. Ampli⁹. n. susceptiū nō p̄tingens est: s̄z vnū vnū est p̄m̄. Si ḡ nō solū opz cōpabilia nō equo cā eē. etiā nō h̄re d̄iaz neqz ḡd neqz in q̄ zc. C̄his statib⁹

arguit sic. q̄ntitas q̄ est i celo: z q̄ntitas istoz inferiorū sunt eiusdē rōnis. p̄ p̄mū suppositū. ḡ h̄nt subiecta eiusdē rōnis. p̄ scdm suppositū: s̄z subiectū q̄ntitatis hoz inferiorū est mā p̄ma. p̄ cōmētatorē in hoc p̄mo. qd vult qd dimēsiōnes imediate fundant i materia z nō in suba cōposita: ergo etiā subm q̄ntitatis celi erit mā eiusdē rōnis cū materia p̄ma hoz inferiorū: qz sequit qd celū erit cōpositus ex tali mā z aliq̄ forma subali. cū sine ea stare nō possit p̄ cōmētatorē loco allegato. C̄scdo vbiqz sunt plura indiuidua sub eadē sp̄e ibi est materia: cū multiplicatio indiuiduoz sub eadē sp̄e sit rōne materie: sed in celo sūt plura indiuidua sub eadē sp̄e: vt plures orbes totales sicut orbis Jouis orbis Saturni zc. C̄forte diceret qd orbes illi differāt sp̄e: qz eis appropriant itelligētie sp̄e distincte. S̄z ad huc stat rō de orbibus mūdo ecentricis fm eozū cōcauuz vel cōuēxū ad motū eiusdē planete deseruiētibus. illi. n. sunt modi distincti z p se exntes: cū inter eos mediet defere rēs planeta h̄ns motū p̄p̄riū distinctū a motibus illorū. z tñ differūt specie: qz eis nō appropriant diuerse itelligētie in eis p̄p̄rios motus cāntes. Qd etiā ex alto p̄suadet: qz minus differūt adinuicē tales orbes qz pars stellata z nō stellata eiusdē orbis: sed pars stellata z ps nō stellata eiusdē orbis sunt eiusdē speciei: qz aliter nō cōtinuant adinuicē: nec facerēt p se vnū. sicut est de virga cui⁹ vna pars siue medietas est viridis z alia sicca. quare zc. C̄tertio arguit sic. Ois suba aut ē mā: aut forma: aut cōpositū. vt vult Arist. 8. z. 12. metaphisic. z scdo de aia. Sed corp⁹ celeste seclusa itelligētia est suba. ergo ē mā vel forma aut cōpositū: sed nō ē materia: qz materia p se nō mouet localr. p Ari. 6⁹ phisic. nec est forma: qz forma non h̄z potētia ad vbi: vt colligit ex itentiōe Auerroꝝ. 8. z. 9. metaphisic. ḡ celū est cōpositū. C̄quarto arguit sic. Oē ens actu aut est act⁹: aut actū includēs: sed celū seclusa itelligētia est ens actu. ergo est act⁹ vel h̄ns actū: s̄z nō est act⁹: qz tūc esset forma actu itellecta q̄ nō esset p sensum cōpre. h̄esa: qd est falsus. C̄tē nullius potētie est actus. ergo sequitur qd ē cōpositū ex actu z pot⁹ illi actui subiecta q̄ ē materia. ergo zc. C̄primo hac pte v̄ esse itētio Auerro. 12. metaphisic. z cōmē. 41. vbi loq̄ns de motu celi sic dicit. Et iste mot⁹ cōponit vt ē declaratū ex duob⁹ motoribus quorū vnus est finite motōis: z est aia exns in eo: z alter ē infinite motōis. z est potētia q̄ nō est in mā. q̄re zc. C̄ad hoc etiā pōt adduci qd dicit Arist. in primo celi z mūdi: cum ponit qd celū est vnūz tātum: qz cōstat ex tota sua materia.

In oppositū arguit p̄mo. Oē h̄ns māz est corruptibile: cū mā sit p quā pōt res esse z nō esse s̄z Ari. 7⁹. metaphisic. s̄z celū nō est corruptibile. p Arist. p̄mo celi zc. C̄scdo eadē sunt p̄cipia essendi z opandi. ergo si celū h̄ret māz z formā ex qb⁹ esset cōpositū illa essent p̄cipia sui mor⁹. z p p̄ns nō idigeret itelligētia mouēte. p̄ns est falsū. C̄tertio arguit sic. Sicut se h̄z motus celi ad motū hoz inferiorū ita se h̄z celū ad hęc inferiora: sed motus celi est simplicior motibus istoz inferiorū. ergo celū est simplicius h̄is inferiorib⁹. z p p̄ns caret cōpōne ex mā z forma q̄ hęc inferiora d̄nt esse cōposita. C̄quarto arguit sic. Si celū eēt cōpositū tūc nullus eēt effect⁹ imediate p̄duct⁹ a p̄mo motore. p̄ns ē incōueniēs vt pz: z p̄bat p̄ntia: qz nec p̄mus motus cū ille imediate p̄duceret a forma celi suā materiā informāte: nec etiam suba celi siue itelligentia alq̄. Nā cū sint eterna nō h̄nt nisi cām formalē vel finalē. efficiētē aut siue materiam nō habēt. quare zc. C̄primo hac parte est expresse intentio Auerroꝝ in suo libello de substatia orbis. z. 8. phisicoꝝ cōmēto. 79. qd cōiter nō habet: z alibi pluries. C̄Et hoc etiā videt sentire. Arist. 12. metaphisic primo capitulo. Mouet aut appetibile. vbi per numerū corporū super celestū arguit numerū ipsorum motorū: qz sequitur qd p̄ter itelligentiā mouentem orbē in eo non debet poni alia forma: quia si poneret ipsa esset mouēs sicut cetera

forme males: et sic vni orbi plures attribuerent motores
cuius oppositū ibi vult Az. C. Itē ibi vult Az. q. prima
suba mouet simplicē lationē vniuersā: sed nihil videt esse
pma suba nisi deus: q. deus pducit lationē primā.

Pro introductione huius qōnis pmittē,
dum pmo q. celus
pōt accipi duplr. Uno mō p aggregato ex orbe et intelli-
gētia sibi appropata. Alio p orbe tm. hoc sans pz. C. Pre-
mittēdū scdo q. materia capif duplr. Uno p potētia ad
esse vel nō esse siue ad formā vel puationē: et sic pprie su-
mitur mā apud mentē Az. 7. metaph. dicēt q. materia
est qua res pōt esse et nō esse. Et in pmo celi et mudi dicit:
q. potētia materie ē potētia p dictionis. s. ad esse et ad nō eē.
Scdo mō capif mā p potētia ad vbi tm: nō aut ad esse: et
materia taliter sumpta nō pprie dicit mā: sed improprie:
appellādo materiā qd motui locali subijct. C. Premittē
dum tertio q. forma ē triplex. Quedā enī ē cū materia et
cū cōditionibus materie: qz cū quātitate vt forma subalis
equi vel bouis. Quedā ē enī sine materia: sed tm ē cū p d-
tōibus materie siue cū quātitate vt spēs sensibilis in me-
dio fm quosdā siue in sensu. Quedā vō ē forma oio sine
materia et p ditionib' māe: vt intelligētia abstracta.

Quibus stantibus de qōne sūt tres mo-
di dicēdi cōter vsta
u. C. Prim' est Egidij ponētis celū seclusa intelligentia
esse cōpositū ex forma subali et materia eiusdē rōnis cum
materia hoz inferior: nec ppter hoc ē corruptibile: cuz
illi uaterie nō sit annexa puatio: ex q. ei' forma ē nobilissi-
ma oēs alias virtualr cōtinēs: qz cōplet ei' appetitus et sa-
tis forma quā hz: id nō remanet potēntialitas ad aliā for-
mā cui' cōtrariū cōtingit in materia hoz inferior. C. S.
q. hec opinio nō valeat arguif. Q. m. si deus p suā potētia
absolutā remoueret puationē a materia hoz inferioruz
alijs existētib' in ea pseruat adhuc ipa ē in po' ad formā
sicut pūs: qz h'et eādē potētia absolutā et respectiua quā
prius habuit: et tm nō appetet aliā formā: cū appetitus
forme sit rōe puatōis: vt vult Lōmēta. p pbyfi. q. illa rō nō
valet: v3 qz materia celi nō sit in po' ad formā: qz nō appe-
tit eā. C. Itē argi q. saltē materia orbis lune deberet ap-
petere aliā formā et esse in potētia ad eā. Mā ex q. forma il-
la nō est pfectissima: qz pfectior esset forma orbis stellati:
aut Jouis data ista opinione: sequif materiā illius orbis
nō eise satiatā forma illa. et p pns puationē forme habere
nobilioris: qre zc. Nec valet si dicat q. materia orbis
lune nō pōt aliā formā recipe: qz forma sua nō hz pūū fm
se: aut fm oēs dispōes ei': qz tūc seqref q. silis forma pos-
set subito recipi in materia ista inferior: pns ē incōuētēs.
C. Scds modus ē sci Thome: ponētis in celo materiā: sed
alteri' rōnis a materia isto inferior: q. pō etiā stare non
pōt. Mā cū mā q. ē subm forme sit pura potētia receptiua
respectu forme: siue sit in celestib': siue in his inferiorib':
sequif oēm materiā eiusdē rōnis cū alia esse. C. Tertius
modus ē cōmētatoris posit' in libello de suba orbis: qui
vult corpus celeste seclusa intelligentia esse subam corpo-
ream simplicē carētē cōpōne ex materia et forma: sic q. nō
vult q. ibidē repiat materia q. forme subijctaf: lz ipum sit
subm mot' localis. Ingt. n. sic. Et vlr: qz declaratū ē actio-
nē isti' corpis esse eternā declarabif formā ei' nō existere
p suū subm. et subm suū esse simplex nō cōpositū ex mā et
forma: qm si ita esset: esset gñabile et corruptibile.

Hanc autē positionē insequēdo ponā ad qōem
has pnes. C. Prima. Celū vt in se
cōprehēdit intelligentiā cōponif ex duabus naturis quaz
vna est agēs motū: reliqua vō patiēs. C. Ista pōlo ē satis
manifesta: cū intelligentia moueat et corpus celeste moue-
atur motu locali circulari: vt patet ad sensum. C. 2. cōcla.
In celo nō dat materia ex qua cū forma ipam pficiēte ce-
lū vere cōponi dicat. hec pōlo sic p daf: qz si celū seclusa
intelligentia haberet materiā q. esset subm forme ex quib'

ipm cōponeret: tūc seqref q. aliquid esset ociosum in na-
tura. pns est falsum: et Az. in pmo celi et mundi ca'. Q.
aut nō est circulatiōis cōtraria. vbi ait dicēs: Deus et natu-
ra nihil faciūt frustra: et pbaf pna. qm ppria opatio potē-
tie materie q. subijctif forme est trāsmutari de forma in so-
mā: sicut ppria opatio acuminis gladij ē scissio. si ergo in
celo esset materia talis cū sit in corruptibile: sua potētia
cur' ppria opatio ē ad formā trāsmutari nunqz trāsmuta-
retur: et p pns in ppetuū frustrat. C. 3. pōlo. Celū fm se
sumptū est suba simplex media inier purā materiā et pu-
rum actū: cui intelligētia vt motrix seu forma appropria-
ta est attributa. C. Ista q. arguif sic. Illud qd est ligamen-
tū inter pncipia eterna sepata et ipa gñabilia et corruptibi-
lia ē necesse q. sit intrāsmutabile fm subam: et fm locum
trāsmutabile. nisi enī maneret sp. fm subam: et mutaret
fm locū nō ptinuarent mutatiōes in istis inferioribus: ce-
lum aut ē hmōr: cū pncipia eterna mediāte ipō ista inferio-
ra trāsmutēt: ergo celū est intrāsmutabile fm subam: et p
pns nō ē pura potētia passiua sicut materia. Et etiā intrā-
mutabile fm locū: et p pns nō est purus actus: cū act' pu-
rus p se nō subijctaf motui locali. Erit ergo suba simplex
media inter purū actū et purā potētia: et inter pncipia se-
parata et gñabilia cōicans cū pūmis: p hoc q. ē suba sim-
plex p se subsistēs nō hns potētia ad esse: cū secūdus vō p
hoc q. ē subm accntib' et potētia hns ad vbi ab intelligen-
tia ipm mouēte. Nec obstat q. in eo sint accntia sensibilia
ex hoc enī nō sequif ipm h'ere materiā. Cū aut nō sint eius-
dem rōnis cū accntibus mālibus: aut saltim nō sint aliq
talia q. arguāt materiā sicut faciūt qualitates pme actiue
et passiue: aut alie illoz mixtionē sequentes. C. Et si dica-
tur q. in sepatis a materia nō est idē qd intelligif et qd sen-
titur: vt vult Az. 3. de aia. Si ergo celū nō hz materiā:
erit intelligibile et nō sensibile. Rūdef q. illud dictū solū
debet intelligi de sepatis a materia: sic q. nō habēt mate-
riā nec p ditionē māe: sicut ē quātitas cuiusmōi sūt intelli-
gentie: tale aut nō est celū: vt pz: cū habeat quātitatem.

His habitis ad rōnes an oppositū adductas
ridet: C. Ad primū nō admittūt
quidā suppositū primū: volētes q. accntia q. sunt in celo
differāt specie ab accntib' illis silibus q. in his inferiori-
bus repiuntur. C. Alij aut admittūt supposita et dicunt q.
primū receptiū quātitatis est potētia ad vbi nō ad esse:
et q. illa est eiusdē rōnis in superioribus et inferiorib'. C. Et
alij nō admittūt fm suppositū vlr: et dicūt illud solū tene-
ri de accntibus repis in istis inferioribus: sicut descriptio-
nes rari et densi q. danf p materiā. Licz q. tū ad hoc possi-
mus dicere q. illa pars celi est rara i qua sub magna quā-
titate est modicū de materia. i. de celesti suba: et illa ē den-
sa: in qua sub modica quātitate est multuz de materia. i.
de celesti suba. C. In lz in celo sint dimēsiōes terminate: il-
le tm nō sequunt formā celi materialē: nec dimēsiōes iter-
minate in celo talē formā pcedūt: qz illud hz solū vitatez
de dimēsiōibus q. trāsmutant successiue ad terminos di-
uersos: et q. sunt in potētia ad diuersa esse q. recipiunt a di-
uersis formis subalibus successiue ad eādē materiā isoz-
mātibus: qualr nō est de dimēsiōib' celi. C. Ad 2. dicē-
dum q. diuersi orbes sicut sunt orbis Jouis: orbis Satur-
ni differūt spē sicut intelligentie q. eis appropant: sed de
orbibus ecētrics eiusdē planete argumētū est difficilius
Dicif tm q. si qs poneret orbes illos h'ere motus ppios a
diuersis intelligentijs eis appropriatos: tūc pnter haberet
dicere illos fm spēm differre. Sed si ponam' illos nō ha-
bere motū ppiū: sed solū moueri motu diurno ad motū
superioris sphere: sicut astrologi velle vidētur de oib' ecē-
trics pter q. lune et mercurij: tūc dicere possumus illos
eiusdē spēi cū deferente illis in p tigno in q. intelligentia
motū ppiū inducit. C. Et cū dicif q. plitas indiuiduorū
in eadē spēi sit rōne materie. v3 est vbi quodlibet eoruz
habet ppriā opationē: sic q. vni nō ordinet ad opatiōem

alterius vel ambo ad opationes eiusdem tertij: quia non est in proposito: cum motus eccentricorum et deferentis ordinem ad motum et ad operationem ipsius planete. Et cum dicitur ulterius quod per stellata et non stellata eiusdem orbis non differunt specie. hoc est negandum: et tamen ex eis fit unum per se saltem de octava sphaera. Tamen in substantia illarum paruum specie differant: tamen continuantur secundum formam: quia eadem eadem intelligentia appropriata est: et etiam secundum quantitatem. Nam quibus omnes quantitates horum inferiorum immediate fundentur in susceptivo eiusdem rationis: puta prima materia: non tamen est sic de quantitatibus supercelestium. Ille enim in subiectis specie differens inveniuntur quae ad invicem continentur non inconvenienter: sicut de quantitatibus medietatum virgine: cuius una medietas est viridis et alia sicca apud ponetes subam composita esse immediate subiectum quantitatis. Posset etiam dici omnes huiusmodi orbis totales siue motos proprios habeant siue non specificiter differre: nec contra hoc esset demonstratio. Posset etiam teneri quod per stellata et non stellata eiusdem orbis sunt eiusdem speciei essentialiter. Negando ulterius quod orbis totales minus ad invicem differant essentialiter partibus illis: sed ab invicem minus differant quantum ad luminis participationem. Ad tertium dicitur: quod omnia subiecta sunt materia vel forma vel compositum: vel medium inter materiam et formam. Tamen Aristoteles per extremam dedit intelligere medium: tale autem est celum. Vel possumus dicere quod celum est quodammodo materia: quibus improprie per quantum subiectis accipiuntur: et quodammodo est forma per quantum est subiecta simplex actu exterioris. Ad quartum dicitur: quod non omne ens actu est actus vel habitus actu: sed oportet addere tertium membrum. scilicet vel medium inter purum actum et puram potentiam: et sub hoc comprehenditur celum. Ad auctoritates. ad primam dicitur: quod motor finite motus est intelligentia appropriata. et motor infinite motus est deus: quod an sit causa ut agens et finis: an ut finis tamen: postea discutietur. Ad aliam dicitur quod Aristoteles accipit ibi materiam improprie per substantiam ex qua celum consistere dicitur.

Finis primi physicorum.

Que quidem natura sunt omnia vniuersa habitia in seipsis principium motus et status. Lex. com. j.

Sc burleus ^{septem notabilia dicitur de cometariorum potentia in quorum declaratione dicitur aliqua iudicentia correctione.}

Et primo ^{in declaratione tertij notabilis: ubi dicitur quod aer condensatus ultra dispositionem ei convenientem}

rarefacit se per accensum acquirendo sibi raritatem naturalem: sed movet seipsum localiter per se ut accipiat locum maiorem sibi naturalem cum locus ille minor in quo est non sit naturalis: et movendo se per se ad maiorem locum rarefacit se per accensum. Contra hoc arguitur quod talis aer rarefacit se per se: quoniam talis aer quod sit se reducere ad dispositionem sibi convenientem et perternalem abijcere. Dispositio autem sibi convenientis est raritas quae per rarefactionem accipit: et dispositio sibi discorveniens est densitas quae habet et quae abijcit per rarefactionem: nec ille locus minor est sibi violentus: dum fuerit in sphaera propria: sed naturalis: quoniam idem est locus naturalis totius homogenei et sue partis: per Aristoteles. 4. physica. sed alicuius sue partis ille locus esset naturalis: ergo et per se. igitur quod aer per se est natura condensatus seipsum rarefacit per se: quod hoc non potest fieri sine motu locali: ideo movet seipsum per accensum quasi: et secundario motu locali querendo locum maiorem per accidens. per se autem querit raritatem tanquam dispositionem sibi convenientem.

Secundum dictum ^{Burleus corrigendum est post tum ab eo in declaratione septimi notabilis ubi quasi concludendo ex dicitur infertur quod omne corpus naturale habet in se principium passivum omnium suorum motuum naturalium: vel ipsum est tale principium passivum: sed non omne corpus naturale habet in se principium activum cuiuslibet sui motus naturalis: non motus magis dicitur naturalis ratione principij passivi quam ratione principij activi. Contra illud arguitur: quod motus magis dicitur naturalis ratione principij quod est magis naturalis: ut patet. sed forma quae est principium activum}

motus est magis naturalis quam materia quae est principium passivum: ut patet: quod est et cetera. Si quis tamen vellet dicere posset quod motus dicitur magis naturalis intentione ratione principij activi: sed ratione principij passivi dicitur magis naturalis extensive ipsi mobili. et tu considera.

Tertio corrigendus ^{est Burleus in libro quod dicitur quod motus dicitur naturalis}

quod principium passivum propinquum in illud inclinatur: per principium propinquum passivum intelligendo materiam cum gravitate aut alia dispositione accidentali. Contra. quod omne principium passivum propinquum motus per se movetur: ut patet: sed nihil per se movetur nisi corpus existens per se. ut habet 6. physica. Eum ergo materiam cum aliqua dispositione accidentali non fit corpus per se existens: et ex parte non movetur per se. sequitur ergo quod ipsa non est principium passivum propinquum ipsius motus: sed tale est ipsum compositum aut corpus per se existens. Item dato illo sequitur quod calefactio esset motus naturalis a quo. patet est falsum: quod per illam tendit a quo in corruptione. et probatur contra: quod materia quae est principium passivum propinquum in illam inclinatur cum ordinem in generationem est subaltera. Nec potest dici quod materia cum frigiditate fit principium passivum propinquum in calefactione. quod frigiditas non disponit materiam per tali motu: sed magis resistit. Dicitur est ergo quod ipsa compositum seu corpus per se existens quod movetur per se est principium propinquum passivum ipsius motus. et quod dum ipsum inclinatur ad tale motum ille est naturalis sibi. dum autem illi resistit est sibi violentus: sed calefactio est aque violenta: sed sit naturalis materie.

De reductione ^{vo a quo calefacte ad frigiditatem sibi naturale calefaciente re}

moto plures inveniuntur modi dicendi. Quidam dicunt quod forma a quo agit in propria materia producendo frigiditatem sibi naturale sine infirmitate. Alii dicunt quod agit cum frigiditate virtuali. Alii dicunt cum frigiditate remissa: quod quod regulatur a forma potest supra caliditate ea multo interiori in a quo secum coextensam: quae caliditate forma a quo non regulatur: quod est sibi discorveniens et perternaturalis. Burleus autem ponit quod talis infrigidatio aque fit a continente: et procedit aliquid agere ultra proprium gradum propter aptitudinem et inclinationem passivam ad gradum maiorem. Contra quem potest argui: quod tunc a proportione minoris in equalitatis pervenit et actio. patet est impossibile. et patet contra. quod secundum illam rationem aliquam aer minus frigidus infrigidat aquam magis frigidam: modo minus frigidum in infrigidando habet proportionem minoris in equalitatis ad magis frigidum: quare et cetera. Item fortius potest argui ponendo quod dum aqua est filis aeri in frigiditate quod sibi immediate coniungat alia portio a quo per se frida locum. se potestior in infridando quod sit ille aer: Et tunc quod sit utrumque ista aqua addita alterabit aliam aquam prioram ad frigiditatem: an non? Si sic: tunc sequitur quod simplex vniiforme habet principium activum intrinsecum sue alterationis: cuius oppositum dicitur in declarando cometariorum: si aqua addita non alterabit aquam prioram: ergo a fortiori nec aer: ex quo est minus potens in infrigidando quam aqua illa. ut casus supponit. Propter quod potest aliter responderi: quod credo an aqua illa sit vniiformiter calida: aut difformiter? Si vniiformiter tunc frigescit a continentem ad gradum friditatis equalis gradui friditatis ipsius continentis. Si vero fuerit difformiter calida: ut si forte coniungit: tunc partes multum fride calidis comixte agunt in illas ipsas infrigidando ad eam equalitatem: per quod tota aqua reddet frigidior quam prius: et etiam quod ipsum continentem ubi partes aquae fride sunt continentem frigidiores. Nec obstat quod partes aquae calidae sint maiores frigidis: per quod potest videatur eas partes fridas debere calefacere: sicut etiam ad agendum in aliquid extrinsecum: aut potentiores ut sensus ostendit: quoniam ad agendum ad invicem et disparitas ex parte forme subaltera aque: que partes fridas regulat et adiuvat ad agendum in calidas et non est: sed magis ipsis partibus calidis resistit ne agant in fridas. procedit etiam medium ut fiat calidam infridatio: et non fridam calefactio.

Lectul autem et idumetum et si aliquid huiusmodi generis est secundum quod quidem sortitum est in predicatione vna quod quod et in quantum est ab arte neque vniuersum habet in partem mutationis inatum. secundum autem quod

atigit iphis lapideis aut terreis eē aut mi-
xtis ex his hnt hoc tm. *Tex. cō. ij. Q. d. j.*

Olet hic <sup>dubitari: An res artificiales
realt a nālib^o distinguant p
formas artificiales eis supadditas? Et 13 Bur.</sup>
q sic dicēs: q forma domus ē forma absoluta
vel saltē sic eīe sequit ad et^o dicta: q̄uis illud

ponat in dubio. Est enī qualitas de quarta spē qualitāt.
Sed circa hoc adhuc esset dubiū: An alicui^o for-
me artificialis ps aliqua a nā fuerit p-

ducta: Et videt q sic vbi ad eius cōstitutionem cōcurrat
lapis ex vno latere fm naturā debite figurat^o: z ex alio f3
artē. C̄tē esset dubiū an duaz figuraz eiusdē spēi spālīs
fime vna sit a nā pducta z alia fm artē. Et v: q sic: qm vi
sus est lapis p̄ciosus h̄ns nāliter humanā figurā: z confi-
milē figurā habet alius ex arte vel potest habere.

Chaniste autē tenet oppositū v3 q artificia-
lia nō distinguunt realt a nāli
bus p nouas formas artificiales supadditas: sed solū fm
rationē p h̄ q res diuersimode se h3 fm pus z f3 posteri^o

Et si quis h̄ac <sup>viā defendere vellet: q̄uis non
sit vera: ad argumenta Bur. ad</sup>
eius oppositū factū sic posset r̄ndere. C̄ad primū z secu-
dum simul cōcedēdo istā: Es in q̄tū es h3 in se principii
motus z quietis. z negādo istā: statua in q̄tū statua zc. da-
to q fiat reduplicatio eiusdē forme: sic cōcedim^o q hō i-
q̄tū homo est risibilis. z tñ negamus q hō in q̄tū anial
est risibilis: dato q fiat reduplicatio eiusdē forme. C̄ad
tertū dicit q artifex nihil facit. nec dicit ars habit^o facti-
uus: qz artifex ea mediāte aliqd faciat p̄ter opationes: qd
prius nō erat: sed ex eo q faciat aliquid aliter se habere
q̄ prius: vñ artifex nec facit nouuz nec antiquū: sed facit
antiquū esse nouū: z sic se h̄c q vbi prius dicebatur anti-
quum: nūc dicit nouū. C̄ad quartū dicit q dū artifex fa-
cit statuā stat q nō facit aliquā rem extra aniam: nec tale
cōplexū: es est statua. facit tñ q si formaref bec p̄posito:
es est statua: sic significās q eīet vera: vbi forte pus non
erat: z causa est: qz facit q illud es h3 aliter se q̄ pus: pro-
pter qd aliquod p̄dicatū accitale de eo vere affirmatur
qd de eodē prius nō vere affirmabatur: z ex his patet re-
sponso ad omnia alia zc.

**Est igitur nā p̄ncipiū alicui^o et cā mo-
uedi et q̄icēdi i eo i quo ē p̄mū et p se et
nō fm accns. *Tex. cōmē. ij. Et cōmēta-
tor et ista diffinitio materie ē manifesta
hic commento .iij. Questio secunda.***

Intelligendum

<sup>Burleū dice-
re d̄ intēione
Cōmentatoris q diffinitio data ab Ap. de na-
tura nō est demonstrabilis a priori cum sit p
se nota: q̄uis possit declarari a posteriori per
syllogismum ypotheticū.</sup>

Linconiensis <sup>autē vult q ipa sit mālis: z q
ipsa possit dem̄rari a priori p
diffinitionē quā dicit formalē: q̄ est illud quo nālia in q̄tū
huius differūt ab artificialib^o in q̄tū huius. Ista enī diffi-
nitio ē formalis: qz dat per differētiā q̄ sumit a forma. dif-
finitio autē Ari. est materialis: qz h3 def p finē puta p motū
seu quietē: ibi tamē exprimit subiectū sub ratione subie-
cti cum dicitur eius in quo est: qz dicit debet materialis.</sup>

Si autem quis <sup>vellet cōcordare Linconitē.
sem cum cōmentatore: licet
forte opposita senserit: dicere posset q cōmētator voluit
q diffinitio Ari. nō sit dem̄rabilis a priori tāq̄ aliqd igno-
tū: cū quo tñ stat q absolute sit a priori demōstrabilis.</sup>

Aduerte

<sup>tamē vlteri^o q fm expositiones Burlei
diffinitio nature sic habet intelligi: Na-
tura est nō fm accidēs: z p hoc differt ab artificialib^o que
agūt in ppria suba: sed p accns vt ars medicine cū q̄ me-
dicus existēs sanat seipm primū p̄ncipiū. i. p̄ncipale p̄nci-
piū aciuū: et p vel: causa. i. passiuā: z p hoc differt a graui-
tate z alijs h̄mōi accitib^o q̄ sunt in st̄a immediate cōcur-
rentia ad motū vel quietē: sed nō cōcurrunt p̄ncipalr: qz
nō sunt nature sed entia fm naturā motus. et p vel: gētis
eius in quo est p se: z p hoc differt naturale ab artificiali:
qz artificiale nō habet in q̄tū artificiale in se p̄ncipiū sui
motus vel sue gētis sicut naturale. Et nota q primū d3 su-
mi p p̄ncipalr: z nō p imediato: vt Auicēna z Linconien-
fis sumpserūt: qm vbi sumeret p imediato statim argue-
ret q ars saltādi esset natura: p̄bas: qz ipa nō est fm acci-
dens p̄ncipiū primū siue imediatū vel cā motus vel ge-
tis zc. C̄tē forma subalis ē natura. z filr mā: z tñ nō sunt
p̄ncipia p̄p̄nqua seu cause mot^o vel gētis: sed p̄currunt
mediatib^o dispōnib^o z in st̄is q̄ nō sūt nature: sunt tñ p̄n-
cipia p̄ncipalis sue cāe: z ex p̄nti nature vt dictū est.</sup>

Alii autem

<sup>exponūt hanc diffinitōnē sumendo
ly et copulatum. z dicūt q natura ce-
li est p̄ncipiū et causa motus ipius fm formā: z gētis fm
subm. z filr natura terre est p̄n^m z cā motus eius in apti-
tudine cū sit apta nata moueri ex q̄ alia terra eiusdē spēi
cū ea mouet: z est p̄ncipiū z cā quietis eius in actu. S3 q
ista diffō nō possit saluari capiēdo ly et copulatum arguit
qz p̄ncipiū z cā aut sumunt p eodē p̄ncise: aut p̄ncipiū su-
mit p p̄n^o actiuo: z cā p p̄ncipio passiuo. si p̄mō: tūc diffō
esset nugatoria. si secūdo mō: tūc illa diffō de nlla diceret
nā: qz nulla nā est p̄n^m actiuū z passiuū motus zc. sic nul-
la natura ē mā z forma. Itē dū natura ē p̄n^m seu cā motus
nō est p̄ncipiū seu cā gētis: q̄re zc. C̄scias tñ q Burle^o
dicit q ges q̄ ponit in diffōe nāe ē ges in termino ad quē
q̄ nō cōtrariat motui. C̄s3 h̄ hoc arguit. q̄cūqz p̄nt iesse
eidē subo successiue z nō filr illa sūt p̄ria: vt p3 ex diffōe p̄-
rior: sed mot^o z ges in termino ad quē sunt h̄mōi: igit zc.
C̄p̄t ergo alr r̄nderi ad argumētū Burlei: dicēdo p̄ria
esse duplicia. Quedā sunt quoz nullū ordinat in alterū:
vt caliditas z frigiditas zc. z de talibus solū debet intelli-
gi auctas Ari. 4° meta. dū dicit: q nullū agēs est p se pro-
ductiuū duoz p̄rior. Alia aut sūt p̄ria: quoz vnū in alte-
rū ordinat: sicut sunt motus z ges in termino ad quem: z
agēs p se p̄ductiuū vni^o illoz: est etiā alteri^o p se illoz p-
ductiuū. qd enim est p se causa ordinati per se in aliquoz
finē: est etiā per se causa illius finis.</sup>

Intellige vltorius

<sup>fm cōmētatorē q ens
p̄ncipalr diuiditur i
substātiā z accns: nō tanq̄ in differētiās essentielles: quia
tales nō h3: sed tanq̄ in p̄tes subiectiuas: z diuidit in po-
tentiā z actū tanq̄ in differētiās modales z nō essentielles:
qz tūc in p̄dicamēto in quo repiref vnū eoz nō repiref al-
terū: vt de rōnali z irrōnali cōtingit respectu aialio: cū tñ
in quolibet p̄dicamēto act^o z potētia repiatur. C̄p̄t ergo
nālis h3 supponere z cōcedere q tā forma q̄ mā ē sba
et q mā est suba in potētia: z forma ē suba p quā cōposi-
tū est in actu: nec h3 ista p̄bare cū tales p̄p̄ones sint me-
taphysice: nec p̄siderat p̄hs de suba in vlt: sed p cōpatōez
ad trāsmutationē. C̄alytū volūt q ille p̄p̄es tā a natu-
rali q̄ a metaphico p̄nt dem̄rari: licz p media diuersa: sic
eclipsim inesse lune dem̄raf a p̄ho p̄ diametralē interpo-
sitionē terre inter solē z lunā tanq̄ p mediū. C̄ab astro-
logo aut p solē esse in capite vel in cauda draconis: sic in
p̄posito dicūt. C̄tñ p̄hs nālis dem̄raf mān esse subam in
potētia ad oēs formas gnandas. Metaphysicus vō p h̄ q
est ens positiuū: qd nec ē actus nec intrinsece actū inclu-
dit. Silt dem̄raf naturalis: q forma ē illud p qd cōposi-
tū est in actu: p h̄ q est termin^o ad quē trāsmutationis. C̄de
taphysicus vō p h̄ q oē qd ē p̄fectio alicui^o ē act^o illi^o: sed</sup>

forma est perfectio cōpositi: quare zc.

Sed tūc est ^{dubiu: vtrū forma sit pfectior cōpositio vt dicit Cōmēta. z in h inueniunt diuerse vie.} Cōmēta. vñ velle vt dictū ē qz forma ē pfectior cōposito: sicut ē multi imaginant de latitudine vniformiter difformi: qz ps et^o intēfior ē intēfior tota latitudine: volētes itēfionē falsis latitudis corrūdere gradui medio. Cāly tñ ē e^z vt innuit Bur. vñ qz cōpositū est pfectio^o forma: imaginātes qz ex pfectior māe sūt cū pfectioe forme resultat vna totalis pfectio ipi^o cōpositū q est aliq eaz: sic ē cōiter ponit qz intēfio qūitatis sit p additionē g^o ad g^o dū circa idē subm vtrōqz remanēte. Cāly aut volunt qz forma z cōpositū sūt eqūs pfectiois: vñ dicūt qz lz in cōposito pfectioi forme addat pfectio māe: nō tñ ex illis resultat pfectio maior: qz pfectio materie includit in pfectioe forme nec segtur: quācūqz pfectionē hz forma: hz cōpositū: z cū hoc cōpositū hz aliā pfectionē: g^o cōpositū ē maioris pfectionis. sicut nō segtur: quēcūqz gradū albedis hz. a. latitudo hz. b. latitudo: z cū hoc aliū hz b latitudo: g^o. b. latitudo est intēfior. a. latitudine. posito enī qz. b. sit latitudo albedinis. a. nō gradu actu: z. a. sit medietas eius intensior: est antecedēs verum z pns falsum: quare zc.

Demōstrat atet q magis physica qz mathematica vt perspectiua et armonica et astrologia. Cōtrario. n. quodā mō se hnt cū geometria. Geometria qdē. n. phisicā itēdit lineā: sed nō inqntū phisicā: s; perspectiua qdē mathematicā lineam: s; nō inqntū mathematica s; inqntū est phisica. **Tex. cōmē. xx. Questio. iij**

Abitari ^{iolet hic: vtrū scie medie i ter mathe^{ca} z nāles cuius modi sūt pfectia astrologia z musica sint magis nāles qz mathe^{ca}?} Et argit qz nō. qz si scie medie essent magis nāles qz mathe^{ca}: aut b es set rōne pncipioz qz sumerēt a nālib^o z nō a mathe^{ca}: aut hoc esset rōne suoꝝ suboꝝ sili mō: sed neutru^o hoꝝ ptigit igit. p3 pna. z maior ex sufficiētū diuisione. mior aut declaraf: z p qz nō rōne pnci^o: qm scie medie sumūt sua pna a mathematicis vñ. geometria z arismetrica: vt cōstat. C2^o qz nō rōne suboꝝ: qm linea visualis q est subm in pfectiua: z magnitudo celestis q est subm in astrologia: z nūerus sonorus q est subm i musica subiūnt p̄tinuo z nūero: q sūt suba in geometria z arismetrica: quare zc.

In oppositū ^{est Arist. in lra: in illa pte. Demōstrant aut z q magis physica.}

Pro qōne ^{intelligēdū qz sciarū qdā est mathe. matheca pura z hec incipit a nō abstracto z terminat in abstractū: vt geometria z arismetrica. Quedā ē nālis: z hec incipit a nō abstracto: z teriat in nō abstractū. quedā ē mathe^{ca} nō pura: z h^o icipit ab abstracto z teriat in nō abstractū: cuiusmodi sūt scie medie.}

Ex qz p3 qz lz p̄sideratio nālis ordine nature z apud itel lectū sit media: qm p̄sus nāliter est linea qz sit termin^o corpis nālis: z p̄sus ē nāliter termin^o corpis nālis qz sit visualis: tñ quo ad esse abstractū vñ nō: p̄sideratio mathe^{ca} nō pure ē media iter p̄siderationē pure mathe^{ca} z p̄siderationē nāle. Mā p̄side^o pure mathe^{ca} est simplr abstracta: p̄side^o nālis nō ē abstracta: p̄sideratio aut mathe^{ca} nō pure ē abstracta: sed nō ita sic mathe^{ca} pure.

Hoc p̄missio ^{ad qōem ddm qz scie medie sunt magis nāles qz mathe^{ca}} **Hec qz p̄oi qd̄rnp̄l̄r p̄bari vel declarari. s. rōne certitudis: rōne finis: rōne denoiatiois z rōne inceptiois z definitiois in sua p̄sideratioe.** C2^o sūt magis nāles qz mathe^{ca}

rōne certitudis p3: qz eoz certitudo nō ē tāta sicut mathe matice pure: sed p̄cise sicut scie nālis. est. n. cōposita ex certitudine mathe^{ca} pure z nālis scie: qm scda ē minor: nō illi equat: sic si fuerit vna copulatiua cui^o vna ps sit alia certior nō erit tota copulatiua certior pte certitudis mioris: sed tāte p̄cise. Et qz certitudo sciaz mediaz talr cōponat p3: qz eaz subta q in eis maioris certitudo certitudis cōponat ex teris: quoz aliq sūt scie mathe^{ca}: z aliq scie nāles C2^o scie medie sint magis nāles rōne finis ondif ex hoc qz incipiūt suā cōsideratioez a mathematica z termināt i nāle: a fine aut tāqz ab optio ē sumēda rei denoiatio: cū finis sit cā cāz. C Rōne denoiatiois idē ondif: qm denoiatio ponit sumi d3 a deterioratioe q ponit in subo tāqz formale qz a deteriorabili qd illic ponit veluti māle. In subis aut sciaz mediaz termin^o mathe^{ca} ē deteriorabile: z teri^o nālis ē deterioratio ei^o: vt p3 de linea visuali: z nūero sonoro: z religis hz. C Rōne aut inceptiois z definitiois i sua cōsideratioe ē p3: cū scie medie incipiāt z desinat in sua p̄sideratioe p̄cise mō opposito mathe^{ca} pure: vt ponit Az. i lra: z declaratū ē supra: sed nō sic se hnt ad sciam nāle: cuz eaz oim p̄sideratioes in nō abstractū terient: qre zc. Ex his solui poterit ad rōnes in p̄n^o factas. C2^o qz. Licz ita sit vt ponit pcedēs qz: tū scie medie magis appellant mathe matice qz naturales: aut qz inde incipiūt: aut qz illis subalternant: aut qz simul cū eis consueuerūt adisci.

Sed adhuc ^{oriz dubiu: qz cū scie medie nō distinguant a nāli ex pte rez p̄siderataru p eas: ex q de eisdē reb^o p̄siderat: vñ qz distinguatur rōne modi p̄siderat: hoc aut ē sūm de astrologia qz p̄siderat de figuris z motib^o planetarū eo mō q nālis. C Rōne def qz alio^o p̄siderat scia nālis mot^o planetaz z alio^o astrologia: qm scia nālis p̄siderat motus planetaz in eo qz sunt motus corpōꝝ phisicoꝝ. Astrologia vō eisdē motus cōsiderat: nō inqntū motus: nec inqntū sūt phisicoꝝ corpōꝝ: sed vt p eos hz eoz velocitatē z tarditatē repit maior aut minor: distātia planetarū adinuicē. p̄siderat qz mot^o tales a nāli vt phisici sūt. Ab astrologo vō magi vt sūt qz: et p respectū ad p̄pinqtatē aut distātia plāctarū. C Silt p̄sus nālis p̄bat sphericitatē de sole aut luna sūm qz talis figura inest eis sūm nām: z hoc aut corpū nobilissimo nobilioꝝ cōpetitū figura: aut ex pte motus circularis: vt p3 ex libro ce. li z mudi. C Astrolog^o aut p̄siderat figurā abstracte: z p̄bat sphericitatē de luna nō curādo an sibi infit nālit aut accidētāl̄: z hoc p effectū aut p cām felicitatis. p effectuz qdē: vt qz pducit effectū sphericū eclipsando pte sphericā solis. p cām vō vt p diffōez: qz oēs ei^o linee recte ducte de cetro ad circūferētiā sunt equales zc.}

Quicēna aut dixit q nālis si loquitur nisi de materia p̄pinqvnicibz cūti. de p̄ma aut nō p̄siderat nisi p̄m^o philosoph^o ei peccauit. Cōmētator cōmēto. xxij.

Sc intelligēdū ^{Auerroym Quicē. ne aduersari i h qz dicit qz nālis nō p̄nderat de mā p̄ma sed solū p̄mus p̄sus: cui^o mouuū sūt: qz null^o artifex p̄bat cās sui subctū: cū ois talis p̄batio sit p̄ p̄ora q nō p̄tinēt ad sciam illā: sed ad sciam supiorē. C Hanc. n. dicit Auer. qz lz null^o artifex p̄bat cās sui subta p̄iori: nō tñ incōuenit eas p̄bare a posteriori qm latuerint p̄ signa p̄uertibilia p̄pria illi artu: sicut facit Ari. in demfatioe materie p̄me p̄ qz ē ingnabilis z incor^o: vt patuit p̄ hui^o. C Et hz Auer. mouuū qz nālis p̄sideret mām cōem oib^o corpib^o natura libus: qm sicut si dar et aliq ars cōis oib^o aruñcīs illa cōsideraret materiā cōem oib^o illis: ita qz daf scia naturalis cōis oib^o naturalib^o reb^o: vt illa qz hic b̄r: segf naturalē sciam materiā cōem oib^o phisicis corpōibus cōsiderat: z hec est materia p̄ma.}

Albertus vo Auicene optimus defensor: die studi-
um Auerrois fuisse in dicenso pib⁹
suis. Et ponit vna distinctione p qua Auicena saluat: dices
q duplex e ma pma. s. p pma siue simplr pma: z e ma acce-
pta sm q e ps entis diuides ens simplr: z de tali no itro-
mutit se p hysic⁹: nec a piori nec a poste⁹: qz signu couerti-
bile cu tali ma trascedit p fideratione nali. z h vult Auic.
Alia aut e ma pma in gne solu. s. p hysicoru: z est ma vt e
principiu corpis trāsmutabilis: z de tali itromutit se p hys-
icus: vt pbat Auer. z hoc no negauit Auicena.

Intelligēdū vlti⁹ q p fideratio nalis de qd.
ditate formarū ter iaf ad aiam hu-
manā tanqz ad formā nobiliozē inter formas: de qru qd.
ditatib⁹ p fiderat. Cōsideratio tñ natural qstū ad esse for-
marū nō ter iaf ad ipam: cu pbet scia natural p eternitatez
mot⁹ subāz abstractā esse: vt pz ex doctrina. s. p hysicoru.

Sed cōtra Quia p gdditate forme: aut intelligit
forma vt p cipit p diffōez ei⁹ pure qd
ditatiuā: aut p vt cōcipit p aliquā ei⁹ diffōem: nō primū:
qz nalis nullā formā cōsiderat diffōe pure gdditatuā: s3
metaphic⁹ illud facit. Si aut dicat scdm: tūc arguit qz p f-
deratio nalis nō terminat ad aiam hūanā in p fiderando
gdditate: cu in scia nali possit haberi notitia de pmo mo-
toze p diffinitionē sm q est primus motor vt sciendo q e
motor omīno immobilis: aut aliquod tale.

Respōderi pōt qz p gdditate intelligit res vt cō-
cipit p diffōem suā acceptā ab ei⁹ p-
ma opatiōe. Et nalis bñ diffinit aiam hūanā p intelligere
qd est pma eius opatiō: sed nullā supiozē formā sic diffi-
nit: imo si aliquā talē formā diffinit: erit eius diffinitio ac-
cepta a secūda seu a posteriori opatiōe: z non sibi ppria:
vt est mouere: aut aliud huiusmodi: quare zc.

CEno qdem igitur mō cā dī ex quo fit
aliqud cū iñt sicut es statue et argētū p hia
la et hoz gñā. Alio aut mō vt i pēs et exē-
plū. Ampl⁹ vñ pncipiū mutatiōis p mū
aut qetis ē vt p hiliās cā et pī filij et oio fa-
ciēs facti et cōmutās cōitati. Adhuc aut
quēadmodū finis. **Tex. cōmē. xxviiij.**

Intellige sm Burl. q qdruplex est cā
efficiēs. Quedā dī p hiliās: et
hec repit in agētib⁹ a ppo sito: vt qñ mgr dat for-
mā z modū discipulis suis quō dom⁹ fieri debe-
at. Alia dī pī: z hec ē pparās z disponēs mām p forma in-
troducēda. Alia dī faciēs facti: z hec ē coadiuuās: z q ad
finē alienū opatur: vt si fortes traheret nauē ad seruitiū
platonis. Alia dī cōmutās cōmutati: z hec ē cā p ficiēs z i-
ducēs formā in mā. C Egid⁹ aut velle vī q p m⁹ p mūm
vñ est mor⁹ debeat intelligi cā efficiēs pncipalis: z p cōsi-
liās instralis seu secundaria. z qz p denotat cām effectiuā
seu pncipalē z faciēs z cōmutās denotēt cās effectiuas
vles. vñ faciēs in pl⁹ se h3 qz pī. z mouēs in plus se h3 qz
agēs. C S3 alij ponūt talē sufficiētā cāz efficiētū. Dis-
cā efficiēs vel ē vliis vel pncipalis. Si ē pncipalis: vel ē cā
p se: z hec dī pī. vel ē cā p accūs: z hec dī p hiliās. Si vliis:
vel ē i mā q trāsmutat vt iñuētia celestt: z hec dī faciēs facti
vñ ē i mā vt de⁹ z intelligē: z h⁹ dī trāsmutās trāsmutati.

Ordo aut qtuor genēz cāz in pōritate z poste⁹
qdruplr sumi pōt. C p sm ipaz carum
ppingratē ad ipm causatū: z sic p e mā ex q p motū ipz cāz
post segtur forma ipm cōplēs i actu: postea ē p m⁹ mouēs
a quo pfluit mor⁹: z vltio subseqt finis q est termin⁹ ei⁹: z
hūc ordinē tenuit Az. in enūeratione cāz. C² sumif or-
do sm ipaz carū intētiōe: z h mō pōr ē finis q ē cā carū:
et qz finis mouet efficiēs ipm efficiēs ē secūda: z qz effici-
ens mouet ipam formā in mām introducēdo: tō tertia est

forma: z vltia ē mā. C³ sumif ordo cāz sm iparū eē: z sic
pma ē efficiēs: 2⁹ mā q ab ipō mouet. 3⁹ ē forma q ab effici-
ente pducit in mā: z qrtā ē finis ab efficiēte p suā opatiōe.
nē intēt⁹. C⁴ sumif ordo cāz sm rōem mouēdū: z h mō
forma ē pma. 2⁹ efficiēs. 3⁹ finis. vltia mā. z h iāgit Alber.
C De demōstratiōe at circulari an sit pōlis: z quō: vide a me
sup pmo de aia. nec hic illud pono ne idē pluries repetat

Materia est triplex. s. in qua: ex qua z circa quā. et
iterū qlibet istarū est triplex. Mā mā ex
qua: aut ē alteratiōis tm: vt panis ē mā sanguis. aut cōpo-
sitiōis tm: vt lapis ē materia dom⁹: aut alteratiōis z cōpo-
sitiōis: sicut sūt elēta q dñt materia mixti. C Sitr materia
in qua ē triplex. p mō qd libet qd alteri subijctū ē materia
illi⁹. 2⁹ mō min⁹ pfectū dī materia respectu magis pfectū:
qz magis pfectū ē in illo pncipatue. 3⁹ mō inferi⁹ dī mate-
ria respectu sui supiozis. C Sitr materia circa quā est tri-
plex. p mō ē materia obiectiua respectu alicui⁹ potētie co-
gnitiue: z sic verū siue gdditas dī materia intellē: vt co-
lor visus. 2⁹ mō ē materia circa quā occurrens in opatiōe
artis seu virtutis: z sic diuinit dñt materia liberal. 3⁹ mō
dī materia circa quā illud qd versat p fideratio alicuius
scie pncipalr. qñ sub m alic⁹ scie dicim⁹ esse ei⁹ materia.

Forma mutiplr dī. qm aut est ex rē: z sic magis pfe-
ctū dī forma respectu min⁹ pfectū: aut ē itra-
rem: z hoc mō duplr. vel declarās qetē: z sic p se supius ē
forma p se inferioris vel p ficiēs materiā. z h duplr: vñ vni-
us spētū: z hec dī spēs: vt forma ligni vel lapidis: vel di-
uersarū spētū: z hoc iterū duplr: qz vel ille materie hñt
vnitatē ordīs tm ita qz ex illis pstituat totū p solā ordina-
tionē: vel p solū p tātū nō pcurrēte alteratiōe: z talis for-
ma dī totū: vt aceruus: vel exercit⁹: aut ciuitas p respectū
ad ptes suas dicit totū a forma. Aut ille materie diuersaz
spētū hñt vnitatē nō solū ordīs: sed alteratiōis etiā sine
ex alteratiōe pua vt in oximelle: cōponit em ex aceto et
melle: nō solū cōtactu seu ordine cōponētū: sed etiā alte-
ratiōe eozū pcurrēte: sic qz forma p ficiēs materiā aut ē al-
teratiōis tm: z talis est spēs. aut cōpositiōis tm: z talis est
totū: aut ē alteratiōis z cōpositiōis: z hec dī cōpositiō. Mā
ma dī alteratiōis tm: qz inducit p alteratiōem nō facta cō-
positiōe materierū spē diuersaz adinutē. Secda dī cōpo-
sitiōis tm: qz fit ex pluriū cōpositiōe nō pua alteratiōe.
Tertia dicitur vtroqz modo: qz fit pluriū diuersorū specie
compositiō: z cū hoc etiam alteratiō pcedit.

Efficiēs mutiplr dī. aliquē em h3 mathe⁹ finis dī
efficiēs: qm q fuit: pp finē fuit. finis enī ne-
cessitat agēs: z agēs necessitat formā: z forma materiā. s3
efficiēs pprie aut ē illud qd statuit finē: aut ea q sūt ad finē
et h efficiēs dī p hiliās qd repit i agētib⁹ a pposito. C Alio
mō dī efficiēs in opando: z hoc aut applicādo actiua pas-
siuis: z h efficiēs ē cā p accūs. z vocat ab Ari. vt medicus.
C Alio⁹ dī efficiēs qd dispōit māz: vt semē aut pī. C Alio⁹
est efficiēs qd formā inducit: vt faciēs aut trāsmutans: et
sub his duob⁹ modis cōprehēdi dī agēs adiuuans.

Finis aut est duplex: quidā euet⁹ vt q euenit pter in-
tentiōem agētis: z qdā intētus vt q intendit ab
agēte. p mū indifferēter pōt esse bon⁹ vel mal⁹: z pōt esse
nec bon⁹: nec apparēs bon⁹: sed scds ē: aut bon⁹ vt in agē-
tib⁹ nālib⁹. aut si nō ē bon⁹ saltē appet bon⁹: vt in agētib⁹
volūtarijs. C Finis intēt⁹ ē duplex: qdā gñatiōis vt forma
et qdā rei genite. z hic iterū ē duplex: qz qdā pmaria intē-
tiōe: z qdā scdaria intētiōe. vbi gñā. finis hoīs pmaria in-
tētiōe est esse perpetuū sm speciē: aut esse similit⁹ primo.
Sed finis hoīs scdaria intētiōe est: vt cape vxorē: aut si-
bi filem gñare: qm hec ppter priora intēdunt. Et qlibet
horū est duplex. s. quo z grā cuius: finis vltim⁹ ē grā cui⁹
et alij finēs sūt quo. Cñ assilari pmo ē finis pmaria inten-
tione grā cui⁹. esse aut ppetuū sm speciē est finis pmaria
intētiōe quo: qz est ppter aliū. Sitr gñare sibi file est fi-
nis scdaria intētiōe grā cuius. Cape aut vxorē est finis

secundaria intēde quo. **C**Aduerte insup nō inconueniri idem respectu eiusdē esse materiā z formā: diuersimode tamē acceptū. vñ littere vt ptes syllabe sūt eius materia: sed vt diffiniūt sūt eius forma: sicut aīal vt totū ad hoīem est forma: sed vt hīs p differētā z est ps eius dī ipi^o mā.

CSi qraf que causarū ad effectum magis pcurrit an oēs pcurrāt equalr: Dicūt qdā q cāe intrinsece magis cōcur runt: z aliū q oēs equalr loquēdo solū de causis p se zc.

Coportet aut sp cām vniuscuiusq sum mā qrerere: sicut et i alijs. **Tex. cō. xxxviij.**

Intellige

q istā lram aliter exponit cōmētator: z aliter Albertus. nā cōmētator p causā summā siue vltimā in qōne vtdicit alia trāslatio intelligit cām ppinuā: q habita cessat questio. Albertus vō p cām summā itelligit causā remotissimā: qz hita cā ppxima effectui contingit dubitare de cā illius: z vltterius de cā illi^o cause: nec cessa bit qō donec habuerimus cām remotissimā q in scia est p se nota. z illa est cā pma a qua incipit scia p se: z vtriqz ad aptat exēplū Ari. ad suū ppositū. Vñ fm cōmētatorē ars edificādi est cā ppxima edificatiōis. z fm Albert. est causa remota: **C**Sed quicquid sit de exēplo: dictū cōmētatoris verū est in processu cōpositiuo: vt dicium Alberti in pro cessu resolutiuo: quare zc.

CQuidā enim et si sint an nō dubitatur. Nihil enī fieri a fortūa dignū: sed oīz eā aliā cām determinatā. **Tex tu cōmētī. xl.**

Et casu

et fortuna apud antiquos varie ex titerunt opiniones. **C**Quidā enim vidētes oīa a causis fieri determinatis: casum et fortunā nihil esse dixerūt. **C**Aliū aut vidētes pla netas interdū directe z interdū retrograde moueri celū et stellas ac motus eoz a casu z fortuna fieri dixerūt. **C**Et cō siderātes aut in his inferioribus ex determinatis causis determinatos effectus pducit: vt ex semine oliue oliua: z nō aliud viuēs: z ita de alijs: hi nihil casuale z fortuitum esse voluerūt. **C**Nōnulli aut casum z fortunā cās accidēta les: z vt in pauciorib^o agētes esse pspiciētēs: z infinitis mo dis varijs ptingētes cū illud qō infinitis modis cōtingit sit humano intellectui imāifestū. **C**Ideo casum z fortunā causas hūano intellectui incognitas nūciauerūt: z qz ho minis felicitatē ad infelicitatē in potestate fortune esse pu tabant: ideo fortunā diuinū numen esse dixerūt. **C**Qui tem plum constituerūt: ac idolū quod in rota positū erat pro pter fo: tune varietatē: z cecum propter improvidentiam fortuito: z dimidiū albū z dimidiū nigrū: propter eufoz tunium z infortuniū: que sunt partes fortune.

Harū autem opinionū nulla vera esse putaf. **C**Prima quidē: qz multa a casu z fortuna fieri cōspiciunt. **C**Secuda quidē: quia cōtrariū dic ēius quod poni debeat. **C**In supcelestib^o. n. oīa inuitabi liter fieri debem^o: z per pns non a casu nec a fortuna. **C**In his vō inferiorib^o multa causalia ac fortuita cōperiūtur. **C**Tertia vō peccat: quia nlla est causa que sit nāliter ab ho miue ignorata: quare zc. **C**Uidef tñ ex quibusdā casuz z fortunā i celo repiri: qm nos multos dicimus fortunatos vel infortunatos esse: nō nisi ppter ea que sibi accidūt ex influxibus astroz supcelestiū. **C**Unde dicimus hominem fortunatū natū fuisse in bona cōstellatione: z oppositum de infortunato. **C**Huic pōt rñderi q casus siue fortuna dupliciter accipit. **C**Uno mō p dispositionib^o supcelestib^o aut influxibus respiciētib^o talē vel talē effectū: vt natiui tatem hui^o vel illius: z hic nō proprie dicif casus siue for tunā: sed fatū. z de hoc nō loquit Aristō. hic: quia nō per tinet ad hanc sciētā sed ad astrologiā. **C**Ipsū aut fatūz dicunt astrologi nō necessariare operationes que a nostra

voluntate dependet: sed ad eas nos inclinare: quare di cunt q sapiens dominabit astris: qzuis aliqui poete op, positū sentiant: de quoz numero fuit Seneca dicens q fata volentē ducūt: z nolentē trahunt. **C**Propterea po, nunt tres deas fatales: quarū pma nomine Clothostami na super colo disponit. **C**Secunda nomine Lacheis stami, na sic deposita in filuz reducit. **C**tertia noie Atropos filū ordinat ac rūpit. vñ versus. Clotho colū batulat. nec La cheis Atropos occat. **C**Et dñr humane vite cursum si gnificare. nam cū stamina disponunt: tūc infans ex vtero nascif. **C**U filū sit ex staminib^o: tūc natus p eius etates cur rit. **C**U rumpit filū: natus tēdit ad mortē. **C**Sed hęc velut fabulosa ab hac sciētā sunt abiectēda. **C**Alio aut mō capi tur casus siue fortuna p cā de p accidēs extra semp z fre quenter: vt post apparebit. **C**Et de tali hic inquit Aristō. et huiusmodi casus siue fortuna nō reperitur.

Sed contra

dicta arguit pbando in celo repe riri casum siue fortunā hoc vltimo modo qm eclipfis lune fit i extra semp z frequēter: z pter intētionē agētis: ergo ē a casu siue a fortuna: pna p3. z infe rius declarabit. z anē pbaf: qz eclipfis lune nō intēdit a motore orbis lune: nā motor orbis lune nō intēdit ei^o pfe ctionē: vtputa lumis puationēz. **C**Huic dī q eclipfis lune nō ē a casu siue a fortuna: qz effectus casualis siue fortun tus fit pter intētionē agētis: qd neqz intēdit: neqz p cogno scit talē effectū. **C**Sed nō est sic de motore orbis lune: quia eclipfim futurā p cognoscit: lz ipam nō intēdat. **C**Uel di ci pōt q casus siue fortuna est cā p accidēs: qm ei^o effect^o ab alia cā fieri pōt ipa nō cōcurrēte: sed motor lune nō est causa p accidēs eclipfis: qzuis ab eo fiat extra semp z frequē ter: imo est ei^o cā p se: cū nō possit fieri eo nō concurrēte. **C**Uel saltē dici potest q effectus casualis siue fortui tus pōt fieri ab alijs causis fm speciē ab illis a quibus fit: sed nō eclipfis: imo necessario dum fit: fit ab eisdē zc.

CPrimū qdē igitur qm vidim^o alia qdē sp similiter fieri alia aut sicut frequēter. **Quedā fiunt extra hoc. Tex. cō. xlviij.**

Primū

dubiū qd mouet in materia de prin gētib^o equalr est. **C**An in potētijs acti uis ptingētia cōlis inueniat: **C**Et dī a Bur. q voluntas est equaliter contingens respectu effe ctuum oppositoz: vt nolle z velle tanqz totalis per se cau sa particularis nō indigēs in hoc ab alio determinari. **C**Ho mo etiā est equalr cōtingens respectu oppositoz effectuum: sed nō tanqz causa totalis: z p se sufficiens picularis: sed oportet vt in hoc ab alio determinet. s. a volūtate vel appetitu: vt magis vnū effectū pducatur qz eius oppositū. **C**Et sifl ē de potētia motiua fm locū z alijs hmoi. **C**Sz de causis actiuis merē nālibus manifestū ē cās vles esse eq, liter indifferētes ad effect^o oppositos: nō tñ sūt p se suffi cientes ad eoz pductionē: sed o3 etiā pcurrere agentia pti cularia eas deteriantia magt ad vni^o pductiōz qz alteri^o.

Tota ergo

dubitatio est de causis merē nālibus picularibus: an aliq sit q tanqz tota lis z p se cā picularis sit eq, liter oppositoz effectuum pro ductiua. **C**Et ad hoc dicit Bur. q si capiat talis cā cū suffi cienti eius applicatiōe ad passum tunc est tra determina ta ad agēdū q nō ad nō agēdū. **C**Vbi aut nō sit applicata stat q sit respectu oppositoz effectuum equalr contingens vt. a. ignis nō approximatus. b. cōbustibili est equalr pti gens ad ipm cōburēdū z nō cōburēdū. **C**Et vltter^o di cit volēdo saluare **C**Huic enā q cū ipē dicit q in cōtingētibus equalr reperitur casus siue fortuna. nō voluit q causa cōtingens equalr sit casus siue fortuna respectu effectus ab ea equalr pueniētis: nec voluit talē effectū respectu il lius cause esse casualē siue fortuitū: sed solū voluit q ali q ē effect^o q de nā sua est cōtingēs equalr siue equalr na

no est euenire z nō euenire: q̄ tñ puenit ab aliq̄ causa q̄ respectu ipsius dī casus siue fortuna z ipse respectu illi⁹ cause dī casualis siue fortuitus: vt dato q̄ q̄s intret domū amici nō intendēs secū comedere: z iueniat ipm comedē rem ppter qd̄ accidat ipm secū comedere. p̄ q̄ talis co- mestio sit effect⁹ equalr̄ p̄tingēs: z tñ in ordine ad introitū est effectus casualis siue fortuit⁹: q̄ ab eo puenit raro z p̄ter intentionē: z introit⁹ respectu ei⁹ dī casus aut fortuna. In soluēdo tñ tertium argm̄ illius dubij cū dī. q̄ q̄ a can- sa p̄tingente equalr̄ neutz̄ h̄iorz̄ est dignius euenire q̄ reliquū: iō neutrum euenit aut vtrūq̄. C̄Arguit illd̄ sal- sum esse: q̄ eo dato a fortiori seq̄ret q̄ a cā p̄tingēte vt in pauciorib⁹ nō pueniret effect⁹ ab ea minus nat⁹ pueni- re q̄ non puenire: z p̄ p̄ns nihil esset cōtingēs vt in pau- ciorib⁹: nec a casu: nec a fortuna. C̄Huic r̄ndet Burleus dicens q̄ a cā cōtingente vt i pauciorib⁹ nūquā pueniret effect⁹ min⁹ natus puenire nisi impediata p̄ducendo effectum magis natū puenire. Cū potē ē ppter impedi- mentū extrinsecū q̄ illud qd̄ p̄us erat min⁹ dignuz̄ pue- nire a tali cā efficiat magis dignum vt pueniat.

Sed cōtra h̄ac solutio arguit: q̄ tūc sequit̄ tur q̄ a cā nāli equalr̄ cōtingē te pueniat effect⁹ respectu ei⁹ equalr̄ p̄tingēs tāquā a cā totali p̄ncipali: z per se sufficēte: qd̄ est cōtra p̄us dicta cum neutrū h̄iorz̄ sit dignius euenire a tali cā q̄ reliquū z p̄bas cōsequētia: q̄ talē causam stat impediti a produ- ctione vnius p̄rartiorū: z tūc p̄ducat aliud h̄iorum sicut de causa cōtingente in minori pte statim dicebatur. C̄Ad hoc dici pot̄ q̄ eo dato illa causa p̄ducat alterū h̄iū nō tñ remanēte p̄tingētia eq̄li illi⁹ cause ad illū effectum. im- mo respectu ipsi⁹ ppter impediētū extrinsecū efficitur cā necia: vel vt in plurib⁹ cōtingēs. C̄Illud aut̄ qñ sup̄ dicebatur itelligi debet remanēte causa equaliter contin- gente.

Sed adhuc remanet locus dubitationis. q̄ p̄ idē seq̄tur q̄ a causa cōtingente vt in paucioribus nunq̄ pueniret effectus ipsa remanente p̄tingēte: vt i pauciorib⁹ respectu ei⁹. z sic qlibet effect⁹ erit semp: vel vtrūq̄ eueniēs a causa: qd̄ est p̄tra Ari. hic z pluries alibi. Et tu sup̄ isto cōsidera si vis Burleū de- fendere. C̄Uterius dubitat circa dicta Cōmentatoris i disgressionē cōmenti. 48. qm̄ videt q̄ sicut in potentijs passiuis repitur p̄tingentia equalis. vt ipse ibidē fatet de mā p̄ma z de aīa p̄cupiscibili: sic etiaz̄ repiat in potentijs actiuis: qd̄ sic arguit. C̄Primo. q̄ aut capitur potentia passiuā indeterminata: aut determinata. si determinata eo dē mō potētia actiuā indeterminata est p̄tingēs eq̄lit: vt p̄ de potētia motiua respectu deambulationis z sui op- positi. si vō capiat potētia passiuā determinata: p̄ q̄ illa nō est p̄tingens eq̄lter: sic nec potētia actiuā determina- ta cōtingens eq̄lter: q̄ quātū ad p̄tingentiā eq̄lez̄ nulla videt eē dīa iter potētiā passiuā z potētiā actiuā: cu- ius h̄iū dicit Cōmētator. C̄2⁹ arguit: q̄ cū Cōmētator fa- cit diuisionē causarū efficientiū: z excludit p̄tingentes eq̄- liter: aut loquit̄ vtr̄ de causis efficientibus: aut solum de sufficientib⁹ ad p̄ductionē effectus. Si vtr̄ p̄ q̄ diuīso deficit. cū denf̄ cause efficientes p̄tingētes eq̄lter: vt pa- tuit in dubio p̄missio. Si de sufficientibus solum. p̄ q̄ sic causa p̄tingēs eq̄lter nō ē p̄ se sufficiens ad p̄ductionē ef- fectus: s̄ requit̄ determinās qd̄ a fortiori sic erit de causa p̄tingentis vt paucioribus. q̄ non magis accipi debuit i diuisione q̄ causa p̄tingens equaliter.

Ad hęc respondetur tenēdo Cōmenta- torē. C̄Ad primū dī q̄ dat̄ causa passiuā imēdiate z eq̄lter h̄iorz̄ recepti- ua: s̄ n̄ actiuā loquēdo de nālib⁹. C̄Ad scdm̄ dī q̄ diuīso Ari. z Cōmētatoris de causis dat̄ de causis agētib⁹ nālib⁹ a q̄bus effectus imēdiate pueniūt: s̄ q̄ non dat̄ actiuā nā- lis eq̄lter p̄tingēs q̄ sit h̄i. sic dat̄ causa p̄tingens i mino-

ri parte. iō causa p̄tingens eq̄lter excludit ab illa diuīso- ne. z tu oīum illoz̄ exēpla p̄ te ingre. C̄Aduer tendū vltē- rius Burleū dicere eē possibile aliq̄ esse effectū casua- lem respectu vtriusq̄ duarū causarū diuīsim sumptarū: qui tñ respectu aggregati ex eis est effectus per se.

Sed cōtra hoc arguit sic. Dis cā p̄ se intendit su- um effectū p̄ se: siue fuerit agēs nāle. si ue a p̄posito: s̄ aggregatū ex illis duabus causis dicit̄ nō intendit illū effectū: q̄ nulla earū itendit. ḡ zc̄. C̄Ad h̄ tñ dici posset q̄ licz̄ oīs causa p̄ se vere vna intēdat suū effe- ctū p̄ se. si tñ fuerit vna p̄ aggregationē illud nō oī. vt est i p̄posito. z sufficit q̄ talis causa dicat̄ causa p̄ se q̄ ab illa vt in pluribus effectus ille proueniat.

Signuz̄ aut̄ est q̄ vanum est: qm̄ dici- tur cū nō fiat qd̄ propter aliud illius cau- sa: vt ambulare dispositionis causa est.
Textu cōmenti. lxxij.

Scunt quidam q̄ vanū ē illud qd̄ opat̄ ppter fi- nem quē non p̄legit: vt si irē ad forū p̄ emere panē: z nō iuenire illa opatio eēt vana. z ego eēm vanū. dicūt̄ q̄ aliqñ vanū z casus sunt idem. z aliqñ aliqd̄ est vanū qd̄ nō ē casus. z aliqñ aliqd̄ ē casus qd̄ non est vanū. z aliqñ aliqd̄ est qd̄ non est casus nec vanū. Exēplū p̄mi. vt si irē ad plateam ppter emere panē: z non causa iueniēdi debitozē: z nō emere panē: s̄ iuenire debitozē. tūc eīset vanū respectu emptionis pa- nis: z casus respectu iuētōis debitozē. Exēplū scdm̄ in eo dēz casu posito q̄ nō iuenire debitozē nec aliud. Exem- plū tertij in p̄ casu posito q̄ non irē ppter emere panē v̄ q̄ emere. Exēplū q̄rti. posito q̄ irē solū ppter emere pa- nem z emere. C̄Et ponūt vltēri⁹ vnā dīstinctionē de casu q̄ capis triplr̄. s. cōiter: p̄p̄e: z magis p̄p̄e. C̄Cōmunit̄ capis casus: vt est sup̄ ad fortunā: qm̄ ibi fortuna solum repit̄ in agētib⁹ s̄m p̄positū. casus etiā in agentibus nāli- bus iuenit. C̄D: ope sumit̄ casus vt distinguit̄ p̄ fortu- nā: z vt h̄z fieri solū in agētibus nō h̄z p̄positū. C̄Magis p̄p̄e sumit̄ casus. vt p̄iungit̄ vano. z cū eo p̄uertit̄. z hoc mō capiēdo casum p̄ q̄ est idē cū vano qd̄ in plus se h̄z q̄ fortuna. qm̄ reperit̄ tā in agētib⁹ s̄m p̄positum q̄ non s̄m p̄positum. q̄ casus sic sumptus etiā in plus se habet q̄ fortuna z distinguit̄ ab ea vt patet.

Aduertendum tñ q̄ h̄ dīc̄ Alber. q̄ s̄ qd̄az̄ p̄ h̄ p̄ eodē capiāt̄ frustra va- nū z ociosū. tñ s̄m latinā linguā h̄ac h̄nt̄ dīam. qm̄ dicit̄ frustra qd̄ sit intētiōe finis obtinēdi ad quē de se ordinatū est: s̄ tñ illū nō p̄seq̄. C̄Vanū aut̄ p̄p̄e ē qd̄ nō ē aptū na- tū de se vt sit cā alicui⁹ vtilitatis vel nocuenti: sicut mo- tus digiti ppter indigētiā z itentionē. C̄Ociosuz̄ vō dicit̄ opus demōstrās vacuitatē opantis: z iō iportat vitū qd̄. dā in opante. leues enī faciūt̄ ociosa. z iō ociosum z vanū sunt idē subo: s̄ dīnt̄ s̄m rōnem. C̄S̄ frustra p̄p̄e loquē- do ab vtroq̄ ipsoz̄ nō solū s̄m rōnē: s̄ etiā s̄m subam dis- fert. C̄Dicit̄ Burle⁹ q̄ capiēdo casum vt distinguit̄ p̄tra fortunā id qd̄ est a casu ipossibile est esse ab aliqua causa per se. non autem capiēdo casum large.

Sed cōtra si lapis moueret deorsum: vt fragēt ollā: notū ē q̄ fractio olle eēt a casu: q̄ nō itēderet̄ zc̄. z tñ posset eē a cā p̄ se: vt si lapis p̄icere ē ab aliq̄ intēdēte illā fractionē. C̄Iō dicit̄ aliq̄ q̄ d̄z̄ dicit̄ i sensu cōposito sic. videlicz̄ ipossibile est q̄ illud quod est a casu sit ab aliq̄ cā p̄ se. C̄Sed etiā p̄tra hoc arguit: quia ponat̄ q̄ lapis p̄iciatur deorsum directe a sorte intēdēte illā fractionē: tūc illa fractio est a casu respectu lapidis. z tñ est a sor. tan q̄ a sua causa p̄ se. C̄Uidet̄ ḡ esse dicendū alr̄ si volum⁹ saluare Burleū. s. ipm̄ velle q̄ illud qd̄ est p̄p̄e a casu ab aliq̄ cā nō pot̄ esse ab eadē tan q̄ a sua cā

per se: qđ non ptingit de illo qđ est a fortuna. **C**itez dicit Burleus qđ captendo casuz pprie nō repit vbi effect⁹ intentus puenit: et eo modo quo intēdit: sed bñ capiēdo casum cōiter. **C**ōtra hoc instat: qđ si recederet equus ab hostib⁹ et veniret ad stabulū psuetū cā comedēdi et comederet, salus ei⁹ esset casualis pprie: et tñ eueniret finis ab equo intētus. **C**Sifr si lapis moueret deorsum et frangeret caput platonis: tūc fractio illa esset casualis: et tñ eueniret effect⁹ intēt⁹ a lapide. v3. descēsus. qre zc. **C**Posset dici vt supra intellectū Burlei fuisse qđ effectus pprie casualis a cā casuali intēdi nō pñt. s3 bñ effectus fortuit⁹. **C**erūtū iste vltime solones non sunt fm dicta Burlei: sed magis ea violentant: quare melius est dicere ipsum sic dixisse debuisse qđ ipsum sic voluisse.

Sed modoz carū in qb⁹ est: vnde pncipiū motus: vtrūq3 ipsorum: aut enī eorū que sunt a natura causa aliqua est: aut eorū que sunt sub intellectu causa semper est: sed eorum multitudo ideterminata est. **Textu commenti. lxx.**

Quertendum aliquos dicere cōtra Burleū eē cōcedendū. qđ intellect⁹ et nā sunt casus et fortuna sicut conceditur qđ homo est pater. dato qđ homo sit i predicamento substantie: et pater in predicamento relationis: qm̄ pcretum accñtale non significat accñs: s3 significat subiectum accñs pnotando. vñ casus et fortuna sunt in pdicamento relationis: et nō significant talē habitudinē seu respectum ad effectū casualē seu fortuitū pductū: nec p eo supponūt: sed ipm̄ cōnotāt: et supponunt pro subiecto talis respectus qđ est intellectus: aut natura.

Dicūt igitur cōcedēdo qđ intellectus et natura sunt casus et fortuna: et qđ intellect⁹ et natura sunt cause p se et pōres casu et fortuna: et qđ per se est pōr causa p accidēs. **E**t cū dicitur intellect⁹ et natura sūt cause pōres casu et fortuna: sed casus et fortuna sunt intellectus et nā: qđ intellect⁹ et nā sunt cause pōres intellectu et nā. negat pna. qm̄ pns et posteri⁹ faciūt pdicationes p se. iō nō seqt qđ ex pmissis: s3 ad iserēdū illā pñē dz sumi minor: qđ casus et fortuna sūt p se: et fm̄ qđ h3 intellect⁹ et nā: qđ flm̄ ē. **C**Sifr rñdes si sic arguat. **C**ausa p se ē pōr causa p accñs s3 causa p accñs ē causa p se. qđ causa p se ē causa p se. nō valet pna sic nō seqt: **S**oz. ē pōr: **S**orte albo. s3 soz. ē soz. alb⁹ ergo sortes est pōr sorte: sed oportet et addere in minori: **l**y per se vt illa conclusio sequeretur.

Eleniūt aut tres i vnā multotiēs: **Q**đ qđē enī qđ ē et qđ cui⁹ cā vna ē. **Q**đ vero vñ motus pncipiū spē eadē est his. **H**omo enī hoīem generat. **Tex. cōmē. lxx.**

Scit aristo. qđ forma et finis coincidunt i idē nūero: s3 efficiēs coincidunt cū illis nō i idē nūero: s3 i idē spē multotiēs. **C**ōtra h arguit pbādo qđ i aliqua transmutatiōe efficiēs et forma et finis coincidunt in idē nūero: vt i nutritiōe eadē aīa nūero qđ ē forma aīa. nī efficit nutritiōne: et ē finis illi⁹: vt colligit ex. 2. de aīa et h maxie verū est si teneam⁹ oēm aīam eē indiuisibile vt vult Alber. et etiā Burleus i p de gñatiōe. **E**t hoc forte nī incōuenit i trāsmutatiōe ptis et nō tot⁹ i actu tanq3 primi trāsmutati. **E**t tenet p hysic⁹ ec. dicē Ari. qđ mouētia nī mota nō sūt p hysice pñderatiōis: qđ intelligēdū ē qđ ad qđdita tē eoz. **C**S3 p. qđ cū intellect⁹ huan⁹ sit mouēs nō motū s3 **A**uer. tūc seqret qđ nālis nō pñderaret de intellectu qđtuz ad qđ. et p ei⁹ dūfōnē: qđ tñ ē falsum: vt appet ex. 2. de aīa.

Rñdes fm̄ **A**uer. qđ itells siue aīa intellectiua lic3 nō sit mouēs motū motu ppe dicto. tñ ē mouēs motū motu lar ge accepto. qđ mouet ad nouā intellēctionē saltē: vt huic vel illi appropaf: et h suffic vt de ei⁹ qđditate pñderet nālis. sic aut nō ptingit de aliq̄ itelligētia supcelesti. iō pñde ratio de qđditaub⁹ ipaz nō ē nālis: s3 magi pmi pbi.

Si diuinus nō concesserit qđ natura ē de causis que agūt propter aliud nō poterit probare qđ de⁹ habeat sollicitudinē circa ea que sunt hic. **Cō. com. lxxv.**

Scit commētator cōmē. 75. qđ de⁹ h3 sollicitudinē circa ista qđ sūt h. **E**x qđ seqt qđ de⁹ itelligit ista iseriora. **C**huic tñ adūsari vñ aliud ei⁹ dēm. 12. metaphy. vbi ponit qđ deus nō itelligit hec iseriora. qđ tūc vilesceret et argueret h in ea impsectione. **C**Ad h dicēdum qđ de⁹ itelligit hec iseriora vt vult h **C**ōmētator. et cū dic. 12. meta. qđ deus nō itelligit h inferiora. nō dz itelligit absolute. s3 cū hac detminatiōe. s. eo mō qđ nos itelligim⁹: et p receptionē spērū ab istis iseriorib⁹. tūc enī vilescēt et eēt ipsect⁹ p quāto respectu horū iserioz eēt i potētia ad recipiēdū ab eis aliqua pfectiōnē. **C**Intelligit qđ de⁹ se et oīa alia a se p ppaz eēntiā: cum oīa alia ab eo i eius eēntia reluceāt: et ea oīa virtualitē seu eminēter pteat. et dz ea representare sic spēs itelligibilis suū repñtat obm. **I**ntelligētia aut alie itelligūt supiozes itelligētia p eēntiā ipsius supiozis itelligētie. qđ supioz itelligētia efficit sic spēs itelligibilis respectu itelligētie iseriozis. et seipsas itelligūt p ppas eēntias. **I**nferiora autez oīa itelligūt fm̄ **P**roculuz i libro de causis p spēs inatas vñ p creatas. **S**3 fm̄ **A**uer. qđ pōt nullū eē accñs i aliq̄ itelligētia alit eēt dicēdū. et tu illud regre ab eo i alijs locis.

Et mōstrasūt peccata illi⁹ qđ propter aliqd est. **Textu commenti. lxxxij.**

Abitari hic consuevit vtrum monstra fiant a casu. **Et albertus** tractatu. 3. caplo. 3. de hac mā sic loquēs dicit. **C**hec aut. s. qđ dixim⁹ de cāis et diuer sita

tibus mōstroz s3 ad sciaz de aīalib⁹ pteat h interposui. mus: vt sciaz nō casu vt dicē **E**mpe. talū aīaliū gñationes fieri vñ ptingē. **D**ia enī h mōstra pta nāe sūt intēdētis si nē aliqūe que attingē nī valet p pē corruptionē alicui⁹ pncipiū nālis. vide illud caplm̄: qđ i eo plima dic de mōstris.

Burleus aut oppositū videt tenere. qđ vult qđ capiēdo mōstrū ppe. s. p aggre. gato ex subo dispōnis mōstruose: et ex tali dispositione qđ ipm̄ fiat a casu. qđ raro et pter intētionē agentis: quoniā mōstrū sic sumptū ē pctm̄ illius qđ agit ppter aliquid. sed peccatū et defectus sit pter itentionē agentis. qđ zc. **E**t si arguat qđ nā intēdat mōstrū: qđ si nō intēderet ipm̄ nō contnuaret actionē donec pfecte pduceret. **C**Rñde qđ nā intēdit mōstrū simplr: qđ qđ sic intēdit frequenter: et vt i plibus pducit: s3 itēdit ipm̄ fm̄ qđ et diminute: qđ h3 vtutē ipsius pductiua: et ipm̄ raro et vt in paucioribus pducit: et qđ sic intēdit bñ pōt fieri a casu. **C**ñōnulli vō sophystice loquētes volentes illud vñū intēdit appellare respectu termini sequētis et nō pcedentis pcedūt qđ mōstrū itēdit nā: s3 negāt qđ nā itēdat mōstrū. **E**t alij dicūt qđ nā nō intēdit mōstrū pmaria itentiōe. s3 effectū indebite dispositū: itēdit tñ ipm̄ secundaria intentione: cuz melius sit effectum monstruose producere corrupto aliquo pncipio eius productiōe qđ nihil producere zc.

Est aut i doctrinis necessariū et i his qđ s3 nās fiūt quodāmō filr. **Tex. cō. lxxxix**

Abitatur qz vt q Arist. sibi dicitur qm p̄us dic̄ s̄le eē i doctri nis z i his q̄ iūt s̄m nās: z postea dic̄ q se h̄nt ecōtrario. **D**icēdū q in his est aliq̄ mō s̄le z aliq̄ mō ecōtrario. **E**t p̄pterea non dixit Ari. simplr q i his sit necariū s̄lr: s̄z dic̄ necariū eē i his qdā mō s̄lr. **U**n̄ finis i nālib⁹ dupl̄r pōt̄ p̄siderari. **U**no mō quātū ad opis executionē: z sic eē vltimū: z se h̄z vt cō clusio: z qz finis semp̄ iponit necessitatē in his q̄ sunt ad finē: iō vt sic est ecōtrario in doctrinis z i nālib⁹. qz in do ctinis p̄ncipia imponūt necessitatē p̄soni z n̄ ecōuerso s̄z in nālib⁹ finis q se h̄z vt vltimum: z cōclusio iponit ne cessitatē p̄cedētib⁹ ipm z nō ecōuerso. **A**lio⁹ pōt̄ p̄sidera ri finis quātū ad rōcinū qd̄ opus p̄cedit: z sic finis eē p̄mū z se h̄z vt p̄ncipiū. est. n. p̄mū in intēsiōe seu cognitione: z vltimūz in executione: z vt sic s̄le est in doctrinis z nā lib⁹: qz sicut in doctrinis p̄ncipia imponūt necessitatē p̄soni z nō ecōtra: sic in nālib⁹ finis qui est p̄mus in itē tione seu cognitiōe imponet necessitatē his que ad ipm ordinant̄ z que post ipm cognoscūt̄: z nō ecōtra.

Alterius dubitat de alia d̄dictōe q̄ in dictis Ari. eē vt. nā p̄us dic̄ loq̄ndo de necario qd̄ p̄ncipalr̄ iuenit̄ i nālib⁹. **E**x sup̄pōne igif q̄ necariū eē. i. necessariū qd̄ p̄ncipalr̄ iuenit̄ in nālib⁹ est necessariūz ex sup̄pōne siue ex pte finis: z h̄ dicit̄ d̄dicendo antiqs po nētib⁹ in nālib⁹ nō inueniri necitatē nisi ex pte materie. **D**osteri⁹ vō q̄h̄ p̄cludēdo dicit. **M**anifestū igif q̄ eē ne cessariū i p̄h̄sics qd̄ sic mādi: z mor⁹ q̄ ip̄h̄. **H** aut̄ dicto p̄uori aduersari videt̄. **D**icēdū h̄ d̄cm vltimū nō p̄ria ri p̄ si recte itelligat̄. nā sic d̄z exponi. **M**anifestū igif q̄ in p̄h̄sics illud est necessariū. i. illud cui iponit̄ necitas qd̄ dicit̄ sic mā z mor⁹ q̄ ip̄suis. **M**ā materia z motus ip̄h̄ sumit̄ necessitatē ex fine. z nō ecōtra. ideo post subdit̄ lo quēs de causa finali. **C**ausa eni h̄ec. s. finalis materie est: sed nō h̄ec. s. materia est causa finis. q̄re zc̄.

ExPLICIT secundus liber p̄h̄sicorum. **I**ncipit tertius.

Non est autem motus preter res. **T**ertio commentii. iij. **Q**uestio .i.

Abitatur hic **U**trum motus ee aliter distinguat̄ a mobili z a forma q̄ mobili acq̄ritur: **A**rguitur q̄ non. **E**t p̄mo de motu locali: qm̄ si motus localis esset diffictus realiter a mobili z a for ma que sibi acq̄ritur: tunc esset dare termi num sibi p̄prium z intrinsecum. q̄ sic se haberet q̄ mobi li stante sub eodē termino nō moueretur localiter: z ipso localiter moto esset p̄tinue i alio termino: vt ponūt sic di centes. **S**ed nullus est talis terminus intrinsecus motus localis. s̄ zc̄. p̄batur minor: qm̄ talis termin⁹: aut est sup̄ficies locas: aut respectus causar⁹ i mobili ex ei⁹ circūscri ptione: aut vbi causatū i mobili ex tāta distātia ad cētrūz z polos mūdi ex sufficiēti diuisione. **N**ō pōt̄ dici q̄ sup̄ficies locas sit talis termin⁹: qz stat corp⁹ moueri localiter ipso p̄tinue ex̄nte in eadē sup̄ficie: vt si corpus locas mo ueat̄ secū eā velociter v̄sus eandē d̄iaz positiōis. **S**tat eti am ecōtra corp⁹ gescere z cōtinue mutare sup̄ficiē vt ven to stante p̄tingit. **E**t p̄ idē p̄z q̄ respect⁹ causar⁹ a sup̄ficie circūscribēte nō est talis termin⁹ intrinsec⁹ localis mor⁹. **Q**uā etiā vbi causatū ex tāta distātia ad cētrūz non sit talis terminus p̄z: qz dato q̄. a. lapis gesceret z deus moueret vniuersum motu recto sic q̄ cētrū mūdi fieret p̄tinue sibi p̄p̄inqui⁹: tūc talis lapis p̄tinue h̄iet aliud vbi z tñ quiet̄ sceret. vt̄ q̄ motus localis nō sit nisi corpus localit̄ motū z p̄tinue alit̄ se h̄ns q̄ p̄us respectu alicuius fixi veri vel imaginarij. **C**2⁹ p̄bat̄ idē de motu alteratiōis: qm̄ si mo tus alteratiōis eēt diffict⁹ zc̄. tūc seq̄ret̄ h̄z ip̄olis. s. q̄ ali q̄ alteratio erit infinite velocitatis: z tñ q̄ncūqz erit ip̄a erit solū finite velocitatis. p̄bat̄ z pono q̄. a. sit vniū sume cali

dū po⁹. vt. s. z. b. sit vniū frigidū potētie vt q̄tuor: z app̄o ximētur sic q̄. a. agat i. b. ip̄m sibi assimilādo i hora adē q̄. te vniūformit̄ intēdēdo alterationē i. b. ip̄o. a. nō repaīto. z tūc seq̄t̄ cū illa alteratio vniūformit̄ itēdēf p̄ hora a nō ḡdu q̄ in medio istāti hore erit gradus medi⁹ eius q̄ finite di stabit a nō gradu. z p̄ p̄ris i fine hore terminabit̄ ad ḡduz duplū: qz in duplo plus distabit a nō gradu. q̄re seq̄tur q̄ p̄tinue illa alteratio erit finite velocitatis. **S**z q̄ eadē erit infinite velocitatis. p̄bat̄. qz sic augebit̄ p̄portio maioris ineq̄litas. a. ad. b. sic intēdēf illa alteratio: s̄z in infinitūz augebit̄ illa p̄portio: vt p̄z ex casu cū stāte actiuitate agen tis diminuet̄ resistentia passi vsq; ad nō ḡdu. ḡ. **C**3⁹ idem arguit̄ de motu ad quātitatē: qz si mor⁹ ad quātitatē disti gueret̄: aut acq̄reret̄ p̄tinue p̄ ip̄m quātitas cū mā: aut si ne mā. **S**i cū mā: tūc nulla augmētatio posset eē p̄tinua: qz tūc augmētabile quātumcūqz modico tpe duraret au gmētatio fieret i infinitū cū in qlibet̄ istāti ip̄is mēsurātis eā acq̄reret̄ ad min⁹ vniū mimū. **S**i aut̄ acq̄reret̄ quātitas sine mā aut p̄ort̄ quātitate remanēte: aut eadē corrupta. n̄ corrupta: qz nihil ē ibi ip̄am corrupēs: nec etiā ip̄a rema nēte: qz tūc due quātitates corporee se penetrarēt. p̄z igit̄ tur q̄ alteratio non est aliud q̄z qualitas q̄ ip̄h̄ alterabilē acq̄ritur: z augmētatio est ip̄m augmētabile aut quan titas que sibi aduenit. quare zc̄.

In oppositum arguit̄ p̄bandō q̄ motus sit distinctus a mobili z a forma que ei acq̄ritur: z h̄ p̄ diffinitiones q̄ dant̄ de ip̄so: q̄rū p̄ri ma est q̄ est actus entis in po⁹ s̄m q̄ in po⁹. 2⁹ q̄ est ex̄t⁹ de po⁹ ad actū. 3⁹ q̄ est act⁹ mobilis in quātū mobile. 4⁹ q̄ est actus mobilis z motoris. **D**ro hac pte v̄z eē mēs Ari. z **C**ōmētatoris cōmē. 4. z cōmē. 6. tertij p̄h̄s. z com mē. 9. quinti p̄h̄s. qui ponit q̄ licz mor⁹ māliter sumpt⁹ sit in p̄libus vno p̄dicamēto: iuxta illud Ari. in p̄n⁹ tertij p̄h̄sicoz. **N**ō est aut̄ motus p̄ter res: tamē motus forma liter sumptus ē p̄dicamētū per se. i. est tñ in vno p̄di camento vt in p̄dicamento passionis. **U**n̄ ex his pōt̄ sic argui. **M**otus formalit̄ sumpt⁹ est in ḡne passiōis: s̄z nec mobile nec termin⁹ motus est in ḡne passiōis. s̄ zc̄.

Pro determinatione q̄nis p̄mittit̄ p̄ q̄ de quidditate mot⁹ due famosiores iuēte sūt positiōes. **M**ā qdā dixerūt motū eē realit̄ idē cū mobili: aut for⁹ q̄ ei acq̄rit̄. **U**n̄ mo tū ad subaz vel qlitatē dixerūt eē idē realit̄ cū forma suba lit̄: aut qlitate q̄ mobili aduenit: nec ab ea differe. nisi rō ne. **M**otū vō locale augmēti v̄l decemētū dixerūt eē ip̄m mobile aliter se h̄ns q̄ p̄us respectu loci: aut s̄m extēsiō ne modis alibi declarādis. **C**Alij aut̄ realit̄ loquētes po suerūt motū tā a mobili q̄z a termino mor⁹ s̄m rē fore di stinctū qd̄ qlit̄ p̄tingat̄: ex nūc dicēdis patefiet. **C**2⁹ p̄mittit̄ q̄ de motu due ponūtur diffictiōes. q̄rū p̄ma ē q̄ mor⁹ ca pit̄ duplicit̄: cōiter: z p̄p̄e. **C**ōiter capiēdo motū sic se extē dit tā ad mutationē subitā q̄z ad motū successiuū: z sic ad cuiuscūqz p̄dicamēti rē pōt̄ esse mor⁹ p̄ se v̄l p̄ accūs: qz in vnoquoqz p̄dicamēto pōt̄ fieri trāsmutatio de potētia ad actū. **D**rope sumit̄ mor⁹ p̄ trāsmutatione successiue tpe mēsurata: z sic solū ad tria p̄dicamēta ē p̄ se mor⁹. v̄z. ad q̄ litatē z quātitatē: z vbi: s̄z ad subaz sit mutatio per se: z ad alia sex p̄dicamēta sit mutatio: aut mor⁹ solū p̄ accūs s̄m q̄. 5. et. 7. p̄h̄sicoz plene h̄z videri. **C**2⁹ diffictio est q̄ mor⁹ duplicit̄ sumit̄. **U**no⁹ mālit̄: z sic est forma fluēs sub q̄ mobile nō gescit: sicut eēt albedo remissa sub q̄ est mo bile dū actu trāsmutat̄ ad albedinē intēsiōrē. **E**t mor⁹ sic sumpt⁹ diffinit̄ a **C**ōmētatore cōmēto. 4. tertij p̄h̄s. q̄ ē ḡnatio p̄ris post aliā illi⁹ p̄fectiōis ad quaz tēdit mor⁹ donec p̄ficiat̄ z sit i actu. **A**lio⁹ sumit̄ mor⁹ formalit̄ p̄ flu xū qdā seu via i terminū acq̄rēdū: sic ē flux⁹ illi⁹ qd̄ trāns fert̄ de loco ad locū: z tūc describit̄ a **L**ynconiēse q̄ ē exi tus de potētia ad actū. mor⁹ p̄ mō sumpt⁹ ē de ḡne termi ni ad quē: s̄z motus 2⁹ mō sumptus ē de ḡne passiōis. **D**at̄

hec oia ex Averroi allegatis loci. C3. pmittitur qd motus formalis sumptus duplices h3 ptes. s. males. vt sunt ille in q3 diuidit ad diuisionem mobilis. z formales q3 sunt ille in quas diuidit ad tps diuisionem. pme sunt sicut partes ipsius mobilis: scde aut no: q3 sibi inuice succedut sic ptes tps. Ceter hoc sequitur. Primo qd aliq est ps motus formalis tm vt illa qua totum mobile mouet in pte tps totum motu mesuratis. Et aliq est ps motus tm materialis vt illa qua pcese medietas mobilis p totu tps mesurans motum mouetur. Aliq vo est ps formalis z malis: vt illa qua pcese medietas mobilis mouet solu p ptem tps motum totu mesuratis. CSecundo sequitur qd quelibet ps motus formalis est diuisibilis i ptes males: z quelibet malis in ptes formales: p3: q3: quelibet pars motus diuisa ad diuisionem tps est diuisibilis in ptes ad diuisionem mobilis: z ecouerso. Utru aut motus formalis sumptus de quo est hic sermo habeat etiam ptes intensiuas in eodem subiecto sicut z adequate existentes: sicut habet albedo: aut nigredo: bona inuestigatio est. CQuidam n. dnt: qd non: lz i motu difformi quo ad tps: aut qd ad subm iueniant ptes diuerso z graduu z quaz aliquae intensiores sunt: z aliquae remissiores. CAlly vo dnt motu et diuersitate graduum includere quatu ad eade pte simul z adequate sic. s. qd vbi est motus intensus vt qtuor: ibi est adequate z simul motus vt tria z motus: z sic de alijs tanqua partes eius intensiue. Sed de hoc alibi amplius perquirendum.

His stantibus psueui ad qonem istaz qnes ponere. Dicit q. Nullus motus pprie sumptus subito mobili acgrif sm se totu: aut depdit. Probat sic. nulla res successiua subito sm se totam alicui subiecto acgrif aut depdit: sed qlibet motus pprie sumptus est res successiua. g. zc. pntia nota cum mi nozi ex pmo supposito. z maior p3 p dntiam iter re successiuam z pmanente que est qd rei successiue repugnat oes ptes simul hre qualiter non est de re pmanente. C1. p. clo. Motus ptes males ac etiaz formales no coicantes sunt sicut adequate. Nec q arguit posito qd simus in medio i. stati alicui hore mesurantis totale motu alicuius mobilis: z capio media tertiam motus totius mobilis sm tepore diuisionem: qua diuido in duas medietates ad diuisionem mobilis: z patet qd ille due ptes motus no snt coicantes z simul adequate cu mensurent illa tertia hore precise: z snt ptes motus materiales ex q diuiduntur ad mobilis diuisionem: z etiam formales cu diuidantur ad diuisionem teporis. C Tertia p. clo. Nullus motus partes formales no coicantes pcese ad diuisionem tps diuise sunt simul. h3 p3 ex dictis. Naz cu motus sit res successiua sibi repugnat partes ei pcese formales no coicantes simul esse. qre zc. CQuarta p. clo. Quilibet motus sm forma est transmutatio successiua ad genus passionis reducibilis p qua formaliter acquiritur mobili terminus eius. C Ista p. clo quo ad pma parte patet ex dictis in pmo supposito de qditate motus. Sed quo ad secunda declaraf sic. Motus formalis sumptus non est in aliquo pdicamento p se. cum eni sit ad res diuerso pdicamento in nullo pdicamento reponi poterit in quo est terminus eius: z h est per se. ppter qd Ari. ponit motum coiter sumptu post pdicamentu. Nec etiam est p se in genere actionis aut passionis: ex q est earum subiectu z fundamentu: vt post patebit. Relingitur g qd reducif ad alteru illoz duoz pdicamento: sed cu passio se habeat tan qd finis z terminus respectu actiois cu sit ea naturaliter posterior: magis dignu est motu reduci debere ad passionem qd ad actionem ex quo fini z ultimo d3 fieri attributio z ab ea sumi d3 denoiatio. Et ex his sequitur hoc correlatiuum ad questionem rnsiuu. v3. qd motus formaliter sumptus no est mobile: aut terminus p ipm acgrifus vel acgrifendus: qd q3 ex dictis no aliter declaratur.

Sed contra hanc determinatione plurime diuisiones insurgunt.

Prima dubitatio est de q motu def diffõ Ari. qd dicit qd motus est actus entis in potentia zc. No eni videt qd def de motu pfluxit: q3 paulo ante dicit Ari. qd motus est in plibus vno pdicamento: qd non pot verificari nisi de motu p forma diminuta. C Tercio dicit Comentator comẽ. 4. qd motus p fluxu seu via est famosior: z qd de illo determinaf in logica. Ador aut p forma diminuta e verior. z de illo determinaf in hac scia nali q est scia real. CSit arguit qd no de motu p forma diminuta siue fluete. Qm dicit Comentator comẽ. 2. loquedo de motu: qd illoz q sequuntur motu q sunt ppinq sube ei est pnuu. Et Comentator comẽ. 6. dicit. Et manifestu est qd illa diffõ motus e cois motui nouo z eterno. Et sicut apparet ex hac diffõne pnuatio motus: s3 in acgrifione aut depditõne forme subalis: aut vbi nulla e pnuatio cu ista subito acgrif aut depdanf. qre zc. C Tercio nulla e forma subalis exns in aliq trãsmutabili sub q no gescat p tepus. g. nulla talis e motus. p3 pna. z assumptu pbat: quia si forma subalis in formã mãm imediate defineret ipsam in formare: tuc alicuius sube sm se z qualibet ei pte quã tuatiua daret vltimu istas sui eẽ. q Ari. 8. pph. z vltimo e ex h dubitatio circa dictu Comentatoris q vult qd diuisio sua data de motu sm vtruq membru adaptari pot ad qtuor pdicamenta ad que est p se motus. v3. ad quantitate substantiam: qualitatem: z vbi. qm no videtur h veru eẽ quia cu forma substantialis sm eu subito acgratur ad eam no est motus q est fluxus cu ille mesuret tepore. C Et si dicat qd forma subalis p mutatione acgrif subuã q est motus coiter sumptus. C Arguitur qd no: quia motus est actus illius qd est in potentia ad terminu eius: vt p3 per eius diffinitionem: sed du mutatio subita ad aliquã formã est in subiecto aliq: tuc in eode est forma terminas mutatione illaz cu tali forme def primu instas sui eẽ. g. subm tuc no e in potentia ad illã. Et iuxta h posset moueri difficultas: quo vifcat dcm Ari. z Comẽ. in. 5. meta. vbi dicit qd motus est per se quantitas: cu h no sit vlt veru de motu p forma diminuta: nec etia de motu p fluxu. C Tercio posset dnbitari an motus q est fluxus sit de gne passionis: vt dicit Comentator. Et v: qd no. p Ari. infra: q vult qd actio z passio no snt motus: s3 fundametu in motu vt in subiecto. z loquit ibi de motu p fluxu seu via in terminu acgrifendũ. dicit eni sic. Neqz actio cu passioe idẽ pprie est: sed cui insunt hec motus.

Secunda dubitatio pncipalis est. An diffinitio pdca data de motu ab Ari. sit formalis aut materialis. Et primo videt qd sit formalis cum detur per priora z comuniora: cum dicitur actus entis in potentia. C Deinde arguit qd sit malis: q3 in ea expmit subm dicẽdo entis in potentia.

Tertia dubitatio est: q3 no v: qd motus pro fluxu sit formalis: z p forma fluete malis: q3 tuc fluxus esset in forma diminuta vt i subo: z sic forma diminuta eẽ eo hore nãlit z via gñatio: nis: pns flm: q3 fluxus e via q acgrif forma diminuta: z prius est q3 ipsa exq terminaf ad eã: g ipsa e nãlter hore.

Quarta dubitatio est: q3 no v: qd motus formalis sumptus beat p res intensiuas formales z males vt dictu est: qm illo dato se quunt aliq p. clones impossibiles. C Sequitur eni p qd ois motus finite intensus e infinite remissus. C Sequitur scdo. qd omne qd intedit motu suu in infinitu velociter intedit eundẽ. C Sequitur tertio qd ps quantatiua alicui est eqlis suo totu extensiuẽ. C Sequitur qrtio qd infinite sunt intensioes eiusdẽ speciei eqles: z in eode subiecto adequate: ex quibus no resultat maior intensio q3 sit aliq illaru. Probat. z p pma supponaf qd intensio z remissio sint dispõnes sup. addite forme intese vel remisse: z qd latitudo intensiois et remissionis sint simul coertese sic qd vbi est infinitus gradus intensiois ibi no est gradus remissionis: z ecouerso: sic de calitate z frigiditate vniformiter difformibus. C Hic

stantib⁹ capio vnū motū vt quatuor qui vt p³ est finite intēsus. Sed q³ idē sit infinite remissus arguitur sic: q³ h⁹ motus p³ infinitā latitudinē distat ab infinito gradu intensio nis mot⁹. sed cū infinito gradu intensio nis est nō gradus remissionis: s⁹ h⁹ mot⁹ per infinitā latitudinē distat a non gradu remissionis: et per p³ est infinite remissus: tenet p³ia. q³ sic itē h⁹ itēdi penes distantiā a non gradu itēsiōis: et q³ per infinitā latitudinē distat a non gradu itēsiōis est infinite intēsum: sic remissio h⁹ attēdi penes distantiā a non gradu remissionis: et q³ a tali per infinitā latitudinē distat est infinite remissus: et sic arguitur de quolibet alio motu finite intēso. **C**irca secunda conclusionē supponat vt habet videri in tractatu de tribus predicamentis q³ velocitas mot⁹ localis quo ad effectus habet attendi penes spaciū p³ transitū in tāto tēpore vel in tāto: sed velocitas intensio nis motus localis habet attendi penes latitudinē mot⁹ acq³ sita in tāto vel in tāto tēpe. Deinde ponat q³ vnū mobile debeat in hora adēq³te vniformiter intēdere motū suū localem a non gradu ad quatuor: et sim⁹ in medio istāti hōre in q³ moueat vt duo et capio latitudines gradualē motus quo moueat. videlz a non gradu ad duo et arguo sic. Si h⁹ mobile acgreret hāc latitudinē in hora adēq³te aliquāulū velociter intēderet motū suū: et si i medietate in duplo veloci⁹: et sic in infinitū. s⁹ si in istāti in infinitū velociter: sed h⁹ mobile in instanti et subito acgrit hāc totā latitudinē. s⁹ et p³ p³ntia et maior. minor declaratur: q³ si idē gradus motus numerū remaneret p³ tēp⁹ sic q³ gradus p³us acq³ situs remaneret cū posterius acquirēdo tūc mot⁹ eēt res permanēs et non successiua: cui⁹ oppositū omnes tenēt. Et similiter argueret de quolibet alio intēdente motū suū. Per simile fundamētum posset etiā argui q³ omne vniformiter motū in infinitum velociter moueat. Nam capiat vnū mobile q³ moueat vt. s. vniformiter cuius motus sit. a. et tunc sic. Si hoc mobile acquireret. a. motū adēq³te i hora aliq³liter velociter moueret: et si in medietate hōre in duplo veloci⁹: et sic in infinitū: s⁹ h⁹ mobile acgrit. a. motū subito instanti: vt p³batū est. s⁹ et c. **T**ertia p³bat: et capio mediā tertiā vni⁹ motus hōral diuisi ad diuisionē tēp⁹: et p³ q³ illa est i toto mobili adēq³te extensa sicut totus motus. et p³ p³ns ē eqli illi extēsiue: et tūc est p³ eius quātitatiua. q³re et c. **Q**uarta p³bat diuidēdo vnū motū vniformem hōralē in ptes ipares ad tēp⁹ diuisionē vt in tertias q³ntas et septimas et c. et simus i medio instanti tēp⁹ mēsurantis motū illum. et tūc p³ q³ in toto illo mobili adēq³te sūt extēse media tertia: media quarta: septima: et sic vltra. q³re in illo mobili adēquate sunt in finite intensio nes illarū partiū q³ oēs sunt equales et eiusdē speciei cū qlibet illarū partiū sit tāte intensio nis sic totus motus ex quo mot⁹ ille est vniformis: et tūc ex illis nō resultat maior intensio q³ sit aliq³ illarū de per se: vt satis constat intuenti: q³ si totus motus sit intēsus vt quatuor. similiter erit quelibet illarū partiū intensio nis vt quatuor: nec ibi maior intensio reperietur.

Ad primam hāc dubitationū dicit Alb. q³ illa diffō mot⁹ dat de forma p³uatiōi imixta et fluēte ad p³fectionē purā. et sic videt velle q³ def admissa diuisione **C**ōmentā. de motu q³ forma diminuta. Et tenēdo hoc vltēr⁹ d³ q³ in motu ad substantiā est cōtinuatio: q³ forma fluēs p³tinue fluit et absq³ interruptioe de vno esse ad aliud eēt toto tēpe q³ p³tinuat alteratio terminata ad esse purū forme q³ d³ gnari: aut ad eē purū forme q³ d³ corūpi. Et sim istud o³ p³supponere inchoationem forme p³cessisse eternaliter in mā vt saltim vsq³ ad instans sue creationis: de q³ d³cm fuit p³mo hui⁹ et p³portionalit⁹ dicat de reliqs motib⁹. Nec ex h⁹ sequitur q³ def vltimū istās rei p³manētis: q³ forma nō d³ fluēs: q³ statim sim essentia incipiat aut desinat eē: sed q³ transit de vno esse ad aliud: vt de esse impuro et impfecto et p³uatiōi seu potentie admixto ad eē p³fectū et purū seu cōpletū in actu vel ecōuer

so. **U**n in p³mo instāti eē forme sub eē cōpleto ipsa nō est motus nec gnatio: sed imediate ante illud istās dū eadē forma sim eētiaz p³exis fluebat de eē in esse ipsa erat motus et gnatio: et p³cedēs forma q³ de eē p³fecto ad esse imperfectū trāibat: s⁹ erat motus siue corruptio. **U**bi autem nō tenuerimus formaz inchoationē a mā inseparabilē difficult⁹ esset r⁹nderē: sed tūc possumus dicere q³ in gnatioe et corruptioe forme subalis ē p³tinuatio. capiēdo gnationē et corruptionē nō p³cise p³ forma subali q³ generat: aut corūpi: sed p³ aggregato ex his et alteratioe p³ua: q³uis forma subalis subito gnē et subito corūpat: et iceptioe fit dare p³mū instās sui eē. in decisioe vō p³mū instās sui non eē: vt alibi diffū⁹ h⁹ videri. **A**lij aut dicit q³ diffō illa dat de motu p³ fluxu: et q³ talis mot⁹ nō est p³ se i aliq³ gnē: s⁹ ē p³ reductionē in gnē termini ad quē tanq³ illi⁹ p³ncipiū sicut vnitas et p³ctus ponūtur in gnē quātitatis: et sic q³litas ad gen⁹ q³litas. et sic de alijs. **M**otus vō q³ forma diminuta dicit eē p³ se de gnē termini ad quē: et in h⁹ vltio pueniūt cū **C**ōmētatoe: sed discrepāt in p³mo vt p³. De p³dicamēto aut in q³ est mot⁹ recitat Alb. varias positioes. **M**ā q³ dā dixerūt ipm facere p³dicamētū p³ se vltra illa de cē: q³ tū stare nō pōt: q³ nullū analogū d³cm sim p³us et p³steri⁹ est gen⁹ p³ se: s⁹ mor⁹ ē h⁹ p³ Ari. s. hui⁹: q³ vult q³ motus p³ p³us dicat de motu locali: et p³ p³steri⁹ de alijs motibus. Et idē vult **C**ōmētatoe: dicit q³ diffinitio motus est ambigua sicut et motus: et q³ talibus diffinitioibus vtuntur quādo q³ sciētie speculatiue. **A**lij posuerunt eū de genere actionis cōsiderātes ipm vt puenit ab agente tanq³ eius effect⁹. Et ad hoc facere videtur q³ dicit Gilbertus porrethanus in sex p³ncipijs: vbi asserit q³ omnis motus in actione: et omnis actio in motu firmabitur. **A**lij autem cōsiderantes motū vt in mobili recipitur ei passioe in ferendo aliq³ ab eo abijctēdo: et aliquid introducēdo reponunt ipm in genere passionis. q³bus Ari. in p³dicamētis et **A**uerrois hic assentire videntur loquendo de motu formaliter sumpto. **N**ōnulli vō cōsiderantes motus in comparatione ad terminū eius ad quē dixerunt ipm esse in eodem genere cum suo termino ad quem. **S**ed hi bipartiti sunt. quia quidā dixerūt motū nō esse p³ se de genere termini ad quem: sed solū per reductionē sicut p³ncipiū rerū que sunt per se de illo gnē vt sup³ tactum fuit: et huic opinioni assentire videt **A**uicēna in sufficiētia sua. **A**lij aut voluerūt motū esse p³ se de gnē termini ad quem: q³ hic videt tenere **A**ri. et **C**ōmētā. cū asserunt ad quatuor p³dicamēta p³ se esse motū: et h⁹ loquēdo de motu māli ter sumpto. **D**emū **Al**bert⁹ nō oīno p³dictis assentiēs q³ i mā p³posita sentiat sic exp³mit dicens: q³ motus si accipiat sim eē q³ habet in mobili et sim eius verā essentiam: sic est forma ip³fecta p³ admixtionē p³uatiōis illius forme ad quā tendit: et sic ē de gnē termini ad quem nō ab eo differens sim eētiaz: sed solū sim eē: et h⁹ modo capiēdo motū est verū q³ dicit hic **A**ri. s. q³ in tot p³dicamētis est motus in q³ est forma q³ per motū pōt acgrī. **S**i aut capiat sim cōparationē quā h⁹ ad mouēs a q³ causat: sic motus ē effectus actionis agētis et nō actio eius: q³ actio sim eū est in agēte: et mot⁹ ē in patiēte: et sic mot⁹ est in actioe sicut effectus in causa et actio ē in motu sic causa i suo effectū. **S**i vō p³side ref motus sim q³ ē affectio in mobili causata i eo a forma fluēte de eē in esse: sic ē de gnē passiois. **E**t ex his vltēr⁹ us p³cludit adherēdo dictis **A**uerrois q³ q³ mot⁹ sim esse q³ h⁹ i mobili: aut est forma fluēs: aut affectio mobilis: vt statim oīsum est. iō int⁹ opinioes de gnē mot⁹ iste due sūt celebriores. s. q³ sit de gnē termini ad quē: et q³ sit de gnē passionis. **E**t cū postea i eadē dubitatioe allegabatur **A**ri. et **C**ōmēn. s. meta. dicētes q³ mot⁹ ē p³ se quātitas: dicit pōt q³ illud ē intelligēdū in p³dicatioe māli. v³. q³ mot⁹ est in p³ se quāto vt i subto: vel meli⁹ q³ **A**ri. dicit q³ motus est p³ se quāt⁹: q³ ē in subto q³ ē quātū et diuisibile in partem extra p³te sic ei⁹ passio a q³ capit cōtinuitatē et diuisibilitatē

tem Un lra. Ari. loco allegato ca. de qsto vsus sine sic ia, cet. Nec aut vt motus et tps. eteni huius qsta qdas dnt et ptiua eo q illa diuisibilia sunt quoz sunt he passioes Di. co at non qd mouet: s; qd motu est. na p ee qstu illd et motus e quat: tps vo p ipm. s. motu. Et hie at n seqt q motus sit p se igne qsttatis: nec q sit dare motu 3o mo su. pum: vt finxit Burle. Et vlti cu arguit q motus for malr sumptus. s. p fluxu non sit de gne passiois. ad hoc p rnsio ex determinatioe questionis: vbi dictu e q motus q e fluxus non est per se de genere passiois vt aliqui volu. erunt sed solum p reductionez taq; pncipiū et fundamētū in quo ipa passio immediate radicat. Causaz vero quare fluxus magis ad predicamentum passiois reducitur q; actionis: q;uis etiā actio in eo fundetur supius ingre.

Ad secundam dubitationē pncipalē dicūt q dā q diffō motus data a comē. tatore. s. q est gñatio pti post aliā illi pfectōis rē. est sim pti materialis cū def solū p effectuz: aut posteriora. id in demonstratioe facta a pōri est solū p cō. Diffinitio aut data a Lynconiese: q motus exitus de potētia ad actū cum def solū p ppria nō expmendo effectū nec subm ē simplr formalis. pp qd in demratiōe scā a pōri est solū pncipiū. Et diffō motus posita ab Ari. q ē actus entis in potētia rē. est partim formalis. p qsto datur p pōra et cōiora. et est pti mālis p qsto in ea exprimit subm cū dī entis in po. tentia. qre p diffōnem Lin cōtensis poterit demrari a pō. ri. et p ipsam poterit demrari diffi cōmētatoris. Si tñ cō. paref ad aliam motus diffōnez quaz postea Ari. ponit. v. q motus est actus mobilis rē. Sic dicenda est formalis re spectu illius: ex q in illa ponit subz magis expse vt pstat. Et lz fm Burleū in pdicta diffōne ly entis i potētia capiat p aggregato ex subiecto motus et ex motu diffiniē. do abstractū p cōretū: hi tñ dicunt q capis p cise pro sub iecto ipso motus: et pcedūt q motus de qditate ipso sub iecti nō qdē in pmo mō dicēdi p se: s; i scdo cū sit passio ipsius.

Ad tertiam dubitationē credūt quidā Burleū voluisse motū q est fluxus eē subie ctive in forma fluēte. ppter h: qz dicit q illi respectus qui sunt actio et passio fundant in motu q est forma i perfecta tendēs ad vltiorē pfectionē. et h non pōt esse nisi fluxus sit subiective in forma fluente: cuz tal fluxus sit passio fm eū. vt p3. De h tñ Burleū indistincte loquitur varias adducē do rnsiones: nec clare apparet qd velit. Et quamcūq; opinionez tenuerit h puto q ruti est dicere q motus q est fluxus ē subiective in mobili. sicut et forma fluēs: et non in forma fluente. Dicit tñ fluxus forme motus formalis: qz per ipm trāsmutat formalit mobile in terminū motus. Forma aut fluēs dicit motus mālis: qz est dispō subm pcomitās dū in ipso est fluxus. Oportet enī dū mobile fluit ipm ha. bere formā ex qua ad aliā fluat: et illā stat esse ipsa nō exi. stente mota vt si sub ea quiesceret mobile. fluxum aut nō state esse quin semp dum est sit motus.

Ad quartam dubitationē negef pma q ibidez illata. Et ad ei pbatōnez cū ar. guit. hic motus vt qruoz p infinitā latitudinē distat ab infi. nito gradu intensiois. et cū infinito gradu intensiois ē nō gradus remissiois. q hic motus p infinitā latitudinem di. stat a nō gradu remissionis. negef pntia: qz licz tota lati. tudo remissioi sit coextensa toti latitudini intensiois. et il. larū vtraq; sit infinita. nihilomin cū pte infinita intensio. nis que est a qtuoz vsq; ad gradū infinituz intensiois coex. tenditur ps finita latitudinis remissiois. s. a qtuoz gra exē pli ad nō gradū remissionis. et ecōtra cū parte finita intē. sionis. s. a qtuoz gra exēpli a nō gradu remissionis. et ecō tra cū parte finita intensiois coextendit ps infinita latitu. dinis remissiois. s. a quatuoz ad infinitū graduz remissio nis. quare nō valet illa pntia. Unde patet q ille gradus vt quatuoz ex q tñ p infinitā latitudinē distat a nō gradu remissionis et infinite remissionis sicut ē finite intensio. ex

hoc q solū p finitā latitudinē distat a nō gradu intensiois. Ad secundā qnez rñdetur sicut eā negādo. nam aut te. nemus gradum motus idē esse cū motu aut volum ipm esse accns indiuisibile illi supadditum. Si teneamus pri mū. sic dico q iste gradus motus vt duo siue ista latitudo gradualis motus vt duo prius fuit. et qncunq; iste motus fuit: ex q est iste motus. licz ipsa prius nunq; fuerit gra. dus vt duo. Et sic motus nō est subito acqstus. sic nec gradus vt duo. Si aut teneamus scdm tūc dicit q latitudo gradualis motus est duplex. qdā enī est latitudo graduū motus sif exntiū in subiecto: q nec sūt motus nec pres ei: et ta lis latitudo subito acqritur: et subito depditur. Un sic licet p horā sit ptiue idē tps horale. ē tñ ptiue aliud et aliud instās. sic licz p horam sit ptiue idē motus horale: est tñ pti nue aliud et aliud mutatu esse. et sif alius et ali gradus. et penes talē latitudinē gradualē motus nō attēditur in mo. tu velocitas. Alia vo est latitudo gradualis motus q ē la. titudo ptiū gradualium motus sibi iuicē succedentiū et conti. nuataz pmutata eē. et hoc nō pōt subito acqri siue depdi: et penes hāc attendit in motu velocitas. Et nō q sic to tus motus ē diuisibilis i ptes māles et formales. sic ptes eius gradualis sif adēqte in mobili exntes sunt totalr diuisi. les vt motus vt vnū q est ps gradualis motus vt duo. De mutato vo esse tenēdū est q lz duret solū p istans: nec sit diuisibile in ptes formales. ē tñ extēsu p totū mobile: et ex pti ti diuisibile i ptes māles sic est motus. Ad tertiam qnem Allegat q ps quātitatiua eodē mō q est ps quātitatiua sit eqlis suo toti extēsiue. Et dī vltiū q media tertia totius motus horalis diuisi ad diuisionem temporis non est ei pars quātitatiua quātitate quā capit a mobili: qz vt sic illi adēquate: sed bene est pars ei quātitatiua quā titate quan capit a tpe. et iō est toto motu minoris duratio nis. Verū tñ pōt cōcedi absolute q pars quātitatiua ē eq lis suo toti extēsiue: q;uis nō fm q est ps eius quātitatiua Ad quartam cōclusionem. Respōdendum est ipsaz cō cedendo: quia non inconuenit in hō accidētibus successi uis habentibus gradus sicut est motus: licz esset forte in conueniēs in accidētibus permanentibus.

Ad argumenta pncipalia. Ad primū dicit ur q vbi causatum in mo. bili ex tāta distātia ad centrum et polos mūdi est termin⁹ intrinsecus motus localis: qz non potest corpus acquire re nouū vbi amittēdo aliud stātibz pncipijs naturalib⁹ qn moueat localiter et ecōuerso. Cum quo tamē stat vt ar guebatur q p supnaturalē potētiā possit oppositū cō tingere. sed illud nō arguit q ad vbi non sit per se motus. sed solum arguit q illa nō est pteitas pmi modi: sicut ad caliditatem est p se motus: et tñ possit supnaturaliter alicui subiecto sine motu acqri: vt si deus eā subito alicui subie cto impmeret. Quid aut sit localiter moueri bona inue. stigatio est: et habet difficultates: cōuer tñ dicitur q ē mo bile aliter se hie fm pns et posterius: formalit et intrinse. ce respectu alicuius fixi veri vel imaginarij. Ad secundū negat q illa pclusio sequatur: et admissio casu dicit Ja cobus forliuensis in suo tractatu de intētiōe q nulla alte ratio qua. b. alterabit erit infinite intensiois seu infinite ve locitatis. qz nulla erit tota seu maxima alteratio qua ipsa b. alterabit in casu illo. Nec tñ responsio mihi videtur ambigua. qz. b. alterabitur cōtinue p horam adēquate vt ponit casus: q aliq erit alteratio ptiua ipsi. b. que mēsu. rabit illa hora adēqte: et illa alterabit. b. et nō maior: q il. la erit tota et maxima alteratio ipsi. b. Rñdeo ergo ali ter dicēdo casum nō esse possibilē nisi remoueat illa p. ticulari vniformit: et ea remota totū residuū est admittēdū: et tūc dicitur q illa alteratio erit infinite velocitatis: et h in tota hora et in qlibet eius parte ad finem terminata. qz versus vltimū instās hore terminabit ad gradum infini. tū velocitatis motus. cū q alteratio q. b. alterabit in pma me dietate hore terminabit ad gradum finitū velocitatis et

illa qua alterabitur in scda medietate terminabit ad gradum in infinitu: sequitur qd b. infinitu maiore latitudine motus alterationis accret in scda medietate hore qd in pria: id no vniformiter intedit alteratione in ipso b. s; difformiter et ex pnti in medio instatu hore no erit b. sub gdu medio illi latitudis alterationis: nec terminabit in fine ad gradum pccise duplum ad illu. Na ex qd tota illa latitudo erit infinite intensiois no habebit gradum mediu: cu nullu finitu sit pncipale subduplu ad infinitu: nec ad ipm fm aliqua finita pportione compabile. Ad tertiu argumetu p qd si loqmur de augmētatione pprie dicta qd no e possi bile ipaz ee motu cotinuu p talem augmētatione intelligedo subitam accretione pus ex nutrimento: qd in tali pte seqtur post et puerione extensio cotinua: qd etiā pot augmētū appellari: et differūt a rarefactione: qd rarefactio: vt sic no sequitur accretione noui quatu ipm toti. aut substātiāle trāsmutatio nem sicut facit extensio iam dicta: de h tñ inferi tange. Ubi vero p augmētatione rarefactionis motu intelligere mus adhuc esset difficultas. Et in h diuersi varia opinat. Quidā dicūt pntue durante rarefactione in quolibet instanti que titate noua totalr accret subito ei qd rarefit: et p existente corrupti sistr. que admodu opinat Burl. in motu ad qualitate de ipa qualitate. Alij aut volūt pntue eadem quantitate manere fm essentiali: sed variari fm terminos et fieri extensionis maioris. Sed de his in locis alijs perquiratur diffusius. quare zc.

Sed potentia exntis cu endelechia ens agat aut ipsu aut aliud inquatu mouetur motus est. Textu com. ix. Et cometator com. xij. et hec diffinitio e manifesta p sone.

Querte quod comen. dicit qd hec

diffo motus: qd est actus entis in potentia zc. est p se manifesta: h debet intelligi pti ad sensu et pti ad nullm: qd nāq; ee sit p se notu ad sensu. Et licet h

diffo sit p se manifesta dz tñ iueneri aut p via copōnis et diuisionis: vt diuidedo gna p dias et addedo eas gntib; pxi mis quousq; inueniat diffo: aut faciedo i illis pportionalia vt facit Ari. i pcedeti ca. iducedo illa diffinitione in oibus generib; motuū: aut dz h fieri p via cōcepta a pnto vt facit Ari. versus fine eiusde capli cu arguebat qd motus e actus entis in potentia qd sil e in actu et i potentia. et p pns est actus entis aut fm qd e in actu: aut fm qd e i po. s; non est actus entis fm qd e i actu. g e actus entis fm qd e i po. Et fm quosda h vltimu facit Ari. in caplo reprobando falsas opiniones antiquozū de motu sic arguendo. Adot aut e alteritas: aut inequalitas: aut no ens aut actus entis in po zc. sed no est alteritas nec inequalitas nec no ens. g e actus entis in potentia zc. Et h vlr cōpetit diffombus cu ipe euz suis diffinitis fuerint naturaliter note. Sed si diffinitio et diffinitu fuerint nāliter ignota vtrūq; illoz inuestigatur esse p fillm hypoteticu pstitutu ex pditionalib; vt si fenix fuerit ignota et ei diffinitio: tūc posito qd a. sit vna ei pro prietas nāliter sibi soli cōuertibilr cōpetēs: arguemus sic si fenix est a. g a. est. et sic cōcludem diffinitione ee vlt etiā diffinitu: sic arguedo. Si a e fenix e: s; a. e: g fenix e. Si at diffinitum fuit nāliter notu et diffinitio ignota tūc inuestigatur diffinitio ignota de diffinito p illa diffinitione notā vt si diffinitio hois data p fine fuerit ignota tūc arguem; sic. omne animal rōnale e ordinatu in felicitate: sed ois ho e animal rātanole. ergo zc.

Quod uetur at et moues oē. Tex. cō. xvj

Ircā materiā de reactione quidāz dicūt eam no ee possibilem fm duas qlitates inuicē cōtrarias: vt v; qd no est posse qd a. per caliditate agat in b. et qd tūc. b. p frigiditate reagat in a. fm idē adē

quate. Ad qd adducūt plura motiua: s; pncipū e: qd eo dato sequeret qd idem calefieret et frigeret: et ex psequēt moueret motib; cōtrarijs: qd est impossibile. et pntiam pbant ponēdo qd a. sit vnū sūme calm potentius. b. sūme frigidu et qd a. agat in b. p caliditate. et ecōtra b. p frigiditate tūc. reagat in aliqua pte ipius. a. si posito e vera. et sit ps. a. re passā c. et sit d. pars no repassā qd sit potētior qd b. passum pncipale. et tūc sequitur qd c. frigeret. a. b. Sed et arguitur qd calefit a. d. qd potētior e d ps in calefaciedo qd b. in infrigidādo. et cu hoc d. pars habet prietate ad c. et meliorem applicatione qd b. ergo si b. sufficit agere in c. sequit qd a fortiori d. i ipm sufficeret agē: et no nisi calefaciedo g zc. Alij vero tenēt reactione fm duas qlitates inuicem contrarias esse possibiles qui vltorius diuersificari sunt. Nam entisber voluit qualibet qlitate alteratione tate esse actiuitatis qdte resistētie. et ecōtra. Et vltori vt saluaret qd a pportioe minoris inequalitatis no puenit actio dixit no semp fieri actione a pportioe totius ad totu: s; aliqua do a pportioe totu ad pte vt qd si a. agat in b. ex pportioe totius ad totu b. et b. tūc reagat in a. reagat ex pportioe totius b. ad pte a. supra quā h; pportioe maioris inequalitatis. Quidā ali; dixerūt qualitates actiuas vt caliditate et frigiditate esse maioris actiuitatis qd sint qlitates passiuas. s. humiditas et siccitas: et ecōtra qlitates passiuas ee maioris resistētie qd sint actiue: et pariter voluerūt de caliditate respectu frigiditatis et de siccitate respectu humiditatis. Et vltori tenuerūt qualibet harū qlitatu esse maioris actiuitatis qd ipamet sit resistētie: vt xbi gra. sit caliditas actiuitatis. vt. g. et resistētie vt tria: frigiditas erit actiuitatis vt sex et resistētie vt quatuor: et pportioalr dicat i alijs.

Et tenendo hac vltima via p sone argumenti in oppositu adducti supponat pntio qd ad maiore spēru reflexione sequit maior actio. hoc p; qm p reflexione radioz sol factā a speculo cōcauo generat ignis. et no p factā a speculo plano. qd no contigit ex alia causa: nisi qd illa reflexio e maior. Sistr in estate fit maior cōgelatio vaporū in media regione aeris qd in hyeme: cu in estate fiant grandines qd sūt maioris pgelationis qd niues qd sūt in hyeme: et hoc no est nisi ppter maiorem antipistatim et maiore reflexione spēru frigiditatis medie regionis in estate ex maiori caliditate inferioris regionis aeris qd in hyeme. Scdo supponat qd vbi e maior contrarietas ibi est maior reflexio. hoc p; ex dictis: quia ex eo in estate fit maior reflexio spēru frigiditatis medie regionis aeris: qd e maior pcontrarietas hui; inferioris regionis aeris ad illā in estate qd in hyeme: cu tūc fit valde calidior.

His premissis respōdet ad argumetu p opinioe aduersa adductu quā i sequit Calculator et dicit qd b. agit in c. p frigiditate: s; negat qd d. agat in c. p caliditate. cui; ca e: qd s; d. sit absolute potētius qd b. tñ b. h; potētū instrumentū applicatū ad c. qd habeat d. id cu eis circūstantijs maiore pportione habet ad agendū in c. ipm b. qd ipm b. d. Causa vō ppter quā h; b. potētū instrumentū e: qm ipm h; maiore pcontrarietatem ad c. qd ad d. id fit maior reflexio spērum frigiditatis b. qd caliditatis d. et p pns potētius instrumentū h; b. et id frigeret c. pars repassā: et no calefit: qd actio vni; pcontrarij in eodē subiecto pmo ipedit actione alteri; d. tñ interij resistit ne c. ita cito frigeret sicut frigeret si d. esset remotus: et hoc fit donec b. erit ita remissū qd ampli; no poterit reagere: et postea d. reagat in c. ipm redncedo ad caliditate summā.

Jacobus aut forliuēsis soluit ad hoc argumetu p applicatione instrumenti volens qd b agit in c. et no d. qd ad ipm meli; applicat instrumentū suū. v; spēs per quas agit: et ex hoc b. meli; applicat suum instrumentū ad c. qd faciat d. qd maiore appetitum agendi in ipm: qd maior appetit; consequitur maiorez contrarietatem. Elige igitur zc.

Et h; at defectū rōnalē. Necessē ē ei for

tassis quēdā actū eē actiui et passiui. Hic qdē ei actio: illic at passio: opus ei et finis huius qdē actio: illi at passio: scōm igitur aliquo sūt motus. si qdē alteri i aliquo sūt. Aut ei vtraq; in patiēte et moto sūt: aut i agente sūt vtraq;. Aut actio qdē i agente: passio at i patiēte. **Tex. cōm. xvij. Q. d. ij.**

Habitatur Utrū actio et passio sint idē motus: et vtrū abe sint i agente aut i patiēte? Et p arguit q actio et passio non sint idē motus: sed actiōes diuerse qm ille actiōnes sunt diuerse ex qbus pueniūt fines diuerfi: s; ex actōe et passiōe pueniūt fines diuerfi. g. zc. **Deinde** arguit q actio nō est i agente et passio i patiēte: qz si actio eēt in agente p se tūc motus eēt in mouēte per se: qz eadem ē ratio de agente et patiēte: et de mouēte et moto: etiā oē agēs est mouēs. et nō econtra: sed cōsequēs est falsū. igit et ante cedens. qz psequēs sit falsū. s. qz motus sit in mouente p se pbatur: qz eo dato sequit q omē mouēs mouet: vel q habens motū nō mouet: quoz vtrūq; est impole. et pbaf cōsequētia: qz si motus est in mouēte p se: tūc in omni mouēte est motus. vel g oē mouēs mouet vel nō: si sic. habetur pma pars disiunctiue q inferebaf. si nō: tūc habet scda. **Deinde** arguit q actio et passio nō sunt in patiente: qz aut essent duo motus in patiēte existētes aut vnus: semp supposito q actio et passio sint motus: nō sūt duo motus existētes in patiēte: qz tunc actus vniuscuiusq; nō erit in vnoquo. q. Nam actio est actus agētis: si ergo esset in patiēte tunc haberet ppositum: et si diceret q esset in agente tūc sequeretur q vnus et idē actus esset simul in diuersis. s. agente et patiente: qd nō videt verū. **Secūdo** idē arguit: qz si actio et passio essent duo motus in patiēte tūc seqret q idē mobile simul moueret diuersis motib; ad vnū et eundē terminū: qd est impole. **Sillr** arguit q actio et passio nō sunt motus vnus in patiēte: qz tūc diuersorū s; spēm. s. agentis et patiētis esset vnus actus. **Seqret** etiā q doctio et doctrina essent idem: qd est impole: qz tūc qlibet adiscēs doceret illud quod adisceret: et quilibet adisceret illd qd doceret quod nō est verum.

Ad istā questionē duplr videt respondere Arist. in illa pte: aut neq; alterius actū. **Textu cōmē. 20.** volēs q actio et passio sint vnus motus materialiter siue s; subiectū q est in patiēte. Et tamē differūt ab inuicē formalr et s; rationē: qd patet per hoc q soluit rōnes oppositum arguentes. **Et primo** quādo arguebaf q actio et passio nō sunt in patiēte: quia tunc actus vniuscuiusq; nō erit in vnoq;3. Respondet q nō est inconueniēs q actus alicui; vt agentis sit in aliq; vt i subiecto: sicut doctio est actus docētis: et tūc est in adiscēte. **Secūdo** qn arguebaf q actio et passio nō sūt vnus motus i patiente: quia tunc diuersorū s; spēm esset vnus actus. Respondet q nō est inconueniēs q diuersorum s; spēm sit vnus actus s; rem: dummodo alia sit ratio ei; vt est vnus: et alia vt est alterius. **Tertio** qn arguebaf q actio et passio nō sunt vnus motus in patiente: quia tunc doctio et doctrina essent idē: qd est impossibile. Respondet q doctio et doctrina sunt idem: et ex hoc non sequitur q docēs adiscat vel q adiscens doceat: quia licet doctio et doctrina sint idem s; rem: differūt tamē s; rationē. **Ex quo** vltimū patet q non sequitur doctio et doctrina sunt idem: ergo docere et adiscere sunt idem: sicut non sequit duorū ab inuicem distantū idem est spaciū. ergo distare hinc et illuc illinc hunc sunt idem.

Quia tūc Arist. in hoc caplo videt magis ingnitue q determinatiue pcedere. ideo nō miruz s; in pposita difficultate reperiant diuersi modi dicendi.

quidā nāq; inueniūtur dixisse q actio et passio: et motus sunt idē realr: sed differūt ratioe: et dicif motus in ordine ad terminū adque: actio autē put est effectiue ab agente passio vero put i passio subiectiue recipit. **Et p ista** positione videt hic esse Ari. dum dicit q actio et passio sunt idem. s. s; subiectū vt supplet cōmētator: s; differūt rōne. Dicit eni sic Arist. Neq; est docētē necesse adiscere: neq; si pati et agere idem est: nō tamē tanq; rōne esse vnā qd qd erat esse dicentē zc. **Egidius** vero tenuit q in motu qui ē fluxus sunt duo accidentia respectiua. vnū vt ē ab agente et illud p se in genere actiōis: et illud vt recipitur in passio et illud est p se in genere passiōis: et sic actio et passio nō sunt idem realiter inter se: nec cū motu. dicūtur tamen esse idem motus materialr et subiectiue vt dictum est. **Et hanc** sententiā videtur expresse voluisse Ari. parum post dum dicit. Omnino autē dicere est neq; doctio cum doctrina: neq; passio cum passione idē pprie esse: sed cui in sunt hęc motus. **Unde** cū dicit supra Ari. q agere et pati siue actio et passio sūt idem s; subiectū nō debet intelligi q sint idem realr: qz hic dicit oppositū: s; q sint in eodē subiecto. s. motu. **Burleus** vero videt voluisse q actio et passio sūt res distincte fundate in motu q est forma diminuta: et q s; eū motus q est fluxus est passio: iō erit in forma diminuta vt in subiecto. **Sed** hoc mihi nō apparet veruz. **Primo**: qz vt supra in alia qōne tangebaf motus p fluxu est via in formā diminutā: ergo forma diminuta ē eo posterior. et p cōsequēs nō ē ei; subiectū: cū subiectum via origis sit prius illo qd in eo fundat. **Secūdo** quia sic passum successiue patit: sic agēs successiue agit. ergo sicut passio est fluxus successiuus et motus: ita actio erit fluxus successiuus et motus: et ex cōsequēti sic repiet motus p fluxu in genere actiōis sicut in genere passiōis: qd tūc ipe negat. **Videt** ergo q meli; est dicere q actio et passio imediate fundantur in motu q est fluxus: et mediāte ipso fundat in mobili tanq; in pncipali subiecto: et q fluxus nō est per se de genere passiōis: sed solum p reductionē. vt in pcedenti questionē fuit ostensum: et hoc ipsemet **Burleus** tenet sup sex libros pncipiorū vbi de hac materia meli; et distinctius loquitur q; hic: quare zc.

Cōueniēs vtiq; erit de natura negotiātem cōsiderare de infinito si ē: aut nō est: et si ē quid ē. **Tex. cōmēti. xxiiij.**

Habitatur quia Arist. in pmo phys. corū. **Tex cōmē. 15.** dicit q infinitū s; q infinitū ē ignotū. et in hoc tertio dicit q ad naturalē pnet psiderare de infinito si est et qd est: et p cōsequēs s; q infinitum. quare videtur esse contradictio.

Pro solutione huius dubij pmittendū pmo q multiplex est infinitus: qd. dam eni infinitū s; extensiuum: et quoddā s; duratiōnē: qd. dam s; multitudinē: et quoddam s; diuisionem. **Remittendo** scdo q res pōt duplr cognosci. vno modo conceptu pprio et distincte. Alio modo cōceptu confuso et alieno. Sicut priuatiuū cognoscit conceptu sui positiui negatiue tamen: quoniam vt dicit Arist. rectum est iudex sui obliqui.

His habitis dicif ad dubium q infinitū s; q infinitū est ignotū cōceptu pprio et distincto. et h; voluit supius Arist. cū qm stat q infinitū s; q infinitū cognitū ē cōfuse et cōceptu aliq; vt sui positiui et negatiue: et hoc mō voluit Arist. in hoc tertio esse determinādū de infinito ostēdendo nodari corpus sensibile actu infinitū. **Pro** his tūc si vis veriorē declarationem: recurre ad vnā qōnē factā sup pmo huius zc.

Esse aut aliqd infinitus fides ex qnq; cōtingit maxime in euidentib; ex tēpore

hoc ei infinitū. Textu cōmenti. xxxj.

De cōmētatoz facit duas rōnes p
bātes infinitatem,
h ipis ex utroq; termino. Quaz p̄ma ē: qz omne
qd̄ generat: aut corrūpit: generat aut corrū-
pitur in instanti: sed oē istans exigit tps̄ p̄ter-
itū z futurū. ḡ ante oēm generationē fuit tps̄. z post oēm
corruptionē erit tps̄: z p̄ cōsequēs ante oē tps̄ qd̄ genera-
batur fuit tēpus: z post qd̄libet tps̄ qd̄ corrūpet erit temp̄
ergo tēpus ē infinitū. **Sc̄da** rō est ista: omne generatū
et omne corrūptū est illud cui⁹ extrema excedūt a tpe:
ergo si tēpus ponat generari: aut corrūpi: sequitur qz ipsū
fit clausū a tpe excedente ipm̄ in duobus extremis: z per
cōsequēs ante oē tps̄ ḡnātū fuit tps̄: z post qd̄libet tempus
qd̄ corrūpetur erit temp̄. quare zc̄.

Ad quas rationes tenēdo fidē nostrā de mūdi ac-
tū creatiōe seu inceptiōe r̄ndet: **Ad**
p̄mā negat mior: qz dū inceptū tps̄ fuit iustās inchoans
tps̄ añ qd̄ instās nō fuit tps̄: z s̄l̄r dabit istās terminās to-
tale tps̄ futurū: post qd̄ instās nō erit tps̄. **Ad** sc̄dam ne-
gatur maior: qz totale tps̄ fuit genitū: z corrūpet: z in ei⁹
extrema nō excedunt a tempore. quare zc̄.

**Contingere ab esse in perpetuis nihil
differt.** Textu cōmenti. xxxij.

hac littera Aris. cōter accipit illa
auctoritas qz in p̄petu-
is nō differt esse a posse. quā Burleus dic̄ in-
telligi debere de substantiis z nō de accitib⁹ h̄
mō. v3. qz si aliq̄ substantia pōt esse eterna. illa ē

eterna. **Sc̄da** p̄ira. qz aia antixpi pōt esse eterna: z tñ nō
ē eterna. **R̄ndet** s̄m opinionē Ari. z cōmētatoz qz aia
que erit antixpi ē eterna: qz vnica est aia intellectua oīuz
hominū ingenerabilis z icorrūpibilis: qm̄ i eternis nō po-
nūtur plura indiuidua sub eadē sp̄cū vnū sufficiat ad il-
lius speciei p̄seruationē. p̄pter qd̄ nulle due intelligentie
sunt in eadē sp̄cū specialissima. **Sc̄da** adhuc ad idē argui-
tur sic: antixps pōt eē etern⁹: z tñ nō ē etern⁹: ḡ zc̄. **Proba-**
tur maior: qz iste binari⁹ est etern⁹ demonstrando mām et
aiam que erūt ptes antixpi: z iste binari⁹ pōt esse antixps
ergo zc̄. **Sc̄da** forte dicis qz nō bene cōcludis: s3 d3 q̄ inferri:
ergo antixps pōt esse binari⁹ eternus. **Sc̄da** cōtra itez
sic. hoc est aliqd̄ eternū demonstrato illo binario: z hoc pōt
esse antixps. igit zc̄. **Ad** huc respōdet s̄m p̄iorē positioē
de aia intellectua: negādo qz ille binari⁹ pōt eē antixps: s3
supaddi o3 aiam cogitua. **Uel** pōt r̄nderi negādo assū-
ptum p̄ vtrāq; pte: qz totū nō est sue ptes s̄l̄ sumpte. Et te-
nēdo adhuc qz totū sit sue ptes s̄l̄ sumpte ante eē antixpi
illa est falsa: h̄ ē aliqd̄ eternū demonstrato illo binario: cuz
tūc ex illa mā z illa aia nō fiat vnū zc̄. **Dubitat** vltari⁹.
qz dicit Aris. infinito enī esse z infinitū idē ē. Et sic v̄ velle
qz in mathematicis seu nālīb⁹ indiuiduū sit idē cū sua qd̄
ditate. hui⁹ aut oppositū vult. 3. de aia dū dicit. qz aliud ē
magnitudo: z magnitudis esse. **R̄ndet** qz Aris. ibi per
magnitudinē intelligit indiuiduū in mathematicis cōiū-
ctum accitibus sensibilib⁹: z p̄ magnitudis esse intelligit
eius qd̄ditatē. Et pariter dicendū ē de carne: z carnis es-
se in nālīb⁹: z notū ē qz in talib⁹ indiuiduūz est aliud ab
ei⁹ qd̄ditate: qm̄ supaddit qd̄ditati accitua sensibilis: h̄ at
nō accidit infinitū sicut nos accipim⁹: s3 s̄m modū loquē.
di antiquoz: cōtra quos arguit qd̄ dicebāt infinitū esse idē
cum substantia re z rōne: z esse separatum qd̄ ē principiū
omnium aliorum zc̄.

**Cōpositū qd̄ igitur nō erit ifinitū cor-
pus si finita eleñta sūt multitudie. neces-
le ei plura eēt eāri p̄traria sp̄ et nō esse
vnū ipsoz infinitū.** Textu cōmenti. xli.

Aduerte qz hec rō q̄ fit ad pbandum
qz nō oia elemēta cōponen-
tia mixtū sunt infinita: qz tūc non oē totū esset
maius sua pte: z plura corpa essent s̄l̄. nō ē de-
mōstratiua: qm̄ loquēdo de pte infinita tali nō

est suum totū maius: s̄l̄r loquēdo de corpibus in potētis
et que cōicant in mā sicut faciūt elemēta in mixto nō incō-
uenit talia esse simul: vt p3: q̄uis hoc non fit posse nāliter
de corpibus in actu: z p̄ se solū existētib⁹: vt in quarto bu-
ius patebit. **Attendendū** vltari⁹ qz vult Burleus con-
tra cōmen. qz admittit corpe infinito s̄m extensionē esse
posse aliqd̄ corpus eē infinitū solū s̄m longitudinem.

Sed cōtra quia illo dato sequit qz ex corpe infini-
to s̄m qd̄ posset fieri corpus infinitū
simplr̄ deducta rarefactione: qd̄ videt impossibile: z p̄ba-
tur cōsequētia: z capiat corpus infinitū s̄m longitudines
pedalr̄ latum z pedalr̄ pfunduz: deinde exinde sumatur
vna portio ex qua rarefactiōe deducta p̄ solum partium
illius transpositionē in p̄ma pte p̄portionabili hore futu-
re fiat vnū corpus spericū pedalis pfunditatis: deinde
in sc̄da pte p̄portionabili s̄l̄r circūponat sperice ex illo p̄-
ori corpe huic corpi sperico pars pedalis pfunditatis: ita
qz efficiat in duplo maioris pfunditatis: z sic in infinitūz:
z sic patet qz in fine hore corpus resultat ex oībus additi-
onibus erit simplr̄ infinitū: qz in infinitum ptensum s̄m
oēm dimēsiōē: vt patet intelligenti: z tamē erit factū ex
infinito s̄m qd̄ rarefactiōe deducta: quare zc̄. Et videt ur
qz in eodē casu p̄bari possit qz aliqd̄ corpus infinitū sim-
pliciter est figuratū: qd̄ claudit opposita. Et p̄bat conclu-
sio: quia illud corpus crescēs in quolibet instanti ante finē
hore erit infinitum: z ex cōsequēti spericū vt patet ex ca-
su: sed in fine nihil sibi addet nec fiet aliqua alia variatio
sicut supponit in casu: ḡ in fine hore adhuc erit illud cor-
pus spericum: z pro tunc erit infinitum simpliciter vt su-
perius argutum est: ergo zc̄.

Ad ista quidam concedūt cōclonē p̄mam.
Ad sc̄dā respōdet eaz
negādo nec sequitur in qlibet instanti añ finē hore illud corp⁹
erit spericum nec in fine fiet additio zc̄. ergo in fine erit
spericū: sicut nec sequitur in qlibet instanti ante finē hore
aliqua vnitas huius numeri erit numerāda: z in fine n̄l-
la numerabitur: ergo ptunc aliqua erit numerāda: z ca-
sum pro isto require in illo sophismate **Idem** s̄berit: infi-
nita sūt finita zc̄. **Ampli⁹** oē corp⁹ sensibile i loco ē: locz
autē sp̄s z differētē sursū z deorsū: ante z retro: dextroz
sum z sinistrosum.

Cōmētatoz sup̄ hac l̄ra Ari. mouet dubitationē
qd̄ p̄ illa sex intelligat Aris. Aut sex
species loci: aut sex ptes integrales eiusdē loci diuersifica-
tas s̄m diuersitate partū corpis locati: z adductis argu-
mētis p̄ vtrāq; pte tadē declinare v̄ ad hoc qz p̄ illa sex i
intelligit Ari. sex ptes integrales eiusdē loci cū nō sint ni-
si due sp̄s loci corpoz mobilū motu recto. s. sursū: qz
uis Ari. in sequēti l̄ra videat p̄ illa sex intelligere ptes sub-
iectiuas loci sicut bicubitum z tricubitum sunt partes sub-
iectiue ipsius quanti.

Albertus vero ca. 9. hui⁹ tractat⁹ ad tollendam
hāc diuersitatē vtif distinctiōe qd̄ā sic
dicēs. **Possum⁹** enī loq̄dupl̄r de loci differētis. **Uno** mō
dixim⁹ qz loca nālīa sūt ad q̄ est mor⁹ nālī: z tūc loca na-
turalia duo sūt. s. sursū z deorsū: ad q̄ mouētur corpa nālīa
sensibilia motu recto: qm̄ de numero talū corpoz
naturalū dicebat esse corp⁹ infinitum. **Alio** mō dicimus
d̄ias loci nālī. s. d̄ias sit⁹ s̄m q̄s ē q̄cūq; mor⁹: z h̄ cōtin-
git dupl̄r. sūt enī distincta s̄m sitū solū: z sic sūt in mundo
sex d̄ie loci. Sūt etiā s̄m positionē ptū corpis qd̄ est in lo-
co: z h̄ dupl̄r. aut enī sūt s̄m relationē ad res: aut s̄m posi-
tionē nālē ptū corpis z figurā: aut virtutē sine figura: et
hoc p̄pter celū. z s̄m cōparationē quo ad nos sūt iste d̄ie

in corpib⁹ nō aiatis: s; aut posuione pñū z figurā sūt i cor-
poub⁹ aiatis zc. Et si p illa ubi difficultate n̄ sufficiat ista
recursū hēas ad ea q̄ in pñcipio q̄rti libri infra dicent^r zc.

Quod qdē igitur actu non sit corpus
infinitū manifestū est ex his. Textu com-
menti. lvi. Questio. iij

Veritur hic

vrū sit possibile esse in-
finitū. Et arguit q̄ sic
primo in cōtinuis: deinde in discretis. Et in
continuis arguit. p̄mo q̄ def infinitū s̄m qd
postea q̄ sit possibile eē infinitū simplr. Quod
detur infinitū cōtinuū s̄m qd arguit. Quia datur linea gy-
ratiua infinita s̄m longitudinē: nā capiat corpus colum-
nare pedalis quātū: cui⁹ p̄mā ptē p̄portionalēz girat
linea pedalis in p̄mā ptē p̄portionali vnus hōre future:
que linea pedalis in sc̄da ptē p̄portionali hōre rarefiat ac-
grendo vnū pedale de nouo qd gyret sc̄daz ptē p̄portio-
nālē eiusdē corpis colūnaris. z in tertia ptē p̄portiona-
li hoc rarefiat eadē linea acgrēdo sibi tertiū pedale: qd gy-
ret tertiā ptē p̄portionalē p̄dicti corpis: z sic in infinitū
s̄m oēs partes p̄portionalē illi⁹ corpis z illius hōre vsq;
ad finē eius. Et tūc patet q̄ in fine hōre illa linea est infi-
nita s̄m longitudinē saltē s̄m extremū versus qd p̄cedūt
partes p̄portionalē minores illi⁹ corpis: cuz sit cōposita
ex infinitis pedali⁹ nō cōciantibus: vt patet in casu. Et p̄
idem fundamētū posset argui q̄ aliq̄ superficies est infinita
s; lōgitudinē. Et si l̄r aliq̄ corp⁹ capiēdo superficiē clausaz
iter tales duas l̄neas giratiuas z ptē giratiuā illi⁹ corpis
ad illā superficiē terminatā: vt p̄mo hui⁹ argutū fuit: licet ad
aliud p̄positū. Sc̄do arguit. Esse possē s̄m potētā sup-
naturalē q̄ sit corpus infinitū simplr: qz possibile ē q̄ de-
us de potētā sua absoluta in p̄mā ptē p̄portionali hōre
future faciat hūc mūdū in duplo maiorē q̄ nūc sit: z i sc̄da
in triplo: z in tertia in q̄druplo: z sic in infinitū cōseruādo
cōtinuē ip̄z sic augmētātū vsq; ad finē hōre: ex quo arguo
hoc esse possibile: cum sic esse nō implicet cōtradictionēz
vt deus possit facere q̄qd nō implicat cōtradictionē: po-
natur ergo in esse z sequitur q̄ in fine hōre iste mūdus erit
infinitus simplr: qz i infinitū maior q̄ nūc sit: vt p̄z: z aīz ē
possibile de potētā supnālī: vt iā argutū ē. s; z p̄ns: q̄re zc.
Plures alie rōes ad hoc p̄bandū cōsueuerūt adduci: s;
sufficiat hec ad p̄ns. Unde arguit q̄ ē posse esse numerūz
infinitū quātoz p̄ se seorsū existentū in pluribus casib⁹.
Primus casus est: qz ponat q̄ sit vn⁹ ignis spheric⁹ in
cētro mūdī: sic q̄ mediū ei⁹ sit mediū mundi. z remoueat
oē impediēs suū ascensū. z patet qd ascēdet: z cū nō sit ma-
ior ratio q̄ ascendat ad vnā partē celi q̄ ad aliā sequitur q̄
ad quālibet ptē cōcaus celi ascēdet aliq̄ pars illi⁹ ignis: qd
eē nō pōt esse nisi s̄m qdlibet p̄ctū fiat ip̄i⁹ diuisio: z p̄ cō-
sequēs in infinitas ptes erit diuisus qd ē p̄positū. Sc̄dus
casus est. ponēdo q̄ sit vnū vas vitreū cōcauūz vniforme
p̄ totū plēnū aq̄ calida z valde rara: z sit foramē bene ob-
structū: sic q̄ nihil ingredi possit: z ponat in loco adeo fri-
gido: q̄ aqua illa cōgelet. z tūc sequit q̄ illa aqua cōden-
sabitur: z occupabit minorē locū q̄ p̄ns. aut ergo. aut illd
franget: aut nō. si dicis q̄ nō: tūc dabis vacuū: qd impōse
est: si dicis q̄ sic: cū nō sit maior rō q̄ frāget in vnā ptē q̄
in alia sequitur q̄ franget in oēm ptē possibile frangi: z per
cōsequēs in infinitas: quare zc. Sc̄dus casus est ponēdo
q̄ sit vnū filū vniformis resistētie p̄ totū: cui in extremita-
tibus applicent due potētē equalr oīno trabētes ad ptes
oppositas: vt filum frāgat: z patet q̄ frāget: z cuz non sit
maior ratio q̄ franget in vno puncto q̄ in alio: in quoli-
bet puncto fiet fractio: quare sequit q̄ in infinitas partes
diuidetur: z sic habetur intentum.

In oppositum est hic Aris. volēs q̄ lz detur
infinitū in potētā: impōse tñ
est q̄ in actu infinitū def: vt qd sit corpus tangibile actu

finitū: aut multitudo corporū p se seorsū existentū actu in-
finita. z generalius in libro celi z mūdī pbat q̄ ē impōse
q̄ sit aliq̄ corpus actu infinitū. Et p̄ infinitū in potētā in-
telligit illd infinitū qd nō pōt esse s̄m se totū s̄l in actu vt
motus infinitus aut tps infinitū est infinitū s̄m diuisionē
aut appositionē: semp enī de tali infinito aliqd est in potē-
tia qd adhuc nō est: iō ei⁹ potētā ē ad actū impurū sem-
mixtum cū potētā: sic q̄ si potētā nō esset: nō esset actus.
Per infinitū vero in actu intelligit illud infinitū: qd si eēt
esset s̄m se totū s̄l in actu: vt corp⁹ vndiq; p̄tensum sine fi-
ne: sicut plures antiq; opinati fuerūt: z tale infinitū adhuc
imaginat duplex: cōtinuū z discretū. z cōtinuū iterum du-
plex. s. simplr z s̄m qd. Si l̄r d̄r infinitū qd s̄m oēs diuisionē
ē infinitū. S; d̄r infinitū s̄m qd qd solū s̄m aliquā: z nō s; z
oēm diuisionē ē infinitū: vel qd solū ad vnā ptē est infini-
tū aut solū versus oriens: aut solū versus occidentē.

Pro hac qōne p̄mittēdū p̄mo q̄ multip̄r d̄r
infinitū. s. s̄m p̄fectionē: s; du-
rationē: s̄m intentionē: s̄m multitudinē. z s̄m diuisionem
vt appositionē: hic tñ nō est sermo nisi de infinito in actu
s. s̄m extensionē p̄manētē: aut s̄m multitudinē que totūz p̄
se existentū q̄ sola est numer⁹ p̄prie acceptus: multitudo
aut intelligētiarū aut p̄ctoz aut partiū cōtinui nō est nu-
merus p̄dicamētalis: sed transcēdēs: cū numer⁹ p̄dicamē-
talis causet solū ex diuisione cōtinui. Manifestūz nā qz ē
q̄ dat infinitū s; p̄fectionē z durationē vt de⁹: z q̄ dat infini-
tū s̄m intentionē. in infinitū nāq; pōt mot⁹ intendi s̄m q̄ in
infinitū potest crescere p̄portio maioris iequalitatis agē-
tis supra passūz. Et iā s̄m Ari. d. hui⁹ dat infinitū s; succes-
sionē: vt mot⁹ circularis celi z tps: z s̄m eundē h̄ datur
infinitū s̄m diuisionē z s̄m appositionē. nā cōtinuū i infi-
nitū est diuisibile in ptes eiusdē p̄portiois. s. p̄portioē du-
dupla. vbi tamē p̄mā ps p̄portional sit medietas totū vel
minor medietate. Nā tūc in tali p̄portione p̄cedit in infi-
nitū: nec vnq; est status qn semp restet aliqua diuisio fiē-
da. Et si h̄ ptes p̄portionalē: sicut ab vno cōtinuo diuidū-
tur. sic alteri adderēt: tūc sicut in diuisioē a p̄mo p̄tinuo p̄-
cedit in infinitū: sic in appositionē fiēda sc̄do p̄tinuo p̄-
detur in infinitū: nec vnq; cōplebit appositio sicut nec di-
uisio eā p̄cedēs. Tota ergo difficultas ē an def quātū p̄ma-
nens infinitūz s̄m extrema: aut multitudo infinita talium
quātoz p se existentū que sola s̄m Ari. dicūtur infinita i
actu. z quātū ad h̄ diceret Ari. q̄ nō ē posse eē corp⁹ actu i
finitū siue p̄tensūz vndiq; sine fine: Si l̄r non ē posse q̄ sit
multitudo infinita corporū p se existentū: quoz p̄batiōes
collige ab eo tractatu ex libro celi z mūdī: z plures catho-
lici tenent has conclusiones nedum de potētā naturali
sed etiam de potētā diuina.

Ad ratiōes ergo factas an oppositū qōnis r̄nde
tur. Ad p̄mā cōcedūt qdē dari lineā
giratiuā infinitā: vt argumētū v̄z oīdere dicēs: q̄ illa li-
nea est infinita s̄m illud extremū ei⁹ qd girat ptes p̄por-
tionales minores illius corpis: qz s̄m illud extremū non
terminat intrinsece ad aliquē punctū q̄ sit illi⁹ linee cum
nō sit dare vltimū punctū illi⁹ linee s̄m illud extremū: qz
uis extrinsece terminet ad vltimā superficiē illi⁹ corpis vel
aeris illud corpus tangētis. C̄ Nonnulli aut dicūt q̄ illa
linea est finita cū sit terminata intrinsece ex vno extremo z
extrinsece ex alio: licet tñ cōcedāt q̄ infinite lōgitudis ē illa
linea vt argumētū videt p̄bare. Alij vero inueniūtur di-
xisse q̄ infinita ē aliq̄ linea ingratiua illi⁹ corpis: s; tūc n̄
la linea giratiua illi⁹ corpis est infinita cū nulla sit q̄ girat
oēs ptes p̄portionalē ip̄i⁹: qz nulle sunt oēs quotq̄ assu-
gnent: qz nec due nec tres zc. z p̄portionalimō dicūt de
superficie z pte corpis giratiua. Et quectiq; h̄az r̄sionū te-
neatur nō sequitur contra Aristo. hic q̄ detur actu infinitū
s. p se existens: z occupās locū infinitum.

S; cōtra respōsiōne p̄mā concedit dare lineā gi-
ratiuā infinitā arguit: qz ea data seq̄ q̄

aliqua linea infinita ē terminata duob⁹ pūctis intrinsecis qđ claudit dictionē: z pbat pna capiēdo vñū corp⁹ colūnare pedāl qđtitatē: z signet linea mēsurās ei⁹ lōgitudinē que sit terminata. a. b. punctis in suis extremis: z capiat tunc pars ei⁹ que ē in pma pte pportionali illi⁹ corpis et ponat qđ in pma pte pportionali vñū hōre future rarefiat sic qđ efficiat pedāl girās pma pte pportionalē: z i secūda pte pportionali illi⁹ hōre pars illi⁹ linee que est in scda pte pportionali illius corpis sūt efficit pedāl girando scdam pte pportionalē: sic in infinitū. Et tunc patet qđ in fine hōre illa linea erit infinita: qđ habebit infinitas ptes pedales nō cōcantes: z tñ erit terminata intrinsece a. b. punctis sicut in pncipio. Cōtra eandē responsio nē. qđ cōior ē arguit qđ aliq̄ duo linee sint equales: z tamē vna ē finita z alta ē infinita: qđ ponat qđ in vno alto corpē colūnari pedāl sit vna linea p oia sūt disposita: sicut in pncipio tūc qđ ille sūt equales: ponat tūc qđ scda rectificetur ad imaginationē pūctis extremalib⁹ corruptis oia rarefactōe z cōdensatiōe deducta: z statī seqtur qđ illa ē infinita: vt p3. z pma ē infinita: qđ terminata ex vtroq; extremo intrinseco: z tñ sūt equales qđ in pncipio erāt equales: z nō la earū est maiorata vel minorata. qđre zc. Cōtra admissio ī finito vt pleriq; ad imaginationē ipm admittūt vt videāt qđ regrif: arguit qđ aliq̄ duo corpa sūt equalia: qđ vñū est finitū. z aliud infinitū: qđ ē oino ipole. Et ponamus qđ a. b. sint duo corpa qđdrata equalia z remanēte. a. in uaria to diuidat. b. in ptes pportionales pportioē dupla: sic qđ in pma pte pportionali hōre scda ps pportional. b. conu. nuel pmo fm longitudinē deducta rarefactioē z pdenfatione: z in secūda pte pportionali hōre tertia ps pportional. b. cōtinuel scde: fm lōgitudinē scde: z sic in infinitū: z notū ē qđ. b. in fine hōre est infinitū fm qđ: qđ fm latitudinē ad vñū extremū. z tñ ē equale. a. qđ ē infinitū. Cōtra qđ sit equale a. pbat. qđ in pncipio a. z. b. erāt equalia. z nō sūt pncise tāta sicut tūc. qđre zc. Ad inoz p3. p a. s3. p b. probatur qđ in b. nō est facta nisi partiū transpositio: vt ponit casus sed p solū partiū transpositionē res nō efficit maior aut minor: qđ prius. qđre zc. Cōtra arguit cōtra vñū dictū in de terminatiōe qđnis pbatō qđ in diuisiōe pntui in ptes pportionales pportioē dupla: dato qđ pma sit medietas totius: aliqñ est status: cui⁹ oppositū etiā sentit Burle⁹. Et capiat vna magnitudo pedāl in cuius vno extremo sit vñū mobile qđ debeat in hōrā ipsaz ad equate z vniformiter ptransire: sic qđ dū in pma pte pportionali hōre pma ps pportionalis magnitudis ptransibit ipa diuidet: z in scda pte pportionali hōre sic fiat de scda pte pportionali magnitudinis: z sic in infinitū. z tūc seqtur statī qđ in fine hōre totalis diuisiō erit cōpleta z magnitudo p eā totalr consumpta: quare zc. Cōtra p sise argumentū pōt pbari qđ in op. posita appōne alteri pntino fiēda aliqñ ē stat⁹. Cōtra tria pma argumēta rñdeat qđ illā pma rñfionē vult sustinere. Cōtra ad hoc vltimū argumētū dicat qđ casus bñ ē imaginabilis: sed nō est nāliter possibilis: vt p3. Cōtra scdm autez pncipale argumētū dñt cōiter qđ qlibet pars casus p antecedente assumpti ē possibilis de p se: s3 nō oēs sūt inuicem cōpassibiles propter ipole qđ seqt. iō negādo qđ totū assūptū sit pōse: nō pcedit vltimū argumētū: vñ dñt qđ infinitū ī actu ēē iplicat dictionē z tu illā dictionē ex dicit Ari. z eozū declarationib⁹ regre. propē eni breuitatē illā omitto. Cōtra tertū argumentū vbi ponūtur casus arguētes qđ dari possit numer⁹ proprie dicit⁹ actu infinit⁹. rñdet illud negando. Et ad pma casū diceret Burle⁹. qđ ille ignis nō diuidet: sed rarefiat fm longū z latum sperice z dilatabitur minorabit vero fm profūditatē: z cōcauabit donec supficies eius cōuēra vndiq; contāget supficiē cōcauā celi. nec alr fm eū est ignis p se existēs nāltr locat⁹ nisi dū qđ supficies conuēra vndiq; immediat supficiet concaue orbis lune. Cōtra hēc rñfio nō nimis tuta vñ: qđ fm eā statī seqvī: qđ in tali ignis dilatatione: aut dabit penetratio corporum: aut relinquet vacuū in medio illi⁹ ignis: qđ vtrū-

qđ fm Ari. ē ipole. Cōtra dicit qđ ille ignis tot⁹ mouebit ad illā pte celi vbi potētiōr influentia ipi⁹ cōseruatiua: z ī hoc determiabit ab illa fluētia. z dico qđ illa fluētia esset equal⁹ in oī pte celi: qđ tñ nūq; ptingit: dñt tūc qđ ille ignis quiesceret in medio mūdi propē ipm hēc egle inclinatio. nē ad oēs pte cōcauā celi: z cetera esse paria. Et dat exēplū de cane famelico eqdistāte posito inter cibaria equaliter appetibilia que dñt ad nullū eoz moueri: si cetera oia fuerint paria. Cōtra scdm casū dñ: qđ qz ptes supiores vasis cōprimūt medias vel inferiores: aut etiā corpus in vase cōtentū: iō ibi fiet fractio vbi maior erit hmoi expūsiō. Cōtra tertū casū dicit qđ filū franget in medio vbi erit maior cōcursus ambarū potentiarū trahentiū zc.

Causa autē est: qđ vñū ē indiuisibile qđ cūq; vñū sit: vt homo vñ⁹ homo et nō multi. Textu cōmenti. lxxvij.

E vnitate autē quō sit indiuisibilis: mlti diuersa sentiūt. Dicit egi.

dius qđ vnitas sic est indiuisibil⁹ qđ p ei⁹ diuisiō nē nō diminiuit numer⁹: s3 pot⁹ auget. Cōtra Burleus aut vult qđ vnitas ē indiuisibil⁹ indiuisiōe

opposita multitudini: nō autē cōpositiōi: ita qđ vnus hōmo sic est vnus z indiuisibilis qđ nō est multi homines.

Cōtra dicit qđ vnitas est qđā respectus indiuisibilis fundat⁹ in re vna sicut figura in re figurata. hī autē arguunt sic: qđ si vnitas esset res vna: tūc esset quātitas continua: z sic puerteret quātitas: z quātitas cōtinua. Cōtra tūc vnitas esset p se diuisibilis: z sic esset quātitas z nō pncipiū quātitatis que oino sūt falsa: Cōtra dñt vltimū pnter qđ numer⁹ ē quēdā forma simplex fundata in vnitatibus suis. qđ si esset res numerata: nō esset res pdicamētalis. Nec valet dicere qđ tūc appositio in numero esset ad formā: qđ ad numerū qđ ponit qđā forma: qđ tñ negat Cōmentator: qđ p formā in proposito itelligim⁹ ipz totū vel ipsaz totalitatē: z p materiā ptes qđtatiuas: mō talis appositio nō ē ad totū: s3 ad mltā ex qb⁹ nō sit vñū totū: iō zc. Cōtra cū dicit qđ numer⁹ ē pta vno: intelligit in pdicatiōe cali. s. qđ numer⁹ est ex plibus vno. Et cū etiā dicit. qđ numerus est coaceruus vnitati: ex hoc nō seqt qđ sit ille vnitates: s3 potius sit aggregatio illarū vnitatū exis in eis tāq; forma:

Atendendū qđ dicit cōmē. qđ magnitudines esse diuisibile in semp diuisibilia est p se notū: z tñ ei⁹ ca. s. qđ magnitudo nō cōponit ex indiuisibilib⁹ indiget demōstratiōe. Cōtra qđ cū qđlibz hīs cām possit p eā demōstrari: tūc sequeret qđ aliqd p se posset demōstrari p illud qđ nō est p se notū: z p se quens magis notū posset demōstrari p min⁹ notū. Cōtra rñdet qđ duplex ē p se notū. v3. simplr: z s3 qđ. Per se notū simplr est illud qđ ē notū ad sensū vel expiētiā: vt motū esse: aut p discursū ipceptibile vt qđ oē totū est maior in sua pte: aut cui intellect⁹ notis termis statī assentit: vt de qlibet eē vt nō esse zc. z tale p se notū nō habet cām demōstrabilem. Per se notū fm qđ est illud qđ in vna scia psupponit z ī alia demōstrat: vt cōtinuū eē diuisibile in semp diuisibilia et tale p se notū pōt hēc cām demōstrabile cū ipm etiā sit demōstrabile: semp tñ fiet demōstratio ex notiori zc.

Neq; eivt gnatio nō deficiat necessariū ē infinitū eē actu sensibile corpus. Cōtingit ei alteri⁹ corruptionē: alteri⁹ generationem esse. Textu cōmenti. lxxvij.

Considerandum qđ nō oīs gnatio vni⁹ ē cor-

ruptio alteri⁹: qđ aliq̄ est gnatio qđ nō ē corruptio vt productio lumis in medio: z aliq̄ ē corruptio qđ nō ē gnatio: vt productio lumis in medio: z aliq̄ ē gnatio qđ ē corruptio: s3 respectu diuersaz for-

maru: quaz vna gñaf: altera vo corrupif. Et pot teneri q burleu q qñcuq; aliq forma sub ftatua gñaf d nouo i ma alia i eade corrupif z e. Dicedo vltari q dato q i ho mine fint tres aie diftincte: ille tn filipe inducutur. z pro tunc periftes forma corrupif. vn dato q pus tpe i ma ho mis iduceref aia vegetatiua q; fenfitiua: z fenfitiua q; in, tellectiua nuc pot argui q aliqd effet i gñe: qd no eet i ali qua spe illi gñis: z q planta z brutu effent ptes hois: z q oporteret apud hois generatione plata z brutu gnari q; hoiem: z fic de mltis talib; q ex te potes videre. Intelligē tie at credere zc. Dicit Ari. intellectū deficere i intelligēdo et aliquādo opinari aliquā re esse: que tn no est.

Contra q: ois notitia itellectiua fit ex periftenti cogntioe fenfitiua: fenfus aut no sentit obiectū nisi in prefentia: q; cū intellect; intelligat in finitū segf q; fenfus sentit in finitū. z p pñs q; in finitū ē pñs. q; in re dat actu in finitū. Et confirmat idē p ea q; dicit Ari. i. 3. de aia: q; nihil ē i itellectu qd pus no fuerit in fenfu: z q; nece ē quēcuq; itelligētē fantasma aliqd speculari. Ex his segf q; nihil itelligit itells qd sens; pus n; fenfiat: qre zc.

Respondetur pro his oib; qd nihil ē i itelle ctu qd n; pus fuerit i fenfu aut ipm: aut aliud ad qd h; p se habitudinē: ex cur; alteri; cogntioe et; itellectio ē causata. vn i itellectu causat no titia puati ex notitia positui sibi oppositi z pus fenfati: q; uis puatiuū illud no habeat in re esse: s; notitia chyme, re q; esse no pt catur ex notitijs ptū aialiū fenfatorū ex q; bus cōponi imaginat. Utrū at tal cōcept; fict; fit simplex aut cōpositus ē difficultas. z qdā dicūt q; ē cōposit; vt q; conceptus vacui cōponit ex cōceptu loci z corpis zc. Et aliq; dicūt q; ē simplex cōcept; ex alijs plib; cōceptib; sim plicibus elicitus aut deductus elige. igitur zc.

Et sic est finis tertij libri. Incipit quartus.

Fertur ei vnūq; i sui locū nō phibi tū hoc qdē sursū. illud aut deorsū. he au tem sūt loci ptes et spēs sursū et deorsūz et reliqua sex distantiaz. Tex. cōmē. iij

Uper hac lra Ari. videlicet. he autē sūt loci ptes z spēs: sursū z deorsū z reliq; sex distātiarū dic; cōmētator; cōmē. 4. q; inferi; z supi; sūt ptes loci: in quas diuidit fm q; gen; diuidit in suas dñas speci ficas: z qñ dicat sūt ptes loci q; sūt spēs illi;: z addit hoc ne aliquis intelligat p partes: ptes fm quātitatē: nō fm for, mā: z itelligit p sex ptes sursū z deorsū z alia. CEx qb; v; cōmēta. Ari. velle sursū deorsū: an; retro. dextrorsū z fini storsū esse ptes loci fm formā. z ex pñti spēs loci distin, ctas: z sic ipm exponit Burle;: cuius tn oppositū v; velle cōmētator; cōmē. 2. dū dicit. q; ptes existētes in eis extra i tellectū fm q; sunt mathematica sicut est dispositio in cor pibus nālib;. s. qm i eis inueniūtur ptes sex diftincte p na turā z h; in aiato. In inaiato vo h; nō iuenit; s; sūt res que extimāf i eis extimatiōe tm: ita q; ex aiaz nō sūt sic in aia.

Et est intelligēdū hoc q; dicit i eis q; sūt pte ter supi; z inferi; qm sūt diftincta naturalr. qd intēdebat p hoc fm q; sunt ptes: nō fm q; sunt vbi: qm nō est ita de supioriz inferioz: inuenit; eni in eis aliqd diftinctū fm q; ē vbi z fm q; est ps zc. Ex quibus v; inuit cōmētator; q; an; retro: dextrū z fini, strum solū distinguūtur vt ptes: z nō vt vbi totalia: sed sur sum z deorsū distinguunt vt ptes. z vt vbi totalia: cum er, go spēs loci dicāt vbi totalia: segtur q; solū sursū z deorsū sunt diftincte spēs loci: z nō ante z retro dextrū z finistrū zc. Possēt dici q; si locus capiat solū p vltima supficie corpis ambiente locatū: sic nō habet sub se spēs: sed si ac, cipiatur vt naturalr: z vt includit virtutē cōseruatiuā loca ti: sic pmo diuiditur in duas ptes vt dicit h; cōmēta. s. sursū et deorsū. Si vero distinguat locus nālis siue sit totalis

siue partialis fm diuerfitatē virtutis cōseruatiue in eo in, cluse: sic etiā diuidit in ante z retro zc. vt superius diceba tur z adhuc particularius diuidi possēt: vt consideranti potest patere.

Albertus tamen dicit q; sursū z deorsū sūt spēs loci diuerse q; ad mo tū localē corpoz simpliciu distinguunt. s. q; tuoz eltozum. An; vo z retro dextrū z finistrū sūt alie q; tuoz diuerse spēs loci: q; q; ad motū localē corpoz aiatoz tm discernūtur q; niā sola aiata corpa sūt ex se mobilia ad oēs dñam pōtis.

Dicit burleus q; si tot; mūd; effet pūnu; de; eū nō possēt mouere motu re, cto nisi crearet nouū locū ad quē moueret. Nec etiā cir, culariter: q; ois motus localis indiget loco: mūdus autēz tūc nō esset in loco nec fm totū: nec fm pte: nisi dicerem; motū circularē esse situalē z nō localē. C; Et ponit vltari, us q; xpiani gnantes mūdū habēt cōcedere vacuū extra celū: q; deus potuisset extra istū mūdū vnū aliū generare vbi g; sic fecisset: tūc q; rīf an; istū mūdū distaret vel tāgerent se: si distaret: tūc inter eos eet vacuū. s. spaciū diuisibile cor pozis receptiuū i q; nullū esset corp;. Si at tāgeret se z nō p aliqd diuisibile adeq;te ex q; pueritates eoz ponit pfe, cte spicitatis: ergo solū p idiuisibile: z p pñs q; libet diuisi bilia iparū dñiarū caderet spaciū vacuū vt supra: quare, istoz necessariū ē dicere: vn; in p; casu

Sed nullū possum; cōcedere deū posse mouere mūdū motu recto nullū locū creādo. z q; tal; motus rect; nō eet sursū: nec eet deorsū: s; alteri; spēi z a fortiori pos, set ipm mouere circularit;: nec ē verū q; motus circulari; sit situalis z nō localis vt post arguet cōmētator; q; Bluce;. Nec oportet ad hoc q; aliqd moueat localr q; mutet lor cum fm se: aut fm ptes: sed sufficit q; mutet sitū vt esset in pposito: esset ei mūdus pūnuē in alio situ: p; nec o; xpia nos pcedere vacuū extra celū. Et admissio scdo casu dici possēt q; stat illos mūdus adinuicē distare nō qdē mālts; cū nullū esset corpus inter mediū: neq; p vacuū: cū vacu, um sit locus puat; corpe: z ibi nullus eet locus: nec vacuus nec plen;: s; formalr solū z p respect; i eis cātos: stat etiāz q; se tangēt zc. q; uis i eo casu pcedāt aliq; fore posse aliqua duo corpa eē totalr extra se inuicē: z tn neq; tāgere se nec distare quā vificāt de ill; duobus mūdus: vbi se cōtangāt.

At vero qd impossibile sit quodlibet hoz esse locū nō difficile videre. Spēs qdē ei et materia nō separant a re. locuz aut cōtingit. Textu cōmēti. xvij.

Ri. in illa parte At vo q; ipofe zc. Ad pbādūz q; nec loc; sit mā nec forma sic arguit. nec mā: nec forma sic ē sepabilis a locato: s; locus ē se, parabil; a locato: q; locus nec ē mā nec forma.

Circa quā rōem p; dubitatur q; maiorē: qm v; q; ab aliq; locato sua mā sit sepabil;: sicut p; de locato viuēte in q; sere pūnuē noue ptes mae ex alt; mētis adueniūt: z ptes periftētis mae p resōlōnē factā a ca lore naturali recedūt: ita q; post tps lapsum tota materia in ipo erit reuocata. C; Et ex h; iprobati videtur qdā di, ctū cōmētatoris cōmēto. 17. dū dicit: q; forma nō sepat p se. s. nō mutat de mā i mā fm q; corpa mutat de loco ad locū. Istud ei argutū ē esse falsum de forma viuētis.

Secūdo dubitatur q; minorē vbi d; q; lo cus ē sepabil; a locato sic q; in eodē loco diuerfa corpa sibi inuicē succedere pnt Mā illud vult cōmētator; eē falsū in cōmēto. 18. dū dicit. Et pot; aliq; q; rere: qm loc; nō pt dici separi nisi fm opio nes dicētū vacuū eē: fm at opionē Ari. nō sepat a locato sed corrupif p corruptionē et;. vltimū ei aeris in q; ē aq; qñ aqua transferi ab eo: z intrat ipm aliud corpus: corrupif illud vltimum et fit aliud: et cum ita sit ista est propositio

famosa non vera. s. locus est separabilis.

Ad istud dicit Burleus qd maior eua solu de locatis iaiatis. z dcm cometato ris solu itelligi dz de forma q no e aia: mior vo aut e famo sa z no va. Si p locu ee sepabile itelligam eude locu nue ro fz se totu remanere post sepatoez vnus locati ab eo: z subigressu alteri. Aut dz sic itelligi q loc e sepabila lo, cato. i. corruptio loci no e corruptio locati. z h suffic ad p, badu q loc no e forma. qz corruptio forme e corruptio locati. CS; lz hec sint dicta pmetatoris saltē p pte: tuti n v e ddm q ro Ari. sic itelligi dz: nec ma total nec for, ma e sepabila locato p vnica sepatoez ipis remanētibus. S; loc e sepabila locato p vnica sepatoez ipis remanē, nib. Ma in q loco fuit pus aq. postea erit aer zc. CEt cuz dz q du corp exit a suo loco locus corrupif. Respodef q lz h fitvez i plib saltē de locatis in aere v laq. no tn e sp vt si loc fit cōcauū corporis solidi: aut cozpoz solidoz vt duaz parasidū inuicē superpositaz vel aliter vt frequen ter cōtingit. CPost hoc aut accipiendū est zc. Hic queri tur de modis estendi in. qui sunt plures: vide per te.

Quid aut forte sit loc sic fiet vtiq; ma nifestū. Accipiam at d ipso qcuq; vidēt vere fm ipz ipi iesse. Dignū ē igit locū ee pmū qd ptinet illd cui e loc et nihil ei e. Ampli pmū neq; maiorē neq; mi norē ee. Adhuc aut neq; deficere vnici qz: et separabile ee. Textu cōmēti. xxx.

Scit Egidius q mā fm eēntiaz ē ingnabilis z incor ruptibilis: z iō hoc mō separabilis est a loca, to: sed fm esse gnatur z corrupif. ideo fm esse nō est separabilis a locato: z per hoc differt a loco qui fm esse est a locato separabilis.

Sed cōtra ipz arguit Burleus duplr. CPrmo qz si mā i corruptoe ppositi maneret fz eēntia: z corruperet fm eētūc se qref q mā remaneret si, ne suo ee. pns e ipose. qz omē qd manet hz ee. Dicere g q mā manet fm eēntia: z nō am ee est die q eēntia māe nō fit nisi ipa mā q nō manet sine suo ee. CScdo ee māe aut ē ipsa mā v l aliqd aliud. si ē mā. z ipsa manet: ex q ei eē nta manet. g ee māe manet z nō corrupif. Si ē aliqd a mā: vel ē subavel accns. nō accns: qz nec qlitas nec qsttas zc. Nec suba. qz nec ppositū vt pz: nec forma. qz tūc sola for, ma eēt iseparabilis a re locata. cui q riu dicit Aris. in lra.

Adhuc si quis vellet egidiū defendere possz rñdere pmittēdo pmo ipz p ef sentia māe itelligere ipaz māz his vel illis accntib idiu duatā. CEt quo pz in corruptoe cōpositi mām remane re fm essentia. qz eadē materia fz se accepta remanet sed nō remanet fm esse. i. fm eadez indiuiduationez cū alijs accidentibus in alio cōposito indiuiduetur.

Et tūc ad rōnes. CAd pmā cū iserf q mā remāe ret sine suo ee. vez ē qd habuit pus z nō alr. verūtū acqrit aliū ee cū q remāet. CAd scdaz cū qrif de illo ee māe. dz q ē ipa mā fz q ē talr aut talr idiu duata: z qz nō remāet mā totalr idiu duata sic p: fz alr. iō dz corrupi fz ee qd habuit pus: z gnari fm aliud ee. qre zc.

Intelligēdū q celū fm se totū mutat locū fm forma: z nō fz subm. fz fm partes mutat locū vni formā z fz subm. Ma mutare locū fz subz ē mutare situ. mō lz ptes celi mutēt situ. ipz tn fm se totuz sp ē i eodē situ. Mutare at fm formā ē q eadē pūcta fixa in circūferētia terre nō maneāt p ips supposita eisdē pū, ctis in celo: fz alijs z alijs successiue supponāf: qd pz vez ee nō solū respū priū celi. fz ē respū ipi totū: ex q terra gescēte i mūdi medio celū circulariter ptinue mouet zc.

Quare continentis immobilis primū hic est locus. Tex. cōmēti. xlj. Q. d. j.

Abitatur vtz loc sit vltia superficies corporis ptinetis imobil pmū: CPrmo arguit q nō. sic: Si locus esset superficies cū superficies sit spēs spālissima. tūc lo cus esset spēs spālissima. pns flm: cū sex ponāf spēs loci ab Ari. s. surūz deorsū an retro dextrū z sinistz CScdo diuersa corpora sibi inuicē succedere i eodē lo, co fm numerū per Ari. in lra: fz diuersa corpora sibi iuicē nō pnt succedere in eodē vltio corporis ptinetis p cōmē, tatorē cōmē. 18. nā cū aliqd corp exit ex aliq vltio alicui partīs aeris pcurrūt partes illi aeris: z corrupif illd vlti mū: z si illd corp igrediat gnaf aliū vltimū. qz zc. CEt er tio illo dato seqref q eēt pose q aliqd moueret motu lo cali recto. z tn ptinue eēt in eodē loco pprio. pns flm: qz il lud qd ē ptinue in eodē loco pprio gescit fm locū. g si ali, qd tale moueret motu locali recto: tūc idē fl moueretur fm locū qd gesceret fm locū: qd ē ipose. Et pbat pna de aq cōtēta in dolio cū ipo fl descēdēte q cōtinue eēt in pca uo dolij sic in suo loco ppo. CQuarto si pars qōnis affir matiua eēt va tūc loc nō eēt eqlis locato. q Aris. in lra. et pz pna: qz illd qd caret pfunditate nō ē egle ei qd hz pfun ditatē. sed superficies locās nō hz pfunditatē: z corp lo, catū hz pfunditatē: qre zc. CQuinto oē accns pmanēs exi stēs i subto mobili est mobile ad motū sui subtr: vt pz: sed si locus eēt superficies tūc eēt accns permanēs exns in subo mobili. s. in corpore locāte. g eēt mobilis: z per pns impli cat q locus sit vltia superficies corporis cōtinētis. z q sit imobilis. CSexto ly pmū: aut determinat illā dictionē ptinetis: aut illā dictionē imobilis. si pmo mō: tūc seqref q loc cōis nō eēt locus q Ari. in lra diuidētē locū in locū ppriū z locū cōez. z pz pna: qz locus cōis nō est vltima su perficies corporis pmo ptinetis. Cū cōcauū celi est locus cōis respectu tui z pluriū alioz. z tn celū nō pmo cōtin et te. sed aer vel aliqd corp imēdiate te circūes z ptāgens. CSi dicat scdo mō: argi q n: qz illi nō cōpetit pmo imo bilitas qd ē aliquo mō mobile. fz si loc e superficies ē ali, quo mō mobilis: g nō ē imobilis pmo. pz pna: z minor ex dictis: z maior argi. qm per pus cōpetit imobilitas illi qd nullomō est mobile qz illi qd ē mobile aliquo mō. qre zc.

In oppositū est Ari. i littera dū ex dictis pclu dēdo diffōnē loci dic. Quare ter min ptinetis imobilis pmū h ē loc. CEt pfirmat p di uisionē sic. loc v l ē mālis forma: vel spatū sepatū: vel cor pus locās: vel vltimū corpis locātis: fz nō ē mā: nec forma nec spatū sepatū vt pbat Aris. i littera: nec est corpus lo, cans: qz corp locās ē p se mobile z nō ē egle locato: fz ma ius. loc aut dz ee aliq mō imobilis: z dz esse eqlis locato. cū iste sint de prietatib loci. g relinquit vltimū. s. q lo, cus est vltima superficies corporis cōtinētis. qre zc.

Pro ista dubitatōe itelligēdū pmo q locus multī pliciter capi cōsuevit. pmo p corpore locā te. secudo p vltia superficie corporis locātis. tertio p vbi seu respectu cāto in locato ex circūscriptōe loci q est supfi cies: z h locus est idiuifibilis: nec ad ipm p se est mot. cū possit aduenire alicui sine mutatōe facta in illo cui adue, nit: sicut est loc q est superficies. quarto sumif loc p vir, tute pseruatiua locati repta i corpore locāte fm q ē in ta, li vel in tāta distātia a celo. qnto sumif p loco simplici q ē cētrū mūdi. rōne cur oia corpa dñr ee vel nō esse i suo lo co nāli. Ma oia corpa dñr esse vel nō ee nāl locata fm q sūt in tali vel tāta distātia a cētro i qli vel qsta ad ipa istūif a celo vtr ipoz pseruatiua: aut vtr qria: z h locus ē ori go z istitutio oim looz cōpositoz. Sexto sumif p illo cō pposito: z hic est situs q fluit a cētro mūdi z cātur in corpo re locato: ex hoc q est in tāta distātia ad ipm centz z talis locus ē de pdicamēto vbi: z ad ipsum est per se motus. ee

enī accūs diuisibile et extēsi i mobili: qđ sūt totalr depdīf: aut acgrif in motu locali rēō. 7. capif loc^o p illo circa qđ alicui^o opatio maxie fieri hz: fm que modū celū dī locus dei. CIntelligēdū scđo qđ illa dīffō loci apđ diuersos diuerfimode exponi cōsueuit. Nā cōmētator cōm. 41. ipaz sic itelligitvz qđ loc^o ē vltimū corpis cōmētis imobile ē ēn tialr. i. qđ nō sp mouet ad motū locati. Nā vltimū corpis locāns nō sp mouet ad motū locati: s; si mouet h ē raroz accūtalr: vt qñ corp^o locās solū cū locato mouet: et p hāc dīrtaz dīc cōmētator. dīrt finis extranea a fine nālī. i. vltimū corpis locāns qđ ē extrinsecū a corpe locato: et qđ ē locus ei^o ab vltimo corpis locati qđ ē illi intrinsecū sīle et nālī: et qđ ē ei^o supficies cōuexa qđ ē ēntialr h ē sp ad ei^o motū mouet. CDein ponit in dīffōne alia dīrtia. s. p̄mū: et per p̄mū itelligit suppositū ipfi corpis locato. i. illi eqle suppositūz enī vt h sumit idē est qđ equalr positū alicui: qđ nō ē excedēs ipz: nec ē ab eo excessūz. et per h dīc cōmētator. dīrt p̄tines eqle a p̄tinetū ieqle. i. loc^o p̄pus a loco cōi. p̄ p̄mā g dīfferentiā dīrt loc^o a supficie extrinseca locati qđ nō ē loc^o h p̄tinet locatū: qđ nō ē p̄tines diuisūz a locato queadmodū o3 locū eē. Per scđaz vō dīrt loc^o p̄pus a cōi: ex qđ seqf hz cōmētatoris expōne hāc dīffōne loci dari solū de loco p̄po. CAlī vō ipaz exponūt sic eā itelligētes qđ loc^o ē vltia supficies corpis p̄tinetū immobilis p̄mū. i. nō mobil per se: i qua dīffōne lē vltia supficies corpis p̄tinetū siue termin^o ponit p̄ gñe. p qđ dīrt a mā forma spatio separato et lē immobilis p̄mū ponit p̄ dīrtia per quā dīrt a vase seu corpore p̄tinetū cū qđ loc^o maxie p̄uenit. qñ corp^o cōtines est mobile p se. loc^o aut cū sit accūs exīs in corpe locatē nō ē mobilis per se: s; solū per accūs ad motū sui subī: et dīffinitio sic itellecta est cōis loco p̄po et loco cōi. Et ē loc^o p̄pus qđ p̄tinet adēquate ipz locatū. ita qđ nō plus: vt p̄cauū doli respectu aq̄ replētū ipz. Loc^o at cōis ē qđ vltra ipz locatū p̄tinet p̄s siue aliō corp^o: vt p̄cauū ignis respectu tui

Ex his respōdet ad argumēta p̄ncipalia. CAd p̄m^o et 2^m p̄z ex dīctū in caplis p̄cedētib^o. CAd 3^m p̄cedēda ē p̄cō. et de illo qđ mouet per se. vñ aqua descēdēs cū doli mouet per se. qđ nālī mouet: et fm p̄p̄tā et^o inclinationē: qđ declarat et in alijs casib^o. CEt p̄m^o ē dīrt Alberti in p̄mo methaurozū dīctū: qđ si testa oui i pleaf roze: et obturef foramē: et pōaf in radijs solis ros postqđ erit calefactus rarefactus et leuefactus ascēdet: et secū testā oui portabit. tūc. n. ros mouebītur sursū per se: et erit p̄tinue in eodē loco p̄po. s. p̄cauo teste oui vt p̄z. CScđs casus ē de vesica plena igne qđ ascēdet per se vesicā secū portādo. qđ rē. CEt tūc ad argumētū negaf qđ illd corpus qescat fm locū: qđ nō dī corpus qescere fm locū ex eo qđ ē cōtinue in eodē loco p̄po: capiendo locū p̄ superficie cōtinetē: s; ex eo qđ est cōtinue i eodē situ seu vbi fluēte a centro mūdi qđ est terminus per se et intrinsecus motus localis. et non motus qui est superficialis: modo constat tale corpus continue eile in alio.

Sed forte hāc rñsionē arguit p̄bādo qđ ad vbi fluēs a cētro nō sit p se mot^o tāqđ ad terminū p̄p̄tū et intrinsecū mot^o localis: qñ ad illud qđ pōt aduenire alicui sine mutatiōe facta in eo nō ē per se mot^o per Ari. 7. p̄p̄tū. S; vbi fluēs a cētro pōt aduenire alicui sine mutatiōe ei^o: vt si aliqđ corpore qescēte moueret vñ. uersū motu recto p̄pter qđ cētrū mūdi efficeret sibi p̄p̄tū quū: aut ab eo remou^o: qđ tūc variaret vbi: et tñ corpus qesceret. qđ rē. CAd hoc dī qđ casus nō est possibilis nālīter: et dīctā de mēte Ari. itelligi debēt stāte cursu nālī. Cñ simīlīr pōt argui qđ ad caliditatē nō est per se mot^o dato qđ de^o eā subito p̄duceret in subo. CEx hoc g argumēto solū seqf qđ illa p̄fēitas nō est p̄mū modi: a qđ res p̄nullā potētū ā pōt separari. est tñ p̄fēitas scđi modi a qđ res hz nō nālīter: supernaturaliter tñ pōt separari sicut ab hoīe rñsibilitas. CEt ex hoc vltērius p̄z qđ descriptio ei^o qđ ē moueri localr motu recto cōtinet p̄p̄tā nō valet. vbi

dī qđ moueri localr motu recto est res alr se hē qđ p̄ius in ordine ad aliqđ qescens: qđ vbi totū vñuersum mouetur motu recto de eo verificaret descriptū et nō descriptū. CSimīlīr nō bene describit dīcēdo qđ taliter moueri est rem aliter se hē qđ p̄ius respectu alicuius fixi veri vel imaginarij. quia dato qđ grauevt quattuor: descendat donec superponatur humeris fortis: qui etiā sit potentie vt q̄ttuor. p̄z qđ in intātū cōtactus illud graue qescit. qđ a p̄portōe equalitatis nō p̄uenit actio: et tñ aliter se hē qđ p̄ius rē. CDicendū est igit qđ moueri localiter motu recto: est rez aliter se habere intrinsece formaliter qđ p̄ius respectu alicuius fixi veri vel imaginarij. CAd quartūz dī qđ locū esse equalē locato. est cōditio locij p̄p̄tū sic eam itelligēdo v3 qđ loc^o p̄pus ē equalis locato fm dimēsiōes qđ hz loc^o. s. lōgitudinē et latitudinē tñ. CAlī dī qđ loc^o p̄pus ē eq̄lis locato fm dimēsiōes qđ hz loc^o. s. lōgitudinē et latitudinē tñ. CAlī dī qđ loc^o p̄pus est eq̄lis locato nō hz cōmēsuratiōne: vt arg^m p̄bat: s; fm p̄tinetū tñ: qđ tñ p̄ci se cōtinet locus p̄pus qđ tū occupat locatum et econuerso.

Sed cōtra hoc arguit p̄bādo nō semp locū p̄pus eē equalē suo locato. Dīro. qđ si sic tūc qualis eīet p̄portio loco3 p̄p̄tū adinuicē: talis eēt p̄portio suo3 locato3 adinuicē3. p̄ns fm. Nā captant duo locata sperica. a. b. et sit diameter. a. dupla ad diametrū. b. deinde supponaf ex euclīde. Dīmo qđ qualis est p̄portio diametroy talis ē p̄portio circulo3 duplicata. et scđo qđ qualis est p̄portio diametroy talis est p̄portio sperarūz triplicata. Illis stātibus p̄z qđ locus. a. est quadruplus ad locū. b. et tñ corpus. a. est octuplū ad corpus. b. per scđam supponēz. ergo nō qualis est p̄portio loco3 p̄p̄tū adinuicē. talis est locato3 adinuicē. quare rē. CScđo arguit qđ tūc spera ignis nō haberet locū p̄p̄tū. et sīlr aeris: aut aque: p̄ns vt incōueniēs. et p̄z p̄na: qđ cōcauū celi plus cōtinet qđ ignēz. et cōcauū ignis plus qđ aerēz cōtinet: et cōcauum aeris plus cōtinet qđ aquā. quare. CTerzio arguit et ponaf qđ aliqđ corpus locef in loco sperico. deinde efficiatur illud quadratū: deducta rarefactione et cōdensatione. et tūc patet qđ illud corpus est tñ p̄cise sicut erat ante. et tamen locatur loco p̄p̄tū maiori cūz superficies quadrata non tñ contineat sicut sperica.

Ad primū rñdēf qđ in p̄ma supponē nō itelligit Euclīdes per circulū superficiē circularē vt est illa qđ est locus sperici corpis: vt arg^m supponit. sed p̄ circulū itelligit superficiē planā terminatā p̄ lineā circularē. CAd 2^m qđ dī p̄cedūt sperā ignis nō hē locū p̄p̄tū et sīlr aeris: aut aq̄ dicentes p̄cauū celi esse locū p̄p̄tū totius sperē gñabiliū et corrūptibiliū. et esse locū cōez cuiuslibet elementoy. Nōnulli vō dīcūt locū p̄p̄tū sperē ignis esse aggregatū ex cōcauo celi et cōuexo aeris: et sīlr dīcūt in alijs. CScđ p̄tra hos arguit. qđ tūc staret locatū aliqđ maiorari: et locū eius p̄p̄tūz minorari: vt ibi spera ignis rarefieret versus terrā. tūc. n. locatū maioraret. vt p̄z. et tñ locus ei^o p̄pus minoraret: qđ vna eius parte nō variata. s. cōcauo celi reliqua minoraret. videlz cōuexū aeris. Sīlr staret locatū minorari: et eius locum p̄p̄tūz maiorari. vt vbi spera ignis cōdensaret versus celū: sicut patet ex eodem fundamento. et sic locus p̄pus et suū locatū nō semp essent equalia. cuius oppositū vult Ari. CAd hec rñdēf ad p̄mū dīcēdo qđ locus ille nō minoraf. vt locus et vt cōtinens: s; potius maioraf. q̄uis pars eius vt superficies minoraf. CAd scđz sīlr dī qđ locus ille vt p̄tines minoraf. pars tñ eius vt superficies maioraf. p̄or tñ rñsio rutiōz appet cū de rōne loci sit q̄libet eius p̄tē p̄tinet locatū partialr et nō p̄tineri ab eo. CAd tertū dī qđ hz illud locatū factūz q̄dratū nō sit maius q̄ttitatie qđ p̄pus. est tñ mai^o occupatue: qđ plus occupat. iō locabit loco maiori: et ecōtra essz si ex q̄drato fieret spericū cū figura sperica sit figuraz capacissima. CAd gñtū et sextū patet ex dīctis in questione.

Est igit motū et qescēs i suo loco p̄ acci

dēs. s. ppter cētrū qđ ē i loco essentiali. oē. n. qđ inēitur i aliquo p accūs inēitur i eo pp aliqđ hñs illđ p se. Cōm. cō. xliij

Scit cōmētator qđ qlibz spa pte accūs i loco p se: qđ ei accidit qđ pteat: nec min^o moueret circulariter dato qđ nō cōtine. ref: qđlibet tñ eaz est p se in loco p accūs: qđ qđlibet ex natura sua determinat sibi aliqđ fixum in eius medio: circa qđ moueat: z hoc dicit locus spere per accidēs z est centrum naturale mundi: quod est terra.

Sed contra ānihilata terra adhuc orbes celestes mouerent circularit. ergo nō vñ tale fixū requirit ad motū circularē sperarū celestium.

Aristoteles z cōmētator nō admitterēt casuz dicte Ari. in lib. celi qđ si celū mouetur nec ē terrā gescere. Alij tñ dicūt qđ celū est in loco p accūs nō solū p cētrū: sed ē p polos mūdi: qđ respēū illoz triū punctoz imobilū ē celū p tunc in eodē situ. iō dicūt qđ ānihilato cētro adhuc eēt celū in loco p accūs p polos mūdi qđ cōseruaret in eodē situ in qđ pñ fuit. Tñ nō pōt celū moueri qn moueat circa aliqđ fixū. Si āt poli ānihilarent nō amplius moueret: sed hec rñsio nō est nālis.

De virtute cōseruatiua terre an itēfioz istuat in pte celo p pingoz qđ distātoz: varij iueniūt modi dicēdi. Cō Burle^o in pma rñsioe sua dicit qđ nō. z qđ itēfioz multiplicat ad pte qđ ē magis remota a pñ antib^o ipsi terre: z illa ē ppe cētrū mūdi. Cōn 2^a vñ rñsione sua dicit qđ h virt^o a celo influxa sit absolute itēfioz et potētioz ppe celū qđ distātoz a celo: ipsa tñ sic itēfioz nō est potētioz ad terrā pseruādā: cū nō sit sibi pueniēs z pportio data: s; remissioz exñs qđlis ppe cētrū inuenit ē terre pportioabilioz: z ipsi^o magis cōseruatiua. Et s; h eēt ima ginādū hāc vtutē multiplicari a celo p latitudinē vnifoz. miter difformē: cui^o extremū itēfioz incipit a celo: z remissioz terminat ad cētrū mūdi: z ps itēfioz pportioat igni. alia seqns paz remissioz aeris: z sic descēdēdo s; m loca eltoz usq; ad cētrū. Cō 3^a positio iuenit qđ ponit q̄tuoz influētiāz latitudies multiplicari. pma a celo vsq; ad puerū aeris. z hec ē ignis pseruatiua. scda a celo vsq; ad puerū aq; z hec ē cōseruatiua aeris. 3^a a celo vsq; ad cōuerū terre: z hec ē pseruatiua aeris. 4^a a celo vsq; ad cētrū: z hec ē terre cōseruatiua. Lic; ergo hec virt^o terre pseruatiua sit potētioz z itēfioz vbi ē ignis qđ vbi ē terra: qđ tñ i igne ē pū. cta vtutib^o terre pñs: nō aut in cētro. iō in pte vbi ē ignis nō tādiu cōseruaret terra. nec ita nālr locaret. sicut nālr locat in cētro: z pportioat dicat de alijs. Cō Posito qđ terra sit pforata. z itēfioz moueat vna gleba terre quousq; cētrū eius sit cētrū mūdi: cui^o pma medietas sit. a. z scda. b. tūc argi qđ aliqñ. a. ascēdet. z b. descēdet. cū ergo ex motu a. z ex motu. b. fiat vnus mot^o: seq; qđ ex duobus motibus diuersaz spēz sit vnus mot^o cōtinuus: qđ motus ascēsus z motus descēsus sunt diuersaz speciez. Cō Rñ def qđ cōtinuitas motus ex p̄tinitate subiecti ē p̄tinitas s; m mās sed cōtinuitas motus s; m tps est s; m formā. modo nō est in cōueniēs qđ ex diuersis motib^o s; m spēm fiat vnus motus cōtinuus s; m mām: vt in pposito. sicut de virga: cui^o medietas est viridis: z medietas sicca: sed qđ motus diuersi spē cōtinuentur s; m cōtinuatōem tēporis sic qđ ex illis fiat vnus motus cōtinuus s; m tempus est impossibile.

Sed contra pōat qđ illa terra qđ nūc ē totalit ex vna pte cētri p̄tinue moueat: vel ab ipetu: vel a manu cōtinue ipellente donec sit totalit ex alia pte cētri: tūc p; qđ tot^o ille motus ē p̄tinu^o s; m formā. siue s; m tps. z tñ vna medietas illi^o s; m tps diuisa ē mot^o de orioz: vt illa qđ mouebit donec mediū ei^o sit mediū mūdi: z alia erit mot^o sursū: vt illa qđ mediū eius recedet a cētro mūdi. z p se qns erūt motus diuersaz spēruz. quare zc.

Potest dici qđ mot^o illi discōtinuabunt p getē i itātaneā. qm mobile illđ gescet i in. stātū i q mediū ei^o erit mediū. qđ tūc nec mouebit sursū nec deorsū: nec circūl. s; imediate an illud istās mouebit deorsū: z imediate post illđ istās mouebit sursū. Cōtra qđ i illo istātū vñ man^o ipellētis h; pportioez maioris ieq; litatis supra resistētā mobilis: vt arg^m suppoit. z ē determiata applicatio zc. z imediate an illa man^o mouebat illā terrā z imediate post mouebit. s; tūc mouet. p; pna: qđ nō hīl aliđ vñ regri. Cō forte dicit qđ h; vñ man^o ipellēt hēat pportioez maioris ieq; litat supra resistētā illi^o terre. nō tñ supra totā resistētā qđ tūc sibi resistit. qm p illo istātū sibi ē resistit tota vñ nā: ne illđ ipōtē seq;. s. diuersa spē formalit p̄tinuari: sic tenēdo qđ duo corpa dura nō p̄tū imediate se tāgere dato qđ magn^o molaris descēdat supra lapidē positū i terra: qđ nō veniet ad p̄tactū s; m planas superficies: et qđ medietas iter eos aer subtilis. qđ cū sit minoris resistētē qđ molaris actiuitatis nō solū ille aer resistet: ne molare vltterius descēdat. s; cū eo etiā resistet vñ nā: ne si postea fieret illius molaris ab illo lapide supēleuato accideret ipōtē. puta vacuū iter illos: aut istātaneos mot^o aeris circūstātis ad subito replēdū spaciū intermediū. Alij tñ dicūt illos motus p̄tinuari. z super hoc diligēter aduerte.

Et ppter hoc oia i celo sūt: celū qdem eni fortassis est oē: est aut locus nō celū: sed celi qđ dā vltimū et tāgēs mobile corporis ē termin^o gescēs: et ppter hoc qđ ē terra in aqua. hec in aere. Lex. cō. xlvj.

Alia dicit Ari. qđ terra ē in aqua: z aq; in aere zc. Dubitat quidaz vtrū aliqua pars superficies cōuexa aque sit altior tota superficie cōuexa terre. ita qđ aliqua aqua sit supra omnem terram.

Ad hoc qđ dixerūt qđ nō. imagināf. n. qđ cētz magnitudis terre nō ē cētz mūdi. vñ p actioez solis z astroz sit pars sibi supposita valde sicca z leuis: z alia p frigus z habūdātā aq; hūda z grauis: z cū cētrū grauitatis terre sit cētrū mūdi: seqtur qđ pars terre sicca ē valde altior alia parte in qua sit tāta aqua z gñatio: et per psequēs aliqua est pars terre que est supra oēs aqua.

Sed cōtra. qđ b dato seqref qđ maria septētrioā pñs est s; m: z p; pna. qđ aqua sp fluit ad partē terre decliuiorē. mō terra meridionalis est altior qđ septētrionalis.

Posset tñ dici qđ ppter maximā aqua z generatōez in septētrioe accidit qđ aliqua ē pars terre in meridie. s; nō ois: qđ aut ppter discōtinuatōez factā per siccitatē: aut pp ibi eēt p̄cauitatē ē dep̄fioz z cētro ppingoz qđ supma pars aq; septētrioālis. pp qđ p̄tigit aqua septētrioāle fluere ad illā partē terre i meridie. In experiētia nāq; videm^o qđ pp aq; exuberātā p̄tingit multoties eā a loco fouee depressioz ad locum magis altum ascendere.

Lāpanus aut dicit qđ aq; ē ecētrica terre: z qđ ipa ē altior qđ sit terra: z qđ ille ē locus eius nālis. Cō Ex qđ vltterius seq; qđ si aqua descēderet nō moueret vltimate ad cētrū mūdi ipe dimēto deducto: s; ad cētrū pprie spere qđ est ex illud. Cō seq; ē qđ si aliqua aqua esset in centro mūdi: z nō detineret ascēderet nāliter do. nec esset in ppria spere: z plura filia possent inferri.

Comētator aut voluit aqua esse altiorē terra: et detineri ab influētis ei^o pseruatiuis i loco septētrioāli: ne mltū fluat ad meridie: qđ ē factū ē pp sinez. i. pp salutē aialū super terrā viuentū: z qđ in ags saluari nō possent. Cō Ex hac opione seq; cum aque septemtrionales continue fluāt ad meridie z recedendo a suo loco naturali qđ aliqđ violentū est perpetuum.

Eodē aut mō accipiendū p hysicē cōf

derare de vacuo et si e aut no et quo e et qd e: sicut et de loco. Textu comenti. l.

Arlens enumerat quatuor questio- nes simplices.

Prima an nome significat aliqd ens accipiendo ens in sua ma- xima cõitate: vt couertitur cum intelligibili.

Secunda cuiusmodi ens nome significat accipien- do ens eodẽ mõ: z hec est qõ qd nominis.

Tertia est vtrũ illud de quo e qõ sit ens pose siue cui nõ est eẽ phibitũ: z hec est qõ si est.

Quarta est qd sit illud ens pose z hec est qõ qd e qrens qd rei seu diffõne declarãtem.

Sed aristo. (qditatẽ eius de quo est questio. i pmo scõdi posterioz nõ enumerat nisi duas qõnes simplices nõ ponetes i nuẽp v3 si e z qd e qz prima qru vtz res sit: aut nõ z 2ª qru si est: qd ipsa sit.

Enũerat et duas qõnes cõpositas v3 qz est: q qru de inhe- rẽtia passiois ad subm: vt vtz hõ sit risibil: an nõ. z pp qd est: q qru de cã hõ inherẽtie: vt pp qd hõ e risibil. z hec due qõnes dnr et ponetes i nuẽp. z hõ est rectiõ. vñ ille due qõ nes p^o Burlei q ptinet ad nois significatões. in võ nõ sũt qõnes: s3 pcognitões: qm in oi doctria qd nois terminõũ e p supponẽdu qd nois. g est pcognitio: s3 qd rei est qõ zc.

Ad quale aut se heat opz accipe qd si gnificetur p nomen. Tex. comenti. lvij.

Sc dubitari cõsuevit an sit pose va- cuũ eẽ? argi q sic plib^o

b expimẽtus. **Primũ** e. qz capiant duo corpa dura fm superficies planas imediate se tãgetia quoz vnu ab altero incipiat eqũr supeluari.

z tũc seqt q imediate post b corpa illa abiuicẽz distabũt fm pũcta media supficiẽz s3 qõ se tãgũt. aut g imediate post b aer exterior: inter illa pũcta mediabit: aut nõ. si sic: dabif mot^o subiuus nõ mẽsurat^o tpe qd e hõ nãm motus vt in 5° hõ patebit. si nõ: tũc iter illa corpa erit vacuũ. z hoc e ppositũ. **2^m** expimẽtu. capiat clepsedra q apertis fora- mib^o ponat in aq donec tota impleat: postea solo foramine supiori clauso ex aq exhat: z tũc qru vtrũ aq descẽdet per foramina inferiora: aut nõ. Nõ põt dici q nõ: qz tũc graue eẽt ex suũ locũ nãle nõ detẽtu z nõ descẽderet nec incipe- ret descẽdere ad ipz: qd e hõ nãm grauis. Si aut aq descen- det cũ p foramẽ supi^o nihil ingredi possit: seqt q in pte su- piori clepsedre dabif vacuũ. **3^m** expimẽtu. impleatur vnu vas aqua calidissima z rarissima: z obstruat bñ fora- mẽ. z ponat in loco frigidissimo i q aq illa i tãtu frige fiat q ispuifet z pgelet: z tũc seqt q occupabit locũ miorẽ qz pus. z p pns cũ in vase illo nihil ingredi possit: aliq ei^o ps remanebit vacua. **4^m** expimẽtu. sumat follis bñ clau- sus excepto foramine iui ouficiũ qd ponat in foramine vni- us vasis pcaui tã stricte q nihil ingredi possit: dein dila- tent parietes follis. z qru vtz aer q est in vase intrabit in follẽ: aut non. si sic: fiet vacuũ in folle. quare.

In oppositũ e intẽtio Ari. i lra vbi pbat p ma- gnũ pcessũz q e ipose eẽvacuũz: nũc sepata a corpb^o nãlib^o: siue imbibitiũ. Et tenẽdo hoc

Ad primũ (rũdetur ad arg^o an oppositũ facta. nõ admittũt qdã duo corpa dura s3 su- pñcies planas imediate se tãgere i aere vel i aq vt vt vel le Ari. 2° de aia. z si ponat vnu illoz eẽ dux z aliud molle dicũt q dux nõ sũt separaf a molli fm oẽs partes fm qõ ipm tãgũt: qm molle isegf dux: z sit eoz adinuicẽ separa- tio p partẽ post ptez. Alij võ p mũ casũ admittũt z pcedũt q aer exterior imediate post hoc pũctũ mediũ tãget. nul- lus tũ aer imediate post hoc fm qdlibet sui pũctũ mediũ attinget: qz infinita velocitate mouebif ille aer ad pũctũ mediũ: nec dabif p mũ instãõ in quo tãget. s3 vltimũ in q

nõ: eo q in qlibz tpe incipiẽte ab instãti pñti tãget: nec ex his seqt q def mot^o instãtane^o: aut nõ mẽsurat^o tpe: imo ille aer z qlibz ei^o pars q mouebif: successiue mouebif: et inqũtũ pars aeris erit in illis corpb^o ppingoz tãto velo- ci^o mouebif: nõ in infinitũ intẽdes mot^o illi^o aeris fm illõ extremũ. **Ad 2^m** dicit: q aq nõ descẽdet: z phibet ei^o de- scẽsus ab obstruẽte foramẽ superi^o: vel a parte superiori vasis phibẽte aliqd ingredi. **Ad tertiu** dicit q stãtib^o possi- tis in casu a nulla vtute poterit aq illa pdesari vñ cõgelari qũtũcũqz infrigidet: z phibebit nãvũs seu ordo debet^o vni- uerfi q e vt nullibi reperiat vacuũ. vñ dnr nãles q nã ita abhorret vacuũ q si loc^o que deserit aliqd corpb^o nõ possz per aliũ qz per celũ repleri: faceret celũ cadere ad ipz re- plẽdu z vacuũ euitãduz. **Ad 4^m** rũdet q latera follis nõ poterũt tm adinuicẽ supereluari qũtũ potuiffet anqz orificiũ follis foramẽ vasis pderet. z aliqd aeris pteĩ in va- se ingrediet follẽ: s3 residuũ rarefiet z ei^o locũ implebit zc.

Ad igitur i quo e. a. mouebitur p b. qd at i quo. c. tps. per ipz at. d. cũ sit sbtili^o in quo e. tẽp^o si cãlis lõgitudõ e ipsi^o b. q e ipsius fm analogiaz impediẽtis corpo- ris. Textu comenti. lxxj. Questio. ij.

Abiuũ incidit vtz dato vacuo gra- ue vel leue inaiatũ in eo positũ moueretur successiue: aut subito mutaret. Et argi pmo q qdlibet tale positũ in vacuo successiue moueret: qz oia potẽtia fi- nita h3 actõez finitã: s3 oẽ graue vel leue est infinite poten- tie. g cuiuslibz talis actio e infinita vel limitata. cũ g mot^o a tali pueniẽs sit ei^o actio: seqt q ois talis e finit^o z deter- minate velocitatis: ita q vltra illã ab intrinseco intẽdi nõ poterit qũtũcũqz mediũ resistẽtia remoueat: posito g corpe simplici graui vel leui in vacuo ipz successiue mouebitur ppf finitãtẽ z limitatõez sue potẽtie tã ad mouere qz ad moueri determinata velocitate. ppter qd dicit moueri a p- portõẽ potẽtie ad resistẽtia mobilis. s. ne veloci^o moueat imaginabif g q forma talis corporis e ipsi^o motiua nãlr z ex se tãta velocitate z nõ maiorĩ qũcũqz mediũ resistẽtia deducta. hõ aut corpe posito in medio resistẽte remittet mot^o ab illa velocitate magis: aut min^o fm maiorẽ aut mi- norẽ resistẽtia mediũ: z hic appellatur tarditas accidens motui naturali. vbi aut illi corpe applicaretur agẽs ipel- lẽs ipm veloci^o qz ex se moueretur: tũc diceret velocitas accẽs motui naturali. z hec vñ eẽ opio Auẽpace. **Scõdo** argi supponẽdo vt plurimi tenet q de^o effectiue moueat p mũ mobile q nõ ois mot^o est successiu^o ex resistẽtia mo- bilis aut mediũ aut vtriusqz vt dicẽ comentator. z per pns graue vel leue simplex positũ in vacuo poterit successiue moueri: s3 ibi nulla sit resistãtia. assumptũ pncipale argi: qm mot^o pmi mobilis e successiu^o: z tñ nõ e resistẽtia me- diũ: vt p3. nec mobilis: qz deo nihil resistit nec põt resistere

3° Tertio si corpb^o simplex positũ in vacuo nõ moueretur successiue: s3 solũ in medio pleno: tũc seqretur q qlis eẽt pportio mediũ ad mediũ in raritate z dẽsitate: talis eẽt p- portio mot^o ad motũ in velocitate z tarditate. z tẽporũ ad tps in lõgitudine z breuitate. hac pportõẽ vtitur Ari. ad pbãdu nõ dari vacuũ: q intelligẽda est de motib^o eiusdẽ corporis simpliciũ aut oino cõsimiliũ quoz vñ^o sit factus in medio rariõri z ali^o in medio dẽsiori. Sed q de illis ip- sa sit falsa arguitur. z primo suppono vt est cõmunis phi- losophãtũ snia q pportio velocitatũ in motib^o habeat attẽdi penes pportõẽz pportionũ potẽtiãz motiuarũ ad suas resistẽtiãz: deinde sint. a. z. b. due terre simplices oino equales: quaz qlibz sint potẽtie motiue deorsum vt octo: z ponat. a. in aere dẽso vt vnu. z. b. in aq dẽsa vt duo tũc p3 q mediũ. b. e in duplo dẽsius medio ipsius. a. z co- dẽ in duplo minus rariũ. z tñ motus. a. nõ est in velociõri

motu. b. q. p. portio a qua mouet. a. nō ē dupla ad illā a q̄ mouet. b. s. minor. nā. a. mouet a portioe octo ad vnū q̄ ē octupla. z. b. mouet a portioe octo ad duo q̄ ē quadrupla mō p. portio octupla nō ē dupla quadruple: s. minor: cū cōponat ex p. portioe quadrupla tāq̄ ex pte maiori z dupla tāq̄ ex pte minori. z q̄ncūq̄ aliq̄ p. portio cōponit ad equate ex duob⁹ p. portioib⁹ ſequalib⁹ ad maiore est minor q̄ dupla: z ad minore z maior q̄ dupla: vt regula cōis fatef.

Ad oppositū .s. q̄ graue vel leue simplex i vacuo positū nō moueret successiue: sed subito mutaret est exp̄sse Ari. in hoc ca. vbi ex pte velocitatis z tarditatis i motu pbat nō dari vacuū p hoc q̄ qualis ē p. portio zc. Et ibidē deducit ad hoc incōueniēs q̄ data vacuo graue vel leue simplex in eodē positū moueret in non tpe. z idē vult Lōmentator in digressio, ne quā facit contra Auempace cōmento. 71.

Et probac q̄one pmittit p̄io q̄ corpa localr mobilia sunt duplicia v3 aiata z inaiata. Aiata dñr corpa aias habētia: vt vegetabilia z aialia. In aiata vō dñr corpa nō habētia aias. z h̄ itez sūt duplicia q̄dā simplicia z q̄dā mixta. Mixta appellant corpa ex elemētis cōposita: vt lapis aut lignuz. Simplicia vō aut sūt mobilia circulariter tm̄ z hec sūt corpa celestia: aut sunt mobilia motu recto: z hec sunt quattuor elta. p3 hec distinctio ex libro celi z mūdi. In proposito aut erit sermo solū de corpib⁹ inaiatis mobilib⁹ motu locali recto. z nō de qlibz motu ipsoz locali: qz nō de violēto: s3 solū de nāli. **Demittat sc̄do** q̄ cā successiois in motu ē resistētia z hoc trip̄l̄ accidit: vt vult cōmentator 4. p̄physi. cōmento 71. Aliq̄. n. est resistētia ex pte mobilis tm̄: vt i motu corpoz celestiu: cū ibi nō sit resistētia extrinseca ex pte medij. vñ corpus celeste d̄ resistere suo motori nō p grauitatez vel leuitate vel aliā h̄ qualitātē: s3 ex eo solū appetit nō moueri veloci⁹: nec ē tardius ex nāli ei⁹ inclinātōe z aptitudine ad motū tāte velocitatis p̄cise. Aliq̄ ē resistētia ex pte medij tm̄: vt in motib⁹ nālib⁹ eltoz: cū nō habeat resistētia intrinsecā. Aliq̄ vō est resistētia ex pte vtriusq̄ v3 tā mobilis q̄z medij vt in motu mixti p mediū plenu in q̄ est resistēs intrinseco ab ip̄o medio qd̄ resistit nō diuidat z ad corruptōez tēdat. z intrinseca ex parte grauitatis aut leuitatis. nō cū mixtū ex graui z leui sit cōpositū. si moueatur sursū: resistet grauitas. z si deorsū: leuitas resistet. **Demittat tertio** q̄ qd̄libet eltu3 dū ē in suo loco nāli resistit ip̄m trahētū ab illo. z dū est extra illū nitit z nāliter inclinā ad ip̄m accedere: z idē est intelligēdū de mixtis inaiatis: hoc patet ad sensuz. **Demittat q̄rto** q̄ licet nō sit pole p̄m nām vacuū eē. tm̄ frequēter admittimus ip̄m esse vt videremus qd̄ seq̄ret in motib⁹ grauiū z leuiū illo dato supponēdo cū hoc q̄ corpa cōseruetur in illo in tāta distātia vel tāta a celo vel a cetro mūdi sicut nūc cōseruantur.

His premiffis ad q̄onez sit hec p̄ma. Supposito vacuo graue vel leue simplex i eo positū nature sue dimissū: subito mutaret d̄ extremo i extremū trāseūdo p mediū. **Hec** p̄bat. z p̄ q̄ tale simplex in vacuo positū subito mutaret. p3. qz ibi nō eēt resistētia extrinseca. Nec etiā intrinseca mō successio i motu sit solū ex resistētia. Qz ē fieri tal̄ mutatio p mediū. p3. qz nō ē imaginabile fieri motū aut mutationez de extremo ad extremū qn̄ ē fiat p mediū. **CS3** h̄ istaf p̄bādo q̄ talis mutatio nō fiet p mediū: qz si mobile mutabit ad mediū z ad extremū: aut ergo successiue: aut simul. Nō successiue: qz tūc tp̄aliter moueret de extremo ad extremū. z p cōsequēs nō mutabit subito: cui⁹ oppositū dicitū ē. Si aut̄ dicat q̄ simul. sic q̄ mobile simul erit in medio z extremo: tūc sequit q̄ mobile simul occupabit totuz spaciū iter mediū z extremū z ex p̄nti q̄ illis adequat: cōp̄tū nūc supponimus. **R̄ndef** q̄ mobile mutat ad mediū z extremū sit: nō simulate istātanea: s3 tp̄ali vñ dato q̄ mobile nūc sit i termino a q̄ z icipiat mutari: tūc pcedēduz

ē q̄ imediate post h̄ istd̄ mobile erit i medio z q̄ imediate post hoc ip̄m erit in termino ad quē. i illo in istātū erit i medio nec dabit p̄mū istās in quo erit i termino ad quē: s3 in qlibet tpe icipietē ab istātū p̄nti erit in medio z in termino ad quē. nullū tm̄ erit tps in quo erit adēq̄te i medio q̄uis aliqd̄ erit tps in quo erit adēquate i termino ad quē. **CSda p̄clo.** Mixtū p̄fectū inaiatū i vacuo positū successiue moueret. **H3** hec p̄clo: qz tale mixtū siue tēderet sursū siue deorsū h̄iet resistētia intrinseca: iō moueret successiue: z d̄ mixtū p̄fectū: qz de ip̄fecto nō o3 vbi cūq̄ in vacuo poneret ip̄m successiue moueri: sicut si esset mixtū ex terra aqua z aere tm̄. z poneret in vacuo ignis subito mutaret ad cōuexum aeris: qz in illo vacuo nullam resistētia h̄iet ex q̄ oia elemēta ex q̄bus ponit cōponi in illo vacuo traheret deorsū. **Teria p̄clusio.** Stat mixtū inaiatū p̄cise ex illius p̄pria nā tardius z tardī⁹ ascēdere ip̄so nō variato intrinsece nec resistētia medij maiorata. **Hec cōclusio** pbat z supponatur q̄ aer inaiatū rarefiat z ignis cōdēsetur q̄ eq̄l̄ resistat mobili in ip̄sis moto. ḡfa argumētū vt vnū: dein de capiatur vnū mixtū in quo sint vn⁹ gradus grauitatis terre: vn⁹ grauitatis aque: vn⁹ leuitatis aeris: z sex leuitatis ignis: tūc p3 q̄ si hoc ponat in aere ascēdet a p. portioe dupla v3 sex graduū leuitatis ignis trahētuz sursū ad duos grauitatis terre: z aq̄ trahētū deorsū. et vnuz gradu3 resistētie medij ex q̄ leuitas aeris in propria spera nō pmouet ad motū: neq̄ resistit. Dū vō medietas ei⁹ puenerit ad sperā ignis: tūc maiorabitur resistētia intrinseca ex parte leuitatis aeris: q̄ tūc resistet vbi p̄us nō resistebat: nō maiorata potētia sursū motua: s3 ipsa exite eadē: aut minori. ḡ tūc ascēdet a minori p. portioe: z per p̄ns tardius nō variata resistētia medij p casuz nec ip̄o intrinsece p̄mutato. **Ex** hac p̄clōne sequit correlarie q̄ pole est mixtū inaiatū in dato vacuo qz i certo pleno per se tardius moueri. p3. **Nā** capiam⁹ mixtū ex duob⁹ gradibus grauitatis terre. z duobus aq̄ z duobus gradibus leuitatis aeris: z octo ignis: tūc si ponatur i spera aq̄ resistēte vt vnū mouebit a p. portioe decē ad tria q̄ ē maior q̄ tripla v3 tripla sexq̄terna: qz octo gradus leuitatis ignis z duo aeris trahēt sursū: z resistētia intrinseca ex grauitate terre erit vt duo: cū grauitas aq̄ ibi nihil faciat z mediu3 resistit vt vnū: vt ponit casus. Si tm̄ hoc mobile poneret in vacuo aeris: moueret tardius: cū tūc po⁹ motua eēt soluz vt octo z resistētia vt quattuor: ex q̄ ibi mediū nō resistit z aer intrinsecus nihil facit vt calculati pōt patere. **C4** p̄clo. **Impole** est tā mixtū inaiatuz qz simplex sue nature dimissuz eq̄ velociter moueri i pleno sic moueret i vacuo illi corr̄ndēte. **Hec p̄clo** p3: qz in pleno z vacuo sibi corr̄ndēte nō ē maior nec minor resistētia intrinseca: nec ē po⁹ motua: z cuz h̄ in pleno ē resistētia extrinseca q̄ nō est i vacuo. ḡ semp i pleno sit mot⁹ a m̄iori p. portioe qz i vacuo corr̄ndēte sibi. q̄re motus tardior. z per p̄ns nō eq̄ velox. **CS3** h̄ hac p̄clōne arḡ probādo q̄ idē mixtuz eq̄ velociter moueat i pleno sic moueretur i vacuo sibi corr̄ndēte z capiatur mixtuz qd̄ in duplo veloci⁹ moueatur i vacuo qz in aere. dein vnuz simplex qd̄ eadē velocitate moueat in aere sic illd̄ mixtuz in vacuo. sit mixtū. a. z simplex. b. et tūc arḡ sic. Et inuenire vnuz eq̄l̄ mixtuz cū. a. qd̄ mouetur tardī⁹ in aere qz. b. z aliqd̄ qd̄ moueatur velocius. ḡ ē inuenire vnuz qd̄ eq̄ velociter moueretur. t3 p̄na: qz vbi cūq̄ ē dare magis z min⁹ ē dare equale. sit ḡ illd̄ mixtuz. c. tūc sic. c. eq̄ velocit̄ mouetur in aere sic. b. z. b. eq̄ velociter mouetur in aere sic. a. in vacuo. ḡ ip̄m. c. eq̄ velociter moueretur in vacuo sic. a. ex q̄ ē p̄f̄l̄ mixtuz. ḡ. c. p̄f̄l̄ moueretur in vacuo sic moueret in aere: qd̄ erit p̄bādū. **Huit** r̄ndetur negādo q̄ detur aliqd̄ tale mixtū sic ē. a. qd̄ in aere eq̄ velociter moueatur sic. b. simplex: aut etiā velocius vñ l3 p̄ minoratōez alicuius taliter mixti sit reperibile aliqd̄ tardius motuz in aere qz. b. nūc tm̄ per maioratōez q̄tumcunq̄ factā reperietur aliqd̄ p̄f̄l̄ mixtuz cuz. a. qd̄

in aere velocius moueat q̄. b. simplex in eodē moueatur aut eā velocius. et hoc posito ut dicebat in casu q̄. b. simplex eque velocius moueat in aere sicut. a. mixtū moueatur in vacuo aere: quod totū patet calculanti.

Quibus visis ad rōnes factas in p̄n^o r̄idēf. Ad p̄mā negāda ē imagina t̄io q̄ si p̄ccatū corp^o graue vel leue dū est ex suū locū nālēs appetit q̄m^o pōt ad illū moueri: nec ex ei^o nā h̄ limitatōes ad certū gradū velocitatis mot^o: s̄ q̄ moueat tāta vel tāta velocitate ē: q̄ tāta p̄portōez maioris inēq̄litas h̄ potētia motiua supra resistētā suā: ex cui^o varietate diuerfiat in motu velocitatis: ut alibi diffuse h̄ tractari. Ad scđam multi negāt deū esse cām i ḡne cāe efficiētis. z dicūt eū cām esse solū in ḡne cāe finalis. iō moto rē p̄mū mobilē dicūt eē itelligētā ifra p̄mā q̄ finite existit p̄o z p̄fectiōis. z ex p̄nti finitā h̄ p̄portōez supra aptitudinē p̄mū mobilē: quā h̄ ad moueri localiter. q̄re p̄uēt motus in p̄mo mobili finite veloc z successiu^o tpe mēsurat^o. **Et alij** dicūt deū eē vigoris finitū itēsiue. q̄re mouet finite velocius. Catholici autē dicerēt deū esse agēs libez: z mouere q̄ velocius vult. z nō q̄uicūq̄ velocius pōt. z hoc ē magis tenēdū. Ad tertā d̄ q̄ p̄p̄ illa Ari. q̄tis ē p̄portio mediū ad mediū zc. indiget limitatōe. Et q̄dā dicūt q̄ p̄portio illa solū d̄z intelligi de motib^o localib^o rectis corp^o simpliciū grauitū z leuiū violētia z nō nālīb^o de q̄b^o arguebat. z hoc semp̄ supposita paritate ex parte motoris z mobilis: nec sit diuerfitas nisi ex parte medio rū in sp̄situdine z subtilitate. **Et istud cōforme** vidēf dictis cōmētatoris in hoc q̄rto i d̄sgrēssōe quā facit p̄tra **Euēpace cōmē.** 71. dū dicit. **Et v̄r** manifestū est q̄ cā diuerfitatis z eq̄litas motuū est diuerfitas z eq̄litas p̄portōis motoris ad rē motā. cū. n. fuerint duo motore z duo mota: z p̄portio alteri^o motoris ad alterū motū fuerit si cut p̄portio reliq̄ motoris ad reliquū motū: tūc duo mot^o erūt eq̄les i velocitate: z cū p̄portio diuerfiat: diuerfiat mot^o h̄ illā p̄portōez. z hoc idē est in motibus nālīb^o z violētis. S̄z in violētis cū duo motore fuerint eq̄les in potētia diuerfitas erit p̄pter ipediēs. In nālīb^o aut diuerfitas aut eq̄litas est p̄pter diuerfitatē aut ineq̄litate p̄portōis motoris ad rē motā. z nō seq̄f ut in eis sit eq̄litas apud eq̄litate motū in potētia: q̄n p̄portio diuerfiat: sicut nō seq̄f hoc in violētis q̄n impediēs diuerfiat: q̄m pp diuerfitatē impediētū diuerfiat p̄portio. **Volunt cōmētator** q̄ sicut vnū mediū est p̄portioaliter alio rari^o: sic eodē velocit^o moueat inchoato motu ab ipel lēte: z q̄ mobile motu violētē moueat ad motū mediū defertis h̄n suā positiōez: seq̄tur q̄ motū in medio rariōri in eo p̄portione velocius moueat moto in medio densiori in qua p̄portione suū mediū est rariū.

Albertus autē in caplo sexto hui^o tractat^o dicit illā p̄portōē esse verā in oib^o mot^o cū q̄dā in limitatōe dicit. n. sic. **Seq̄f** ergo si aliq̄s lapis moueat p̄ aerē. z idē p̄ aquā moueat si aer i duplo tenuior est q̄ aqua q̄ tps quo moueat p̄ aquā i duplo lōg^o est q̄ tē pus quo moueat p̄ aerē. **Et hoc idē v̄r** est in oī motu taz violētē q̄ nālī. tali positiōe retēta q̄ nihil sit cā ineq̄litas mot^o in vno vel in duob^o motis nisi ineq̄litas mediū p̄ q̄d est motus. Quis in ea. imēdiatē seq̄nti declarādo de cā cōmētatoris sup̄a posita sic dicat. q̄z scire q̄ mot^o violētī velocitas z tarditas: supposita equalitate motiue virtutis nō causat nisi a dispone mediū p̄ q̄d moueat: z si cōparatur mot^o ad motū si vterq̄z violēt^o: z h̄nt motore equalē: z mobilia eq̄lia: cābit p̄portio motus ad motū ex p̄portōe mediū ad mediū. mot^o autē nālīs nō h̄z p̄portōem p̄mo ex medio: sed pot^o ex potētia mouētis relata ad mediū sicut inferius patebit. iō mediū nā in illo est signū p̄portōis bitudis mot^o ad motū. cā aut p̄portōis ē habitudo motoris ad mobile zc. **Alij autē** dicūt q̄ illa p̄portio intelligi d̄z de motib^o naturalib^o elemētōz. z adhuc de illis

nō est cā v̄r nisi in p̄portōe dupla. i. mediū adinuicē z ē potētie motiue ad alterū mediū: q̄d nō est in p̄posito. **S̄z** nulla istaz rōnōū v̄r itētōi Ari. satisfacere. v̄n q̄ p̄ma deficiat appet. q̄: violētē motū aut nō moueret i vacuo p̄pter defectū mediū defertis: aut moueret in tpe p̄pter intrinsecā resistētā q̄ resistit violētā ipm: nec verū est mot^o violētis diuerfiat in velocitate z tarditate solū ex diuerfitate mediū in sp̄situdine z subtilitate: sed diuerfiat ē ex diuerfitate intrinsecā resistētā ipso rū mobiliū q̄tūctiq̄ ipsoz mouētū figuraz z magnitudinū ipsoz mobilū obseruet equalitas. **Q̄** etiā scđa nō valeat appet: q̄ tūc Ari. ex illa p̄portōe nō approbaret p̄positū. i. motū in vacuo fieri in nō tpe. q̄m ex quo vacui ad plēnū nō est p̄portio dupla in raritate: nō ōz talē p̄portione esse mot^o facti in vacuo ad motū factū in pleno. **Uidef** itaq̄ ad illud argumētū alr esse r̄idēdū v̄z d̄cēdo illā maiorē p̄portione dem̄tātōis Ari. itelligēda esse v̄r de oib^o motib^o naturalib^o corp^o simpliciū grauitū z leuiū: a q̄cūq̄ puenerint p̄portōe zc. cū hac tñ modifictōe ipsaz itelligēdo: qualis ē p̄portio mediū ad mediū in subtilitate z sp̄situdine zc. i. qualis ē p̄portio p̄portōis potētie vnū mobilis simpliciū ad mediū rariū ad p̄portione eiusdē: aut potētie alteri^o mobilis simpliciū sibi cōfisis ad mediū densius: talis est p̄portio motus facti p̄ vnū isto z mediū ad motū factū p̄ alterū in velocitate z tarditate z tps ad tps in lōgitudine z breuitate: z sic est in casu argumēti p̄us adducti. q̄m. a. terra h̄z p̄portione octuplā ad suū mediū. z b. terra ad suū mediū h̄z p̄portione quadruplā: z p̄portio octupla est sexgātera ad quadruplā: q̄ z cā excedit p̄ vnā duplā q̄ ē medietas quadruple. v̄n p̄portio octo ad vnū cōpōit ex p̄portōe octo ad q̄tuor: z q̄tuor ad vnū. z ita mot^o. a. ē in sexgāter velocior q̄ mot^o. b. cū ergo p̄portio potētie talis motoris ad mediū vacuū ad p̄portione eiusdē vel alterius cōsimilis ad mediū plēnū sit infinita: ex quo in vacuo nulla est resistētia: seq̄tur q̄ motus fact^o in vacuo est in infinitū velocior motu factū in pleno: q̄d esse nō pōt nisi fiat in nō tpe: z hoc est in cōueniēs: ad q̄d Ari. asserētes vacuū esse deducere intēdebat. z tu ista cōsidera si h̄es intellectū sufficiētē aduertentē: q̄z difficulta sunt z a paucis sine errore intellecta zc.

Sed Ari. nō itēdebat nisi: q̄z nos nō sentimus tēpus q̄ non sentimus motū **Commentator** commento. xcviij.

Quia dicit cōmētator q̄ nos nō sentimus tēpus q̄ nō sentimus motū. possēt q̄z dubitare vtrū tps possit p̄sensuz cōprehēdi: q̄zuis cōmētator capiat sentire lar ge p̄ cognoscere: z dicit Bur. q̄ tēpus potēst cognosci per sensum interiorē: non autē exteriorē.

Et alij tenēt q̄ etiā p̄sensuz exteriorē possit cōprehēdi sicut z mot^o. **Et cū** v̄teri^o q̄. rif: an esset sensibile p̄priū: aut cōe: aut p̄ acc̄s: dicūt q̄ ē sensibile p̄ acc̄s. z cū arguit: q̄ tūc nō haberet aliq̄d accidēs p̄ se sensibile rōne cui^o sentiret. negāt p̄ntiā: q̄m aliq̄d est sensibile p̄ aliud q̄d est acc̄s z forma eius: ut sensibilia cōia: cuiusmodi sūt magnitudo motus zc. z aliq̄d est sensibile p̄ aliud q̄d est ei^o mā z subm. z hoc mō sensibilia sūt sensibilia p̄pria: q̄m nunq̄ p̄cipēf color nisi mediāte magnitudine. z ita sentit tps p̄ acc̄s rōne alteri^o: nō q̄ fit ei^o acc̄s z forma: s̄z subm: z hoc ē mot^o. **D̄nter** tñ sensibilia p̄pria z sensibilia p̄ acc̄s sentiunt mediāte subiecto. **Mā** h̄z sensibile p̄priū nō sentiat nisi mediāte cōi vel suba tan q̄z subiecto: p̄ p̄us tñ sensibile p̄priū q̄ aliq̄d alioz. **Sed** sensibile p̄ acc̄s posterior cognoscit q̄z suū subiectū si cognoscit mediāte subiecto q̄d addit p̄pter subam que est sensibile p̄ acc̄s z nō cognoscit p̄ subm: q̄ vō tps est sensibile p̄ acc̄s mediāte suo subiecto q̄d est mot^o. iō per p̄us cognoscit mot^o q̄z tps. opinio tñ Burlet in hoc ē melior.

In dubitatioe qua querit vtru tps fit motus
dicit Bur. qd motus pot coci-
pi sine priori z posteriori fm duratione z absqz successioe.

Sed contra qz cometator in tertio pphsi. expo-
nendo diffonem motus formalis dic
qz pilla pucula fm qz in potetia apparet successio z conti-
nuatio in motu: cu ergo res no possit cocipi sine illo qd i-
cludit in eius diffone: sequit ppositu. **Itē** dicit qz nihil
est magis ppinquū nature motus qz ptiuum. **Itē** ipse
met Bur. in hoc quarto declarado diffonem ipis de ipso
vul hoc arguūto qd sumit ex intetioe Ari. tps est nume-
rus motus fm illud quo cognito in motu cognoscit mot^o
et quo no cognito no cognoscit motus: sed cognitio priori
et posteriori in motu cognoscit motus z no cognito priori
et posteriori in motu no cognoscit motus: igit zc. **Itz** g
ex minori huius rōnis qz non cognoscit motus nisi cog-
scatur hēe pus: z ex pnti successioe. **Itē** mot^o ē por na-
tura qz tps: z prius hz prius z posteri^o a spatio qz a tēpe:
vt ipemet pcedit: simus ergo in illo priori. z tūc sequit qz
p illo priori motus hz prius z posteri^o: z no a tpe: z p cō-
sequēs habet successioe ex se z no solū a tpe: quare non
poterit concipi sine successioe.

In hac difficultate sunt due positiones
Una Burlei tenētis
qz motus pot accipi sine priori z posteriori vt dictū est. Et
p hac pte videt esse Alber. 4° pphsi. tractatu de tpe ca^o. 6.
sic dices. Et si velis tu cōsiderare diligēter motū in eo qz
motus: no est cōtinu^o: qz si in eo qz motus esset cōtinuus:
sic ois motus esset in pdicamento quātittatis: qd improba-
tū est in 3° libro. quātittas aut que est in motu no semp ē a
spacio: qz ois motus ē motus localis: sed quātittas mot^o in
eo qz motus est quātittas cōtinui exitus fm gñatiōem par-
tis entis fluētis post ens siue forme post formā: sicut ostē-
dimus in tertio libro: z hec quātittas numerās est tps: z iō
tps p se ē cōtinuū: motus aut p accūs. z hec quātittas p ha-
bet p se prius z posteri^o: qd simplr z absolute pus z poste-
rius vocat. ois aut alia res z motus ipse no habet prius z
posteri^o: nisi fm qz numerat illa quātittate: z hec est snia
Aucēne. **Et** si qreret tūc dīa inter motū z mutatiōem
subitā. Rndet aliq illā positionē tenētes declarado diffe-
rentiā illā p quoddā filē. vbi gra. sepe quātittas corporea
a suba: adhuc inter talē subam z pūctū est dīa q ad pūbi-
litate: qm pūctus ē simplr indiuisibilis sic qz nec hz ptem
extra ptē. no aut sic ē de illa suba: qz lz no hēat ptē ex ptēz.
habet tñ ptē intra ptē. z est apta extēdi z hēe ptē extra ptē.
Sic in pposito mutatio subita est simplr indiuisibilis: sic
qz nec hz ptē ex ptē: nec ē nata hēe. **Motus** aut vbi cocipi-
atur sine priori z posteriori: quūis vt sic no habeat ptē ex p-
tem fm durationē: hz tñ ptes illas intra se multiplicatas:
merito cui^o nat^o ē hēe ptē ex ptē fm successioe.

Alia aut positio tenet qz motus pprie dicit^o
no pot cocipi sine priori et
posteriori. **Contra** quā pōem sicut pcedentē etiā instatur
Cprio qz cometator posuit vnā dīsam inter motū z tēp^o
q est qz motus pot cocipi totus fil: sed no tps. **Itē** mot^o z
prior tpe: sed pus pot cocipi sine posteriori: ergo motus
pot cocipi sine tpe: z p pns sine successioe: cu non possit
cocipi successio qn cocipiat tps. **Licz** ergo tps no possit cō-
cipi sine motu: tñ motus sine tpe cocipi poterit: quare zc.
Ista dubitatio ambigua est: z p vtraz sui pte ptes hz au-
ctoritates: verūtn defendēdo pōnē scdam ad argumenta
vltimo contra eā adducta potest responderi.

Ad primū dicit qz cometator capit ibi motū lar-
ge vt extēdit se ad subitā mutatiōem
CAd 2^m rndet qz no sp pus pot cocipi seu p intellectū ab-
solui a quocūqz suo posteriori: z hoc verū hz qn illud po-
steri^o respectu illi^o prioris se hz vt forma: z includit in ei^o
diffone formalr aut virtualr: vt in pposito. dico g qz mot^o
no pot cocipi qn cocipiat tps qz tū ad suū māle qd ē dura-

tio successiua: lz no oporteat p tūc cocipi suū formale qd
est aie nūeratio: vt satis pstat. **Contra** Burle^o 3^m modū
capiēdi motū v3. p durationē fluxus illi intrinseca sed non
oportet dicere talē durationē esse motū. **Itē** negādo illud
diceret p ad Ari. z Cometatorē. 5° metaph. qz cu dicūt mo-
tus ē p se quātittas. ppō illa d3 intelligi in pdicatioe causa-
li siue māli hoc mō v3: mot^o ē p se in qzto tanqz in subo. z
ibi ponit abstractū p pcreto. vñ nihil est p se mobile nisi
qz tū. **Et** vlteri^o dū dicit cometator qz mot^o diuisus p duo
instātia ē tps: intellr filr illa ppō in pdicatioe māli v3. qz
tps ē i motu teriato p dno mutata eē mēsurata duob^o istā.

Circa secundā dubitationē qua q. (tibus zc.
rif) **Utrū** tps fit pns motum? Ad-
uerte qz ē triplex duratio. f. eternitas. eui z tps. **Eternitas**
est duratio dei: q sic describit: qz ē duratio imutabilis tota
fil. **Eui** est duratio angeloz: z describit qz ē duratio mu-
tabilis tota fil. **Sed** tps ē duratio gñabiliū z corruptibili-
um: z describit qz ē duratio mutabilis no tota fil: sed hñs
prius z posteri^o. **Et** fm qz dicit Bur. primū tps ē duratio
successiua pmi motus psequēs ipm: z eo mensuram^o oēs
motus: nec est nisi vnū primū tps qd no sit pars alteri^o tē-
poris: lz sint plura tempora secundaria.

Sed arguitur cōtra pbādo qz pfa sint prima
ipa totalr ex inuicē. **Mā** ex qz p-
mū tps psequit primū motū erit accūs diuisibile fm diui-
sionē pmi mot^o. cu ergo pmi^o motus diuidat in ptē oriēta-
lē z in ptē occidētalē: sequit pmi^o tps p filr diuidi. sicut er-
go toti motui p corrdet ppria duratio q est pmi^o tps: ita
in medietati oriētali corrdet ppria duratio distincta a pro-
pria duratiōe corrdēte medietati occidētali: z toto tēpe
primo: z illaz qlibet erit tps pmi^o: qz p quālibet illaz po-
terim^o oēs pticulares mot^o mensurare: quare zc.

Respondetur qz primū tps no est accūs extē-
sum sicut pmi^o motus: sed est
accūs multiplicatū p totū pmi^o motū: ita qz no est alia du-
ratio vni^o pmi^o motus: z alteri^o pris loquēdo de pti^o
mālib^o: imo eadē duratio nūero ē duratio totū pmi^o mot^o
et oim suaz ptiū māliū. **Mō** ē ergo diuisibile pmi^o tps in
ptes māles: sed solū in ptes fibinuicē succedētes: qre zc.
Johānes aut eucliph imaginat qz absolute no ē nisi vnū
tps qd est duratio totū mūdi: fluēs tñ ab ipso mediāte mo-
tu: sic qz si no esset mot^o no esset tps: z quocūqz motu exi-
stēte ē tps: z est accūs multiplicatū p totū mūdū: z idē nu-
mero in qlibet ei^o pte quātittatiua. z dato qz crearet alr mū-
dus h tps qd nūc ē ad ipm multiplicaret z esset solū vnū
tps in hoc mūdo: z in illo: qd saluari no posset ponendo
tps esse pmi^o motū aut ipm essentialr cōseq. z fm hoc p3
quō tps mēsurat pmi^o motū mēsurado quātittatē accūtē fi-
bi: qz ppria ei^o durationē q no est tps cu solū duratio totū
us mūdi sit tēpus q ē alia a duratiōe pmi^o motus. **Et** si
argueret qz fm hoc accidēs migrat de subo in subum.
qz dato qz vnū corpus de nouo pduceret i illo recipef tē-
pus qd prius fuit in alio subiecto. **Rndet** negādo cōse-
quētā: qm migrare de subo in subm: est vnū subiectū re-
linquere illo remanēte z in aliud trāsire: quod no contin-
git de tēpore nec de aliquo alio accidente.

In tertia dubitatione qua querit vtz
ips fit nūer^o zc.
ponit vnū dictū cometatoris dicētis qz tēpus mēsurat mo-
tū p quātittatē accūtē motui. **Sed** qz tūc seqret qz tps
no mēsuraret pmi^o motū: qz no tps secundariū cu sit poste-
rius z ignoti^o pmo motu: nec tps pmi^o: qz si tps pmi^o men-
suraret pmi^o motū p ei^o quātittatē ipsā mēsurado: cu ipsū
met sit quātittas pmi^o motus fm cōem opinionē: tūc seqre-
tur qz pmi^o tps mēsuraret seipsū: qd tñ est falsuz. **Itē** vñ
rndet cometator qz tps mēsurat alios mot^o a pmo pccisc
sicut nūer^o z mēsurā extrinseca. **Primū** aut motū mēsu-
rat sicut forma in re. **Hui^o** declarationem vide a Burleo.
Contra tñ dicit qz vlr pma mēsurā z pmi^o mēsuratū sūt vni-

genea: et qd p̄mū tēpus mēsurat p̄mū motū mēsurando p̄ mo quātūtatē eius: nec ex hoc sequit̄ qd aliqd p̄ mēsurat se. Un̄ imaginari debem⁹ qd p̄ aliquā ptē p̄mū tēpis mihi notā ego mēsurō aliqd p̄mū ipsi mihi ignotū: vt p̄ horam mēsurādo mēsem: et talit̄ mēsu rādo etiā mēsurō ex p̄nti motū primū vni⁹ mēsis: qui est adequatū subm̄ illi⁹ tēpis: et sic venio in notitiā sue duratiōis. Et si argueret̄ qd tēpus nō est in motu subiectiue: qz tēpus ē accidēs absolu- tum nobilit̄ et p̄fectius q̄ sit motus q̄ est fluxus et accidēs respectiui. nō nullū accidēs p̄fecti⁹ est subiectiue ī accīte eo imp̄fectione. R̄ndet Bur. qd duplex est subm̄ accīti: principale et dispositiui. Principale est suba: et illud sēp est nobilit̄ accīte in eo fundato: et p̄mūz mobile est h̄mōi respectu tēpis. Subm̄ aut̄ dispositiui pōt esse ignobili⁹ ac- cidēte fundato in ipso: vt in p̄posito est motus q̄ est flux⁹ respectu tēpis. Dicit Bur. qd motus quo ad quātūtatē quā capit a spacio est maior q̄ tēpus h̄m̄ p̄p̄riā quātūtatē q̄ est duratio successiua. h̄z ē tēpus h̄m̄ p̄p̄riā eius quanti- tatem sit nobis notius q̄ motus h̄m̄ quātūtatē quā habet a tempore. vñ motus habet quātūtatē et prius et posteri- us a magnitudine māliter: et a tempore formaliter.

Sed contra. qz quātūtas quā h̄z motus a spaco aut est quātūtas h̄m̄ extēsiōem p̄nū simul exītiū: aut h̄m̄ duratiōem partū sibiunice succedē- tiū. Nō p̄mo mō: qz talē habet motus a mobili et nō a spa- cio. Si scdo mō: cum motus prius saltū h̄m̄ nām habeat quātūtatē a spacio q̄ a tpe: sequit̄ qd in illo priori mot⁹ est successiui sine tpe: et per p̄ns erit per se quātūtas cōtinua: cuius oppositu vult cōmētator dicēs eū esse de ḡne passi- onis. Aliter posset argui querēdo de quātūtatē quā ca- pit motus a spatio: vtrū sit permanens: aut successiua: et

Respondetur (procedit vt prius. qd motus q̄ est fluxus capit qn- titatē h̄m̄ duratiōem a spacio sup̄ quo sit māliter: et h̄m̄ hoc ptes eius priores et posteriores cōtinuant̄ p̄ mutata eē eti- am māliter: formalit̄ aut̄ cōtinuat̄: et esse successiui p̄ ipm̄ tēpus: seu p̄ duratiōem successiua sibi intrinsecā: et h̄m̄ hoc imaginari poterim⁹ qd talis duratio q̄ est mālē in tempo- re sit formale in motu q̄ est flux⁹: et per p̄ns qd p̄ illo priori p̄ quo motus capit quātūtatē a spacio et nō a tpe nō ē mot⁹ nisi māliter. q̄re nō sequit̄ qd motus nō sit p̄ se qn- titas. Cō- sidera super isto: quia indiget speculatione zc.

Cū aut̄ pri⁹ et posteri⁹ ē tūc dicim⁹ tps hoc. n. est tps numer⁹ motus secunduz pri⁹ et posteri⁹. Tex. cō. ci. Questio. ij.

Habitatur hic vtrū tps sit nuer⁹ mo- tus h̄m̄ prius et posterior: Et arguit̄ qd nō. Primo. qz si tēpus esset nu- merus: hoc maxime esset p̄ actualē nueratiōez ipsius aie: dū anima mediāte duratiōe succes- siua primi motus mēsurat motus p̄ticulares: sic qd in ipso p̄ tpe aie nueratio se haberet velut formale: et duratio suc- cessiua primi motus tanq̄ mālē. Sed arguit̄ qd nō. qd dato illo seq̄ret̄ qd essent plura prima tpa s̄ nō cōicātia p̄ta Ari. in lra. q̄ ponit qd idē tps est in celo: in mari et i ter- ra: nec est aliud apud oriētales: et aliud apud occidētales. Et qd istud sequat̄ p̄bat̄: qz multiplicato formali et mālī alicui⁹ illud multiplicat̄: sed tā formale q̄ mālē in primo tpe multiplicat̄: igit̄ zc. minor p̄bat̄: et ponat̄ qd mediante eadē duratiōe successiua primi motus diuersi hoies mē- farent diuersos motus p̄ticulares: et tūc p̄z qd ibi sunt ptes aie nueratiōes: et ex p̄nti p̄ta formalia primi tēpis. qd etiāz ibi sint ptes duratiōes successiue s̄ nō cōicātes p̄bat̄: qm̄ duratio successiua primi motus est accidēs secū coextēsum et per p̄ns diuisibile in ptes s̄l exītes nō cōicātes ad diui- sionē primi mobilis sicut prim⁹ motus v̄z. in partē oriēta- lē et in partē occidētalē. q̄re sequit̄ qd sicut tota duratio p̄- mi motus pōt esse mālē in p̄ tpe: sic et duratiōes cōtridē-

tes mālibus primi motus: quare zc. Forte hic diceret̄ vt tactū fuit supra: qd h̄z formale in p̄ tpe multiplicet̄: non tñ mālē: qm̄ nulli parti mālī primi motus cōtridēt̄ p̄p̄ria duratio: sed solū toti motui primo: id nō sunt p̄ta p̄ria tpa nō cōicātia s̄l totalit̄ distincta: et h̄z voluit̄ Az. loco sup̄ al- legato. Sed p̄ h̄ arguit̄ p̄bādo qd cuiuslibet partū mālī p̄- mi motus cōtridēt̄ p̄p̄ria duratio distincta a duratiōibus aliāz partū et totū primi motus: qm̄ ex eo prim⁹ mot⁹ h̄z p̄p̄riā duratiōē: qz h̄z partē priorē et partē posteriorē q̄ si biniucē succedūt: et nō sunt s̄l: sed s̄l q̄libet p̄s mālīs pri- mi motus h̄z ptes priorē et posteriorē: in q̄s diuidit̄ ad di- uisionē tēpis vt notū est: ergo sequit̄ qd q̄libet p̄s mālīs pri- mi motus h̄at p̄p̄riā duratiōē. Nā ex q̄ duratio p̄p̄ria mo- tus successiui inseq̄tur ptes eius sibiunice succedētes: seq̄- tur qd ad alias et alias tales partes inseq̄uit̄ alia et alia du- ratio. Cū ergo ptes mālīs primi mot⁹ alias h̄ant partes formales sibiunice succedētes a primo motu: ad illas īse- quitur alia duratio ab illa q̄ inseq̄tur motū primū: seu ptes formales alteri⁹ partis mālīs: et p̄ p̄ns p̄p̄riā h̄bit du- ratiōem distinctā a cuiuslibet alterius ptes duratiōē: et eti- am totū motus primū: qz h̄z p̄positū. Scdo p̄ncipalit̄ ar- gutur sic. Si tps eēt nuerus motus mō q̄ dcm̄ est. s. p̄ nūe- ratiōē aie: et mediāte duratiōe successiua primi mot⁹: tūc seq̄retur qd tps saltē q̄ ad suū mālē p̄seq̄retur motū: sicut passio p̄seq̄tur suū subm̄. S̄ arḡ qd nō: qz dato illo: tunc stat et qd esset motus p̄p̄rie dictus: et tñ nō esset tps: qd sic arguitur. Qd pri⁹ stat esse sine suo posteriori: sicut stat esse hoīem nō exīte risibilitate: sed mot⁹ p̄p̄rie dict⁹ ē p̄or tpe q̄re zc. Qd tñ h̄ sit falsum: p̄batur: qz si motus p̄p̄rie dict⁹ est: tūc h̄z pri⁹ et posteri⁹ sibiunice succedētia: sed talia nō p̄nt esse sine duratiōe successiua motus q̄ est tēpus saltē in potētia. et cōiter loquēdo de tpe: q̄re zc. Cō. si tps eēt nūe- rus zc. per nueratiōez aie q̄ eēt ei⁹ formale: cū a sua forma- res ponat̄ in ḡne: seq̄retur qd tps eēt de ḡne actiōis: cū nu- meratio aie sit actio eius. p̄ns falsum et p̄tra Az. in predi- camentis ponentē tempus esse spēm qn- titatis continue.

In oppositum est Aristo. in littera.

Pro qōne premittendū qd h̄z de tpe varie inueni- ant̄ distinctiones: duo tñ ex eis hūc p̄- posito sūt maxie deseruientes. Prima ē qd tps ē duplex: primariū et scdariū. Tps primarie acceptū ē duratio suc- cessiua motus primi mobilis: cui p̄ncipalit̄ cōpetūt p̄ditio- nes mēsure successiua: q̄rū p̄ria ē. qd sit notior q̄ a d nos alijs motib⁹ saltē ī mēsurādo. 2ª est qd sit alioz motūū tā: sed 3^a qd sit maxie regularis et vniiformis. Tps scdarie sū- ptū de quicūq̄ duratiōe d̄f motus successiui in quicūq̄ gene- re fuerit: et p̄pterea quicūq̄ percipim⁹ motū successiui p̄- cipim⁹ tēpus: saltē per itēnsiōez motus: et eō: vt vult Az. in lra. C¹a distinctio ē qd tēpus ē duplex v̄z in po^a et in actu. Tēpus in po^a est qn- titas successiua ip̄s^o motus per quāz aia pōt motū mēsurare: et h̄z apud p̄les d̄f mālē ipsius tem- poris. Tēpus aut̄ ī actu hūc successiue qn- titatē actualē super addit̄ aie nueratiōez: qz aia ipsū motū mēsurat: ita qd talis aie nueratio pōitur in tēpore velut eius formale. et v̄ aper- te vult Cōmita. Auer. cōmēto. 109. dū dic̄: Qd suba tēpori q̄ ē ī eo q̄si forma ē nuerus: et qd est ī eo q̄si mālē mot⁹ cōti- nuus. p̄tinuatio ḡ accidit ei gr̄a mālē: et discretio. s. nuerus gr̄a forme: et est cōpositū ex duab⁹ q̄ntitatib⁹. s. discreta et p̄tinua. Premittendū 2° qd nuer⁹ sumit̄ multip̄l̄. vno^o p̄ nūero nuerate: et talis ē aia nueras. 2° p̄ nūero nūera- to: et talis ē res nuerate: vt decē hoies: aut decē eq. 3° pro nūero q̄ nueramus. et h̄ est duplex. qdā. n. ē nuerus q̄ nūe- ramus simpl̄ dictus: vt nuerus mathematicus: sic bina- rius ternarius. et qdā est nuerus q̄ nueramus dictus h̄m̄ qd: ex eo qd est determinatus ad mēsurādū certū gen⁹ en- tis: et talis nuerus pōt etiā nuerari cuiusmodi est tempus qm̄ nō solū ad tēpus possim⁹ mēsurare totū: s̄ etiā eō. vt docet Az. ca. 4. huius tractatus de tempore dū dicit̄

no aut solū motū tpe meum: sed motū tps: pp diffiniri adiuicē tps. quoddā em determinat motū cū sit nūerus ipius. motus aut tps: z dicim paucū z multū esse tps motū mēsurātes zc. C Premittēdū tertio. qd pri^o z posteri^o fm duratiōem que non sunt simul: aliqñ sumunt p ptib^o tps: aliqñ p paribus motus: z aliqñ p instātibus priori et posteri^o: hoc satis patet.

His premissis fit ad pōem hec pma q. Tps i potētia est duratio motus successiua ex se pns prius z posteri^o. Nec qd qdū ad inclusuz in ea v3 qd tps sit duratio motus successiua: p3 ex secunda distinctiōe pmissa. S3 qd talis ex se heat pns z posteri^o arguit sic. Qis quātitas pūna habet ex se ptē ex ptē: vt p3: sed talis successiua duratio est quātitas pūna motus qd fluxus: ergo h3 ex se ptē extra ptē: sed nō h3 ex se ptē extra ptē qd sil existāt in modo: qz tūc esset res pmanēs: qd est falsum. q h3 p se ptē extra ptē qd sibi inuicē succedūt. z qd vna est prior z alia posteri^o: z p pns h3 ex se pns z posteri^o. Ex hac qōne sequit correlative qd tps nō est motus: sed est accns pns motū. 2^a ps p3. qz ois quātitas alicuius est accns pns illud: sed tps est quātitas motus p pmissa: ergo zc. C Et p idē sequit pma ps: qz illud nō est motus qd est accns motus: cū idē nō accidat sibi p se: sed tps ē accns motus vt pbatū est: ergo zc. C 2^a q. Tps in actu est ens copulatū ex duratiōe motus successiua z aie nūeratiōe: qd pma est ex aiam: 2^a aut in aia. Ista qd est biptita cui^o prima pars sic psuadet. Tps in actu sup addit duratiōem successiue motus qd est tps in potētia illd p qd ipsa est actu mensura: cū de rōne tps sit nūerare motū: vt p3 ex ei^o descriptiōne: Sed duratio motus ē actu mēsurā p aie nūeratiōe: vt p3: ergo tps in actu ē ens copulatū ex duratiōe successiua z aie nūeratiōe. 2^a aut ps ē manifesta. Motū ē em duratiōem motus eē in motū: z ex pntū ex aiam: nūeratiōe vō esse aie actiōem in ipsa manētē: qre zc. C 3^a z vitia qd rnsa lis ad qd sitū p mū tps in actu ē nūer^o motus fm pns z posteri^o repta in p motū: qd hec sic arguit. Naz p mū tps in actu ē nūerus motus: vt ex dictis ē manifestū. aut ergo est nūerus motus fm pns ei^o sil exites: aut fm ei^o ptes sibi i uicē succedētes. non p^m: cū tales ptes nō heat tps: ex qd ē res pure successiua loquēdo de ptib^o nō cōicātib^o. qd dat secūdū. C Ex qd vltēri^o argi^o sic: Dumū tps in actu ē nūerus motus fm ptes ei^o sibi inuicē succedētes: sed tales sūt pars p^o z ps posteri^o tps inuēte in p motū: cū p mū tps sit duratio successiua sequēs p^m motū: ergo p^m tps i actu est nūerus motus fm pns z posteri^o repta in pmo motū.

Ex his vltēri^o ad ar^o facta in p^o. rñdes: Ad p^m cōcedēdo p mū tps multiplicari posse qd ad suū formate: sed nō qd ad suū māle: nisi ptes essent mūdi: aut esse possent: z sic nō sunt pla pma tpa sil nō cōicantia totalr distincta. Et ad pbatōem dī: qd p^o mālib^o pmi mot^o non corrdet duratio alia ab illa qd pmo motū corrdet: sed p cise eadē. vñ eadē duratiōe nūero ptes formales pmi motus sibi inuicē succedūt: z ptes formales suaz ptiū māliū: qz talis successiua duratio nō est accns extēsum sicut p^m motus: sed ē accidēs multiplicatū ad quālibet ptē ei^o mālem: sic v3. qd eadē duratio nūero est oim illarū ptiū: sicut cōiter ponit qd eadē aia intellectiua nūero ē in qlibet pte corpis humani qd informat: qzuis sit indiuisibilis. C Ad 2^m cōcedit qd duratio successiua pmi motus ipm psequit tāq3 passio suū subm. sed negat qd ex illo sequat qd stet eē motū p pte dictū sine tpe saltē in potētia: z negat vltēri^o qd oē pns stet esse sine repugnātia absq3 suo posteri^o: lz vltēri^o illud ptingat: z hoc vbi tā pōri qd posteri^o ē idēz cōe vtriusq3 essentialē: vt ē in pposito de motu z tpe: qbus prius z posteri^o sibi inuicē succedētia sūt essentialia. C Ad vltimū p3 qd lz tps in potētia sit spēs quātitatis pūne: tñ tps in actu nō est p se in aliquo genere: cū sit aggregatuz ex reb^o diuersoz p dīcamētōz. poterit autē reduci ad gen^o actiōis rōe sui formal^o z ad gen^o quātitatis ex pte sui mālis.

Sequitur. n. sicut dictū ē magnitudines mot^o: hūc aut tps sicut dixim^o. Et silr iaz pūctū qd fert quo motū cognoscim^o et p us i ipso et posteri^o. hoc at qdēz qd cūq3 ens ē idēz est: aut. n. pūctū: aut lapis: aut aliqd aliō hmōi ē. Rōne at altez ē sicut sophiste accipiūt altez coriscū i teatro eē et altez coriscū in foro. Tex. cō. ciij.

Conclusio

fic declarāda est: qd instans manet idē in toto tpe fm subiectū: sed ē pūne altez fm esse: qd sic pbat. Sicut mobile se h3 ad motū sic instās se h3 ad tps: lz mobile manet idēz fm subiectū in toto motu: z est diuersum fm esse: ergo instās manet idē fm subm in toto tpe: et est diuersum fm esse: probatur maior pūntendo pmo ex declaratis supra qd mot^o sequit magnitudinē sicut suā p pūam mān: z tps sequit motū: tūc sic. Sicut pūctus fluēs se habet ad lineā sic mobile se h3 ad motū z instās ad tps: lz pūctus fluēs p suū motū facit lineā fm imaginatiōem mathematicoz: ergo mobile facit motū z instās facit tps: z p pns sicut mobile se h3 ad motū sic instās se h3 ad tps. minor p3. qz qd cūq3 ens fuerit mobile: aut pūctus aut lapis zc. manet idē in toto motu fm subm: hoc ē fm rē: sed ē alterū z altez fm esse siue fm rōem: fm qd ē alibi z alibi: sicut coriscū dī esse altez in foro: z alterū in teatro. Nota itēz pbat eadem maior arguēdo sic. Sicut tps se h3 ad motū sic instās se h3 ad mobile: ergo pmutatum sic mobile se h3 ad motū: sic instās se h3 ad tps. pbat assumptū: qz sicut motus sequit magnitudinē: z tps sequit motum sicut mān suā: vt sup^o assumptū est: sic instās sequit mobile. Nā p mū mobile seu extremitas ei^o p suū fluxū causat instans: vnde instās est in tpe sicut termin^o aut passio ei^o: lz ē i p mobili vt ē accns i subo p ipz multiplicatū vt tps zc.

Corruptiōis. n. causa p se est tēp^o nūerus: etenim motus ē. Motus aut distare facit quod ē. Textu commenti. cxvij:

Huius

dicti declaratiōem cōmētatoz cōmēto. 117. Et hoies attribuunt ei. i. ipi corruptiōem z nō gnatiōem: qm cū tps attribuit p se opationi digni^o est: vt attribuat opationi qd inuenit eēntialr in re quā sequit tps. i. in motu: et motus nāliter h3 vt p ipm auferat res a sua suba: z ista ablatio p se inducit corruptiōem rei: lz inducat gnatiōem i rebus gnatis p accns ex motu: qd inuenit gnatio p accns: et corruptio p se: z ex tpe inuenit vtrūq3 per accns: sed gnatio per accns accntis. tps aut accidit ei cui accidit gnatio ex motu: z seqt ex illo in qd inuenit corruptio per se. corruptio qd attribuit ei quasi scdo: z gnatio quasi p accns puz.

Sed dubiū

est: qz cōmētatoz v3 Ari. aduersari: qm Ari. dīc qd tps ē p se cā corruptiōnis: cōmētatoz aut vult qd tam generatiōis q3 corruptiōnis sit causa per accidens.

Respondet

Burle^o qd tps ē cā corruptiōis p se: cā piēdo per se vt oppōit ei qd ē p: z hec nō repugnāt. p^m voluit Ari. z 2^m cōmē. Cū vñ velle commē. qd mot^o ē cā corruptiōis p se p^o: z gnatiōis p se nō p^o. tps aut ē cā corruptiōis per se z nō p^o: z gnatiōis pure per accns. S3 de h latī^o infra dīcef. C Alb^o vō in pposito dīc hec vba. Tps em ē cā corruptiōis per se: h ē p illud cui p se puenit tps. i. per motū: sed gnatiōis nō ē cā nisi per illd qd cōuenit ei per accns. z hui^o cā ē: qz tps ē nūer^o motus: motus aut distare facit illud qd mouet fm subam a pnci pīs cōponētib^o ipm. z hui^o rō inferi^o dīcef. C Burle. autē ponit qd mot^o siue tps ē p se cā corruptiōis. i. cā necessaria

siue inevitabilis: nō aut gñatius: sed p accidēs: qm̄ om̄e corruptibile actu existēs de necessitate corrupet: sed non oē gñabile de necessitate gñabit: cū ei⁹ gñatio possit ipe, diri. Et ponit distinctionē de gñabili in potentia ppinq; et in potentia remota. z filr de corruptibili.

Scōtra ipm̄ arguit p: qz aut loquit vlr de corruptione tā corruptibili in potentia remota qz corruptibili in potentia ppinqua: aut solū loquit de corruptibili in potentia ppinq. nō pmo mō: qz nō oē tale corruptibile de necessitate corrupet: vt ipsemet dicit. Si aut solū loquat de corruptibili in potentia ppinqua: tūc piz qz sicut oē tale de necessitate corrupet: ita oē gñabile in potentia ppinqua de necessitate gñabit: z p pns vniformiter loquēdo sicut motus siue tps est p se cā corruptiōis: ita z gñatiōis: cui⁹ tñ oppositū ipe fatet. C2⁹ arguit qz nō om̄e corruptibile actu existēs de necessitate corrupet: qz lumē a sole pductū in pte orbis sibi ppinq est corruptibile cū sit eiusdē sp̄ei sp̄alissime cū luie ab eo pducto in luna qd est corruptibile: z tamē illud lumen nunqz corrupetur: quia semper erit ei presens cōseruans ipm̄ zc.

Si vero neqz tps ē qd nō sit tūc oē erit tepus finitum. aut ergo deficiet aut non
Textu. commēti. cxxiiij.

Sc̄ facit cōmēta. vnā rōem pbātē tps esse infinitū z ppetuū: q talis ē. Dē qd deficit in tpe deficit: si ergo tps deficeret i tpe alio deficeret: z sic eo ipso qd aliqs destruit tps ponit tē

Huic dicitur qz totalē tps (pus. quare zc. deficiet nō in tpe alio sed in euo aut eternitate: quare zc. C Et vlti⁹ ad rōem quā tangit Az: ibi: Qm̄ aut ipm̄ nūc dī qz instās i tpe nō se hz ad tps sicut pūctus in linea circulari se hz ad lineā circularē: s; magis sicut pūctus in linea recta se hz ad lineā rectā: z iō sicut in linea recta dat vltimus pūctus q sic ē finis qz nō principiū: sic in toto tpe datur vltimū instās terminans z nō copulās. z qd sic erit finis tps qz nō principiū zc.

Mutatio at oīs a nā remota ē. In tpe aut oīa fiūt et corrupunt. vn̄ et alij qdē sapientissimū dicebāt. Pythagoricus aut paronpenti⁹ idisciplinabile: qz oīa obliuiscūt: i hoc dicēs recti⁹. Manifestū igit ē qz corruptōis magis erit p se cā qz generatōis: sicut dictū ē pri⁹. Destructiuū. n. mutatio p se ē generatōis at et ipi⁹ eē s; accidēs est. Textu cōmenti. cxxviiij.

Abiū est quō motus quē tps psequit fit p se cā corruptiōis z gñationis p accūs cū magis videat cā gñatiōis qz corruptionis: ex eo qz natura magis intendit gñatiōem qz corruptōem: imo nō intēdit corruptōem: nisi tāqz aliqd ordinatū z necessario requisitum ad gñationē tanqz ad finē. Adō vnūqzqz magis ē cā finis pncipalr intēti qz ordinati ad finē. C Itē dubitat. qz supi⁹ dicit Ari. qz tps ē per se cā corruptiōis. hic aut vult qz tps nō est cā corruptiōis nisi p accūs. Dicit em̄ sic. Et hāc maxime solem⁹ dicere sub tpe corruptionē. s. ad quā nō currit agēs extrinsecū pnculare. Et vo. sed neqz hāc facit tps scz per se: sed accidit in tpe fieri z hāc mutatiōem.

Ad istud dubiū rñderi pōt addacēdo vba cōmēt. posita cōmēto. 128. q huic pposito deser. utre vident. Dicit em̄ sic. Et corruptionē attribui tpi ē dignius qz gñationē attribui ei: qz sequit trāsmutandem. s. ipa: z trāsmutatio per se aufert nām entis: quā trāsmuta.

tio alicui⁹ extrahit illud ab illo in q ē: z trāsmutatio nō ē cā esse z gñatiōis nisi p accūs. esse em̄ nō ē essentialr i aliquo ente nisi ex cā gñante z agēte: q est aut a nā: aut ania: aut intellect⁹: esse aut forme rei gñate ex trāsmutatiōe rei pcedēte qd gñatio ē per accūs: qm̄ illa trāsmutatio i rei veritate aufert formā trāsmutati q est pua forme gñabili eēntialr. est ergo cā forme gñabilis p accūs z corruptibilr p se. C Et post subdit di. S; illud qd agit corruptiōem rei nō ē tps s; tps sequit agētē z corruptiōem rei eēntialr: z est trāsmutatio: qm̄ necesse ē vt trāsmutatio sit in tempore.

Albertus ca. 14. in mā ista sic dicit. Mutatio em̄ per se: hoc est gra sui ē destructiua: qz mutatio passio quedam est: aut non sine passiōe: sicut in tertio libro supius dixim⁹. que nō trāsmutaret nisi esset magis facta vel factiua qz resistere possit id qd patit: z iō absqz dubio abijcit a suba patiētis. mutatio aut nō ē gñationis cā z ipi⁹ esse nisi p accūs: hoc ē p formā z actū gñantis: q forma z actus nō sunt in patiēte s; qz est patiēs: sed potius extra ipm̄ a gñante s; qz illud ē gñans: s; forma filis illi sit in patiēte in potentia: sicut demonstratū est in pō li. scie hui⁹. C Et post subdit loquendo de tpe. Et vo nec hāc corruptionē ppe tps facit: sed accidit in tpe fieri hāc corruptionē p mutationē quā numerat tps: sed tñ accidit p h cui per se pūgit tps. gñatio aut accidit per h qz p accūs se hz ad tps h ē per actū gñantis. Et pp h ēt supra dixim⁹ qz oīa q sūt in tpe aliqd patiunt a tpe: qz eē eoz mēsurat peryodo g excellit a tpe: z h ē qd psueuimus dicere aliquē hre cētū ānos q hz defectū relictū a cētū ānis. z iō etiā p accūs ē cā discipline: nō em̄ per mutationē quā numerat ē cā discipline: sed p expimētū qd accepisse cōuenit in multo tpe z nō ex ipso subo tps qd ē cōplexio q p tps ē variata. C Alb⁹ g velle v; qz mot⁹ ē p se cā corruptiōis. i. p sui nām: cū pūgat cū passiōe in ipso passo auferēdo a suba patiētis si fuerit magi mō fact⁹: sed ē cā gñatiōis per accūs qz per formā gñantis q nō pūgit secū in passo: sed poti⁹ ē in ipso gñante. Tps ēt ē magis cā corruptiōis qz gñatiōis qz ē cā corruptiōis rōne motus quē eēntialr cōseqt: et cui per se totū pūgūtur: sed gñatiōis est cā per illud qd accūtaliter se hz ad ipsū tempus. s. per formā generantis.

Egidius ad h rñdēdo dicit de motu: qz pportioa. liter dōm ē de tpe: cū ista nō attribuatur tpi nisi in qz tū psequitur motū: qz mot⁹ pōt duplr pñderari: vno⁹ vt mot⁹: alio⁹ vt instm̄ forme ab ea directū. si p mō sic mot⁹ ē magis cā corruptiōis qz gñatiōis: qz mot⁹ vt motus abijcit a suba: z ē corruptiu⁹. Si vo scdo mō: sic est magis cā gñatiōis qz corruptiōis: vt pus rō facta arguebat.

Burleus vo dicit in pposito qz successio i motu ē ex resistētia: z in gñatiōe siue corruptiōe rei nō est successio nisi ex resistētia forme q corrupit. vn̄ si forma corrupēda nō resisteret: subito illa forma gñaret. Est g mot⁹ de gñe passiōis per se cā effectiua instraais corruptiōis: qz talis forma corrupēda per se resistit agētī: rōne cur⁹ peruenit successio in illo motu. Nec posset forma illa corrupe sine tali motu successiuo. Est aut cā gñatiōis per accūs. qz accidit forme gñande qz generet per motū successiuū cū h nō sit nisi ppter resistētia forme q corruptit: vn̄ nō est cā forme gñande: nisi p tāto remouet formā corrupēdā et ptiuuā. C De tpe aut dicit superi⁹ qz est cā p accūs gñatiōis: qz nō necessaria siue inevitabilis. Etā ē cā qz mora z ptiuuatio applicatiōis agētis pñij ad passūz. Sed corruptiōis dī cā per se: qz necessaria z inevitabilis loqndo de corruptibili ppinq: s; tñ vtriusqz sit cā p accūs vt opponit ei qd ē per se. qz dicta aliquat argutū fuit.

Alii vero moderniores volētes in hac mā clari⁹ log rñdēt pmittēdo p qz p se z per accūs sumit multiplr. Uno⁹ sumit per se vt opponit ei qd nō ē pmo. Alio mō vt opponitur ei qd nō est per accidens. Tertio mō vt opponit ei qd est cōtingens. Silt per accidens vno mō sumitur vt opponit pmo. scdo mō vt oppo

nitur per se. tertio nō vt opponitur necessario. **C**dicunt ergo rñdedo ad dubiū de motu q̄ nior^o est per se cā gnatiōis & corruptiōis: c̄ p̄iedo p̄ se: vt opponit ad per accidēs et ad cōtingens. & loquēdo tā de gnabili q̄ de corruptibili p̄p̄inquo p̄ncipalitus: est tñ cā gnatiōis cū magis intē datur: vt arguit rō sup̄ius adducta. **C**Sed tñ Ari. dicit q̄ motus est p̄ se cā corruptiōis: & p̄ accidēs gnatiōis: eap̄iedo per se p̄ p̄mo: & p̄ accidēs p̄ nō p̄mo: qm̄ p̄ri^o ē cā corruptiōis: & p̄ p̄teri^o gnatiōis. nā motus facit distare & p̄us facit nō enī sub termino a quo: q̄ esse sub termino ad quē. **C**Dicit igit q̄ motus ē p̄ se cā corruptiōis. i. p̄mo: & per accidēs gnatiōis. i. nō p̄mo: cū quo tñ stat q̄ vtriusq̄ est cā per se. put per se opponit ei qd̄ est per accidēs: & ei qd̄ est cōtingens. Et ex hoc vltteri^o rñdetur ad illud qd̄ tangebatur de tpe: dicēdo s̄m intentionē cōmētatoris q̄ tps̄ ē per accidēs causa gnatiōis & corruptiōis tanq̄ mota zc̄. vt p̄ accidēs opponit ad per se. Quia tñ hec sibi attribuuntur rōne motus quē cōsequit: & cui illa per se cōpetūt digni^o est vt illud tpi magis attribuatur qd̄ attribuit motui per se: p̄mo: q̄ illud qd̄ sibi attribuunt per se & nō p̄mo siue p̄ accidēs: sed motus ponit causa corruptiōis p̄ se & gnatiōis per accidēs: vt dictū est. ergo tps̄ magis est cā corruptiōis q̄ gnatiōis. **C**Dicit ergo causa corruptiōis per se. i. p̄: et gnatiōis p̄ accidēs. i. non p̄mo: q̄uis vtriusq̄ sit causa p̄ accidēs: vt per accidēs opponit ad p̄ se zc̄.

CUtrū at cū nō sit aia: erit tūc tps̄: aut nō dubitabit vtiq̄ aliq̄s. **I**mpossibile. n. cū sit numeratē eē aliq̄: impossibile ē numerabile aliq̄ eē: q̄re ē manifestū q̄ nō numer^o ē. **N**umer^o. n. est: aut quo numerat aut numerabile. **S**i aut nihil aliō aptuz natū q̄ aia nūerare vel aie intellect^o: iposibile ē tps̄ eē cū nō sit aia. **T. cō. cxxxj.**

Itemouet **A**ri. dubitatōem **C**trū tēpus depēdeat ab aia: sic q̄ nō sit possibile esse tps̄ nisi sit aia: aut nō: imo possibile sit esse tēpus & si nō sit aia? **C**Ad quā rñdedo dicit cōmētator comento. 131. **M**anifestū est q̄ si aia nō fuerit nō erit numerus: & cū numerus nō fuerit: nō erit tempus et q̄re esse numeri in aia nō est oibus modis esse: qm̄ si ita enīet: enīet fictū & falsum: vt chymera & hircoceruus. sed esse ei^o extra mentē est in potētia p̄pter subiectū p̄p̄rium et esse eius in aia est in actu. s. qm̄ aia egerit illā actionē in subiecto p̄parato ad recipiendū illā que dicitur numerus. **C**Et paulo post subdit. **E**t cū nō fuerit anima nō erit tempus nisi aliq̄s dicat q̄ erit: & si aia nō fuerit ex illo: qd̄ cū fuerit in actu tēpus erit in potētia: & hoc est suū subiectū p̄p̄riū. s. motus aut motū. **C**Et vltteri^o subdit. **E**t motus erit & aia nō erit: & si s̄m q̄ p̄rius et p̄teri^o sunt in eo numerata in potētia: est tēpus in potētia: & s̄m q̄ sunt nūerata in actu. est tēpus in actu. tēpus igit in actu nō erit nisi aia sit: in potētia vō erit: s̄ aia nō sit zc̄. **C**Uult igit **C**ōmētator: q̄ impossibile est q̄ sit tēpus in actu nisi sit anima. **S**ed tamē possibile est tēpus in potētia esse: & si anima nō sit: nam tēpus in actu importat idē q̄ ista oratio duratio successiva per quā aia numerat motū. **I**n quo signato duratio successiva est materiale. & dicit tēpus in potētia et numeratio anime: per quā tēpus est in actu est eius formalē. **C**onstat aut q̄ numeratio anime que est actio in eo manens nō est nisi sit anima: sed duratio motus successiva bene pōt esse absq̄ aia sicut & motus. **E**x quo sequitur s̄m **C**ōmētatorē q̄ tempus in potētia est totaliter extra animā. **S**ed tēpus in actu q̄tum ad suū materiale ē extra animā: sed q̄tum ad suū formale est in anima. **C**Albert^o autē caplo. 16. huius tractatus dicit hāc **A**uerrois expo

sitionē imperfectā esse. cuius ratio est sequitur ipse. **Q**uoniā anima nunq̄ numerat aliquid nisi sit in ipsa p̄ncipiū numeri: quod accipit a rebus ip̄is: res autē illa nō est materia numerabilis. quod patet ex eo q̄ anima quādo numerat vno denario numero canes & boues: sunt canes et boues nūerata. & aliquid qd̄ est numeri species ponit anima circa canes & boues: quod nō est anima. **E**rgo ad numerare tria exigunt. s. materia numerata & numerus formalis: & anima efficiētē & nō formaliter numerās. ergo si non sit anima adhuc numerus est s̄m esse formale & s̄m materiā numeratā. **E**rgo quo numerat est duplex. s. quo numeratur efficiētē: & quo numerat formaliter. **N**on ergo s̄m potētia est numerus nō existēte anima: sed etiā s̄m habitualē formā discretionis rerū numeratarū. **E**t h̄ modo penitus est etiā extra animā tēpus: & cū ad esse rei in se nō exigatur nisi forma & materia: nō existit anima ad esse tēporis in seipso: sed aia actiōne numeratū ponit & causat tps̄ de p̄hensionē: & quo ad hunc actū nō est tempus extra animā. **E**t sic vult **Albertus** alemanus de Suevia: de quodaz castello noie **Loingen** circa **Ulmā** oriundus q̄ **Auerrois** tps̄ h̄ ē esse formale actu absq̄ aia zc̄.

CFinis quarū librū phylicoz. **I**ncipit quintus. **E**x medio autē mutatur: vtitur. n. ipso sicut quod ē cōtrariū ad vtrūq̄. **E**st enī quodāmodo mediū vltia: vñ et hoc ad illa: et illa ad hoc quodāmodo dicuntur contraria: vt vox media ḡuis ad vltimā: subtilis ad extremā. **T**extu cōmenti. **vj.**

Eper hac **l**ittera oris dubita. **l**o. **U**tz forma media inter extrema cōtraria sit composita ex cōtrarijs extremis: sub gradibus tamē remissis? **E**t videtur q̄ sic: per cōmētatorē cōmēto sexto. & alibi plures. **S**ed quia inferius hec materia discutietur: ideo p̄nūc superfedatur: & vsq̄ ad locū illū eius declaratio relinquatur zc̄.

Ex nō subo qdā igit mutatio ī subm p̄n contradictionē generatio ē. **A**lia q̄dez simpliciter simplex. **A**lia vero qdā cuius dā: vt ex nō albo in albū gnatio q̄dez huius est. **Q**ue vero ex nō esse simpliciter ī suba n̄ est: gnatio simpliciter est: s̄m quā fieri et nō fieri simpliciter dicim^o. **Q**ue vero ex subo in nō subz corruptio ē. **S**i pliciter q̄dem q̄ est ex suba in nō esse est. **Q**uedā aut est q̄ est in oppositā negationē: sicut dictū in gnatione. **T**extu comēti **vij.**

Quertendum **q̄** dicit **Burle^o** q̄ h̄ motus qui est a subiecto in subiectū: sit etiā a nō subiecto in subiectū: vel a subiecto in nō subiectū: sicut generatio aut corruptio: tñ hec spēs mutationis distinguunt penes suos terminos p̄mos: qm̄ generatio est per se & p̄mo a nō subiecto in subiectū: & corruptio est per se & p̄mo a subiecto ī nō subiectū: sed motus est per se & p̄mo a subiecto in subiectū. **S**i aut gnatio & corruptio sit de subiecto ī subiectū: hoc est per accidēs & nō p̄mo. **E**t similiter si motus fuerit de nō subiecto in subiectū: vel econuerso: hoc non erit

primo sed secundario.

Contra tamen istud videtur esse commentator primo physicorum. comē. 44° ubi vult quod omnis transmutatio est per se: et primo de predictio in contradictoriū siue de puatione in habitū: aut e contra: cum forma et puatione sint cuiuslibet transmutatiōis pma principia: et hoc est vnu tū. Est autē p se et non primo de contrario in contrariū: et hec possunt esse plura. sunt tamē finita. De per accidēs vō infinitis potest terminari. vñ calefactio est per se et pmo a nō calido: includēte tamē puationē calidi in calidū: per se autē et nō p est a frido in calidū s; p accēs potē e a musico aut dulcizē. ad albū seu currēs.

Et tenēdo istud dicitur vltērius hāc esse differētiā inter motū pprie dictū: et gnationem et corruptionē: quā l; omnis transmutatio p se fit et primo de nō subiecto in subiectū: vel ecōuerso: capiēdo pimum p priori et cōmuniōri vt dicit cōmentator loco allegato. tñ generatio et corruptio sunt per se: et pmo de non subiecto in subiectū: vel ecōtra: capiēdo pimum p imedia to: motus autē pprie dictus eodē modo capiēdo pimum est per se et primo de subiecto in subiectū: siue de contrario in contrariū: et sic distinguunt spēs mutationis penes suos terminos pmos. i. immediatos: quia termini immediati gnationis et corruptionis sunt forma et puatione: sed termini immediati motus sunt duo cōtraria positua: quibus cuiuslibet transmutatiōis termini priores et cōmuniōres sint forma et puatione. Et hoc intendit Arist. hic. nā oppositio cōtraria p supponit oppositiōem priuatua tanq; ea p orem et cōmuniōre: vt pmo huius fuit ostēsū. Et cōsequēter dicit possit si placeret quod Arist. in distinctiōe harum triū specierū mutatiōis capiēdo large mutatiōē vt dicitur de motu tam successiuo q; de mutatiōe subita. Per generationē intelligit solū generationē substantie: et similiter per corruptionē solū intelligit corruptionē substantie. Et cū postea diuidit generationē et corruptionē in talem simplr et fm quid: nō diuidit mēbra pōris distinctiōnis: vt opinat Burleus: sed illud facit vt tollat equocationem. Et ex quo vltērius patet quod tenere possum generationē aut corruptionē accidētis posse esse motū successiuum et nō subitā mutatiōē: quē admodū vult Burleus.

Considerandū quod si quis vellet possit cōtra Burleū tenere vt est cōmuni opinio quod in q̄litate gradualib; terminat ad quē ipi motus p̄nue p̄biliter acquirat durate motu. Ad p̄mū de sume calido transmutando ad frigiditātē cū argit quod alius cuius rei p̄manētis nō daret p̄mū instās sui esse ex quo nō dabit p̄mū instās friditatis inducēde in illo calido. Respondeat quod l; nō dēt p̄mū instās friditatis inducēde in illo calido: tñ cuiuslibet friditatis inducēde in ipso dabit p̄mū. et hoc sufficit p auctoritate Arist. allegata: sicut fm eū cuiuslibet hoīs p̄teriti dabit p̄mū: sed nō dabit p̄mū hoīs p̄teriti. Ad 2^m cum dicit quod tūc h̄ria essent filadeq; te in eodem: conceditur de contrarijs in potentia: cuius modi sunt caliditas et frigiditas sub gradib; qui fil sumpti nō trāseūt gradū summū: quibus hoc esset imposse d caliditate et friditate sub gradib; q simul sumpti transirent gradū summū: quia tales sūt actū h̄rie. vñ caliditas vt sex secū cōpant frigiditatez vt duo: posito quod gradus vt octo sit gradus summus: sed nō cōpant secū frigiditātē vt q̄ttuor: hoc autē h; alibi diffusius inq̄ri. Ad tertiu cū arguit quod inter h̄ria esset subita mutatiō et nō motus. respondetur quod l; summe calidū dato quod nō incipiat alterari ad friditātē: imēdiate post hoc hēbit de friditate: tñ quacūq; frigiditate data quā hēbit eā nō imēdiate post hoc hēbit: imo p ipsa transmutabit vt eā recipiat: nec dabit p̄ma frigiditas quā acq̄ret: sicut nec dabit p̄mū instās futurū: et hoc sufficit quod inter caliditātē et frigiditātē sit motus. Ad q̄rtū quod sit de vbi: pcedit quod vbi nō acq̄rit p̄biliter aut dep̄dit: sed subito cū nō sit forma gradualis. vñ i q̄libet instā

in quo mobile mouet motu recto h; aliud vbi totalr: nec manet in eodē vbi totalr vel p̄ualr nisi p instās: sufficit tñ ad hoc quod iter vbi diuersa sit motus quod mobile successiue et absq; interruptiōe p̄iacq̄rat vnu vbi: et postea aliud donec pueniat ad vltim vbi: in q cū fuerit terminabit motus et c.

Si igitur predicamēta diuisa sūt sba et q̄litate et vbi et q̄n et ad aliqd et q̄ntitate et facere et pati: necesse ē tres eē motus q̄ntitatis et q̄litate et s; locū. T. cō. ix.

Capiendo motū pprie vt distinguit contra subitā mutatiōē q̄ ē gnatio aut corruptio. sic solū est in trib; predicamētis p se motus: vt dicit Arist. hic v; q̄ntitate q̄litate: et vbi.

Uñ ad motū pprie dictū regunt q̄ttuor p̄ditiōes. Prima est quod p ipm fiat variatio in r̄siōe ad q̄sitū illi p̄nti i q̄ sit motus: vt vbi ḡra. Si fiat motus alicui fm q̄litate: et prius fuerit v; dicere de illo quod ē albū qd̄ postea v; sit dicere interrogatū: q̄le est illud qd̄ ipm est mgrū aut aliud tale. Et in hac cōditiōe cōuenit motus pprie dicit cū mutatiōe p se: et cū mutatiōe p accēs. vñ in suba repit mutatiō p se: i oib; at alijs p̄dicamētis iuenit mutatiō solū p accēs

Et p̄pterea Arist. in 3° hui; capiēdo motū cōter vt se extēdit etiā ad subitā mutatiōem dixit in q̄ttuor p̄dicamētis esse motū p se. s. suba: q̄ntitate: q̄litate et vbi. et sp̄loquit p forma diminiuta fm cōmētatorē. 2^a cōditiō ē. quod ille motus sit p̄ncipalr ad rē illi p̄dicamētis in quo d̄r esse et non alteri: vt augmētatio d̄r p̄ncipalr esse ad q̄ntitatez: de p accēs vō ad qualitate: id ē q̄ntitate ē motus p se: et in relatione est motus aut mutatiō solū p accēs. Et in hac cōditiōe puenit motus pprie dictus cū mutatiōe p se: et differt a mutatiōe p accēs. 3^a cōditiō ē. quod talis motus sit p̄nti formas posituas mō sup̄ declarato. 4^a p̄ditiō ē. quod sit ad rem partibilr et successiue acq̄sibile saltē denōmiatiue: et i his duab; vltimis cōditiōib; d̄r motus pprie dictus et successiuus a subita mutatiōe: siue sit mutatiō p se siue per accēs.

Ex q̄b; p; quod cū Arist. in p̄cedētī cō; diuidit mutatiōē in tres spēs. s. motū: gnationē et corruptiōem: capit mutatiōz gnationē vt p̄uertit cū motu cōter sumpto: et motū pprie pro motu successiuo mensurato tempe. Generationē vō et corruptiōē p subitis mutatiōib; mēsuratis instanti.

Opinatur burleus quod cū dicit cōmētā. quod q; potētia et actus sūt in eodē ḡne: et motus ē mediū inter potētiā et actū quod a fortiori motus erit de ḡne actionis ad quē. quod cōmētā. loquat de potētiā receptiua motus: et nō de potētiā respectiua: et quod p potētiā receptiua intelligit nō mām p̄mā absolute: sed subm formale pfectibile p motuz s; subm vt includit respectū ad motū: sicut calefactibile in calefactiōe. Et vltēri; dicit quod motus ē mediū iter mās et formā: nō in p̄ficiēdo: quia accētia p̄ficiūt mām mediante forma: sed in disponēdo: quia accētia disponūt mām p receptionē forme. Contra hec dicta arguit aliq̄ dicēdo ea vera nō esse. P̄rio: quia calefactibile mobile et c. nō sunt i ḡne actus quia actus ē in ḡne q̄litate: aut alteri; p̄dicamētis absolute: et calefactibile alterabile et c. sunt in ḡne relationis.

Itē implicat cōtradictiōez quod accētia sint mediū i disponēdo et nō in p̄ficiēdo: quia qd̄libet quod disponit p̄ficit. vñ cōcedēdū videtur quod inter potētiā et actū est aliqd mediū vt inter mām et formā: quod quidē mediū nō ē eiusdē rōnis cum actu siue potētiā. et quod tale disponit mām ad actū: et etiā p̄ficit licet nō p̄plete: quia inter mām et formā nō est mediū eiusdē rōnis. Nec p potētiā ad actū intellexit ista cōmētator: vt post patebit. Itē nō ē v; quod alteratiō q̄ est mediū inter mām et formā subalē sit reductiue in ḡne actus: quia alteratiō ē reductiue i ḡne termi sui ad quē p̄p̄ri; q̄ ē q̄litas. Dicunt ergo quod cōmētator per potētiā intelligit terminū a quo: siue sit naturalis potētiā que facit ad illū motum vt albedo remissa ad albefactionem siue sit inna.

aturalis potētia q̄ motui resistit vt nigredo: z pactū intelli-
git terminū ad quē motus cuiuscūq; ḡnis fit. Et notum
est q̄ q̄libet talis potētia est in ḡnie actus. z q̄ hoc sit vez
p̄z. q̄m̄ impfectū d̄i potētia respectu ip̄fecti: z illud sub
quo mobile non gescit respectu illi⁹ ad q̄d mouet. In su-
per dicūt isti q̄ non sunt vera que dicit Burleus ad de-
clarandū quare ad quādo habitum z situm nō est per se
motus: de q̄bus Arist. in littera nihil dicit.

Ponit enim Burleus q̄ ad q̄n nō ē p̄ se mot⁹
ex eo q̄ p̄sequitur tempus z motus
sicut actio z passio. iō sicut ad actionē z passionē non est
p̄ se motus: sic nec ad quādo. Sed hāc cām dicūt non
esse verā. q̄m̄ multa cōsequūtur motū: ad que tñ ē per se
motus: vt calor: frigus zc. Similr dicūt non eē vez q̄
habitus dicat respectū cū sit p̄dicamētū a relatiōe distin-
ctum: quāuis cōnotet adiacētiā ad rē cui adiacet. Et
pariter dicūt de situ q̄ nō dicit relatiōē: sed distantiam
aut p̄pingtatē partiū. Volūt q̄ ad hec non sit p̄ se mot⁹
q̄z p̄nt alicui aduenire sine mutatiōe scā in eo: sic Arist.
dic̄ de relatiōe dicēs p̄ illud ē de istis filē debere itelligi.

Post hoc autem dicamus etē.

Que in hoc caplo dicuntur satis patent zc.

**Aut determinatū ē id i quo ē si alterū
ē spē q̄m̄ alter mot⁹ est. circulare aut a re-
cto alterū spē ē. Genere q̄dē et spē mot⁹
sic ē vn⁹. Tex. com. xxxij. Q̄d .i.**

It̄ dubitatur vtrū oēs illi mor⁹
differāt spē q̄ sūt
p̄ media d̄ia spē. Et arḡ q̄ nō: q̄ si sic: tūc
sequeret q̄ aliq̄ due d̄albatōes differrent spe-
cie: vt dato q̄ vna fieret p̄ rubeū tanquā p̄ me-
dium: reliqua v̄o p̄ pallidū. p̄ns aut̄ est falsum: z p̄ Arist.
z cōmentatorē qui velle videntur q̄ omnes dealbatio-
nes sunt eiusdem speciei specialissime.

In oppositum est hic Ari. i solone cuiusdāz
dubitatiōis per eum mote sic
dicēs. Aut determinatū est id in q̄ est. a. mediuz per quod
est motus si alterū est spē. q̄m̄ alter mot⁹ ē. i. spē. Et cōmē-
tator cōmento. 33. vbi dicit q̄ illud in q̄ nō est motus cum
fuerit aliud in specie motus erit aliud in specie.

Pro questione intelligenda p̄mo triplex ē
mot⁹ in ḡnie vt patuit ex Ari.
I. ad quātitatē: ad q̄litatē: ad vbi: q̄uis Auicēna ponat ad
sitiū motū eē p̄ se: cui obuiāt cōmentator z Albtus: z vtri-
usq; p̄tis rōnes vide ab Albtio ca. 7. tractat⁹ primi huius
q̄nti p̄m̄ eū. Causa v̄o q̄re i his trib⁹ p̄dicamētis est mo-
tus p̄ se p̄m̄ cōmentatorē est: q̄z in illis inueniūtur tria et
media. Cū in motu ad quātitatē mediū dicit̄ eē quātitas
media inē quātitatē maiorē z quātitatē q̄ terminat motuz
In motu aut̄ ad q̄litatē mediū est q̄litas quāz pus acc̄it
alterabile q̄z pueniat ad terminū toti⁹ alterationis: z hoc
est duplex: q̄ddā differēs spē ab vtroq; extremozum alte-
rationis: z q̄ddā ab altero extremoz alterationis differēs
solū p̄m̄ magis z minus. Exēplū p̄mi. vt rubeo vel pal-
ledo. Exēplū secūdi: vt albedo remissa i alteratione q̄ fit
de nigredine ad albedinē intēfāz. In motu v̄o ad vbi me-
dium n̄o p̄posito deseruiēs d̄i esse linea recta vel curua
quā mobile p̄trā fit d̄i de vno vbi transit ad aliud vbi. licz
etiā vbi p̄ q̄d trāsit dicat̄ eē mediū inter vbi z extrema ter-
minātia motū. C̄ntelligendū sc̄do q̄ mediū in motu al-
terationis ē duplex. v̄z. eēntialiter ordinatū in terminuz
ad quē ip̄sius mot⁹: z accidētalit̄ ordinatū. m̄ mediū essenti-
aliter ordinatū est forma diminuta q̄ necessario regrif añ
terminū mot⁹ eiusdē spē cū eo: vt ē albedo vt q̄tuoz in al-
befactione que est a sumā nigredine seu albedine vt duo
ad sumā nigredinē seu albedinē vt sex: q̄m̄ nō p̄t sum-
me nigrū fieri sumē albū q̄n trāseat p̄ albedines medias.

Uel etiā dici p̄t q̄ tale mediū est tota latitudo qualitatis
que successiue acquiritur a non gradu: seu ab illo gradu
a quo incipit motus vsq; ad gradum ad quem termina-
tur motus. M̄ mediū v̄o accidētaliter ordinatū est forma
que añ terminū motus acgritur de p̄ acc̄is: ita q̄ potest p̄
motū nō acquiri. acgrēdo tñ terminū motus: vt est pal-
ledo: aut rubeo in albefactione. nā accidit illi q̄d fit albū
q̄ pus efficiat pallidū: aut rubeū cū possit non fieri palli-
dum: aut rubeū: dato tñ q̄ efficiatur album.

Quibus premisis r̄ndet ad dubitatio-
nē dicēdo cū Ari. q̄
ad h̄ q̄ aliq̄ duo mor⁹ sint eiusdē spē sp̄alissime regrunf
duo: q̄z p̄mū ē q̄ sint ad terminos ad quos eiusdēz speci-
ei sp̄alissime. Sc̄dm̄ est q̄ media essentialr̄ ordinata in
terminos ad quos illoz motū sint eiusdem spē sp̄alissi-
me. de medijs aut̄ accidētalr̄ ordinatis hoc nō ōz. C̄ Ex quo
vlterius seq̄t q̄ oēs motus q̄ sūt p̄ media eēntialr̄ ordia-
ta d̄ia spē differūt spē cū quo stat q̄ facti p̄ media acc̄i-
talr̄ ordinata d̄ia spē sint eiusdē spē. Et tūc r̄ndet ad ar-
gumētū faciū in p̄n⁹. q̄ōnis negādo q̄ sequat̄ q̄ due al-
batōes differāt spē: q̄m̄ lz media p̄ q̄ sūt. s. pallido: z ru-
bedo differāt spē. ipsa tñ nō sunt media eēntialr̄ ordina-
ta: s̄z solū accidētalr̄: q̄re nō arguit̄ illas albatōes differre
spē: vt p̄z ex dictis. C̄ Et q̄z cōiter tenet q̄ cum ab aliquo
subo expellit̄ aliqs gradus q̄litans h̄ntis p̄riuz: p̄ tūc in
eodez subo tantus gradus q̄litas iducit̄ illi p̄rio. iō r̄n-
detur argumētis Burlei in hac pte oppositū asserentis.

Ad primum cū dicit q̄ sequeret q̄ oīs altera-
tio eēt iter formas eiusdē spē hoc
negat: q̄m̄ lz alteratio q̄ est a nigredine vt sex ad albedi-
nē sumā fit h̄z: cū ē fit ab albedine vt duo: alteratio tñ
que est a nigredine sumā ad albedinē sumāz nō est talis.
nā lz int̄ denotat terminū a quo: z terminū ad quem. mō
licz alterabile imēdiate post h̄ habebit aliquā albedinez
dato q̄ nūc icipiat h̄z alteratio: nūc tñ nō h̄z aliquā albe-
dinē a q̄ incipit moueri tanq̄z a termino a q̄. C̄ Ad secūdū
cū arguit q̄ seq̄ret q̄ mot⁹ ab albo i nigrū p̄ fuscū: palli-
dū: rubeū zc. eēt vn⁹ mot⁹ p̄tinu⁹. p̄cedit̄ illud. Et cū ar-
guit q̄ nō: q̄z cōponeret ex motib⁹ diuersaz specie: q̄d
est ip̄osibile: z p̄z p̄ia. q̄z mot⁹ ad fuscēdinē ē defuscatio:
z motus ad palledinez est ip̄allidatio: z mot⁹ ad rube-
dinē est inrubeo. isti autē mot⁹ d̄nt spē. C̄ Huic potest
r̄nderi duplr̄. C̄ No⁹ q̄ p̄tes illi⁹ mot⁹ denigrationis sūt
ad fuscēdinē palledinez zc. tanq̄z ad suos terminos de p̄
acc̄is: rōne quoz nō distinguuntur eēntialr̄: s̄z accidētalr̄
tñ. sūt aut̄ ad nigredinē tāquā ad suū terminū p̄ se. iō oēs
sunt eiusdē spē eēntialit̄: z p̄stituūt vnū motū cōtinuum.
Alio mō p̄t r̄nderi dicēdo q̄ sibi sunt q̄tuoz motus tota-
les: quoz vn⁹ ē de albedine i nigredinē: q̄ gra exēpli mē-
ratur p̄ horā. Ali⁹ est ab albedine in fuscēdinē: z h̄ mensu-
surat̄ p̄ p̄mā q̄rtā eiusdē hore. nec ē ps mot⁹ p̄oris motus
Terti⁹ motus ē de fuscēdinē in palledinē: z mensuratur p̄
secūdā q̄rtā illi⁹ hore. z q̄rtus est de palledine in rube-
dinē. z mēsurat̄ p̄ tertiā q̄rtā illi⁹ hore. z sic cōceditur q̄ illi
mot⁹ differūt spē. s̄z ex istis nō fit vnū: vt p̄z ex dictis. C̄ Ad
tertiū argumētū p̄ p̄t r̄nderi vt supra q̄ ille dealbatōes
nō differūt spē: licz vna fiat p̄ fuscēdinē: z alia per palledi-
nez tanq̄z p̄ media d̄ia spē: q̄z nō sunt media essentialiter
ordinata. C̄ Aliter p̄t dici q̄ in vtroq; illoz mobiliū sūt
plures motus totales. s. albefactio z defuscatio in vno: al-
befactio z impallidatio in alio. quare.

Sed adhuc illā determinationē p̄t istari. q̄z
ipsa data seq̄tur q̄ mot⁹ augmēta-
tionis z motus diminutiōis sunt eiusdē spē sp̄alissime
q̄z termini ad quos vadūt: z media p̄ q̄ sūt sunt eiusdem
speciei sp̄alissime. vt quātitas pedalis tripedalis zc.

Ad hoc respōdent aliq̄ p̄cedēdo. possz tñ
illud negari: q̄m̄ alit̄
ōdm̄ v̄i i h̄is i q̄b⁹ repiūt̄ p̄p̄a p̄ria: sic sūt q̄litates. z aliter

in illis in quibus non inveniuntur per se: ut sunt quantitates. Un in motu ad qualitatem ad idem terminos specificam motuum sufficit idem terminos ad quos: et mediorum essentialiter ordinato: ut dicitur est. Sed in motu ad quantitates eodem modo ut est dicitur: sic de generatione et corruptione. sunt. n. generatio et corruptio mutationes sunt: quia sunt de terminis oppositis ad terminos oppositos. nam generatio est de non esse ad esse: et corruptio de esse ad non esse: quare sunt diversae species. Si motus est augmentatio opposita diminutioni: et est alterius speciei: quia augmentatio est motus de privatione in habitum: ut de privatione talem quantitatem ad talem quantitatem. et diminutio est motus de habitu in privationem: quia de talem quantitatem in eius privationem. unde quod accidit in quantitatibus: accideret et in qualitatibus si non haberent per se positum: ut si materia quanta nullo modo qualificata moveretur ad gradum seu a privatione albedinis ad albedinem summam: aut si haberet summam albedinem: et remitteretur usque ad si gradum absque inductione alio gradus nigredis etc.

Tria enim sunt secundum numerum circa quae dicimus motum unum: quod: et in quo: et quomodo. Dico autem quod: quomodo necesse est esse aliquid quod movetur ut homines aut aurum. Et in aliquo habet moveri: ut in loco aut in passione. Et quomodo ita e cuius movetur. *Tex. com. xxxiiij. Q. d. ij.*

Resurgit hoc videtur ad unitatem numeralem motus regit unitas numeralis mobilis per se. Arguitur quod non per de motu gutte descendens super tabulam aridam quae est continua et unum numero a principio usque ad finem:

et tamen est continue aliud et aliud mobile per se. Secundo: quia cadat deorsum duae guttae que in medio casus videntur tunc quod de motu totius aggregati an plus fuerit: an non. si dicitur quod non: tunc sequitur quod illi motus daretur primum instantis sui esse quod non est processum. Si dicitur quod ille motus plus fuerit: cum non fuerit in illo composito: ex quo illud compositum nusquam primum fuerit. sequitur quod fuit in alio subiecto: et per se idem motus numero successively inveniuntur in subiectis per se distinctis numero: quod est oppositum. Tertio arguitur de motu progressivo naturalis qui est unus numero quantum sit successively in diversis pedibus: et per se sequens in subiectis distinctis numero. Quarto arguitur de motu canis de turri descendens et mor. et in medio casus: quod erit continuus et unum numero usque ad finem: et tamen mobile non erit continue idem. Et hoc confirmat de virga viridi descendente cuius medietas in medio casus excidit. motus namque totius continue erit idem numero: et tamen non erit idem continue mobile numero.

In oppositum est Ari. in 1^a volens quod ad unitatem motus simpliciter et secundum substantiam. In numeralem regit unitas numeralis mobilis. et unitas numeralis termini ad quem: et unitas numeralis terminum a quo et unitas numeralis motoris. unde per terminum ad quem intelligitur etiam terminum a quo: et per mobile etiam intelligitur motor. Dicitur enim sic. tria enim sunt secundum numerum circa quae dicimus motum unum secundum numero. quod. i. mobile et in quo. i. terminum ad quem. et quomodo. i. tempus.

Et tenedo hoc videtur ad arguendum an oppositum facta. Ad primum dicitur Burleus duas solones quod prima est quod ibi aliquid motus continuabitur a principio usque ad finem. sed ille non erit motus totius guttae. sed aliquid suae partis usque ad finem remanens. istud habet sit verum: ipsum tamen non evadet difficultate. quia secundum hanc rationem admittit quod continue gutta descendente ab ea aliquid auferatur sic quod continue sit alia et alia gutta totalis. Sed si habet et pono quod secundum in istatu medio tempus mensurantis illud descendens: et arguo sic. ibi est aliquid motus totalis quod non est per alterum motus: aut si est in tota illa gutta quae nunc est: aut in parte eius ut in subito ad eum. non est dicendum quod sit in parte: cuius quicquid data etiam per alia moveatur. si est in tota gutta que nunc

est: tunc quod an ille motus post hoc erit an non: si dicitur quod non: tunc sequitur quod illi motus daretur ultimum instantis sui esse: quod est falsum. Si dicitur quod sic: et non erit in tota illa gutta quae nunc est ex qua nunc quod postea erit: sed erit in alia. et per se idem motus numero erit successively in subiectis ad eum numero distinctis: quod tamen per dicta ratio vitare conabitur. Illa ergo ratione rejecta datur alia quae vult quod ab illa gutta non continue fiet primum deperditio. sed quod plus vna subito totaliter deperdat: deinde nihil et postea iterum alia subito deperdat: deinde nihil: et sic successively: quae ad modum accidit in cavatione lapidis a guttis super ipso cadentibus. et secundum hanc per se quod sicut erunt in illo tempore diversa mobilia totalia sibi invicem succedentia. sic erunt successively motus diversi si ad invicem non continuant. Et si poneretur quod gleba terre descenderet continue per certum tempus cui esset applicatus ignis ipsa insequens: et per tunc ipsam continue corrumpens per partem ante partem in infinitum saltim post primum numeri corruptionem: tunc arguendo ut supra. Illud videtur casum non admittendo et tunc cam huius assigna. Ad 2^m dicitur quod in primo instanti unius illarum duarum guttarum illud compositum non movetur: et tamen utraque eius medietas movetur. Ex quo argui posset quod ex motibus illarum guttarum non sit unus motus. et tamen ex istis guttis sit unus per se. Possit etiam dici quod illud compositum movetur: ex quo non sequitur quod plus movebatur: quia sufficit quod due eius medietates ipsum constituentes plus moverentur: nec etiam sequitur quod ille motus plus fuerit in alio subiecto: quia ille motus totalis nunc per se est. nec inconuenit alicuius motus dari primum instantis sui esse ubi sit motus aggregatus ex motibus plus exiuntibus: et mobilis: cuius partes plus movebantur ipso mobili non exiunt: sed illud bene est impossibile de motu mobilis cuius nihil prius movebatur. Ad 3^m dicitur Burleus quod motus progressivus non est continuus et unus numero. Sed alij dicitur quod sic: et quod continue mar. et idem mobile per se quod est totum animal. per autem non est mobile motu progressivo nisi per accensum. Ad quartum dicitur Burleus quod si aliquid forma substantialis quae fuit in cane remaneat in cadauere: tunc remanet mobile idem: et motus est unus numero. Si vero nulla forma substantialis remaneat in cadauere quae profuit in cane: tunc sicut erunt diversa mobilia sic erunt diversi motus numero ad invicem non continuati vel erunt ad invicem habitus vel sefesi. Sed hoc ultimum arguitur. et secundum in primo instanti est cadaueris: et arguo sic. sic se habet punctus ad duas lineas iterum quod mediat immediate: sic se habet mutatus esse prius ad motum immediate precedentem: et ad motum immediate sequentem: per convenientem similitudinem: sicut quilibet punctus sic se habet continuat illas lineas. ergo mutatum esse prius continuat illos motus. Ad hoc dici posset primo negando minorem: quia due linee primum immediate se tangere secundum duo ultima puncta ipsarum: ut per se in lineis sefesis. Sed si minor intelligatur solum de lineis continuatis: tunc negatur similitudo quae inuenitur in maioribus: quia punctus continuans lineas est utriusque illarum intrinsecus sed in primo instanti est cadaueris non est aliquid mutatum esse intrinsecus secundo motui: ex quo tunc non movetur cadauer: nec datur primum mutatum esse in motu: sed hoc cadauer solum mutatum esse intrinsecum primo motui. propter quod non continuatur secundus motus cum primo. Ex quo sequitur quod per motus aliquem potest accipi mutatum esse alteri subiecto in eo quod fuit motus. Aliter potest responderi ad quartum argumentum dicens quod ille motus est continuus usque ad finem et unus numero: quia licet non remaneat idem mobile per se inuenitur. v. g. canis. remanet tamen idem mobile remotum s. elementum predominantis in mixto seu corpus mixtum graue: et hoc sufficit. Et per idem per se ratio ad confirmationem. Vel dici potest quod motus partis viventis ipsius virge usque ad finem continuatur et remanet unus numero: sed non partus que excidit: sed erunt duo motus sefesi etc.

Quomodo autem continuus est omnis motus similiter quidem unum necesse est continuum esse si quidem omnis diuisibilis est et si continuus unus. Tex. com. xxxix. Q. d. ij.

Ubi hic vult Arist. qd omnis motus vnus numero est cotinuuus et qd ois motus ptiuus est vnus numero: qm que et quot regrunt ad vnitates numeralis motus regrunt ad eius ptiuuitate. et eod.

Cideo specialiter dubitat an motus augmetationis sit motus ptiuus: Et arguit qd non: qz ille motus no est ptiuus q non est vnus numero. p Ari. hic. Sz augmetatio non est motus vnus numero. g zc. pbat minor: qm augmetatio non videt esse nisi alteratio nutrimenti: et couersio eius in subam corporis aiati: et ipsius extensio in maiores ptes qz sint depdite: sed certuz est qd ex his motibus distinctis spe vel genere no fit vnus motus numero. qre zc. **C**onfirmat. qz ille non est vnus motus numero q no hz subz vnus numero. Sed interruptu. p Ari. hic. Sed augmentatio pprie dicta est h. fit. n. in partibus porosis iter quas mediant ptes no porose que no pprie augmetant. igitur zc. **C**te ad ptiuuitate motus regrit ipis vnitates: et vnitates mobilis: et vnitates termini ad que vt colligit hic ab Arist. sz in augmetate corporis aiati non est vnus tps ptiuuz ipsaz mesuras: cu non ptiuue fiat nutrimenti couersio in subam corporis aiati q ad augmentatez pprie dictam regrit. sed aliude fit ipsius alteratio. aliter corpus augedum quatu cuqz modico tpe augetur: efficeret infinitum qz p quolibet instati illi tps acgreret vnus minimum ex qb multitudine ifinitis resultaret corp ifinitu. Ibi etia no est vnitates mobilis: qz ex nutrimento adueniente ptiuue alia resultat materia in qua noua itroducit forma: et sic totum viuens variatur tam fm formam qz fm mam: ex resolutione etia que fit a calore nali pars maie abijcit cuz pte forme. quare viues no remanet ide. Illic etia no reseruat vnitates termini ad que: cu alia adueniat quantitas vni poro: et alia alteri ex qbus non fit vnus. **C**Secdo pncipalit arguit. si augmetatio eet motus ptiuus: tuc p aliqd tempus ptiuue esset cedendum aliqd vere augeri. **C**Sed arguit qd non. Et ponat qd in aliquo poro corporis aiati fit facta nutrimenti alteratio et ipsius puerfio in substantiam augendi corporis: sed nondu facta sit ptes acqsite extensio. sed nuc incipiat fieri: et tuc qro an illa ps porosa sit aucta vel augetur. et patet qd no: qz no est maior qz pus cum acqfituz adhuc no fit maior qz fuit pus resolutu: quo state arguit tunc sic. hec ps in fine certu ipis erit vere aucta et nunc no augetur: nec pus augetur. vt pbatum e. g post hoc augetur sed post hoc no fiet in ea nisi motus extensionis seu rarefactionis. vt patet ex casu. g sequitur qd vera et ppa augmetatio no est nisi rarefactio: et p pns no differret essentialiter augmetatio ppria que solum aiatis attribuitur. et augmetatio impropria que copetit inaiatis: cum vtraqz sit per se ad eundem terminu specie. videlicz ad raritatem seu corporis extensione maiore. differrent ergo solu accitalliter p hoc qd augmetatione viuētis pcedit nutrimenti alteratio et iph subalis puerfio. no aut augmetatione inaiati: qd in p incoueniēti cōter reputat. **C**Tertio si augmentatio zc tunc esset dandū ei primū et adequatū subiectum. sed arguit qd no: qz aut eet ps porosa pexistēs: aut pars ex nutrimento de nouo gnata: aut aggregatū ex vtraqz: non primum: qz subiecti alicuius motus quilibet ps quantitativa mouetur. si ergo pars pexistēs eet primū subiectū augmentationis pprie quilibet pars eius quantitativa moueretur augmetatione ppria: et ex pnti pprie augetur: cuz g illius infinite sint ptes no porose seqret qd ps no porosa ppe augetur: qd cōter non est pcessum: et p ide pot pbari qd tale primū subiectū no est aggregatū ex pte pexistēte et de nouo genita: vt pz. et silt qd no e ps de nouo acqfita. **C**Quarto si augmetatio esset motus ptiuus: cu non fiat augmentatio ppria nisi puerfio nutrimentū in substantiā augendi corporis ex quo qlibet talis puerfio mesurat instati: cum sit gnatio subalis minime carnis: aut minimi ossis p cōmentatore: et e dare secundā puerfionē imediate sequētē pma:

et tertiā imediate sequētē secundā: et sic vltra: tunc seqret instans esse imediatu instans in tpe: qd est impossibile. et pz pntia: qz si continue per certum tempus generat aliqd minimū carnis aut ossis ex nutrimento: tuc signef primū minimū generatū et 2^m et 3^m: et cu cuilibet illoz sit facta generatio in instati: tuc sequitur qd instans mesuras secundā generatōez fuit imediatu instati mesurati pnam. Et silt dicat de instati mesurate tertiam generatōem respectu instatis mesurantis secundam.

In oppositum est Aristoteles hic vt patet supra.

Pro hac questione pmittendū pmo qd augmetatio e apit triplr. v3 cōtur: improprie: et ppe. **C**Coiter dī aliqd augeri p pluri iuxta positioez sicut cumulus lapidū augeri dī per lapidū additōez: et aq p vnus aq ad altā iuxta positionem. **C**Improprie dī aliqd augeri qd maus efficit: non p aduentū alicuius ab extra: sz p solā rarefactionē: sic augeri dī aq buliens in vase. **C**Improprie auget qd efficit maus ppter puerfionē nutrimenti iteri assumpti in ei subam factā ab aia mediate calore nali: et sic sola viuēta augetur. Et tot oppositis modis dici pot aliqd diminui cōmuniter p partis ablationē: improprie per condensatōem: et pprie ppter resolutionē factā in iuuetute ab anima et calore naturali: vt accidit hominibus in senio.

In proposito solū erit sermo de augmetatione propria: qm de augmetatione cōter dicta no est difficultas: et manifestū est augmetatione impropria esse motū ptiuū. **C**Utrū aut in rarefactione noua corporeitas acgrat et qd rarefit: aut soluz extensio maioris quantitatis pexistēs: bona e difficultas alibi pertractāda. Illā fm tenentes dūmesiones imediate i materia pma fundari et ei eē coeternas vt voluit Cōmetator pmo pphicoz: et in libello de suba orbis. in rarefactione ptiuue manet eadē corporeitas: sub maiori tñ extensione **C**Sed fm tenētes quantitatem corporeā imediate fundari in composito dicere possumus qd in quolibet instati intrinsece tēporis mesuratis rarefactōez noua corporeitas totaliter acgrit. et pexistens totaliter corrumptur. que admodū etia sentit Bualteri Burleus i suo tractatu de intēstōe qd in ipso alterabili dū alterat ptiuue noua qualitas totaliter acquirif. et pexistens totaliter corrumptif. **C**Remittēdū secundo qd ad augmetatōez ppriam tres regrunt pditōes. **C**Prima qd idem qd augetur maneat ide numero a pncipio augmetatōis vsqz ad finem. hz pz: qm ad vnitatem numeralē motus regritur vnitates numeralis mobilis. **C**Secūda qd illius qd augetur quilibet pars augetur. et hoc intelligi dī vt vult Ari. pmo de generatione de partibus fm formā: et fm materiam. que autē sint partes fm formā et q fm materiaz diuersi varia opinant. **C**Cōmuniter tñ p partes fm formā intelligūt partes porosas in qbus recipitur nutrimentū: et p partes fm materia partes no porosas. **C**Intelligitur etia hec secunda cōditio corpore nalliter se hñte: debite cibato: et quocunqz impedimēto deducto. que sic intellecta ad expientiaz est manifesta. dum eni hō auget partes homogenee augent pportionaliter fm tres diametros. v3 lōgitudinis: latitudinis: et pfunditatis: vt puta caro: os: neruus zc. **C**Silt et partes etherogenee vt manus: caput: pedes zc. **C**Unde imaginari debemus vt est medicoruz snia singula mēbra p pprias ipsoz viriutes partes nutrimenti sibi pportionalis ad se trahere: vt magnes dicif ferrum attrahere: et mēbrū in quo nutrimentū continet ipsum ad alia mēbra trāsmutare et distribuere fm necessitate per corpus poros. iō in augmetatōe viuētis deducto impedimento in qlibet poro fit augmetatio. **C**Tertia pditio est qd augmetatio fiat adueniente aliq corporeo. pz. incorporeū additū corporeo no facit ipm maius: et has pditōes ponit Ari. pmo de gnatione. **C**Remittēdū 3°. qd in hac materia dī

nerse inveniunt positōes. Nā Burle^o i^o 3°. p^hysⁱ. ponit q^d augmētatio p^pria ip^si^o viuētis capis dupl^r. Uno^o p^r conuersione nutrimenti in subam corporis q^d ex eo auget z sic augmētatio est subita subalis gⁿatio partis viuētis: rōne cuius augeri dⁱ: z sic eā capiēdo augmētatio nō ē motus. Alio^o. capis augmentatio p^pria p^r extēsiōe mem^bri sequēte nutrimenti p^ruersionē. z talit^r sumēdo argumētationē ipsa ē p^r aliq^d t^ps motus p^rtinuus. q^uis non oporteat ipsam p^rtinuari p^r totū t^ps: q^d est t^ps augmētati ip^si^o aiati. sed intercipit aliqⁿ quietib^o intermedijs: z p^rpter h^o dicitur Comētator ibidēz q^d motus augmētationis cōponit^r ex pluribus motib^o z pluribus q^uetibus. C^o Joannes aut^{em} de Sandauro in q^one magna quā fecit de augmentatiōe opinat^r q^d postq^u nutrimentū receptū fuerit in poro corporis aiati cedēte corpore subtili p^rus ipsum replente z alteratū z subaliter trāsmutatū q^d p^r genita p^r virtutē vegetatiuā ei^o agit in p^rte sibi p^rtinuā p^rextētiōe ip^si^o extēdēdo. z ecōtra p^r p^rextētiōe p^r eius virtute vegetatiuā agit in p^rte genitaz ipsam extēdēdo ad maiores dimensiones q^u habuit p^r resoluta. q^ure totū reddit^r maius p^r talē p^rtinuam extēsiōe Et positio hec ē declaratio secundi mēbri p^rntis Burlei. C^o Plurimi alijs modis inueniuntur dicēdi. qui t^um oēs i^o alterum duoz coincidunt. v^z. q^d augmētatio viuētis: aut ē sub^rstantialis agⁿatio p^rtis ex q^u cum p^rexistēte remanēte totuz reddit^r maius q^u p^rus: aut q^d est extēsiō sequens nutrimenti p^ruersionē: q^uis eēt aliqualis dⁱta inter tenētes quam^u cūq^u gⁿationē subalem siue totalē: siue partialē fieri p^r p^rte an^o p^rte in infinitū vt p^rtes voluerūt: z tenētes ip^si^oz: fieri s^um minima: vt dixerunt sequaces Auerrois.

Quod tamē nulla h^oz positionū sit sufficiens arguit. Et p^rmo h^o p^rma ondis q^d augmētatio p^pria nō est nutrimenti p^ruersione in subam illius q^d auget subito facta. q^u tūc augmētatio p^pria nō esset verus motus. h^o Ari. h^o. Nec valet si dicat^r q^d Ari. loquitur de augmētatiōe ip^so: q^u illa nō est p^r se ad quātitatē: cū p^r eā nō acq^rat quātitas noua vt vult Auerrois. sed ē p^r se ad raritatem seu maioritatem quātitatis. Et Ari. dicit q^d augmētatio de qua loquitur ē p^r se ad quātitatē. C^o Secundo h^o secūda arguit q^d augmētatio p^pria nō sit extēsiō p^rtis viuētis: q^u tūc nō differret specie ab angmētatione impropria vt supra arguebat: p^rntis est falsum. z cōtra Ari. p^rmo de gⁿatiōe. C^o Itē arguit sp^raliter cōtra sūdamētum Joannis de Sandauro argumēto suo q^d saluo iudicio meliori cōtra ip^so p^rcedit. dicit enī q^d pars viuētis antiq^u extendit p^rte nouā ex nutrimento acq^ritam p^r virtutē ei^o vegetatiuā z ecōtra: z talis ē p^pria augmētatio. C^o Ecōtra hec obijcit. quoniam tūc viuens posset p^prie augeri absq^u nutrimenti aduētū. cōsequēs est falsum z contra Ari. vt patet ex dictis: z p^rbat p^rsequētiam: q^u ante aduentum cibi vna pars viuētis p^r suā virtutē vegetatiuā p^rot aliam extendere z ex cōsequētū totū augeri: sicut post nutrimenti cōuersionē. C^o Respondet negando q^d ante cibi aduentum vna pars viuētis possit aliā extēdere. p^rpter ea q^u est debilis: z post nutrimenti p^ruersionē vigorata z fortificata h^o poterit aduētiēte p^rte extēdere. C^o Sed q^d ista r^osiō nō sit efficax euidenter sic declarat. Nā virtus vegetatiua q^u est in parte mēbri hoīs nāl^r robusti an^o cibi assumptionēz adhuc est fortior q^u sit illa q^u est i^o p^rte mēbri hoīs nāl^r debilis ex cibo p^rfortati. sed hec v^rtus hoīs debilis p^r ip^so p^rot augmētū seu extēsiōe facere. q^u a fortiori z illi^o hoīs fortis: z p^rntis adhuc stat incōueniēs adductum. v^z. q^d nullo aduētiēte corpore ab e^o fiet in aiato p^pria augmētatio.

Sequitur igitur tertia p^rntis v^ritati cōfor^r mior: q^u q^uibusdā p^rntib^o declaraf. Quarum p^rima est ista. C^o Augmentatio propria est successiva nutrimenti conuersio in maiores partes corporis aiati q^u sint dep^rite. facta ab aia z calore nāl^r: vt ip^so aiatus debita attigat quātitatē. Nec p^rclusio arg^r sic. Augmentatio p^pria vel est subita p^ruersione nutrimenti

in p^rtes corporis q^d auget: vel est extēsiō sequens talē conuersionē: vel est successiva trāsmutatio nutrimenti in maiores p^rtes zc. Non p^rmu. q^u tūc augmētatio p^pria nō eēt verus mot^o. h^o Ari. h^o. Nec 2^m. q^u tūc nō differret essentialiter ab augmētatiōe inaiato: q^d est falsuz. q^u relinquitur tertuz ex sufficienti diuisiōe. C^o Dicit aut^{em} n^o tantē in maiores p^rtes zc. q^u nisi p^rtes de nouo acq^rite essent maiores p^rus resolutis non fieret p^prie augmētatio. z p^r h^o differt formal^r a nutritione: p^r illud aut^{em} q^d dⁱ facta ab aia z calore nāl^r explicant^r ei^o cause efficientes p^rncipales z instrumentales. Nutrimentū v^o est ei^o mā trāsiēs z finis est aiatum p^r ipsaz debita quātitatē attigere. C^o S^o h^o restaturū ex nutrimento nūquā est mai^o p^rus resolutū. igit^r zc. p^rbat assumptum: q^u illud q^d restaurat^r ex nutrimento p^rtinet in poro cāto ex resōlone p^rcedēte: z certuz ē q^d talis porus nō p^rtinet ampl^o q^u p^rus. C^o Itē s^um Auerroym 6° h^o. In o^o motu est dare p^rmu gⁿatum. q^u i^o restauratōe carnis aut ossis dat^r mīma caro q^u subito z totalit^r gⁿat^r: z minimum os: z sic de alijs. q^ure seq^rtur q^d talis p^rtialis gⁿatio q^u fit i^o eo q^d auget nō fit successiue. C^o Ad hec duo r^ondeo q^d licz in p^rno gⁿatio vel corruptio p^rtialis fiat s^um minima q^u forte minora sūt q^u in gⁿatiōe z corruptione totali i^o eadēz sp^re: in cōtinue post p^rncipiū sit generatio aut corruptio p^r partē an^o partē in infinitū z successiue: vt alteratio: z huic successiue generationi coniungit^r partis porose. ac eius q^u de nouo acq^ritur extēsiō z dilatatio. q^ure totuz redditur maius q^u fuerit p^rus. C^o Imaginemur q^d in .a. parte non porosa agat calor aliqua ei^o partē subtiliādo z resoluendo ac ip^sam porificādo: tūc dico q^d p^rmo corrupet in .a. vniū minimuz subito. deinde duo vel tria successiue: z postea ex nutrimento illi poro aduētiēte vniū minimū subito restaurabit. deinde successiue p^rcedet gⁿatio ex nutrimento vna cū extēsiōe p^rus q^u gⁿat^r: z p^rextētiōe donec transeat quātitatē p^rus resoluti. z cū illud q^d reapponit incipit trāfire quātitatē p^rus resoluti: tūc incipit p^pria augmētatio q^u in parte illa p^r certū t^ps p^rtinuat. C^o Ex q^ubus seq^rtur primo augmētationē p^priā fieri s^um partes porosas: nō autē s^um partes nō porosas. C^o Seq^rtur scdo q^d vbi causat^r ef^r porus ex resōlone vnius minimi tantuz grepleret ex generatione alteri^o minimi ex nutrimento q^d illa pars nō p^prie auget^r ef^r. q^uis forte improprie efficeret maior: p^rpter extēsiōe sequentē illā subitā minimi gⁿationē. C^o Seq^rtur tertio q^d sub^rm p^rmu augmētationis p^prie nō est totuz viuens. p^rz. q^u nō auget p^prie s^um quālibet eius partem. C^o Seq^rtur q^rto q^d p^pria augmētatio est mot^o ad substantiam. p^rz. q^u p^r talē nutrimenti p^ruersionē acq^ritur in materia nutrimenti noua forma substantialis: aut saltem p^rextētiōe forma in eadēz de nouo introducif. C^o Sequif^r quinto q^d augmētatio p^pria est motus ad quātitatē. p^rz. q^u per ip^so corpus aiatum acq^ririt quātitatē q^u p^resuit in nutrimento z plura alia inferri possunt ex h^oz: que omnia subtilit^r speculāti patere p^rnt. C^o Scda p^rclusio. Licz augmentatio p^prie dicta sit motus ad substantiam z ad quātitatēz. imēdiatus tamē est motus ad subam: z p^rncipalius ad quātitatē in quātū augmētatio. C^o Itā p^rclusio p^r p^rma parte p^rz ex dictis: z p^r secunda arguit. Et p^rmo q^d imēdiatus sit ad subam: q^u imēdiatus est ad formā q^u de nouo producit tanq^u eius terminus imēdiatus: sed h^o est forma substantialis in materia nutrimenti de nouo producta. q^ure zc. C^o Et q^d p^rncipalius sit ad quātitatē in quātū augmētatio est. p^rbat. q^u p^rncipalius est ad terminum expressum in parte sue diffinitionis q^u ponit^r p^r eius differentia q^u que ponit^r p^r genere: cum in genere cū alio conueniat. z in dⁱntia a quolibet alio differat: sed in parte que se h^oz vt gen^o includit forma substantialis cū dicit^r successiva cōuersione nutrimenti. in parte aut^{em} que se h^oz vt differentia includit quātitas: cum dⁱ in maiores partes zc. ideo tota p^rclusio reddit^r vera. Et dⁱ in quātū augmētatio: quia in quātū substantialis generatio p^rncipalius est ad substantiam

utatis constat. Sed pra haec conclusioe arguitur pmo: qz ea data sequitur qz ois augmentatio ppa est substantialis generatio: vt pz ex dictis. Sed qz h sit falsum pbatur: qz ois generatio substantialis est pmo de contradictorio in contradictorio, vt vult Ari. in 5. phisicoz. z moro ad quantitates vt est augmentatio ppa est primo de contrario in contrarium. vt patet ex dictis supra. Et arguitur qz augmentatio ppa que fit in hoie non est motus ad subam: qz ibi nulla forma substantialis pducitur. Respondetur ad primum qz non est inconueniens eundem motuz diuersimode z fm varias ei rones acceptu esse pmo a diuersis terminis ad diuersos terminos. Ad secundu dicit. qz licz i augmentatione hominis proprie dicta non inducatur noua forma in materia qz presuit i nutrimento. in ipsa tamen recipitur aia pexens que pus non informat: z hoc sufficit: vt pz ex dictis. Cuius sicut hois gnatio no est pure nalis. sic nec ei augmentatio: qzuis alr esset dicendu penes ponetes plures aias totales in eodem hoie. Tertia conclusio. Augmentatio ppa totius viuētis non est vnus motus numero. pbaf. qz ille motus no est vnus numero cui subiectu adeqtu no est vnu numero: vt pz. sed subiectum adeqtuz augmentatois totu viuētis non est vnu. g. z c. pbaf minor: qz augmentatio ppa non est extesa per totu viuēs: s; vna eius ps est in vna pte porosa z alia in alia inter quas mediant ptes non porose in quibus non est augmentatio proprie dicta. qre z c. Quarta pclo. Augmentatio ppe dicta alicuius ptis viuētis est vnus motus numero p certuz tps ptiuus. pz pclo de persione nutrimenti pteni i vno poro in maiores ptes qz sint in ipso depdite. talis enim est vnus mobilis: z per certu tps cotinuat. Sed qz: qz in tali augmentatioe ptiue alia z alia ps materie nutrimenti trāsmutat: g. cū ipa fit subm illius augmentationis: no erit in tali augmentatioe ptiue mobile idem. Rndef qz cotinue erit idem mobile cōiter ex successioe ptiuz in poro fit sibi inuicē succedētiū: z hoc sufficit ad vnitates numerale ppe augmentatois vt postea patebit. Quinta conclusio. Non est necesse alicuius ptis viuētis augmentatio, ne ppa esse motu ptiuu p totu suu tps augmenti. hec pclo nota est itelligēti motu per que fit augmentatio proprie dicta. captaf. n. vna pars porosa in viuēte in qua nūc fiat augmentatio. z certu est qz non per totu tps augmenti illius viuētis ps illa augebit. sed añ cōplementu illius replebit z efficietur non porosa.

Et ex his rñdef ad argumenta añ oppositu addn. cta. Ad pmi pz ex dictis. qm in ppa. augmentatoe non fit ptiue minimi gnatio. vt supius fuit ostensuz. Augmentabile etiā est ptiue idē numero cōiter qz lz variet fm pte forme: aut materie: tñ sibi inuicēz succedunt s; pñles dispōnes fit z organizatōes: quēadmodum dicimus padu eūdem fluuiū nūc esse cum eo qz fuit añ mille annos elapsos ex fili cā. Alij dicūt augmentabile esse idē numero: qz ptiue remanet eadē forma non variata: lz diuier sificet mā: z hi ponūt oēm aiam esse idiuisibilem. Ad secundum dicit qz supponit falsum. s. qz gnatio substantialis que fit in augmentatione ppa semp hat subito z nunqz successiue. z qz post eaz sequat mēbri extēsiō: qd tñ supius est ostēsum eē flm. Ad tertiu patet qz ps de nouo genita est subiectu adeqtu ppe augmentationis seu mā quāta ipius. Et cū dī qz augmentatio proprie dicta fit solū fm ptes porosas sic dīz itelligi qz solum in ptiuis porosis ipst viuētis recipit alimētū ex quo fit vera augmentatio: nō aut in ptiuis nō porosis pēntibus in eo: cū quo vltērius pcedendū est qz in pte nō porosa qz ex nutrimento acqritur est subiectiue vera augmentatio aut saltē in eius mā p quantitatē disposita. Ad quartum pz ex qōne qliter fit respōdendum. quare z c.

Si aut oēm vnu cōtingit regularē eē et nō: nō erūt qz nō fm spēs habitū sūt ipst

vn et cotinu. Quo eni erit regularis ex alteratione cōpositus et loci mutatione. Indiget enim conuenire. Textu commenti. xlv. **Questio. iij.**

Habitatur hic. An motus diuersi spē pnt inuicē ptiuari. Car gūit qz sic: qz descēdat vna terra colūnaris donec centrū eius fiat centrū mundi. z simus in instāti in qz vna ei terra ascēdat: z residuum descēdat. z capio motū illarū ptiū. z pz qz illi ptiuantur cū moro totū sit vnū moro ptiuu: z tñ sunt diuersaz specie rñ: ex qz vnus illoz est motus sursum: z ali deorsum.

Ad hoc dicunt qdāqz nō inconuenit moro diuersaz specierū cotinuari fm mām ex ptiuitate mobil vt ē in pposito. tñ imple ē motus dīntes specie ptiuari fm formā ad cōcauitatem tps. Et h vult Ari. hic. Cū prima cotinuatio est p accis: sed secūda. s. rōne duratonū eis intrinsecarū est per se: z quia durationes motū differentū specie sunt differentes specie. ideo non possunt cotinuari.

Sed cōtra. qz tūc ex motibz illarū partium ex qz differūt spē nō fieret vnus motus numero: qd nō vī verū. Ideo possit aliter dici. v. concedēdo illos motus facere vnu motū numero: z qz nō ois motus sursum a quolibet motu deorsum differt spē: qz illud solū est verū de motibz totalibz z in actu. z nō ois esse verū de motibz partialibz z in potētia vt sunt motus illarū partū. Et sic saluat qd vult hic Ari. v. nullos moro differentes specie ptiuari sic qz ex illis fiat vnū motus numero. Et qz Burle in qdam rñsione concedit qz dat ptiuu mutatu esse in motu ad aliū motuz imediate sequēte: qd tñ vult esse extrinsecū illi. Car gūo qz nō. z pono qz fit instans in qz mobile qescat z desinat moueri motu pcedente: z incipiat moueri motu sequēte ab agēte nunc primo sibi approximato p remotionē de ptiū. z arguo sic. Si h mobile hz aliqd mutatu esse qd nunqz pus habuit: aliqd est vel fuit agēs causans illud in ipso. S; agēs pcedēs solū cāuit in ipso mutata eē motus pcedentis vt pz. z aliud agēs nūc pmo sibi approximatu non agit adhuc i ipso. g. sequitur qz istud secūdu agēs nullū mutatu eē moro sequēns pducit in illo mobili. qre rñsio falsa z c.

Reliquū aut qz ē in contraria ei qz est in cōtraria ex ptiariis. fortassis qd ē igitur accidit hos qz i ptiaria ex ptiariis eē s; eē forsitā nō idē. Tex. com. xlvij. Q. d. vj.

Abium incipit Cū ad h qz ali qz motus sint ptiū regraf z sufficiat qz sint a terminis ptiis ad terminos ptiis. Car gūit p qz nō requiratur: qz alterent duo rubea: vnu ad albedines: z aliud ad rubedines: tūc ille due alterationes sunt ptiē: qz vna est albefactio: z alia ē nigrefactio: tñ nō sūt a terminis ptiis: ex quo vtraqz ē a rubedine. Et sūt i medio aeris duo mobilia quoz vnu fit ignis qui ascēdat ad concuum celi. z aliud terra qz descēdat ad mediū mūdi: tūc illi moro sunt ptiū vt pz. z tñ sūt ab eodē termino a qz. Deide arguit qz illud non sufficiat: z capio vnu frigidū qd pmo alteret a nō gradu caliditatis ad gradū mediū sub qz aliquatū gescat. z postea itēz alteretur a gradu mediū ad gradum sūmū caliditatis. Sit pmius motus. a. z scdus. b. tūc pz. qz a. z b. non sunt moro ptiū: cū ābo sint calefactōes. z tñ sūt a terminis ptiis ad terminos ptiis: qd argi sic. Et p qz sūt a terminis ptiis: qz motus. a. ē de ptiū in ptiū: s; idē ē terminus ad quē a. moro z termino a qz moro. b. g. termino a qz. a motus est ptiū termino a qz. b. moro. Sifr moro. b. ē de ptiū

in prius, et idem est terminus a quo motus, b. et terminus ad quem a motus. g. terminus ad quem motus, b. est prius terminus ad quem motus, a. **C**Item capio motum ignis de centro mundi ad percauum celi et motum aeris de percauo aqua ad percauum aeris, et patet quod isti motus non sunt prius cum ambo sint motus sursum, et tamen sunt a terminis prius ad terminos prius: quoniam illi termini sunt prius iter quos potest esse motus: cum omnis motus sit de prius in prius: sed inter medium mundi et percauum aqua potest esse motus, similiter inter percauum aeris et percauum celi, g. et c.

Ad hoc dubium dicunt quidam quod ad hoc quod aliqui duo motus sunt prius non requiritur quod sint a terminis prius: ut patet per argumenta adducta, sed sufficit quod sint ad terminos prius: non tamen oppositos. **C**Et pro hac opinione videtur esse Aristoteles in hoc capitulo dum concludendo quod motus sunt prius dicit, Relinquitur ergo qui est in prius: et quod est in prius ex prius: ubi diuisim loquitur de motibus qui sunt ad prius: et de illis qui sunt ex prius ad prius dicendo eos esse prius. **C**Alii vero volunt oportere et sufficere ad motuum priusrietatem quod sint de terminis prius ad terminos prius. Et in hac sententia conueniunt Averrois: Albertus: et multi alii.

Et tenendo hoc respondeo ad arguenda facta in oppositum. **C**Ad primum dicitur quod ille due alterationes sunt a terminis prius: quia rubedo ut est terminus a quo albefactionis se habet tanquam nigredo, et ut est terminus a quo nigrefactionis se habet tanquam albedo, et tenendo quod colores medij componantur ex extremis albefactio est a nigredine que est in rubedine, et nigrefactio est ab albedine que est in eadem: ut asserit Commentator. **C**Ad aliud dicitur sicut quod medium aeris ut est terminus a quo motus ignis se habet ut deorsum et ut est terminus a quo motus terre se habet in sursum: quoniam medium comparatum vni extremo tenet locum alterius extremi ut Aristoteles ponit in libro a. **C**Ad aliud dicitur quod illi motus non sunt prius, et negatur quod sint a terminis contrariis ad terminos contrarios: quoniam Burleus hoc concedat insequendo suam positionem de inductione formarum. **C**Et ulterius ad argumentum respondetur negando quod idem sit terminus ad quem a. motus cum termino a quo, b. motus: quoniam terminus ad quem, a. motus est caliditatis ut quatuor, sed frigiditatis ut quatuor: quoniam caliditati ut octo non contrariatur caliditas ut quatuor: cum ipsa vel sibi similis sit pars eius: sed bene frigiditas ut quatuor secum coextensa. **C**Ad vltimum dicunt aliqui quod illi motus non sunt motus contrarij quod tamen dicunt repugnare ad hoc quod illi motus essent contrarij. **P**otest etiam dici quod illi termini ut vnus est a quo: et alter ad quem sunt bene contrarij, sed ut ambo sunt termini a quibus: vel termini ad quos sic non sunt prius, et sic est in proposito, quare et c. **C**Et quia in vna responsione data ad primum argumentum tenetur secundum Commentatorem quod in formis medijs sunt extrema actualiter sub gradibus remissis ex quibus ipsa media componuntur, ut quod viriditas componitur ex tanto gradu albedinis: et rubedo componitur ex albedine et nigredine in alia portione se habentibus, et ita de alijs.

Ideo respondetur arguendis Burlei volentis huiusmodi omnes formas tam extremas quam medias simplices esse. **C**Ad primum cum ipse infert quod omnis alteratio esset inter formas specie distinctas conceditur, et cum dicitur quod Aristoteles, vult quod aliqua alteratio est inter formas eiusdem speciei, hoc conceditur iterum. **U**nde aliqua est alteratio que solum est inter formas specie distinctas: ut alteratio a summa albedine ad summam nigredinem. **A**lii vero est alteratio que cum hoc quod est inter formas specie distinctas etiam est inter formas eiusdem speciei: ut alteratio que est a remissa nigredine ad nigredinem intensam, verumtamen omnis talis alteratio est per se de contrario in contrarium, et si est a forma eiusdem speciei cum termino ad quem hoc est per accidens. **U**nde nigrefactio est per se ab albedine. **S**i autem est a nigredine remissa hoc sibi accidit: cum possit non esse ab ea. **C**Ad secundum dicitur quod omnes motus qui sunt ab albedine sunt eiusdem speciei. **C**Et dicitur ulterius quod defuscano et viridatio que sunt ab albedine sunt eiusdem

speciei: quoniam rubedo et fuscedo non sunt nisi aggregatum ex albedine et nigredine, et nihil in talibus motibus per se accipitur nisi nigredo. **C**Et si quis dicit, quare non dicuntur isti motus nigrefactionis: cum quilibet motus debeat denotari a suo per se termino ad quem: **C**Ad hoc dicitur quod si tantum de nigredine acciperetur quod in fine subm diceretur nigredine bene vocarentur nigrefactiones: quia tamen hoc non fit, est vnum aggregatum ex albedine et nigredine: quod dicitur rubedo vel pallido a quo subm denotatur rubeum vel pallidum, id est motus dicitur rubefactio vel pallifectio. **U**nde non est inconueniens quod motus non denotetur ab eius termino ad quem per se: sed denotetur a suo termino per accidens: quoniam suus terminus per se in fine motus non est in actu denotatio: sed solum terminus per accidens. **C**Aliter dici potest et melius quod omnes isti motus sunt nigrefactiones essentialiter: quia nihil per eos accipitur essentialiter nisi nigredo: cum hoc tamen eis accidit quod dicatur rubefactio aut pallifectio cum accidat mobili quod quiescat sub tali portione albedinis ad nigredinem quod in fine dicatur rubeum vel pallidum, vnde non per omnem nigrefactionem fit subm nigredine simpliciter: sed bene simpliciter vel secundum quod, vnde remissio albi vel medio colore coloratum dicitur nigredine secundum quod: quia respectu magis albi. **C**Et ulterius cum arguitur quod cum duo motus ad fuscedinem differunt specie: et tamen motus ad fuscedinem et motus ad pallidum essent eiusdem specie conceditur conclusio, nec est inconueniens: quoniam fuscatio et pallifectio sunt denotationes illis motibus accidentales, vnde colores medij non differunt specie specificiter ab extremis: nec inter se cum sint ipsa extrema sub gradibus remissis. **C**Ad tertium cum arguitur quod omne quod alteratur ad prius prius deueniret in prius extremum quam medium: dicitur ut supra quod duplex est medium, scilicet per se et per accidens. **I**n medium per se prius deuenit id quod alteratur quam in extremum, et hoc voluit Aristoteles supra. **S**ed de medio per accidens hoc non oportet esse quilibet color medij respectu colorum extremorum: sed de hoc satis supra dicitur fuit. **C**Ad quartum patet per illud quod dictum est, scilicet media non differre specificiter ab extremis. **C**Ad quintum cum dicitur quod si forme prius potest esse simul in eodem, sequeretur quod similiter motus prius simul in eodem inueniri possent cum motus non dicatur prius nisi ratione suorum terminorum. **C**Respondetur negando prius: et causa diuersitatis est: quoniam forme contrarie sub aliquibus gradibus sunt prius solum in potentia, et tunc aut neutrum denominat aut solum altera, ideo potest simul esse in eodem: quoniam non possunt simul esse in eodem sub gradibus sub quibus sunt prius in actu. **S**ed non est sic de motibus contrariis: quia motus contrarij semper sunt contrarij actu et denominat, id est si essent simul in eodem idem simul denotaretur motibus contrariis, et sic idem simul calefieret et frigeretur: quod est impossibile. **C**Et per hoc respondetur ad confirmationem: negando quod idem sit simul calidum et frigidum. **N**ec sequitur, in eodem sunt simul caliditas et frigiditas, g. et c. quia non vtraque est in actu potest denotare. **C**Et cum postea arguitur quod si in eodem simul essent caliditas et frigiditas: tunc idem passus sibi approximatus simul per caliditatem calefieret ab eo: et per frigiditatem frigeretur, negatur prius, quia aut passus habet per similitudinem de caliditate et frigiditate sic agens: et tunc agens ager per caliditatem ipsum calefaciendo: et e contra: et tunc ager per frigiditatem. **E**t cum ulterius dicitur quod tactus simul iudicaret de eodem quod esset calidum et frigidum, negatur hoc. **E**t hic quidam dicunt quod tactus simul imutatur a caliditate et frigiditate: quia tamen hoc est confusum: et motus factus per vnam qualitatem impedit iudicium faciendum per motum alterius qualitatis, et e contra: hinc est quod tactus non iudicat calidum nec frigidum: sed medium, scilicet tepidum. **S**i tamen vna qualitas multo plus moueret quam alia: quia maiores motus impediunt minores iudicaret illud esse calidum aut frigidum. **C**Alii dicunt quod si tangibile fuerit consistit dispositum ut organum tactus non sentiret. **S**i autem plus calidum quam organum mouebit per caliditatem: et iudicabitur calidum, et si fuerit plus frigidum: mouebit per frigiditatem et iudicabitur frigidum, vnde stat idem a diuersis iudicari calidum et frigidum respectu sui, et vterque bene iudicat secundum dispositionem sui organi. **U**nde dicitur quod vnus apprehendit abstracte caliditatem: et alter frigiditatem. **C**Et cum postea infertur quod idem simul per vnum

iudicabit albu & nigrū. negat p̄na: qm̄ albedo & nigredo colorata colore medio simul agūt in visu cōfufe & indistin-cte. ita q̄ simul & fm̄ eiusdē fitū recipiūt in organo spēs earū quarū vna impedit iudiciū alteri⁹ quare visus neu-trū extremorū iudicat: sed iudicat mediū: si autē vnum ex-tremū multo plus moueret q̄ aliud: iudicaret fm̄ illud.
Et cum vltius arguit q̄ oppositio cōtraria p̄supponit oppositio-nē p̄tradictoria: ergo si cōtraria essent simul in eodem: sequitur q̄ p̄tradictoria essent simul in eodē conce-ditur: nā sicut in eodē sunt simul albedo & nigredo: sic in eodem sūt simul albedo & nō albedo. Et cum postea infer-tur q̄ idem esset simul album & nō album: negat p̄na. qm̄ non conceditur q̄ idem sit album & nigrum: licet in eodē sint simul albedo & nigredo: vt p̄ ex supius dictis.

Quoniam autem motus nō est solum.
Manifesta sūt q̄ dicūt in isto capto: ideo relinquatur.
Aut si est q̄ violentia sit extra naturam
tūc et corruptio erit corruptioni p̄traria.
 Textu cōmē. lviij. Questio. viij.

Habitatur autē hic a cōmētatore. vtrū vltius quod modis d̄ vnū oppositorū tot modis dicat & aliud. & inducit cōmētator instantias de sanitate & egritudine: qm̄ sanitas videt esse vna & egritudines sunt multe. Deinde soluit sub dubitatioe dicēs q̄ forte multe sūt spēs sanitatis opposite multis spēbus egritudis: s; qz earū noīa sūt imposita sicut spērū egritudis: ideo latet. Burleus autē aliā dat responsionez: & dicit q̄ sanitas est species specialissima cōsistens in indiuisibili siue in medio qd̄ respectu eiusdē subiecti nō diuersificat spē cum sit ade-quatio humorū in medio cōsistēs: qd̄ est vno mō tantum.
Egritudo autē cōsistit in latitudine que recipit spērū diuer-sitate: cum sit inadequatio humorū que recedit a medio: qd̄ pluribus modis contingit: quare egritudo sub se ha-bet plures species. & fm̄ hac nō oportet q̄ si vnū cōtra-riorum dicat multipl̄ siue de multis differētib⁹ spē q̄ re-liquū con similitur dicatur.

Potest tamē teneri opinio quā innuit Cōmen-tator dicēdo p̄les esse spēs sanita-tis q̄uis nō sint tot quot sūt spēs egritudis. & hoc pōt de-clarari p̄ simile in his que dicūt de v̄tute & vitio sup qui-bus Burleus se fundat. Nā virtus & vitium opponūtur: et virtus habet spēs: sed nō habet tot quot habet vitium: cuz vni spēi v̄tutis due vitij spēs opponātur inter q̄ media: si-cut liberalitati opponūtur p̄digalitas avaritia. hoc tamē nō obstatē quot modis dicat vitium: tot modis d̄ virtus illis opposita: qm̄ licet liberalitati tm̄ opponant p̄digalitas et avaritia: alia tm̄ mō referat liberalitas ad p̄digalitatē: & alio modo ad avariciā. & sic tot modis dicat liberalitas sic aua-ricia & p̄digalitas. & sicut de alijs spēbus v̄tutis & vitij. Cū p̄digalitas cōsistit i dādo plus q̄ o3 & plib⁹ q̄ o3 & plies. Avaricia vō i tenēdo plus q̄ o3 & c. Sed liberalitas in dādo quibus oportet: & qn̄: & qualiter & c. Cū nō est verū q̄ sanitas cōsistat in indiuisibili: qm̄ sicut aliq̄s est magis virtuosus & aliquis min⁹: sic vnus ē altero sanior. Cū itē nō videt verū q̄ accedere ad sanitatem tm̄ vno modo et recedere plibus: qm̄ sanitas imaginat media inter egritudines sicut centrū respectu circuli: & quot sūt vie a cen-tro ad circūferētā tot sūt ecōuerso: cū sint eedē. Qd̄ autez in ethicis describit q̄ accedere ad mediū est tm̄ mō & c. p̄ tanto d̄: qm̄ difficilius ē accedere ad mediū qd̄ est vnū tā tū q̄ ad extrema q̄ sunt multa. Cū intelligendū vlti⁹ q̄ duplex est cōtrarietas. s. terminorū & nature: nec ē incōue-niēs q̄ vni positio sint p̄sa positua cōtraria diuersimo-de q̄uis esset incōueniēs eodē mō. Unde motui ignis sur-sum cōtrariatur mot⁹ terre deorsū cōtrarietate terminorū et motus terre sursum cōtrarietate nature. Cū quo seq-tur q̄ aliqui mot⁹ sūt cōtrarij cōtrarietate terminorū tan-

tū vt motus ignis sursum & terre deorsū: & aliq̄ sūt contra-rij p̄trarietate nature tm̄ vt mot⁹ ignis sursum & terre sursum. et qdam sūt cōtrarij vtroq; mō vt motus ignis sursum et ignis deorsum.

Aduerte pro solutione tertie dubitatiois q̄ q̄ es in actu in termino a q̄ p̄trariat moti in termino ad quē actualr: iō nō sūt p̄nt esse fil: qz cō-traria in actu se p̄mittūt. Quies tm̄ in termino a q̄ in potē-tia que est qes sub pte termini a q̄ vel alicui⁹ se habētis p̄ modū p̄tis bene pōt esse fil cū motu: nec et cōtrariat i actu sed solū in potētia. Ex q̄ infert Ar. q̄ magis cōtrariatur motus motui q̄ quies: qm̄ motus cōtrarij nunq̄ possunt esse simul in eodem adēquate: qz tales semp sūt actu con-trarij: & si essent simul in aliq̄ subiecto: tūc idē fil mouere-tur motibus cōtrarijs qd̄ est ipossibile: sed qes & mot⁹ con-trarij bene possunt esse simul: qz nō semp qd̄libet eoz est in actu: nec semp sūt inuicē actu cōtraria. Dicit tm̄ Aristo. q̄ idem mouet & qescit: eo mō q̄ in eo repit motus & qes: quia enī in eo repitur mot⁹ in actu: iō actu mouet: sed qe-scit solū in potētia: sicut in eo repit qes in potētia: ex q̄ ta-mē sequitur q̄ simplr qescat. Cū p̄ isto attendendū vlti-rius q̄ sicut mobile dū mouet est parti in termino a quo et p̄tm̄ in termino ad quē: ita est p̄tis sub qete termini a q̄ & p̄tm̄ sub quiete termi ad quē: ita q̄ qes termini a q̄ p̄tibit ter corrupit. & quies termini ad quē p̄tibit generat. & iste quietes sūt p̄trarie in potētia & nō in actu sicut sūt qetes to-tales termini a q̄ & termini ad quē. Scias etiā q̄ sicut i mo-tu est duplex oppō. s. terminorū & nature: sic in qete: vnde quieti naturali in termino a q̄ opponit qes naturalis in termino ad quē oppositioe terminorū: & qes violenta op-positione nature & c.

Explicit liber quintus. Incipit sextus.
St autē ē p̄tinuum et qd̄ tangitur et cō
sequēter sicut diffinitū est p̄ri⁹: p̄tinuaq
dem quoz vltima vnū. Que vero tāgun
tur quoz simul p̄nter at quoz nihil ē me
diū p̄ri generis ipossibile eē ex indiuisibi
libus aliqd p̄tinuū. Tex. cōmē. j. Q. d. j.

Meritur vtrū cōtinuū sit compo-situm ex indiuisibi-libus? Arguit q̄ sic. Cū primo in omni ordine essentialis dependētie est stat⁹ ad aliqd p̄muq̄ simplr in ordine illo qd̄ nō ē dependēs ab aliq̄ alio illius ordinis: sed totū cōtinuū dependet essentialr a suis medietatibus & ille medietates ab alijs medietati-bus. & sic vltra: ergo i tali resolutioe necesse ē stare ad ali-qd̄ p̄mū simplr idēpendēs. s. ad aliquā pte q̄ nullo mō est totū: talis autē p̄s necessario erit indiuisibilis: aliter non esset simplr prima. ergo & c. maior patet. qz eo v̄tis Aris. & methaphy. vbi p̄bat q̄ in oī genere causarū est stat⁹. vnd p̄ dependētia essentialē intelligo illā q̄ posteri⁹ sic depē-det a suo priori: qd̄ implicat p̄dictionē posteri⁹ esse sine priori. & minor p̄batur: qm̄ cubitus talr dependet a duo-bus semicubitis: q̄ implicat p̄tradictionē esse cubitum & nō esse duos semicubitos. quare & c. Cū scdo. Si cōtinuū cōponeret ex semp indiuisibilib⁹: tūc seqretur q̄ in p̄tinuo essent aliq̄ ptes a deo icognite. p̄ns falsū: qz de⁹ nihil igno-rat: alr esset imp̄fect⁹: p̄bat p̄na: qz oēs ptes q̄s de⁹ cogno-scit in p̄tinuo: aut sunt diuisibiles: vel indiuisibiles. Si in diuisibiles habet p̄positū. Si diuisibiles: cū oē diuisibile sit diuisibile in aliqd aliud a se: tūc sequitur q̄ vltra oēs ptes quas deus cognoscit in cōtinuo sūt alie ptes: sed ille ptes que sūt alie ab oibus p̄tib⁹ que sūt a deo cognite nō sūt cognite a deo & c. Tertio oīs potētia potēs cōponere con-tinuū ex oibus p̄tib⁹ suis pōt ipsum in oēs suas ptes re-soluerē: sed potētia diuina potest cōponere cōtinuū ex oī-bus p̄tib⁹ suis: ergo etiā pōt ipsū in oēs suas ptes resol-

gere: maior pars: quod per easdem causas per quod unumquodque constituitur: potest etiam destrui: nec minoris potentie actus est deus in diuidendo continuum quam in ipsius componendo. minor pars: quod in continuo aut est aliqua pars siue unio que est a deo: vel non. Si quilibet pars est a deo vel unio: habet oppositum. Si ergo aliqua est pars siue unio in continuo que non est a deo. Quero ergo utrum illa possit esse a deo: vel non. Si dicitur quod non cum illa sit ab alio agente ex quo non fuit ab eterno: ut suppono: tunc sequitur quod agens aliud a deo potuit aliquid producere et unire quod deus non potuit: quod est impossibile. Si autem talis possit esse a deo: sequitur prout quod a deo potest destrui et separari. Et tunc arguitur sic. Deus potest continuum in omnes suas partes diuidere: ponat ergo quod diuidat: et tunc quero utrum est diuisum in partes diuisibiles: vel indiuisibiles. Si indiuisibiles sequitur quod fuit ex indiuisibilibus compositum. Si diuisibiles sequitur quod deus non diuisit in omnes partes quod est impossibile. Quarto. Dis magnitudo in infinitum excedens aliam magnitudinem est actu infinita: sed si continuum componitur ex semper indiuisibilibus ipsum in infinitum excedit aliam magnitudinem: ergo est actu infinitum. Prima patet cum maior: quod cuiuslibet magnitudinis finite ad aliam magnitudinem finitam est solus finitus excessus: et minor arguitur: quod si continuum componitur ex semper indiuisibilibus tunc aliquatulum excedit suam medietatem: et in duplo plus medietate illius medietatis. et sic in infinitum. Quinto. De mensurabile per replicationem indiuisibilium componitur ex indiuisibilibus. sed continuum est habens: ergo et. pars minor quod dato quod punctus moueatur si aliquid spacio erit continue durate motu si aliquid spacio sibi equali. quod omne quod mouetur continue dum mouetur prout per transit equali sibi quam maius se. per Ari. 6. phy. ergo sequitur quod spatium illud mensurabitur per replicationem indiuisibilium et. Sexto omne resolubile in indiuisibilia componitur ex indiuisibilibus. sed continuum est resolubile in indiuisibilia. ergo et. pars minor per plures casus posuit supra tractatu de infinito ad probandum dari numerum actu infinitum. de igne spherico existente in medio mundi. de filo uniforni quod a duobus trahentibus frangi debet: et de vase uniforni pleno aqua que obstructo foramine congelari debeat. argutum est ei ibi quod habens corpus diuiderentur in omnem partem potest diuidi. et per prout in indiuisibilia: quod declaratioes in illo loco regre si expediens fuerit.

In oppositum est Ari. in lra per magnam per se sum quod rationibus plerumque potest confirmari. Primo sic. componenda continua tangunt se tactu continuo: sed indiuisibilia in eodem continuo existunt non se tangunt ergo et. minor pars. quod si indiuisibilia eiusdem continui se tangunt: aut sunt in se tota: aut sunt partes: non sunt in se tota: quod tunc non faceret maius quam sit indiuisibile: imo ipsius quantitatis continue omnes partes essent simul adequate: nec una esset extra aliam: quod est manifeste falsum. Nec etiam sunt partes: quod indiuisibilia non habent partes: hec tamen ratio cum plerumque alijs ex textu Ari. colligi potest. Secundo si continuum poneretur ex indiuisibilibus: tunc indiuisibile diuideretur. prout est impossibile. et pars prima multipliciter. Tertio. quod capiat unum spatium trium indiuisibilium: et moueatur super illo unum mobile ipsum per se secundo adequate in tempore trium indiuisibilium: in cuius initio sibi incipiat super eodem moueri unum aliud mobile: quod continue per idem tempus in duplo tardius moueatur. et tunc sequitur quod in duplo tempore secundum mobile pertransibit medietatem illius spatij: aut ergo pertransibit unum indiuisibile tantum: aut duo aut unum cum dimidio. Non unum tantum: quod id non est medietas totius spatij: sed est tertia pars eiusdem. Nec duo: quia id continet duas tertias totius spatij. ergo pertransibit unum indiuisibile cum dimidio. et sic indiuisibile diuidetur. Secundo ponatur quod duo mobilia debeant moueri super uno spacio in tempore composito ex tribus indiuisibilibus: sic tamen quod unum illorum mobilium continue moueatur in duplo velocius alio: et quod illud quod tardius mouebitur illud spatium in dato tempore adequate pertransibit: et tunc sequitur quod mobile velocius pertransibit illud spatium imedietate illius temporis: et tunc ut supra de illa medietate: aut est unum indiuisibile tantum: aut duo. aut unum cum dimidio et. tertio ponatur quod una rota moueatur circulariter circa centrum per se: sic quod in uno indiuisibili temporis circulus eius superior et maior moueatur uno in

diuisibili motus. et tunc cum circulus medius inter centrum et maiorem circulum tardius moueatur: sequitur quod ille medius circulus in uno indiuisibili temporis mouebitur motu circulari quam sit motus indiuisibilis: quod non esset indiuisibile diuideretur: vel ponatur quod punctus circuli maioris in uno indiuisibili temporis pertranseat ad punctum: et tunc sequitur quod punctus circuli medij in indiuisibili temporis pertransibit minus quam punctum et. Tertio principium arguitur. quod eo dato sequitur quod non omnis linea finita esset diuisibilis in suas medietates. prout videtur inconueniens: et arguitur prima de linea tripunctali. Nam si ponatur diuidi in suas medietates. puta a. b. quo de a. medietate quot punctorum sit: aut unus tantum: aut unum cum dimidio: aut duorum: et argue ut supra. Quarto si continuum poneretur et. sequeretur quod ceteris rebus mobile velocius et mobile tardius in eadem vel equali mensura equalia spacia pertransiret: prout falsum ut patet: et prima arguitur et capiunt tres linee: quarum due secundum sua extrema tangant tertiam in duobus punctis ipsam terminantibus: et incipiant ille due moueri versus tertiam que continue gescat. una velocius et alia tardius: tunc quero quoniam primum indiuisibile linee que velocius mouebitur pertransierit primum indiuisibile linee: quiescentis: utrumque primum indiuisibile linee que tardius mouebitur pertransierit solus unum indiuisibile linee gescetis aut nihil: aut plus: non est dicendum quod plus: quod tunc fuisset velocius mota: nec nihil: quod tunc non fuisset mota: quorum utrumque repugnat casui. ergo relinquitur tertium videlicet quod pertransierit solus unum indiuisibile. quod sequitur quod in eadem mensura mobile velocius: et mobile tardius equaliter pertransibit alijs rebus: quod non est concedendum. Quinto si continuum et. maior et minor circulus essent equales. prout est impossibile. ergo et. pars prima: quod tot essent puncta in circulo minori sicut maiori. et per prout componeretur ex partibus multitudine et magnitudinis equalibus quare essent equales. Istud autem sic declaratur: et describo duos circulos super idem centrum in equales: quorum minor pertranseat a maiori: et vocetur centrum a. et ducatur a centro a. una linea recta usque ad circulerentiam maioris circuli que terminetur in puncto b. Iterum ducatur una alia linea ab eodem centro a. et terminetur in puncto c. imediate puncto b. Iste due linee sic ducte secabunt circulum minorem: aut ergo in duobus punctis medietatis vel imediatas: aut uno tantum. vltimum dari non potest: quod tunc ab illo puncto usque ad centrum non esset nisi una linea recta etiam angulus minor esset equalis maiori: quod sic declaratur: et capiat punctus sectionis minoris circuli que sit d. super que erigatur una linea perpendiculariter cadens super lineam a. d. b. tunc illa linea recta constituit angulum rectum cum linea. d. b. et sicut cum linea d. c. ut patet. cum autem secundum geometras omnes anguli recti sint equales: sequitur quod angulus minor esset equalis maiori: quoniam angulus constitutus ex illa linea recta: et linea d. b. est par ad angulum constitutum ex eadem linea recta cum linea d. c. Nam scilicet angulus continet primum et unam lineam ultra: quare sequitur quod non potest dici quod due linee precedenti a centro a. ad duo puncta imediata in circulerentia maioris circuli secant circulerentiam minoris circuli in eodem puncto: nec potest dici quod secant circulum minorem in duobus punctis medietas: quod tunc minor circulus esset maior maiore. ergo dicere oportet quod iste due linee secant circulerentiam circuli minoris in duobus punctis imediatas: quare sequitur quod maior et minor circulus sunt equales: quod cuiuslibet puncto maioris circuli correspondet unum punctum minoris circuli: et econtra. ideo quot sunt indiuisibilia componenda circulum maiorem tot sunt componenda circulum minorem. et econtra. Sexto si continuum componeretur sequeretur quod diameter et costa eiusdem quadrati essent equales prout est impossibile: ergo et. pars prima: et accipio aliquid quadratum habens diametrum. et a duobus punctis imediatas in costa superiori pertraham duas lineas rectas ad duo puncta imediata in costa inferiori sibi correspondena ex directo: tunc ille due linee secabunt diametrum in duobus punctis medietas vel imediatas. si medietas: tunc sequitur quod tot sunt puncta in costa sicut in diametro: et per prout costa et diameter illius quadrati sunt equales quod est impossibile: si imediatas: tunc ab illo puncto medio ducatur una linea inter duas lineas predictas

vsq; ad costā: z illa necessario terminabit i costā. ad pūctū
alterarum p̄dictarū linearū terminantē: quare sequitur q̄
linee parallele concurrerent: qd̄ est impossibile.

Pro solutiōe hui⁹ questionis p̄mittēdū p̄mo
q̄ i hac mā varie iueniūtur po
sitiones. Quidā tenuerūt vt l̄nconiēsis q̄ p̄tinuū com
ponit ex indiuisibilib⁹ multitudinē infinitis vt q̄ linea cō
ponitur ex infinitis punctis: z superficies ex infinitis line
is z corpus ex infinitis superficieb⁹. addentes vltērius q̄
vnū infinitū est alio maius in duplo v̄ triplo: aut q̄cumq;
alia p̄portione volueris. Unde dicūt q̄ multitudo infini
ta pūctorū linee pedalis est dupla ad multitudinē infinitā
pūctorū linee semipedalis: z sic de alijs: z cōtra hanc po
sitionē demonstrare ē difficile. Alij voluerūt p̄tinuū cō
poni ex indiuisibilib⁹ multitudinē finitis: p̄tra quos rōnes
adducte videntur p̄cedere. Aristō. vero tenuit cōtinuum
nullo mō ex indiuisibilib⁹ p̄positū esse. sed ex semp̄ diuisi
bilib⁹: vñ ap̄d eū incorpēitas nō cōponit nisi ex corpēita
tibus. q̄uis ptes ei⁹ terminētur aut copulētur p̄ superficies
z s̄f̄r superficies nō p̄ponitur nisi ex superficieb⁹. sed ptes ei⁹
p̄ lineas copulātur aut terminant: z eodē modo de linea
respectu punctoꝝ est dicendum.

Hanc positionē insequendo ad qōnē sint
iste p̄clusiones. **Prima**
conclusio. Nō p̄tingit in eodē p̄tinuo indiuisibilia adiu
uicē eē p̄tinua siue p̄tigua. Ista p̄clusio arguit sic. Dia cō
tinua siue contigua habent vltima. s̄z indiuisibilia nō ha
bēt vltima. q̄ zc̄. p̄z p̄sequētia cū minor: q̄ oē h̄ns vltimū
est diuisibile in vltimū z in h̄ns vltimū. z maior arguitur
ex descriptionib⁹ p̄tinui z p̄tigni q̄ ab Az. in q̄nto huius
ponūt. vbi dicit q̄ p̄tinua sunt illa quoz vltima sunt vnū.
z q̄ p̄tigua sunt illa quoz vltima sunt simul. **Scda** con
clusio sequēs ex p̄ori. In eodē p̄tinuo non sunt indiuisibi
lia adiuuicē p̄xia: nec ēt p̄sequēt. **Hec p̄clusio** p̄ p̄ma pte
arguit sic. Dia adiuuicē p̄xima siue imēdiatē se tangūt s̄z
in eodē p̄tinuo non sunt indiuisibilia q̄ se tangūt. igit̄ zc̄. p̄
bas m̄ior. q̄ si se tangerēt: aut s̄m se tota: aut s̄m ptes. nō
s̄m ptes q̄ non h̄nt ptes: nec s̄m se tota: q̄ tunc eēt s̄m
adeq̄te. z sic in p̄tinuo non eēt vnū indiuisibile eē aliud: qd̄
falsū est. **Et d̄z p̄ma p̄ p̄clusionis sic intelligi** q̄ in ea
dē linea nō ē pūctū imēdiatū pūcto: z in eadē superficie non
ē linea imēdiata linee s̄m latitudinē superficie: z in eadem
corpēitate nō ē superficies imēdiata superficie s̄m p̄funditatē
corpēitatis. **Scda** aut p̄ sic declarat. q̄ illa sunt p̄nt̄ en
tia iter q̄ nō cadit mediū eiusdē generis. p̄ Ari. q̄nto hui⁹
S̄z iter oīa pūcta q̄ sunt in eadē linea cadūt pūcta iter me
dia: ex q̄ nulla talia sūt adiuuicē p̄xima: z s̄f̄r ē de lineis et
superficieb⁹: q̄re zc̄. **Scda** q̄. **Imposse ē p̄tinuū ex diuisibi
lib⁹ eē p̄positū: hec q̄ sic p̄bat:** qd̄ si p̄tinuū eēt p̄positū ex i
diuisibilib⁹: aut tāq̄ ex p̄tib⁹ essentialib⁹: aut subiectiuis:
aut diffinitiuis: aut q̄ntitatiuis. **Non eēntialib⁹:** q̄ ille s̄
mā z forma: nec subiectiuis. q̄ ille sūt linea superficies cor
p̄: nec diffinitiuis: q̄ p̄tinuū nō diffinit p̄ indiuisibilia: s̄z
magis p̄ diuisibilia: cū d̄z q̄ p̄tinuū ē diuisibile sp̄ indiuisibi
lia. q̄ relinquit q̄ si p̄tinuū p̄poneret ex indiuisibilib⁹ p̄po
neret ex eis tāq̄ ex p̄tib⁹ q̄ntitatiuis: de qb⁹ solū loquitur
Ari. hic. **Sed arguit q̄ nō.** q̄ ptes q̄ntitatiue p̄tinui se tan
gūt: z adiuuicē imēdiatē z p̄tinuant sic p̄z de medietatib⁹
tertis: q̄ntis zc̄. sed indiuisibilia nō cōtinuant: nec imēdi
ant in eodē continuo: vt p̄batū est. ergo zc̄.

Quibus habitis r̄ndet ad rōnes q̄ contra
hāc p̄tē vidēt p̄cedere.
Ad p̄mā d̄z q̄ illa maior p̄pōd̄z itelligi q̄n̄ posteri⁹ de
p̄det a p̄orb⁹. iter q̄ p̄ora est ēt ordo eēntialis p̄oris z po
sterioris. qd̄ p̄z ex v̄bis Ari. dicētis q̄ vbi ē p̄mū mediū et
vltimū amoto p̄mo nō remanet mediū. si mediū depen
deat a p̄mo. sic aut nō ē in p̄posito: q̄ l̄z ptes q̄ntitatiue ha
beāt ordinē eēntialē ad totū. nō tñ h̄nt ordinē eēntialē ad
iuuicē: s̄z accītalē tñ: nec vna p̄ p̄us respicit totū q̄ alias

sed oēs s̄f̄r z eē p̄mo totū p̄ponūt. ptes aut essentialēs bñ
respiciūt p̄positū s̄m p̄ z posteri⁹. iō in illis ē stat⁹. vñ mā
p̄ p̄us respicit cōpositū q̄z forma p̄ozitate origis: s̄z forma
p̄ p̄ius respicit cōpositū q̄z mā p̄ozitate p̄fectiōis. **Ad se
cudā tenēdo** q̄ totū sit sue ptes collectiue s̄p̄te. p̄z q̄ oēs
ptes p̄tinui sūt p̄gnite a deo. q̄ due medietates p̄tinui s̄
cognite a deo: z ille sit oēs ptes ei⁹ q̄re zc̄. **Sed tenēdo** q̄
totū nō sit sue ptes. d̄nt qd̄ q̄ nllē sūt oēs ptes q̄ s̄t in p̄ti
nūo quocūq; denē siue finite siue infinite. z q̄buscūq; acce
ptis ille s̄t dissimiles i alias ptes q̄ nō s̄t ille: q̄re vltēri⁹ se
q̄tur q̄ nllē sūt oēs ptes in cōtinuo p̄gnite a deo. **Ex h̄ ēt**
nō seq̄t q̄ i p̄tinuo sūt aliq̄ ptes a deo icognite. vnde cōce
dere habem⁹ q̄ oēs ptes q̄ sūt in continuo sūt indiuisibi
les z cognite a deo: tñ de⁹ nō cognoscit oēs ptes q̄ sūt in cō
tinuo. **Ad 3a d̄z** q̄ de⁹ nō p̄t alr̄ diuidere cōtinuū q̄z
ip̄m sit diuisibile. cū q̄ cōtinuū nō sit diuisibile s̄m se totūz:
sic q̄ aliq̄n possit eē diuisū s̄z se totū: seq̄t q̄ de⁹ nō p̄t ip̄z
in oēs suas ptes diuidere. alr̄ q̄ ē de vnione: z alr̄ separatōe:
qm̄ posse ē cōtinuū s̄z se totū eē vnitū. nō at̄ ē posse ip̄z s̄z se
totū eē diuisū. **Ad q̄rtā d̄z** q̄ si aliq̄d p̄tinuū aliq̄ā aliā
magnitudinē in infinitū excederet. puta pedale v̄ bipeda
le: tūc illd̄ eēt infinitū: s̄z ex h̄ nō seq̄t q̄ si cōtinuū aliq̄d i in
finitū aliq̄ā aliā magnitudinē excederet q̄ sit infinitū: q̄
in p̄tima l̄y aliā magnitudinē stat̄ determinate: z in scda cō
fute tñ. **Ad quitā negat** q̄ cōtinuū mēsurē p̄ replicati
onē indiuisibiliū: z cū d̄z q̄ oē qd̄ mouet p̄us p̄rāsit egle sibi
q̄z mai⁹ se. v̄z ē de eo qd̄ mouet p̄ se. nō aut de eo qd̄ mo
uet p̄acc̄ns: sic p̄ct⁹. **Ad sextā negat** q̄ cōtinuū sit reso
lubile i diuisibilia: z ad casus illos q̄re solonē supra. tra
ctatu d̄ infinito: qōe q̄ q̄rit v̄trū sit possibile eē. actu infinitū?

Qui autem tenēt aliā op̄ionēz Ari. oppositā ar
gumēta q̄ sūt i ip̄az soluere conāt.
Primitiō p̄ q̄ l̄z simplr̄ indiuisibile q̄ntitatiue vt pun
ct⁹: nō h̄at p̄tē q̄ntitatiuā: nec pūctū sit termi⁹ intrinsic⁹ ei⁹
nihilomin⁹ tñ pūctus h̄z d̄ias loci respectiuas: cuiusmōt
sūt sursum deorsū an̄: retro: dext̄z: z sinist̄z: z s̄f̄r indiuisibi
le in tpe aut motu habet d̄ias respectiuas t̄pis s̄m quas
idē istās aut mutatu eē d̄z finis p̄teriti z initiū futuri. Et h̄
sufficit vt talia indiuisibilia possint adiuuicē cōtinuari. **Un̄**
captis duob⁹ pūctis imēdiatis in aliq̄ linea illa adiuuicem
cōtinuā. z eoz vltia sūt vnū. q̄ an̄ pūcti sequētis: z retro
puncti p̄cedētis q̄ s̄t eoz vltia sūt idē. z ex h̄ p̄z q̄l̄ter pun
ctus aliq̄ mō ē diuisibilis i vltimū z in h̄ns vltimū. **Ad p̄
mū q̄ arḡm:** cū d̄z q̄ p̄ponētia cōtinuū se tāgūt: cōcedunt. z
cū q̄rit aut s̄m se tota aut s̄m ptes. r̄ndent q̄ indiuisibilia
talitā neutro illoz modoz se tāgūt: s̄z solū s̄m d̄ias respe
ctiuas loci v̄l t̄pis: vt p̄us p̄missū fuit. **Ad 2m negat** q̄ i
diuisibile sit diuisibile quāntitatiue: s̄z solū p̄ d̄ias loci z t̄pis.
Et in p̄mo casu d̄z q̄ s̄m mobile in illo tpe p̄rāsit vnū
indiuisibile spacij cū an̄ alteri⁹ indiuisibilis. z nō solū vnū
indiuisibile: nec ēt duo: nec ēt vnū cū dimidio. **In scdo**
casu d̄z q̄ mobile velocius p̄rāsit illud spacij i vno in
stati cū p̄ori seq̄ntis istātis. **In tertio at̄ casu d̄z** q̄ nullm̄
indiuisibile motus ē alio maius s̄m duratōnē: s̄z bñ s̄m itēti
onē: iō mediatē vno p̄t maius spacij p̄transiri i eadē mē
sura q̄z mediatē alio. **In q̄rto at̄ casu d̄z** q̄ pūctus mediū
circuli in indiuisibili t̄pis p̄rāsit totū spacij. q̄z ē in p̄rāseū
do ip̄m. Et si q̄rat qd̄ adeq̄te p̄rāsit: r̄ndet q̄ nihil. **Un̄ da
to** q̄ pūctus circuli maior: eo in duplo velocius moueat.
tunc dicitur q̄ sicut pūctus maioris circuli p̄rāsit in vno
indiuisibili t̄pis vnū indiuisibile spacij: sic punctus circu
li mediū in duplo motus tardius p̄rāsit vnū indiuisibile
spacij in duob⁹ indiuisibilib⁹ t̄pis: z in nullo illoz indiu
sibilium aliquid adequate p̄rāsit. **Ad tertium argumē
tum cōcedit** q̄ nō oīs magnitudo finita est diuisibilis i su
as medietates p̄ actualē separationem: qm̄ facta diuisiōe in
puncto medio linee tripunctalis corumpetur ille: z duo
alia remanebunt: verūtū bene p̄t fieri diuisio linee tripū
ctalis in suas medietates p̄ designationē p̄tis extra partē

capiendo p vna medietate vnum punctū cum añ alterius punctū: p scda medietate vltimū pñctum cum retro pñctū mediū. Ad quartum patet responsio ex dictis: qm̄ cōcedendū est q̄ in p̄ instanti futuro p̄mum punctum linee tardius mote p̄transibit totā lineā quiescentē: q̄ erit i per transeundo: dato q̄ deueniret ad finē: dicit tñ q̄ si in illo istāti p̄mū pñctū linee veloci⁹ mote adeq̄te p̄trāsbūt vñū indiuisibile spacū q̄ p̄ tunc p̄mū punctū linee tardi⁹ mote nihil adēquate p̄transibit. Et si dicat mobile tardius in eadē mēsurā p̄transit min⁹ q̄ mobile veloci⁹ s̄m Ari. 7° p̄p̄. verū est si illud q̄ p̄transit mobile veloci⁹ in eadē mēsurā sit diuisibile: vbi aut nō sit diuisibile nō ōz: vt in p̄posito: sed sufficit q̄ mobile tardius idē spacū adēquate p̄transiret in mēsurā maiori in eadē p̄portioe in q̄ mobile veloci⁹ eidē veloci⁹ mouet. Et ad istū sensū sūt moderande ceterē regule quas Ari. in idē ponit. Ad quītu tū cū arguit q̄ duo circuli maior⁹ z minor⁹ essent equales. negat p̄na: z admissio casu ibidē p̄posito: dicit quidā illius secte q̄ due linee trāseuntes a cētro ad pñctā imediata in circulo maiori nō occupāt de circulo minori nisi quātum vna earū occuparet. v̄z. punctū: qñ vna transit p̄ añ: z altera p̄ retro eiusdē punctū. Et q̄z hec rñsio instātiā pate. ref: iō alij imaginant̄ alr. z dicūt illas duas lineas secare minorē circulū in eodē puncto: ex hoc q̄ vna alteraz sup equitat. Sunt ergo ibidē tria cōsiderāda. v̄z. equitatio linearū iuxtapō linearū: z earū remotio. vñ si p̄trahātur due linee recte a duob⁹ pñctis imediatis circuli maioris ex vno latere p̄ centrū ad duo puncta imediata eiusdem circuli in latere opposito: q̄ etiā exeāt circūferētiā maior⁹ circuli ex vtroq̄ latere: tūc remotio linearū erit extra circūferētiā maioris circuli. Juxtapositio aut circūferētiā maioris circuli: vbi eū secabūt in pñctis imediatis. Superquitatio vero ab vno latere minoris circuli vsq̄ ad aliud vt in figura potest paterē. Et ex hoc vltērius patet q̄ a puncto sectiois minoris circuli vsq̄ ad centrū nō est tātū vna linea: sed sūt due: nec angulus maior ē eq̄lis minor: qz non ambo illi sunt recti: imo si maior est rectus minor est acutus. z si minor est rectus maior est obtusus. Ad sextū cū arguit. q̄ diameter z costa eiusdē quadrati essent equales z cōmēsurabiles: Beraldus odonis hoc negat: q̄uis alij cōcedant. Ad argumētū admissio casu dicit q̄ ille secabunt diametrū in duobus punctis mediatis z i duabus p̄tibus imediatis. vñ q̄uis quot sūt ptes in diametro tot sint in costa: maiores tñ sūt ille q̄ sunt in diametro q̄z sint sibi correspondentes in costa: linea ḡ sup aliā trāsuersalē cadēte: plus occupabit de ipa q̄z si sup eadē caderet directe. Et s̄m respōsiōnē supius tactā dicit possēt q̄ duab⁹ lineis a supiori costa ad inferiorē puenientib⁹ corrñdere possunt tria puncta diametri: aut tribus lineis quicq̄ puncta: aut aliter s̄m plus vel minus: qm̄ stat lineā rectā sup aliāz trāsuersalē cadentē ipsam secare in pñcto cū ante alteri⁹ pñcti: aut cum retro: aut cū vtroq̄. Et ad argumētū vltērius cū arguit q̄ si linee interfecāt diametrū in duobus pñctis mediatis p̄trahat a puncto medio linea recta aliis duabus p̄tella ad alterā costaz. dicit q̄ ille due linee nō interfecarēt diametrū etiā illo puncto medio: illud bene esset possibile: sed iā oppositum concessū est in solutione: quare id nō est admittendū. Ex quo vltērius sequit q̄ protractis quattuor lineis rectis a punctis coste supioris quadrati: que sit quattuor punctozū ad q̄ttuor puncta sibi correspondētia in costa inferiori. q̄ ille quattuor linee euacuabūt diametrū z totū quadratū. z tñ eis plā puncta correspondebūt in diametro q̄z in aliqua costarū. Difficultas tñ esset nō parua cōtra hanc solutionē vbi caperentur due linee bipunctales: z vna alteri iuxta poneret sic q̄ p̄mus punct⁹ vni⁹ cōtinuarē cū p̄mo puncto alterius et facerēt lineā: z s̄m scds cū scdo. qz tūc fieret vt videt q̄dratū quattuor punctozū: cui⁹ quelibet costa esset duozū punctozū: z diameter eodē modo. Ad q̄d dicunt alij q̄ nō dat p̄tunū cōpositū ex idisibilib⁹ iparib⁹: nec ex pari

bus paucioribus quattuor: cui⁹ cām assignāt dicētes q̄ oē cōtinuū debet esse diuisibile i cōtinua: hoc aut esse nō pot̄ nisi ad min⁹ quattuor: indiuisibilia ipm̄ cōponāt. Et s̄z hoc alr̄ possēt responderi ad argumētū factū de diuisione linee in suas medietates. admissio tñ q̄ def̄ linea bipunctalis dicere oportet: aut q̄ diameter z costa eiusdē quadrati equantur: q̄d est incōueniēs: ad q̄d argumētū deducit: vlt̄ q̄ ex illarū linearū vñione in medio quadrati pñctus generat qui erit diametri: z nō coste illi⁹ quadrati. Et re respōsiōnes violēte sunt z fictiōib⁹ plene: p̄p̄ q̄d tuti⁹ apparet positionem p̄maz que est Ari. imitari: z hec de questio ne dicta sufficiant.

Aduertendū q̄ lz nāst̄ nō possit ab aliq̄ linea auferrī punct⁹ terminās ipa remanēte. quin ali⁹ ḡief: tñ aliq̄ dicūt illud esse posse de potentia supnāli. z admittūt: q̄ admissio p̄cedunt istā p̄ctōnez q̄. a. z. b. sūt due linee: quaz vna nō ē altera maior: nec minor: nec sibi equal: pbant p̄ctōnē. p̄posito q̄ a. sit vna linea pedāl. z b. fuerit etiā pedāl. sed sint ab eo remota duo pñctā ipam terminantia nullo alio corrupto nec genito i ea de nouo: z p̄z p̄cto. Sciendū vltēri⁹ q̄ licet inter a. esse et a. nō esse nō sit mediū. qz sūt imediata: nō tñ est p̄cedē dum q̄ a. instans esse: z aliud instās ab a. esse sūt imediata nec ista cōuertant̄ vt dicit Burle⁹. s. a. instās nō ē: z aliud instās ab a. ē. vñ nō seq̄t a. instās nō ē. ḡ aliud instās ab a. ē qz p̄posito q̄ a. instās nūc sit imediate post b: añs erit verū et p̄ns falsū. S̄z iste bñ p̄uertūtur. a instās nō ē. z instās s̄ a. ē: de mā. tñ z nō formnlr̄ zc. Cōsiderādū etiā q̄ nō esse z esse eiusdē rei mēsurātur diuersis instātib⁹: z cū hoc etiāz diuersis t̄pib⁹: loquēdo de re durāte p̄ t̄ps finitū: qm̄ istās mēsurat quātū ad ptes s̄l̄ existētes: si fuerit res p̄manēs habēs ptes: t̄ps at̄ q̄ ad ei⁹ duratiōnē. nec p̄pter h̄ sequit q̄ illa instātia quecūq̄ signent̄ sint imediata. Sufficit at̄ q̄ t̄ps mēsurās nō esse sit imediatū instāti mēsuranti esse: z hoc in inceptiōe istius rei. In desitione vō instās mēsurās nō esse: est imediatū tempori mēsurāti esse. q̄re zc.

Quod mutatur aut oē necesse est diuisibile esse. Textu commēti. xxxij.

Via Ari. p̄bat h̄: q̄ oē q̄d transmutat̄ ē diuisibile: z loq̄ vlt̄ de om̄i trāsmutabili p̄ se: vt dicit cōmē. Iō dubitat̄ vltēri⁹ vtz̄ Arist. intelligat̄ de oī trāsmutabili p̄ se qualrcūq̄ trāsmutet̄: aut trāsmutatiōe tēporali: aut trāsmutatiōe instātan ea: aut solū de trāsmutabili p̄ se trāsmutatiōe t̄pali: Si intelligat̄ 2° tūc demonstratio Ari. nō erit vltis. cū ē trāsmutabile trāsmutatiōe instātan fit diuisibile. Si intelligat̄ p̄ mō: oportebit q̄ minor illi⁹ demonstratiōis p̄s̄l̄ intelligat̄ q̄ ē: q̄ oē q̄d trāsmutat̄ ē p̄ti in termino a q̄: z p̄ti i termino ad quē: z tūc illa minor erit f̄sa: z falsificabit̄ p̄ trāsmutabili trāsmutatiōe instātan ea: qz illud sp̄ ē aut totalr̄ sub termino a q̄: aut totalr̄ sub termino (ad quē vt satis patet)

Ad hanc dubitationē addūcit cōmētator p̄les rñsiones. C̄ria rñsio fuit Alexātri q̄ dicit dcm̄ Aris. intelligi debere de oī trāsmutabili q̄rcūq̄ trāsmutet̄. cū ois trāsmutatio s̄m eū sit t̄pali: q̄uis aliq̄ fiat i t̄pe ita puo: q̄ lateat sensū eā fieri i t̄pe: z iudicat̄ fieri i istāti. S̄z hec rñsio nō acceptat̄ cū ḡdicat magno p̄ho Ari. q̄ ponit aliquā trāsmutatiōnē eē instātan ea: vt illuminationē. Scda rñsio fuit Themi. dicētis Ari. solū loq̄ de trāsmutatiōib⁹ mēsuratis t̄pe cū trāsmutatiōes instātanee lateāt: z Ari. nō loq̄ nisi de manifestis. Nec rñsio ipugnat̄ dupl̄r. p̄ qz tūc demonstratio Ari. nō intelligeret̄ de oī trāsmutatiōe t̄pali: cū aliq̄ tal̄ lateat p̄ ei⁹ p̄tate: z Ari. nō loquat̄ nisi de trāsmutatiōib⁹ manifestis. z sic sua demōstratio nō eēt vniuersal. Uel s̄m cōmētatorē demonstratio Ari. nō esset vniuersal: qz nō p̄cluderet̄ de qlibet trāsmutabili quod ē diuisibile: sed solū de trāsmutabili trāsmutatiōe t̄pali z manifesta: vñ p̄ illā demonstratiōnē nō plus sciret̄ q̄z q̄ om̄e q̄d transmū.

taf trāsmutatioē diuisibili: z manifesta est diuisibile. z sic
 posset eē dubiū de trāsmutabili in nō tpe: an esset indiuisi-
 bile. vel diuisibile: qd est incōueniēs: ga postq̄ eē diuisi-
 bile ē passio cōpetēs oibus trāsmutatioib⁹ de quolibet d̄z
 cōcludi z nō de aliqb⁹ tm̄. CScdo ipugnat Themistius:
 qz fm̄ eū assignat Ari. aliqd p̄ cā qd nō esset cā. z sic sua
 demōstratio nō eēt p̄ma z eētialis. Itā fm̄ ip̄z Ari. pbat
 de trāsmutabili q̄ ē diuisibile: qz trāsmutat trāsmutatioē
 diuisibili: tpe mēsurata. mō trāsmutari in tpe nō est cā di-
 uisibilitatis trāsmutabilis: qz accidit trāsmutabili diuisi-
 bili q̄ trāsmutet in tpe: cū possit trāsmutari in nō tēpore.
 Tertia rñsio fuit Auēpace: qui dicit q̄ Ari. nō loquitur
 hic de diuisibilitate in partes q̄titatiuas: cuz dicit q̄ omē
 trāsmutabile est diuisibile. s̄z loq̄ de diuisibilitate in acci-
 dētia cōtraria: z de illo qd trāsmutat in tpe. Itā oē qd trāf-
 mutat in tpe: qz trāsmutat de p̄trario in p̄trariū est diuisi-
 bile in accidētia p̄traria. qd aut trāsmutat in nō tpe: qz non
 trāsmutat iter p̄ria nō ē diuisibile in accidētia p̄ria: z sic nō
 accidit Auēpace qd accidit Themistio. s. q̄ demōstratio
 Ari. nō sit vltis. C̄sta rñsio reprobat: qz Ari. loq̄ de diuisi-
 bilitate cōtinui p̄ se: z nō per accidēs: p̄tinuū aut p̄ accidēs ē
 diuisibile in accidētia p̄ria: cū nō oē cōtinuū sit sic diuisibile
 s̄z p̄ se ē diuisibile in partes q̄titatiuas: id loq̄ Ari. de di-
 uisibilitate p̄tinui in partes q̄titatiuas: z nō in accidētia p̄ria
 Quarta rñsio ē Cōmētatoris qui p̄mittit q̄ duplex est
 trāsmutatio. s. per se vt facta in tpe. z p̄ accidēs vt facta in nō
 tēpore: z tūc rñdēdo ad dubitationē dicit q̄ Arist. loq̄ de
 trāsmutatioē p̄ se: z nō p̄ accidēs. C̄ult q̄ omē trāsmuta-
 bile p̄ se trāsmutatioē mēsurata tpe ē diuisibile in partes q̄-
 titatiuas: qz oē tale ex hoc q̄ trāsmutat de p̄rio in p̄riū q̄
 sit esse nō p̄nt h̄z vnā partē sub p̄rio qd est termin⁹ a quo
 trāsmutatiois: z aliā partē sub cōtrario qd est termin⁹ ad
 quem: z intelligitur de terminis p̄p̄inquis trāsmuta-
 tionis: z non remotis vt post patebit.

Et tūc ad argumētū p̄ncipale. p̄z q̄ demōstratio talis
 ē vltis: qz ē de quolibet trāsmutatioē: z ē de
 quolibet trāsmutabili per se: qz quolibet trāsmutabile per
 se siue trāsmutet in tpe siue in nō tpe est trāsmutabile in
 tēpore: id quolibet tale ē diuisibile: nō aut est de trāsmutati-
 onibus aut trāsmutabilib⁹ per accidēs. qz q̄ sūt per accidēs
 abijcienda sunt a consideratione scientie speculatiue.

**Neceſſe igitur hoc quideſz aliquid in
 hoc esse: aliud vero in altero mutantis.
 Non enim in vtrifq; neq; in neutro pos-
 ſibile est esse. Tex. cōmen. xxxij. Q. d. ij.**

Habitatur vltim⁹: vtz oē qd p̄ se trāf-
 mutat trāsmutatioē t̄pali
 sit partiz i terio a q̄: z p̄ti i terio ad quē: vt assu-
 mit i demōstratioē Ari. C̄ Arguit q̄ n. p̄mo i mo-
 tu alteratiois: qz dū aliqd alterat ab albedie in
 nigredinē p̄ palledinē nō sp̄ dū sic trāsmutat est partiz sub
 albedie: z p̄ti sub nigredinē: z p̄ti sub palledine. CScdo
 idē arḡ i motu ad q̄titatē. nā dū aliqd auget nō h̄z p̄tem
 sub q̄titate antiq̄: z p̄tē sub q̄titate noua: qz tūc neutra illa
 rū p̄tū auget: z p̄ p̄tis nec totū ex illis resultat. vt q̄ q̄
 augmētabile s̄z se totū sit sub q̄titate antiq̄: z recipiat nouā
 alr nō posset saluari ip̄z s̄z quālibz ei⁹ p̄tē augeti: vt vult
 Ari. p̄mo d̄ gnatioē. Tercio idē oñdit i motu locali. qm̄
 illd̄ qd localit̄ mouet nō h̄z partē i illo vbi i q̄ fuit i terio a
 q̄ cū id cōruptū sit: nec partē h̄z i illo vbi i q̄ erit i terio ad
 quē: cū illud adhuc nō sit gnatus. imo durāte motu nō h̄z
 mobile idē vbi: nec fm̄ se totū: nec fm̄ partē: nisi per istās.

forte ad primū argm̄ rñdēf q̄ nō oē qd trāf-
 mutat trāsmutatioē successi-
 ua ē p̄ti i terio a q̄: z p̄tiz in terio ad quē postremo acqrē-
 do: vt pbat illa rō. s̄z h̄n oē qd sic trāsmutat ē p̄ti i terio a
 q̄: z partiz i terio ad quē. p̄mo seu p̄ximo: z talis p̄m⁹ ter-
 min⁹ fm̄ cōmētatorē est mediū d̄rñs spē a termino a quo.

Uñ Arist. remouēdo illā cavillatioē d̄ic sic. Dico
 at i qd mutat p̄mū fm̄ mutatioē: vt ex
 albo i fuscū n̄ i nigz. n. n. necē ē qd mutat i qd cūq̄ eē vlti-
 moz. C̄ Et cōmētator vltim⁹ oñdit q̄ i q̄libz q̄tuoz genez
 trāsmutationū p̄ se iuenit talis p̄m⁹ termin⁹: vt i alteratioē
 de albedine i nigredinē. s̄z nō def p̄m⁹ termin⁹: d̄rñs solo
 nūero: vt albedo remissior. dat tñ p̄m⁹ termin⁹ d̄rñs spē
 vt s̄bi ḡa palledo: z i alteratioē a calido i frigidū tēpies:
 z ita de alijs. S̄ist in motu locali. s̄z nō def p̄m⁹ loc⁹ s̄z nu-
 merū q̄ acqrif. tñ dat loc⁹ p̄m⁹ fm̄ spēs: vt si terra mouea-
 tur loco ignis vsq̄ ad suū locū nālē: p̄us mouebit ad locū
 aeris. q̄ erit p̄m⁹ loc⁹ d̄rñs spē a loco ignis ad quē perue-
 nit. De motu vō ad q̄titatē nō faciūt Ari. z cōmētator ex-
 pressaz seu spālē declarationē. p̄pterea qz manifestuz est
 q̄ mobile tali motu est diuisibile. p̄m⁹ vō termin⁹ in ge-
 neratione aut corruptione spālī est p̄ima pars que gene-
 ratur: aut corrūpitur: vtputa minimū de tali specie.

Sed cōtra hec d̄cā occurrit dubitatioē. C̄ D̄ia
 qz vt q̄ illud qd alterat ab albedine i
 nigredinē p̄ palledinē p̄ p̄ trāsmutet i nigredinē q̄z pal-
 ledinē: vt h̄z trāslatio cōmēta. vt fuscēdinē vt h̄z trāslatio
 alia. c̄ tñ oppm̄ Ar. p̄dit in l̄ra. Et illd̄ arḡ sic: qm̄ tale alte-
 rabile statiz cū incipit alterari incipit acqrere nigredinē: q̄
 statiz cū incipit alterari incipit depdere d̄ albedine z sit q̄tū
 depdit de albedine tñ acqrif de nigredine s̄z determinā-
 tioē factā sup̄: s̄z nō statiz cū incipit alterari incipit acqrē
 de palledine vel fuscēdine. vt p̄z. ḡ zc. CScda dubitatio
 ē. qz si fiat alteratio a remisse albo ad intēse albi nō p̄uēt
 endo ad aliquē colorē mediū. tūc in tali alteratioē n̄ dabf
 p̄m⁹ termin⁹. qz nec s̄z nūez: nec s̄z spēs. z p̄ p̄tis n̄ oē alte-
 rabile ē p̄tiz in terio a q̄: z p̄tiz in terio ad quē p̄mo seu p̄xi-
 mo. C̄ Et p̄firmat. qz si aliqd sit vniformiter albi: z alte-
 ref vniformiter ab intrinseco vel ab extrinseco ad albedi-
 nē intēsiore: nō v̄t q̄ vna ei⁹ ps magis sit sub terio a q̄ vt
 ad quē q̄alia. q̄re zc. C̄ Et ad istud p̄positū p̄nt ēt addu-
 ci duo argumēta vltima scā in p̄n⁹ ist̄ dubitatiois de illo
 qd mouet motu locali: qd n̄ necio dat p̄mū vbi d̄rñs spē a
 p̄ori ad qd deueniet: z de illo qd mouet ad q̄titatē cū ois
 augmētatio vel diminutio sit inē q̄titates corpeas. q̄ oēs
 sūt eiusdē spēi spālissime. z p̄ p̄tis n̄ dat in eis mediū d̄rñs
 spē a terio a q̄. z h̄ ē difficult̄. Tercia dubitatio ē. qz n̄ v̄t
 q̄ d̄cā Ari. h̄ intelligi debeāt de trāsmutatioē scā in suba:
 vt d̄ic cōmētator: qz vt ipsemet vult Ari. loq̄ solū de trāf-
 mutatioib⁹ per se. i. mēsuratis tpe q̄ nō sūt fines aliarū trāf-
 mutationū: sed trāsmutatio in suba fit in nō tempore: z est
 finis alteri⁹ trāsmutationis. s. alteratiois. igitur zc.

Ad questionē p̄ncipalē rñdētur dicēdo q̄ oē
 qd trāsmutat in tpe ē partiz in
 terio a quo z partiz in terio ad quē: n̄ q̄buscūq̄: s̄z p̄ximis
 per terminū ad quē p̄ximū intelligēdo terminū p̄mū d̄rñ-
 tez specie a termino a quo qd ē mediū inter terminos re-
 motos. C̄ Vel saltē sic p̄t esse vt Bur. supplet. z hoc suf-
 ficit ad probandum q̄ omne tale sit diuisibile.

Et tūc ad argumēta p̄ncipalia rñdēf. C̄ Ad p̄mūz
 p̄z ex dictis. C̄ Ad sc̄d̄z d̄: q̄ pars augmē-
 tabilis antiq̄ ē sub q̄titate quā h̄uit in terio a q̄ z pars no-
 ua q̄ aduenit ex nutrimento ē sub q̄titate q̄ acqrif tāq̄z ter-
 min⁹ ad quē seu mediū. z sic est partiz in termino a q̄ z par-
 tim in termino ad quē: qualiter aut s̄z hoc saluetur q̄ q̄-
 libet pars aucti auget: alibi ē pergrēdū zc. C̄ Ad tertiū
 de motu locali qd sit dicēdū: ex declarationē cōmen. superi⁹
 posita p̄z. C̄ Uerūtm̄ Burle⁹ per terminos mot⁹ localis in-
 telligit partes imediatas magnitudinis q̄ pertrāsif. C̄ D̄-
 mentator aut insequendo sua superi⁹ dicta in p̄posito sic
 dicit. Sed qa loc⁹ ex quo mouet res mota est altus a loco
 in quo q̄scit necessario: z inter quolibet duo loca est corp⁹:
 cū inter quālibz superficies duas ē corpus. qm̄ superfici-
 es nō seq̄ superficies. s. imediate in eodē corpe: necesse ē
 vt mot⁹ qdā sit in loco a quo mouet: z qdā sit in loco qui ē
 inter locū a quo mouetur: z locū ad quē mouetur. s. in cor-

potere quod est in potentia locus inter hec duo loca. scilicet primum et posterius. et ideo inter quolibet duo loca est locus.

Et ulterius ad dubitationes motas contra dicta Ari. et comen. respondeo. Ad primam cum arguitur quod alterabile ab albedine in nigredine per palle dinem vel fuscenedinem per deuenit in nigredinem et cetera. conceditur illud absolute. sed tamen non prius venit in nigredinem quantum ad denominationem in actu: sic videtur quod prius denotet nigrum quam pallidum vel fuscum: sed fit e contrario. et hoc vult Ari. loco super allegato. Ad secundam dubitationem de remissione albo et cetera. potest alterari per medium differens specie. et hoc sufficit. Et dato quod non transeat per tale medium: quod tamen pars propinqua: alterati velocius alteratur ad albedinem. et citius quam remotior. ideo in tali transmutatione adhuc erit transmutabile partem in tercio a quo et partem in tercio ad quem. Et dato quod uniformiter se totum alteret ut assumitur in confirmatione: potest tamen difformiter alterari: et per partem ante partem. Et sicut id quod mouetur ad quantitatem non transeat per medium dicens specie a termino a quo ut mouetur ad quantitatem. et sic in tali motu non fit dare primum terminum seu primum et cetera: quod tamen nihil potest moueri ad quantitatem quin precedat alteratio in qua tale medium dari potest. ideo omne transmutabile ad quantitatem potest esse partem sub termino a quo: et partem sub termino ad quem primo seu primo et cetera. et hec est responsio Bur. Ad tertiam dubitationem dicitur quod per se. vult quod de generatione et corruptio spalis ipsi mensurataz que non est finis alterius transmutationis ut alteratio terminata ad subam: dicit enim sic. Ergo transmutationes que sunt principaliter sunt duobus modis. aut transmutatio cuius finis est de genere illius transmutationis ut alteratio vltimate terminata ad qualitates. aut transmutatio cuius finis est de alio genere ut alteratio vltimate terminata ad subam: vtraque est transmutatio in tempore. Et in tali transmutatione substantiali datur terminus primus seu medium specie dicens a termino a quo ut si ex aliqua palea debeat successiue generari ignis primum minimum generatum erit hoc. ut dicit comen. et tunc manet que transmutatur erit partem sub termino a quo. scilicet sub forma substantiali palee. et partem sub termino ad quem primo. scilicet sub forma subali primo minimum ignis generati.

Alii tamen aliter voluerunt et saluatur quod omne quod transmutatur per se: et in tempore: est partem in tercio a quo et partem in tercio ad quem primo transmutatur. Ad remittentes secundum vnam rationem tactam in 5o huius quod duplex est terminus transmutationis. scilicet non ad quem: et ad quem transmutationis. Non ad quem est gradus vbi. vel quantitas a quo incipit transmutatio vel in qua terminatur. Ad quem dicitur esse tota latitudo vel spatium: vel vbi: que pertinet in toto motu acgruif vel deperduif. vbi gra. In alteratioe in qua sume frigidum efficitur sume calidum. latitudo frigiditatis a gradu sumo vsque ad non gradum est terminus a quo ad quem: et latitudo caliditatis a non gradu vsque ad sumum est terminus ad quem ad quem. Et per quod continue durate tali alteratioe illud quod transmutatur est partem sub termino a quo: et partem sub termino ad quem ad quem transmutatio. scilicet sub parte termini a quo siue latitudinis frigiditatis: et sub parte termini ad quem siue latitudinis caliditatis: et per quod cum prius inducatur terminus ad quem: et corruptus terminus a quo in vna parte alterabilis que in alia. et tales sunt termini primi illius transmutationis: ut per. Sicut in motu locali si mobile mouetur ab a. in b. spatium incipiens ab a. inclusiue et terminatum ad b. exclusiue est terminus a quo ad quem: et incipiens a. b. inclusiue. et terminatum ad a. exclusiue: est terminus ad quem ad quem: et per quod mobile continue in tali motu est partem in termino a quo: et partem in termino ad quem ad quem motui: ut in alio exemplo ostensum fuit. Ad uniformiter in motu ad quantitatem si aliquid mouetur a pedali ad tripedale: tota latitudo quantitatis a pedali inclusiue ad tripedale exclusiue est terminus a quo: et vocatur deperduio pedalis quantitatis: sed tota latitudo quantitatis a pedali exclusiue ad tripedale inclusiue est terminus ad quem ad quem: et est acquisio tripedalis quantitatis. et continue durate aliquid augetur a pedali quantitate ad tripedale: tale est partem sub latitudine que est terminus a quo: et partem sub illa que est terminus ad quem: ut in alijs dicitur in intelligitur de dca Ari. de terminis ad quem transmutationis: quod est dare primum terminum ad quem: non ad quem: que dca sunt de termi-

nis non ad quem: et hoc probatur rationes inducte si bene considerentur: sed illud non est contra Ari. si bene considerentur: et ut ipsi dicunt.

Et ex hoc ulterius soluitur ad argu. Bur. Ad primam de alteratioe facta in eadem specie dicunt quod illa alteratio etiam est inter formas diuersarum specierum: ut si calidum ut duo efficiat calidum sex mouetur ad latitudinem caliditatis a ouobus ad sex tanquam terminum ad quem immediatum sub quo secundum partem continue est mobile durate motu: et per tunc mouetur a latitudine frigiditatis a sex ad duo tanquam a tercio a quo immediato: sub qua secundum partem continue erit. Ad aliud de motu locali per ex dictis. Ad alia de generatione et corruptione: et congelatioe subita: non sunt ad propositum: quod ille fuit in non tempore: et sermo Ari. est solum de transmutationibus tempore mensuratis Si autem argueretur de motu ad quantitatem quod mobile est continue in augmentatioe sub totali tercio a quo: ut in augmento a quantitate pedali ad tripedale mobile hoc continue tota quantitate pedalis: et sic non est solum sub parte termini a quo. Respondeo quod quantitas pedalis non est terminus a quo ad quem. de quo solum est sermo. sed talis est latitudo a pedali quantitate inclusiue ad tripedale exclusiue et continue in tali augmentatioe augmentabile est sub parte illius latitudinis ut notum est. Item quod in quantitate non est proprie proprietates illud quod transmutatur ad quantitatem est continue partim sub priuatioe quantitatis ad quam transmutatur que priuatio est terminus a quo: et proprietates motui seu termino ad quem: et est partim sub motu seu sub termino ad quem. quare. Et hoc est quod ex comen. et alijs expositioibus Ari. de hac ardua ambiguitate sub breuitate percipere potui et cetera.

Et cum omnis transmutatio est de aliquo et in aliquid inter que est transmutatio: et inter primam transmutationem et quietem que est in eo ex quo non est medium. Co. comen. xl.

Sicut comen. quod inter id ex quo est transmutatio: et illud ad quod est transmutatio primo: non est medium.

Contra. quia in transmutatione successiua nulli termini assignari possunt inter quos non sit medium dicens a terminis illis: aut numero: aut specie: ut per in motu ad quantitatem: et sicut in motu aut quantitate: et ad vbi: aliter non essent successiuus.

Respondeo potest quod si per primum terminum ad quem intelligatur ligamur ut supra terminum primum dicens in tempore a termino a quo: tunc inter tales terminos non est medium dicens in tempore: sed inter eos sit bene medium dicens secundum numerum: sed sic non loquitur comen. sed considerat illos terminos secundum species suas: et non secundum numerum. et per quod si aliquid ab albedine transmutetur ad nigredinem solum per palle dinem: rubedinem et fuscenedinem medias que inter latitudinem albedinis ex quo transmutatur. et latitudinem palle dinis ad quem primo transmutatur non est medium: sed statim cum exit ex illa latitudine albedinis ingredi latitudinem palle dinis: nec datur aliquid instans intrinsecum ipsi mensuratum illam transmutationem in quo transmutabile non sit sub aliqua illarum latitudinum: et hic est intellectus comen. si sua verba bene considerentur. In transmutatione autem in suba. quod ibi nullo modo est medium dictum comen. non hoc dubietate. Dubitat hic Bur. quod videtur esse traditio in dictis comen. quod superius comen. 32. dixit transmutationes factas in tempore esse transmutationes per se. factas autem in non tempore dicuntur esse transmutationes per accidens. In hoc comen. 41. dicit generationem et corruptionem sube que fuit in non tempore dici principaliter transmutationes: et si sunt principaliter transmutationes sequitur contra prius dicta quod non sunt transmutationes per accidens. Respondeo Bur. quod dupliciter aliqua transmutatio potest dici principaliter transmutatio. Uno modo quantum ad nomen significationem: ut quod hoc nomen transmutatio principaliter sibi competat. et hoc modo transmutatio in suba est principaliter transmutatio ut ponitur hic comen. quod quod transmutatur secundum subam secundum plura transmutatur que quod transmutatur accidentaliter tamen. ex quo non potest esse transmutatio in suba quod non sit in accidentibus. Alio modo dicitur aliqua transmutatio principaliter transmutatio entitatis: ut

q: inter trāsmutatioēs plus h3 de entitate. z hoc nō voluit
supi^o comē. trāsmutatioēs in tpe eē per se trāsmutatioēs: et
pncipalr: z trāsmutatioēs in nō tpe eē solū p accns z secū.
dario. C^ostud tñ dictū ē valde ambigū. qz illa trāsmu-
tatio h3 plus de entitate cui^o termin^o ē maioris entitatis
cū a suis termis specificent trāsmutatioēs: s3 termin^o trāsmu-
tatiois subalis ē maioris entitatis q3 termin^o trāsmuta-
tiois accntal cū suba sit maioris entitatis q3 accns. igitur.
C^oforte d3 q trāsmutatio capit entitatem a suo subto. nō
subm trāsmutatiois accntal qd ē suba cōposita ē perfecti^o
q3 sub3 trāsmutatiois vltis qd ē mā pma. vtrivisū ē i pmo h^o.
S3 de h^o lati^o ifra. C^odicat Ari. qd illd i quo aliqd pmo mu-
tatū ē: ē idiuisibile. h^o pōt itelligi de mēsurā: z de termino.
De mēsurā qdē. qz illd ē instās z nō tps. z hoc videt velle
Ari. De terio aut: qz si ē trāsmutatio in suba illa terminat
pmo ad minimā formā subalē. q ē idiuisibilis itē siue vt
dicit Bur. vel q ē idiuisibilis p separatioēz partis a pte vt
ali3 volūt: q3uis nō sit idiuisibilis p designatioēz partis ex
partē. Et si ē trāsmutatio in q3titate illa teriat ad lineā vel
superficiē q aliq mō sūt idiuisibiles. Si ē trāsmutatio in
q3titate terminat ad gradū aliquē idiuisibilē. Si aut in vbi
etiā determinat ad aliquā supficiē idiuisibilē. Amplius
loqndo de termino illud in quo aliqd est pmo mutatu. s. in
actu: qz nō dat illud in quo aliqd sit pmo mutatu in po^o ē
diuisibile. i. idiuisibilr acgrif siue sit forma subalis siue
grad^o siue termin^o q3tutatis aut loci. C^opōt itelligi de mu-
tato eē in q pmo pfecta ē mutatio: z qd est termin^o ipst^o si-
cut istās ē termin^o tps z o3 tale esse idiuisibile zc. vt p3.

Cōnso aut hoc manifestū ē omē qd mo-
uet necesse ē motū eē pns. Textu cō. lxx.

Intelligēdū q nō videt q an oē mo-
ueri fuit mutatu esse:

qmli mutatioē subita sit ē moueri cū mutato eē
nec aliqd mutatu eē pcedit. C^odm q Ari. lo-
quit de moueri p se qd ē in tpe: z nō de moue-
per accns qd est in nō tpe: z s3 logf de mutato esse per se:
qd terminat moueri per se: z nō de mutato esse per accns
qd terminat moueri p accns. Vel dicat q si loquit vtr vt
vult Auer. q an moueri subito pcedit mutatu eē mutatio-
nis successiue: cui^o mutatiois successiue mutatio subita ē fi-
nis: z h^o aut eiusdē mobilis: aut alteri^o: z s3 rē cōtra dicat q
oē mutatu esse pcedit mutari pportioabilr vt pns: qz oē
mutatu eē p mutatioēz subitā pcedit mutari mutatioē suc-
cessiua. C^odubitat vlteri^o cōtra Burleū: qz nō vtr q mu-
tatu eē medietatis spaciū pcedat moueri toti^o cū pns inci-
piat moueri toti^o q3 mutatu eē partis. C^odm q aliqd eē
aliquo pns duplr pōt itelligi. aut quo ad inceptioē: aut
quo ad desitioē. Moueri est pns q3 mutatum esse ince-
ptiue: sed desititue prius est mutatum esse q3 moueri zc.

Cōm aut oē qd mouet i tēpore mouet:
et in pluri maior magnitudo. In infinito
tpe ipossibile ē moueri magnitudinē fi-
nitā: nō eādē semper: et nō illi^o aliqd qd
mouet: s3 i oī oēm. Qd qdē igit si aliqd
moueat eā velociter necesse ē finituz i in-
finito moueri manifestū est. Text. cō. lxx.

Abitur qz vtr q magnitudo finita
possit ptrafiri i tpe infinito
z s3 q magnitudo infinita possit ptrafiri i tpe
finito. C^odm arguit ponēdo q vnū mobi-
le moueat sup spacio pedali ptrafēdo pma3
partē pportionalē eius in vna hora: z scdam in vna alia
hora: z sic in infinito: nūc p3 q spaciū est finitū: qz pedale: z
tñ partrafif in tpe infinito. s. aggregato ex infinitis hōis si-
cut infinite erūt partes pportioabiles spaciū. C^oscdm pbat
ponēdo mō opposito q vnū mobile moueat per vnā hō

rā pertrafēdo in pma parte pportioabili illius hōre
vnū pedale: z in scda vnū aliud. z sic in infinitum: z tunc
patet q in tēpore finito: puta in vna hora pertrafif spaci-
um infinitū. s. cōpositum ex infinitis pedalibus: sicut infi-
nite sunt partes pportioabiles illius hōre.

Huic potest rñderi duplr. s. nāliter z sophisticē
nālr qdē negādo illos casus eē pos-
sibiles. vn pmo casus nō ē possis qz ē deuenire ad ita modi-
cā z paruā partē pportioabilē magnitudis: date q nulluz
agēs nāliter possit apponere in pertrafēdo eā tñ tpe: si-
cut est hora: imo necessario si ptrafif in tpe minori q3 ē
hora pertrafif. S3 scdm casus nō est possibilis: qz est de-
uenire ad ita modicā partē pportioabilē illi^o hōre q nul-
luz agēs naturāl r possit in illo ita modico tpe pertrafif
vnū pedale. sed necessario si pertrafif r minus illo ptra-
fifet. C^osophisticē aut possit respōderi nō dādo illos ca-
sus ob aliā cām: videlicet ppter partiū ipsoz incōpossibi-
litate: nā licz sit possibile q vnū mobile pertrafif in vna
hora pma partē pportioabilē vnus pedalis: z s3 sit
possibile q in alia hora pertrafif scdam partē pportio-
nabilē eiusdē pedalis: z sic in infinitū nō tñ hec oīa sunt si-
mul cōpossibilia. Et pariformiter dicat in scdo casu v3 q
est possibile q in pma parte pportioabili hōre mobile p-
trafif vnū pedale: z s3 sit possibile q in scda pertrafif
at vnū aliud. z sic sine statu. sed tñ hec oīa non stāt simul:
ita q possibile sit q in pma parte pportioabili hōre per-
trafif vnū pedale: z in scda aliud: z sic infinitū: sicut etiā
nō sequit q si possibile ē te eē: z possibile ē te nō eē: q pos-
sibile est te eē z nō eē. nec sequit q si potes currere z non
potes currere q possis currere z nō currere. nec sequit
q possibile ē q sm hoc pūctū hoc cōtinuū sit actu diuisuz
z possibile est q sm hoc aliud pūctū sit idē cōtinuū actu
diuisuz. z sic in infinito. ergo possibile est q sm hoc z hoc
pūctū: z sic sine statu: vel sm qdlibet pūctū hoc cōtinuū
sit actu diuisuz. est etiā aīcedēs vtr. z pns falsum: quare.

Csed si nō sit eā velociter differt nihil:
Sit enī i quo. a. b. spaciū finitū qd motū
sit i infinito tēpore: et tps infinito in quo. c. d.
Si igit necesse ē pns alterz altero motū
eē. hoc aut manifestū q tps in pōri et po-
steriori alterū est motū. Text. cō. lxx.

Delethic cōtra Ari. arguit: pban-
do q est posse mo-
tum infinitū eē in tempore finito. Donatur
eniz q in vna hora summe calidū assimilet si-
bi summe frigidū tūc patet illud motum esse

infinitum. qz infinite velocitatis. nam postq3 velocitas in-
sequitur pportioem agētis ad passum: z in infinituz au-
gebitur pportio agētis supra passum: qz in infinituz dimi-
nuetur resistētia passi v3 vsq3 ad nō gradum stāte poten-
tia agentis: vt supponitur sequitur q in infinitum veloci-
tabitur motus: z per cōsequens ille motus erit infinite ve-
lox seu infinite intensus. z sic sequitur q erit infinite fa-
ctus: z tamen in tempore finito. quare zc.

Ad hoc rñdet q Ari. logf de ifinitate sm duratio-
nē: de qua dictū suum ē verum vt constat.
Non autem loquit de ifinitate sm intētionē: qd appet: qz
dicit q si mot^o erit infinit^o: aut erit ppter ifinitatē spaciū.
aut mobilis: aut vtriusq3 qd de ifinitate sm velocitatē nō
pōt itelligi. arg^m aut arguit de ifinitate sm velocitatem.
quare nō est ad ppositū. Vel dicat q ille motus nō erit in-
finitus z si ad id pbandum arguat sic. illa intensio erit in-
finita: z illa intensio erit ille motus. ergo zc.

Delethic duplr rñderi. vno^o tenēdo passionē
nō distigui realr a suo subto. dicēdo
q arg^m nō valet sicut capta vna supficiē q est latitudo p-
portionū infinita cū sit dupla ad ei^o medietatē z qdrupla

ad eius q̄rtā: z sic in infinitū. nō seq̄: hęc latitudo p̄portio
 nū ē infinita: z hęc latitudo ē hęc superficies. q̄ hęc superficies ē
 infinita: q̄ ar̄ ex q̄ttuo: teris: s̄z solū seq̄ qd̄ hęc superficies
 ē latitudo p̄portionū infinita: vñ p̄cedit q̄ lz idē erit illa
 velocitas z ille mot⁹ q̄ illa velocitas est infinita: z tñ ille
 mot⁹ erit solū finit⁹. **C**Alio⁹ pōt r̄nderi tenēdo passionē
 suo sub̄to reāl̄r distingui z velocitatē a motu veloci. **D**icē
 do tūc q̄ arg^m illud nō valet. hęc velocitas erit infinita et
 hęc velocitas erit passio illi⁹ motus z nulla passio ē maio
 ris entitatis q̄ sit suū subm: q̄ ille mot⁹ erit infinitus: q̄ cō
 cedat qd̄ subiectūz semper est maioris entitatis q̄ sit sua
 passio: z tñ stat subiectū esse finitū z passionē infinitā vt in
 casu superius posito de superficie finita i qua tāq̄ in sub
 iecto est latitudo p̄portionū infinita. s. infinite relationes
 totius ad infinitas partes. z tñ illa superficies est maioris en
 titatis q̄ sint infiniti illi respect⁹ in ea fundati. **E**t ex h̄
 posset inferri q̄ male dicit calculator: ponēdo q̄ latitudo
 motus sit infinita: vnde licet latitudo propozrinuz: z simi
 liter velocitatis motus sit infinita: tñ latitudo motus ē so
 lū finita: vt p̄z ex dictis cōsiderāti s̄m vtrāq̄z pōnē vltimo
 recitatā. **E**t vltim⁹ aduerte s̄m vltimā pōnē q̄ mot⁹ ad
 qualitātē habz duplicē diuisionē s̄m extēsiōnē quaz vñā
 sumita tpe: z aliā a mobili sine sub̄o in q̄ est. **H**abet et aliā
 diuisionē s̄m intēsiōnē a qualitate s̄m quā est motus z q̄
 per se alterationē iducit que ex natura sua h̄z partes ma
 gis z minus intēsas. sed motus ad q̄ttitatē h̄z duplicēz di
 uisionēz: s̄m extēsiōnēz. s. t̄pis z mobilis. verūtāmē
 nec motus ad q̄ttitatē nec motus localis h̄z pp̄ie partes
 s̄m intēsiōnēz: nec aliq̄s ipsoz est pp̄ie intēsus: aut re
 missus: sed q̄libet eoz est aut velox: aut tardus: cuz in eis
 forma siue res s̄m quā est mot⁹ vt quāttas: aut vbi nō ha
 beat partes intēsas siue remissas. **I**n dubie tñ videt q̄ pri
 ma solutio principalis est bona: z vltima bifurcata nō te
 net in hoc q̄ ponit intēsiōnē motus esse infinitā z motū
 solū finitū. **C**ū cōtra ip̄m obijcit sic. **S**icut se h̄z extēsiō
 ad quāttitatē: sic se habet intēsiō seu velocitas ad motū per
 cōuenientē similitudinē: sed extēsiō sic se habet ad quā
 ttitatē q̄ ip̄osibile est extēsiōnē aut velocitatē esse infini
 tā quin mot⁹ sit infinitus. **U**nde manifestū est q̄ si accipi
 atur vna superficies pedalter lōga z lata: z diuidat s̄m
 latitudinē in duas medietates: z vna iungat alteri s̄m lō
 gitudinē: z iterū diuidat cōsimiliter s̄m latitudinē z me
 dietates cōtinent s̄m lōgitudinē vt prius: z sic in infinitū
 q̄ primo erat pedalter lōga z semipedalter lata. z post
 quadrupedalter lōga z per quartā pedis lata. z sic in in
 finitū duplicēdo semper lōgitudinē: z subduplicēdo lati
 tudinē. vbi ergo hoc fiat in infinitū s̄m partes p̄portiona
 les h̄oz: sequit q̄ in fine h̄oz hęc superficies erit extēsa
 in infinitū sic q̄ extēsiō eius erit infinita s̄m lōgitudinē. z
 s̄m necessario illa superficies p̄ tūc erit infinita s̄m lōgi
 tudinē. **C**ōs̄m ergo dicēdū est de intēsiōe z motu cuius
 est intēsiō q̄ neciō si intēsiō est infinita motus cuius ē intē
 siō est infinitus s̄m intēsiōnē seu infinite intēsus z c̄.
Quāttatē oē aut mouet aut q̄scit qd̄ ap
 ptū natū ē: q̄n aptū ē et quo et sic necesse
 oē qd̄ stat cū stat moueri. s. n. n̄ mouet q̄
 scit: s̄z n̄ p̄tigit q̄scē q̄scēs. **T**ex. cō. lxxvij
Quēstio dubitare aliquo de eo qd̄
 dic̄ Ari. dū dic̄
 q̄ illd̄ qd̄ stat nō q̄scit cū videat eē idē stat⁹ et
 q̄scit: vt p̄z p̄ diffōnē nāe in q̄ d̄: q̄ nā est p̄m z
 cā mot⁹ z status z c̄. vbi sumit status p̄ quiete.
Respōdetur q̄ stat⁹ sumit dupl̄. **C**no⁹ p̄ q̄te.
 Alio⁹ p̄ tēdēna i q̄te. p̄mo mō su
 m̄t in ō diffōnē nature. s̄z 2⁹ mō hic: z est idē q̄ motus rea
 liter: sed differūt s̄m modos: vt per cōmentatores patet.
In quo aut tēpe p̄mo qd̄ stat et stat in
 quol̄z b̄mōi necesse ē stari. **T**ex. cō. lxx.

Quēstio argui q̄ ē dare p̄m̄t̄ps i q̄
 aliqd̄ stat: qd̄ tñ Ari.
 negat: q̄m̄ vt dic̄ i p̄ncipio q̄nti hui⁹ tripl̄r p̄t̄
 gut aliqd̄ moueri v̄z p̄ acc̄ns: s̄z p̄tē: z s̄m seip̄z
 p̄m̄: z illd̄ mouet s̄m se p̄mo qd̄ mouet s̄z q̄li
 bet ei⁹ partē. ita in p̄posito id̄ stabit i aliquo tpe p̄mo qd̄
 stabit in qualibet parte illius: z hoc satis est possibile.
Ad hoc dic̄ q̄ duplex ē p̄m̄. s. adēq̄tōis z ter
 miatōis. de p̄ adēq̄tōis locut⁹ fu
 it Ari. sup̄ i. 5⁹ hui⁹. z de tali nō loq̄t hic. z de isto p̄cludit
 argumētū. de p̄mo aut̄ terminatōis loq̄t h̄ Ari. z p̄z qd̄ dic̄.
Quāttatē oē qd̄ mouet i tpe mouet: et ex
 quodā in quodā mutat: i quo tpe mouet
 s̄m se. et nō quo in illi⁹ aliquo: ip̄osibile
 ē tūc s̄m aliqd̄ eē primū qd̄ mouet: quie
 scere. n. q̄ i ip̄so ē tēp⁹ eē quodā et ip̄suz et
 partuz vñāquāq̄. **T**extu cōmēti. lxxiiij
Cōsiderādū q̄ Ari. vult ip̄osibi
 le eē q̄ illud qd̄ mo
 uet in aliq̄ tpe s̄m se siue p̄mo. i. adēquate sit i
 illo tpe: aut aliq̄ partes eius in eadēz dispōne
 p̄mo: q̄m̄ tūc p̄s̄t̄ se h̄t et s̄m illā dispōnē: z sic
 q̄sceret. q̄re simul moueret z q̄sceret. z hoc p̄z in motu
 ad quāttitatē in quo mobile est p̄tinue sub illa dispōne aut
 s̄m se totū: aut s̄m partē. z hoc aut acgrēdo: aut dep̄endo
 s̄m in motu alteratōis z in motu locali in quo mobile est
 continue sub alio z alio situ: in alia z in alia parte spatij s̄
 spatij successiue petranseat. **C**ōdē enim est dicere eē sub
 tali dispōne p̄mo in hoc tpe s̄m se. z esse sub hac dispōne:
 z q̄libet ei⁹ parte cōtinue z in qualibz parte talis t̄pis. **E**t
 lz ita sit: tñ cōcedit Ari. q̄ mobile in quolibet instāti illius
 t̄pis est sub aliq̄ dispōne p̄mo. ex quo nō seq̄t q̄ mobile i
 tali instāti moueat z q̄scat: q̄ mot⁹ z q̄sc nō sunt p̄pta na
 ta esse in instāti: sed solū in tpe. **H**oc aut̄ declarat in motu
 alteratōis: q̄m̄ mobile in quolibet instāti est sub aliq̄ gra
 du talis qualitatis q̄ acgrif q̄ nūq̄z p̄s̄uit nec aliqd̄ eius
 cū sit indiuisibilis nec aliqd̄ eius acgrif. **C**ōs̄m in motu
 locali est cōtinue mobile sub aliqua superficie subito acq̄si
 ta: z q̄ subito deperdet sic in motu ad quāttitatē est cōtinue
 sub alio z alio gradu. z in motu ad quāttitatem sub alia et
 alia quāttitate: aut extēsiōe quāttitatis. **C**ōs̄m hic est aduertē
 dū circa h̄z superficies que subito acgrunt: aut deperdūt
 q̄ mobile dū est i motu nō acgrit superficie i q̄ ē: q̄ tūc p̄mo
 ē acq̄sita: z acq̄sita: nō qd̄ in alio instāti. s̄z in tpe teriato ad
 istās p̄ns. s̄m illā superficie nō deperdit: s̄z deperdet: z nō p̄us
 ea deperdet q̄ erit deperdita. **C**ōs̄m acgrit aliq̄z aliā superficie:
 z nō p̄us acq̄ret aliquā aliā q̄ aliqua alia erit acq̄sita
 sed quacūq̄z data quam acq̄ret ipsam p̄us acq̄ret q̄z
 erit acq̄sita. z tamen nec per ip̄s nec per instans prius.
Cōtra tñ hęc dicta obijcit. q̄z vt q̄ aliqd̄ mobile mo
 ueat i aliq̄ tpe adēq̄te. z tñ q̄ sit p̄tinue sub ea
 adē dispōne p̄mo. **E**t h̄ p̄mo ar̄. de celo q̄ p̄tinue mouet z
 cōtinue ē in eodē situ s̄z se totū. **C**ōs̄m idē arḡ de eo cu
 ius vna medietas ē alba: z reliq̄ nigra: posito q̄ medietas
 alba rarefiet: tūc p̄z q̄ hic mouet ad albedinē: q̄ cōtinue
 est albi⁹: z albius: z tñ p̄tinue ē sub eadē albedine. **T**er
 tio arḡ. de illo qd̄ rarefac̄ q̄ ip̄s mouet ad quāttitatē. q̄ ra
 refactio ē mot⁹ ad quāttitatē: z tñ p̄tinue manet sub eadē quā
 ttitate: q̄ nō aduenit noua quāttitas nisi adueniat noua mā
 cū dimēsiō sit coeterna materie z ab ea inseparabilis.
Ad primū posse r̄nderi dupl̄. p̄mo q̄ intelligit d̄
 moto qd̄ p̄ motū acgrit aliq̄z dispōnē
 de nouo: qd̄ nō ē v̄z de celo. 2⁹ q̄ lz celū sit i eodē situ p̄
 nue s̄m subm: nō in s̄m formā: vt sup̄ fuit oñsum. **C**ōs̄m
 2⁹ d̄. q̄ id̄ qd̄ nō mouet ab albedie lz p̄tinue sit albi⁹. q̄ il
 lud ē p̄ acc̄ns rōne rarefactōis. **C**ōs̄m id̄ mobile moue
 ur ad raritatem. iō ē cōtinue sub alia raritate. **C**ōs̄m d̄

tur qd mouet ad extēfionē maiorē sub q̄ nō manet p̄ aliq̄
re: s; p̄tinue h̄z aliā z aliā durāte motu. CAd 3^m d̄ q̄ ra
refactio nō ē mor^o ad q̄ntitatē: s; ad raritatē vel extēfioem
mō mobile nō manet p̄tinue sub eadē raritate vel extēfio
ne p̄. i. fm se z quālibet ei^o p̄tē: cū p̄tinue aliqd de ea acgraf

Sz circa mām secūdi argumēti aduerte aliq̄s dicē
q̄ nō sp̄: si alicui^o corpis vna medietas es
set adequate alba z aliā adequate nigra: illd̄ corp^o nec eēt
albū nec nigrū: s; nō albū: qm̄ vt dicit id solū p̄tingit qm̄
vna medietas ē fm se totā vniformiter alba. sic aliā est ni
gra z eē. Si aut vna medietas eēt intēse alba z aliā remis
se nigra. vel eē. illd̄ corp^o adeq̄te diceret albū z nigrum.

Pro cui^o declaratiōe ē sciēdū qd qualitas solū p̄tā
tā sui p̄tē intēsiuā subm̄ denoiat p̄ q̄tam
p̄tē quātitatiuā subī extēdit. CUn̄ posito ad imaginatiōz
q̄ esset vnū subm̄ cui^o vna medietas eēt nō qualificata: et
alia alba vt octo illud totū diceret albū vt quattuor. z ita
de alijs p̄portionabilr. Ex q̄b^o seq̄ qd posito qd esset vnū
subm̄ cui^o vna medietas eēt sūme alba z reliqua nigra vt
sex qd illud absolute diceret albū: qd sic oñdit. nā rōe al
bedinis ex̄ntis in pte alba id diceret albū vt quattuor: et
rōe albedis ex̄ntis in pte nigra diceret albū vt vnū: er
go rōe totū aggregati denoiat albū vt qnq; s; qn̄cunq;
aliqua qualitas denoiat aliqd subm̄ vltra gradū mediuz
totū latitudis id d̄r simplr tale. q̄ id dicit d̄r simplr albū: nō
aut d̄r nigrū simplr siue absolute: qz nigredo nō denoiat
illud subm̄ supra gradū mediuz: s; infra cū nigredo vt sex
extēsa p̄ medietatē solū denoiat nigrū vt tria: z si p̄oer et
casus: eē. subm̄ eēt nigrū simplr nūcupādū. Hētisber tñ i
illo sophismate. Dis h̄o q̄ ē alb^o currit. ab hac snia deuiat
n̄ paz: ad quē locū h̄as recursū si ei^o p̄ōnē desideras scir

**Omne aut quod mouet necesse est ab
aliquo moueri.** Textu commenti. j.

Conclusio principalis h̄ca. ē qd oē
qd mouet: mouet ab a
lio. z intelligit solū de motis p̄ se z corpis.
Cū aut oē qd mouet: ab aliquo mouetur.
CPrincipalis hui^o capli ē qd in q̄libet or
dine mouētū z mobiliū in loco est deuenire
ad p̄m̄ motū qd mouet a motore extrinsecorē.

**Primum aut mouēs nō sicut qd cui^o cā:
s; vn̄ ē p̄ncipiū mot^o ē simul cū eo qd mo
uetur. Silr̄ aut dico: qz nihil ipsozū me
dium est.** Textu commenti. ix.

Conclusio principalr h̄c intēta ē qd in oī
motu p̄ximū mouēs effectiue
et motū sūt s̄l̄ simultate mediatiōis: cuius proba
tionem vide ab Aristotele in textu.

**Tractio aut ē. aut ēt cū ad ipsū: vel ad
alterū velocior sit mot^o trahētis isepatus
ab eo qd trahit. Et nāq; ad ipz ē tractio
et ad alterū: et reliq; tract^o idē sp̄e in hos
reducūtur: vt inspiratio: expiratō et spu
itio: et q̄cūq; corp̄m̄ emissiuū: aut recepti
ui sūt i speculo et radiatio.** Tex. com. x.

Xponitur cōiter spate fis. i. ductio spate:
vel trahēdo ad se vel expellē
do aliud. Lerchebis inductio instr̄i textoz: vlt̄ tra
hēdo ad se: vlt̄ expellēdo ad aliud. CAlb. vō loco
istoz ponit speculatōem q̄ cū fiat int^o suscipiēdo sp̄em rei
speculabilis ē p̄ modū cuiusdā attractiōis z radiatōem: q̄
cū fiat lumē emittēdo z p̄ modum cuiusdā extrusiōis.

**Trāslatio aut antiqua sic iacet: z p̄cussioz expulsio p̄ sub
tule z p̄ subtilitatē. i. segregare: h̄ aut p̄gregare. Et cōmēt.
in expōe hui^o p̄ns sic dicit: qm̄ p̄cussio altēz duoz istoz
instrumētoz est segregatio: z segregatio est expulsio z cō
gregatio est attractio. z videt mibi qd intēdat opus textoz.
ris cū sua manu z suo pede zc. elige zc.**

**Om̄ at q̄ alterāt: alterāt oia a sēsibilib^o
et solū horū alteratio ē q̄cūq; fm se d̄nr
pati ab his ex his p̄siderabi^o.** T. p. xiiii

Arleus et egr̄dius volūt qd solū ad quali
tates sēsibiles de 3^a sp̄e q̄litate
fit p̄ se alteratio. Alij aut volunt etiā qd ad qualita
tes de 2^a sp̄e qualitatē fit p̄ se alteratio: s; nō ad oēs
sicut nō ad oēs qualitates de 3^a sp̄e ē p̄ se altatio: cuiusmōi
sūt timor z v̄cūdia zc. CAd̄ at ad aliquas qua^{tes} de sc̄da
sp̄e fit p̄ se alteratio arguit: qm̄ ad mollicitē: grauitatē z le
uitatē ē p̄ se alteratio: vt p̄z p̄ q̄nē: qz sūt qua^{tes} 2^e p̄ntes p̄ri
mas: z iste sūt qualitates de 2^a sp̄e: cū sint nāles po^o vlt̄ im
po^o: vt h̄t in p̄ntis. mō h̄z ad nāles po^{as} vel ipo^{as} q̄ imē^{te}
p̄sequunt formā subalē nō fit p̄ se alteratio: sic sūt potētia
visiua: po^o auditia zc. tñ ad nāles potētiās vlt̄ ipotētiās
q̄ imēdiate p̄sequunt mām vel ei^o dispōem: sicut sūt du
rutes: molliues zc. bñ p̄t esse alteratio p̄ se vt dicit.

Albertus vō vult qd p̄mi voluerūt. i. solū ad q̄li
tates de tertia sp̄e q̄ ē passio z passibil^o
q̄litas eē verā altatōz z p̄h̄sica: qz solū i ill̄sūt p̄ria z me
dia q̄ ad v̄z motū sūt req̄sita. CUn̄ manife^m ē qd i talib^o p̄
nus z p̄ntib^o ē vera alteratio. z qd d̄cm̄ ē de tāgibilib^o: in
telligēdū ē de visiabilib^o: olfactibilib^o: gustabilib^o z audi
bilib^o. q̄uis d̄ sonis cōmēta. sub dubio relinq̄t di. qd v̄z qd
alteratio de gū i leue i ip̄s sūt mō equoco cū istis alijs al
teratiōib^o sēsibiliū q̄litate cū nō ḡnent solū a q̄litate p̄
mis: s; potū a p̄cūtētē z sonātē. C Sz alb. declarat qd licz
q̄tū ad p̄m̄ soni p̄ductiuū ei^o ḡnatio fit violētā: in ordie
tū ad subm̄ i q̄ p̄ducit qd ē aer nō ē oīno inālis. z p̄seq̄ so
ni ḡnatio p̄mas q̄litates i ip̄so aere ex̄ntes qdāmō: p̄ q̄to
aer i q̄ ḡnat son^o p̄ ip̄i^o fractiōez bñ diuisibil^o ē: p̄ h̄uiduz
sp̄uale qd ē in ipo: z cū fuerit h̄ns calidū cū h̄uido sp̄uali soni
puro s̄t i eo opti soni. z cū erit fridū cū h̄uido sp̄uali soni
s̄t obtusū. Si vō h̄uerit h̄uidū corpale cito dispebūt soni
et paz manifestabūt. p̄z igit s; eū qd ad oēs h̄z q̄litates p̄
se z p̄ se sēsibiles ē va altatio. Ad nāles at potētiās vlt̄ im
potētiās q̄ sūt qualitates de sc̄da sp̄e dic̄ nō eē p̄ se altatōez
tū qz i eis nō ē p̄uetas: sic nec i figuris: tū ēt qz va altatio n̄
ē nisi qn̄ eodē subo manēte fm oia sēsibilia sua fit variatō
i passioib^o: s; cū nāles po^o vlt̄ impo^o ex eēntialib^o subī flu
ant nō erit i ip̄is variatio nisi variatis eēntialib^o subī: s; n̄
variāt subī eēntialia nisi p̄ ḡnatōz z corruptōz: q̄ nō fit va
riatio fm nāles potētiās vlt̄ ipotētiās nisi p̄ ḡnatōz vlt̄ cor
ruptōz: q̄uis n̄ imēdiate: s; ex p̄nti ad variatōz imēdiate
factā p̄ ḡnatōz vlt̄ corruptōz i subo: aut sibi eēntialib^o: et p̄
p̄ns ad nāles potētiās vel ipotētiās erit ḡnatio z nō vera
alteratio. z qz h̄ ē manife^m. iō de qualitatibus de sc̄da sp̄e

Et si fiet argumentū de (Aristo. mētionē nō facit
molitie z duritie qd ad eas ē p̄ se alteratio cū sint
tāgibiles qualitates z tñ sunt nāles potētie.

Respondet Alb^o dicēdo qd durities z mollicies
p̄nt duplr puenire. v^o ab aliena
siccitate vlt̄ h̄uiditate. Et alio^a p̄pria. si p̄ modo pueniāt
tūc ad eas p̄ se ē alteratio: z variari p̄nt nō sc̄tā variatōe i
subalib^o subī: z sic nō sūt nāles po^o vel impo^o. Si aut 2°
pueniāt tūc variari nō p̄nt nisi sc̄tā variatōe in subalib^o
subī z sic nō sūt nā potētie vel ipotētie ad quas ē ḡnatio: z
n̄ p̄ se alteratio: vt d̄cm̄ ē. z p̄ter de h̄mōi alijs intelligit.

Aliozū. n. marie si aliq; itelligat i figu
ris et i formis et bitudib^o et horū remo
tiōib^o et acceptōib^o: vlt̄. n. eē qd alteratōis

Nō ē at neq; i his: s; iūt hec cū qdā alte
rāf: dēfata. n. aut rarefacta: aut cū fiat ca
lida aut frigida materia: alteratio autez
non est. **Textu commenti. xv.**

Ic pbatur p tres rōnes quo ad q̄lita
tes de 4ª spē q̄ sunt forma
aut figura nō ē p se alteratio. Et vult hic Bur. q;
forma z figura hñt se sicut sup^o z infer^o: qm̄ for
ma sumit p forma artificialiū q̄ est accñs: sed figura sumi
tur p teriatōe q̄ntitatis: qz figura est q̄ terio vel terminis
claudif: z hec repit tā in nālib^o q̄ in artificialib^o. Et h̄ dic
de mēte Lōmētatoris. Alibi tñ vult q; forma sumit vt su
pra: z q; figura solū repit i nālib^o. C̄ Alij dicūt q; forma
est idē qd̄ decēs aut indecēs mēbroz orgāicatio: vt turpi
tudo aut pulchritudo: q; vt sic sunt in 4ª spē q̄litas: vt at
sūt corpis dispōes sūt in p̄ma. S; figura ē q̄ terio v̄l teris
claudif: vt dcm̄ ē pri^o. C̄ Alb. aut ponit q; forma z figura
sūt idē realr: sed dñt rōne: qm̄ dñt forma put suū subm̄ in
format: figura v̄o put recipit teriatōez q̄ntitatis s; q; q̄n
titas ex sup̄ficieb^o aut lineis terminaf. C̄ Vult Bur. q; 2^a
rō Ari. pbās q; ad q̄litates de q̄rta spē nō est p se mot^o est:
qz nō pdicat de suis subis s; m̄ concreta vt faciunt qualita
tes de tertia specie: vñ nō est v̄ez dicere q; lignū est lectu
lus: sicut verū est dicere q; lignū est album.

Sed cōtra qz sicut v̄ez ē dicere: z hec ē vera: li
gnū ē albū: ex q; ly albū supponit so
lū p ligno albo pnotādo albedinē: ita ē vera: lignū est le
ctulus. qz ly lectulus postq; est p̄cretū sicut ly albū suppo
nit solū p ligno cōnotādo formam lectuli.

Respōdetur q; duplex ē p̄cretū. s. substātiuātū
et nō substātiuātū. Cōcretū substā
tiuātū supponit p aggregato ex subo z forma. S; p̄cretū
nō substātiuātū supponit solū p subo pnotādo formā. mō
p̄creta p̄ria 4^a spē q̄litas sūt substātiuata: iō supponūt
p aggregato ex subo z forma: quare hec ē falsa: lignū ē le
ctus: qz significat q; lignū ē lignū z forma lectuli: qd̄ ē fal
sum. Sed concreta quarte speciei nō sunt substātiuata: q;
re possunt verificari de suis subiectis: ideo zc.

**Neq; itaq; circa aie virtutes et maliti
as. virt^o. n. qdā pfectio ē. Tex. cō. xvij.**

Onitari. q; ad virtutes morales nō ē p
se alteratio. C̄ q; sūt pfectio
nes: z q̄libet talis ē indiuisibilis: mō ad nullū ta
le ē p se alteratio. C̄ 2°. qz acgrunf solū p alterati
onē factā i sensu: z ad aliud: iō ad eas nō ē p se alteratio.

Propter qd̄ aliq; hic notāt volētes variare a bur.
C̄ q; duplex ē pfectio. s. terminās mo
tū: z adequata motui: vt si aliqd̄ duceref a nō gradu albe
dints ad gradū vt octo est pfectio terminās motū: qz solū
in fine acgrif: sed latitudo albedis a nō gradu ad octo est
pfectio adequata motui: qz adequate in toto motu acgrif:
et ps eius in pte. Dicūt q; q; ad p̄mā pfectōem nō ē per se
motus: sed bñ ad scdam. C̄ 7° notant. q; quadrupl̄ dñt ali
quid indiuisibile. s. s; m̄ q̄ntitatē vt pūctus: s; m̄ formā sive
denoiatōem: vt hō q; nō ē diuisibilis in p̄les hoies s; ma
gis z min^o: vt forma nō hñs intēfōem aut remissōem et
inductiue: vt illud qd̄ subito inducif sicut lumē aut visio.

**Volūt itaq; q; cū Ari. dicūt q; pfectio ē indiuisibilis: iō ad
eā nō ē p se mot^o: qd̄ intelligit de pfectōe termināte motū
et nō de adequata motui: z qd̄ loquit de diuisibili inducti
ue: z nō s; m̄ magis z min^o sive denoiatiue aut quātitatiue
Et qz virtutes morales sūt tales: iō ad eas nō ē p se altera
tio: nā sūt pfectiōes terminātes motū: z q; subito inducif
qm̄ virtus gnaf ex frēq̄ntatis actib^o. vñ cum facti fuerint
p̄lmi act^o subito gnaf aliq; tota latitudo v̄tutis: z iterū ex
alijs actib^o alia virtus subito gnaf: ex qua cū p̄ori resul**

tat vna virtus intēfōez: z sic p̄nter. Si aut postea ptingat
v̄tutē successiue gnari sive itēdu: h̄ erit p accñs z n̄ nec̄mo
sive p se. qz qn̄ seqf q; ad moralē v̄tutē nō ē p se alteratio.

Ex hoc fundamēto Bur. multipl̄ argui pōt. C̄
contra hoc qd̄ dicit q; virtus moralis que ē
simplr talis ē diuisibilis s; m̄ magis z min^o. hoc em̄ falsuz
v̄: qm̄ q̄libet talis dato adhuc q; oib^o alijs modis eēt idē
diuisibilis: ipsa tñ h; gradus intēfōs z remissōs: z p p̄ns est
diuisibilis s; m̄ magis z min^o. C̄ Itē Arist. pbat v̄l q; ad
nullā virtutē moralē ē p se alteratio: aliter demfatio nul
la eēt: q; nō solū de virtute morali simplr: cui^o opposituz
seqf ex dictis ei^o: cū eā solū dicat indiuisibile s; m̄ magi et
minus. C̄ Itē ex dictis Bur. sequt q; ad caliditatē sūmā
nō ē p se mot^o: qz illa solū ē in fine mot^o z nō ante. C̄ Nec
valet ei^o rñfō dū dicit q; sufficit q; aliqd̄ p̄fuit eiusdē spēi:
qz tūc ad formā circuli eēt p se mot^o: dato q; p̄les aliq; ante
fuisent: qd̄ tñ Ari. negat. C̄ Itē ex illo fundamēto argui
posset q; positōem Burlei de inductōe formaz ḡdualū
pbādo q; s; m̄ ipm̄ ad caliditatē nō eēt p se alteratio: quia
ipsa subito z indiuisibilr acgrif. nec an̄ oēm caliditatē ali
qd̄ illi^o spēi acgrif: qz s; m̄ eū p̄us corrūpif tota frigiditas
q; inducat aliqua caliditas: q; cū friditatis sit dare primū
nō eēt in desitōe: seqf q; caliditatis erit dare p̄mū sui eēt i
inceptōe: z p p̄ns tūc nihil ei^o p̄fuit. Et ad h̄ aliq; dicūt q;
ad caliditatē sit p se motus alteratiōis: nō regrif q; aliqd̄
ei^o p̄fuerit: sed sufficit q; ad eā sit motus q; necessario z de
per se sit de p̄rio in p̄riū: sicut sūt friditatis z calitatis. Sed
nō sic ē de v̄tute z v̄tuo: qz h; mot^o ad illa aliqñ sit iter p̄ria
ñ tñ spēi: cū aliqñ fiat aliq; v̄tuos^o qñ sūt v̄tuos^o z e; qz zc.

Insuper aduertēdū q; ex scda rōe Arist. qua pbat
q; ad virtutes morales nō ē p se alteratiō
argui ponit q; ad raritatē z dēfitatē: z q; ad albedinem z
rubedinē zc. nō ē p se alteratio: qz solū acgrunf p̄trāsmu
tationē factā in alijs qualitibus v; q̄litas^o p̄mis. q; zc.

Ad hoc aliq; dicūt q; ad virtutes z relatōes nō est
per se alteratio: qz nō acgrunf nisi p motū
factū in alijs: sed nō sic de raritate z dēfitate: qz nō acgrif
solū p calefactōem aut frige factōem: sed etiā acgrunf p
rarefactōem aut p̄dēfatiōem q; sūt motus aliq; a p̄mis p se
tendētes ad raritatē vel dēfitatē. S; r̄ albedo seu rubedo
nō solū acgrunf p motus factos ad qualitates p̄mas: sed
etiā p alios vt p albefactōem z rubefactōem. C̄ r̄ utamē
motus alteratiōis ē p se: z p̄ ad q̄litas p̄mas. p se aut z nō
p̄mo ad qualitates secūdas: de qb^o nup mētio facta ē: vt su
peri^o dic̄ Lōmēta. cū motus illaz vt rarefactio: p̄dēfatio:
albefactio: rubefactio p̄sequāf calefactōem aut infrige fa
ctionē q; sunt p̄ncipalr ad p̄mas qualitates.

**Et quecūq; non equiuoca oīa compa
rabilia sunt. Textu commenti. xxij.**

Prima cōditio req̄sita ad h̄ q; aliq;
sint adiucē proprie
cōpabilia est q; illud in quo aliqua cōpanf nō cō
ueniat comparatis equiuoce: sed vniuoce zc.

Ant quia sūt i alio primo susceptiuo.

Textu commenti xxvij.
Secunda conditio est q; illud in q; aliqua
comparantur habeant idēz su
sceptiuum primum comparatorum.

**Sic ergo nō solū oz cōpabilia
nō equiuoca eēt s; nō h̄re d̄riam neq; i qd̄
neq; in quo. Textu commenti. xxix.**

Tertia cōditio est. illud in quo aliqua cō
parantur oz esse eiusdē nature spe
cifice in v̄troq; comparatorū.
Circa secūda p̄ditionē dubitari pōt d̄ sub.

recto pmo accntiu: p cui^o dubitatiois solone infra scripte
 teneant pnes. **C**ontra q. Ineq; ma pma: neq; copositum
 subale e pmu subm oim formarū accidētalū. pba^o q. z p
 de ma pma: qm dicit Ari. in textu q canis z equ^o sē cōpa-
 biles adinuicē in albedie: qz albedo hz pmu susceptiuum
 eiusdē nāe in viroq; z tale nō ē mā pma sed supfcies: vt
 ponit ibidē. Silr aqua z vox nō sūt cōpabilia adinuicē in
 magnitudie: qz magnitudonō hz in eis pmu susceptiuū:
 qd tñ verū nō eēt si mā pma nō eēt susceptiuū oim forma-
 rū accidētalū. **C** Deinde pba^o q de cōposito subali. qm
 dicit Ari. q forme eiusdē nāe hnt pma susceptiua eiusdēz
 rōnis z spēi. cū igit in cane z eq sint albedies eiusdē nāe:
 seqtur q si illaz pma susceptiua eēt cōposita subalia q
 canis z equ^o eēt eiusdē spēi. pns ē falsus: vt piz. **C** Et sci-
 as q triplex ē subm. s. in hēsiōis: denoiatiois z distinctōis.
Mā pma ē subm in hēsiōis ppinquū vel remotū oim ac-
 cidētiū nāliū. **C** cōpositū subale respectu pluriū accntiū ē
 subm denoiatiois. **S**ubm aut distinctōis i diuersis accn-
 tibus ē diuisū. vñ supfcies ē subm distinctōis ipsoz colorū
 et hūidi sapoz: z ita de alijs. **C** 2^a q. **M**ā pma rēctū q
 rūdā accntiū ē subm in hēsiōis ppinquū z pxim suscepti-
 uū ipsoz. respectu vō q rūdā alioz: subm in hēsiōis pxim
 ē ipm cōpositū: vñ forma aliq exis i eo. **C** **M**ā ps pns
 pz de qntitate q imediate fūdat in mā pma. z 2^a pz de cali-
 tate: fritate: albedie: nigredie: sensatiōe z intellectuē zc.
C Et ex hac declaratiōe p^o pns pns hui^o vna cū scda p di-
 tiōe pmissa inferūt qdā: q i celo ē mā eiusdē rōnis cū mā
 istoz inferiorū: qm qntitas celi z qntitas istoz inferiorūz
 sūt eiusdē rōnis: vt corpitas: supfcies: aut lineē q sūt spēs
 spālissime: z p pns hnt susceptiua pma eiusdē rōis: p scdā
 p ditiōez: sed talia nō pnt poni nisi mā pma celi z hoz infe-
 riorū p declaratiōz p^o pns h^o pns: qz zc. **C** Tenētes tñ op-
 positū dicūt illas qn^o spē differre. **E**t alr ēt pōt rñderivt
 in qōe vltia pmi h^o patefactū fuit. **C** 3^a q. **M**āior ē diuer-
 sitas formaz receptiuaz in subis qz in subis recipiētib^o.
 pz: qm si fuerit forme eiusdē rōnis ncērio subiecta p^o erūt
 eiusdē rōnis: s; nō ncērio si subiecta pma sūt eiusdē rōis
 forme sūt eiusdē rōnis: qz albedo z nigredo dnt spē: z tñ
 sūt in supfcieb^o eiusdē spēi. **C** **E**x qb^o seqt q licz qdlibet
 accns hēat deteriatū subm p^o sine q nō iuenit: nō tñ qdli-
 bet tale subiectū determinat tale accns. vñ qzuis albedo
 nō possit eē nisi i supfcie sit: tñ supfcies pte eē absq; albe^o.

Intelligendū est q hic ex trib^o ppetatib^o qō
 dicit Ari. optere vificari vt aliq
 adinuicē ppe cōparent. **D**icūt aliq q leuitas ignis z leui-
 tas aeris sūt eiusdē spēi spālissime. **E**t silr dicūt de gūitati-
 bus aq z terre: qm pprie dī q terra ē gūior aq: z p pns gū-
 uitas ē eiusdē nāe i viroq; cōpatoz. **C** **I**te gūitates ille ha-
 bēt susceptiua pxiā eiusdē spēi. s. corpitates de gūe qnti-
 tatis. qz zc. **C** **A**duertēdū vlteri^o q lz fm spēm spālissimā
 solū fiat pprie cōpatio. tñ hz gen^o lz large cōpatio fieri p^o.
 vñ qzuis gen^o sit aliq mō equocu. s. p qzto suis spēb^o cō-
 petit fm diuersas rōnes supras a dntijs diuidētib^o ipm:
 et sic fm ipm cōpatio nō fiat: tñ qz gen^o ēt ē vniuocuz aliq
 mō. s. p qzto cōpetit oib^o suis spēb^o fm vnā rōem cōez q ē
 suba aiata sēsiua respectu aiā: iō merito h^o fm gen^o fie-
 ri pōt cōpatio: qre albedinē magis visibilē eē dicim^o qznti-
 gredinē: z albū magis coloratū qz nigrū. **C** **E**uā hz trās-
 cēdētes i pprie fieri pōt cōpatio: p qzto i eo iuenit vniuo-
 catio. s. vt cōpetit suis fm vnā rōem: qzuis fm p^o z po-
 steri^o. vñ dicim^o q suba est magis ens qz accns. **C** **D**zo q
 sciēdū q equoco: qdā s^o pla q nō hnt in eo aliqua rōez
 cōem. nec vnū est alteri^o silitudo vt ly canis. z qdā s^o pla
 nō fm eādē rōem cōem: s; vnū ē alteri^o silitudo: vt ly hō:
 respectu hois picti. **A**liud aut s^o pla fm eādē rōem cōem
 et distinctas spāles vt qdlibet gen^o. **C** **A**lteri^o sciēdū q vni-
 uocu large dī qd cōpetit plib^o fm eādē rōez sine dīa po-
 ritatis z postē^o. **M**āgis pprie qd cōpetit plib^o s; vniuo-
 cā rōne specificā. **C** **E** qz equocu large dī qd cōpetit plib^o

fm vnā rōez z diuersas. **P**rope qd cōpetit plib^o fm vnā
 rōem ineq^o. **M**āgi ppe qd cōpetit plib^o nō fm vnā rōez
 sed ples. **S**ec hec diffusius pmo huius habita sunt zc.

Ite z circa motū. qz **P**omē. diē q linea
 recta nō pōt fieri circularis:
 hoc intelligēdū ē captēdo lineā rectā vñ circularē
 p aggregato ex lineā z figura lineē: z nō p lineā
 tm: qm accipiēdo lineā rectāz lineā cir^o solū p lineis q
 sūt mālia in talib^o aggregatis: sic pz q linea recta p^o i cur-
 uari: z ex pnti fieri circularis. z eodē mō loqndo de lineā
 recta vñ circulari p^o demrari q linea recta z circularis sūt
 adinuicē eqles: qm fm geometras circulo ad suā diame-
 trū hz pportōez triplā sexqseptimā. **S**it g circulo. a. z dia-
 meter ei^o sit. b. z alia lineā recta hns pportōez eādē ad. b
 sic hz. a. sit. c. tūc argi sic. **Q**uecūq; hnt eādē pportōez ali-
 cui tertio sūt equalia iter se: s; a. et. c. hnt eādē pportōem
 ad. b. qz triplā sexqseptimā: g sūt eqlia iter se: s; a. est lineā
 circularis: z. c. lineā recta. qz zc. **C** **A**rcus ē maior sua
 chorda: g ipaz excedit: s; oē qd excedit aliū ē diuisi^o in ex-
 cessū z illud q excedit: sit g excessū. a. z illud q excedit. b. z
 chorda sit. c. z tūc seqt q. a. et. c. sūt eqlia: qm. a. b. excedit
 c. solū p. b. s; a ē lineā cir^o vñ curua: z. c. lineā rctā: g zc.

De alteratione aut qm velox altera al-
 teri. si ergo est ipsū sanari alterari. **E**st at
 hunc qdem velociter aliū tarde sanatur
 esse: et simul quosdā. quare erit alteratio
 equaliter velox: inequali enī tpe altera-
 tum est. **T**er. commenti. xxxij.

Considerādū q tria regrunt ad h^o q
 aliq alteratiōes sint eq
 les. s. eq^olitas tps: idēitas specifica q^olitas s; qō
 ē alteratio: z q vnā q^olitas nō sit alia intētor: qd
 vltimū aliq sic intelligūt. s. q vnā alteratiōz nō acgrit q
 litas sufficiēs denoiare subm intē^o qz p aliā. **C** **A**lij vō p
 illud intelligūt q p vtrāq; alteratiōez eq^olū acgrat eq^olis
 latitudo g dual q^olitas. vñ isti dicūt q si vnū subm acgre-
 ret i aliq tpe latitudinē caltatis a nō gradu ad 4° i q tpe
 illd subm acgreret latitudinē caltatis ad qtuoz ad octo:
 q ille alteratiōes erūt eqles: qz latitudo a nō gradu ad q
 tuoz ē equal latitudi a 4° ad octo: cū tāta p^ocise sit distan-
 tia gradual iter nō gradu z gradu vt 4° qzta ē iter gduz
 vt quattuoz z gdu vt octo: z tñ nō sufficeret pma illaz la-
 titudinū denoiare suū subm ita intē^o sic faceret scda: qz nō
 corrñdet gdui medio ita intē^o: illd at negarēt pma viā te-
 nētes. **C** **A**d h^o vō q alteratiōes sint eq^olitas regrit eq-
 litas tps z q^olitas fm qō sūt alteratiōes: z h^o i ordie ad sba
 pportionabilr cōpata: vt q si medietas vni^o alteret i me-
 diate tps z qzta ps in qzta: z sic de alijs. **E**t pp h^o pcedunt
 aliq q. a. et. b. alterabunt eq^olī velocitate: z tñ. a. veloci^o al-
 terabit qz. b. vt si medietas. b. oio in eodē tpe p silr alteret
 sicut totū. a. **C** **E**t vlteri^o volunt isti q nō bñ dicit **E**nus b.
 cū posuit in tractatu de trib^o p dīcamētis velocitatem au-
 gmetatiōis attēdi penes pportionabile acq^ositū zc. qm
 eādē ē rō d motu augmetatiōis z d motu locali: pp qd cū fe-
 cerit Ari. mētione d motu locali nihil spāliter dicit d mo-
 tu augmetatiōis. **S**ed in motu locali attēdif velocitas
 absolute penes spatiū p^otrāsitū i tāto vel i tāto tpe: g i mo-
 tu augmetatiōis aut diutiōis attēdif absolute velocitas pe-
 nes qzntitatē acq^ositā vñ depditā i tāto vel i tāto tpe: z nō pe-
 nes pportionabile acq^ositū vel depditū quare zc.

Com aut mouens mouet sp aliqd: et in
 aliquo et vsq; ad aliqd. **T**er. cō. xxxv.

Ite Aristotiles ponit aliq regu-
 las circa motū at-
 tendēdas. **E**t pmo circa motum localem.

In equali ergo tpe equalis potetia ei in quo e: a medietate ipsi. b. p duplicati one ipsi. c. mouebit: p ipsu aut. c. i medi etate ipsius. d. sic. enim erit analogia.

Textu commenti. xxxv.

Prima regula. Si aliq po^a moueat aliq mobile in aliq tpe p aliq spatium: eade po^a mouebit medietatez illi^o mobilis i eode tpe p duplu spatium.

regla t3 in moueb^o hntib^o pportioez dupla ad suas resi. stentias: qm i talib^o subduplata resistetia duplaf pportio po^a ad resistetia. z p moues dz intelligi totu qd se t3 ex pte agens: z p mobile totu qd se t3 ex pte resistetis: qd dr pp me diu: z alia occurrntia po^a motu ipedire aut tardare. vñ n^o oz qz for. hnt pportioz dupla ad aliqne lapide que pycit p aliqz distanti in aliq tpe ei^o medietate pyciat ad dupla di. stanti i eode tpe: qz forte no subduplaf resistetia q^a e ex pte medij. **C** Si at moues huerit ad mobile pportioez maio re qz dupla: mouebit medietate min^o qz i duplo veloci^o: z p pns i eode tpe p spatium min^o qz duplu. sic p3 de po^a mo. toris vt. d. de resistetia vt vnu. h3. n. po^a vt. d. ad resistetiaz vt vnu pportioz octupla q^a e minor qz dupla ad qdrupla: et ad resistetia vt duo. **C** Si vo moues huerit ad mobile pportioz mioze qz dupla mouebit medietate plus qz i du. plo veloci^o: qz a pportioe magis qz in duplo maior: et p pns i eode tpe p spatium mai^o qz duplu sic p3 de po^a motor vt tria z de resistetia mobil vt duo: z de resistetia vt vnu. p portio. n. triu ad vnu q^a e tripla e maior qz dupla ad ppor tionem triu vt duo: q^a e sexgaltera. mo pportio velocitatu in motib^o fm verioze opinionem insequit pportione potetia. rum mouentiu ad suas resistetias.

Et si eade potetia ide in hoc tpe tantum dem mouet et medietate in medietatez mouebit. Textu commeti. xxxvj.

Secunda regula. Si aliq po^a moueat aliq mobile i aliq tpe p aliq spatium ea de potetia mouebit medietate illi^o mobil i medi etate illi^o tps p equale spatium: glosetur vt prior: aliter pateretur instantias.

Et media it^o mediu mouebit eqli p tpe egle vt ipsi. a. potetie sit et medietas q^a e ipsu. e. et ipsi. b. z. sit medium. silr igit se h3 et scdz analogia virt^o ad g^oue qre egle et ineqle ipse mouebit. Tex co. xxxvj

Tertia regula. Si aliq po^a moueat aliq mobile i aliq tpe p aliq spatium medie. tas po^a mouebit medietate mobil i eode tpe per spatium.

Et intelligit hec regula tenedo resistetia medij ex pte mobilis: z breuiter ea que faciut ad motu ex pte motoris: z impediencia ex parte resistetie.

Et si. e. ipsu z mouet i ipso. d. scdz. c. n^o necessariu e i eqli tpe. e. duplu ipo. z. mo uere h3 medietate ipsi. c. Tex. co. xxxvj

Quarta regula. Mo si aliq potetia moueat a. liq mobile i aliq tpe p aliq spatium eade mouebit duplu mobile i eode tpe per medietate spatij. p3. qz potetia vt octo sufficit mo uere resistetia vt sex in hora ppedale. gra exepi. z tu eade no sufficeret mouere resistetia vt. r. z. qz a proportioe mi notis inequalitatis non prouenit actio.

Si vero. a. b. mouebit i ipo. d. q^ata est ipz. c. medietas ipsi. a. q^a e i quo e. e. ipz. b

no mouebit i tpe i quo e. d. neqz i aliquo ipi. d. ipsi. c. h3 q^a e analogia ad totu. c. sicut e. a. ad. e. oio. n. si ptingit non moue bit nihil. Textu com. xxxvj.

Quinta regla. Mo nisi potetia aliq moueat aliq mobile i aliq tpe p aliq spa tium: medietas po^a mouebit totu mobile i eode tpe p medietate spatij. p3 de potetia motiua vt octo: et resistetia vt sex: qz potetia motiua vt quattuor non suffi ceret mouere resistetiam vt sex. quare.

Si vero duo vtruzqz: hoz at vtrumqz mouet tñ i tato. et pposite potetie ppoit ex quib^o eqli mouebut logitudie in eqli tpe. Simile naqz e fm analogu nuncz. Tex. co. tricesimiseptimi.

Sexta regla. Si due po^a moueant duo mobi lia in aliq tpe p aliq spatium: aggrega. tu ex illis potetijs mouebit aggregatum ex illis mobilib^o in eode tpe p ide spatium.

Dec regula h3 vez vtoic Lome. si abe po^a mouetes moueat p ide tps et p ide spatium siue egle. aliter at staret aggregatu ex illis potetijs mouetib^o aliq illaru de p se mouere p mai^o spati um aut minus in tpe eode. z silr in maiori pte: aut miozi p ide spatium. gra exepi. dato qz potetia vt quattuor moueat re sistetia vt vnu p duas leucas i vna hora: z potetia vt duo moueat resistetia vt vnu p vna leuca i vna hora: tuc pote tia vt sex mouebit resistetia vt duo i vna hora: p minus qz duas leucas: z p pl^o qz p vna leuca i eade pportioe i qua pportio tripla excedit dupla. **C** Ex q vlti^o seqf qz pote. tia vt sex mouebit resistetia vt duo p vna leuca i miozi tpe qz sit hora: vt p duas leucas in tpe maiori qz sit hora.

Sic igit i alteratoe et i augmto aliqd quidem enim est augens: aliquid autez et quod augetur. Textu cometi. xxxix.

Seponit quattuor regulas circa motuz alteratiois z augmetatiois que hnt modifcari. Un cu die Ari. qz si aliq alteras inducit aliqua qlitate i aliq tpe: inducet dupla i duplo tpe: z qz alteras duplu i eode tpe inducet dupla qz litate: z qz in medio tpe iducet mediu qlitatis: z qz media virt^o in eode tpe inducet mediu qlitatis. z silr i augmeta. tioe. **C** Primum h3 intelligi in alteratoe vniformi: ita qz agens sp heat egle pportioem ad passu. **C** Scdm h3 veruz dumodo illud agens duplu pinue se heat in pportioe du. pla ad passu in respectu ad pportioz pous agens. **C** Ter tiu t3 in pzi casu. s. qz alteratio sit vniformis. **C** Quartum verificaf dumo illud subduplu agens pinue se heat in p. portioe maioris ineqlitatis ad passu: qz pportio pinue sit p se subdupla ad pportioem dupli agens pus assupti.

Si aut alteras: aut augens tñ in tato tpe auget aut alteret no est necesse medi um in medio et in medio mediu. Sz nihil si ptingit angmetabit a ut alterabit sicut et in contrariu. Tex. cometi vltimi.

Abiugit quintaregula q^a e negatiua v3 qz no oz qz si aliq virt^o alteret vel augmetet aliqd totu in aliq tpe: qz medietas illi^o virtutis possit alterare vel augmetare idem totu in aliq tpe: que silr probaf sicut prius probata fuit si milis regula de motu locali zc.

Utrum aut factum sit aliquis motus cum non esset prius: et corruptum iterum sic quod moueri nihil sit: aut neque factum sit neque corruptum: sed erat semper et erit hoc immortale. et sine quate existit in his quod sunt: ut vita quodam natura subsistentibus omnibus. Textu com. j. Q. d. j.

Habitatur an philosophus habet eternitatem motus in corpore: an primo motus.

Ad hoc dubium dicebat Augustinus. Alpha rabi: et Augustinus pace quod Aristoteles hic probat eternitatem motus in corpore: quorum rationes sunt iste

Prima quod est quod demonstratio Aristoteles. procedit ex corpore. quod probat de motu in corpore. per prima: quod ut ex primo posterior habet nulla scia spatia procedit ex corpore: aliter demonstrationes essent insufficientes. C. 2. r. q. Aristoteles. probabit inferiorem primum motum esse eternum. hic non probat idem: aliter esset superfluum. C. 3. r. ratio. quod inferiorem Aristoteles. probando perpetuitatem primi motus videtur hic demonstratis. et per prima sequitur quod hic non demonstrat quod ibi demonstrabit. s. perpetuitatem primi motus: aliter assumere quod deberet probare. C. 4. r. q. Aristoteles. inferiorem quodrit an aliqua semper moueant: et aliter semper gescant quod non faceret si probaret eternitatem primi motus. hic quodrit ostendat aliter semper moueri s. corpora celestia. C. 5. r. Quid Aristoteles. semper est procedit a magis corpore ad minus coram. hic probat eternitatem motus in corpore. inferius aut probat hic de motu primo. C. 6. r. Ut habetur ex primo posterior demonstratione particularis non est sufficiens nisi coniungat vltima: cum ea presupponat: sed cum Aristoteles. probat inferiorem de primo motu perpetuitatem demonstratione particulari: oportet quod hic probet de motu in corpore perpetuitatem. et hoc erit demonstratione vniuersali. aliter enim neutra demonstrationum esset sufficiens.

Auerrois autem tenet quod Aristoteles. hic probat eternitatem primi motus. et idem vult dominus Albertus. s. auerrois discrepet ab Auerrois: quoniam Auerrois vult primum motum esse deo coeternum et neque incepisse esse neque debere desinere esse: sed dominus Albertus. non vult primum motum sic esse eternum: quoniam in eternitate incipit esse et desinet esse: sed solum sic. v. q. nullum fuit tempus in preterito in quo non fuerit primus motus et nullum erit tempus in futuro in quo non erit primus motus. et per hac parte sunt rationes. C. 12. r. q. Aristoteles. probat eternitatem illi motus cui per se et essentialiter inest eternitas. aliter rationes essent insufficientes: sed primo motui inest eternitas essentialiter. aliter aut motibus particularibus per accidens cum eternitas in eis sit per continuam susceptionem eorum adinuicem ex continuatione primi motus. hic probat eternitatem primi motus. C. 2. r. Quid de illo motu probat philosophus eternitatem quod est vita his quod subsistunt secundum naturam ut dicit in textu: sed nullus motus est talis nisi primus. igitur r. C. 3. r. sumitur ex modo suo arguendi quod de illo motu loquitur quod procedit omnem motum nouum siue factum: sed nullus est talis nisi motus celi. q. C. 4. r. sumitur ex probatione eius: quoniam ex hoc arguit Aristoteles. motum esse eternum quod motus presupponit mobile: et est actus mobilis in quantum mobile. et ex hoc per quod non loquitur de motu in corpore: sed de aliquo vno motu quod est motus celi. igitur r. et iste quatuor rationes sunt Commetatoris. C. 5. r. De illo motu probat philosophus eternitatem que non esse eternum rationes persuadentes adducit et soluit: sed solum soluit rationes probantes non esse aliquem vnum motum eternum et non motum in corpore per successionem motuum particularium adinuicem. ut per rationes eius. igitur r. C. 6. r. Si hic demonstrat eternitas motus in corpore siue motum particularium sibi inuicem succedentium: hoc esset ut per hoc demonstraret postea tanquam per signum primum motum esse eternum: et sic esset demonstratio circularis: cum in secundo de generatione demonstrant motus particularis esse perpetuos secundum successionem eorum adinuicem: propter hoc quod latitudo celi est perpetua.

Si quis igitur igitur r. Et hec ratio est domini Alberti. via secundam defendit e vellet

rationibus aduersis superius factis sic posset respondere. C. ad prima dicitur. quod scientia spatia bene procedit ex corpore: s. actus in per posterior terminos illa coram facientes spatia et sic est hic. et hoc multoties demonstrantibus accidit. C. ad secundam negat prima: quod eadem quod bene potest demonstrari: et multoties demonstrat per diuersa media ut hic fit. C. ad tertiam dicitur quod Aristoteles. non videtur inferiorem hic demonstratis loquendo de hinc principali probanda: sed aliter videtur hic declaratis tanquam permissis perambulando hinc principali probanda: et hoc fit frequenter. C. ad quartam dicitur quod Aristoteles. non quodrit illud ibi tanquam dubium: sed hoc aduersariu arguendo deducendo intentionem suam quodocumque sibi rideatur C. ad quinta rideat. quod licet illud sepe faciat Aristoteles. non tamen semper vel sufficit quod idem probet per media in vltima et coram. C. ad sexta dicitur quod non sepe permittit demonstratione vltima: sed verum est quod demonstratio particularis presupponit vltima: ut si permissis non fuerit per se note efficiant certe per resolutionem eorum ad permissas demonstrationis vniuersalis et tamen ad prima principia.

Quia tamen argumenta Auerrois et domini Alberti. hinc per prima pre non concludunt: ideo sustinenda illa via siue opposita ad ea rideat. C. ad prima dicitur quod eternitas inest primo motui per se: et etiam motui in corpore et per prius naturaliter mouet in corpore: ideo de eo fit hic demonstratio. argumentum autem solum probat quod non loquitur de aliquo motu particulari: et hoc est procedendum. C. ad 2. dicitur sicut quod non solum primum motus in corpore est vita his quod subsistunt secundum naturam. C. ad tertium dicitur quod non solum motus celi: sed etiam motus in corpore procedit omnem motum nouum siue factum: imo prius naturaliter motus in corpore quam motus celi: sed non tpe. ideo hic loquitur Aristoteles. de motu in corpore simpliciter omnem motum precedit: et non de motu primo. C. ad 4. dicitur quod magis arguit oppositum. quoniam Aristoteles. non loquitur de aliquo vno mobili: sed de mobili in corpore: quod per in ratione sua. et sic ex perpetuitate mobilis in corpore probat perpetuitatem motus in corpore et non primo motus. quod tunc loquitur de primo mobili tamen. C. ad 5. dicitur per quod neganda est minor: imo philosophus soluit rationes probantes motum in corpore eternum non esse. C. ad vltimum per quod demonstratio circularis est possibilis in diuersis generibus causarum et in diuersis generibus demonstrationum.

Incipiemus autem primum et ex definitis a nobis in physicis prius. Dicimus autem motum esse ecclesiasticam. i. actum mobilis s. quod est mobile. necesse ergo existeres possibiles mouerem vnumquemque motum. Text. cometis. iij.

Risto. volens probare motum esse eternum duo presupponit. s. quod motus presupponit mobile: et quod motus presupponit mouens. Ubi dicit Commetator. 4. q. mobile. s. in potentia procedit tpe ipsum motum in actu. Et hoc potest intelligi dupliciter. Uno modo quod mobile in potentia sit alterius speciei ab eo quod erit motum in actu sic contingit in motu generationis et corruptionis subalis et in motu locali elementorum: vnde dum ex terra generatur ignis. terra est mobile sursum in potentia: ignis vero in actu mouebit sursum. Alio modo potest intelligi quod mobile in potentia est idem numero quod erit cum eo in actu motum: quod in vnoquoque motu mobilis noui verificari potest de ipsa materia. Et dicit vltimus Commetator aliter ter discedendo quod potentia quod est in igne ad motum superius actu coniuncta cum forma ignis non est naturalis: sed violenta: quod aliter prima essent in eodem in se. motus sursum et talis potentia dum ignis actualiter moueret sursum. s. potentia ignis ad motum superius coniuncta cum forma alteri ex qua ignis generatur videtur terre bene est naturalis. et ex hoc creditur aliter: omne voluisse motum ignis superius esse violentum et motum terre superius esse naturalis: quod non est verum. Et aliter dicitur quod prima potentia est violenta et non naturalis. quod est potentia accidentalis ad motum et operationem tantum. 2. autem dicitur naturalis. quod est essentialis. v. ad formam substantialem ex qua sequitur motus.

Burleus autem velle videtur quod quoniam ignis est actu ex locum suum naturaliter et gescit quod sic illa gener est sibi vno.

lata: ita privatio motus sursum est sibi violenta, et per prius potest ad motum sursum, quia quicunque privatio alicuius rei est alicui violenta et potest ad illam rem esse sibi violenta, et hoc est primo de potentia opposita motui qui ipsi precedit, et non de illa que est simul cum eo. per igitur quod talis potest ignis ad motum sursum cum est coniuncta forme ignis est sibi violenta: quoniam si esset sibi naturalis cum potentia naturalis rei nunquam deserat eas: sequitur ut dicitur in 2° de motu, quod si naturalis fuerit in eodem, scilicet talis potentia ad motum: et motus, et sic per prima pars dicitur in 2° de claris, quoniam si est potentia ad motum sursum est violenta igni in actu: quod motus sursum est sibi naturalis, ita talis potentia est naturalis terre aut alteri graui: quod dicitur in 2° de ignis in potentia: cum ex tali possit ignis generari, quod motus sursum est sibi violentus. Vel dicatur quod potentia ad motum sursum coniuncta cum forma ignis est sibi violenta sed coniuncta cum forma illius ex quo debet ignis generari est sibi naturalis: quoniam sicut ignis naturaliter generatur ex terra: et naturaliter mouetur sursum, ita naturaliter generatur ex aliquo quod est naturalis in potentia ad motum sursum. Et hoc non fit mobile sursum naturalis in potentia quod est tamen mobile sursum naturalis in potentia ex quo, et sic naturale est igni ut illud ex quo generatur sit in potentia ad motum sursum, id est, ut ex illo possit aliquid fieri quod naturaliter mouetur sursum: sic naturale est igni ut ex illo generetur, quod potentia ad motum sursum: quod est in illo ex quo ignis generatur est sibi naturalis, quare etc.

Alterius quod dicitur. Ultra primus motus sit eternus: ut in prima questione presupponitur. Et arguitur quod non: etiam suppositis fundamentis Aristotelis. Et primo sic: cuiuslibet transmutationis principia intrinseca sunt tria, scilicet materia, forma:

et privatio: ut ex hoc primo huius colligitur: sed motus celi est transmutatio, ergo etc. et tunc sic. Ad motum primi privatio est principium, ergo aliquando fuit privatio motus primi, et per prius tunc celus non mouebatur, ergo sequitur quod motus primus non est eternus. Secundo, differentia est inter mutationem subitam et motum successiuum. Quoniam omnis subita mutatio est de contrario in contrarium: sed omnis motus successiuus est de contrario in contrarium: ut patuit in quinto huius, cum per prius motus sit successiuus erit de contrario in contrarium, quod terminus clausus: et ex consequenti finitus: et non eternus. Tertio tempus est numerus cuiuslibet motus: ut habitus est quarto huius, quod est numerus primi motus, et per prius per motus est numeralis, quare finitus et non eternus: cum infinitum sit quod in finitum sit ignotum. Quarto secundum Aristotelis, quoniam huius, cuiuslibet motui opponitur quies: siue fuerit naturalis, siue violentus: et non solum quies, imo etiam motus. Cuius motui per mobile ab oriente in occidentem opponitur motus aliam spheram ab oriente in orientem: sed si unum oppositorum est in rerum natura: reliquum est vel fuit vel erit in rerum natura: et per prius erat vel erit quies primi mobilis, vel non eternaliter mouebitur vel mouebatur: et per prius per motus non est eternus. Et quod tempus sequitur essentialiter motum primum et si primus motus est eternus: tempus est infinitum. Arguitur quod non est dandum tempus infinitum: et ex primo per motum non est eternum. Et per hoc, 4° per hoc tempus est numerus motus per prius et posterius, cum quod quod tempus sit eiusdem speciei specialissime cum alio: sequitur quod illa differentia competat cuiuslibet tempus, quod quod essentialiter competit alicuius individuo alicuius speciei competit essentialiter cuiuslibet individuo eiusdem speciei: et per prius sequitur quod totum tempus est numerus et mensura, quod cognoscitur, quod finitus, quod infinitum sit quod ignotum etc. 2° apud Aristotelis, 4° huius si se habet per prius ad lineam: ita istas ad tempus sed in linea est repere punctum terminatum et non copulatum: ut in linea recta, quod in tempore est repere istas quod terminatum et non copulatum et per prius sequitur quod in toto tempore attingit repere istas ante quod non fuit tempus: vel post quod non erit tempus: quod totum tempus est finitum. Nec valet si dicatur quod Aristotelis, logice de linea circulari in qua non est inuenire punctum terminatum et non copulatum, quod si teneret illa similitudo, tunc argueretur sic. Sic se habet per punctum ad lineam circulari: ita in istas ad tempus: sed in linea circulari id est punctum est per prius et finis eiusdem linee, quod in tempore id est istas est per prius et finis eiusdem tempus: quod tamen est finitum. 3° per Aristotelis, 6° huius, magnitudo motus et tempus se iuncte considerant, quod ad finitatem et infinitatem: sed nulla magnitudo est infinita, quod neque tempus. Et quod quod ad esse eternum: vel non id est iudicium de

per: et de mundo, arguitur quod mundus non est eternus, et per prius nec primus motus. Et per hoc, sic est de minori mundo: ita de maiori: sed aliquando incepit esse minor mundus, videlicet, hoc, quod et maior, per hoc minor: quod si eternaliter fuit hoc: cum quilibet hoc habeat aliquid differentiam ab alio altero, sequitur quod infiniti hoies precesserunt: quoniam alie nunc sunt, et sic sequitur quod esset actu multitudo entium separatorum ab invicem, quod infinitum: quod est impossibile. Nec valet si dicatur quod unus est intellectus omnium horum: quod anima humana est forma substantialis datus esse composito, ergo pluralitas, per prius: et ante per hoc, quod est actus corporis physici organici etc., quod per hoc, quod est per prius principium vegetandi sentiendi secundum locum mouendi vel intelligendi, ergo est actus corporis etc., per prius, quia hic demonstratur differentia materialis per formalem. Item apud Aristotelis, secundo physicorum, mouentia non mota quo ad quid non sunt physice considerationis: sed si unus esset intellectus quo ad quod esset hoc: quod quo ad quod non esset physice considerationis, contra Aristotelis, secundo de anima ponente eius differentiam. Secundo quod docetur sunt plura individua sub una specie speciali si illa sunt corruptibilia: quod non multiplicantur in eternis cum per unum possit species preseruari, sed omnia corpora celestia sunt eiusdem speciei specialissime, quod sunt corruptibilia: et per prius etiam generabilia, quod mundus non est eternus cum sint partes eius principales: quod autem sint eiusdem speciei specialissime arguitur, quod eorum motus sunt eiusdem speciei specialissime cum sint ad terminos eiusdem speciei specialissime, et per prius viam eiusdem rationis, quare etc.

In oppositum sunt plures rationes Aristotelis et 2° de motu, ad creationem: ut etiam voluit Aristotelis, de natura deorum: ut hoc refert dominus Albertus: non est difficile respondere. Ad prima igitur rationem Aristotelis, admittatur suppones quod motus presupponit mobile et mouens: et cum dicitur: quod aut mobile: aut mouens sunt scilicet: aut eterna. Respondetur quod mouens est eternum, scilicet, deus, sed motus, videlicet, celum est creatum seu productum, non autem generatum: quod generatio est terminus motus vel motus per prius, terminus motus dicitur generatio: sed subitum per prius non terminus motus dicitur creatio siue factio: aut productio. Nam generatio est inferior ad mutationem: et mutatio ad productionem, quare per hoc quod non sequitur quod ante per motum fuit motus: sed solum factio subita quod non est terminus motus: et que nihil per usum nisi deus. Ad aliud de relatione per hoc quod non omnis relatio sequitur mutationem quod est terminus motus: sed sequitur illam: aut productionem vel creationem quod non terminat motum: nec est motus. Auerois tamen dicit secundum fundamenta sua quod omnis relatio per sequitur necessario mutationem scilicet in altero correlatiuorum: aut in utroque: aut in alio extrinseco. Alii autem dicunt quod non oportet addere ultimum particulam: per quod notatur quod aliqua relatio habet unum correlatum tamen ut identitas: et aliqua duo ut prius quod respicit prius et filium: et respectu alterius filii est alia prius, aliqua habet tria: ut apperatio quod respicit apperantem: apperatum: et precium: et visibilitas quod respicit videntem visionem et visum. Dicunt ergo quod si relatio habuit unum correlatum tamen: manifestum est quod necessario precedit in eo mutatio, quod non potest fieri aliquid idem sibi nisi de nouo generetur. Similiter si habuerit duo correlatiua necessario alterum mutabitur: et consimiliter si habuerit tria.

Et ad rationes factas circa hanc dubitationem. Ad prima de apperatio respondetur quod apperatio adueniat alicui sine mutatione scilicet in principio ante apperatum: non tamen aduenit sine mutatione scilicet in apperante quod est 3° correlatiuorum. Ad secundam respondetur sicut quod visibilitas adueniat sine mutatione scilicet in re visa aut in visione: non tamen aduenit sine mutatione scilicet in videte quod necessario immutat ab obiecto si in eo dicitur fieri visio. Nec sequitur quod ad identitatem sit per se motus: quod non posset aduenire alicui sine mutatione ipsius: quod sufficit quod eius oppositum, scilicet diuersitas possit ei sic aduenire: unum ad filiationem non est per se motus: et tamen non potest aduenire alicui sine eius mutatione, sufficit autem quod eius oppositum, scilicet prius aduenire possit. Ad secundam dicitur quod totum tempus per prius non est quod est: non tamen loquendo de priori tempus, sed eternitas: ex quo non sequitur quod ante per motum tempus fuerit tempus: sed solus eternitas. Auctoritas autem illorum antiquorum non acceptatur. Ad aliud dicitur quod tempus non assimilatur

linee circulari: vt forte Ar. opinabaf: fz linee recte e n dare pucta copulatia z terminantia: z pucta terminati a tm vt pmu z vltimu. z ita i toto tpe e dare pmu instans z vltimu. C Si at qreret posito q. a. fuerit pmu istas esse mudi q e ca q deus voluit pducere muduz in. a. istati z no an nec post cu tn potuerit. Dicit q hui no pot ca assi gnari: qz sic pme cae eet ca: q e ipole. Sic si qs qreret qf d qlz ee vl n ee zc. huius n pot assignari ca: qz e pmu pn^m

Et per idem p3 rñsio ad arg^a pbatia motu nu, quam deficere debere. C Ad pri muz igit rñdetur q ta moto: qz mobile remanebut post cessatione mor^o. z di q mobile no desinet moueri qz ac gre noua disponez ipediente ipsam a motu. fz qz mouet ab agete libero qd nollet ipm apli^o mouere: nec h3 pot ca vltior assignari. C Et p idē p3 ad aliud. C Aduerte q Ar. dicit in rōne q motus mobilis corruptibil^o pri^o de ficut qz mobile. fz hoc n videt vez z maxie i suo exemplo qm no pus dñcit pbustio qz pbustibile: dato q ex pbusti bili generef ignis: imo simul desinut vt p3: q et in mul tis alijs posset declarari. Ad hoc dicit Egidi^o q lz mor^o z mobile iterdu simul deficiat: non tn hoc e necariuz: sed fiat pus deficere motum: quo posito rō Arif. pcedit ita q fm eu Ar. no vult aliud nisi q ptigit motu pri^o ipm de ficere qz ipm mobile. Burle^o aut dicit q Arif. loqtur de motu locali puro q neçio pus deficit qz mobile.

Sed contra pma rñsione arguit q ea data: tuc demratio Ar. pcederet ex ptige, ribus: z cu itēdat pbare neçium ee motu nuqua deficere sic cōcluderet neçium ex ptigēti: qd est manifeste incon ueniēs. C Contra scdaz rñsionez istat: qz vt p3 in lra Arif. ipse no loqf soluz de motu locali: fz de motu indifferēter dicit enī q si pmus motus incepisset ee aut mouēs z mo bile fuissent facta: aut fuissent eterna. Si facta: tuc an pmu motu fuisset mutatio q e termin^o motus. z p pñs an pmu motu fuisset mor^o: z certū est q mutatio qua aliq gnatur no est termin^o mot^o localis: fz mor^o alteratiōis. z silt arguit pbado ei^o eternitatem a pte post. Propter hoc dicit aliq Ar. voluisse motu vltiter prius deficē qz mobile si vtrūqz deficere debeat. vnde lz non ope teat q prius deficiat motus qz hoc mobile vel illud qd mouet illo motu. tn ne cessario pus deficit mor^o qz aliud mobile vel aliud qd ex eo gnabit. z hoc declarat ex itētiōe Ar. p3io hui^o dicitis cuiuslz trāsmutatōis pncipia itriseca ee tria: vz. mān for maz z puatiōem. cu igit ois trāsmutatio aut fiat a forma in puatiōez: aut eē. qz est aut acqfitiua aut depditua. Si acqfitiua tuc erit ad formaz nāe pmanētis q mouebit post motu z no sine subiecto. z p pñs post motu erit ppo fituz ex mā z forma. qd est mobile. Si depditua: tunc erit ad puatiōē q erit post motuz z no nisi in subiecto: q post motu erit subiectū puatū z cu puatio fit negatio forme in subo apto nato: seqf q illud subm erit mobile ad formaz qua puatum est. z sic post motu erit mobile.

Deinde respōdetur ad rōnes Lōmen. positas cōmē. 15. q pncipalit videt ee qnqz. C Ad pma cu dicit q a volūate antiq no pot pducī nouus effect^o sine nouo motu: z p pñs an pmu motu pductū fm aduersariū fuisset motuz: nega tur añs. z cu dī: q si volūtas antiq agit cu pus no agebat q erit aliq pportio inter ipaz z effectū. fz cu ois pportio: si ue relatio psupponat mutationē q no erit sine motu: q an primū motu zc. C Hic dicit aliq negādo pñtia primā de agete qd pfuit no in tpe. C Alij aut pñtia pcedūt z pñs: et vlti^o dicit q no ois relatio psupponit mutationem in altero correlatiuozū: fz mutationē vel factionē siue pdu ctionē q no est termin^o motus: z sic no seqf q an primuz motu fuerit mor^o. C Ad secūdā cu dī. q si agens p volun tatē aliq egit motu de nouo cu pus no agebat. q tunc ap prehebat diuersa tpa in quoz vno agebat: z i reliq no agebat. z p pñs an pmu motuz fuisset tps in quo non age

bat. fz tps no est sine motu. q zc. C Hic dicit Burle^o negā do pñtia. qm an creationē mudi non fuit tēpus nisi apud imaginationē: sed possum^o pcedere pñtia z pñs. de^o enī an creationē mudi apphēdebat oia possibilīa z creabilia sed tps erat possibilē. q tuc apphēdebat tps: non qdē tps qd erat tuc: sed qd poterat esse: z erat futurū in quo nihil agebat cuz nihil tuc ageret: nec tuc erat tps: z tunc negaf alia pñia cu inferf q an pmu motu fuit tps in quo no age bat. qm dī q apphēdebat tps in q no agebat: no quidem qd tuc erat: fz qd poterat ee. C Ad tertiā negaf similitudo f. q sic se habeat volūtas antiq ad actionē nouā sic volū tas noua ad actionē antiquā. qm volūtas noua non pot esse ca actiōis antiq: fz volūtas antiq bñ pot ee causa acti onis noue. C Ad qrtā cu dī: q a volūate antiq nihil no uū pducit sine actiōe q non est sine motu zc. quia si nihil aliud acgreret qz ipsa volūtas cu volūtas sit eterna voli tum ee eternū: qz positis causis sufficientibus zc. C Hic rñdeo negādo pmu añs. z cu dī q illo dato q volūtas sit eter na: volūtu esset eternū: qm volūtas libera vt deus pot opposita nec agit alterū eozuz nisi seipm determinet ad illud agēdū. vñ volūtas dei qzuis sit eterna: no tn pdu cit mūdū qz cito potuit pducere: nec etiā voluit. fz ab eter no determinauit se ad creādū ipm in pmo instati in quo ipm creauit: nec voluit citi^o: nec posteri^o. Et si hui^o qreretur causa no est assignāda. qz vt supra dicebat pma causa no h3 cam: alr no eet pma. z pcederet in infinitū. C Ad vl timā cu dī. si volūtas antiq pducit aliq d nouū qd pri^o no pducebat. q deficēbat aliq d sibi: qd nunc sibi non deficit puta tps: fz illud no acqfuit sine motu. q. C Respondetur negando pma pñtia. qm nihil sibi deficēbat: nec egebat tpe: aut aliquo alio ad pducendū mundū. qre aut nūc p duxerit qn pducit z no añ. dictū est q hoc fuit ex determi natione sua. nec hui^o pot causa alia assignari.

Abitatur vltierius. An deus potue rit mūdū ab eterno pdu cere sic tenuit btūs Tho. C Arguit pmo q no qz aut produxit ipm subito: aut successiue. Si subito: aut q in aliq instati. z p pñs an illud in stas no fuit: qre ab eterno no fuit. si successiue. q mndus postqz fuit ab eterno sil fuit cu sua pductione successiua: z sic ee de gñe successiuoz: qd flm ē. C 2° aut necessario ipm pduxisset: aut no. no p: qz de^o no necessitat ab ex. Si prin gēter ipm pduxisset tuc potuisset ipm no pducere. aut q anqz pduxerit: aut qn pduxit: aut post. no pmu: qz tuc no fuisset ab eterno: no secūdū: qz oē qd est: dū est: ipm neces se est ee: nec tertū: qz postqz fuit pduc^o nece ē ipm fuisse pductū: qz verū est de pterito zc. C Cōfirmat pmo: quia p similitur potuisset pduxisse socrate ab eterno: eū cōser uasse q generasset alios: qz etiā conseruasset: z illi alios. z sic in infinitū vsqz ad hoīem pntem: z tuc seqref q in ter extrema finitā. puta socrate z hoīem pntem fuissent media infnita. vz. infniti hoies itermediū gnati: quod videt ipole. C Cōfirmat 2°. qz pduxerit deus ab eterno socra tem quez nāe sue dimiserit. z tuc seqf cuz socrates fuerit i aliq instati: z ab illo in eternū fuerit infnita distātia: q vt xit infnito tpe: qd est ipole de aliq gnabili z corruptibili sue nāe dimisso. C 3° pncipalit ar. qñcūqz aliq no pnt sil alicui iēē fz duratiōez: z pnt sibi iēē: vnuz pcedit reliquū fm duratiōez: fz non ee z esse sūt h3 respū mudi. q er^o no ee pcessit suū esse qre seqf q no fuit ab eterno. C 4°. da to q deus pduxerit mūdū ab eterno: seqretur q infniti dies fuisset: z q esset multitudo aiay actu infnita: z q esset pole esse actu infnitu: vt posito q deus qlibz die cre asset vnū lapidem pedale: z ipm conseruasset.

Ad hanc qōnem rñdet hēric^o de gādauo q de^o non potuit aliq d ab eterno pducere ppter argumēta nunc facta. veruntā men. qz argumēta illa no pvincūt q sanctū Tho^o ideo rñ detur ad ea defendēdo suam positionem.

Ad primam dicitur deo quod produxit mundum ab eterno: quod produxit eum subito: non tamen in aliquo instanti temporis: sed in instanti eternitatis quod est duratio dei immutabilis. et tota filii. et tunc non sequitur quod si prius non fuit quod non fuerit ab eterno: sic non sequitur. primum produxit filium: et spiravit spiritum sanctum in instanti eternitatis: et non ante. sed non ab eterno fuerunt. **Ad secundam** dicitur deo quod potuisset mundum non producere quam ipsum produxit. videlicet in instanti eternitatis. quod tunc ipsum contingenter produxisset. et auctoritas allegata non est ad propositum si bene consideretur. **Ad tertiam** dicitur quod illa extrema in se esse finita. quod tamen iter illa fuisset infinita distantia. id est quod deducitur per convenientiam non inconvenientem. et illud verificatur in instanti temporis: et de punctis in linea quavis ibi non sit nisi finita distantia. **Ad quartam** dicitur quod admisso casu dicitur quod socrates non vixit tempore infinito: nec est datus istas temporis in quo fuit aut definitur esse: sed bene istas eternitatis. Et hoc ratio latissimam ubi solus socrates ab eterno fuerit productus: ubi tamen filii cum eo ab eterno fuisset mundus productus: et tempus productum: adhuc arduum habet ambiguitatem: quod tunc non fuisset prius socrate. quod tempus. Item ponatur quod deo ab eterno mundum produxerit: et quod ipsum annihilauerit quod cito potuerit: et tunc queritur an deo annihilauerit mundum in instanti eternitatis: aut ante: aut post. Non in instanti eternitatis: quod tunc simul produxisset: et annihilasset ipsius: quod est impossibile: nec ante: ut patet. nec etiam post. quod quicumque instanti dato post: si ante illud non potuisset mundum deus annihilare: tunc deus non fuisset omnipotens: quod omnino est impossibile. Et tu ad hoc ride non admittendo casum: et super hoc bene consideranda. **Ad tertium** argumentum principale respondeatur quod illud assumptum est verum loquendo naturaliter de duratione temporalis: non autem supernaturaliter et de duratione eternitatis. **Ad quartum** patet quod totum posset concedi quoduis contra ultimum negetur. **Et similiter** casus adductus ad illius probationem etc.

Multo autem magis homini in aeternitate esse manifestum est. Neque enim in nobis cum fit motus aliquis sed quiescentes tamen mouentur aliqui: et fit in nobis ex nobis motus aliquis et si nihil extrinsecus moueat. Hoc enim in aeternitate non videmus similiter: sed semper mouet ipsa aliquid exteriorum alterum. **Textus commentarii xvij.**

Considerandum hic: quod sicut de maiori mundo est deuenire ad motorem immobilem: sic de minori. videlicet de aeternitate perfecto. Unde sic in maiori mundo est reperire aliquid quod mouetur et non mouetur ut terra: et aliquid quod mouetur et mouetur: ut alia elementa mixta: et celus. et aliquid quod mouetur et non mouetur: ut prius motor. Sic in homine est reperire aliquid quod mouetur et non mouetur: ut corpus. et aliquid quod mouetur et mouetur: ut anima seu appetitus. et aliquid quod mouetur et non mouetur. ut appetibile quod dicitur intrinsecum homini: non quod fit in homine essentialiter: sed pro quanto relucet in fantasmate aut specie intelligibili ex parte in homine. id est homo dicitur moueri ex se ab extrinsecus motu locali: et idem intelligatur de quolibet alio aeternitate perfecto. Corpore autem inanimatum: ut Ari. dicit: semper mouetur ab aliquo exteriori. **Arguitur** tamen quod illud non sit verum. quoniam in motu naturali ignis sursum: motor est intrinsecus. videlicet forma. quod est etc.

Pro isto aduerte quod Ari. per hoc nihil aliud vult nisi quod inanimatum non mouetur ex se. quod non mouetur postquam contrahat motum extrinsecus saltem inchoatiue: quod non contingit de aeternitate perfecto. et hoc sic declarat. quoniam inanimatum dum mouetur localiter: aut mouetur a motore extrinsecus: aut non. Si primum habet intentum. Si secundum: aut mouetur ad locum in quo prius fuit: aut non. Si primum ergo oportuit ipsum prius moueri ab illo loco: cuius naturaliter mouetur ad illum: quod ab intrinsecus: et hoc non potest esse nisi in agente extrinsecus. quod contingit percurrere est agens extrinsecum. Si secundum et non fuit impeditum: sequitur quod est genitum de nouo extra illum locum

et non nisi ab agente extrinsecus. quod est etc. **CSi** autem fuit impeditum et remotum est impedimentum concurrebat remouens impedimentum prohibens. et per prius extrinsecus motor: quod sequitur quod in motu locali semper concurrebat motor extrinsecus saltem inchoatiue. scilicet generans ipsum: aut remouens prohibens. id est non dicitur moueri ex se: continuando tamen suum motum naturaliter dicitur moueri per se: quod ab extrinsecus. **Sed** aeternitate perfecto non solum per se: sed etiam ex se dicitur moueri: quod potest motum inchoare non percurrere motore extrinsecus. **Sed** de hoc latius in questione.

Principium autem considerationis etc.

Patet quod dicitur in hoc casu. ex declaratis in precedentibus. quod etc. **Et** maxime autem dubitabitur reliquum dicitur re ultime diuisionis. **Corum**. n. quod mouetur ab alio: alia quod extrinsecum posuimus moueri: alia autem relinquuntur contraponi quod natura. **Neque** autem sunt quod dubitationem afferunt ut a quo mouetur ut leuia et graua: **Textus commentarii xxvij.**

Primum graua et leuia moueantur ad sua loca propria. **Arguitur** quod non. **Primo** illud non mouetur se quod mouetur a motore extrinsecus. graua et leuia sunt habentia igitur per prius cum maiori. Et minor arguitur dupliciter. **Primo** quod graue et leue dum mouetur ad suum locum proprium naturaliter attrahitur ab eo per virtutem eius conservatiuam. quod quod fortior est prope tale locum quam indistantia maiori: id est motus naturalis velocitatis in fine. patet autem locum esse extrinsecum ei quod ad ipsum mouetur. **Secundo** quod graue et leue mouentur a medio sibi extrinsecus ut colligi potest a Commentatore in isto. 8. dum dicit. **Ostensus** est enim quod nisi medium esset nunquam lapis neque aliquid simplicium corporum moueretur neque naturaliter neque secundum violentiam. **2.º** solum illa corpora mouentur a se seu ex se quod habent vitam. hanc enim vitam leue est ut dicit Ari. in 1.ª. sed graua et leuia inanimata non habent vitam siue simplicia fuerint siue mixta ut patet. igitur. **Tertio** omne mobile ex se potest seipsum mouere ad omnem directionem prout: et ex se quiescere ante terminum motus. cum iste sint proprietates eius quod mouetur ex se. sed graue: aut leue inanimatum non est habens ut patet. igitur. **Quarto**. in omni motu mobile resistit motori: aliter in eo non esset successio. sed graue: aut leue inanimatum non resistit sibi in suo motu naturali. cum tunc moueatur ad motum in quem naturaliter inclinatur. sed graue: aut leue inanimatum non mouetur per se. **Quinto**. si graue: aut leue moueret seipsum: tunc idem respectu eiusdem esset simul mouens et motum in actu et in potentia. prius est falsum. et contra Commentatorem in hoc. 8. commentarii. 3.º. dicentem quod in omni motu motor dicitur esse distinctus a moto. Dicit enim sic. **Motor** enim dicitur esse distinctus a moto: aut secundum diffinitionem et esse insitum: sicut illa quod mouetur ab extrinsecus: aut secundum diffinitionem tamen sicut est dispositio in habentibus animas. Anima enim quod est motor in eis distinguitur a corpore quod est motum secundum diffinitionem: sed non distinguitur secundum esse. quod impossibile est animam esse sine corpore nisi eguocet: et quod corpora simplicia sunt unum secundum diffinitionem: et nullum eorum potest diuidi in motorem et motum: necesse est ut non sint mota ex se: nisi esset possibile: ut motor esset ipsum motum. Et idem vult Ari. in principio septimi huius. ubi demonstrat quod omne quod mouetur: mouetur ab alio. **Sexto** arguitur auctoritate Ari. in hoc capitulo in quo hanc questionem tractans in fine concludit sic dicens. **Quod** quidem igitur nihil horum ipsum mouetur seipsum manifestum est: sed motus habet principium non mouendi: neque faciendi: sed patiendi.

In oppositum per parte affirmatiua arguitur sic de quod mouetur a principio sibi intrinsecus mouetur a se. sed graua et leuia sunt homini dum mouentur ad sua loca propria. sed mouentur a se. per prius cum maiori: et minor per bas. quoniam graua et leuia mouentur ad sua loca propria a suis formis subalibus. cum grauitatibus aut leuitatibus ipsorum. hec autem sunt illis intrinsecas. Et confirmatur. quod lapis descendens deorsum aut mouetur a grauitate: aut a remouente prohibens: aut a

loco: aut a medio: aut a se p sufficiencye ditione. **M**o a genera-
te: nec a remouete phibens: qz stat talia esse corrupta aut
multu distantia: z in omni motu pximu moues: z motu
sunt simul. vt ostesum e. 7. huius. **N**ec a loco: qz mirabilis
esset potetia loci: si loc^o p p^o terre attraheret gleba tangere
ce cocauu celi: h etia sermo e de motore pxio effectiue con-
currere ad motu: qui vt stat dicebat fil e cu moto: loc^o au-
tem no e fil cu eo qd ad ipm mouet: nec mouet vt efficiens:
sed solu vt finis. vt onsu est in. 4. de celo. nec et a medio. qz
medium mouet a lapide descende: g mot^o medij e poste-
rior: fm natura qz lapis mot^o. z p p^o no e ei^o ca: s; magis
e contra. **R**elinquit g q lapis descends mouet a se: z p p^o
cipiu sibi intrinsecu vt supius arguebat. licet ad h conse-
rat mediu: vt posteri^o ondes: z hec visa e snia Arist. in. 4.
de celo vbi assignas differentiā iter grauia z leuia. z que-
da alia mobilia: sicut sut sanabile z augmetabile: dicit qz g
uia z leuia hnt inseipis pncipia suaz transmutationu: h
aut. s. sanabile z augmentabile habent ab extra. **A**d
asserit comē. 2. h^o comē. p. du dicit. Sed hoc nome pncipi-
um vstat etia hic equoce p materia z forma: z h e ita. qm
no inuenit corpus simplex qd alteret ex se: aut qd gnetur
ex se: sicut inuenit corpus simplex qd trasset i loco ex se. z
comē. 3. du dicit. Et pot et ro cinari sup h ex h qz dic Ar. i
3. celi z mudi. qm elemēta hnt grauitate z leuitate. z h no
est sicut existimauit. s. Aui. ptra que cometato: arguit. qm
no dubitam^o q ista mouetur ex se: no ex motore extrinse-
co. s. quattuor elemēta: z oia corpa mota ex se vtru motor i
eis sit ali^o a moto. pscrutat^o e in illo loco. Et i isto. 8. comē.
28. vbi sic dicit. **A**dixit eni. s. corpb^o simplicib^o no appa-
ret alienitas motoris a moto sicut apparet in habentibus
animas: immo in eis non est alienitas omnino: z sunt si-
cut dic. s. Ari. graue z leue ista ei inueniunt moueri ad sua
loca naturalia ex se: z ad loca opposita suis locis nali^o ex
alijs. gra exēpl: q lapis ad inferi^o mouet nali^o per se: z
ad supius p violentia: z ecotra ignis zc. Et. 4. de celo co-
mē. 21. du dicit. q motor z motu in lapide: z in igne: et in
alijs simplicib^o no distinguuntur sic in aialib^o: s; motor et
motu sut ide in subiecto: s; differunt fm modu z comēto. 23
dum dicit. ista aut mota in loco. s. grauia z leuia differunt a
motor p se. s. aialibus: qz motor in istis no differunt a moto:
nisi in mo. z st ide i subiecto. z io putat q motor z motum
in eis sut ide: z q mouet se. in ill at motor differunt a moto
esse z diffinitione.

Ad hanc qone dixerunt qda q grauia z leuia mo-
uent ad sua loca nalia tanq attracta ab
eis: sicut ferru attrahit a magnete: z qz hec vtus attratiua
fortior e ppe locu nalem qz in maiori distatia: io dixerunt
motu naliu velociore fieri in fine qz in pncipio alijs pi-
bus existētib^o. **N**ec positio deficit mltiplr. **P**rio i h
qz dicit motuz fieri ad magnetē seu grauis z leuis ad sua
loca nalia ee motu attractiois. hoc eni e falsu: qz motus at-
tractionis e motus violentus. vt asserit Ari. 7. h^o hic aut est
nalis: etia attrahes fil mouet cu attracto: qualr n e de ma-
gnete z ferro: z de loco nali: z de moto corpe ad ipm. Et il-
lud expse asserit comē. 7. h^o comē. 10. sic dices. **A**ttractio
at in qua attrahes e qescēs: attractu vo motu no est attra-
ctio in rei vitate: s; attractu mouet ex se ad attrahes: vt p-
ficiat se: vt lapis mouet ad inferi^o: z ignis supius: z sifr oz
hoc itelligere de motu fieri ad magnetē: z instrumenti ad
mēbra. **S**cdo deficit. qz tuc corpb^o n moueret ad suu locu
nali: nisi ex pua distatia: qd e manifeste falsu. z p3 pna: qz
ad longinquā distantiā no sufficeret loc^o suā virtutē mul-
tiplicare. **T**ertio deficit in assignado cam velocitatiois
mot^o nalis in fine. q no e vt dicit: sed io qz i pnuatioe mo-
tus nalis grauis aut leuis ex pna nā acgrif ei grauitas
aut leuitas accntalis supra grauitate aut leuitate essentia-
lem pexistente motu reddēs velociore: aut qz versus fine
motus plus de medio inestur corpb^o motu: qz in pncipio
qd ipm ppellit: z ipm adiuuat ad motu. **E**t hac vltima

cam v: inuere **L**o. 3. de celo. comē. 28. vbi dicit q aer iqua-
tu mouet cu moto nali z violēter vt adiuuas esse in duo-
bus motib^o. **E**t q ca q assignat illa positio no sit va: p3 qz
tuc sp mobilia p hilia cadēta deorsu: z eqlr sifr distatia a ter-
ra eque velocit mouerēt. qz equalr attraherent a suis lo-
cis. qd tñ ad expientia repitur esse falsu. vbi vnu pus fue-
rit motu deorsu p magna distantiā pnuado motu suum
reliquū autē de ppinquo incepit moueri. pmum eni ma-
iore pculsione faceret qz 2^m qd no esset nisi veloci^o moue-
ret. **A**lii aut voluerūt q graue aut leue p se mouet me-
diu intēdedo ei^o diuisione: z qz ad motu medij p accidēs
mouet id qd pntef i eo: ideo dixerūt graue aut leue seipz
mouere p accēs ad locu ei^o nali: z illi^o mot^o nullam dixe-
rūt esse cam p se. **A**dducūt aut p se vba comētatoris po-
sita. 3° de celo comē. 28. talr inquietis. **E**t querēdu e vtru
aer adiuuat ipm motu nali: aut e necessarius in motu nali.
extimarū est eni vt corpb^o nali moueat sine aere. sifr de mo-
to violento z s; h erit aer quasi adiuuas: no qsi necessari-
us in his duob^o motibus. qui eni vtif instrumēto in mouē-
do aliqd: aut vtif eo ppter meli^o. i. facili^o: aut ex necessita-
te cu no possit mouere sine instrumēto: z iste est locus p-
scrutatiois: qm motus impole est ee p vacui: nec in corpe
qd no patiat a moto. s. qd no diuidat ab eo. g necesse est vt
diuidat ab eo g necesse est vt sit in corpe habēte dispositio-
neaque z aeris. **S**ed si mot^o fuerit in aere inquatu qd di-
uidit: tuc no est adiuuas ipm: qm diuisio ei^o erit pditio in
esse motus: z est necesse. **S**i eni diuisio no esset: no eet mo-
tus. inquatu ei mouet cu moto nali z violent^o videt adiu-
uas esse i duob^o motib^o. s. qz mouet mot^o etia z extimat ee
pole vt esset. sine isto iuuamēto. s; tñ illd iuuamētū e ppe
meli^o: z hoc e manifestu in eo qd violēte mouet: sicut e et
manifestu q illud in eo qd violēter mouet est necessariū
inquatu mouet post getē motoris. **E**t post in eodē co-
mēto dicit. **A**er igit fm qd est corpus passiuū pntēs e ne-
cessarius in esse istius mot^o: z fm qz e graue z leue fac mo-
tu faciliore z pfectiore: no qz sit necessari^o in suo esse. **A**er
autē est iuuas motu naturalē et sicut dicit Ari. et e necessa-
rius in suo esse fm modū: fm qd e necessari^o in esse mot^o
violent^o: z v; et ipe esse necessari^o in ee motus nali^o p-
prio: z in h est difficultas: declaratū e ei de elementis q n
noiant inter ea q mouent p se: cu no moueant in loco nisi
a generate. **E**t adhuc post. **L**apis ei no mouet se eēntia-
li: z cu ita sit: z oē qd mouet se accntalr necesse e vt moue-
at se: qz essentialr mouet aliud motu a se. verbi gra: qz hō
no mouet se accntalr in naue: nisi qz mouet nauē eēntialr
et cu ita sit lapis g no mouet essentialr nisi aerē in quo e.
et mouet: qz in h qd mouet se seqt motu aeris sicut de hoie
cu naue. **E**t hec vltima auctoritas multu facit p illa opio-
ne. **E**t idē velle v; comē. 4. de celo comē. 21. dum post.
qz declarat corpa simplicia mouere se accntalr ad sua lo-
ca sic dicit. **E**t dicere q aliqs moueat se accntalr. i. qz no
mouet se nisi ppter motionē suā in mediu qd defert ipm:
vt gubernator nauis mouet cu ipe moueat nauē. **J**ohā-
nes vo gandauus asserit illā opinionē no esse de mēte co-
mē. si vba eius no supicialr: sed medulliter p sidentur: z
vult grauia z leuia fm pprias naturas: z ab intrinseco mo-
ueri ad sua loca naturalia. **P**ro q faciūt qda rōnes supius
inducte: z qda vba comētatoris posita ab eo. 3. de celo co-
mē. 28. du dic. **L**apis aut mouet se iquatu e graci^o iactu: et
mouet inquatu e in potetia inferi^o. **E**t ca in h qd inuenit
vno modo in actu: z alio modo in potetia est: quia cōpo-
nitur ex materia z forma. forma igit ei^o mouet inquatu e
forma: z mouet fm qz est materia. no eni est in potetia ad
inferius nisi fm qz e mā. **A**d idē pnt adduci vba eiusdē
posita. 4. de celo comē. 21. du inqt. **G**rauitas in lapide est
motor fm qz e forma tm. z ipa est mota inquatu e i mā pri-
ma. **E**t ca i h e: qz pma mā no e ens in actu. lapis aut cōpo-
nitur ex grauitate z pma mā ecotra i aialib^o q cōponunt
ex corpe z aia. **V**ult g **L**o. p hec dicta: q grauia z leuia a

principio intrinseco moueantur et non solum per accidens motum medij insequendo.

Et tunc respondet ad rationes aduersas que ex dictis commentatoris per opinionem illam adductis elici possunt. Ad primam cum dicit commentator quod graue et leue mouet et diuidit medij cum que mouet: et nisi esset diuisio medij non esset motus. Respondet quod in motu naturali grauius et leuius regit medij: ut fiat resistetia motorum: ex qua in motu causatur successio: cum materia grauis aut leuis non resistat forme mouendi. Nec tamen solutio non potest sufficere: quia licet in motibus naturalibus elementorum que non habent intrinsecam resistetiam regatur resistetia medij: in motibus tamen naturalibus mixtorum intrinsecam resistetiam habentium illud non expedit. Propterea dici potest quod commentator loquitur solum de grauibus et leuibus simplicibus: et quod per lapidem intelligit terram: quod patet ex suo modo loquendi in pluribus locis. Vnde commentator superius allegato. scilicet 2. r. 4. de celo dicit quod motor et motus in lapide et igne et alijs simplicibus non distinguuntur. Et 8. per philosophum. commentator. 32. dicit. Quod declarauit. scilicet Aristoteles. quod lapis et vltima corpora naturalia simplicia non mouentur ex se. Ecce quod commentator connumerat lapidem inter corpora simplicia. Ad secundam rationem cum dicit commentator quod lapis mouendo aerem essentialiter: mouet se ipsum accidentaliter: sicut de homine cum naue. dicit commentator. taliter esse intelligendum: quod sicut naua mouet naue de potentia essentiali: et mouendo sic ipse mouet se de potentia accidentaliter. Item lapis descendens mouet aerem de potentia essentiali: et ipse taliter mouendo sibi ipse mouet se de potentia accidentaliter: non quod motus aeris sit causa motus lapidis: sed magis e contra. scilicet sibi ipse sunt et se concomitant sicut de motu nauis: et naua in hoc accipienda similitudo. licet in alijs sit dissimilitudo: quia motus nauis est causa motus nauis: et motus nauis est pure per accidens: quia non est de motu lapidis per aerem descendens in ordine ad motum aeris. Sed si solutio est mihi non parum ambigua: quia illud mouet aliquid de potentia essentiali quod tribuit illi formam que est principium motus: ut inferri potest: sed lapis cum descendit per aerem non tribuit sibi aliquam formam per quam moueatur: sed ipse postquam incepit ab extrinseco moueri ex propria natura. et a forma sua mouet. que sequitur quod lapis non mouet aerem de potentia essentiali. Pro isto vide commentator. 3. de celo commentator. 28. sic dicentem. Sed licet motor gescat: tamen res mota mouebit: quia aer tunc mouebit ipsam: qui aer: quia principium motus accipit a motore extrinseco remanebit postquam fuerit separatus a motore: motus per se per principium naturale quod est in eo. scilicet grauitate aut leuitate. et si hoc non esset lapis caderet. scilicet deorsum: et non moueret sursum dum sursum propulsetur cum motor sepetur ab eo: quia lapis non habet in se principium leuitatis. Ad tertiam rationem cum dicit commentator. quod medij defert lapidem descendens: verum edicit ipse eum pellendo: et ipsius motus velocitudo: sed non totaliter mouendo: ut in motu violento contingit. Que autem istarum opinionum sit de mente commentator. non facile est videre: et utraq; habet defensores.

Sed pro responsione ad principale ponere. Primo sciendum quod corpora naturalia in multiplici dicitur reperiri. quedam enim sunt graua aut leuia inaiata simplicia aut mixta. Et quedam sunt aias habentia. Nonnulla vero sunt. neque graua neque leuia: ut celestia corpora de quibus omnibus cum sint mobilia sed loci: videndum est utrum moueantur ex se aut non: quod solum habet motum in corpore de se moueri ut asserit commentator. 8. per philosophum. commentator. 20. dicens. Et ista dubitatio est propria in motu locali: quoniam non inuenitur aliquid moueri: ex se nisi in motu locali. In ceteris aut motibus motor est extrinsecus. Secundo sciendum quod de elementis dupliciter loqui possumus. vno modo de elementis in actu. Alio modo de elementis in potentia. Vbi gratia. Habes actu formam substantialem ignis dicitur ignis in actu. et habes actu formam substantialem terre dicitur terra in actu: et ita de reliquis. Sed terra ex qua dicitur fieri ignis. dicitur ignis in potentia: et ignis ex qua dicitur fieri terra dicitur terra in potentia: habet satis per se. Tertio sciendum quod aliquid moueri dupliciter potest contingere. v. scilicet essentialiter et accidentaliter. Illud mouetur essentialiter quod mouetur de potentia essentiali. Illud autem mouetur accidentaliter quod mouetur de potentia accidentaliter. Ex quo sequitur quod duplex est motor. scilicet quod mouetur de potentia essentiali. et quod mo-

uet de potentia accidentaliter. Et sicut duplex est potentia. scilicet accidentaliter et essentialiter. Potentia essentialis est potentia que est ad formam: quod dicitur esse principium operationis: quia carum habitu scientificum dicitur esse in potentia ad considerandum. Sed potentia accidentaliter est potentia habentis formam que debet esse principium operationis: et secundum illam non operantis: quia carum habitu scie et per illum non considerans dicitur esse in potentia ad actum considerandi. Motor igitur qui mouet tribuendo essentialiter seu formam que dicitur esse principium operandi est motor de potentia essentiali: et hec potentia a commentatore dicitur potentia naturalis: et est in corpore ex qua aliud corpus dicitur generari. Sed motor qui inducit ad actualis operationem dicitur motor de potentia accidentaliter: et hanc commentator appellat potentiam violentam: et est in corpore actu habente formam que dicitur esse principium operandi. Et quod hec sit eius intentio appetit. 8. per philosophum. commentator. 4. vbi dicit sic. Subiectum vero motus translationis est corpus in quo est potentia precedentis hunc motum in tempore est corpus ex quo est generatio elementum. verbi gratia. quod quando ignis generatur super totum: statim habet super vbi quod superius est secundum totum: et cum generatur pars singula illius: statim habet singulas partes illius vbi. Potentia igitur istius motus non est in subiecto quod est ignis in actu: sed in subiecto ex quo generatur ignis. Vbi gratia. ligno combusto aut oleo inflammato. Et si ignorauit Johannes grammaticus et extimauit quod quedam potentiarum inuenit cum illo ad quod est potentia: et decepit alios in hac potentia esse coniunctam cum forma ignis que est in actu per potentiam que est coniuncta cum ea quando violatur ab aliquo quando generatur ut moueatur superius: et ista est alia a naturali: cum sit violenta. Naturalis autem impossibile est ut sit coniuncta cum forma ignis. scilicet potentia que est in igne ad motum superius: et si hoc esset tunc duo contraria essent simul in eodem subiecto: et in eodem tempore. scilicet potentia motus: et motus in se: quod est impossibile. Quarto sciendum quod aliquid moueri a se vel ex se dupliciter capi consuevit. v. scilicet contra et proprie. Contra dicitur illud dicitur moueri ex se vel a se quod mouetur naturaliter: et ab intrinseco: et sic moueri ex se id est est quod moueri per se. Propter illud dicitur moueri ex se quod diuiditur in partem actu mouentem et in partem actu motam ut post ostendetur: et sic capiendum moueri ex se est in ferius ad moueri per se.

His premisis fit hec prima conclusio. Elementa in potentia mouentur a generate de potentia essentiali ad sua loca propria. Vbi gratia. Terra dum sit ignis essentialiter mouetur sursum a generate. Nec potest sic probatur: quia ab illo mouetur aliquid de potentia essentiali a quo recipit formam que est principium operationis: sed terra que est ignis in potentia a generate recipit formam ignis substantialem tanquam materiam transiens que est principium motus sursum: igitur patet contra. et assumptum est notum ex dictis. Secunda conclusio. Elementa in actu mouentur a se: vel a remouente prohibens ad sua loca propria de potentia accidentaliter. probatur: quia ab illo mouentur elementa in actu ad sua loca propria de potentia accidentaliter a quo producuntur ad actualis non accipiendo formam que est illius principium. ut patet per dicta superius. sed habet remouens prohibens quantum ad motum in ceptionem: et ipsum met quantum ad eius in ceptionem: ac etiam continuationem. Et sic. Vnde si terra in actu sit gescens sursum hoc erit violentum per aliquid detinens ea: sed si debeat deorsum moueri oportebit illud detinens remoueri: et remouens illud erit mouens terram deorsum quantum ad motum in ceptionem de potentia accidentaliter: ipsa et terra continue illo motu durate per formam propriam sicut seipam mouebit de potentia accidentaliter. Has duas conclusiones vult commentator in 8. commentator. 32. sic dicens. Et sicut ignis habet duas potentias. potentiam essentialiter: et est potentia que est in corpore ex quo generatur. et potentiam accidentaliter. et est potentia que est in igne quando impeditur: et ista secundum quod est accidentaliter indiget motore accidentaliter e contrario per me potentie. Et cum ita sit. quod igitur dices. utrum ista corpora simplicia mouentur in loco a motore extrinseco aut ex se: distinguendum est in ratione ad illam quam motus que est in potentia naturalis: et in potentia que est in re ex quo generatur corpus simplex in quo inuenitur motus necessario: indiget motore essentialiter: et est illud quod est extrinsecum. scilicet generans. Si autem est illud quod a corpori simplici generato formam suam: et oia accidentia contingentia forme que vult

est motus in loco. Et id cum forma fuerit completa in eo completebitur ubi suum debitum et alia accidentia: nisi aliquid impediat. Potentia vero ad motum quod accidit inueniri in corpore simplici quando impeditur in tempore sue generationis quando moueat ad suum naturale locum sub alio impedimento quando generatur in loco extraneo: aut quando exit a suo naturali ab alio extrahente: non indiget in hoc quod exeat in actum motore extrinseco essentialiter: cum sit potentia accidentalis: et cum ita sit: et illud quod essentialiter mouetur: erit illud in quo est potentia vera ad motum. scilicet potentia receptiois motus: tunc illud quod mouetur in rei veritate hoc motus est materia ex qua generatur corpus simplex. ubi generatur. quod aer generatur in potentia ignis: et superius erit illud quod mouetur in rei veritate: et essentialiter ad superius quando sit ignis. Et paulo post subdit. Et primum est potentie essentialis: ut non fiat in actu nisi propter motorem essentialiter: et quod non venit ad actum: nisi quando congregantur duo. scilicet recipientes et agens e contrario potentie essentialis quod non indiget ad hoc quod exeat ad actum motore extrinseco nisi per accidens: et est recessus impedimenti. Tertia. Et ista dum mouentur ad sua loca propria non mouentur ex se proprie. Nec potest argui. quod omne mobile ex se proprie est discontinuum. secundum Aristoteli. habet partes distantes: quare una est actu mouens: et reliqua actu mota: sed nullum elementum est hoc. quare et cetera. Probatur minor: quod tales non partes quantitatis: cum sint unigenere. id est eiusdem rationis: nec esset maior ratio quod una esset mouens: et altera mota quod econuerso. Tales etiam non sunt partes qualitatis: quod licet forma sit actu mouens. materia tamen non est actu mota: cum non sit ens actu. sed in pura potentia. Compositum ergo erit motus in actu quod non est pars: sed totus. Et hoc est quod voluit commentarius in 8. commentario. 30. dicens. Si igitur aliquid dixerit non sunt corpora simplicia composita ex materia et forma: quod verum est distinctum secundum definitionem a reliquo. dicemus ad hoc quod prima materia non est ens in actu: et illud quod mouetur ex se dicitur diuidi in motorem: et motum in actu: quoniam illud quod est in potentia: neque mouetur: neque mouet. Si igitur lapis. ubi generatur. mouetur ex se contingeret ut esset mouens et motus eodem modo secundum formam: quoniam non est ens in actu nisi secundum formam: quod est impossibile. Et per hoc manifestatur: quod illud mouetur ex se quod si incipiat motum potest ipsum inchoare non concurrere particulari motore extrinseco. sed ista non potest inchoare motum quando concurrat extrinsecus motor: ut generans aut remouens prohibens. quare et cetera. Et propter hoc dicit commentarius. 8. h. commentario. 27. quod Aristoteles posuit illa ista moueri ex alijs: quia ista non mouentur ex se donec moueantur ex alijs. ut declarabitur per. Quarta potest. ista dum mouentur ad sua loca propria. mouentur ex se contra se seu per se. quod mouentur secundum naturam. et a forma substantiali intrinseca cum gravitate aut leuitate ut instrumentum. igitur et cetera. Cum autem auctores dicunt quod ista non mouentur ex se: intelligunt proprie. Et cum aliquid procedit ipsa ex se moueri: intelligunt contra se: et quod mouetur per se: quod naturaliter et ab extrinseco. et ista non repugnat: cum euocatio conditionis tollat. Et si miles pones potest potest de mixtis inaiatis. Quinta conclusio. Animalia mouentur ex se proprie. probatur: quod sunt diuisibilia in partes actu mouentes: et in parte motas. igitur mouentur proprie ex se: per se per se dicitur: et assumptum est notum: cum diuiditur in aias: et corpus et anima est actu mouens: et corpus est actu motus: cum sit in actu substantiali per formas substantiales elementorum. Tunc animal potest inchoare motum non concurrente motore particulari extrinseco et moueri ad omnem differentiam positionis: et getare se anquam attingat terminum motus ultimate intentionis: igitur mouetur ex se proprie per se per se. quod iste sunt proprietates eorum: quod proprie mouentur ex se: et assumptum clarum est intelligitur. Sexta potest. Celum superius per aggregatores intelligentia et orbem mouetur ex se proprie. probatur. quod diuiditur in intelligentiam et orbem: quorum unum: puta intelligentia est actu mouens: et reliquum. scilicet orbis est actu motus cum sit ens in actu: et per se subsistens: ut patet.

Sed circa hanc determinationem sunt alia dubia. Primum dubium est. quod videtur quod mixtum inaiatum vere moueat ex se. quoniam hoc parte actu mouente. scilicet forma substantiali: et parte actu mota pura residuum quod est ens in actu substantiali per formas substantiales elementorum sic corpus animal. Secundum dubium est: quod non videtur quod animal possit incipere motum non concurrente motore extrinseco: et ex consequenti quod mo-

ueatur proprie ex se. quoniam ad eum motum naturale localem non concurrere appetibile: ipsum autem appetibile est motor ab extra. Tertium dubium est. quoniam non videtur quod mouere se ad omnem directionem positionis: et seipsum ex se getate sint proprietates illi quod mouetur proprie ex se: corpora celestia mouentur ex se proprie. tamen non possunt moueri ad duas loci oppositas: neque ex se getare.

Ad hec dubia respondeo. Ad primum dicitur quod mixtum inaiatum bene hoc parte actu mota. sed non hoc parte actu mouente: quod secundum commentatorem non mouetur a sua forma substantiali: sed a forma substantiali elementum predominantis: quod non est pars in actu ipsi mixti. sed solum elementum predominantis: ut sic dicitur esse mouens: et dato adhuc quod mixtum inaiatum mouetur a sua forma substantiali: ipsa non esset pars actu mouens: quod non posset motus inchoare: nisi concurreret particulari motore extrinseco: nec ex se getare: et ad omnem directionem positionis mouere quod est opportunum ut alia forma quod est materia perfectio sit hoc. Ad secundum dicitur quod appetibile per quanto relucet in fantasmate intrinseco animal habet tanquam intrinsecus motor. Nam apprehenso obiecto appetibili per impressionem quam facit in sensu tanquam inuenienti aut discoueniendi. statim consequitur appetitio persecutionis: aut fugae et tunc per appetitum inclinatur anima ad musculos mouendum lacertos: et tandem peruenit motus. licet ergo appetibile in principio agat in sensum: et moueat: dum tamen sit actualiter motus magis concurrat ut finis. Ad tertium dubium dicitur. quod ille non sunt proprietates communes omnibus quod mouentur proprie ex se: sed generabilibus et corruptibilibus solum: quod sunt apta nata ad opposita loca moueri: et quod quod moueri: et quod quiescere. proprietates autem adaequata illi et peruenit bis est esse diuisibile in parte actu mouente: et in parte actu mota: quod competunt non dum animalibus. sed etiam corporibus celestibus.

Ad argumenta principalia. Ad primum per ex dicitur quod omnia sunt quod graua et leuia dum mouentur naturaliter non moueri a suo loco: neque a medio saltem principaliter: sed a forma sua sibi intrinseca. Ad secundum dicitur quod probatur tertia conclusio. Ad tertium respondeo similiter. Ad quartum negatur quod in omni motu mobile resistit suo motori: et instantia eadem motu naturali ipsi est: quod non hoc intrinseca resistentia: propter ea requirit resistentia intrinseca ipsi medio. Mixtum autem inaiatum licet inclinatur in suum locum naturale ratione elementum predominantis: quod cum hoc intrinseca resistentia ex parte elementum subdominantis: tamen sequitur quod si mixtum inaiatum inclinatur ad suum locum naturale quod non resistit sibi dum mouetur ad ipsum. Ad quintum proceditur quod idem est mouens et motus in actu: et in potentia: sed diuerso modo. unde vult commentarius. quod dum terra descendit eius forma substantialis est motor: ut forma: et est motus ut est in prima materia. Pro quo vide commentaria superius allegata: ex 3. et 4. de celo. Ex hoc non debet putare: quod forma terre sit primum et per se motus: cum ipsa non moueat nisi per accidens: sed terra quod dicitur tale forma in tali materia est illa que per se et primo mouetur. Ad sextum dicitur quod Aristoteles ibi vult quod graua et leuia non moueantur ex se proprie: sed non negat ea ex se moueri contra se seu per se. Et cum dicit quod non hoc principium faciendi motum: sed solum patiendi: intelligendum est de potentia essentiali: vix tamen habent principium faciendi motum de potentia accidentali: quoniam a generatione mouentur de potentia essentiali. a seipsis vero aut a remouente prohibens de potentia accidentali: ut ostensum est in questione et cetera.

Hoc autem dupliciter: aut ei non per seipsum est mouens: sed per alterum quod mouet mouens aut per seipsum: et hoc est aut mouens ex se primum post vltimum: aut per plura media: ut baculus mouet lapidem: et mouetur a manu mota ab homine. hic autem non amplius est quo ab aliquo moueat. Textu commentarius xxxij.

Intelligendum quod Aristoteles dicit quod primum mouens potest mouere sine vltimo et e contra: et commentarius dicit quod primum mouens separari potest ab vltimo et non e contra. hoc autem non

videt verū in exēplo Ari. qm̄ sicut hō p̄t separari a baculo: ita ecōverso. **D**icit q̄ Ari. intellexit p̄ ista mouētia mota que se h̄nt ad inuicē i ordine essentiali. de q̄bus ē v̄z qd̄ dicit: s̄ si nō de istis. exēpla enī ponim⁹ zc. Qd̄ aut̄ sint ali qua q̄ sic h̄ant. p̄z: qm̄ n̄aliter p̄ma intelligētia posset mouere nō mouēte sc̄da: z sc̄da nō mouēte tertia. S̄i p̄mus orbis posset moueri secūdo nō moto: s̄z nō cōtigit q̄ sc̄da aut tertia intelligētia moueat: z p̄ma nō moueat. Nec q̄ se cūdus aut tertius orbis moueat. z p̄mus nō moueat.

Nō ei necessariū ē acc̄ns: s̄z p̄tingēs n̄ esse. Si igitur ponam⁹ possibile esse nul lum impossibile accidit: falsum autē for tassis. Textu cōmē. xxxvj.

Icit Ari. q̄ illud qd̄ ē p̄ acc̄ns p̄t nō ee. **C**ontra: q̄ i motu grauis deorsū forma mouet seip̄am p̄ acc̄ns: z sim̄l̄r in motu aialis: z tñ h̄ p̄ acc̄ns nō p̄t nō ee. n̄ ei ē pole q̄ talis forma moueat z nō moueat.

Dicendum q̄ illud qd̄ ē p̄ acc̄ns p̄t non esse in suo v̄l̄i s̄m aliqd̄ ei⁹ in diuiduū. z h̄ est v̄z qz ei mouēs mouet p̄ acc̄ns: tō aliqd̄ ē mouēs: qd̄ i mouēdo nullo mō mouet vt de⁹: cū hoc tñ stat q̄ aliqd̄ p̄ acc̄ns in suo p̄ticulari nō possit esse: imo q̄ sit necessari um vt i p̄posito. vñ hō ē colorat⁹ p̄ acc̄ns: z tñ nō p̄t n̄ esse z p̄uatio est ens p̄ acc̄ns. z tñ nō p̄t nō esse. imo ē neces saria p̄ generationibus z corruptiōib⁹. vt in p̄mo hui⁹ oñ sum ē. **B**urle⁹ tñ dicit q̄ h̄ capiat p̄ acc̄ns: vt necessario opponitur: z nō p̄ se p̄mo: z tūc totū patet.

At vero si nō s̄m acc̄ns: s̄z ex necessita te mouet mouēs. nisi at mouet non vtiq̄ mouet: necesse ē mouens si mouet aut sic moueri q̄ sit s̄m eādē sp̄m motus: aut s̄z alterā. Textu cōmēti. xxxviii.

Querte q̄ alicui posset videri non esse in conueniēs q̄ ferēs ferat: z sanās sanet z docēs adiscat: vt vult Ari. in l̄ra. qm̄ anial fert seip̄m: z medic⁹ seip̄m sanat. z hō p̄ cōsidera tionē z discursū docet seip̄m: z aq̄ calefacta p̄p̄te nature derelicta seip̄am frigefacit. q̄re zc.

Respondetur q̄ ista sūt incōueniētia s̄m itel lectū Aris. accepta. v̄z. q̄ aliqd̄ ferat seip̄m p̄mo. ita q̄ totū ferat totū. z sic de alijs zc. hoc nō repitur in exēplis adductis: qm̄ aia fert corp⁹ p̄mo: z n̄ anial seip̄m. z sciētia medicine p̄mo sanat medicū: z medi cus se sanat p̄ acc̄ns. z fantasmata seu intellectuōes p̄mo cō currūt ad causandū sciētia que de nouo acgrif ex inten tione: z ita de alijs. quare zc.

Impossibile igr̄ ē ipsū mouēs seipsuz penit⁹ mouere ipsum seipsū. Tex. cō. xl.

Ic dubitatur p̄mo v̄z aial moueat seip̄z p̄ se. 2⁹ v̄z moueat se p̄mo. tertio v̄z minimū n̄ale moueat se p̄ se. q̄rto v̄z moueat se p̄ se. **E**t arguit ad ptē nega tiuā p̄mi dubij. **R**espondo qz illud nō mouet seip̄z p̄ se ad c⁹ motū necesse p̄currat motor extrinsecus: s̄z ita est de motu anial: qm̄ ad illū necessario p̄currūt de⁹ z celum. igr̄ zc. **S**c̄do illud nō mouet seip̄m p̄ se qd̄ mouet ad motū alte rius. s̄z aial mouet ad motū alteri⁹: vt corpus sui: qd̄ est ps̄ per se mota: ergo. **T**ertio illd̄ nō mouet a se p̄ se: qd̄ mouet ab alio: sed ita ē de motu aialis: qz ip̄z d̄z mouere se ex eo q̄ aia mouet corpus: z etiā totū: igr̄ zc.

Ad partē affirmatiuā sc̄di dubij arguit: qm̄ illud mouet se p̄mo: qd̄ mouet se s̄m quālibz ei⁹ ptē: vt p̄z ex distinctiōe posita supr̄ de p̄ se z p̄ acc̄ns: z s̄z

seip̄m p̄ se: s̄z aial mouet se p̄mo s̄m quālibet ei⁹ ptē: ergo zc. **A**d partē negatiuā tertij dubij arguit. qm̄ illd̄ nō mouet se p̄ se qd̄ mouet ad motū alteri⁹ sed ita est de mimo n̄ali puta de mimā pte cordis aut mu sculi q̄ mouet ad motū totū corp̄is: ergo zc.

Ad partem negatiuā q̄rti dubij arguit. qm̄ illud nō mouet se p̄mo qd̄ ē infinitū diuisibile in aliqd̄ seip̄m mouēs: sed mimū mouēs seip̄z in infi nitū est diuisibile in aliqd̄ mouēs seip̄m: s̄z nō mouet se p̄. p̄z p̄na. z maior colligit ab Ari. in l̄ra. vbi oñdit q̄ mouēs se p̄mo h̄z solū duas ptes in actu: quaz vna ē mouēs z alte ra est mota. z minor arguit. qz cū minimū sit p̄tinuū ip̄z ē in infinitū diuisibile. vñ Ari. in sexto hui⁹ p̄bat q̄ nō ē da re aliqd̄ p̄mū motū ex pte mobilis ip̄is z terminū ad quē. et in. 7⁹ hui⁹ p̄bat q̄ nihil mouet se p̄mo.

Ad hec respōdetur premittendo primo duo. p̄mū est destina tio posita sup̄ius de p̄ se quā illic q̄re. sc̄dm ē distinctio de p̄mo que ē q̄ primū sumit q̄drupl̄r. v̄z. p̄ totalitatis p̄mi tate: p̄ primitate cālitate: p̄ p̄mitate subiecti: z p̄ p̄mitate generatōis seu eēndi. **E**t tūc dicit ad p̄mū dubij q̄ anial mouet se p̄ se ad intentionē Ari. siue ex se: qz p̄t redire ex se ad locū in quo incepit moueri z ex se gescere zc.

Ad primū argumentū cū d̄z q̄ in ei⁹ motu neces sario p̄currat agēs extrinsecū. **R**espon detur q̄ v̄z ē de agēte eēntialr̄ ordinato seu v̄l̄r: sed nō de agente acc̄ntaliter ordinato z p̄ticulari: de quo erat p̄mo: sicut oportet in motibus inaiatoz. vt ostēsū ē supra. **E**t si argueret q̄ oportet cōcurrere appēibile qd̄ ē mouens particulare. d̄z q̄ i ichoatioē mot⁹ nō ōz ip̄m actualr̄ concurrere. s̄z sufficit q̄ sit in intētiōe: sed nō ē sic in ichoatio ne mot⁹ iaiati cū tūc oporteat actualr̄ p̄currere ḡnans v̄l̄ remouēs p̄hibēs. **C**ad sc̄dm d̄z. q̄ solū p̄cludit q̄ anial nō mouet se per se: z p̄mo: qm̄ corpus mouet p̄ se p̄mo et totū anial p̄ se z nō p̄mo: sicut ania mouet p̄ se z p̄mo: et animal p̄ se z non p̄mo. **C**ad tertius patet ex dictis: qm̄ negandum est antecedēs.

Ad secundū dubij r̄ndet q̄ aial nō mouet se p̄. **E**t ad argumētū d̄z q̄ solū p̄bat q̄ aial mouet se primo p̄mitate totalitatis: z nō in p̄mitate cālitate de qua loquitur Ari. nec mouet se p̄mo primitate subiecti cū moueri: aut mouere insit sibi p̄ alias causas vt p̄ aniam z corp⁹: z p̄ alia subiecta: sicut habere tres inest isocheli p̄ aliud subiectū vt p̄ triangulū. aial ei⁹ nō ē p̄mū subiectū mot⁹ neqz moueri. **I**tē nō mouet se p̄mo p̄mitate effendi: qm̄ min⁹ eo p̄t se mouere vt cor̄ aut pars ei⁹.

Ad tertij dubij d̄z q̄ mimū n̄ale mouet se p̄ se si nō qd̄ ē in actu i fuerit ps̄ alteri⁹: sed i po tētia: qm̄ si eēt separatiū sic posset seip̄m mouere. **C**el d̄z q̄ mouet se p̄ se motu p̄prio adēq̄te exite in eo. mouet at p̄ accidens ad motū totius cōpositi: z hoc p̄bat argumētū sicut nauta mouet p̄ se motu p̄gressiuo: z mouetur p̄ acci dens motu nauis.

Ad quartū dubij dicit q̄ minimū naturale mouet se p̄mo p̄mitate generationis seu effendi: vnde cū dicit Ari. h̄ dari p̄mū motū ex se p̄ p̄mūz motum ex se intelligit minimū naturale: qd̄ p̄t ex se moueri. **E**t cū arguit q̄ nō: qz tale est diuisibile in infinitū. **R**espondet concedēdo q̄ est diuisibile in infinitū: nō q dem in actu: sed in potētia: ex q̄ nō sequitur q̄ nō moueat se p̄mo cū minus eo nō possit p̄ se moueri. **E**t ad auctori tate Ari. in. 6. p̄hy. dicit q̄ Aris. ē locut⁹ ibi de motu s̄m q̄ ipsum est qd̄dam cōtinuum: q̄ vt sic nō est dare p̄mū mo tum cū hoc mō motū sit diuisibile in infinitū. **I**ta autē lo quitur de moto nō vt est qd̄dam cōtinuum: sed vt deter minatur p̄ formam ad certam quātitate: ita q̄ min⁹ nō p̄t p̄ se moueri: z hoc mō bene dat p̄mū motū. **C**ū motū p̄t dupl̄r p̄siderari. **U**no mō vt cōtinuū: z sic nō dat p̄mū motū: vt dicit Ari. in. 6. **A**lio mō p̄t cōsiderari vt motuz

naturale: et sic datur primus motus ut voluit hic Ari. et commenta. et cum negant quod aliquid moueat se primo: intelligunt de primitate causalitatis, quare etc.

Intelligendum secundum quosdam quod aliquid alicui per se competere potest intelligitur tripliciter vno modo: quod illud competit sibi naturali per suam naturam vel dispositionem sue nature convenientem: et sic aqua est per se frigida et grauis, et terra mouet per se deorsum. 2° aliquid competit alicui per se: quod sibi competit solitarie: et sic deus solus per se agit. cōiter tamen secundum hunc modum dicimus aliquid agere per se quod agit sine concursu alterius extrinseci particularis agentis: et sic graue mouet seipsum per se deorsum, quod non concurrat aliquid particulare agens extrinsecum, et sic ad motum pertinendum: sed concurrat generans aut remouens prohibens inchoando ipsum: sed non sic per se mouet quod moueat solitarie: quod simul cum eo mouet medium. Et ex hoc potest patere quod animal potest moueri per se a seipso secundum istos, non autem graue vel leue simplex quod animal diuiditur in partem per se mouentem, scilicet animam: quod non concurrat ex necessitate alio motorum particularis extrinsecus: et in parte per se mota: seu quod potest per se moueri, scilicet corpus quod dato quod nullum esset medium posset per se moueri, id est solitarie absque indigentia alicuius moti extrinseci: quod cum tale corpus resistat anime mouenti, dato quod nulla esset resistentia extrinseca adhuc eest resistentia intrinseca que sufficeret ad successionem motus, sed graue vel leue simplex non sic diuiditur: sed enim habet partem per se mouentem ad intellectum datum: non tamen habet partem per se motam: seu quod possit per se moueri: non cum habet resistentiam intrinsecam si non esset aliud motum extrinsecum resistens, scilicet medium non moueret: sed subito mutaretur. Tertio modo aliquid competit per se alicui ex eo quod illa predictio est per se per quam illud denotat sibi competere secundum quem modum dicimus quod homo est per se animal: quod hec predictio est per se in primo modo, homo est animal, et sic graue non mouet per se: sed graue existens sursum non prohibetur etc. mouet per se.

Contacta autem utraque adinuicem sunt: aut ab altero altere. Textu commentarii. xliij.

Sciendum quod duplex est contactus, scilicet quantitatiuus et qualitatiuus. Quantitatiuus est eorum quorum vltima sunt simul aut vnus: qualitatiuus est eorum quorum vnus operatur in reliquo, contactu quantitatiuus impossibile est tactum non tangere illud a quo tangitur: sed contactu qualitatiuus potest tactum non tangere tangens: ut si a, calidum ageret in b, frigidum: et non repateret ab eo, tunc a tangeret b, contactu qualitatiuus, sed b non tangeret a, et tali contactu forma tangit materiam: et non tangitur ab eadem.

Sed diximus ista contra negantes hoc esse manifestum per se: sicut Augustinus, qui dicit possibile esse hominem generari a terra: sed conuenienti in matrice, et iste sermo ab homine quod dat se scientie est valde fatuus. Commentator commento. xlvj.

Sciendum quod commentarius dicit quod homo non potest generari ex non semine hominis tanquam ex materia alterationis tamen propinqua, et ex parte quod non potest immediate generari ex terra per putrefactionem: quod ex materiis per se distinctis specie generatur forme distincte specie: cum ergo materia que est semine hominis differat ab illa que non est semine hominis: si ex non semine hominis generaretur homo ille differet specie ab homine generato ex semine hominis, et per consequens homo non diceret de eis vniuocum. Et generatio hominis per propagationem est difficilis, quod per putrefactionem est impossibilis. Et tamen nunquam reprobatur est in experientia homines per putrefactionem generari. Et tamen cum generatio per putrefactionem sit facilior: si homo posset per putrefactionem generari semper vltimum generaretur homo per putrefactionem. Et tamen homo generatus per putrefactionem non posset generare sibi simile per se per propagationem: quod si sic tolleretur ratio vniuocationis: quod animal generatum equiuocum generaretur vniuocum, quare, etc.

Oppositum tamen huius dicit Augustinus, qui vult homines posse ex terra per putrefactionem generari: et quod animal generatum per putrefactionem potest generare sibi simile per semis propagationem, per quam adducuntur multe experientie. Prima est de nauis a muribus munda in mari exiit in qua mures per putrefactionem generantur: quod postea sibi similes generant per semis propagationem. Secunda est de serpentibus generatis per putrefactionem capillorum mulieris quod alios sibi similes producit. Tertia est de scorpione generato ex putrefactione yfopi aut basilicoidis quod sibi simile generat. Quarta est quod visum est animal marinum biuarianum nuncupatum in loco a mari multum distante: quod esse non potuit nisi illic generatum fuisse ex putrefactione: et tamen sibi simile producit. Quinta est de quibusdam vmbibus facientibus sericum quorum maxima copia semel visa fuit super arboribus cuiusdam prouincie: quod non euenit nisi quod ex putrefactione generati fuerunt et ipsis similes generabant. Sexta et vltima experientia fuit de primogenito, scilicet homine primo diluuii vltimo: quod non nisi per putrefactionem generatus fuit: et postea alios generauit semine mediante, quare etc. Conciliator autem inter istos via media tenet, dicit ei quod homines et alia animalia valde perfecta solum vniuocum et per semis propagationem producantur, animalia vero valde imperfecta ut vermes quod solum per putrefactionem generantur. Animalia vero inter predicta proportionabiliter media utroque modo possunt generari ut mures et rane. Primum causa est quod ut hoc vel aliud animal valde perfectum producat propter virtutem celestem et materiam generationis regradit agens particulare vniuocum quod disponat materiam. Secunda causa est: quod cum illa animalia sint pauca perfectioris: ideo per earum generationem sufficit virtus celestis et materia affecta calore quod licet respectu forme corporum sit putredinalis: respectu tamen forme generande est dispositio naturalis materiam per se ad ipsam productionem. Et ex his tertium potest patere eligere, etc. Aduertendum quod Burdus dicit quod est impossibile quod alicuius multitudinis infinite aliquid ex illa de illa multitudine sit causa omnium aliorum illius multitudinis: quod autem est medium aut postremum etc. Licet hoc sit verum secundum opinionem Aristoteli in exemplo suo de hominibus ex iuce generatis: non tamen videtur necessarium, quod si generantur infiniti homines futuri quod descendere debeat ex sorte quod vnicum habuit filium, et per consequens infinitorum istorum dabitur primus quod erit causa omnium reliquorum, vbi filius sortis. Et tamen potest naturam quod in prima parte proportionali hore future de numero vnitate, et in secunda aliam sic in infinitum, et cum non sit dare vltimam partem proportionalem si nihil vltimum ponere non dare vltima vnitas: ideo si et cum eo ponatur quod deus in vltimo instanti hore illius numeret vnitate vnitate et non amplius: et per consequens quod talis multitudinis infinite vnitatis in illa hore numerata a deo dabitur primus et vltimus. Et si casus filius ponere de hominibus se ad inuicem generare debentibus haberet intentum, et ideo cōfirmat secundum opiniones latitudines specierum seu perfectionum essentialium in infinitum procedere versus deum et terminari ad deum exclusiue et ad effectum infinitum a deo productum vel producibile inclusiue quia tunc talis effectus infinitus de illa multitudine infinita esset causa omnium aliorum illius multitudinis, ideo etc.

Intelligendum quod animal non mouet seipsum quocumque motu: quod motu alterationis mouebit ab extrinseco ut a parte vltimo vel alio, sicut motu augmentationis mouebit concurrente motore extrinseco, vbi alimentum motu aut locali mouet seipsum: non tamen simpliciter: ut celum nullo modo mouet ab extrinseco: sed animal in suo motu locali mouetur ab appetibili dum enim animal surgit a somno mouetur anima ab appetibili quod postea ipsum animal localiter mouet. Et si ex hoc argueretur quod non esset diuisio inter animalia animalia sensitiva et inanimata propter quam vnus moueret ex se et non alterum. Contra, respondetur quod imo est diuisio, propter quod sciendum quod duplex est motus, scilicet proprie ut efficiens motus: et metaphorice ut finis quod dicitur causa excitationis nihil tamen operans in ipso moto. Dicitur ergo quod inanimatum non mouet ex se motu locali: quod semper et necessario ad suum motum localem concurrat motus extrinsecum proprie dictus: sed non sic est de animalibus quod ad motum ipsius localem concurrat motus metaphorice dictus ut est ipsum appetibile. Ex dictis Aristoteli apparent due cause quare celum non cessat a motu suo: et alia mota ex

se ut aialia sic. **C**ontra dicitur qd celum in nullo motu suo mouet ab extrinseco: sed a motore sp qui e intrinsecus et vniformiter se hnt. aialia aut mouetur ab extrinseco: et pncipaliter in motu alteratiōis et in motu augmētatiōis. et ab intrinseco solū p accns et in motu locali pcurrit et motor extrinsecus. s. appetibile vt dictū ē. **C**ontra dicitur qd motor celi nō format celū neq; sibi inheret: s; idistās ē et assistēs ei: et iō nō mutat sitū neq; mouet p accns ad motū celi: qre semp vniformiter se hnt i mouēdo ipm: s; i aialib; motor inheret et informat mām. et mouet p accns ad motū ipi; corpis s; ipa aia. ppter qd difformit se hnt: et qnq; mouet et qnq; qescit. **C**ontra dicitur cōmē. qd motor celi nō cōstituit in esse a celo. iō nō mouet p accns ad motū celi: sed ecōuerso celū cōstituit i eē a suo motore: cū magis depēdeat celū i eē a suo motore qd eē: s; motor aial; cōstituit i eē a moto: qm pl; dependet i eē aia a corpe qd eē. iō mouet p accns ad motū corpis

Impossibile ē augmentum esse alteratione non preexistēte. **T**extu cōmēti. lv.

Icit Ari. qd alteratio ē pōr motu ad quātitatē. **C**ontra dicitur qd nō: qm ita se hnt motus fm pōritatē sicut termi ad quos vadūt seu p dīcamēta i qb; sūt: s; p dīcamētū quātitatis ē pōr p dīcamēto qūtitatis. qd motus ad quātitatē ē pōr motu ad qualitātē. **C**ontra dicitur qd nō semp mot; ad quātitatē p supponit motū alteratiōis vt Ari. velle vi: qm i rarefactōe aut p dēfatōe qd mot; ad quātitatē nō pcedit alteratio vt p i rarefactōe aut p dēfatōe qd hnt i aere p tēto int; latera foll; semipleni solo motu locali pūio p quē follis latera dilatant vel pstringūt et nulla i ipō aere pcedēte alteratione fm qūitates pmas aut secūdas.

Ad primū dicit qd pōritas mot; qd ē p pte de contrariis pōsitio in p rariū pōsitio bene attendit penes pōritatē termi ad quē vt ē in p dīcamēto qūtitatis seu i alteratiōe. qd alteratio qd ē ad qūitates pmas est pōr alteratione qd est ad qūitates scdas: qm fm cōmē. ad qūitates pmas ē p se et pmo alteratio: sed ad secūdas de scda et terua spē qūtitatis ē alteratio p se et nō p ad alias p accns: s; vbi mot; nō sit inter p raria pōsitio non sic attendit in eo pōritas. et qd mot; local; nō ē p pte de contrariis i p rariū. et sicut mot; ad quātitatē: iō mot; ad quātitatē nō dicitur p rariū: alij motib;. s; sit in pōri p dīcamēto: s; mot; local; dicitur p rariū. qd alij mot; ipm p supponūt. et nō ecōtra. et sicut mot; alteratiōis ē pōr motu ad quātitatē: qd ab eo p supponit. et nō eē. **E**t hec a fili declaratur. **M**ā mutatio in subitātia ē pōr ipis motib; saltē local; et alteratiōis pōritate de q loquitur Ari. et tū ē ad terminū pōrē cū substantia sit pōr ceteris p dīcamētis. **C**ontra dicitur qd qd nō pōt fieri augmētatio aut diminutio mō pōsito in argumento: qn acquiratur raritas aut densitas. et p pns nisi fiat alteratio: ex q raritas et densitas sūt qūitates q nō nisi p alteratiōem pnt acqri. **C**ontra dicitur tū nō v; v; qm raritas et densitas vt sūt qualitates nō pnt acqri sine alteratiōe pcedēte s; qūitates pmas: vt p p cōmēta. s; in casu supius pōsito aer rarefit aut cōdensat nō p reuia aliq; tali alteratiōe: qd in ipō nō acquiratur raritas aut densitas q sit qūitas. **C**ontra dicitur r nō dicitur qd qd Ari. loquitur de augmētatiōe et diminutiōe p pte dicta.

Et vltērius dicit qd duplex ē rarefactio aut p dēfatō. **Q**uedā qd acqrit raritas aut densitas q est qūitas scda pns caliditatē aut frigiditatē et tal; est alteratio: et nō sit in aere in casu supiori. **A**lia ē rarefactio aut cōdensatio q acqrit solū distantia aut p pinitas partium seu noua pōsitio p motū localē earū. et hec nō ē alteratio: nec eā o; pcedere alteratiōe. et h mō rarefit aut cōdensat aeri casu pmissio. **C**ontra dicitur qd hoc argumētum nō est ad p pōsitū Ari. cū nō loquat de tali augmētatione aut diminutione et c.

Cōtinui at sūt q sunt in p raria q aut nō sp mouēt fm hūc motū cōns pns ne

cessē ē pns qescere. **T**extu cōmēti. lxxij.

Ic dubitat vtrū iter oēs motus cōtrarios: siue reflexos qesc me dia intercipiāt. **C**ontra dicitur qd non. pmo ponat qd vnū passum alteret ad caliditatē: et ante qd cōplete calefiat iterū appropinquet vnū agēs frigidū potēs ipsū alterare versus frigiditatē: et tūc p q statim et sine medio incipiet infrigidari. et p pns inter calefactionē pcedentē et frigectionē sequentē nulla interponit qesc: et isti sē motus contrariū reflexi. quare et c. **C**onfirmat: qd p pncipalē pila fortiter deorsū versus terrā. et patet ad expientia q statim siue imēdiate finito motu deorsū mouebit sursū: ergo et c. **C**ontra dicitur qd p pncipalē sursū lapis magnus et notū ē qd finito motu sursū imēdiate mouebit deorsū: alioqn si in instanti medio quiesceret: tūc esset graue sursū nō impeditum: et tamē nō descēderet: qd incōueniēs appet. **C**ontra dicitur qd lapillo sursū plecto et obuiente molari descēdente in instanti contactus aut lapillus descēdit: aut quiescit: nā tūc nō potest dici ipm ascēdere: qm tūc impelleret sursū molare: qd est falsū. **S**i dicitur qd in instanti contactus lapillus descēdit: et cōtinue an illud instās ascēdebat p casum: sequitur qd inter motū ascensus et motus descensus lapilli nulla est quies media: qd ē p pōsitū. **S**i autē dicitur qd tūc lapillus quiescit: sequitur qd tūc etiā molare qescit: et nō nisi ex resistētia lapilli. vt p q et c. **E**t autē lapillus sit longe minoris resistētie qd sit actiuitas molaris: sequitur tūc qd minor potentia impedit totalē opationē maioris potentie: qd est impōse: quare oportet dicere p mō. s. qd in instanti cōtactus lapillus descēdat: et p pns qd inter illos motus p rarios reflexos nulla mediat quies.

In oppositū est Ari. in hoc pnti caplo: cui vna ratio im vtute talis existit. **O**mne motū succēdiue motibus reflexis in puncto reflectionis aderit medio et aberit: et nō in eodē instāti aderit et aberit medio: ergo in diuersis instātib; aderit et aberit: sed inter instans in quo aderit et instans in quo aberit est temp; medium in quo nec aderit nec aberit: sed qescet: ergo et c. **E**t licet ista rō spāliter arguat in motu locali: plures tamen rationes p hysicas et etiā logicas adducit Arist. ad p robandū p pōsitum istud. s. nullos motus contrarios siue reflexos posse inuicē cōtinuari: sed semp interponitur quies media. **C**ontra dicitur autē adduxi solam vt breuior siam et quia in ea est plus dubitationis:

Pro ista dubitatiōe intelligēdū pmo qd dupl; alij qui motus dicūtur ad inuicē p rariū. s. large et proprie: **L**arge illi mot; dicūtur ad inuicē contrariū q sunt ad terminos cōtrarios nec possūt sicut eidē in esse. et h mō vni motui circulari ē ali; mot; circularis cōtrari;: qm vn; pōt aliū impedire: vt motus circularis ab a. i. b. cōtrariat motui circulari a. b. in a. **P**roprie autē dicūtur illi motus cōtrariū q vltra h nō sūt ad terminos p rarios: nec pnt eidē sicut in esse hnt subiecta p raria: vt motus ignis sursū: et motus aq; deorsū: et h mō motui circulari nullus ē mot; cōtrari;. **I**ntelligēdū scdo qd mot; illi dicūt reflexi q sic se hnt qd termin; a q vnus ē termin; ad quē alteri; et eē. et cū h sūt p eandē viā: sicut essent mot; quoz vn; esset ab a. in b. p. c. et alter eē dato qd vn; fieret p vnā viā et alter p aliā nō dicerent reflexi quātūcūq; fierēt a terminis cōtrariis ad terminos cōtrarios. sicut motus quoz vnus esset ab a. in b. p semicirculum. c. et alter esset a. b. in a. per semicirculum d. **I**ntelligēdū tertio qd qesc est duplex. videlicet. istāta nea et t p al; sicut et mot;. et h cōtiter de vtroq; loqndo: qm p pte loquēdo de quiete quelibet ē t p alis sic mot; p pte dicitur ppter qd multi quietē instantaneā nō getē: s; nō moueri appellauerūt. **I**ntelligēdū q rto qd aliq; mot; pnt ad inuicē cōtinuari dupl;. v. s. p se: et p accns. illi mot; sunt p se cōtinui: quoz vltima illis intrinseca sūt vnū. et h mō nulli mot; spē diuersi possunt cōtinuari inuicē. **S**i illi motus sunt cōtinui per accidens quoz subiecta ad inuicē

continuant, et hoc modo motus diuersi specie continuari possunt, et de hac ultima proprietate non est in proposito primo: sed solum de prima.

His premissis fit ad quoniam hec prima conclusio.

Non est necesse iter omnes motus reflexos eiusdem mobilis gete ipsale mediare. **¶** Nec conclo declarat in quodam casu supposito. Si, n. sursum pociatur lapillus cui obuiet magnus molaris descēdēs in instāti cō tacto lapillus gescit: qz tūc nō mouet sursum: cū nō def in stās vltimū motus sursum nec etiā cū mouet deorsum cū non def pmi instās motus deorsum: s; imediate an illud instās lapillus ille mouebat sursum: qz tūc nullū erat impediens eiusdem ascēsum: et imediate post illud instās mouebat deorsum: qz aliter detineret et molaris ne ascēderet. ergo lapillus ille gescit solū p instās, et per pns sequitur qz inter motus reflexos p rarios illi lapilli nō mediat quies tēporalis.

Sed cōtra hac declaratiōez argi p bādo qz nec iter eos mediat quies instātanearum

mo qz in instāti cō tacto adiuicē cōtinuant: qz illa sunt cōtinua quoz vltima sūt vni p Ari. qnto p h. s; illoz motuū reflexoz idē est vltimū. vt p3. g. adiuicē cōtinuant. Cū i hoc vī esse sile sicut de motu mobilis cōtinue moti p totū ips mēsurās illos duos motus: qm sicut in motu cōtinuo in eius medio est vni mutatu eē copulatiuū illaz medietatum adiuicē: sic in pposito esse videtur.

Hic respōdetur negādo qz i instāti p tacto motus illi lapilli adiuicē pnuent.

Et cū dicit qz illoz vltia sūt vni. dicit qz pnuent sūt illa quoz vltia sūt vni: qd vtriqz illoz est intrinsecus: qm in moto cōtinuo mutatu eē mediū ē intrinsecū vtriqz medietatū qz copulat. per intrinsecū intelligēdo qz fit aliqd illi cui dicit esse intrinsecū: s; sic nō est in instāti p tactus lapilli cū molaris: qz illud mutatu esse ē intrinsecū motui pcedēti ex qd ē illi: nō aut motu sequenti cū nihil sit ei. **¶** S; ptra h argi. qz tūc seqt qz illi motus reflexi eēnt sesei. et per pns p silt se hntes: sicut si due linee discōtinue i extremitatib; se pāgerēt: s; certū ē qz vbi sic eēt illaz nō eēt vnicus pūct; vbi fieret p tactus: s; duo illas lineas in extremitatibus terminātes. g. p idē illoz duoz motuū erūt duo mutata eē ipsoz terminatiua: pns tñ est falsus cū motus nō def pmi mutatu eē: s; bñ vltimū. **¶** Rñ def ad hec negādo eē oino sile de illis motib; reflexis et de duab; lineis: qm secus est de pmanētib; et successiuis. nā in pmanētib; dat p mus termin; et vltim; intrinsecus ad sensus editū. et p mus punctus linee et vltim;: s; in qbusdā successiuis: qz vltim; def vltim; termin; intrinsec; vt vltimū mutatu eē in motu nō tñ dat p mus: qm in motu nō dat p mus mutatu esse vt ponit Ari. qnto hui;. **¶** In tpe vō qz vltim; sit successiui bñ dat p mus termin; intrinsec; et vltim;. si sumat tps finitū: qz s; m Ari. nō dat tps finitū qd nō pnuet alteri a parte an. et silt a pte post vt appuit in pñ hui; octau. **¶** S; cda p cō. In ter qz lib; duos motus p rios siue reflexos eidē mobili atri butos ges mediat ipal nisi quodā alio occurrēte ipediāf **¶** Nec p cō p scda pte p3 ex pcedēte. S; p pma pte pbat Dato. n. qz aliqs lapis pociatur cui resistētia intrinseca sint vt duo: et mediū resistat vt vni. virt; aut sibi ipressa ab impellēte cū leuitate intrinseca mouēs ip; sursum sit vt gnq;: certū est qz ille lapis pnuet mouebit sursum. donec illa virt; remittet ad tria. cū vō virt; erit vt tria. tūc lapis gescit: qm tūc resistētia intrinseca et extrinseca erit eqlis po; sursum motiue: et nō statiz incipiet descēdere: qz tūc virt; vt tria resistet ne fiat motus deorsum: et mediū resistit vt vni. erit g resistētia vt qtuor: ne fiat motus deorsū. potētia vō deorsum erit solū vt duo. cū igr nō fiat actio a pportōe mioris eqlitatis oportebit vt tūc remitti vsq; ad vni vt incipiat ille lapis descēdere: s; latitudo vtutis a trib; ad vni nō pōt subito depdi. g. relinq; qz depdi i tpe: et i toto illo tpe lapis ille gescit. g. iter motū sursum illi lapidis et motū deorsum mediat ges ipalis. et sic dictus ē i motu locali: sic suo modo dicat in motu ad qntatē. s. qz iter augmētū et decrementū

eiusdem corporis mediat ges ipalis vs mēsurata tpe fiat. et silt in motu alteratiōis: qm iter alteratiōez alicuius mobilis de albedine in nigredinē: et alteratiōez eiusdem de nigredine in albedinē cadit tps mediū. et ita de alijs alteratiōibus reflexis ab eodē alterate factis. **¶** Diuersis aut alteratiōibus pōt aliqd alterabile. pmo calefieri ab vno: deinde ab alio frigeri absq; gete ipali iter media vt in casu pmi argumēti ē manifestū. **¶** Tertia p cō. Inter oēs motus p rios siue reflexos eidē mobili successiue inexistētes ges iter capi tur media instāti vel tpe mēsurata. **¶** Ita p cō pbat sic. qz si inter aliquos tales duos motus nulla medietet ges illi ad inuicē pnuent et facerēt vni motū nūero. pns ē ipole qm illo dato sequeret qz aliquid per se cōtinue accederet ad aliquē terminū a quo pnuet p tūc recederet: qd ē impossibile: et pbat pna. qz dato qz aliqd mobile motu reflexo Et cōtinuo moueret ab. a. ad b. et a. b. ad. a. tūc sequeret qz. a. esset terminus a quo et terminus ad quē eiusdem motus. sed cōtinuato motu sp mouet mobile recedēdo a termino a quo et accedēdo ad terminū ad quē. vt p3. ergo tūc mobile recederet ab. a. et accederet ad. a. **¶** Ex hac cōclusiōe correlarie sequitur qz est ipole motus p rios siue reflexos adiuicē cōtinuar: vt patet ex dictis.

Cōtra tñ quedā pmissa instari posse vī. et pmo ptra

notabile pmi argi. qz motus circulares qui sūt ad terminos p rarios nullo modo sunt adiuicē p rios: et qz possunt silt eidē iesse: qm sol silt mouet ab oriēte in occidēs motu diurno. et ab occidēte in oriēs mouet motu proprio. **¶** S; cda ptra notabile quartū argi. qz motus spē diuersi imo p rios possunt adiuicē p se cōtinuar: qm ponat qz vni graue moueat deorsum per foramē ad cētrū mūdi: et qz talr moueat siue ab intrinseco siue ab agēte extrinseco cōtinue ipm ipellēte donec per certā distātiā totalr fiat ex alia pte cētri. et tūc p3 qz per aliquā partē tps mēsurātis motū illius grauis ipm cōtinue descēdet. et per residuum illius tēporis cōtinue ascēdet: nec dabit instās intrinsecum illi tēpori in quo nec descēdet nec ascēdet et c.

Ad primū dicit Egidi; qz illi motus nō sūt simplr p rios: s; s; m qd: qz vn; illoz ē simplr: vt motus ab oriēte in occidēs ex qz aliū supat: et ali; ē solū s; m qd: vt motus ab oriēte in occidēs. mō cuz dicit qz motus p rios sunt qz sunt ad terminos p rios et nō possunt silt inesse. v; ex est de motibus p rios simplr. nō aut de motibus p rios s; qd Bur. aut dicit qz illi motus nō sunt p rios: s; sūt ad terminos p rios qz vnus est simplr: et alius s; m qd. mō vt motus sint p rios requirit qz ambo sint ad terminos p rios simpliciter. Alij ponūt qz nō incōuenit duos motus p rios inesse siml quoz vnus ē per se et alius per accūs: vt p3 de naua moto cōtra motū nauis: s; hoc nō cōtingit de motibus quoz vterq; est per se de qbus erat sermo superius. **¶** Dōt ēt dari qtra rñ hōv; dicēdo qz illi motus solis nō sunt p rios: qz nō sunt ad terminos p rios cū nō fiat per eādē viā neq; super eidē polis. qm motus solis ab oriēte in occidēs fit sup polis mūdi describēdo equinoctialē: s; motus eius ab occidēte in oriēs fit super polis cōdiaci describēdo cōdiacū. nec ē idē oriēs et occidēs s; m motū diurnū et s; m motū propriū solis. **¶** Ad scdm rñ def negādo qz illi motus p rios cōtinuabunt per se: et qz ad tps: qm instās in quo cētrū illius grauis erit cētrū mūdi: illud graue nō mouebit ascēdēdo vel descēdēdo et resistet totavlis nā ne motus oppositi cōtinuent s; m tps: et ne aliqs sit motus rectus qui nec sit sursum nec deorsum: sed i illo instāti illud graue definet descēdere et incipiet ascēdere per remotiōem de presenti.

Hic tamē aduerte qz Bur. dicit vltimā Ari. rōnez qz pbat nullos motus locales reflexos inuicē pnuari ex eo qz sp ges iter ponit media: nō eē effi cacē: qm per idē argui poss; quēlib; motū localem rectū eē discōtinuū. qz in qlibet tali motu mobile aderit medio et aberit: et nō in eodē instāti. g. in alio. et pns in tpe medio gescit qre et c. **¶** S; ad hoc dicūt qdā negādo qz i motu cōti

nno mobile aliqui aderit medio, qz mobile non dicitur adesse alicui puncto nisi cum actu sit teriat^o mot^o factus anteq^m mobile sit in illo puncto, et postea ab eo dicitur ab illo recedit: qd non contingit in motu continuo. Alij dicunt negando filr qz in motu continuo mobile aderit medio: qz p adesse intel- ligit Ari. adesse in actu qz e p tps, et tuc manifestu e qz mo- bile gesceret anqz abesset. CS3 ptra hac rnsionem instat, qz illo dato seqf qz no in qlibz motu reflexo mobile ade- rit medio in actu: qd e ptra Ari. in lra. et p3 pna. qz multo- ties mobile no adest medio nisi p accns: vt p3 in casu de lapide pieto cotra molar e descende. CRndef qz semp in motu reflexo mobile adest pucto reflexiois in actu nisi occurrat impedimentu phibes vt ponit in casu pmissio: qz in hoc raro cotingit. io Ari. locut^o est de eo qd in plurib^o repit. Quocuz aut sit siue adfit p tps: siue p instas tm tuc gescet: et hoc sufficit ne motus ille cotinuet. Qd aut gescat qm adest solu p istas declaraf: qm moueat mobile p vna3 hora adeqte ab. a. in. b. zin scda hora et reflectaf adeqte a b. in. a. Et tuc arguit qz qm erit i. b. gescet. qz nec mouebit pmo motu q e ab a. in. b. cu nulli^o mot^o def vltimu instas sui esse. Nec mouebit motu q est a b. in. a. qz nulli^o motus dat primu instas sui esse. qre zc. Ad rones aut in prin- cipio qonis adductas patet solo ex dictis in qone zc.

**Recto aut circularis: simplex. n. et per-
fect^o magis e. Textu cometi. lxxv.**

Intelligendu tria ee ex qbus appa-
ret motu rectu esse ip-
sectu: et sibi ponit fieri additioez et no motu circu-
laré. CDum est. qz sicut in linea recta sut: pun-
cta in actu. s. terminata et no copulata: no aut in linea cir-
culari: sic mot^o rect^o h3 inceptioez et desitioez vn sibi pot fi-
eri additio: et mot^o circularis no. CSdm. qm sicut linea
recta h3 i se determinatu pncipiū mediū et finē. et no linea
circularis: sic motus rectus: et no circularis. CTertiu qz
motus rectus incipit a gete et terminaf ad getez: quarum
vna est nalis et alia violēta: et no circularis. quare zc.

**Qd aut necesse e ipartibile ee: nec hre
magnitudinē. dicem^o pmuz de poribus
ipso determinates. Tex. comen. lxxviij.**

A isto capitulo ponit plures no-
biles demratioes
In quaz prima ondit qd ipole e moues finituz
mouere mobile finitu p tps infintu. Quā psonē
multi intelligūt de finitate motoris fm durationem.

Pro quo pmittit qd duplex e infinitas. s. vigoris et
duratōis. Et infinitas duratōis e duplex
scz potētiā et actualis. Actualis e q moues h3 sp fil i actu
oēz dispōnez p quā pot mouere p tps infintu. Potētiā e
illa q moues no sp h3 siml in actu oēm dispōnē p quā pot
mouere p tps infintu. Itē pmittit q adhuc infinitas est du-
plex: quedā in mouēdo actiue: et qdā in moueri passiue.

His premiffis dicūt q Ari. ad pbādū pmi
motorēz ee ipartibile: et ab oi
magnitudine ee separatu: pus pbat q moues finitu fini-
tate duratōis in mouēdo actiue: no pot mouere p tps infi-
nitū. ex quo seqf qz cu pms motor moueat p tps infintum
qd est infintu fm duratōem no qdē infintate potētiā:
vt sūt corpora supcelestia: cu pms motor sit itramutabilis
vt cōclusuz fuit pus in isto octauo: et h3 semp fil in actu oēz
dispōnē fm quā pot mouere p tps infintu. CEst igit pri-
mus motor infint^o actuali infintate duratōis. et p pns idui-
sibil^o: et a magnitudine separatus. qz oē exis in magnitu-
dine est itramutabile. et p pns no infintu actuali infintate
duratōis. CS3 comē. et Bur. hac cōclonē itelligere vi-
dētur de finitate vigoris dicētes q nullū moues finitu. s.
fm vigorē exis in magnitudine et fatigabile pot mouere
p tps infintu: qz in minori tpe pot moueri pars mouētis

parte moti qz totū mouēs moueat totū motuz: et vltra pce-
dunt vt facit Ari. in lra. CEx quo vlt^o cu3 alijs psoni-
bus quas Ari. pbat cōcludi poterit: qz pms motor e sepa-
tus a magnitudine: et indiuisibile: cu moueat p tps infintu
Nā si esset in magnitudine: aut eē vigoris finiti aut infinti.
No finiti vt cōcludit hic demratio Ari. Nec finiti. qz tuc
moueret in no tpe. vn si moueret in tpe: in eqli tpe moue-
rent potētiā finita et potētiā infinta eqlia mobilia: qd est
incōueniēs. Et qd dictuz est de pmo motore qd est separ-
a magnitudine et indiuisibilis: pariter itelligi d3 de qlibet
itelligētia supcelesti. CPosset etiā fm declarata a Bur. i
sequēt qone ista pclusio itelligi de finitate fm duratōez.
Nā cu qlibet virt^o existēs in corpore habeat ptrariū cor-
rūpēs: et sit vigoris finiti: asr moueret in no tpe. sequitur
qz est duratōis finite: qz si esset duratōis infinte per infini-
tuz tps resisteret corrūpētī. qre esset vigoris infinti. mo si
est duratōis finite mouet soluz per tps finituz: cu igit pri-
mus motor et qlibz itelligētia moueat p tps infintu: seqtur
qz sint infinte duratōis. et per pns qz sunt indiuisibiles nul-
lā habētes magnitudinē. CDe virtutib^o aut inferioribus
alligatis corpori: bn seqf qz si sint infinte duratōis qz sint
infinti vigoris ppter resistere ptrarijs per tps infintum.
Sed de virtutib^o separatis a corpore no seqtur qz si sūt in
finte duratōis qz sint infinti vigoris: aut qz moueāt in
instanti: qz tales non habēt contraria corrumpentia.

Sed cōtra pmi modū Bur. argf: qz illo dato no
pcluderet demratio Ari. itētū. Nā dū
assignaf ps motoris et ps moti: aut capif i vtroqz ps eqli
pportōabilr: aut minor in mouēte qz i moto: aut maior.
Si in vtroqz eqli ppportio nālrvt medietas vel qtra pars
p3 qz no i minori tpe pars mouebit partē qz totū mouebit
totuz. s3 i eqli: qz ab eqli ppportōe. qlis. n. e ppportio totius
ad totū: tal est medietatis ad medietatē zc. Si aut capiat
pars minor i mouēte ppportōalr qz in moto: tuc mouebit a
minori ppportōe: et ex pnti tard^o et i tpe maiori. Sivo capi-
atur ps maior ppportōalr i motore qz i moto vt Bur. inuit
tuc p resecatōez eqliū ptiū citi^o cōsumet motor qz mobile
et sic no pbabit per illā demratōez: qz totū moueat totuz
i tpe finito eqli illi q pars motoris pus accepta mouebat
partē moti. s3 solū pcludet qz motor mouebit partē moti
maiorē pori i eqli tpe finito illi q pars motoris pus moue-
bat partē minorē ipsius moti. et hoc no inconuenit. qz zc.

Respondetur dicēdo q demratio Ari. imediate
pcludit hoc qd nūc illatū ē. sed tñ
qz totuz mobile e infintu: et ad oēm eius partē aliquotaz
h3 ppportōez soluz finitā: seqtur qz si totus motor moueat
partē aliquotā moti per tps finituz: qz moueat totuz motū
per tps solū finituz maiorē pori. et per pns per tps finituz: et
sic duo motores mouerent duo mobilia ab equalib^o pro-
portōibus: et tñ vn^o moueret per tps finituz: et alius per tē-
pus infintu et hoc si motor finit^o moueat mobile finitu p
tps infintu: et hoc erat illud qd Ari. itēdebat pcludere zc.

**Qd antes infinita omnino magnitudi-
ne no cotingat infintā ee potētiā ex his
manifestum est. Textu cometi. lxxix.**

Imponitur scda demratio per quā p-
bat q ipole e potētiā infi-
nitā eie in magnitudine finita. CEst pot hēc cō-
clusio itelligi in dnter de qcūqz infintate potē-
tie siue vigoris siue durationis.

Intelligēdu tñ ad euidentā dictoz comētatoris
i duab^o dubitatōib^o qz hic mouet
qz ipse in. r. metaphi. cuilibz sphere celesti attribuit vnu
motorē quē dicē ee motorē appropriatū: et qlz talē dicē ee fi-
niti vigoris. ppter qd mor^o quē facē finite velocitatis suc-
cessiu^o et tpe mēsurat^o. CPreter aut istos motores appro-
priatos ponit vnu aliū cōez separati ppter quē tāqz ppter fi-
nēt ei assimilēnt motores appropriati mouent: et ab isto

motore cōi h3 motus celi eternitatē cū semp motores ap-
propriati moueāt vt illi assimilent. z hic motor cōis ē de^o
glosus: de quo duplex insurgit dubitatio. **Prima** vtz
sit vigoris finiti aut infiniti: siue vtrum sit pfectōis finite in-
tensue aut infinite. **Secūda** vtruz sit mouens vt finis
tm: vel non solum vt finis: sed etiam vt agens.

Ad primā dubitatōez: **Prima** dicitur dicēdo qd finitū
vel infinitū multipl̄ sumi pnt. **Primo**
mō dicitur natiū. i. determinatū ad hoc vel ad illud: z infinitū
ideterminatū: z sic mā pma dicitur infinita: qz nullā formā si-
bi determinat z ptingēs ad vtrūlibz s̄l̄r. qz ad neutrā pte
pdictōis deteriat. z sic de^o ē sūme finit^o i eēdo: qz necius
z nullo mō potēs nō esse. **Secūdo** mō sumit finitū z infini-
tū p pte p̄t cōpetūt mēsuris z mēsurabilib^o. z hoc mō il-
lud dicitur finitū qd p aliud min^o sui gñis multoties replicatū
pōt mēsurari. Et huic finitū opponit duplex infinitum. s.
negatiue z priuatiue. **Negatiue** dicitur illud qd nō pōt mēsu-
rari p aliud sui gñis: aut p partē ei^o: nec aliud sue sp̄i est
natū sic mēsurari. z hoc mō de^o est infinit^o. **Priuatue** vō dicitur
illud qd lz nō fit sic mēsurabile: tñ aliud sue sp̄i est sic mē-
surabile: qz ē de gñe mēsurabiliū: vt esset magnitudo aut
multitudo infinita q nō sūt mēsurabiles ppter carētis ter-
minoz. z hoc mō de^o nō ē infinit^o. **Tertio** mō. z trāsūpti-
ue p respectū ad motū imēdiate pcedētē dicitur aliqd finitum
aut infinitū: qz sibi cōpetūt p̄tates cōpetētēs finitū aut
infinitū p pte dicto. **Proprietates** aut finiti sūt qz quocūqz
finitū dato pōt dari min^o: z qz qdlibz eo min^o aliquoties
sumptū ipm attingeret aut excederet. **Proprietates** infini-
ti sūt: qz nihil pōt esse eo mai^o: s̄z ipm ē quolibz finitū mai^o
z qz nullū finitū aliquoties sumptū ipm attingeret vel ex-
cederet. Et hoc mō cōiter dicitur qz pfectio dei ē infinita: qz qua-
libz alia maior: z nulla multoties sūpra posset eā attingere
Et hic aduerte qz idiuuidū de sp̄e media in pfectōe in-
ter alias duas sp̄es est quodā mō finitū in pfectōe: z quodā
mō infinitū. finitū qdē: qz aliqd eo ē pfecti^o. ē aut infinitū re-
spectu idiuuidū sp̄i inferioris. **Un** vn^o hō est eēntialr pfe-
ctior qz essent infini afini si eēnt. z ita nullus afin^o multo-
ties replicat^o possz i pfectōe idiuuidū humanū attinge-
re. **Quarto** mō aliquid dicitur finitū: qz h3 finē cuius gratia
agit: z infinitū: qz nō h3 finē cui^o gr̄a agat. z sic deus est in-
finitus. **Quinto** mō dicitur finitū z infinitū s̄m duratōem in-
eēdo. z sic de^o est infinit^o. **Sexto** mō dicitur finitū z finitū
s̄m duratōez in mouēdo. z sic itez de^o est infinit^o. **Se-
ptimo** mō dicitur finitū z infinitū s̄m vigorē: z sic dicitur aliqui
Ari. z cōmē. voluisse deū eē finitū. qz pfectōis intēsiue fini-
te: qzuis maioris qz sit aliq̄ aliaz intelligētiaz qd arguit
qm nō appet aliq̄ effect^o infinite pfectōis: ex q̄ cōcludere
pissim^o infinitatē vigoris ipsius. **Alij** aut posuerūt deuz
eē finiti vigoris: z p̄m^o motor quē vult cōmē. esse vigoris
finiti alr moueret i nō tpe: ē p̄m^o motor appropriat^o p̄m^o
mobili: z nō iste motor cōis. **Et** dicitur vlteri^o qz infinitatē
dei invigore possum^o arguere ex hoc qz infinite pfectōis
effectū pōt pducere. lz nullū pduxerit infinite pfectionis
Et alij theologizādo dicitur qz de^o pōt pducere effectuz
perfectōis infinite: qz si pducā qzuis sit pfectōis infinite: nō
tamē est deus. qz ab alio dependens videlz a deo.

Ad secundā dubitatōez v̄ velle Ari. z cōmē. qz
de^o sit mouēs vt finis tm. qz oē mo-
uens actiue aut mouet ppter aliq̄ pfectōez de nouo acq-
rēdā: aut ppter p̄s habitā p̄seruādā: quoz neutz pōt di-
ci de deo: cū sit sūme pfectōis nullo exteriori indigēs pro
ipsius pfectōe. **Catholici** aut tenēt qz deus mouet vt fi-
nis z vt agēs: ex quo nō sequit qz moueat primū mobile
in nō tpe: qz est agens liberū z nō mouet quātūcūqz velo-
citer potest: sed quantū velociter vult zc.

De his aut q̄ ferūt bñ se h3 dubitare
qdā dubitationē p̄mū. **Si** n. qd mouet
oē mouet ab aliquo. **Quocūqz** nō ipa se

ipā mouēt quō mouēt aliq̄ p̄tinue nō cō-
tingēte mouēte: vt p̄iecta. **Ter. cō. lxxxij**

Abitur a quo moueat lapis dū vi-
olēter mouet: **Si** n. dicat
qz ab aere eadē erit qd de illo aere a quo mo-
uet: cū enī sit in sphaera p̄p̄a nō mouet a se ad
aliquā pōnis d̄ntiaz. sed ab aliquo extrinse-
co mouebitur: z sic redibit p̄ior: difficultas.

Ad hāc dubitatōez varij sūt modi dicēdi. **Prim^o**
est Egidij dicētis lapidē moueri p antiperi-
stasim h̄ ē p̄tra resistētā mediū post p̄iectū. imaginatur
enī qz cū p̄iectū exiit a p̄iciēte mediū post ipm mouet
fortiter v̄mēdo se post p̄iectū ne det vacuū: z ipsuz pellē-
do. **Sed** tñ cū p̄tinue de hoc aere minus moueat: p̄tinue
tardius mouet p̄iectū z nō sufficit ipm vltērius pellere.
Hec tñ nō videt sufficiēs cā: qm tūc nūqz cessaret mot^o
p̄iecti nisi repiret obstaculū: qz sp̄ esset p̄ria resistētā me-
diū: nec eēt cā q̄re in principio plus de aere inse q̄ref. p̄ic-
tū cuius partes se colliderēt inuicē pellēdo p̄iectū z eius
locū pellēdo ne vacuū cāretur qz in processu.

Secūdus modus videt. **Burlei** tenētis qz aer in
sphaera sua cū grauib^o est grauis: z cū le-
uib^o ē leuis: h̄ mō itelligēdo qz postqz ab extrinseco icēpit
moueri p̄tinuat motū suū ab intrinseco ad eadē pōnis d̄ntā
siue fuerit sursum siue deorsuz. i sphaera tñ p̄p̄a: z h̄ qdā vo-
lūt ei cōpetere ex p̄p̄a nā z merito forme subalis: vt cōmē-
tatorz **Johānes** de gandauo eius imitator. **Quidā** aut
volūt sic moueri a qdā virtute sibi ip̄ressa a p̄iciēte: sicut
ferrū p virtutē a magnete receptā est mobile ad d̄ntas di-
uersas pōnis s̄m qz magnes diuersimode situatus fuerit.
Et huic v̄ assētire **Burl.** **Dicit** igit p̄iectū p̄tinue ab
eodē aere moueri donec cesset motus ipso ab intrinseco
suū motū p̄tinuātē: sicut hō ad motū nauis mouetur: z de
hoc tactum fuit in questione de motis ex se.

Tertius modus ē **Ari.** tenētis aerē mouere p̄iectū
p motū ipsius: nō tñ p̄tinue eū dē aerē vt
p̄ior pō t3. s̄z aliū z aliū successiue. **Un** p̄iciēs pellēdo p̄ic-
tū mouet aerē circūstātē cū eo: qz aer p̄mo motus mouet
vltērius p̄iectū in aerē scdm seq̄ntē: z illū aerē etiā: z scdm
aer mouet p̄iectū i tertiu aerē z tertiu aerē: z sic deinceps
Cū aut aer motus tardius z tardius moueat: tāde z est
deuenire ad aerē ita tarde motū qz nō sufficit aliū aerem
mouere seu p̄iectū: z tūc cessat motus p̄iecti. **Et** in hoc
est s̄le sicut de circulatiōibus aque p̄iecto lapide in ea q̄
se inuicē cānt p̄tinue in lōgiori distātia a lapide mouēdo
lignū exis in aq̄ a loco p̄me circulatiōis vsqz ad vltimā p-
pter hoc tñ nō est negādū motū aeris se vniētis post p̄io-
iectū: z ipm vltērius pellētis ad illud p̄ferre. z s̄l̄r rarefa-
ctōez aeris p̄tinētis p̄iectū ipulsione p̄iori p̄ternaliter cō-
densati: vt primus modus fateri videbatur.

Quartus modus fuit parisiēsiū dicētū qz a p̄ici-
ente ip̄rimis qdā virtus ipsi p̄iecto a q̄
mouet cessante ipso p̄iciēte: q̄ virt^o a gbusdā noiāz graui-
tas vel leuitas acc̄ntal: s̄z cōiter appellat ipet^o. **Et** hec vir-
tus absente p̄iciēte ppter resistētā mobil^o z p̄tra iclinationē
nē successiue corūp̄it: z tāde a qlitate mobil^o localr moti-
ua simul cū resistētā extrinseca supaf: z cū incipit supari
siue equat tūc cessat ille motus. **Et** si obijciat de sagitta
q̄ fortius pcutit in medio motus qz in p̄ncipio. qd nō est
nisi velocius moueret: z ipetus intēderet: z nō remittere-
tur vt dicebat. **Dicit** qz sagitta tūc nō fortius penetrat:
qz velocius moueat: imo mouet tardius: sed illud fortius
pcutere seu penetrare i medio mot^o puenit ex meliori ap-
plicatōe: z hoc ppter qdā circuitōem seu circularē mo-
tū circa p̄p̄iū cētū quē acgrit sagitta dū successiue mo-
uet p mediū difforme in resistētā: z iste modus nūc est in
vsu: z multa v̄ posse salutare lōge melius qz aliq̄ p̄cedē-
tū pōnuz: sicut de cā motus trochi: z mole fabri: z nauis

Tabula

trahentibus cessantibus: et de causa motus lapidis magni moti cum fallaraca et de causa motus plume qui est tardior quam motus lapidis: et per minorem distantiam durat: qui tamen deberet esse velocior: et ad distantiam longiorem si ab aere fieret.

Secundum etiam hanc ponentem plura problemata solui possunt. **Primum** est de pila que tardius plecta quam lapis velocius et altius reflectitur a terra vel alio obstaculo. **h. n.** est quod non solum impetu mouetur deorsum: sed cum hoc etiam partes pile propter velocem motum in seipsas compressit statim post ictum redeunt ad suam spicuitatem propter suam flexibilitatem: et sic eleuat se sursum et accipit maiorem impetum: quod pila velocius et altius mouetur. **Sicut** autem non contingit in lapide propter duritatem suam. **Secundum** est quod chorda fortiter tensa si fortiter percussa diu tremat hoc. **n.** est propter impetum quem accipit: quod non potest cito corrumpi. **Tertium** est quod graue proportionatum fortius percutitur et ad maiorem distantiam quam pluma. **Item** est quod plus habet de materia id plus acquirit de impetu et sufficit velocius moueri: et ad distantiam longiorem sicut quod ferrum plus habet de materia quam lignum id plus potest de caliditate suscipere: et sic de alijs proportionali modo dicatur. **Uult** **Burl.** quod si aliquid mobile moueatur continue ab uno motore per se sufficiente et successiue a diuersis motoribus simul cum illo mouentibus: quod ille motus est continuus.

Sed contra. quod moueat fortis solus unum mobile per primam tertiam unum horum future: et per secundam tertiam eiusdem horum sit cum eo moueat plato idem mobile. et per ultimam tertiam moueat illud mobile solus plato: tunc sequitur iuxta fundamentum premissum quod ille motus est continuus per duas primas tertias illius horum. et sicut per duas ultimas tertias eiusdem horum. quod sequitur quod est continuus per totam illam horum. **Primum** tamen est falsum quod non est idem mouens a principio usque ad finem motus: cum in principio mouens sit fortis: et in fine sit plato. modo ad unitatem numeralis motus et eius continuitatem regitur unitas motoris ut habitum est supra. igitur dictum suum est falsum etc.

Neceesse est autem aut in medio aut in circulo esse. Textu commenti. lxxxiiij.

Primum **Arif.** quod deus seu primus motor est in circulerentia primi mobilis quod ibi est motus velocior et magis equalis et mobile propinquius motori velocius mouetur. **Secundum** **theo.** logicantes dicunt quod deus est ubique per essentiam: in celo per gloriam: in purgatorio seu hic per gratiam in inferno per punitioes. **Est** et ubique per operationes. **Item** alicubi magis et alicubi minus. **Uolunt** tamen quodam secundum **Arist.** deum esse quod deus per essentiam est solus in circulerentia celi: et non in quilibet eius parte: sed solum in oriente. **Ubi** quodamque varietas illa pars: deus tamen semper est in oriente: quod ab ista incipit primum mobile moueri si inciperet motus: et ab illa tendit motus diurnus versus occidentem. **Alie** vero intelligentie sunt in occidente: cum moueant opposito motu etc.

Tabula primi libri physicozum.

Utrum corpus mobile sit subiectum in scia naturali. **Quod. i.** car. 2.
Utrum ad habendum sciam de aliquo cetero oporteat omnes eius causas cognoscere. **Questio. ij.** car. 2.
Utrum eadem sint nobis magis nota et nature. **Quod. iij.** car. 3.
Utrum uniuersa realia sint ponenda. **Quod. iij.** car. 4.
Utrum uniuersalia sint nobis magis et prius nota quam singularia. **Questio. v.** car. 5.
Improbatio **Arist.** contra **Darmedinē** et **Mellissum.** car. 7.
Utrum philosophus naturalis possit probare sua principia affirmatiue. **Questio. vi.** car. 7.
Utrum ens dicatur equiuoce de decem predicamentis. **Questio. viij.** car. 8.
Utrum quantitas distinguatur realiter a materia. **Quod. viij.** car. 8.
Utrum longitudo latitudo et profunditas sint passiones quantitates abinuicem distincte realiter et a quantitate. **Quod. ix.** car. 9.

Utrum quantitas terminetur per terminos proprii generis ab ea essentialiter differentes. **Questio. x.** car. 9.
Utrum totum sit realiter idem cum omnibus suis partibus simul sumptis. **Questio. xj.** car. 10.
Utrum sit possibile toto quiescente continuo partem eius moueri secundum locum. **Questio. xij.** car. 10.
De varia opinione antiquorum circa principia rerum naturalium. car. 10.
Utrum forma ante quam generatur in materia persistat. **Quod. xiiij.** car. 10.
Utrum compositum ex principijs infinitis sit ignotum. **Quod. xiiij.** car. 12.
Utrum in quolibet specie corporis naturalis sit dare minimum potens de se existere seorsum de illa specie. **Quod. xv.** car. 13.
Utrum prima principia rerum naturalium sint contraria. **Quod. xvj.** car. 14.
Utrum tamen tria sint principia rerum naturalium. **Quod. xvij.** car. 15.
Utrum priuatio sit principium rerum naturalium distinctum realiter a materia. **Questio. xvij.** car. 17.
Utrum eadem portio materie sit in potentia ad omnes formas generandas. **Questio. xviii.** car. 17.
Utrum priuatio sit causa appetitus materie ad formam. **Quod. xx.** car. 19.
Qualiter materia multipliciter nominatur. car. 19.
Qualiter forma multipliciter nominatur. car. 19.
De duplici reprehensione **Auer.** contra **Arist.** primo in hoc quod dixit quod metaphysicus considerat substantias separatas a materia esse. secundo propter hoc quod dixit quod metaphysicus probat corpora componi ex materia et forma et primam materiam esse. car. 19.
Utrum celum componatur ex materia et forma. **Quod. xxj.** car. 19.

Tabula secundi libri physicozum.

Utrum aer condensatus ultra dispositionem eius ueniens rem rarefaciat se per accensum accendo sibi raritatem naturalem. car. 20.
An res artificiales realiter a naturalibus distinguantur per formas artificiales eis supadditas. **Questio. j.** car. 20.
An diffinitio data ab **Aristo.** de natura sit demonstrabilis a priori. **Questio. ij.** car. 21.
An scie medie inter mathematicas et naturales cuiusmodi sunt perspectiua et astrologia et musica sint magis naturales quam mathematice. **Questio. iij.** car. 21.
De cotrouersia **Auer.** contra **Auicē.** in hoc quod dixit quod naturalis non considerat de materia prima: sed solum primum per se. car. 21.
De multiplici acceptioe causarum et ordine earum adiuicem. car. 22.
De varia opinione antiquorum circa casum et fortunam. car. 22.
An in potentijs actiuis contingencia equaliter inueniatur sicut in passiuis. **Questio. iij.** car. 22.
An casus et uanum sint idem realiter. car. 23.
An forma et finis coincident in idem numero: et efficiens cum illis coincidat in idem specie. car. 23.
An deus intelligat ista inferiora. car. 23.
An monstra fiant a casu. car. 23.
An **Arist.** sibi ipse contradicat: ex eo quod dixit prius simile esse in doctrinis et in his que sunt secundum naturam. et postea dicit quod se habent econuerso. car. 23.

Tabula tertij libri physicozum.

An motus realiter distinguatur a mobili et a forma que mobili acquiritur. **Quod. j.** car. 24.
Quomodo intelligi debet quod diffinitio motus que est quod est actus entis in potentia etc. sit per se manifesta. car. 26.
An posse sit reactioes eius habet duas quantitates inuicem contrarias. car. 26.
An actio et passio sint idem motus. **Questio. ij.** car. 16.
An ad philosophum naturalem spectet considerare de infinito secundum quod infinitum. car. 26.
An rationes comentatoris probantes infinitatem temporis ex utroque termino sint bone. car. 26.
An contingere nihil differat ab esse in perpetuis. **i.** utrum in perpetuis esse non differat a posse. car. 27.
Utrum sit possibile esse infinitum. **Questio. iij.** car. 17.
Utrum unitas sit indiuisibilis et quomodo. car. 28.
Utrum generatio unius sit corruptio alterius: et econtra. car. 28.
Tabula quarti libri physicozum.

Tabula

An sursum & deorsus sint partes loci. car. 28.
 Quid loc⁹ nec sit mā nec forma. car. 28
 Utrum materia sit separabilis a locato. car. 29.
 Utrum locus sit separabilis a locato sic q^d diuersa corpora si
 bituicem succedere possunt. car. 29.
 Utrum locus sit vltima superficies corporis: cōtinētis im-
 mobilis primum. Questio. j. car. 29.
 Utrum vltima sphaera sit in loco per se. car. 30.
 An sit possibile vacuum esse. car. 30.
 Utrum dato vacuo graue vel leue inaiatū in eo positū mo-
 ueretur successiue aut subito mutaretur. Qd. ij. car. 30.
 Utrum tēpus possit per sensum comprehendī. car. 32.
 Utrum tps sit numer⁹ mot⁹ fm pri⁹ & posteri⁹. Qd. iij. car. 32.
 Utrum manet idē instās in toto tpe fm subiectū. car. 33.
 Utrum tempus sit infinitumz perpetuum. car. 33.
 Utrum motus quē tempus cōsequitur sit per se causa corru-
 ptionis & generationis per accidens. car. 33.
 Utrum tempus depēdeat ab anima sic q^d nō sit possibile esse
 tempus nisi sit anima. car. 34.

Tabula quinti libri phisicorum.

Utrum forma media inter extrema cōtraria sit cō-
 posita ex cōtrarijs extremis. car. 34.
 Utruz motus qui est a subiecto in subiectū sit etiam a non
 subiecto in subiectuz: vel a subiecto in non subiectū sicut
 generatio aut corruptio. car. 34.
 Utrum mot⁹ vt distinguit ptra subitā mutatōez sit p se soluz
 in trib⁹ predicamētis v3 q̄titate qualitate & vbi. car. 34.
 Utrum omnes illi motus differāt specie qui fiunt per media
 differentia specie. Questio. j. car. 35.
 Utruz ad vnitatem numeralem motus requiratur vnitās
 numeralis mobilis per se. Questio. ij. car. 35.
 An motus augmētatiōis sit motus cōtinu⁹. Qd. iij. car. 36.
 An motus diuersi specie possint adinuicem continuari.
 Questio. iij. car. 37.
 Utrum ad hoc q^d aliq⁹ mot⁹ sint cōtrarij regraf & sufficiat q^d
 sint a termis ptrarijs ad terminos ptrarios. Qd. v. car. 37.
 Utrum vniuersaliter quot modis dicitur vnum oppositorū
 tot modis dicaturz reliquum. Questio. vj. car. 38.

Tabula sexti libri phisicorum.

Utrum continuum sit compositum ex indiuisibili-
 bus. Questio. j. car. 38
 Utrum conclusio Ari. in qua dicitur q^d omne qd transmuta-
 tur est diuisibile: intelligatur de omni transmutabili p se
 qualitercunq; transmutetur. car. 40.
 An omne quod per se transmutatur transmutatione tem-
 porali sit partim in termino a quo & partiz in termino ad
 quem. Questio. ij. car. 40.
 An inter illud ex quo est transmutatio: & illud ad quod est
 transmutatio primo sit medium esse. car. 41.
 An ante omne moueri fuit mutatum esse. car. 41.
 An magnitudo finita possit ptransiri in tpe infinito. car. 41.
 An possibile sit motū infinitū esse in tpe finito. car. 41.
 An illud quod stat quiescit. car. 42.
 An sit dare primū tēpus in quo aliquid stat. car. 42.
 An sit impossibile q^d illud qd mouet in aliquo tēpore fm
 se siue primo id est adequate sit in illo tēpore: aut aliqua
 parte eius in eadē dispositione primo. car. 42.

Tabula septimi libri phisicorum.

An omne qd mouet ab alio mouet. car. 42.
 An solū ad qualitates sensibiles de ter-
 ua specie qualitatū sit per se alteratio. car. 42.
 An virtutes morales sit per se alteratio. car. 43.
 Utrum neq; mā pma neq; cōpositū substantiale sit subie-
 ctum primū omniū formarum accidentalium. car. 43.

Tabula octauu libri phisicorum.

An philosophus pbet hic eternitatez mo-
 tus in cōmuni: an primi
 motus. Questio. j. car. 45.

Utrum primus motus sit eternus. car. 44.
 An deus potuerit mūdū ab eterno producere. car. 45.
 An sicut in maiorī mūdo est deuenire ad motozē imobilez
 sic in minorī videlicet in animali perfecto. car. 46.
 An graua & leua moueant se ad propria loca. car. 46.
 An illud qd est per accidens possit non esse. car. 47.
 An animal moueat seipsum per se. car. 47.
 An animal moueat se primo. car. 47.
 An minimum naturale moueat se per se. car. 47.
 An moueat se primo. car. 47.
 Utrum hō possit generari p putrefactōez ex terra. car. 48.
 Utrum alteratio sit prior motu ad q̄titem. car. 48.
 An inter omnes motus cōtrarios siue reflexos quies me-
 dia intercipiatur. car. 48.
 Utrum motus circularis sit perfectus & motus rectus im-
 perfectus. car. 58.
 Utrum impossibile sit mouens finitum mouere mobile fini-
 tum per tempus infinitum. car. 58.
 Utrum impossibile sit potentiam infinitam esse in magi-
 tudine finita. car. 58.
 Utrum deus sit vigoris finiti: aut infiniti siue vtrū sit finite p-
 fectionis intensiue aut infinite. car. 59.
 Utrum deus sit mouens vt finis tantum: vel non soluz vt
 finis: sed etiam vt agens. car. 59.
 Utruz lapis post separatōez ei⁹ a p̄ciete moueat ab aere:
 vel a virtute ipressa ipsi lapidi ab ipso p̄ciete. car. 59.
 Utrum deus per essentiam sit solum in circūferentia pri-
 mi mobilis: aut sit vbiq; per essentiam. car. 59

Expliciūt Recollecte Baietani sup octo libros
 phisicorū cum annotationibus textuum
 Impresse venetijs per Johannem
 bertzog. Anno salutis. 1500.
 Die vero Julij. 28.

Registrum.

A B C D E F G H I
 Omnes sunt triterni preter G et H qui sunt duerni.

De libris ep. g. hysp. p. blawotheca: in nulli audeat cum furari nec asportari q. ipam
sub pena sedendi in tunc in eius fidem ego fe ferdimad. de scillana for presati. g. nome
meum hic supposui ppuz.